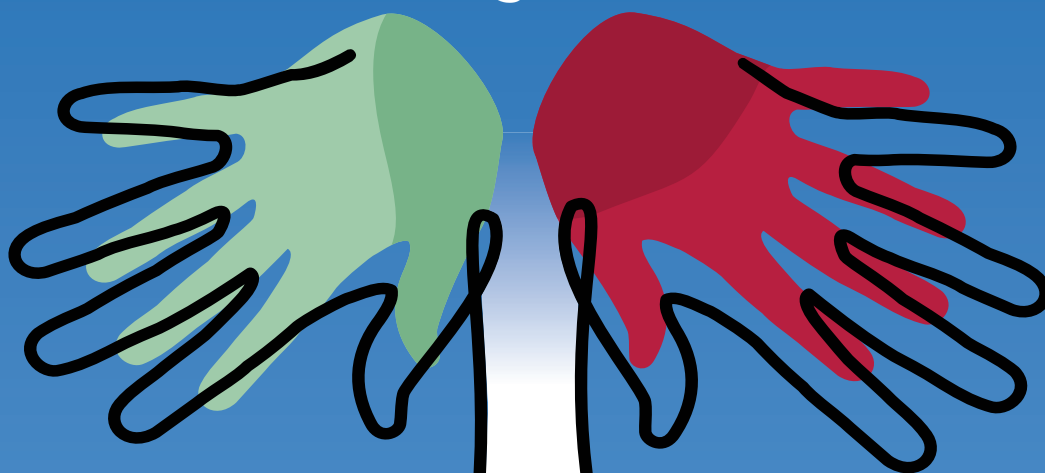

**POSEBNI NASTAVNI PLANOVI
I PROGRAMI ZA STJECANJE
KOMPETENCIJA U AKTIVNOSTIMA
SVAKODNEVNOGA ŽIVOTA I
RADA ZA OSNOVNU ŠKOLU**

Drugi dio

Ministarstvo znanosti,
obrazovanja i mladih

**POSEBNI NASTAVNI PLANovi I PROGRAMI
ZA STJECANJE KOMPETENCIJA U
AKTIVNOSTIMA SVAKODNEVNOGA
ŽIVOTA I RADA ZA OSNOVNU ŠKOLU**

Drugi dio

**Posebni nastavni planovi i programi
za stjecanje kompetencija u aktivnostima
svakodnevnoga života i rada za osnovnu školu**
Drugi dio

NAKLADNIK:

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih

ZA NAKLADNIKA:

Radovan Fuchs, ministar

UREDNICI:

Ivan Milanović-Litre
Iva Ivanković
Sonja Rupčić Petelinc
Marijana Gojčeta
Snježana Gernhardt

LEKTURA:

Anita Poslon,
Nataša Ilić Agatić

KOREKTURA:

Marija Odak Zidanić

KONCEPT I GRAFIČKO OBLIKOVANJE:

Inti, Zagreb

TISAK:

Grafički zavod Hrvatske d. o. o.

Naklada:

400

Zagreb, lipanj 2024.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001226154.

ISBN 978-953-8374-01-2 (cjelina)

ISBN 978-953-8374-17-3 (2. dio)

© Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske
Donje Svetice 38, 10000 Zagreb, Hrvatska
Tel.: +385 (0) 1 4569 000
E-pošta: kabinetMZO@mzom.hr
URL: <https://mzom.gov.hr>

POSEBNI NASTAVNI PLANOVI I PROGRAMI ZA STJECANJE KOMPETENCIJA U AKTIVNOSTIMA SVAKODNEVNOGA ŽIVOTA I RADA ZA OSNOVNU ŠKOLU

Drugi dio

Ministarstvo znanosti,
obrazovanja i mladih

Sadržaj

Posebni nastavni program za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma	429
OBVEZNI DIO	430
Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura	430
Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Jezik i komunikacija	458
Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Vještine svakodnevnog života	501
Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Socijalne vještine	561
Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Matematičke vještine	614
Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Likovna i glazbena kultura	638
Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Izobrazba u obavljanju poslova	676
IZBORNI DIO	703
Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Katolički vjeronauk	703
Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Osnove engleskoga jezika	733
Posebni kurikulum nastavnoga predmeta Osnove informatike	753
Sudjelovali u izradi nastavnih planova posebnih kurikula za osnovnu školu	770
Sudjelovali u izradi predmetnih kurikula Posebnoga programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s teškoćama u razvoju	770
Sudjelovali u izradi predmetnih kurikula Posebnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma za učenike s teškoćama u razvoju	772

POSEBNI NASTAVNI PROGRAM ZA STJECANJE KOMPETENCIJA U AKTIVNOSTIMA SVAKODNEVNOGA ŽIVOTA I RADA ZA UČENIKE S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA

UVOD

Prema Nacionalnom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje (NOK, 2011.) cilj je posebnoga nastavnog programa omogućiti učenicima stjecanje znanja, razvijanje sposobnosti i vještina potrebnih za što neovisnije svakodnevno življenje i što aktivnije uključivanje u neposredno društveno okruženje te život u zajednici. Stoga je za učenike s teškoćama u razvoju, s ciljem razvoja i ostvarenja njihova potencijala, nužna prilagodba odgojno-obrazovnoga procesa te potpora različite vrste i razine, sukladno njihovim individualnim sposobnostima i posebnostima.

S tim u svezi, tijekom cijeloga odgojno-obrazovnog procesa neophodno je uvažavati sociokognitivne, komunikacijske i senzornointegrativne osobitosti učenika s poremećajem iz spektra autizma (na području mišljenja, percepcije, jezika i govora, motorike, emocija, ponašanja i sl.) te sukladno tome prilagoditi odgojno-obrazovne strategije i metodičko-didaktičke postupke s naglaskom na preoblikovanje i smanjivanje nepoželjnih oblika ponašanja, kao i na stvaranje strukturiranih uvjeta u smislu preventivnog djelovanja.

Donošenje posebnih kurikula u sklopu ovoga posebnoga programa prelazak je na kompetencijski sustav i učenička postignuća (ishode učenja) usmjerena na sposobnosti, razvojne osobitosti i učenikove druge jake strane. Svaki kurikulum sadržava svrhu i opis predmeta, odgojno-obrazovne ciljeve učenja i poučavanja, strukturu (organizacijska područja), odgojno-obrazovne ishode, razradu ishoda s pokazateljem razine usvojenosti »dobar« (služi kao okvir prilikom procjene usvojenosti i razumijevanja dubine i širine pojedinog ishoda), sadržaje i preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda, povezanost s drugim predmetima i međupredmetnim temama, učenje i poučavanje predmeta te vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda.

OBVEZNI DIO

POSEBNI KURIKUL NASTAVNOGA PREDMETA TJELESNA I ZDRAVSTVENA KULTURA

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

Tjelesna i zdravstvena kultura (u daljnjem tekstu: TZK) provodi se u cijeloj vertikali odgojno-obrazovnog sustava Republike Hrvatske te je uz izvannastavne i izvanškolske (kineziološke/sportske) aktivnosti sastavni dio tjelesnoga i zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja. Temelji se na usvajanju i usavršavanju kinezioloških motoričkih vještina, znanja i navika koje pridonose zadovoljavanju osnovne ljudske potrebe za kretanjem; razvoju morfoloških obilježja, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti; sudjelovanju u elementarnim i naprednim kineziološkim/sportskim programima te stvaranju kritičkog promišljanja i pozitivnog stajališta prema tjelesnom vježbanju, zdravlju i zdravom načinu življenja uz podršku ili bez podrške. Time se stječu temeljne kompetencije, poglavito one koje proizlaze iz potrebe primjerenoga i stalnog prilagođivanja novim radnim i životnim uvjetima su kod učenika s poremećajem iz spektra autizma posebno izražene.

Stručne i znanstvene spoznaje za ovaj predmet proizlaze iz znanstvenog područja kineziologije, odnosno iz njezinih znanstvenih grana kao što su kineziološka edukacija, kineziologija sporta, kineziološka rekreacija, kineziološka antropologija, kineziterapija i prilagođena tjelesna aktivnost.

Kineziterapija i prilagođene tjelesne aktivnosti dominantne su grane koje se provode u radu s učenicima s poremećajem iz spektra autizma.

Prema Nastavnom planu posebnog kurikula za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma ovaj je kurikulum namijenjen učenicima s poremećajem iz spektra autizma u dobi od 7. do 21. godine života.

Ustroj odgojno-obrazovnih skupina u rasponu je od 7. do 10. godine, 11. do 15. godine i od 16. do 21. godine.

U definiranju opisa i odgojno-obrazovnih ciljeva učenja, poučavanja i vježbanja značajne su spoznaje o utjecaju programiranoga tjelesnog vježbanja na razvoj i održavanje morfoloških obilježja, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti koja se prilagođuju učenicima s poremećajem iz spektra autizma prema senzitivnim zonama rasta gdje se uzima u obzir i kronološka i biološka dob učenika.

Nastavni predmet TZK omogućuje da učenici bolje upoznaju svoje tijelo uz podršku ili bez nje, njegovo funkcioniranje, prednosti i ograničenja, da budu potaknuti i prepoznaju važnost cjeloživotnoga tjelesnog vježbanja za očuvanje i unaprjeđenje zdravlja; potiče skladan rast i razvoj organizma te pravilno tjelesno držanje i smanjenje posturalnih nedostataka; pridonosi kontroliranom povećanju radnih sposobnosti, uspjehu u učenju te osobnome i socijalnom razvoju.

U sklopu područja kineziterapije i prilagođenih tjelesnih aktivnosti omogućuje se povećanje socijalne inkluzije, razvija se sposobnost donošenja odluka i rješavanja situacijskih problema, motoričko planiranje, razvija se samopouzdanje, samopoimanje, upornost, kontinuiranost i dosljednost te mnoga pozitivna psihička obilježja učenika. Znanje i vještine kojima se stječu te navike koje se razvijaju u ovome nastavnom predmetu potiču praktičnost, solidarnost, osjećaj odgovornosti, razvijanje moralnih vrijednosti i samopoštovanje te prihvaćanje različitosti u grupi i povećanje ekstrinzične kinestetičke osjetljivosti.

U širokom rasponu vrijednosti, nastavni predmet TZK pridonosi i upoznavanju s pravilima i prilagodbama ponašanja te razvoju socijalne kohezije, povjerenja s učiteljem, učenicima i ostalim dionicima u provedbi TZK-a. TZK ima važno mjesto i u Nacionalnom programu sporta u smislu pravodobnog prepoznavanja i usmjeravanja učenika u odgovarajuće izvannastavne i izvanškolske kineziološke/sportske aktivnosti koje odgovaraju razinama njihovih individualnih kognitivnih, motivacijskih i psihofizioloških mogućnosti ili osobitosti.

Svaka odgojno-obrazovna razina i ciklus temelji se i nastavlja na usvojena kineziološka motorička znanja i vještine, što omogućuje povezano i učinkovito djelovanje na antropološka obilježja učenika. Sadržaji ovog predmeta, promicanjem primjerenog ponašanja i prihvaćanjem općeljudskih vrijednosti, značajni su odgojni čimbenici te upućuju na nenasilno rješavanje sukoba, razvijaju sposobnost ovladavanja i upravljanja ostalim neprimjerenim oblicima ponašanja te pridonose emocionalnoj samoregulaciji.

Nastavni predmet TZK za učenike s poremećajem iz spektra autizma nudi primjerene sadržaje za dva osnovna pristupa:

- a) hiperstimulativni razvoj: integrativni pristup multidisciplinarnog tima potican u skladu s razvojnim miljkazom
- b) rasterećivanje psihomotornog nemira fizičkom aktivnošću: prilagođeni individualni pristup za učenike s poremećajem iz spektra autizma gdje su sadržaji planski određeni i gdje je učinkovit način aktivnog odmora.

Na temelju navedenog, TZK je jedan od bitnih činitelja zdravlja te pridonosi razvoju i održavanju osobnosti učenika s poremećajem iz spektra autizma, osvještuje važnost prevencije nastanka pretilosti, posturalnih nedostataka, prilagodljivoga lokomotornog sustava radi bolje kvalitete života i ostalih povezanih bolesti koje nastaju zbog popratnih teškoća pravilnim tjelesnim držanjem smanjene su mogućnosti nastanka ozljeda ili bolnih sindroma te time TZK pozitivno utječe i na cjelovit antropološki status učenika.

Stručnim i znanstveno utemeljenim tjelesnim vježbanjem ostvaruje se značaj tjelesnoga i zdravstvenog odgojno-obrazovnog područja u oblikovanju pozitivnog stajališta prema tjelesnom vježbanju, zdravlju i kvaliteti življenja.

U odgojno-obrazovnom procesu i nastavi predmeta TZK važno je poticati učenike na tjelesnu aktivnost u zatvorenim i na otvorenim prostorima pojedinačno, u paru ili grupi. Primjerenost sadržaja ovog predmeta doprinos je kvaliteti odgoja i obrazovanja za učenike s poremećajem iz spektra autizma, a čijim posredovanjem mogu i trebaju imati prilike osobnog rasta i razvoja uvažavajući njihove različitosti i sposobnosti. Osiguravanjem primjerene potpore učenicima s teškoćama u razvoju i dugotrajnim zdravstvenim ograničenjima omogućuje se njihovo smisleno sudjelovanje u životu razreda i škole. Ta se potpora očituje u strukturi nastavnog sata, uređenju prostora, neposrednom interakcijom s učenicima i modificiranjem komunikacijskih obrazaca prema socioemocionalnim, komunikacijskim, ponašajnim i zdravstvenim potrebama učenika. Tjelesna i zdravstvena kultura svojom odgojnom komponentom potiče i pridonosi razvoju samopoimanja i socijalnih kompetencija, potiče i podržava razvoj i održavanje motoričkih sposobnosti, prilagodbu u odnosu na prostor i druge osobe, stvara vještine za produktivno i kreativno provođenje slobodnog vremena, potiče vještinama igranja. Općenito, bavljenje tjelesnom aktivnošću pospješuje psihomotorne sposobnosti, funkcionalne sposobnosti, razvija i održava genski (ne)uvjetovane predispozicije i potencijale, kardiovaskularne kapacitete, senzorni i kognitivni razvoj kao nužne preduvjete učenja i poželjnoga društvenog ponašanja. Uključivanjem i sudjelovanjem u tjelesnim aktivnostima, učenici jačaju pojedine motoričke sposobnosti, lokomotorni sustav, prati se tjelesna težina, međumišićna koordinacija i povećava se kinestetička osjetljivost na ektrinzične uvjete. Ujedno se poboljšavaju kognitivne, motoričke, socijalne i emocionalne karakteristike, potiče se samopoštovanje učenika, kontroliraju se rizici za nastanak bolesti i invaliditeta, vodi se računa o praćenju i promjeni prehrane i navika radi dugoročnog poboljšanja kvalitete života.

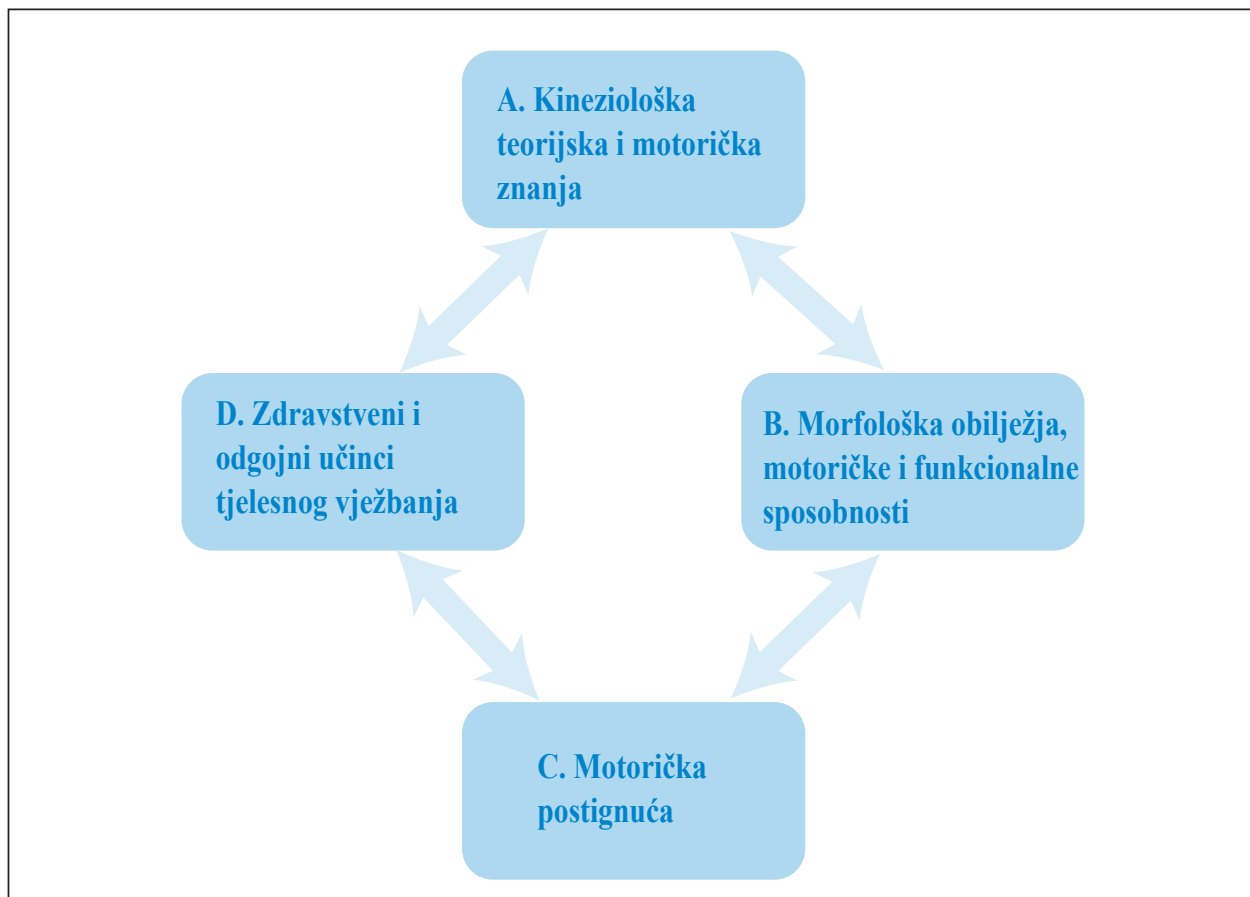
U planiranju sportskih i tjelesnih aktivnosti za djecu s poremećajem iz spektra autizma preporučuju se individualni sportovi ili terapije kao što su plivanje, jahanje, vožnja bicikla, pojedini elementi iz gimnastike i atletike, planinarenje, pojedini elementi iz joge te prilagođena tjelesna aktivnost s naglaskom na poboljšanje motoričkih sposobnosti i morfoloških karakteristike. U timskim sportovima naglasak je na učenju pojedinih elementa iz sportova s loptom i borilačkih sportova.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

Zdravlje i ispravan tjelesni razvoj osnova su i preduvjet svake ljudske djelatnosti, stoga to odgojno-obrazovno područje ima posebnu vrijednost i ulogu u razvoju svih antropoloških osobitosti. Kod učenika s poremećajem iz spektra autizma treba poštovati i njihove popratne poteškoće u razvoju te provoditi načelo individualizacije tijekom tjelesnoga i zdravstvenog odgoja. Važno je da se tim učenicima, osim čuvanja i poboljšanja zdravlja, osiguraju i primjereni sadržaji koji će pridonositi ublaživanju, ispravljanju i mogućem otklanjanju popratnih poteškoća u razvoju:

- potpomagati i poticati skladan morfološki razvoj prema individualnim sposobnostima svakog učenika i zadovoljiti potrebu za kretanjem
- stjecati osnovna znanja, vještine i navike koje su potrebne za prilagodbu novim motoričkim aktivnostima
- kineziološkim operatorima i boravkom u prirodi (sunce, zrak, voda) utjecati na optimalan razvoj lokomotornoga, krvožilnog i dišnog sustava
- osposobiti učenike za slobodno i stvaralačko izražavanje te samokontrolu i samoprocjenu radi praćenja učinaka svojeg rada
- djelovati na razvoj pozitivnih svojstava osobnosti, volje i motivacije za aktivnost te utjecati na čimbenike koji djeluju na socijalizaciju i socijalnu prilagodbu
- omogućiti optimalan razvoj i održavanje psihomotornih, pojedinih spoznajnih i komunikacijskih sposobnosti s naglaskom na povećanje i poticanje motoričke ekspresivnosti
- poticati razvoj motoričkih sposobnosti, posebno razvijati i održavati koordinaciju, ravnotežu, preciznost, brzinu, gibljivost te eksplozivnu i statičku snagu, uvijek u skladu s individualnim sposobnostima i mogućnostima pojedinog učenika
- usvajati i usavršavati osnovne zdravstveno-higijenske navike te navike svakidašnjeg vježbanja i razvoja psihosomatskih sposobnosti učenika radi podizanja razine zdravlja i kvalitete življenja.

C. STRUKTURA – ORGANIZACIJSKA PODRUČJA PREDMETNOG KURIKULA

1. slika: Grafički prikaz predmetnih područja nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura

Nastavni predmet Tjelesna i zdravstvena kultura sadržava četiri predmetna područja:

- a) kineziološka teorijska i motorička znanja
- b) morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti
- c) motorička postignuća
- d) zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja.

Predmetna područja kurikula, objašnjena opisom i smjernicama, osiguravaju razumljivost, dorečenost i kontinuitet odgojno-obrazovnog procesa. Njima se određuju sve aktivnosti koje čine smislenu i jedinstvenu cjelinu, a koje su temeljene na širokom rasponu mogućnosti, od usvajanja i usavršavanja kinezioloških teorijskih i motoričkih znanja, vježbanja, brige o tijelu do odgojno-obrazovnih utjecaja s podrškom ili bez nje. Tjelesnim vježbanjem, usvajanjem kinezioloških teorijskih i motoričkih znanja, usavršavanjem i njihovom primjenom te specifičnim motoričkim i individualiziranim kineziterapijskim vježbama na temelju primjerene procjene multidisciplinarnog tima otvara se prostor za uspješnost odgojno-obrazovnog procesa. Stvara se mogućnost stvaranja kritičkog promišljanja, nudi se mogućnost donošenja odluka, izbora i prihvatanja autonomnosti, kako učenika tako i učitelja, u smjeru motivirajućih, raznovrsnih i izazovnih iskustava učenja te se potiče zadovoljstvo u odgojno-obrazovnom procesu uz kineziološke aktivnosti za koje je iskazan interes.

Predmetna su područja povezana, čime razvijaju pozitivan pristup prema kineziološkim aktivnostima, osiguravaju svestrani odgojno-obrazovni pristup koji omogućuje zadovoljenje raznovrsnih potreba učenika s

poremećajem iz spektra autizma, prepoznavanje i razvoj njihovih sposobnosti te otkrivanje i skrb o njihovoj darovitosti ili eventualnim nedostatcima u psihofizičkim, motivacijskim i kognitivnim osobitostima.

Omogućivanjem stjecanja motoričkih znanja, vještina i navika u sklopu predmetnih područja, uvelike se pridonosi zdravom načinu življenja, a postavljenim očekivanjima i ishodima predmetnih područja nastavnog predmeta TZK razvijaju se sposobnosti i osobine koje imaju izravan utjecaj na dobrobit pojedinca, zajednice i društva.

Ova predmetna područja svojom svrhom omogućuju povezivanje sa svim područjima i predmetima u odgojno-obrazovnome procesu. Sadržaji su im usmjereni na temeljne kompetencije (osobni razvoj i dobrobit, komunikaciju i suradnju, rješavanje situacijskih problema i donošenje odluka, kreativnost i inovativnost, osobnu i društvenu odgovornost, upravljanje obrazovnim i profesionalnim razvojem), a sva su jednako vrijedna i jednako zastupljena u cijeloj vertikali odgojno-obrazovnog sustava.

Ovakvim pristupom oblikovanju predmetnih područja stvara se prostor u kojem mogućnosti i interesi učenika postaju smjernice učiteljima i nastavnicima prema zajedničkom cilju, a to je aktivan, zdrav, sposoban i zadovoljan učenik.

A. Kineziološka teorijska i motorička znanja

Predmetno područje kineziološka teorijska i motorička znanja ističe usvajanje, usavršavanje i primjenu raznovrsnih kinezioloških teorijskih i motoričkih znanja i vještina, čijim se svladavanjem ostvaruje određena kompetencija učenika, uključujući i motoričku pismenost s podrškom ili bez nje. Učenici će se stečenim znanjima i vještinama moći koristiti u kineziološkim aktivnostima, čime se izrazito utječe na aktivno provođenje slobodnog vremena, podizanje ukupne kvalitete življenja i unaprjeđenje zdravlja. Učenicima s poremećajem iz spektra autizma posebno će se posvetiti radi njihova usmjeravanja u sport i druge njima primjerene programirane kineziološke aktivnosti te izvannastavne i izvanškolske (kineziološke/sportske) aktivnosti. Stečena su znanja i vještine posebice važne za razvoj i održavanje radne sposobnosti, za izvršavanje školskih obveza te poštovanje pravila i prihvaćanje različitosti. Istodobno, ovo predmetno područje usmjereno je prema očuvanju sustava za kretanje primjenom naučenih jednostavnih i specifičnih motoričkih i kineziterapijskih vježbi u skladu s njihovim potrebama, a na temelju dijagnostike. Uz sastavnice ovoga predmetnog područja prenosi se tradicijska kultura i čuva nacionalni identitet. U konačnici, sadržajima ovoga predmetnog područja unaprjeđuju se temeljna kineziološka teorijska i motorička znanja i kompetencije.

B. Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti

Predmetno područje morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti usredotočuje se na ljudsko tijelo i na njegova obilježja. Učenjem o vlastitom tijelu i povezivanjem naučenoga učenici će biti osposobljeni za prepoznavanje i održavanje, s podrškom ili bez nje, optimalne razine tjelesne spremnosti na temelju procjene multidisciplinarnog tima. Sadržaji u sklopu ovoga predmetnog područja naglašavaju poboljšanje i održavanje motoričkih i funkcionalnih sposobnosti usmjerenih na povećanje tjelesne spremnosti i razine zdravlja te praćenje pokazatelja morfoloških obilježja i obilježja pravilnoga tjelesnog držanja. Omogućuje se i individualno praćenje antropoloških obilježja te individualno vrednovanja učinaka tjelesnog vježbanja, uz mogućnost ostvarivanja izvrsnosti osobnih ciljeva. Poseban je naglasak u ovome području na primjeni odgovarajućih kinezioloških programa vježbanja i sportova kao njihovu integriranom dijelu, a sve u skladu sa senzibilnim fazama razvoja učenika. Ciljevi ovoga predmetnog područja su sljedeći: učiteljevo praćenje, samopraćenje i prilagodba te razumijevanje morfoloških značajki, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti, njihovo održavanje na optimalnoj razini u skladu s individualnim osobitostima; kreiranje i klasifikacija u sklopu centralne e-baze podataka o morfološkim obilježjima, motoričkim i funkcionalnim sposobnostima učenika s poremećajem iz spektra autizma u Republici Hrvatskoj.

Osim kontinuiranog praćenja rada i napretka učenika, prikupljeni podaci pomoći će pri odabiru odgovarajućih sadržaja za individualno unaprjeđenje i usmjeravanje učenika u izvannastavne i izvanškolske kineziološke/sportske aktivnosti. Navedena centralna baza podataka bit će povezana i s odgovarajućim uredima i ministarstvima radi što objektivnijeg praćenja zdravlja i kvalitete življenja djece i mladih u Republici Hrvatskoj s mogućnošću organiziranja natjecanja prilagođena u kategorije prema osobitostima (dob, spol, teškoća u razvoju).

C. Motorička postignuća

Značajni odgojno-obrazovni ciljevi kurikula nastavnoga predmeta TZK ostvaruju se u ovome predmetnom području i podrazumijevaju osposobljavanje za samostalnu provedbu ili s podrškom programa usmjerenih podizanju razine motoričkih postignuća koji uključuju sljedeće: osposobljenost za svakodnevno tjelesno vježbanje, prepoznavanje korisnosti mikrostanki, makrostanki, stanki prilikom učenja; prepoznavanje i osvješćivanje potreba o pravilnoj izmjeni rada u odnosu na vrijeme vježbanja; primjenu prirodnih oblika gibanja u svakodnevnom životu i radu, primjenu naučenog u izabranome sportu te kineziološko-rekreativnim aktivnostima; osposobljenost za samostalnu provedbu ili s podrškom jednostavnih programa usmjerenih prema održavanju i podizanju razine motoričkih postignuća, osposobljenost za primjenu naučenog, s podrškom ili bez nje, pri vježbanju te rješavanje situacijskih problema u jednostavnim, otežanim i izvanrednim uvjetima.

Ovo predmetno područje razmatra učinke procesa vježbanja koji se uglavnom izražavaju rezultatima postignutim u pojedinim kineziološkim aktivnostima.

D. Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja

Predmetno područje zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja usmjereno je na razvijanje pozitivnog stajališta i kritičkog mišljenja prema tjelesnom vježbanju te usvajanje i praćenje zdravstvenih, higijenskih i ekoloških navika te navika svakodnevnoga tjelesnog vježbanja. Aktivnosti u sklopu ovoga predmetnog područja ističu važnost stjecanja i promjene navika radi uspostave zdravog načina življenja. Upućuje učenika na prepoznavanje i razumijevanje zakonitosti utjecaja tjelesnog vježbanja, osnova uravnotežene prehrane, stjecanje spoznaje o značaju osobnoga zdravlja, važnosti kineziterapijskih vježbi, vježbi opuštanja i pravilnog obrasca disanja te održavanje higijene u najširem smislu riječi. Ovo predmetno područje usmjereno je optimalnom vježbanju učenika s poremećajem iz spektra autizma.

Poučavanje i osviještenost o potrebi tjelesnog vježbanja u primjerenim zdravstveno-higijenskim uvjetima u suglasju s predmetnim područjem zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja osigurat će prilagode-no kritičko mišljenje i donošenje odluka o potrebi stvaranja cjeloživotne navike tjelesnog vježbanja zbog njezina pozitivnog utjecaja na kvalitetu življenja s naglaskom na potrebno pravilno tjelesno vježbanje radi prevencije nastanka različitih mišićno-koštanih bolnih stanja, pretilosti, dijabetesa i kroničnih bolesti povezanih s nedovoljnom aktivnošću tijekom životnog vijeka.

Aktivnosti u prirodi i prirodnom okružju te općenito život u pokretu razvija i podiže ekološku svijest te je snažna motivacija za svakodnevnu primjenu radi ostvarivanja osobne dobrobiti i zadovoljstva.

Odgojne vrijednosti ostvaruju se cjelokupnim odgojno-obrazovnim procesom, a upravo kineziološki sadržaji i posebno prilagođeni elementi iz raznovrsnih sportova integrirani su dio koji ima naglašeni utjecaj i na usvajanje odgojnih vrijednosti. To podrazumijeva uključivanje sljedećih kognitivnih sposobnosti: donošenje jednostavnih odluka, kritičko promišljanje, rješavanje situacijskih problema i kreativno razmišljanje; socijalna komunikacija, suradnja, vođenje i međukulturne vještine s podrškom ili bez nje. Svemu navedenom cilj je stvaranje pozitivnog stajališta i vrijednosti, pripadajuće samostalnosti i odgovornosti prema potrebi pravilnoga tjelesnog vježbanja, stvaranja cjeloživotnih navika vježbanja u užem, a kretanja u širem smislu te prihvaćanje različitosti, prihvaćanje drugoga i drukčijeg uz istodobno visoku razinu samopoštovanja i samopouzdanja.

Odgojne vrijednosti naglašavaju važnost poštovanja osobnosti svakog učenika te poticajnim okružjem i stimulacijom, osim kinezioloških sadržaja, treba pokušati prilagoditi ili razvijati vlastitu kreativnost, kritičko promišljanje, rješavanje problemskih situacija, znatiželju i zadovoljstvo, što se uvjetuje odgovornim donošenjem odluka ili prilagodbom izbora.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO DOBNIM SKUPINAMA I ORGANIZACIJSKIM PODRUČJIMA

U tablicama su napisani odgojno-obrazovni ishodi učenja i poučavanja nastavnog predmeta Tjelesne i zdravstvene kulture. Označeni su troslovnim pokratom TZK za učenike koji se školuju po posebnom programu, zatim oznakom predmetnog područja, primjerice A, te brojčanom oznakom ishoda u sklopu određenog područja.

U tablicama se nalazi opis razine »dobar« usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda.

NAPOMENA: s obzirom na specifičnosti populacije (učenike s poremećajem iz spektra autizma) pri provođenju nastavnih sadržaja, potrebno je imati na umu sljedeće:

- učenici mogu biti različitih tjelesnih (fizičkih) i kognitivnih sposobnosti
- razina motivacije i pobudenosti nije podjednaka kod svakog učenika
- pojedinim učenicima mogu smetati podražaji iz okoline ili sama okolina
- pojedinim učenicima potrebna je različita vrsta podrške (vizualna, verbalna, fizička)
- potrebno je prilagoditi oblik komunikacije različitim vrstama podrške
- pojedinim učenicima potrebne su društvene priče, PECS sličice ili neki drugi oblik potpomognute komunikacije.

Nastavni predmet TZK za učenike s poremećajem iz spektra autizma za odgojno-obrazovne skupine:

- dobna skupina od 7. do 10. godine
- dobna skupina od 11. do 15. godine
- dobna skupina od 16. do 21. godine.

Područja:

- A. Kineziološka teorijska i motorička znanja
- B. Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti
- C. Motorička postignuća
- D. Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja.

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 7. do 10. godine

A. Kineziološka teorijska i motorička znanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK A.1.1. Učenik prepoznaje prirodne oblike kretanja.	– ponavlja raznovrsne prirodne oblike kretanja za ovladavanje prostorom preprekama i otporom – koristi se predmetima	– izvodi jednu ili više prirodnih oblika kretanja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- biotička motorička znanja: hodanje i prelasci, puzanje i provlačenje, kotrljanje, penjanje i spuštanje, dizanje i nošenje, bacanje i hvatanje
- opće pripremne vježbe (u mjestu, u kretanju, s upotrebom sprava ili predmeta za vježbanje).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- izvođenje obrazovnih sadržaja u označenom prostoru
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- postupnost u pružanju podrške
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

A. Kineziološka teorijska i motorička znanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK A.1.2. Učenik prepoznaje jednostavne motoričke igre s prilagođenim pravilima.	– sudjeluje u jednostavnim motoričkim igrama – koristi se prilagođenim pravilima	– igru provodi prema uputi

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- jednostavne motoričke igre s prilagođenim pravilima s elementima hodanja, trčanja, poskoka, skokova, bacanja, hvatanja, penjanja i silaženja, puzanja, valjanja, preskakanja, provlačenja, padova, plutanja, održavanja na površini u bazenu, klizanja...
- elementarne igre bez pomagala.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- izvođenje obrazovnih sadržaja u označenom prostoru
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika

- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

A. Kineziološka teorijska i motorička znanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK A.1.3. Učenik prepoznaje poligone s preprekama koji su povezani s temeljnim kineziološkim teorijskim i motoričkim znanjima.	– oponaša temeljna kineziološka motorička znanja – ponavlja jednostavne poligone s preprekama	– zadani poligon s preprekama provodi prema uputi
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:		
– jednostavni poligoni s preprekama (prilagođeni motoričkim i funkcionalnim sposobnostima i u skladu sa senzitivnim fazama).		
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:		
– sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi – izvođenje obrazovnih sadržaja u označenom prostoru – korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom – odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika – razrada aktivnosti na manje korake – izvođenje uz primjerenu potporu – primjerene pohvale za rad – primjereno doziranje stanki u radu – izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.		

B. Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK B.1.1. Učenik slijedi upute za provjeravanje morfoloških obilježja.	– sudjeluje u praćenju svoje visine i tjelesne mase – razlikuje tjelesnu visinu od tjelesne mase prema označenim mjestima za mjerenje	– pronalazi svoje mjesto prilikom provjeravanja antropološkog statusa
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:		
– mjerenje tjelesne visine i tjelesne mase – mjerenje raspona ruku – mjerenje ruku u odručenju, predručenju i uzručenju – mjerenje podizanja noge ležeći na leđima.		

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- izvođenje obrazovnih sadržaja u označenom prostoru
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

B. Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK B.1.2. Učenik slijedi upute za svrstavanje u prostoru.	– upoznaje pozicije prema označenim mjestima – svrstava se u vrstu, kolonu, krug	– pronalazi svoje mjesto prilikom zadanog svrstavanja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- položaji u prostoru: vrsta, kolona, krug
- kretanje i zaustavljanje u vrsti, koloni i krugu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- izvođenje obrazovnih sadržaja u označenom prostoru
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

B. Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK B.1.3. Učenik slijedi upute za provjeravanje motoričkih i funkcionalnih sposobnosti te pravilno tjelesno držanje.	– sudjeluje u mjerenju motoričkih i funkcionalnih sposobnosti prema svojim mogućnostima – oponaša položaje za pravilno držanje tijela	– sudjeluje u provjeravanju motoričkih i funkcionalnih sposobnosti

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prilagođeni testovi za praćenje motoričkih sposobnosti (koordinacija, gibljivost, statička i dinamička ravnoteža, snaga, mišićna izdržljivost)
- prilagođeni testovi za praćenje funkcionalnih sposobnosti (primjerice, hodanja i trčanja u zadanom prostoru do tri minute)
- kineziterapijske vježbe za pravilno držanje tijela (vježbe za gornji i donji dio leđa, vježbe za ramena, vježbe za aktivaciju trupa, vježbe za skoliotično, kifotično i lordotično držanje, uspostave pravilnog obrasca disanja, vježbe za stopala, vježbe osvježavanja tijela).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sustavno praćenje procjene te modifikacija individualiziranih kurikula (regresija i progresija)
- izvođenje kineziterapijskih vježbi u označenom prostoru
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

C. Motorička postignuća

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK C.1.1. Učenik prati motorička postignuća.	– ponavlja osobna postignuća u svladanim obrazovnim sadržajima – prati prema uputama učitelja motorička postignuća	– izvodi jednu ili više osnovnih struktura usvojenih obrazovnih sadržaja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- motorički zadatci radi praćenja motoričkih postignuća u skladu s razvojnim obilježjima učenika: hodanje i trčanje, skakanje, bacanje i hvatanje, kolutanje, penjanje i puzanje, višenje i upiranje
- elementarna igra bez pomagala, štafetna igra bez pomagala
- elementi iz ekipnih sportova
- elementi iz individualnih sportova.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- izvođenje obrazovnih sadržaja u označenom prostoru
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- postupnost u pružanju podrške
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

D. Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja

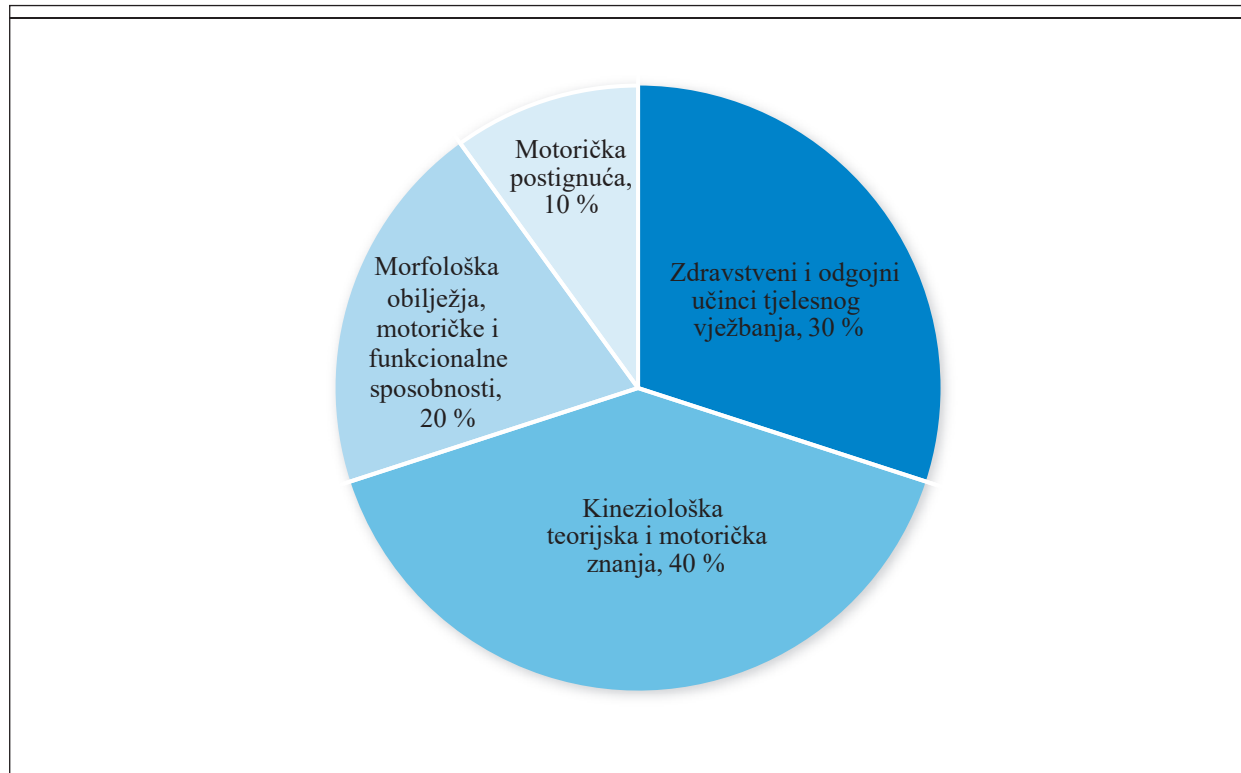
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK D.1.1. Učenik upoznaje postupke za održavanje higijene pri tjelesnom vježbanju te se brine o opremi i prostoru za vježbanje.	– uči postupke za održavanje higijene pri tjelesnom vježbanju – oblači opremu za vježbanje – uči spremati sprave i predmete za vježbanje	– pokazuje postupke za održavanje higijene tijela, (pre)nosi opremu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prilagodena osobna oprema za izvođenje tjelesne aktivnosti ovisno o prostornim uvjetima i aktivnostima (na otvorenim i u zatvorenim sportskim vježbalištima)
- upute za osobnu higijenu prije, tijekom i nakon tjelesnog vježbanja
- pospremanje sprava i predmeta za vježbanje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- poticati pravilnu brigu o higijeni tijela
- poticati brigu o čistoći i pripremi opreme za tjelesno vježbanje
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- postupnost u pružanju podrške
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerne pohvale za rad
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

2. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura u dobnj skupini od 7. do 10. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 11. do 15. godine

A. Kineziološka teorijska i motorička znanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK A.2.1. Učenik razlikuje strukture gibanja povezane s temeljnim kineziološkim teorijskim i motoričkim znanjima.	– povezuje strukture gibanja za ovladavanje prostorom, preprekama i savladavanje otpora ili povlačenja predmeta – demonstrira korištenje predmetima	– izvodi strukture gibanja s osnovnim kineziološkim teorijskim i motoričkim znanjima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- motoričke igre s elementima hodanja, trčanja, poskoka, skokova, bacanja, hvatanja, penjanja i silaženja, puzanja, valjanja, provlačenja, padova, plutanja, održavanja na površini, klizanja, postavljanja na bicikl/tricikl i održavanja ravnoteže, postavljanja na romobil i održavanja ravnoteže, držanja kugle ili strelice.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- izvođenje obrazovnih sadržaja u označenom prostoru
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

A. Kineziološka teorijska i motorička znanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK A.2.2. Učenik razlikuje osnovne strukture gibanja iz različitih sportova.	– demonstrira osnovne strukture gibanja iz različitih sportova – povezuje više struktura gibanja iz pojedinih sportova	– izvodi jednu ili više struktura gibanja iz različitih sportova

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sportovi i motoričke aktivnosti na otvorenom iz raznovrsnih grupacija u skladu s formalnim kompetencijama učitelja te jednostavnim elementarnim igrama i osnovnim tehnikama sportova: sportovi s loptom, sportovi s reketom, individualni sportovi, ekipni sportovi, sportovi na vodi, sportovi na snijegu i ledu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- izvođenje obrazovnih sadržaja u označenom prostoru
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika

- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

A. Kineziološka teorijska i motorička znanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK A.2.3. Učenik razlikuje poligone s preprekama koji su povezani s temeljnim kineziološkim teorijskim i motoričkim znanjima.	– demonstrira temeljna kineziološka teorijska i motorička znanja na poligonima s preprekama – ponavlja poligone s preprekama koji su razvrstani prema motoričkim i funkcionalnim sposobnostima i u skladu sa senzitivnim fazama rasta	– izvodi jednu ili više struktura gibanja iz različitih sportova

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sportovi i motoričke aktivnosti na otvorenom iz raznovrsnih grupacija u skladu s formalnim kompetencijama učitelja te jednostavnim elementarnim igrama i osnovnim tehnikama sportova: sportovi s loptom, sportovi s reketom, individualni sportovi, ekipni sportovi, sportovi na vodi, sportovi na snijegu i ledu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- izvođenje obrazovnih sadržaja u označenom prostoru
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

A. Kineziološka teorijska i motorička znanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK A.2.4. Učenik prepoznaje jednostavne ritmičke i plesne strukture.	– demonstrira jednostavne prilagođene ritmičke strukture uz zadani ritam – pokazuje plesne strukture uz primjerenu glazbu	– izvodi ritmičku ili plesnu strukturu uz zadani ritam i prilagođenu glazbu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sportovi i motoričke aktivnosti na otvorenom iz raznovrsnih grupacija u skladu s formalnim kompetencijama učitelja te jednostavnim elementarnim igrama i osnovnim tehnikama sportova: sportovi s loptom, sportovi s reketom, individualni sportovi, ekipni sportovi, sportovi na vodi, sportovi na snijegu i ledu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- izvođenje obrazovnih sadržaja u označenom prostoru
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

B. Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK B.2.1. Učenik sudjeluje u provjeravanju morfoloških obilježja, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti te obilježja pravilnoga tjelesnog držanja.	– prepoznaje morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti – sudjeluje u provjeravanju obilježja pravilnoga tjelesnog držanja	– učenik pronalazi svoje mjesto u provjeravanju morfoloških obilježja, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- morfološka obilježja (tjelesna visina i masa, raspon ruku, podignute ruke u predručenje i uzručenje, podignute noge ležeći na leđima)
- prilagođeni testovi za praćenje motoričkih sposobnosti (koordinacija, gibljivost, statička i dinamička ravnoteža, snaga, mišićna izdržljivost)
- prilagođeni testovi za praćenje funkcionalnih sposobnosti (primjerice, hodanje i trčanje u zadanom prostoru duže od tri minute)
- sustavno praćenje pravilnoga tjelesnog držanja primjenjujući primjerene testove.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- postupnost u pružanju podrške
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- označavanje prostora za vježbanje
- primjerene pohvale za rad
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

B. Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK B.2.2. Učenik izvodi vježbe za razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti.	– prepoznaje primjerene vježbe za razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti– demonstrira vježbe pokretljivosti zglobova i stabilnosti trupa	– koristi se vježbama za razvoj motoričkih i funkcionalnih sposobnosti i pravilno drži tijelo

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- vježbe za razvoj motoričkih sposobnosti
- vježbe za razvoj funkcionalnih sposobnosti
- kineziterapijske vježbe za pravilno držanje tijela (vježbe za gornji i donji dio leđa, vježbe za ramena, vježbe za aktivaciju trupa, vježbe za skoliotično, kifotično i lordotično držanje, uspostava pravilnog obrasca disanja, vježbe za stopala, vježbe osvješćivanja tijela) uz primjerenu progresiju i regresiju sukladno osobitostima učenika.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sustavno praćenje, procjena te modifikacija individualiziranih kurikula (regresija i progresija)
- izvođenje kineziterapijskih vježbi u označenom prostoru
- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- postupnost u pružanju podrške
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

C. Motorička postignuća

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK C.2.1. Učenik se koristi motoričkim postignućima.	– demonstrira osobna motorička postignuća u svladanim obrazovnim sadržajima– sluša upute učitelja	– izvodi jednu ili više motoričkih struktura

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- motorički zadatci s ciljem praćenja motoričkih postignuća u skladu s razvojnim obilježjima učenika: hodanje, trčanje, skakanje, bacanje i hvatanje, kolutanje, penjanje i puzanje, višenje i upiranje
- elementarna igra s upotrebom pomagala, štafetna igra s upotrebom pomagala
- elementi iz ekipnih sportova
- elementi iz individualnih sportova.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- izvođenje obrazovnih sadržaja u označenom prostoru
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- postupnost u pružanju podrške
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

D. Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK D.2.1. Učenik prepoznaje postupke za održavanje higijene tijela i brine se o prostoru i predmetima za tjelesno vježbanje.	– održava higijenu prije, tijekom i poslije vježbanja – odabire primjerenu odjeću i obuću za vježbanje – posprema sprave i predmete za vježbanje	– održava higijenu tijela, nosi opremu, predmete i sprave za vježbanje

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prilagođena osobna oprema za izvođenje tjelesne aktivnosti ovisno o prostornim uvjetima i aktivnostima (na otvorenim i u zatvorenim sportskim vježbalištima)
- upute za osobnu higijenu prije, tijekom i nakon tjelesnog vježbanja
- pospremanje sprava i predmeta za vježbanje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- poticati pravilnu brigu o higijeni tijela
- poticati brigu o čistoći i pripremi opreme za tjelesno vježbanje
- postupnost u pružanju potpore
- razrada aktivnosti na manje korake
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

D. Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK D.2.2. Učenik prepoznaje pravila elementarnih igara i različitih sportova.	– koristi se jednostavnim uputama za elementarne igre na natjecanju – koristi se jednostavnim pravilima za sportove na natjecanju	– primjenjuje prilagođena pravila u elementarnim igrama i sportovima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pravila elementarnih igara i različitih sportova.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prema uputama i pravilima usmjeravati učenike na prihvaćanje socioemocionalnih kompetencija
 - poticati na primjerno ponašanje (poštena igra)
 - poticati na primjenu prilagođenih pravila elementarnih igara i različitih sportova.
-

D. Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja

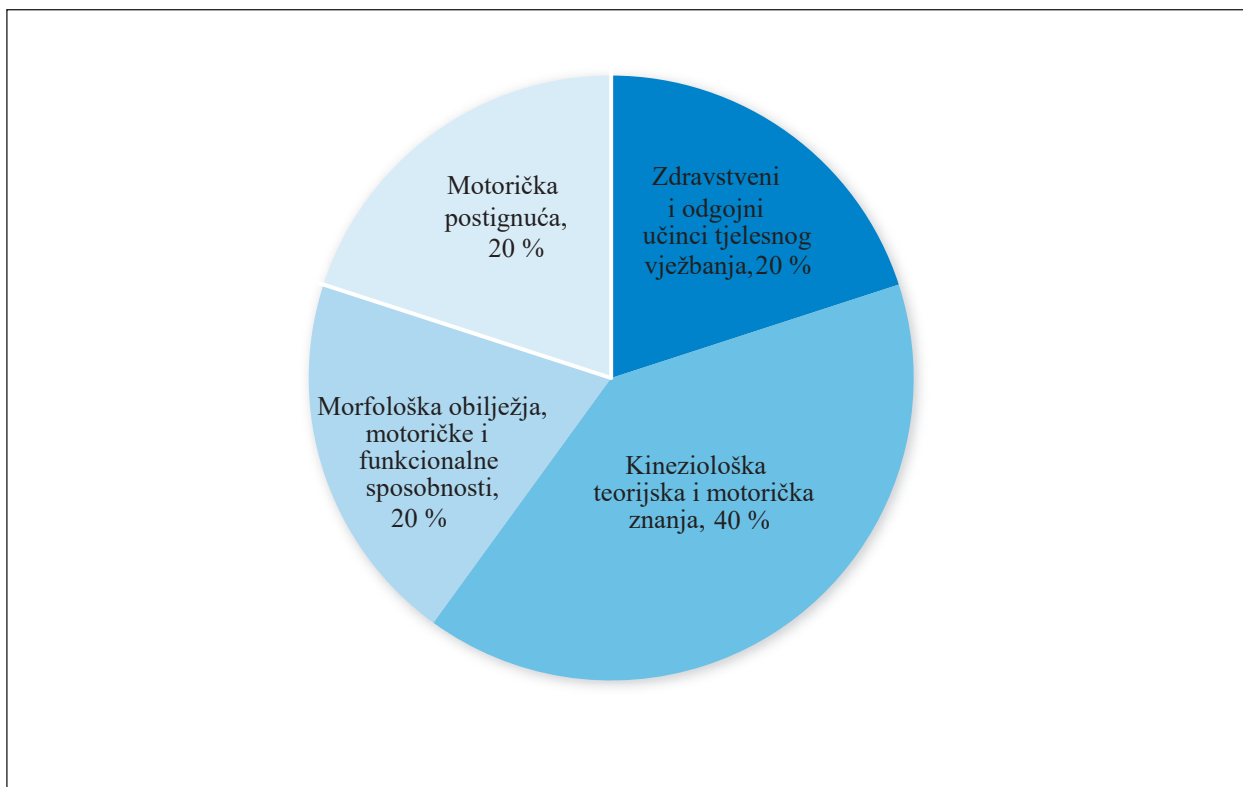
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK D.2.3. Učenik prepoznaje vježbe za aktivaciju sustava za kretanje i kineziterapijske vježbe.	– primjenjuje vježbe za aktivaciju sustava za kretanje– drži tijelo pravilno prema uputi– koristi se jednostavnim kineziterapijskim vježbama	– pokazuje vježbe za aktivaciju sustava za kretanje i kineziterapijske vježbe

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- vježbe za aktivaciju sustava za kretanje (vježbe za ruke, vježbe za rameni pojas, vježbe za trup, vježbe za leđa, vježbe za noge, vježbe za ravnotežni položaj trupa, vježbe za razvoj i poboljšanje koordinacije, vježbe na razvoj i poboljšanje svih vrsta skočnosti, vježbe za poboljšanje preciznosti, vježbe za razvoj i poboljšanje funkcionalnih sposobnosti, vježbe za poboljšanje motoričkih sposobnosti, izvođenje prilagođenih kineziterapijskih vježbi u označenom prostoru)
 - vježbe za pravilno držanje tijela (vježbe za gornji i donji dio leđa, vježbe za ramena, vježbe za aktivaciju trupa, vježbe za skoliočno, kifotično i lordotično držanje, uspostava pravilnog obrasca disanja, vježbe za stopala, vježbe osvježavanja tijela).
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
 - izvođenje prilagođenih kineziterapijskih vježbi u označenom prostoru
 - korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
 - odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
 - razrada aktivnosti na manje korake
 - izvođenje uz primjerenu potporu
 - primjerene pohvale za rad
 - primjereno doziranje stanki u radu
 - izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.
-

3. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura u dobnj skupini od 11. do 15. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 16. do 21. godine

A. Kineziološka teorijska i motorička znanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK A.3.1. Učenik usavršava teorijska i motorička znanja.	– usavršava teorijska i motorička znanja iz izabраних motoričkih aktivnosti	– razlikuje osnove tehnike sportova različitih struktura

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- motoričke igre s elementima hodanja, trčanja, poskoka, skokova, bacanja, hvatanja, penjanja i silaženja, puzanja, valjanja, preskakanja, provlačenja, padova, plutanja, održavanja na površini, klizanja, postavljanje na bicikl/tricikl i održavanja ravnoteže, postavljanja na romobil i održavanja ravnoteže, držanja kugle ili strelice
- obvezni sadržaji/sportovi u skladu s uvjetima i formalnim kompetencijama učitelja, primjerice, atletika, rukomet, nogomet, košarka, odbojka, sportska i ritmička gimnastika, hrvanje, džudo, sportovi na vodi (veslanje, jedrenje...), sportovi s reketom (tenis, stolni tenis, badminton), skijanje, plivanje, plesovi
- izborni sadržaji/sportovi u skladu s uvjetima i formalnim kompetencijama učitelja, primjerice, planinarenje, elementi borilačkih sportova, elementi joge, slobodno penjanje, streljaštvo, terapijsko jahanje, biciklizam, kajakaštvo, sportsko rekreativne aktivnosti u vodi.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- aktivno sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u čistome i sigurnom prostoru
- aktivno bavljenje izvannastavnim i izvanškolskim sportskim sadržajima te aktivno vježbanje u sportskim klubovima
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- postupnost u pružanju podrške
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- označavanje prostora za vježbanje
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima na otvorenom i u zatvorenom prostoru ili u prirodi
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

A. Kineziološka teorijska i motorička znanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK A.3.2. Učenik usvaja kineziološka teorijska i motorička znanja u igri i sportskim natjecanjima.	– povezuje kineziološka teorijska i motorička znanja u jednostavnim igrama i natjecanjima – prati pravila igara na natjecanjima prilagođenim prema utvrđenoj kategorizaciji	– izvodi jedan ili više elemenata tehnike iz raznovrsnih grupacija sportova i jednostavnih elementarnih igara

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sportovi iz raznovrsnih grupacija u skladu s formalnim kompetencijama učitelja te jednostavnim elementarnim igrama i osnovnim tehnikama sportova: sportovi s loptom, sportovi s reketom, individualni sportovi, ekipni sportovi, sportovi na vodi, sportovi na snijegu i ledu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i u zatvorenom prostoru ili u prirodi
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- postupnost u pružanju podrške
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

A. Kineziološka teorijska i motorička znanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK A.3.3. Učenik usvaja poligone s preprekama koje su povezane sa složenijim kineziološkim teorijskim i motoričkim znanjima.	– povezuje složenije strukture gibanja kroz poligon s preprekama prema motoričkim i funkcionalnim sposobnostima i u skladu sa senzitivnim fazama rasta	– izvodi zadani poligon s preprekama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- poligoni s preprekama sa zahtjevima u aktivnostima iz svakodnevnog života (prilagođeni prema motoričkim i funkcionalnim sposobnostima i u skladu sa senzitivnim fazama).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- postupnost u pružanju podrške
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

A. Kineziološka teorijska i motorička znanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK A.3.4. Učenik prepoznaje ritmičke i plesne strukture u koreografijama.	– demonstrira ritmičke strukture – izvodi plesne strukture u složenijim koreografijama	– izvodi ritmičke i plesne strukture u koreografijama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- ritmičke i plesne strukture (hodanje, trčanje, poskoci, skokovi, okreti)
 - plesne minikoreografije.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
 - korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
 - postupnost u pružanju podrške
 - odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
 - izvođenje uz primjerenu potporu
 - primjerene pohvale za rad
 - primjereno doziranje stanki u radu
 - izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.
-

B. Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK B.3.1. Učenik sudjeluje u provjeravanju morfoloških obilježja, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti.	– prepoznaje morfološka obilježja– demonstrira motoričke i funkcionalne sposobnosti u jednostavnim testovima– provjerava obilježja pravilnoga tjelesnog držanja	– provjerava morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti te prepoznaje pravilno tjelesno držanje

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- morfološka obilježja (tjelesna visina i masa, raspon ruku, podignute ruke u predručenje i uzručenje, podignute noge ležeći na leđima)
 - prilagođeni testovi za praćenje motoričkih sposobnosti (koordinacija, gibljivost, statička i dinamička ravnoteža)
 - prilagođeni testovi za praćenje funkcionalnih sposobnosti (hodanje i trčanje s opterećenjem i pod opterećenjem, nagibom i na različitim podlogama)
 - sustavno praćenje pravilnoga tjelesnog držanja primjenjujući primjerene testove.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sustavno praćenje, procjena te modifikacija individualiziranih kurikula (regresija i progresija)
 - izvođenje kineziterapijskih vježbi u označenom prostoru
 - sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
 - korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
 - postupnost u pružanju podrške
 - odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
 - izvođenje uz primjerenu potporu
 - primjerene pohvale za rad
 - primjereno doziranje stanki u radu
 - izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.
-

B. Morfološka obilježja, motoričke i funkcionalne sposobnosti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK B.3.2. Učenik izvodi vježbe za razvoj i održavanje motoričkih i funkcionalnih sposobnosti.	– demonstrira primjerene vježbe za razvoj i održavanje motoričkih i funkcionalnih sposobnosti – demonstrira vježbe pokretljivosti zglobova i stabilnosti trupa	– pokazuje jednu ili više vježbi za razvoj i održavanje motoričkih i funkcionalnih sposobnosti

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- vježbe za razvoj i održavanje motoričkih sposobnosti
- vježbe za razvoj i održavanje funkcionalnih sposobnosti
- kineziterapijske vježbe za pravilno držanje tijela (vježbe za gornji i donji dio leđa, vježbe za ramena, vježbe za aktivaciju trupa, vježbe za skoliočno, kifotično i lordotično držanje, uspostava pravilnog obrasca disanja, vježbe za stopala, vježbe osvješćivanja tijela) uz primjerenu progresiju i regresiju sukladno osobitostima učenika.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sustavno praćenje, procjena te modifikacija individualiziranih kurikula (regresija i progresija)
- izvođenje kineziterapijskih vježbi u označenom prostoru
- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- postupnost u pružanju podrške
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

C. Motorička postignuća

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK C.3.1. Učenik prati osobna motorička postignuća i njihov napredak.	– prati i obilježava osobna postignuća u svladanim obrazovnim sadržajima – sluša upute učitelja	– izvodi jednu ili više složenijih struktura usvojenih obrazovnih sadržaja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- motorički zadatci radi praćenja motoričkih postignuća u skladu s razvojnim obilježjima učenika: hodanje, trčanje, skakanje, bacanje i hvatanje, kolutanje, penjanje i puzanje, višenje i upiranje
- elementarna igra s jednostavnim pravilima, štafetna igra s jednostavnim pravilima
- elementi iz ekipnih sportova
- elementi iz individualnih sportova.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u raznovrsnim svakodnevnim kineziološkim aktivnostima u otvorenom i zatvorenom prostoru ili u prirodi
- izvođenje obrazovnih sadržaja u označenom prostoru
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- postupnost u pružanju podrške
- odabir prikladnog predmeta za rad u skladu s individualnim sposobnostima učenika
- razrada aktivnosti na manje korake
- izvođenje uz primjerenu potporu
- primjerene pohvale za rad
- primjereno doziranje stanki u radu
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

D. Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK D.3.1. Učenik primjenjuje higijenske, zdravstvene i ekološke navike u motoričkim aktivnostima.	– demonstrira postupke za održavanje higijene prije, tijekom i nakon vježbanja– prepoznaje i nosi opremu– brine se o prostoru i predmetima za vježbanje	– pokazuje higijenske, zdravstvene i ekološke navike u motoričkim aktivnostima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prilagođena osobna oprema za izvođenje tjelesne aktivnosti ovisno o prostornim uvjetima i aktivnostima (na otvorenim i u zatvorenim sportskim vježbalištima)
- upute za osobnu higijenu prije, tijekom i nakon tjelesnog vježbanja
- pospremanje sprava i predmeta za vježbanje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- poticati pravilnu brigu o higijeni tijela
- poticati brigu o čistoći i pripremi opreme za tjelesno vježbanje
- postupnost u pružanju potpore
- razrada aktivnosti na manje korake
- korištenje asistivnom tehnologijom, augmentativnom i alternativnom komunikacijom
- izvođenje uz nadzor stručnih osoba različitih profila.

D. Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK D.3.2. Učenik upotrebljava i primjenjuje pravila iz različitih sportova i elementarnih igara.	– prati složenije upute za elementarne igre na natjecanju– koristi se složenijim pravilima za sportove na natjecanju	– koristi se uputama i pravilima za natjecanja u sportovima i elementarnim igrama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prilagođena pravila elementarnih igara i različitih sportova.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prema uputama i pravilima usmjeravati učenike na stjecanje socioemocionalnih kompetencija
- poticati na primjerno ponašanje (poštenu igru) u prilagođenim elementarnim i natjecateljskim igrama
- poticanje na uporabu prilagođenih pravila elementarnih igara i sportova.

D. Zdravstveni i odgojni učinci tjelesnog vježbanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA TZK D.3.3. Učenik se koristi složenim kineziološkim aktivnostima na otvorenim i zatvorenim vježbalištima.	– sudjeluje i prati pravila i upute pri tjelesnom vježbanju na otvorenim i zatvorenim vježbalištima	– uz primjerenu podršku koristi se tjelesnim vježbanjem kao alatom za izvođenje gibanja na otvorenim i zatvorenim vježbalištima
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:		
– uređenje i održavanje otvorenih i zatvorenih sportskih vježbališta – vježbe za aktivaciju sustava za kretanje (vježbe za ruke, vježbe za rameni pojas, vježbe za trup, vježbe za leđa, vježbe za noge, vježbe za ravnotežni položaj trupa, vježbe za razvoj i poboljšanje koordinacije, vježbe na razvoj i poboljšanje svih vrsta skočnosti, vježbe za poboljšanje preciznosti, vježbe za razvoj i poboljšanje funkcionalnih sposobnosti, vježbe za poboljšanje motoričkih sposobnosti, izvođenje prilagođenih kineziterapijskih vježbi u označenom prostoru) – kineziterapijske vježbe za pravilno držanje tijela (vježbe za gornji i donji dio leđa, vježbe za ramena, vježbe za aktivaciju trupa, vježbe za skoliočno, kifotično i lordotično držanje, uspostava pravilnog obrasca disanja, vježbe za stopala, vježbe osvježavanja tijela).		
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:		
– poticati brigu o čistoći i pripremi opreme za tjelesno vježbanje – davati upute i kontrolirati osobnu higijenu prije, tijekom i nakon vježbanja – prema uputama i pravilima usmjeravati učenike na stjecanje socioemocionalnih kompetencija – poticati na primjerno ponašanje (poštenu igru) u prilagođenim elementarnim i natjecateljskim igrama – aktivnosti birati prema njihovu utjecaju i u skladu s kognitivnim i psihofizičkim stanjem te razinom motivacije i pobudenosti.		

4. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura u dobnj skupini od 16. do 21. godine

E. POVEZANOST S DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Tjelesna i zdravstvena kultura povezana je s mnogim odgojno-obrazovnim područjima, međupredmetnim temama i nastavnim predmetima. Pritom je naglašeno povezana s nastavnim predmetima iz prirodoslovnoga, društveno-humanističkog i umjetničkog odgojno-obrazovnog područja. Povezanost nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura s međupredmetnim temama treba posebno istaknuti jer provedba povezanosti omogućuje razvoj zdravstvene, ekološke, kulturne, etičke i građanske svijesti učenika s poremećajem iz spektra autizma.

Vrijednost povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama prepoznali su svi svjetski odgojno-obrazovni sustavi u kojima su uvedene kurikulne promjene. Također toj činjenici treba pridodati veliki značaj u primjenjivosti u svakodnevnom življenju i prilagodbi na svakodnevne potrebe učenika s poremećajem iz spektra autizma. Pregledne analize iz svijeta pokazuju da svakodnevna primjena povezanosti s drugim predmetima i međupredmetnim temama izravno utječe na planiranje, programiranje i provedbu nastavnog procesa u nastavnim predmetu TZK. Ostvarivanjem generičkih kompetencija na svim razinama omogućuje se nesmetani rad i obrazovanje u 21. stoljeću osobama s neaktivnim i aktivnim stilovima života. Razlog za to temelji se na činjenici da povezano uzrokuje određenu usmjerenost, raznovrsne odgojno-obrazovne ishode nastavnog procesa i kompetencije učenika koje se povezuje s određenom pojavnošću iz drugih predmeta ili međupredmetnih tema.

Temelj ostvarivanja ishoda međupredmetne teme Zdravlje povezan je s rastom i razvojem, posturalnim i lokomotornim poteškoćama, prehranom, hidratacijom i gibanjem te higijenom učenika. Razvoj i održavanje primjerene razine samopouzdanja, osjećaja odgovornosti, tjelesnog vježbanja u slobodno vrijeme, uočavanje problema iz neposredne okoline u skladu s osobitostima te predlaganje rješenja poveznice su s međupredmetnim temama Osobni i socijalni razvoj, Poduzetništvo i Građanski odgoj i obrazovanje. Očekivanja iz međupredmetne teme Učiti kako učiti ostvaruju se integrirano s gotovo svim ishodima nastavnog predmeta TZK.

Ishodi nastavnog predmeta TZK, kao i izvannastavne i izvanškolske (kineziološke/sportske) aktivnosti, primaju mnogobrojne mogućnosti povezivanja s ostalim nastavnim predmetima. Kineziološke motoričke aktivnosti mogu biti poticaj za rješavanje likovnih problema u učenju i poučavanju Likovne kulture, za usvajanje spoznaja iz Matematičkih vještina, poticaj za usvajanje i jačanje socijalnih kompetencija. Proširuje se opće znanje koje se odnosi na tijelo, prostor, gibanje i osjetljivost kinestetičkih receptora, razine motivacije itd.

Ovakvom znatnom povezanošću izravno se pridonosi povećanju ukupne završne razine kompetencija učenika te je međupredmetna povezanost istodobno izvor stvaralaštva učitelja i ostalih stručnjaka u multidisciplinarnom timu, u pripremi i provedbi nastavnog procesa kao doprinos oblikovanju i ostvarivanju osobnih potencijala, cjeloživotnog učenja, poštovanja dobrobiti drugih i drukčijih te aktivnog sudjelovanja u široj društvenoj zajednici.

F. UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Tjelesna i zdravstvena kultura trebalo bi se temeljiti na načelima koja podrazumijevaju početnu dijagnostiku multidisciplinarnog tima. U skladu s time procjenjuje se svaki učenik s obzirom na svoja prethodna znanja, iskustva i interese. Poticanje sudjelovanja učenika u procesu učenja provodi se alatima za opažanje i djelovanjem u situacijama u skladu s učenikovim osobitostima u neposrednoj okolini, odabirom različitih aktivnosti usmjerenih prema cilju učenja i uspjehu učenika.

Da bi se ostvarili ishodi nastavnog predmeta TZK, u radu s učenicima s poremećajem iz spektra autizma važno je koristiti se primjerenim metodama učenja i poučavanja. Prema najnovijim istraživanjima i suvremenom holističkom pristupu, uspješnost učenika s teškoćama u razvoju ovisi o vrsti i količini potpore

koja mu se pruža, prilagodbi sadržaja, protokola prilikom izvođenja aktivnosti ili neprilagođenih ponašanja koja se utvrđuju i prate. Zadatci za svakog učenika trebaju biti osmišljeni tako da mu omoguće sudjelovanje u svim aktivnostima te njihovu izmjenu radi održavanja pažnje i koncentracije uz primjerene stanke u radu. Prije izvođenja svake aktivnosti treba osigurati prilagodbu prostora, vremensku prilagodbu, oblik komunikacije i aktivnosti u odnosu na sposobnosti i teškoće učenika. Poželjna je primjena multimodalnog pristupa, odnosno provođenja aktivnosti utemeljenih na uključivanju što većeg broja osjetila i zadovoljavanju različitih preferiranih stilova učenja. Nove sadržaje treba uvoditi postupno u malim količinama s čestim ponavljanjima uz primjerenu podršku i dužim odmorima i uvažavanjem vremena latencije prilikom izvođenja aktivnosti. Treba potaknuti ili usmjeriti učenikovu pažnju prije davanja primjerene upute, a sve sadržaje imenovati, demonstrirati, ponoviti nekoliko puta i istaknuti ih.

U procesu učenja kod učenika s poremećajem iz spektra autizma prvi je korak provođenje početne provjere (mjerenje morfoloških obilježja, motoričkih i funkcionalnih sposobnosti) radi otkrivanja jakih učenikovih strana, znanja, vještina, sposobnosti i interesa, kao i teškoća u poučavanju, učenju i vježbanju. Na tome se temelje učenikove potrebe i učinkovite strategije poučavanja koje se kontroliraju tranzitivnim i završnim provjeravanjem.

Uloga je učitelja briga o dobrobiti i cjelovit razvoj svakog učenika te poštovanje njegova integriteta i identiteta. Učitelj organizira odgojno-obrazovni proces, planira i priprema sadržaje i aktivnosti učenja i poučavanja, koristi se različitim izvorima znanja, odabire i primjenjuje metode i strategije koje potiču aktivno uključivanje učenika i primjenu stečenih znanja koja su komplementarna s aktivnostima svakodnevnog življenja. Nit vodilja učitelja jest prijenos odabranih sadržaja u praktičnu primjenu pokretima koji se primjenjuju u svakodnevnim aktivnostima s osobama različitih profila i u prilagođenim i neprilagođenim situacijama. Kontinuirano prati i procjenjuje napredak učenika, razinu pobuđenosti, svoj rad i planira daljnji rad s učenicima, koji se temelji na usvojenim motoričkim znanjima i vještinama.

Odvija se u sportskoj dvorani, dvoranama za kineziterapiju, senzornim sobama, sportskim i dječjim igralištima, prirodi te drugim sportskim prostorima (sportsko-rekreacijskim centrima, bazenima, moru, klizalištima, sanjkalistima i skijalištima, trim-stazi i atletskim borilištima). Odabir prostora, predmeta i prilagodba sadržaja nastave ovisi o ishodima koje želimo ostvariti u skladu s potrebama i mogućnostima učenika, kao i o sredini u kojoj učenici žive i materijalnim uvjetima.

Radi unaprjeđenja nastave TZK-a važno je razvijati suradnju s ostalim učiteljima i školskim stručnim suradnicima, roditeljima/skrbnicima, drugim školskim ustanovama, sportskim organizacijama, lokalnom i širom zajednicom pomoću integrativne sportske putovnice.

Potrebna je prilagodba vremena rada i odmora, kao i primjerena razina podrške prije, tijekom i nakon izvođenja nastave TZK-a. Učitelj ima slobodu primijeniti različite načine organizacije rada i učenja na temelju dijagnostike multidisciplinarnog tima prilagođene učenicima da bi što bolje iskoristio njihove mogućnosti i osigurao njihov puni potencijal u sadržajima koje mogu izvoditi.

G. VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Vrednovanje u nastavnome predmetu Tjelesna i zdravstvena kultura u sklopu posebnog programa za učenike s poremećajem iz spektra autizma treba se temeljiti na kontinuiranom praćenju učenika tijekom cijele nastavne godine. Kontinuiranim praćenjem učenika i uvažavanjem njihovih specifičnih teškoća vrednuju se razine usvojenosti znanja i vještina. Također je važno uzeti u obzir njihove teškoće, pratiti i usmjeravati njihov odnos prema radu i odgojnim vrijednostima. Učenje, poučavanje i vrednovanje međusobno su povezani postupci i trebaju sadržavati usklađene prilagodbe.

Individualizirani kurikulum svakog učenika s teškoćama u razvoju jasno određuje ishode, vrijeme ostvarivanja, strategije učenja i aktivnosti za njihovo ostvarivanje. Postignuća učenika vrednuju se prema odgojno-obrazovnim ishodima iz individualiziranog kurikula.

U postupku vrednovanja važno je primjenjivati dva pristupa vrednovanju: vrednovanje za učenje i vrednovanje kao učenje. Cilj je vrednovanja praćenje učenikova napretka te njegova individualnog razvoja.

Vrednovanjem za učenje formativno se prati napredovanje učenika pri čemu je važno dati redovitu povratnu informaciju o postignutom uspjehu u odnosu na postavljene ishode. Trenutačna postignuća učenika uspoređuju se s njegovim prethodnim postignućima. Svrha ovog vrednovanja jest poticanje učenikova napretka, pronalaženje eventualnih propusta u poučavanju i davanje povratne informacije učeniku, roditelju/skrbniku i samom učitelju.

Metode vrednovanja jesu:

- bilješke o napredovanju
- slikovni obrasci za samoprocjenu aktivnosti.

Sastavnice vrednovanja u nastavnom predmetu TZK jesu:

- motorička znanja
- motorička postignuća
- aktivnost i odgojni učinci tjelesnog vježbanja.

U navedenim sastavnicama vrednovanja vrednuju se znanja koja je učenik stekao u skladu s postavljenim ishodima za određenu dobnu skupinu. Opisna ocjena na kraju obrazovnog razdoblja i bilješka o praćenju programa jest povratna informacija učeniku, roditelju i učitelju. Učitelj za svakog učenika upisuje kratki osvrt na postignuća konkretnim i autentičnim opisom njegovih jakih strana te preporuku za napredovanje u predmetu. Kvalitativni osvrt sadržava sljedeće: što učenik zna i može izvesti, u kojim je aktivnostima posebno uspješan, a u kojima treba unaprijediti učenje i koristiti se dodatnom podrškom.

Oblikovanje zaključne ocjene

Vrednovanje naučenog odnosi se na razinu usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda definiranih kurikulumom i bilježi se opisnom ocjenom. Zaključna ocjena predmeta izriče se opisnom ocjenom (potpuno usvojeno, većim dijelom usvojeno, djelomično usvojeno, manjim dijelom usvojeno i nije usvojeno).

Zaključna opisna ocjena donosi se na kraju nastavne godine i iskazuje sveukupnu usvojenost ishoda. Učitelju kao smjernica može poslužiti kurikulum definirana srednja razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Srednja razina usvojenosti ne predstavlja izravno školsku opisnu ocjenu, ali predstavlja prosjek usvojenog znanja i vještina potrebnih za srednju zaključnu ocjenu.

POSEBNI KURIKUL NASTAVNOGA PREDMETA JEZIK I KOMUNIKACIJA

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

Hrvatski jezik službeni je jezik u Republici Hrvatskoj i jezik na kojemu se obrazuju svi učenici. U hrvatskim se školama hrvatski jezik poučava kao materinski ili kao jezik društvene sredine.

Osposobljenost za komunikaciju i izražavanje na hrvatskome standardnom jeziku učeniku je polazište za učenje svih drugih nastavnih predmeta. Navedeno može predstavljati značajan izazov za učenike s poremećajem iz spektra autizma.

Poremećaj iz spektra autizma razvojni je poremećaj koji karakteriziraju poteškoće u komunikaciji i socijalnim interakcijama te ograničeni, repetitivni i stereotipni obrasci ponašanja, interesa i aktivnosti. Govor se razvija u manje od 40 % učenika s poremećajem iz spektra autizma, a učenik koji razvije govor, često se njime ne služi u komunikacijske svrhe ili kvaliteta izražajnog jezika učenika značajno odstupa od očekivanog s obzirom na dob. Navedeno može otežati provedbu odgojno-obrazovnog procesa na svim razinama i u svim nastavnim predmetima. Usvajanje, održavanje i generalizacija komunikacijskih i jezičnih vještina polazište je za usvajanje sadržaja drugih nastavnih predmeta, stoga se nastavni predmet Jezik i komunikacija poučava na svim razinama odgojno-obrazovnog procesa i u korelaciji s drugim nastavnim predmetima. Svrha nastavnog predmeta Jezik i komunikacija stjecanje je funkcionalnih komunikacijskih i osnovnih jezičnih vještina.

U svojem sadržaju nastavni predmet Jezik i komunikacija obuhvaća ovladavanje komunikacijskim sredstvima svrhovite komunikacije (govor, sustav potpomognute komunikacije), ovladavanje vještinama slušanja i razumijevanja te podupiranje razvoja pismenosti. Važna su sljedeća načela na kojima počiva kurikulum: načelo komunikacijske funkcionalnosti, načelo teksta, načelo cjelokupnosti komunikacijske jezične prakse, načelo standardnoga jezika i zavičajnosti, načelo razlikovanja i povezivanja jezičnih razina, načelo stvaralaštva u jeziku i putem jezika te opća načela postupnosti, primjerenosti, zanimljivosti i unutarpredmetne povezanosti i uravnoteženosti. Tim se načelima u svim sastavnicama predmeta potiče razvoj jezičnoga i kulturnog identiteta učenika, autonomija te pripadnost zajednici. U kurikulumu se uvažavaju kognitivne i jezične faze razvoja učenika te potiče cjelovito ostvarivanje njegovih potencijala. Učenika se potiče na aktivnu i funkcionalnu uporabu materinskoga govornog jezika ili drugih modaliteta komunikacije za različite komunikacijske svrhe. Da bi se osigurao uspjeh učenika u usvajanju pojedinih odgojno-obrazovnih ciljeva, nužno je osigurati prilagodbu sadržaja, materijala i metoda stilu učenja i karakteristikama funkcioniranja učenika. Poticanje komunikacijskih vještina važan je dio strategija prevencije nepoželjnih oblika ponašanja i dio je pozitivnog pristupa u poučavanju zamjenskog ponašanja za nepoželjne oblike ponašanja.

Kurikulum, načelom didaktičkog prijenosa, poštuje spoznaje temeljnih znanosti predmeta: jezikoslovlja i znanosti o književnosti, kao i njima srodnih obrazovnih i komunikacijskih znanosti. Stavljajući učenika u svoje središte, potiče ga da stečene spoznaje primjenjuje u svakodnevnom životu i u međudjelovanju s drugim pojedincima, zajednicom i kulturom u cijelosti te tako potiče autonomiju učenika i osigurava mogućnost samozastupanja.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA PREDMETA

Učenik:

- ovladava jezičnim djelatnostima slušanja, govorenja, čitanja i pisanja te njihovim međudjelovanjem i znanjem o hrvatskom jeziku kao sustavu jezičnih znakova ili ovladava sustavom potpomognute komunikacije
- stvara govorne i/ili pisane tekstove različitih sadržaja i namjena te razvija aktivan rječnik; stječe naviku i potrebu za čitanjem i pisanjem različitih tekstova za različite svrhe
- otkriva različite načine čitanja razvijajući iskustva čitanja koja oblikuju i preoblikuju osobna iskustva te otvaraju nove perspektive, potiču razvoj literarnoga ukusa, mašte i refleksiju o svijetu, sebi i drugima
- razvija vlastiti jezičnokulturni identitet komunikacijom na hrvatskom jeziku ili sustavu potpomognute komunikacije.

C. STRUKTURA – ORGANIZACIJSKA PODRUČJA PREDMETNOG KURIKULA

Nastavni predmet Jezik i komunikacija strukturiran je u tri međusobna povezana predmetna područja: razumijevanje, jezično izražavanje te čitanje i pisanje.

U svim se predmetnim područjima razvija komunikacijska jezična kompetencija i potiče ovladavanje jezičnim djelatnostima slušanja, govorenja, čitanja i pisanja te se njihovim međudjelovanjem ujedno potiče razvoj jezika. U komunikacijskim situacijama učenik primjenjuje različite strategije slušanja, govorenja, čitanja i pisanja radi izražavanja i prenošenja informacija, ideja, stavova i vrijednosti te upoznaje komunikacijski bonton.

Odgojno-obrazovni ishodi, koji uključuju komunikacijske vještine iz ovoga nastavnog predmeta, poučavaju se u različitim svakodnevnim kontekstima i rutinama te je u njihovu poticanju ključna suradnja s ostalim osobama iz učenikove okoline (roditeljima/skrbnicima, članovima uže i šire obitelji, terapeutima). Tako se osigurava generalizacija i odražavanje vještina. Osnovni je cilj predmeta usvajanje jezične i komunikacijske kompetencije koja će omogućiti autonomiju i samozastupanje. Za neverbalnog učenika s poremećajem iz spektra autizma navedeno podrazumijeva uporabu sustava potpomognute komunikacije. Taj sustav mora biti potpuno individualiziran te uključivati različita komunikacijska sredstva (primjerice, slike, simbole, komunikacijske knjige, uređaje s glasovnim izlazom i bez njega), kao i specifičnu metodiku poučavanja. Važno je naglasiti da se u odabiru i poučavanju učenika korištenju nekog sustava potpomognute komunikacije treba voditi načelom podrazumijevanja kompetencije koji ne isključuje poučavanje i potrebnu podršku učeniku.

Predmetno područje razumijevanje temelji se na učenju i poučavanju razumijevanja govora drugih te korištenju strategijama i pomagalima koji omogućuju razumijevanje konteksta i okoline u kojoj se učenik nalazi. Usvajanje vještina slušanja i razumijevanja neophodno je za ostvarivanje funkcionalne komunikacije sa socijalnom okolinom. Razumijevanje podrazumijeva reakciju učenika na izražajni jezik drugih, pisane riječi, kontekst i okružje.

Predmetno područje jezično izražavanje temelji se na učenju i poučavanju jezičnim znanjima te na ovladavanju jezikom ili drugim komunikacijskim sredstvom kao sustavom s uporabnoga stajališta. Jezično izražavanje ili korištenje sustavom potpomognute komunikacije podrazumijeva sposobnost učenika da izrazi svoje želje, potrebe, misli i stavove. Stjecanje jezičnih znanja, znanja o jeziku i ovladavanje jezičnim djelatnostima proces je koji uključuje razvoj mišljenja, intelektualnu i emocionalnu angažiranost, socijalni razvoj

te motiviranost i potrebu za svrhovitom komunikacijom. Svijest o jeziku i znanje o jeziku u funkciji dio su razvoja i ovladavanja komunikacijskom jezičnom kompetencijom.

Predmetno područje čitanje i pisanje utemeljeno je na čitanju i recepciji teksta te produkciji pisanog teksta koji je iskaz jezičnoga, spoznajnog, osobnog ili umjetničkog poimanja svijeta i stvarnosti. Usvajanjem vještine čitanja i održavanjem vještine u svakodnevnom životu učeniku se otvaraju nove prilike za proširivanje znanja i iskustava čitajući knjige, reklame, natpise, pisane upute i sl. Osobito se naglašava poticanje čitanja iz užitka i potrebe, stjecanje čitateljskih navika i čitateljske kulture, stoga su vrlo važni sadržaji koji omogućuju učeniku slobodan izbor tekstova za čitanje. Čitanje književnih tekstova pridonosi stjecanju kulturnoga iskustva učenika te uspješnosti njegove socijalizacije dijeljenjem vlastitih iskustava i spoznavanjem iskustava drugih ljudi. Vještina pisanja smatra se izražajnom jezičnom vještinom. Razvoj vještina pisanja učeniku osigurava sredstvo svrhovite komunikacije; prijenosa ideja, želja, potreba i stavova. Osobito se naglašava stjecanje kulture pisanja i funkcionalne upotrebe pisanja u svakodnevnim životnim situacijama.

Razumijevanje

Predmetno područje razumijevanje temelji se na ovladavanju uporabnim mogućnostima hrvatskog jezika ili sustava potpomognute komunikacije u jezičnoj djelatnosti slušanja koja doprinosi stjecanju komunikacijske jezične kompetencije na hrvatskome standardnom jeziku.

Predmetno područje obuhvaća stjecanje:

- uporabne kompetencije receptivnoga jezika
- vještina komunikacije i suradnje s drugima u različitim kontekstima i komunikacijskim situacijama, razumijevanja i uporabe sredstava neverbalne komunikacije
- svijesti o sebi kao osobi koja izgrađuje, poštuje i izražava vlastiti (jezični) identitet te poštuje identitet drugih u okviru jezične i kulturno-jezične govorne zajednice.

Jezično izražavanje

Predmetno područje jezično izražavanje temelji se na ovladavanju uporabnim mogućnostima hrvatskog jezika ili sustava potpomognute komunikacije u jezičnoj djelatnosti izražavanja koja doprinosi stjecanju komunikacijske jezične kompetencije na hrvatskome standardnom jeziku.

Predmetno područje obuhvaća stjecanje:

- uporabne kompetencije izražajnoga jezika
- vještina komunikacije i suradnje s drugima u različitim kontekstima i komunikacijskim situacijama, uporabe sredstava neverbalne komunikacije
- svijesti o sebi kao osobi koja izgrađuje, poštuje i izražava vlastiti (jezični) identitet te poštuje identitet drugih u okviru jezične i kulturno-jezične govorne zajednice.

Čitanje i pisanje

Predmetno područje obuhvaća:

- razvoj vještina čitanja i pisanja primjereno početnom opismenjavanju
- razumijevanje i interpretaciju književnog teksta radi osobnoga razvoja, stjecanja i razvijanja znanja i stavova te vlastitoga stvaralaštva
- potrebu za čitanjem književnih tekstova i pozitivan stav prema čitanju iz potrebe i užitka, razvoj (kreativne) verbalne i neverbalne komunikacije
- stvaralačko izražavanje potaknuto različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta.

1. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Jezik i komunikacija – grafički prikaz

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO DOBNIM SKUPINAMA I ORGANIZACIJSKIM PODRUČJIMA

Odgojno-obrazovni ishodi uče se i poučavaju od jednostavnijih prema složenijima, od konkretnijih prema apstraktnijima, od lakših prema težima. Svi pojmovi koji se poučavaju dograđuju se, razvijaju i proširuju u skladu s individualnim mogućnostima učenika na različitim razinama odgojno-obrazovnog procesa.

Sastavnice razrade ishoda proširuju se, produbljuju i razvijaju složenijim sadržajima i aktivnostima, a učenicima se učenjem i poučavanjem omogućuje uvježbavanje i utvrđivanje znanja, automatizacija vještina, razvoj stavova i vrijednosti te generalizacija vještina. Odgojno-obrazovne ishode čine tri sastavnice: odgojno-obrazovni ishod, razrada ishoda i razina usvojenosti ishoda. Sastavni dio ishoda jest i preporuka koja sadržava upute za provedbu i ostvarivanje ishoda u odnosu na ishod uz koji se navodi. Određene preporuke treba slijediti na svim razinama procesa poučavanja nastavnog predmeta Jezik i komunikacija:

- procijeniti početno stanje postojećih vještina
- provesti funkcionalnu procjenu ponašanja
- odabrati ciljna ponašanja od socijalnog značaja
- upotrebljavati najmanje nametljivu vrstu podrške koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka ili demonstraciju vještina, postupno smanjivati i ukidati podršku napredovanjem učenika prema samostalnosti, osmišljavati komunikacijske situacije koje će omogućiti ponavljanje i uvježbavanje vještina, planirati generalizaciju vještina, sustavno pratiti učenikov napredak i prilagođavati metode poučavanja
- upotrebljavati preventivne, reaktivne i edukativne strategije kontrole nepoželjnih oblika ponašanja
- neverbalnom učeniku osigurati alternativno sredstvo komunikacije te ga upotrebljavati u skladu s preporukama znanstveno utemeljene prakse, za učenika čiji govor nije razumljiv ili koji govor nesustavno upotrebljava radi komunikacije, osigurati učinkovito sredstvo komunikacije poučavanjem korištenju sustavom potpomognute komunikacije ili poticanjem razvoja izražajnog jezika.

U tekstu kurikula nalazi se opis razine »dobar« usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. U tablicama su odgojno-obrazovni ishodi označeni kratkom oznakom nastavnog predmeta (JIK). Uz oznaku predmeta dodaje se oznaka posebnog programa (PP SKA). Nakon toga slijedi oznaka predmetnog područja (primjerice, A), broječna oznaka dobne skupine te na kraju redni broj ishoda unutar područja (primjerice, 1.1.).

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 7. do 10. godine

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.1.1. Učenik odgovara na zvukove iz okoline i na svoje ime.	– pogledom prati izvor zvuka– pogledom prati osobu koja govori– prepoznaje zvukove iz svakodnevnne okoline– prepoznaje zvukove glasanja životinja– prati dječje pjesme i priče– odgovara na svoje ime	– odgovara na svoje ime i pojedine zvukove iz okoline

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- govor
- zvukovi iz svakodnevnne okoline
- zvukovi glasanja životinja
- mehanički zvukovi
- dječje pjesme i priče
- ime učenika.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi reagiranja i odgovaranja na zvučne podražaje iz okoline i na vlastito ime, treba izlagati učenika različitim izvorima zvuka i glasa te poučavati primjerenim odgovorima.

U okruženju učenika treba govoriti pravilno, zvati učenika po imenu iz različitih udaljenosti, u različitim situacijama i mjestima s različitim razinama buke; uvježbavati prepoznavanje svakodnevnih zvukova i zvukova glasanja životinja pomoću zvučnih igračaka, zvučnih zapisa i videozapisa, izlagati učenika pričama i pjesmama primjerenima učenikovoj dobi i interesu.

Procijeniti učenikove interese i upotrebljavati predmete i aktivnosti za koje učenik pokazuje interes u poučavanju (osiguravanje pažnje i motivacije). Kontrolirati izlaganje učenika detektiranim averzivnim podražajima (primjerice, preosjetljivost učenika na određene zvučne podražaje).

Poticati i održavati vještine u suradnji s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa (redovito upućivati roditelje/skrbnike u ciljeve poučavanja, napredak učenika i mogućnosti poticanja napretka u okruženju doma).

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.1.2. Učenik slijedi jednostavne upute u uobičajenim komunikacijskim situacijama.	– slijedi upute za uključivanje u aktivnosti koje ga interesiraju– slijedi upute za uključivanje u rutinske aktivnosti– slijedi poznate upute u nerutinskim situacijama– slijedi upute za izvođenje jednostavnih motoričkih radnji– slijedi upute koje se odnose na pozdravljanje i uzvraćanje pozdrava	– slijedi najmanje tri jednostavne upute u uobičajenim komunikacijskim situacijama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- aktivnosti za koje učenik pokazuje interesa
 - rutinske aktivnosti
 - nerutinske aktivnosti
 - jednostavne motoričke radnje
 - pozdravljanje
 - uzvratanje pozdrava.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi poticanja razvoja receptivnog rječnika i snalaženja u uobičajenim komunikacijskim situacijama, poučavati učenika praćenju jednostavnih uputa.

Upotrebljavati jednostavne upute (1 – 3 riječi, jednostavne geste, slika i sl.), svakodnevne rutinske situacije za poučavanje (pranje ruku, pranje zubi, odlazak u park i sl.), pojedine situacije koje nisu rutinske za poučavanje (promjene u dnevnom rasporedu, odlazak na izlet i sl.), upute za uključivanje u jednostavne motoričke radnje (*Pljesni!, Lupi nogama o pod!*), jednostavne upute da bi se potaklo uljudno ponašanje učenika (*Reci: Dobar dan!*)

Podupirati usvajanje vještina uporabom gesti i modeliranja.

U suradnji s roditeljima/skrbnicima i ostalim odgojno-obrazovnim sudionicima planirati održavanje i generalizaciju vještina (strategije za poticanje vještina kod kuće, videosnimke, popis ciljnih jednostavnih uputa za poučavanje).

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.1.3. Učenik prepoznaje imena osoba te nazive predmeta pojava i radnji u svakodnevnoj okolini.	– prepoznaje imena osoba iz svakodnevne okoline– prepoznaje nazive predmeta u svakodnevnoj okolini– prepoznaje nazive pojava u svakodnevnoj okolini	– prepoznaje imena osoba i naziva pojedinih predmeta iz svakodnevnog okružja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- članovi obitelji
 - učitelji i prijatelji iz razreda
 - školski pribor
 - pribor za osobnu higijenu
 - pribor za jelo
 - vremenske pojave.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi poticanja razvoja receptivnog rječnika i snalaženja u uobičajenim komunikacijskim situacijama, poučavati učenika prepoznavanju imena osoba te naziva predmeta i pojava u svakodnevnoj okolini komunikacijskim sredstvom kojim se koristi.

Upoznavati učenika s imenima osoba te nazivima predmeta i pojava tijekom svih dnevnih aktivnosti da bi se učeniku osigurao dovoljan broj prilika za usvajanje imena i naziva na razini razumijevanja. Imenovati članove obitelji (mama, mama Marija, tata, tata Marko), učitelje i prijatelje iz razreda, školski pribor (naprtnjača, bilježnica, olovka, gumica, šiljilo, flomasteri, bojice...), pribor za osobnu higijenu (četkica za zube, pasta za zube, četka za kosu...), pribor za jelo (žlica, vilica, nož, tanjur...), vremenske pojave (kiša, snijeg, magla, sunce...).

U suradnji s roditeljima/skrbnicima i ostalim odgojno-obrazovnim sudionicima planirati održavanje i generalizaciju vještina (popis ciljnih riječi za poučavanje, strategije poučavanja).

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.1.4. Učenik prepoznaje nazive svakodnevnih radnji.	– prepoznaje nazive jednostavnih motoričkih radnji – prepoznaje nazive radnji povezanih s aktivnošću brige o sebi – prepoznaje nazive radnji povezanih sa školskim aktivnostima – prepoznaje nazive radnji povezanih s aktivnostima slobodnog vremena – prepoznaje nazive kućanskih poslova	– prepoznaje nazive svakodnevnih motoričkih radnji i radnji povezanih s aktivnostima slobodnog vremena

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- jednostavne motoričke radnje
- radnje povezane s brigom o sebi
- radnje povezane sa školskim aktivnostima
- radnje povezane sa slobodnim aktivnostima
- nazivi kućanskih poslova.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi širenja učenikova receptivnog rječnika i olakšavanja snalaženja u svakodnevnim životnim situacijama, poučavati učenika slušanju i razumijevanju naziva svakodnevnih radnji.

U poučavanju upotrebljavati svakodnevne situacije, imenovati radnje u koje je uključen učenik, učitelj ili drugi učenici, modelirati radnje prilikom izgovora njihova naziva da bi se olakšalo razumijevanje jezika i potaklo razumijevanje gesti.

Upotrebljavati slikovnice ili kartice sa slikama radnji, demonstrirati radnje učeniku omiljenim igračkama da bi se osigurala učenikova pažnja i motivacija. Izlagati učenika nazivima jednostavnih motoričkih radnji (pljeskanje, skakanje, trčanje...), radnji povezanih s vještinama brige o sebi (pranje zubi, pranje ruku, češljanje kose...), radnji povezanih sa školskim aktivnostima (pisanje, čitanje, slušanje, vježbanje...), radnji povezanih s aktivnostima u slobodno vrijeme (crtanje, bojenje, skakanje, trčanje, sviranje, pjevanje...), radnji povezanih s kućanskim poslovima (kuhanje, spremanje, čišćenje...).

Prilagoditi težinu zahtjeva i oblik rada individualnim sposobnostima učenika.

Poticati i održavati vještine u suradnji s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa, osigurati smjernice za poučavanje i popis ciljnih riječi.

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.1.5. Učenik prepoznaje jednostavne prijedloge u uobičajenim komunikacijskim situacijama.	– prepoznaje jednostavne prijedloge – izvodi radnje s predmetima na temelju upute koja sadržava jednostavni prijedlog	– prepoznaje najmanje tri jednostavna prijedloga u uobičajenim komunikacijskim situacijama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– jednostavni prijedlozi.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je poučavanja razumijevanja prijedloga razvoj i širenje učenikova receptivnog rječnika koji će učeniku olakšati snalaženje u svakodnevnim komunikacijskim situacijama.

Poučavati svaki prijedlog zasebno u konkretnim situacijama (primjerice, *Stavi čašu na stol, Stavi dio umetaljke u utor.*). Imenovati i demonstrirati svaki prijedlog izvođenjem radnje s predmetima (primjerice, čaša u čašu, kocka u čašu, kocka ispred čaše, čaša iza kocke). Poučavati sljedeće prijedloge: u, na, iznad, ispod, ispred, iza i dr.

Prilagoditi težinu zahtjeva i oblik poučavanja učenikovim individualnim sposobnostima, postupno povećavati kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještine.

Suradivati s roditeljima i drugim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa radi održavanja i generalizacije vještina (strategije poučavanja, popis prijedloga).

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.1.6. Učenik prepoznaje dijelove tijela u uobičajenim komunikacijskim situacijama.	– prepoznaje dijelove tijela – prepoznaje dijelove glave i lica – prepoznaje dijelove trupa i udova	– prepoznaje najmanje četiri dijela tijela

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- dijelovi tijela
 - dijelovi glave i lica
 - dijelovi trupa i udova.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je ishoda širenje učenikova receptivnog rječnika i snalaženja u svakodnevnim situacijama.

Poučavati usvajanje naziva dijelova tijela na sebi, na drugima i na slici. Poučavati dijelove glave i lica (oči, usta, uši, nos, kosa, obrve, vrat i sl.) te dijelove trupa i udova (ruke, noge, trbuh, leđa i sl.).

U poučavanju upotrebljavati konkretne primjere (vlastito tijelo, lutka) i slikovne predloške (predložak za pokazivanje, predložak za sastavljanje). Poticati učenika na pokazivanje dijelova tijela na sebi ispred ogledala, na vršnjacima i drugim osobama u okolini.

Planirati održavanje i generalizaciju vještina uključivanjem osoba iz neposredne okoline učenika u odgojno-obrazovni proces (strategije poučavanja, popis dijelova tijela za poučavanje).

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.1.7. Učenik prepoznaje određene osobne i posvojne zamjenice u uobičajenim komunikacijskim situacijama.	– prepoznaje određene osobne zamjenice – prepoznaje određene posvojne zamjenice	– prepoznaje najmanje dvije zamjenice u svakodnevnim komunikacijskim situacijama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- osobne zamjenice
 - posvojne zamjenice.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je ishoda širenje učenikova receptivnog učenika i osiguravanje lakšeg snalaženja u svakodnevnim situacijama.

Poticati razumijevanje osobnih zamjenica u svakodnevnim situacijama (primjerice, tijekom igre pokazati na sebe i reći *ja*, pa pokazati na učenika i reći *ti*, pokazati na čitavu skupinu i reći *mi*), upotrebljavati verbalne upute u kojima se spominju zamjenice (*Ti kreni prvi!*, *Ponesi njezinu torbu!*, *Idi u našu učionicu.*).

Osigurati učeniku dovoljno prilika za usvajanje zamjenica na razini prepoznavanja njihovom čestom uporabom u svakodnevnim situacijama, osigurati najmanje nametljivu vrstu podrške koja je dovoljna za uspješno izvršavanje zadataka.

Suradivati s roditeljima i ostalim odgojno-obrazovnim sudionicima na održavanju i generalizaciji vještina (popis strategija poučavanja, popis zamjenica za poučavanje).

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.1.8. Učenik prepoznaje predmete na temelju njihovih razlikovnih karakteristika.	– prepoznaje predmete na osnovi njihova obilježja – razvrstava predmete na osnovi njihova obilježja – prepoznaje predmete na osnovi njihove funkcije – razvrstava predmete na osnovi njihove funkcije – prepoznaje predmete na osnovi kategorije – razvrstava predmete na osnovi kategorije	– prepoznaje predmete na osnovi barem jednog obilježja, jedne funkcije i jedne kategorije

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznavanje predmeta prema određenoj razlikovnoj karakteristici
- obilježja predmeta
- funkcije predmeta
- kategorije predmeta
- razvrstavanje predmeta prema razlikovnim karakteristikama.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je odgojno-obrazovnog ishoda širenje učenikova receptivnog rječnika i olakšavanje snalaženja u svakodnevnim životnim situacijama.

Konkretnim primjerima i slikovnim materijalima poticati razumijevanje naziva predmeta na osnovi obilježja (boja, oblik, pojedini dijelovi – surla, rep, kotač i sl.), funkcije (rezanje, pisanje i sl.) i kategorije (prijezovna sredstva, voće, povrće, domaće životinje, divlje životinje...) te njihovo razvrstavanje (crvene kockice i plave kockice, domaće životinje i divlje životinje). Poučavati vještine u svakodnevnim situacijama (pospremanje igračaka, razvrstavanje školskog pribora i sl.).

U poučavanje uključiti roditelje/skrbnike i ostale odgojno-obrazovne sudionike da bi se poticalo održavanje i generalizacija vještina učenika.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.1.1. Učenik se služi glasanjem, govorom tijela ili približnim oblikom cjelovite riječi, znakom ili slikom za izražavanje osnovnih potreba.	– služi se glasanjem ili govorom tijela, slikama ili znakovima da bi izrazio osnovne potrebe– oponaša različite zvukove iz neposredne okoline, služi se znakovima i slikama da bi privukao pažnju osoba u neposrednoj okolini– služi se približnim oblikom različitih svakodnevnih riječi– glasanjem, govorom tijela slikama ili znakovima izražava osnovne potrebe, uključujući privlačenje pažnje	– glasanjem, govorom tijela, slikama ili znakovima izražava osnovne potrebe, uključujući privlačenje pažnje

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- glasanje: vokalizacija, plač i sl.
- prvo slovo riječi
- slogovi
- približni oblik cjelovite riječi
- geste, znakovi, slike.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je odgojno-obrazovnog ishoda komunikacija učenika u imperativne svrhe koja će mu osigurati dobivanje željenih predmeta ili aktivnosti te uklanjanje neželjenih predmeta ili aktivnosti.

Reagirati na komunikacijske pokušaje učenika i potkrjepljivati svaki prihvatljivi pokušaj komunikacije. Provesti procjenu komunikacijskih sredstava i funkcija. Posebnu pažnju obratiti na nepoželjne oblike ponašanja, modelirati i poticati alternativne, prihvatljive oblike ponašanja.

Poučavati zahtijevanje predmeta koji su prisutni (primjerice, igračka koju učitelj drži u ruci) i onih koji nisu prisutni u okruženju učenika (primjerice, igračka koja je u ormaru) te predmeta koji su potrebni za izvođenje određene aktivnosti (primjerice, ponuditi učeniku papir bez olovke ili puding bez žlice). Ako učenik oponaša pojedine riječi kojima je izložen u okruženju (trenutačna ili odgođena eholalija), poticati i potkrjepljivati pojavu eholalije samo u situacijama u kojima je učenik upotrebljava funkcionalno. Primjerice: Učitelj kaže: „Želiš piti?“ Učenik kaže: „Želiš piti?“ U sljedećem pokušaju učitelj govori riječ želiš jako tiho i potkrjepljuje učenikovo ponavljanje riječi *piti*. Učitelj može upotrebljavati i dopunjavanje rečenica na sljedeći način: „Želim...“ uz držanje čaše vode ili slike čaše vode u ruci i očekivanje učenikove dopune rečenice s: „... vode.“

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.1.2. Učenik oponaša pojedinačne glasove, slogove, riječi i sintagme.	– izgovara glasove prema modelu– izgovara slogove prema modelu– izgovara pojedine riječi prema modelu– dopunjava pojedine sintagme prema modelu– izgovara pojedine sintagme prema modelu– upotrebljava sustav potpomognute komunikacije prema modelu	– upotrebljava najmanje tri riječi prema modelu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- vokali
- slogovi
- riječi
- sintagme koje se odnose na zabavne aktivnosti
- sintagme koje se odnose na rutinske aktivnosti.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je odgojno-obrazovnog ishoda širenje učenikova ekspresivnog rječnika te olakšavanje komunikacije u imperativne svrhe.

Poučavati učenika izgovaranju određenih vokala (Reci: „A, e, i, o, u.”), slogova (Reci: „Ba, ma, ta, ga, ka...”), riječi (Reci: „Mama, tata, baka.”), dopunjavanju i izgovaranju sintagmi („Idemo... (van)”). Redoslijed poučavanja pojedinih elemenata govora temeljiti na početnoj procjeni stanja i nadograđivati u skladu sa smjernicama govorno-jezičnog razvoja. Neverbalnim učenicima osigurati sredstvo i model potpomognute komunikacije.

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.1.3. Učenik upotrebljava pojedinačne riječi, znakove ili slike u uobičajenim komunikacijskim situacijama.	– upotrebljava dvosložne riječi– upotrebljava nazive predmeta iz svakodnevnog okoline– upotrebljava dvosložne riječi za opisivanje svakodnevnih radnji– upotrebljava zamjenice– upotrebljava riječi, znakove ili slike radi potvrđivanja i nijekanja– upotrebljava trosložne i druge višesložne riječi– sklanja imenice– pravilno upotrebljava množinu pojedinih imenica	– upotrebljava najmanje deset riječi u uobičajenim komunikacijskim situacijama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- imenovanje predmeta iz svakodnevne okoline
 - imenovanje zamjenica
 - upotreba dvosložnih, trosložnih i višesložnih riječi
 - sklonidba imenica
 - množina imenica.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je odgojno-obrazovnog ishoda osiguravanje razvoja učenikova ekspresivnog rječnika i olakšavanje komunikacije u svakodnevnim situacijama.

Poučavati nazivlju svakodnevnih predmeta kojima je učenik okružen (predmeti za koje učenik pokazuje interes, omiljene aktivnosti, omiljeni nastavni predmeti), zamjenica (*ja, ti, moje, tvoje, naše...*), sklonidbi i uporabi množine određenih imenica.

Redoslijed poučavanja pojedinih elemenata govora jezičnog izražavanja temeljiti na početnoj procjeni stanja i nadograđivati u skladu sa smjernicama govorno-jezičnog razvoja.

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.1.4. Učenik upotrebljava nazive osoba, predmeta i pojava iz svakodnevne okoline.	– upotrebljava ime osobe iz svakodnevne okoline– upotrebljava nazive predmeta iz svakodnevne okoline– upotrebljava nazive pojava u svakodnevnoj okolini	– upotrebljava naziv osobe i određenih predmeta iz svakodnevne okoline

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- nazivi predmeta za koje učenik pokazuje interes
 - članovi obitelji
 - učitelji i prijatelji iz razreda
 - školski pribor
 - pribor za osobnu higijenu
 - pribor za jelo
 - vremenske pojave.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je odgojno-obrazovnog ishoda širenje učenikova ekspresivnog rječnika i olakšavanje snalaženja učenika u svakodnevnim situacijama. Usvajanjem ishoda povećavaju se učenikovi socijalizacijski potencijali.

Poučavati učenika nazivima predmeta za koje pokazuje interes, imenima članova obitelji, učitelja i prijatelja iz razreda, školskog pribora (papir, olovka, bojice, flomasteri, šiljilo...), pribora za osobnu higijenu (sapun, četkica za zube, pasta za zube, češalj...) i pribora za jelo (žlica, vilica, nož, ubrus...) i vremenskih pojava (kiša, sunce, oblaci, snijeg...) upotrebom konkretnih primjera i slikovnih prikaza te videozapisa. Izraditi s učenikom fotoalbum članova obitelji i prijatelja iz odgojno-obrazovne skupine te ga poticati na imenovanje osoba unutar albuma.

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.1.5. Učenik upotrebljava nazive svakodnevnih radnji u uobičajenim komunikacijskim situacijama.	– upotrebljava nazive jednostavnih motoričkih radnji – upotrebljava nazive radnji povezanih s aktivnostima brige o sebi – upotrebljava nazive radnji povezanih sa školskim aktivnostima – upotrebljava nazive radnji povezanih s aktivnostima slobodnog vremena – upotrebljava nazive radnji povezanih s kućanskim poslovima	– upotrebljava nazive najmanje pet svakodnevnih radnji

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- jednostavne motoričke radnje
- radnje povezane s brigom o sebi
- radnje povezane sa školskim aktivnostima
- radnje povezane sa slobodnim aktivnostima
- kućanski poslovi.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je ishoda razvoj učenikova ekspresivnog rječnika i olakšavanje učenikova snalaženja u svakodnevnim komunikacijskim situacijama.

Poticati učenika na imenovanje jednostavnih motoričkih radnji (pljeskanje, skakanje, trčanje...) na komunikacijskom sredstvu kojim se koristi povezanih s aktivnostima brige o sebi (pranje ruku, pranje zubi, češljanje kose...), radnji povezanih sa školskim aktivnostima (pisanje, bojenje, crtanje...), radnji povezanih s aktivnostima slobodnog vremena (pjevanje, plesanje, bojenje, skakanje...) te radnji povezanih s kućanskim poslovima (brisanje, usisavanje, pranje...) na konkretnim primjerima i slikama. Poticati učenika u demonstraciji pojedinih radnji te na imenovanje radnji u situacijama kad je izvodi druga osoba, lik iz crtanog filma i sl.

Redoslijed poučavanja pojedinih elemenata govora temeljiti na početnoj procjeni stanja i nadograđivati u skladu sa smjericama govorno-jezičnog razvoja. Upotrebljavati najmanje nametljivu vrstu podrške koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.1.6. Učenik upotrebljava nazive dijelova tijela u uobičajenim komunikacijskim situacijama.	– imenuje glavu, trup i udove – imenuje dijelove glave i lica – imenuje dijelove ruku – imenuje dijelove trupa – imenuje dijelove nogu	– upotrebljava nazive najmanje 10 dijelova tijela na sebi, na drugima i na slici

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- glava, trup, udovi
 - dijelovi glave i lica
 - dijelovi ruku
 - dijelovi trupa
 - dijelovi nogu.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je ishoda poučavanje učenika nazivima pojedinih dijelova tijela radi razvoja njegova ekspresivnog rječnika i osiguravanja sredstva komunikacije nelagode ili boli u tijelu na komunikacijskom sredstvu kojim se koristi.

Poučavati učenika nazivima pojedinih dijelova tijela (dijelovi glave i lica: oči, usta, uši, nos, kosa, obrve, vrat; dijelovi ruku: rame, lakat, šaka, prsti; dijelovi trupa: prsa, leđa, trbuh, pupak; dijelovi nogu: stražnjica, koljeno, gležanj, stopalo, prsti...). U poučavanju upotrebljavati ogledalo, tijelo samog učenika, lutku, tijelo druge osobe.

Redoslijed poučavanja pojedinih elemenata govora temeljiti na početnoj procjeni stanja i nadograđivati u skladu sa smjernicama govorno-jezičnog razvoja. Upotrebljavati najmanje nametljivu vrstu podrške koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.1.7. Učenik upotrebljava zamjenice u uobičajenim komunikacijskim situacijama.	– imenuje osobne zamjenice – upotrebljava osobne zamjenice – imenuje posvojne zamjenice – upotrebljava posvojne zamjenice	– imenuje osobne zamjenice u uobičajenim komunikacijskim situacijama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- osobne zamjenice
 - posvojne zamjenice.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje učenika imenovanju osobnih i posvojnih zamjenica utječe na širenje njegova ekspresivnog rječnika te mu olakšava snalaženje u svakodnevnim komunikacijskim situacijama.

Poučavati učenika upotrebi zamjenica (*ja, ti, mi, moje, tvoje, naše...*) u svakodnevnim komunikacijskim situacijama.

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.1.8. Učenik upotrebljava prijedloge u uobičajenim komunikacijskim situacijama.	– imenuje prijedloge – upotrebljava prijedloge	– upotrebljava najmanje tri prijedloga u uobičajenim komunikacijskim situacijama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– prijedlozi.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je poučavanja razvoj učenikova ekspresivnog rječnika i olakšavanje snalaženja u svakodnevnim komunikacijskim situacijama.

Poučavati učenika imenovanju prijedloga (*u, na, iznad, ispred, ispod, iza*) u svakodnevnim situacijama (igra, aktivnosti za stolom, aktivnosti u grupi) te na slikovnim prikazima.

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK C.1.1. Učenik piše jednostavne crte i oblike prema modelu, primjerno početnom opismenjavanju.	– upotrebljava olovku za šaranje i crtanje – upotrebljava olovku za pisanje oblika nalik na slova – prati zadane linije oblika prilikom bojenja – prati predložak za pisanje crta, oblika, slova i brojeva – oponaša predložak za pisanje crta, oblika, slova i brojeva	– upotrebljava olovku za šaranje, crtanje i pisanje oblika nalik na slova

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- šaranje
- crtanje
- pisanje oblika nalik na slova
- bojenje unutar zadanih linija
- pisanje po predlošcima za pisanje
- pisanje prema predlošcima za pisanje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je ishoda vizualno-perceptivna i motorička priprema učenika za aktivnost pisanja.

Poticati učenika na pravilno držanje olovke te pravilan položaj tijela prilikom sjedenja za stolom.

Poticati aktivnost šaranja po papiru te razvoj interesa za aktivnosti s pisaljkom. Crtati različite oblike i likove za koje učenik pokazuje interes na papiru radi poticanja na njihovu replikaciju.

Poticati učenika na pisanje zadanih crta i oblika prema predlošku (okomita linija, horizontalna linija, krug, križ, kosa linija udesno, kvadrat, kosa linija ulijevo, kosi križ, trokut, slova, brojevi).

Upotrebljavati metodičke postupke početnog opismenjavanja (pravilno držanje pisaljke u ruci, prikazivanje zadanih crta, oblika i slova pokretima ruke ili tijela).

Planirati održavanje i generalizaciju vještina u suradnji s roditeljima/skrbnicima i drugim odgojno-obrazovnim sudionicima.

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK C.1.2. Učenik prepoznaje riječi kao skupove znakova kojima pridaje značenje.	– prepoznaje uvriježene komunikacijske skupove znakova– upotrebljava slike, znakove i simbole za snalaženje u svakodnevnom situacijama– razlikuje slovo od drugih znakova– globalno čita pojedine riječi	– upotrebljava određene znakove, simbole ili slike za snalaženje u svakodnevnom situacijama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- slike, znakovi i simboli
- slova hrvatske abecede
- riječi
- globalno čitanje riječi.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je poučavanja ovoga ishoda osigurati učeniku vještine prepoznavanja pojedinih slika, znakova i simbola u svakodnevnoj okolini koji će mu olakšati razumijevanje i snalaženje u svakodnevnoj okolini. Poticati prepoznavanje uvriježenih komunikacijskih znakova (pošta, banka, toalet...), slikovnih rasporeda aktivnosti i drugih slikovnih izvora podrške unutar razreda, škole i obiteljskog doma, prepoznavanje slova hrvatske abecede i globalno čitanje pojedinih riječi (nazivi omiljenih prehrambenih proizvoda, filmova i dr.).

Planirati održavanje i generalizaciju vještina u suradnji s roditeljima/skrbnicima i drugim odgojno-obrazovnim sudionicima te lokalnom zajednicom.

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK C.1.3. Učenik piše zadana slova i zadane riječi školskim formalnim pismom.	– piše slova– piše svoje ime– piše slova koja nedostaju u riječi– piše slova u zadano crtovlje– piše pojedine riječi	– piše svoje ime i dopunjava do dva slova koja nedostaju u poznatim riječima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pisanje slova hrvatske abecede
- pisanje vlastitog imena
- dopunjavanje slova koja nedostaju u riječi
- pisanje slova u zadano crtovlje
- pisanje riječi.

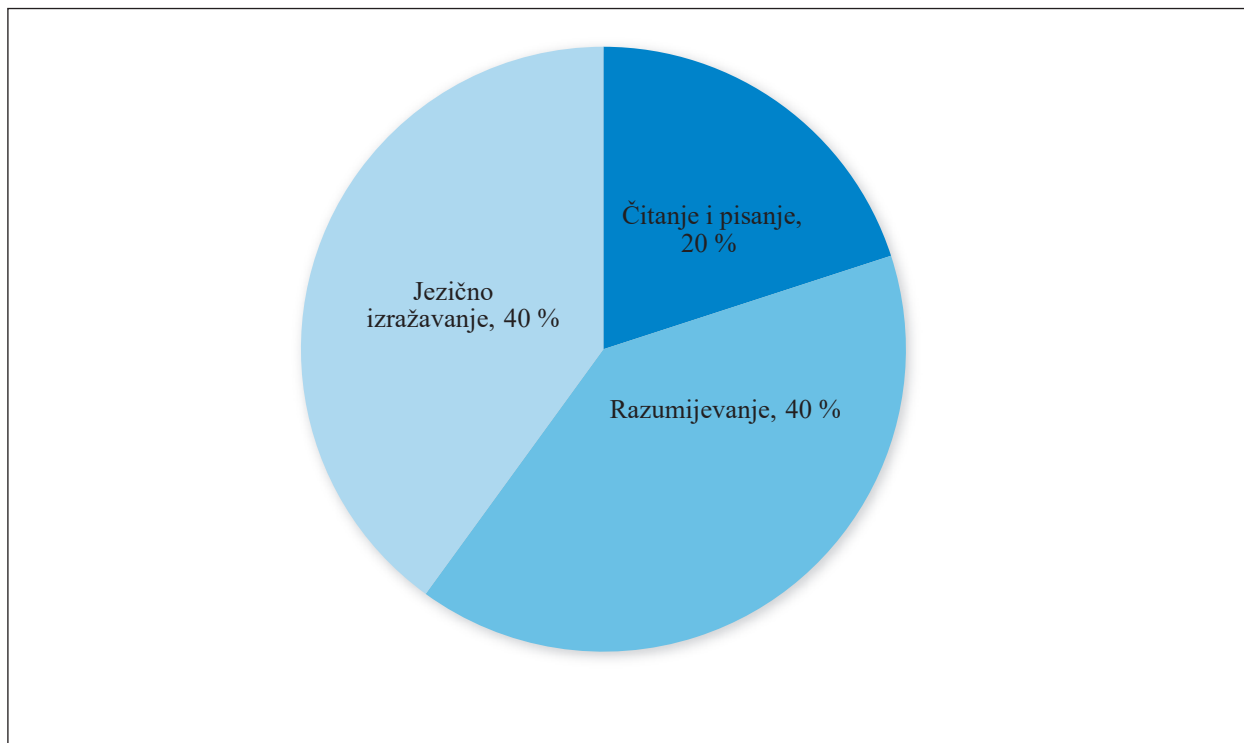
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je poučavanja osnovno opismenjavanje učenika.

Potkrjepljivati svaku aktivnost pisanja učenika, poticati pisanje vlastitog imena (na nastavnim listićima, likovnim radovima...), slova koja nedostaju u riječi (na nastavnim listićima), osigurati prilagođene bilježnice koje će učeniku olakšati pisanje u zadano crtovlje, poticati učenika na pisanje pojedinih riječi (primjerice, zahtijevanje predmeta pisanjem njegova naziva).

Upotrebljavati metodičke postupke početnog opismenjavanja (pravilno držanje pisaljke u ruci, prikazivanje zadanih crta, oblika i slova pokretima ruke ili tijela i sl.).

Planirati održavanje i generalizaciju vještina u suradnji s roditeljima/skrbnicima i drugim odgojno-obrazovnim sudionicima.

2. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Jezik i komunikacija u dobnoj skupini od 7. do 10. godine

U planiranju i programiranju ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda učitelj može odstupiti od preporučene postotne zastupljenosti pojedinog predmetnog područja do 10%.

U svim se predmetnim područjima razvija komunikacijska jezična kompetencija i potiče se ovladavanje jezičnim djelatnostima slušanja, govorenja, čitanja, pisanja te njihovim međudjelovanjem; ujedno se potiče razvoj rječnika.

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 11. do 15. godine

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.2.1. Učenik slijedi složenije upute u uobičajenim komunikacijskim situacijama.	– slijedi upute koje se odnose na skupinu učenika– slijedi upute za uključivanje u nerutinske aktivnosti– slijedi upute za izvođenje dviju nepovezanih radnji	– slijedi najmanje tri složenije upute upućene skupini

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- upute upućene skupini u kojima svi učenici izvode istu uputu
- upute upućene skupini u kojima samo pojedini učenici izvode određenu uputu
- upute za uključivanje u nerutinske aktivnosti
- upute za izvođenje nepovezanih radnji.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje učenika razumijevanju složenijih uputa osigurava mu lakše snalaženje u svakodnevnim komunikacijskim situacijama i širenje njegova receptivnog rječnika.

Poučavati razumijevanje složenijih uputa upućenih skupini u kojima svi učenici izvode istu uputu (*Obujte se! Idemo van!*), uputa upućenih skupini u kojima samo određeni učenici izvode određenu uputu (*Dječaci, sjednite!, Djevojčice, dođite pred ploču!*), uputa za uključivanje u nerutinske aktivnosti (primjerice, upute tijekom požarne vježbe), upute za izvođenje nepovezanih radnji (*Zatvori knjigu, idemo van.*).

Upotrebljavati učeniku poznate riječi, ponoviti pojedinu uputu samo jednom; u slučaju izostanka odgovora pružiti podršku.

Planirati održavanje i generalizaciju vještina u suradnji s roditeljima/skrbnicima i drugim odgojno-obrazovnim sudionicima.

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.2.2. Učenik prepoznaje imena osoba te nazive predmeta i pojava u široj okolini.	– prepoznaje imena osoba s kojima nije u svakodnevnom kontaktu– prepoznaje nazive predmeta kojima se koristi povremeno ili samo u posebnim situacijama– prepoznaje nazive pojava u nesvakodnevnom situacijama	– prepoznaje nesvakodnevna imena osoba te nazive predmeta i pojava

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- imena osoba s kojima učenik nije u svakodnevnom kontaktu
- predmeti kojima se koristi samo povremeno ili samo u posebnim situacijama
- pojave.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavati prepoznavanje imena osoba, naziva predmeta i pojava u široj okolini da bi se osiguralo širenje učenikova receptivnog rječnika i olakšalo snalaženje u svakodnevnim situacijama.

Poučavati prepoznavanju imena osoba s kojima učenik nije u svakodnevnom kontaktu (šira obitelj, terapeuti, prijatelji, zaposlenici u trgovinama koje učenik često posjećuje, zaposlenici u igraonici i sl.) u konkretnim situacijama i uz vizualnu podršku. Poticati prepoznavanje predmeta kojima se koristi povremeno ili samo u posebnim situacijama (primjerice, pribor za likovni rad, obilježavanje blagdana (božićno drvce, pisanice...), zdravstvene usluge (lijelek, igla...) i pojava (primjerice, poplava, potres, duga...).

U suradnji s učenikovim roditeljima izraditi album sa slikama važnih osoba iz učenikove šire okoline. Poticati prepoznavanje osoba, predmeta i pojava u okruženju obitelji i u lokalnoj zajednici (primjerice, tijekom šetnje, u trgovini i sl.).

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.2.3. Učenik prepoznaje pojedine uobičajene vrste riječi kojima se označava kvaliteta, kvantiteta i odnosi među predmetima, za svakodnevne komunikacijske situacije.	– prepoznaje neke opisne i odnosne pridjeve – prepoznaje glavne brojeve – prepoznaje pojedine prijedloge – prepoznaje pojedine pridjeve	– prepoznaje brojeve, prijedloge i pojedine pridjeve koji označavaju kvalitetu, kvantitetu i odnose među predmetima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- opisni i odnosni pridjevi
- glavni brojevi
- prijedlozi.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavati učenika pojedinim vrstama riječi kojima se opisuje kvaliteta, kvantiteta i odnosi među predmetima da bi se olakšalo učenikovo snalaženje u svakodnevnim komunikacijskim situacijama i potaknuo razvoj njegova receptivnog rječnika.

Poučavati učenika pridjevima (*svijetlo, tamno, visoko, nisko, mršavo, debelo, dugačko, kratko* i sl.), glavnim brojevima (do pet) te prijedlozima (*pokraj, između, unutar, izvan* i sl.).

Upotrebljavati jednostavne i složenije upute i jednostavna pitanja koje sadržavaju ciljne vrste riječi u svakodnevnim situacijama (*Daj mi dvije loptice., Pokaži mi visoku kuću., Želiš li svijetlu ili tamnu plavu boju?*).

Suradivati s roditeljima i drugim sudionicima odgoja i obrazovanja u planiranju održavanja i generalizacije vještina.

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.2.4. Učenik odgovara na jednostavna svakodnevna pitanja i jednostavna osobna pitanja.	– odgovara na jednostavno pitanje o vršitelju radnje – odgovara na jednostavna osobna pitanja – odgovara na pitanja koja se odnose na izbor – odgovara na jednostavna pitanja o slušanom tekstu	– odgovara na najmanje četiri pitanja u svakodnevnim komunikacijskim situacijama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznavanje vršitelja radnje u pitanjima
 - odgovaranje na jednostavna osobna pitanja
 - razumijevanje i izražavanje izbora
 - odgovaranje na jednostavna pitanja o tekstu.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje učenika odgovaranju na jednostavna osobna pitanja i jednostavna svakodnevna pitanja podržava razvoj njegova receptivnog i ekspresivnog jezika. Osim jezika, kod učenika se potiče i razvoj vještina socijalne komunikacije.

Poučavati vještinu odgovaranja na jednostavna pitanja o vršitelju radnje (*Tko?*, *Što?*) i jednostavna osobna pitanja (*Kako se zoveš?*, *Koliko imaš godina?*, *Kako si?*, *Što radiš?*). Postavljati ciljna pitanja u uobičajenim komunikacijskim situacijama (tijekom čitanja priče, upoznavanja s vršnjakom i sl.). Poučavanje učenika odgovaranju na jednostavna pitanja čime se podržava razvoj njegova receptivnog i ekspresivnog jezika te mu olakšava snalaženje u svakodnevnim komunikacijskim situacijama.

Izlagati učenika duljim govornim tekstovima (primjerice, opisi osoba ili aktivnosti, opisi događaja u neposrednoj okolini) te postavljati pitanja neposredno nakon opisa/događaja. Omogućavanje izbora osigurava učeniku osjećaj kontrole te može biti dobra strategija prevencije nepoželjnih oblika ponašanja (primjerice, izbor između aktivnosti, izbor između osoba s kojima aktivnost može biti provedena, izbor između prostora u kojima aktivnost može biti provedena ili načina njezina provođenja). Omogućiti učeniku davanje odgovora riječju, rečenicom ili odabirom slike.

Planirati održavanje i generalizaciju vještina u obiteljskom domu i lokalnoj zajednici (primjerice, u igraonici, na igralištu).

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.2.5. Učenik s razumijevanjem sluša književne tekstove i odgovara na pitanja.	– odgovara na jednostavna pitanja o slušanom tekstu	– odgovara na najmanje dva pitanja o slušanom tekstu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- kratki književni tekst
 - odgovaranje na pitanja o književnom tekstu.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje učenika odgovaranju na jednostavna pitanja podržava razvoj njegova receptivnog i ekspresivnog jezika te mu olakšava snalaženje u svakodnevnim komunikacijskim situacijama.

Izlagati učenika kratkim književnim tekstovima te postavljati pitanja neposredno nakon čitanja teksta. Primjeri pitanja: *Što ti se najviše sviđa u tekstu?*, *Tko čini radnju u tekstu?*, *Što je predmet radnje?*, *Gdje se radnja odvija?*, *Tko je glavni lik?*, *Sviđa li ti se tekst ili ne?* Omogućiti učeniku davanje odgovora jednom riječju, rečenicom ili odabirom slike.

Planirati održavanje i generalizaciju vještina u obiteljskom domu i lokalnoj zajednici.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.2.1. Učenik upotrebljava riječi te ih povezuje u rečenice ili stvara rečenice unutar komunikacijskog sustava kojim se koristi.	– dopunjava sintagme koje se odnose na zabavne ili svakodnevne aktivnosti – dopunjava rečenice prilikom slušanja jednostavnih dječjih pjesama i poznatih priča – povezuje riječi u jednostavne rečenice – upotrebljava jednostavne imperativne rečenice – upotrebljava jednostavne opisne rečenice	– upotrebljava rečenice za najmanje dva komunikacijska cilja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- dopunjavanje sintagmi koje se odnose na zabavne aktivnosti
- dopunjavanje sintagmi koje se odnose na svakodnevne aktivnosti
- dopunjavanje tekstova prilikom slušanja jednostavnih dječjih pjesama ili priča
- zahtijevanje i imenovanje predmeta ili aktivnosti rečenicom
- opisivanje svakodnevnih događaja rečenicom.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje učenika uporabi riječi i rečenica u svakodnevnim situacijama podržava razvoj njegova ekspresivnog jezika i komunikacije za različite svrhe.

Poučavati dopunjavanju sintagmi koje se odnose na zabavne aktivnosti (*Idemo gore i... (dolje).*), dopunjavanju sintagmi koje se odnose na svakodnevne aktivnosti (*Peremo... (ruke).*), dopunjavanju tekstova prilikom slušanja jednostavnih dječjih pjesama ili priča (*Jednoga dana... (u jednoj dalekoj zemlji) živjela su tri... (prašćića).*), zahtijevanju i imenovanju predmeta ili aktivnosti rečenicom (*Želim još čokolade.*), imenovanju svakodnevnih događaja rečenicom (*Idemo van.*).

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.2.2. Učenik upotrebljava složenije rečenice pri opisivanju svakodnevnih pojava i događaja.	– upotrebljava složenije rečenice – upotrebljava više vrsta riječi – upotrebljava množinu pojedinih imenica – upotrebljava pojedine pravilne oblike glagola i glagolskih vremena – prepričava događaj uz vođenje	– opisuje pojedine svakodnevne pojave i događaje složenijim rečenicama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- rečenice
 - opis svakodnevnog događaja
 - množina imenica
 - glagolsko vrijeme
 - glagolski oblik
 - prepričavanje uz vođenje.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje korištenju različitih vrsta riječi i složenijih rečenica osigurava učeniku lakše snalaženje u svakodnevnim komunikacijskim situacijama, komunikaciju u različite svrhe i socijalizaciju.

Poticati uporabu rečenica (subjekt, predikat, objekt) i različitih vrsta riječi, predlagati učeniku riječi koje može upotrebljavati u specifičnim situacijama, osigurati vizualne predloške (primjerice, prilikom opisivanja prošlog događaja ponuditi učeniku slike koje se odnose na prošli događaj da bi se potaklo prisjećanje i oblikovanje teksta), poučavati pravilnoj uporabi množine često korištenih imenica (primjerice, *bojica – bojice, lopta – lopte*) i glagolskih vremena (*sadašnje, prošlo i buduće vrijeme*).

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.2.3. Učenik upotrebljava rečenice za deklarativne svrhe uz poštovanje pravila uljudnog ophođenja.	– postavlja pitanja o vršitelju radnje– upotrebljava rečenice prilikom traženja pažnje od vršnjaka ili odraslih osoba u okolini– upotrebljava imperativne rečenice– upotrebljava riječi uljudnog ophođenja	– upotrebljava rečenice za najmanje jednu deklarativnu svrhu uz poštovanje pravila uljudnog ophođenja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- postavljanje pitanja o vršitelju radnje
 - traženje pomoći
 - traženje pažnje
 - riječi uljudnog ophođenja.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje učenika upotrebi rečenica u različite deklarativne svrhe, osim utjecaja na razvoj ekspresivnog rječnika, osigurava učeniku lakšu socijalizaciju i snalaženje u svakodnevnoj okolini.

Poučavati učenika postavljanju pitanja o vršitelju radnje (*Tko?, Što?*), traženju informacija (*Tko je to?, Kamo idemo?*), zahtijevanju pažnje (*Pogledaj ovo!, Vidi što sam napravio!*), traženju pomoći (*Molim pomoć!*) služeći se rječnikom uljudne komunikacije (*molim, hvala, izvoli, oprosti*).

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa. Osigurati učeniku prilike za komunikaciju u lokalnoj zajednici (primjerice, u trgovini, u kazalištu i sl.).

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.2.4. Učenik počinje interakciju s odraslim osobama ili vršnjacima.	– upotrebljava riječ, gestu, znak ili sliku da bi počeo interakciju s odraslom osobom ili vršnjakom – postavlja pitanja – razgovara o događajima u neposrednoj okolini	– počinje interakciju s odraslom osobom ili vršnjakom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- počinjanje interakcije
- postavljanje pitanja odrasloj osobi ili vršnjaku
- razgovaranje o događaju u neposrednoj okolini
- dijeljenje informacija
- dijeljenje interesa.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je poučavanja razvijanje ekspresivnog jezika i socijalnih vještina.

Poticati učenika na počinjanje interakcije s vršnjacima ili odraslim osobama u okruženju, osigurati model primjerenog počinjanja interakcije (dolazak do osobe, kontaktna gesta ili pozivanje osobe po imenu, postavljanje pitanja ili počinjanje razgovora o svakodnevnoj temi), stvarati prilike za učenje u svakodnevnim situacijama tijekom dana (primjerice, jednom učeniku dati sve papire za crtanje da bi se ostale učenike potaklo na odlazak do učenika i počinjanje interakcije). Ako više učenika unutar odgojno-obrazovne skupine dijeli isti interes, poticati komunikaciju o zajedničkom interesu.

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.2.5. Učenik sudjeluje u komunikaciji koju su potakle odrasle osobe ili vršnjaci.	– odgovara na pitanja postavljena tijekom razgovora – čeka svoj red – slijedi usmjerenje pažnje druge osobe tijekom interakcije – upotrebljava rječnik uljudne komunikacije	– odgovara na pojedina pitanja postavljena tijekom razgovora

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- odgovaranje na komunikaciju koju je počela odrasla osoba ili vršnjak
- odgovaranje na pitanja
- združivanje pažnje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je poučavanja razvijanje ekspresivnog jezika i socijalnih vještina.

Poticati učenika na odgovaranje na komunikaciju koju je počela odrasla osoba ili vršnjak u okruženju, osigurati model primjerenog odgovaranja na interakciju (združivanje pažnje, odgovaranje na pitanja, čekanje na red za govorenje i sl.).

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.2.6. Učenik razgovara s odraslim osobama ili vršnjacima, govorom obuhvaća poznate pojmove i teme.	– sudjeluje u dvosmjernoj komunikaciji– nastavlja razgovor o započetoj temi– upotrebljava riječi uljudne komunikacije– završava razgovor na prikladan način	– tijekom razgovora sudjeluje u najmanje dvjema komunikacijskim razmjenama s odraslim osobama ili vršnjacima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- dvosmjerna komunikacija
 - nastavljanje razgovora
 - uljudna komunikacija
 - završavanje razgovora.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je poučavanja razvijanje ekspresivnog jezika i socijalnih vještina.

Poticati učenika na razgovor počinjanjem razgovora o temi za koju učenik pokazuje interes, osigurati model primjerenog razgovora (čekanje na svoj red, postavljanje i odgovaranje na pitanja i sl.). Ako više učenika u odgojno-obrazovnoj skupini dijeli isti interes, poticati komunikaciju o zajedničkom interesu. Upotrebljavati socijalne priče i videomodeliranje da bi se učenicima olakšalo usvajanje pravila učinkovite i uljudne komunikacije.

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.2.7. Učenik pripovijeda priču prema slikama.	– pripovijeda priču koja ima uvodni, središnji i završni dio– opisuje vršitelja radnje, radnju, predmet radnje i mjesto gdje se radnja odvija– prepoznaje odnose među likovima– prepoznaje i označava kraj priče	– pripovijeda kratku priču sastavljenu od tri slike

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- uvod
- središnji dio radnje
- završni dio radnje
- vršitelj radnje
- tijek radnje
- mjesto radnje
- predmet radnje
- kraj radnje (pouka).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je poučavanja odgojno-obrazovnog ishoda razvoj učenikova ekspresivnog rječnika jačanjem vještina pripovijedanja.

Poticati učenika na pripovijedanje kratke priče (1 – 3 slike) u početku poučavanja, postupno povećavati broj slika prema kojima će učenik pripovijedati priču, poticati učenika na uporabu rečenica.

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.2.8. Učenik izabire ponudene književne tekstove prema vlastitom interesu za čitanje ili slušanje.	– upoznaje se s prostorom školske knjižnice – posjećuje školsku knjižnicu i posuđuje slikovnice i knjige – izabire knjige prema vlastitim interesima	– povremeno posuđuje knjige prema vlastitom interesu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- školska knjižnica
- posudba i vraćanje knjiga
- upoznavanje s knjigama namijenjenim djeci
- organizirani posjet školskoj knjižnici
- redovita posudbe i vraćanje knjiga
- upoznavanje s književnošću za djecu: slikopriče, dječje enciklopedije, slikovnice, dječji leksikoni, zvučni zapisi, građa lagana za čitanje, vježbenice namijenjene razvijanju fine motorike, interaktivne slikovnice, dječji atlasi, dječje enciklopedije.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poticati učenika na čitanje književnih djela prema vlastitom izboru ili učiteljevu prijedlogu. Sastaviti popis pročitanih slikovnica, priča, pjesama i igrokaza uz pomoć odraslih i uspoređivati vlastiti popis s popisima ostalih učenika radi poticanja čitanja.

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK C.2.1. Učenik izvodi glasovnu analizu i sintezu riječi.	– uočava od kojih se glasova sastoji riječ– pravilno izgovara glasove– rastavlja riječ na glasove– spaja glasove u riječ– upotrebljava iste skupove glasova za stvaranje rime	– izvodi glasovnu analizu i sintezu jednosložnih i dvosložnih riječi

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- izgovaranje glasova
- glasovna analiza i sinteza (jednosložne, dvosložne, trosložne i višesložne riječi)
- stvaranje rime.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje učenika glasovnoj analizi i sintezi preduvjet je usvajanju vještina čitanja.

Poticati učenika na sastavljanje glasova u riječi (primjerice, *m-a-č-k-a = mačka*), rastavljanje riječi na glasove i slogove (*mačka = m-a-č-k-a = ma-čka*), pronalaženje pozicije glasa u riječi (pokazivanje u napisanoj riječi, imenovanje u izgovorenoj riječi, igranje igara (primjerice, *Kalodont*; početi igru izgovorom određene riječi te tražiti od učenika da stvori novu riječ od zadnjeg sloga te riječi).

Poticati učenika na slušanje i čitanje književnih tekstova u kojima se javlja rima i poticati ga na stvaranje rime. Poticati održavanje i generalizaciju vještina u obiteljskom domu.

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK C.2.2. Učenik piše pojedine poznate riječi i jednostavne rečenice.	– učenik piše nazive svakodnevnih predmeta i pojava– piše imena osoba iz svakodnevne okoline– piše nazive svakodnevnih radnji– piše kratke rečenice	– piše nazive pojedinih svakodnevnih predmeta i pojava te pojedina imena osoba iz svakodnevne okoline

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pisanje naziva svakodnevnih predmeta i pojava
- pisanje imena osoba iz svakodnevne okoline
- pisanje naziva svakodnevnih radnji
- pisanje kratkih rečenica.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanjem učenika pisanju pojedinih poznatih riječi i jednostavnih rečenica osiguravamo učeniku još jedno sredstvo komunikacije s okolinom i širenja ekspresivnog rječnika.

Učenika poučavati pisanju naziva svakodnevnih predmeta i pojava (predmeti za koje učenik pokazuje interes, školski pribor, pribor za jelo, vremenske pojave i sl.), pisanju imena osoba iz svakodnevne okoline (imena roditelja, učitelja, prijatelja iz razreda i sl.), pisanju naziva svakodnevnih radnji (*idem, jedem, pijem...*) te pisanju kratkih rečenica (*Idem van.*).

Upotrebljavati metodičke postupke početnog opismenjavanja.

Sudjelovati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa u održavanju i generalizaciji vještina (primjerice, učenik piše nazive poznatih začina na naljepnice i sl.).

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »doobar«
PP SKA JIK C.2.3. Učenik slijedi sintaktička pravila u jednostavnim i složenim rečenicama.	– strukturira jednostavne i složene rečenice od različitih zadanih elemenata – slijedi pravila o redoslijedu riječi u rečenici	– slijedi strukturu jednostavnih rečenica

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- strukturiranje jednostavnih i složenih rečenica
- slijedenje pravila o redoslijedu riječi u rečenici.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje učenika pisanju rečenica i pravilnom strukturiranju rečenica učeniku osigurava još jedno sredstvo komunikacije s okolinom i izražavanja vlastitih želja, potreba i misli.

Poučavati učenika strukturiranju rečenica od različitih zadanih elemenata (riječi, slogova, učeniku poznatih riječi i sl.) te poštovanju pravila redoslijedu riječi u rečenici.

Upotrebljavati vizualne predloške za strukturiranje rečenice i kartice s pojedinim riječima.

Upotrebljavati metodičke postupke početnog opismenjavanja.

Suradivati s roditeljima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa na održavanju i generalizaciji vještina.

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »doobar«
PP SKA JIK C.2.4. Učenik čita riječi i kratke rečenice.	– prepoznaje sva slova – sparuje slova sa slovima u riječi na kartici – čita riječi – čita kratke rečenice	– čita kraće poznate riječi

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- slovarica
- kraći tekstovi primjereni početnom opismenjavanju.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje čitanju riječi i kratkih rečenica osigurava učeniku još jedno sredstvo komunikacije s okolinom.

Poticati učenika na upotrebu slovarice, čitanje kratkih tekstova i riječi osiguravajući motivaciju učenika (čitanje naziva omiljene čokolade ili proizvođača igračka napisano rukopisom i sl.).

Planirati održavanje i generalizaciju vještina u suradnji s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK C.2.5. Učenik s razumijevanjem čita kraće tekstove i odgovara na pitanja o pročitanom.	– čita kraće tekstove u skladu s vlastitim interesima – čita kratke pisane upute za izvođenje zadataka – čita kratke tekstove – čita tekstove i odgovara na jednostavna pitanja o pročitanom tekstu	– čita najmanje tri jednostavne pisane upute

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pisane upute za izvođenje zadataka
- kraći tekstovi sadržajem i duljinom primjereni početnom opismenjavanju
- odgovaranje na pitanja o pročitanom tekstu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje čitanju riječi i kratkih rečenica osigurava učeniku još jedno sredstvo komunikacije s okolinom te pristup novim informacijama (usvajanje novih znanja i vještina).

Poticati učenika na čitanje kratkih tekstova prema vlastitom izboru, čitanje pisanih upute za izvođenje zadataka (*Prepiši.*, *Oboji.*, *Nacrtaj...*) te odgovaranje na jednostavna pitanja o pročitanom (*Tko?*, *Što?* i sl.).

Planirati održavanje i generalizaciju vještina u suradnji s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa. Ostvariti suradnju s knjižnicom u lokalnoj zajednici, u dogovoru s roditeljima učlaniti učenika u knjižnicu.

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK C.2.6. Učenik odabire tematsku skupinu riječi i piše riječi, kratke rečenice te oblikuje kratki tekst slovima školskog formalnog pisma.	– riječima opisuje slike – rečenicama opisuje slike – piše kraći tekst o omiljenoj temi	– rečenicama opisuje slike na temelju predloženih riječi

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- opis slike
- pisanje kratkog teksta o omiljenoj temi.

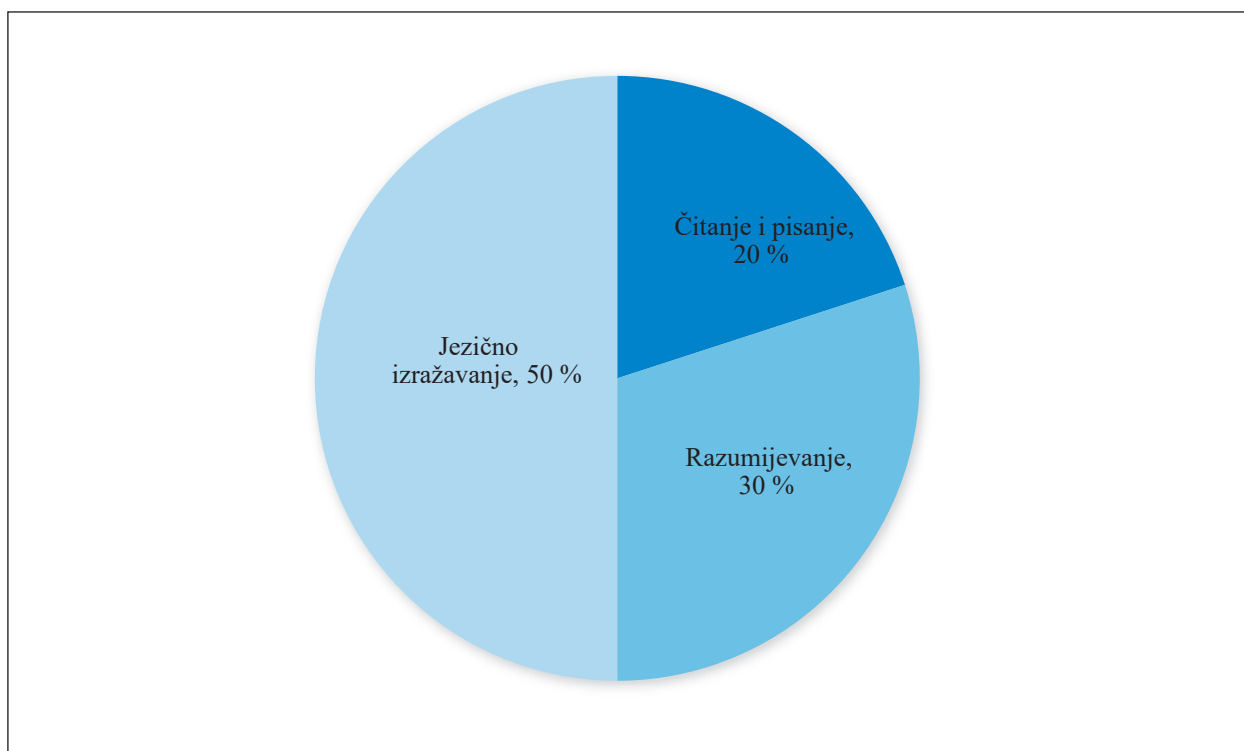
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Opisivanje slika i pisanje tekstova o bliskim temama osigurava učeniku sredstvo komunikacije s okolinom i razvoj vještina estetskog izražavanja.

Upotrebljavati predloške za pisanje (dopunjavanje pojedinih riječi), upotrebljavati vizualnu podršku unutar teksta da bi se učeniku olakšalo praćenje napisanoga opisnog teksta i planiranje novog teksta.

Birati teme za pisanje bliske učeniku i učenikovom iskustvu (primjerice, opis učenika, opis majke i sl.), birati slike za opisivanje s prikazima predmeta ili događaja za koje učenik pokazuje interes ili za njega ima emocionalni značaj (primjerice, rođendanska proslava, igra na igralištu).

Planirati održavanje i generalizaciju vještina u suradnji s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

3. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Jezik i komunikacija udobnoj skupini od 11. do 15. godine

U planiranju i programiranju ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda učitelj može odstupiti od preporučene postotne zastupljenosti pojedinog predmetnog područja do 10%.

U svim se predmetnim područjima razvija komunikacijska jezična kompetencija i potiče se ovladavanje jezičnim djelatnostima slušanja, govorenja, čitanja, pisanja te njihovim međudjelovanjem; ujedno se potiče razvoj rječnika.

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 16. do 21. godine

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.3.1. Učenik slijedi složene upute u različitim situacijama.	– slijedi upute koje se odnose na promjenu položaja predmeta– slijedi upute koje se odnose na promjenu položaja tijela– slijedi upute koje uključuju osobu i radnju– slijedi upute od više pojedinačnih koraka– slijedi pisane upute za izvođenje zadatka koji se sastoje od više koraka	– slijedi pojedine složene upute

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– složene upute u različitim situacijama.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Razumijevanje i praćenje uputa omogućuje učeniku lakše snalaženje u svakodnevnoj okolini i lakše odgovaranje na zahtjeve svakodnevnog okoline.

Poticati praćenje uputa koje se odnose na promjenu položaja predmeta (*Stavi u..., Odnesi na...*), uputa koje uključuju predmet i osobu (*Odnesi škare Ivani.*), uputa od više pojedinačnih koraka (*Izreži, zalijepi i zatvori bilježnicu.*), pisanih uputa za izvođenje zadataka (*Pronađi na slici i oboji žutom bojom.*).

Raščlaniti upute na manje korake, osigurati vizualni prikaz pojedinih koraka kao potporu razvoju vještine.

Suradivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim osobama u učenikovo okolini radi održavanja i generalizacije vještina (popis ciljnih uputa, strategije poučavanja, vrsta podrške).

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.3.2. Učenik s razumijevanjem sluša tekst i odgovara na pitanja o slušanom.	– sluša tekst prema zadanim smjernicama– odgovara na pitanja o slušanom tekstu– postavlja pitanja o slušanom tekstu– izražava mišljenje o slušanom tekstu	– odgovara na barem tri pitanja nakon slušanja teksta

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– slušanje teksta prema zadanim smjernicama
– postavljanje i odgovaranje na pitanja
– izražavanje mišljenja o tekstu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavati učenika aktivnom slušanju tekstova i bilježenju ili prisjećanju ključnih pojmova i događaja. Poticati aktivno slušanje teksta (osigurati učenikovu pažnju, minimizirati utjecaj okolišnih čimbenika), osigurati smjernice (unaprijed zadana pitanja i upute), poticati odgovaranje na pitanja (*Tko?*, *Što?*, *Kada?*, *Gdje?*, *Kako?*, *Zašto?*) i *postavljanje pitanja* (*Tko?*, *Što?*, *Kada?*, *Gdje?*, *Kako?*, *Zašto?*) te izražavanje mišljenja o tekstu (*Sviđa li ti se tekst?*) riječima, slikama ili pokretom.

Planirati održavanje i generalizaciju vještina u obitelji i lokalnoj zajednici. Ostvariti suradnju s knjižnicom u lokalnoj zajednici. U dogovoru s roditeljima učlaniti učenika u knjižnicu.

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.3.3. Učenik prepoznaje pojedine riječi kojima se označava kvaliteta, kvantiteta ili odnosi među predmetima.	– prepoznaje pojedine prijedloge – prepoznaje pojedine opisne pridjeve – prepoznaje pojedine redne brojeve – prepoznaje odnose sličnosti i suprotnosti izražene pridjevima	– prepoznaje prijedloge i pojedine pridjeve koji označavaju kvalitetu, kvantitetu i odnose među predmetima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prijedlozi
- pridjevi
- redni brojevi.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavati učenika pojedinim vrstama riječi kojima se opisuje kvaliteta, kvantiteta i odnosi među predmetima da bi se olakšalo snalaženje učenika u svakodnevnim komunikacijskim situacijama i potakao razvoj njegova receptivnog rječnika.

Poučavati učenika prijedlozima (*pokraj*, *na dnu*, *na vrhu*, *naprijed*, *nazad*, *prvo*, *posljednje* i sl.), pridjevima te odnosima sličnosti i suprotnosti izraženim pridjevima (*puno*, *prazno*, *manje*, *više*, *isto*, *različito*, *veliko*, *malo*, *toplo*, *hladno* i sl.) i rednim brojevima.

Upotrebljavati upute i pitanja koji sadržavaju ciljne vrste riječi u svakodnevnim situacijama (*Ti si treći.*, *Pokaži mi praznu čašu.*, *Želiš li toplu ili hladnu vodu?*). Upotrebljavati primjere iz učenikove svakodnevne okoline te predmete i događaje bliske učeniku za poučavanje (primjerice, opis majke i sl.).

Suradivati s roditeljima i drugim sudionicima odgoja i obrazovanja u planiranju održavanja i vještine.

A. Razumijevanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK A.3.4. Učenik sluša tekst i prepričava njegov sadržaj.	– prepričava tekst uz smjernice – prepričava tekst prema dosjećanju uz ključne riječi	– sluša tekstove i prepoznaje ključne podatke u tekstu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- zvučni zapisi književnih tekstova
- aktivno slušanje književnog teksta
- praćenje smjernica za slušanje teksta
- primjećivanje ključnih riječi u književnom tekstu
- prepričavanje književnog teksta.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavati radi razvoja učenikove slušne percepcije i vještina pripovijedanja.

Upotrebljavati književne tekstove bliske učenikovim interesima i osobitostima govorno-jezičnog razvoja. Usmjeravati učenika na praćenje smjernica tijekom slušanja književnog teksta. Poticati na služenje smjericama tijekom prepričavanja (primjerice, uvod: tko, što, gdje, kako, kada, zašto), omogućiti učeniku upotrebu ključnih riječi prilikom prepričavanja prema dosjećanju.

Poticati održavanje i generalizaciju vještina u učenikovu domu i lokalnoj zajednici (književna večer u knjižnici i sl.).

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.3.1. Učenik razgovara s vršnjakom ili odraslom osobom, govorom obuhvaća poznate pojmove i situacije.	– razgovara u skladu sa svojim interesima i potrebama– postavlja jednostavna pitanja– odgovara cjelovitom rečenicom– izgovara glasove i pravilno naglašava riječi– upotrebljava pravilnu intonaciju rečenica– poštuje pravila uljudnog ophođenja tijekom razgovora	– razgovara s vršnjakom ili odraslom osobom u skladu sa svojim interesima i potrebama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pozdravljanje
- upoznavanje
- cjelovite rečenice kod postavljanja pitanja
- cjelovite rečenice kod odgovaranja na pitanja
- poštovanje pravila uljudnog ophođenja tijekom razgovora.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je poučavanja razvijanje ekspresivnog jezika i socijalnih vještina.

Poticati učenika na razgovor počinjanjem razgovora o temi za koju učenik pokazuje interes, osigurati model primjerenog razgovaranja (čekanje na svoj red, postavljanje i odgovaranje na pitanja i sl.), poticati upotrebu potpunih rečenica. Ako više učenika u odgojno-obrazovnoj skupini dijeli isti interes, poticati komunikaciju o zajedničkom interesu. Osigurati vrijeme u danu za razgovor s učenikom. Planirati razgovor učenika s vršnjakom o unaprijed zadanoj temi. Upotrebljavati socijalne priče i video-modeliranje da bi se učenicima olakšalo usvajanje pravila učinkovite i uljudne komunikacije.

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.3.2. Učenik pripovijeda priču iz vlastitog iskustva.	– opisuje događaj iz svakodnevnog života – prilikom pripovijedanja priče upotrebljava različite vrste riječi i potpune rečenice – slijedi strukturu priče	– opisuje neki događaj iz svakodnevnog života u priči koja ima uvodni, središnji i završni dio

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- uvod: tko, kada, gdje
- središnji dio: događaj
- završni dio: posljedica
- cjelovite rečenice
- različite vrste riječi
- vlastito iskustvo učenika.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je poučavanja razvijanje ekspresivnog jezika i socijalnih vještina.

Poticati učenika na pripovijedanje počinjanjem razgovora o temi iz učenikova života, osigurati model primjerenog razgovaranja, poticati učenika na pripovijedanje priča i razgovor o vlastitim iskustvima događaja iz svakodnevnog života. Ako više učenika u odgojno-obrazovnoj skupini dijeli isto iskustvo, poticati komunikaciju o zajedničkom iskustvu (primjerice, razgovor o događajima na školskom izletu). Upotrebljavati socijalne priče i videomodeliranje da bi se učenicima olakšalo usvajanje pravila učinkovite i uljudne komunikacije.

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa.

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.3.3. Učenik postavlja složenija pitanja i daje složenije odgovore na pitanja.	– upotrebljava složenija pitanja – odgovara na složenija pitanja – upotrebljava vremenske, načinske i uzročne rečenice	– postavlja složenija pitanja i daje odgovore na neka složenija pitanja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- postavljanje pitanja
- odgovaranje na pitanja
- upitne zamjenice
- vremenske rečenice
- načinske rečenice
- uzročne rečenice.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je poučavanja razvijanje učenikova ekspresivnog jezika i stvaranje preduvjeta za učinkovitu komunikaciju s neposrednom okolinom.

Poticati učenika na postavljanje i odgovaranje na složenija pitanja (*Tko?*, *Što?*, *Gdje?*, *Kada?*, *Kako?*, *Zašto?*), upotrebljavanje cjelovitih rečenica te vremenskih, načinskih i uzročnih rečenica. Davati primjere očekivanih potpunih odgovora, predlagati riječi za stvaranje cjelovitih rečenica. Upoznati učenika s obilježjima vremenskih (*Kada?*), načinskih (*Kako?*) i uzročnih rečenica (*Zašto?*).

Radi održavanja i generalizacije vještina surađivati s roditeljima/skrbnicima i ostalim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa (ciljna pitanja, ciljni odgovori, strategije poučavanja i podrške).

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.3.4. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u relevantnom značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.	– upotrebljava riječi kojima razumije značenje u svakodnevnim komunikacijskim situacijama– traži objašnjenje riječi kojima ne razumije značenje– vlastitim riječima objašnjava značenje nepoznatih riječi nakon vođenog razgovora– traži nepoznate riječi u rječniku	– traži objašnjenje pojedinih riječi koje ne razumije i traži značenje pojedinih riječi u rječniku

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- nepoznate riječi
- objašnjenje nepoznate riječi
- rječnik.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanjem postavljanja pitanja i usvajanja značenja novih riječi proširuje se učenikov ekspresivni rječnik te mu se olakšava snalaženje u svakodnevnim komunikacijskim situacijama.

Upotrebljavati sinonime određenih riječi radi poticanja učenika na istraživanje njihova značenja, poticati učenika na istraživanje značenja novih riječi, poticati učenika na služenje rječnikom.

Planirati generalizaciju vještina u obiteljskom domu i lokalnoj zajednici (suradnja s lokalnom knjižnicom, radionica o upoznavanju novih riječi i sl.).

B. Jezično izražavanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK B.3.5. Učenik izražava svoja opažanja, misli i osjećaje nakon slušanja/čitanja književnog teksta i povezuje ih s vlastitim iskustvom.	– izražava osjećaje o opisanim situacijama u književnom tekstu– izražava dojmove nakon čitanja ili slušanja književnog teksta	– izražava svoje osjećaje nakon slušanja ili čitanja književnog teksta

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- imenovanje vlastitih osjećaja
- povezivanje vlastitih osjećaja s događajima u književnom djelu
- izražavanje opisanih situacija
- izražavanje sviđa mi se / ne sviđa mi se.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanjem izražavanja vlastitih opažanja, misli i osjećaja o književnom tekstu proširuje se učenikov receptivni i ekspresivni rječnik, proširuju se njegovi interesi i mogućnost da izrazi svoje osjećaje.

Poticati učenika na izražavanje doživljaja književnog teksta riječima, crtežom ili pokretom. Sastaviti s učenicima popis književnih djela koja im se sviđaju.

Planirati održavanje i generalizaciju vještina suradnjom s roditeljima/skrbnicima.

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »doobar«
PP SKA JIK C.3.1. Učenik piše rukopisom slova, riječi i rečenice.	– piše rukopisom velika slova – piše rukopisom pojedina mala slova – piše rukopisom riječi i cjelovite rečenice – prepoznaje i upotrebljava spojnicu kod rastavljanja riječi na kraju retka – piše veliko početno slovo	– piše rukopisom riječi i pojedine cjelovite rečenice

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- tekstovi: kratki opis predmeta ili lika, obavijest, pismo, pisani sastavak i sl.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanjem učenika pisanju školskim rukopisnim pismom osigurava mu se mogućnost učinkovitije komunikacije pisanim tekstom.

Poticati razvoj pisanja velikih i malih slova, u pisanju paziti na veličinu pojedinih elemenata slova, vrstu poteza i način spajanja pojedinih elemenata slova i slova u riječi, poticati pisanje cjelovitih riječi i rečenica, upotrebu spojnice, pisanje velikoga početnog slova (vlastito ime, imena članova obitelji, imena blagdana i praznika, imena mjesta u okruženju i sl.). Stvarati situacije, osmišljavati aktivnosti i poticajno okruženje pomoću kojih će učenici uočiti važnost potrebe za pisanjem. Samostalno pisanje prema poticaju uskladiti s dinamikom učenja i jezičnim razvojem pojedinog učenika.

Primjenjivati metodičke postupke početnog opismenjavanja.

U suradnji s roditeljima/skrbnicima planirati održavanje i generalizaciju vještina.

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »doobar«
PP SKA JIK C.3.2. Učenik piše poruku drugoj osobi.	– piše jednostavnu komunikacijsku poruku – piše pismo	– piše poruku određenoj osobi na odabrani način

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- jednostavna poruka
 - elektronička pošta
 - SMS
 - pismo.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanjem učenika pisanju tekstova osigurava mu se mogućnost učinkovitije komunikacije pisanim tekstom te se kod učenika razvija svijest o važnosti vještine pisanja.

Poticati pisanje kratkih tekstova cjelovitim rečenicama, školskim rukopisnim pismom. Predlagati učniku riječi koje odgovaraju planiranom sadržaju poruke. Osigurati motivaciju učenika odabirom teme pisanja bliske učeniku ili za koju pokazuje interes (primjerice, slanje SMS-a majci, pisanje pisma Djedu Božićnjaku i sl.). Održavati motivaciju učenika osiguravanjem brzog odgovora na poslanu poruku. Samostalno pisanje prema poticaju uskladiti s dinamikom učenja i učenikovim jezičnim razvojem.

Primjenjivati metodičke postupke početnog opismenjavanja.

U suradnji s roditeljima/skrbnicima planirati održavanje i generalizaciju vještina (primjerice, učenik piše SMS baki, učenik ostavlja mami poruku: *Igram se u dvorištu.* i sl.).

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK C.3.3. Učenik čita kratke tekstove.	– čita kratke tekstove– odgovara na pitanja o tekstu– postavlja pitanja o tekstu– izdvaja nepoznate riječi iz teksta– pronalazi podatke u tekstu prema uputi ili pitanju	– čita određene tekstove i odgovara na pojedina pitanja o pročitanom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- kratki tekstovi.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Svrha je ishoda poticanje učenika na čitanje s razumijevanjem. Usvajanje čitanja s razumijevanjem olakšava učeniku pristup novim sadržajima i usvajanje novih znanja.

Upotrebljavati kratke tekstove (upute, poruke, pisma, kratke obavijesne ili književne tekstove jednostavnog sadržaja). Poticati učenika na izdvajanje nepoznatih riječi iz teksta (označavanjem riječi u tekstu ili prepisivanjem riječi na papir). Osigurati jasne upute i pitanja koja će učeniku olakšati pronalaženje podataka u tekstu (primjerice, obavijest o održavanju priredbe: *Kada?, Gdje?*).

Poticati održavanje i generalizaciju vještina u obiteljskom domu i zajednici (primjerice, zadužiti učenika za čitanje uputa za kuhanje gotovog jela, čitanje teksta na razglednicama i sl.).

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK C.3.4. Učenik piše kratke tekstove prema jednostavnoj kompozicijskoj strukturi.	– prema predlošku piše tekstove poštujući kompozicijsku strukturu – piše čitko i uz pomoć učitelja provjerava pravopis – poštuje osnovna pravila o pisanju velikoga početnog slova – poštuje osnovna pravila o pisanju pravopisnih znakova – piše kraći tekst na zadanu temu s predloženim riječima	– piše kratke tekstove prema predlošku

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– bilješka, pisani sastavak, opis.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanjem učenika pisanju tekstova osigurava mu se mogućnost učinkovitije komunikacije pisanim tekstom te se kod učenika razvija svijest o važnosti vještine pisanja.

Poticati pisanje kratkih tekstova cjelovitim rečenicama. Predlagati učeniku riječi koje odgovaraju zadanom temi. Osigurati motivaciju učenika odabirom teme pisanja bliske učeniku ili za koju pokazuje interes (primjerice, opis majke). Samostalno pisanje prema poticaju uskladiti s dinamikom učenja i učenikovim jezičnim razvojem.

Primjenjivati metodičke postupke početnog opismenjavanja.

U suradnji s roditeljima/skrbnicima planirati održavanje i generalizaciju vještina (primjerice, učenik kod kuće piše popis za kupnju i sl.).

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK C.3.5. Učenik izabire ponudene književne tekstove prema vlastitom interesu za čitanje ili slušanje.	– upoznaje se s prostorom školske knjižnice – upoznaje se s radom u školskoj knjižnici – posjećuje školsku knjižnicu i posuđuje slikovnice i knjige – upoznaje se s različitim vrstama knjižne građe – upoznaje se s prostorom čitaonice i računalnom opremom	– posjećuje školsku knjižnicu najmanje dvaput tijekom školske godine i posuđuje knjige

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Vođeni obilazak školske knjižnice koji organizira školski knjižničar da bi se učenici upoznali:

- s informacijsko-posudbenim pultom i načinom posuđivanja knjiga te traženjem informacija o knjigama
- s fondom knjižnice, podjelom fonda na građu te vrstama knjižne građe
- s građom dječje književnosti: slikopriče, slikovnice, dječje enciklopedije, dječji leksikoni, zvučni zapisi, građa lagana za čitanje, vježbenice namijenjene razvijanju fine motorike
- s prostorom namijenjenom čitanju, učenju i socijalizaciji učenika.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poticati učenika na čitanje najmanje jednoga književnog djela godišnje prema vlastitom izboru.

Potaknuti učenika na svakodnevni izbor jednoga kratkog književnog teksta za čitanje (učitelj može odabrati književna djela od kojih će učenik izabrati što će čitati).

Radi poticanja čitanja poticati učenika na sastavljanje popisa pročitanih književnih djela. Usporedbom popisa pročitanih književnih djela s vršnjacima djeluje se i na učenikove socijalizacijske vještine.

C. Čitanje i pisanje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA JIK C.3.6. Učenik posjećuje kulturne događaje i izražava mišljenje o njima.	– posjećuje kulturne događaje– razgovara s vršnjacima ili odraslim osobama nakon kulturnog događaja– izdvaja što mu se sviđa ili ne sviđa o kulturnom događaju– izražava doživljaj nakon kulturnog događaja	– posjećuje kulturne događaje najmanje dvaput tijekom školske godine

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- kulturni sadržaji: kazališne predstave, posjeti knjižnicama, likovne izložbe, izložbe u muzejima, susreti s književnicima ili ilustratorima, festivali, kulturni projekti za djecu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poticati osobni razvoj i aktivno uključivanje učenika u kulturni i društveni život zajednice. Ostvariti i održavati suradnju s organizatorima kulturnih događaja u lokalnoj zajednici.

4. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Jezik i komunikacija u dobnoj skupini od 16. do 21. godine

U planiranju i programiranju ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda učitelj može odstupiti od preporučene postotne zastupljenosti pojedinog predmetnog područja do 10 %.

U svim se predmetnim područjima razvija komunikacijska jezična kompetencija i potiče se ovladavanje jezičnim djelatnostima slušanja, govorenja, čitanja, pisanja te njihovim međudjelovanjem; ujedno se potiče razvoj rječnika.

E. POVEZANOST S DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Kurikul nastavnoga predmeta Jezik i komunikacija povezan je s drugim odgojno-obrazovnim područjima, međupredmetnim temama i ostalim nastavnim predmetima. Nastavni predmet Jezik i komunikacija dio je jezično-komunikacijskoga područja kurikula, a ovladavanje prvim jezikom omogućuje bolje razumijevanje, učenje i primjenu postojećih znanja i vještina u stranim jezicima (Osnove engleskog jezika). Učenjem hrvatskog jezika i ovladavanjem jezičnim kompetencijama, osobito čitalačkom, ostvaruje se poveznica s matematičkim područjem (Matematičke vještine). Nastavni predmet Jezik i komunikacija temelj je usvajanja sadržaja svih drugih odgojno-obrazovnih područja te je, kao takav, ostvariv u brojnim međupredmetnim temama. Očekivanja međupredmetne teme Učiti kako učiti ostvaruju se tijekom svakoga nastavnog sata Jezika i komunikacije aktivnim sudjelovanjem učenika, koje doprinosi većoj samostalnosti učenika i povećava spremnost učenika za cjeloživotno učenje.

Sustavnost u ostvarivanju odgojno-obrazovnih očekivanja međupredmetne teme doprinosi stvaranju prikladnoga fizičkog i socijalnog okruženja koje poticajno djeluje na učenje. Slobodan odabir vlastitog načina učenja povećava uspješnost u usvajanju vještina, posebice kod učenika s poremećajem iz spektra autizma. Nastavni predmet Jezik i komunikacija ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda osigurava učenicima alate potrebne za uključivanje u interakciju s vršnjacima te je poveznica s međupredmetnom temom Osobni i socijalni razvoj te nastavnim predmetom Socijalne vještine. Očekivanja međupredmetne teme Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije i nastavnog predmeta Osnove informatike u nastavi nastavnog predmeta Jezik i komunikacija ostvaruju se dvojako:

- a) uporabom informacijske i komunikacijske tehnologije u službi potpomognute komunikacije
- b) poučavanjem i učenjem potpomognuto računalima.

F. UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA

Iskustva učenja

Učenje i poučavanje u nastavnom predmetu Jezik i komunikacija usmjereno je na učenika radi otkrivanja njegovih potencijala, interesa i potreba te poticanja cjelovitoga jezičnog razvoja i napretka. Ciljevi su nastavnog predmeta razvijanje sposobnosti uporabe jezika u različitim komunikacijskim situacijama, razvoj slušanja i razumijevanja govornih i pisanih tekstova te razvoj pisanja, čitanja i osnovne čitateljske pismenosti i kulture.

Učenju i poučavanju pristupa se prema načelima različitih metodičkih sustava i pristupa, a naglasak je na razvojnome, komunikacijsko-funkcionalnom i holističko-humanističkom pristupu radi ostvarivanja ciljeva učenja definiranih predmetnim područjima. Priprema, organizacija, vođenje i vrednovanje učenja i poučavanja temelji se na načelima primjerenosti, obavijesnosti, sustavnosti, životnosti, zanimljivosti, načelima znanstvenosti i načelu teksta radi funkcionalne primjene znanja i vještina te oblikovanja sustava vrijednosti tijekom školovanja, u svakodnevnom životu i životu zajednice. Odgojno-obrazovni ishodi ostvaruju se

iskustvenim učenjem i poučavanjem, osobito individualnim, individualiziranim pristupom i suradničkim oblicima rada te svrhovitom uporabom informacijske i komunikacijske tehnologije.

Učeniku treba omogućiti sustavno i neposredno učenje i poučavanje. Tijekom nastavnog procesa važno je učenika izlagati aktivnostima koje će mu omogućiti funkcionalnu uporabu različitih komunikacijskih sredstava, razumijevanje govora u mjeri koja učeniku osigurava snalaženje u svakodnevnoj okolini te funkcionalnu uporabu vještina čitanja i pisanja. Učitelj, na temelju analize komunikacijskih sredstava i funkcija te učenikovih individualnih potreba, planira i programira učenje i poučavanje. Važno je da učitelj izravno poučava učenika upotrebi govora ili sredstava potpomognute komunikacije, modelira njihovu uspješnu uporabu do postupnog osamostaljivanja učenika.

Učenje i poučavanje ostvaruje se nizom aktivnosti i procesa kojima učenik aktivno stječe znanja i razvija vještine, uči istraživanjem i otkrivanjem te primjenjuje prije stečena znanja i iskustva učenja. U nastavnom predmetu Jezik i komunikacija tekst je sredstvo učenja i poučavanja na kojem i pomoću kojeg učenik razvija jezične djelatnosti primanja (slušanje i čitanje), proizvodnje (govorenje i pisanje) i njihova međudjelovanja (razgovaranje i opisivanje) te njima ovladava. Pri izboru književnog teksta za čitanje učitelju se preporučuje odabir suvremenih tekstova za poticanje literarnog čitanja prema sljedećim načelima: od poznatoga prema nepoznatom, od bliskoga prema udaljenom. Književne tekstove treba birati u skladu s recepcijsko-spoznajnim mogućnostima učenika i njegovim interesima. Radi ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda čitaju se jednostavni tekstovi od predloženih i/ili slobodno izabrani književni tekstovi. Udobnoj skupini od 7. do 10. godine važne su aktivnosti učenja kojima se uspostavlja reaktivnost učenika na podražaje iz okoline, počinje razvijati govor ili usvajati sustav potpomognute komunikacije te predvještine čitanja i pisanja. Od dobne skupine od 11. do 15. godine učenici počinju odgovarati na podražaje iz okoline intencijski, u govoru ili sustavu potpomognute komunikacije služe se s više vrsta riječi i prvim rečenicama, usvajaju vještine pisanja školskim formalnim pismom i čitanja jednostavnih tekstova. Nova se znanja proširuju i produbljuju u skladu s govorno-jezičnim razvojem i individualnom dinamikom učenja. Od dobne skupine od 15. do 21. godine jezik je i dalje polazište pri ovladavanju jezičnim djelatnostima i lingvističkim znanjima (složenijim jezičnim strukturama i rječnikom). Učenje i poučavanje vještina čitanja i pisanja obuhvaća vještine razumijevanja pročitanog i slobodnoga kreativnog izražavanja.

Učenik će se jezično najbrže razvijati u okolnostima u kojima dobiva poticaje za jezično ili potpomognuto komuniciranje. Stoga je neophodno osigurati podršku i potkrjepljivati svaki učenikov komunikacijski pokušaj. Učenika treba poticati na čitanje iz užitka radi stvaranja čitateljskih navika i čitateljske kulture te osiguravanja još jedne aktivnosti kvalitetnog provođenja slobodnog vremena.

Uloga učitelja

Učitelj otkriva, prihvaća i primjenjuje znanstveno utemeljene pristupe u teoriji i praksi nastave i kontinuirano unaprjeđuje svoje kompetencije da bi se održala visoka kvaliteta poučavanja, u skladu s karakteristikama učenja učenika s poremećajem iz spektra autizma i zahtjevima suvremenog društva. Metode i pristupe poučavanju odabire i prilagođuje učeniku te primjenjuje u skladu s preporukama znanstveno utemeljene prakse.

Učitelj se u planiranju nastave oslanja na jake strane učenika te poštuje individualne razlike među učenicima (postojeće vještine i sposobnosti, fizičko zdravlje, interesi, kulturna i socijalna sredina iz koje učenik potječe). Učitelj ciljano stvara i izabire materijale prilagođene svakomu pojedinom učeniku u odgojno-obrazovnoj skupini koju poučava. U suradnji sa školskim knjižničarem i drugim stručnim suradnicima primjenjuje raznovrsne strategije poučavanja, a ujedno poučava učenike različitim strategijama učenja, komunikacijskim strategijama (slušanja i čitanja, pisanja i govorenja) te strategijama rada na tekstu (istraživanja i uporabe informacija). Potiče učenika na aktivno sudjelovanje u učenju aktivnostima u kojima može primijeniti ono što je naučio, koje podupiru cjelokupni učenikov razvoj te mu osiguravaju lakše snalaženje u svakodnevnoj okolini. Osigurava prilike za suradnju i komunikaciju u različitim situacijama, potiče autonomiju, osjećaj individualnosti i identiteta te pruža podršku učeniku u razvijanju njegovih potencijala.

Učitelj učenika poučava u prirodnoj okolini i pritom stvara prilike da bi učenik inicirao interakciju, upotrebljava neposredna pitanja ili komentare za produljivanje interakcije, upotrebljava metodu prirodnih poslje-

dica te intervencije temeljene na rutinama koje učeniku osiguravaju predvidljivost, sigurnost, jasan početak i kraj, prirodno potkrjepljenje i mogućnost generalizacije vještina.

Materijali i izvori

Nastavni materijali usmjereni su na ostvarivanje osobnih i obrazovnih ciljeva te ishoda definiranih kurikulumom nastavnoga predmeta. Dinamika učenja i poučavanja ostvaruje se izravnom komunikacijom učitelja i učenika te pomoću informacijske i komunikacijske tehnologije. Učitelj se u poučavanju služi neposrednom okolinom i sadržajima iz neposredne okoline. Materijale za učenje i poučavanje izrađuje samostalno ili u suradnji sa sustručnjacima, učenicima, školskim knjižničarem i stručnim suradnicima.

Izvori nastave su i različite vrste tekstova, različitih sadržaja i struktura, usklađeni s jezičnom, razvojnom i kronološkom dobi, interesima, iskustvom, sposobnostima i vještinama učenika. Izvori učenja i poučavanja moraju biti raznoliki, poticajni i dostupni učeniku tijekom učenja i poučavanja.

Neverbalnom učeniku ili učeniku koji jezik ne upotrebljava funkcionalno treba osigurati alternativno sredstvo komunikacije. Potpomognuta komunikacija jest skup postupaka i načina kojima se unaprjeđuju vještine funkcionalne komunikacije, a podrazumijeva različita netehnološka komunikacijska sredstva (vokalizacija, govor, geste, manualni znakovi i sl.), niskotehnološka sredstva (opipljivi predmeti, komunikacijske knjige, komunikacijske ploče, komunikacijske putovnice i sl.) te visokotehnološka sredstva (komunikacijska pomagala sa sintezom govora, osobna računala, prijenosna računala, tablet, pametni telefon i sl.). Prije početka uvođenja potpomognute komunikacije nužna je procjena potrebe za uvođenjem sredstva potpomognute komunikacije i procjena prikladnosti sredstva za određenog učenika.

Okružje

Okružje za učenje i poučavanje treba biti poticajno i usmjereno na sadržaje učenja. S obzirom na često postojeću heterogenost odgojno-obrazovnih skupina po pitanju razine funkcioniranja učenika, nužno je okružje prilagoditi individualnim sposobnostima i potrebama učenika da bi se stvorili preduvjeti za učinkovito učenje i poučavanje za svakog učenika u odgojno-obrazovnoj skupini.

Prostor učenja i poučavanja najčešće je učionica, a učenje i poučavanje ostvaruje se i u različitim izvanučioničnim prostorima (dvorani, igralištu, izletima, posjetima knjižnici i sl.). Učenicima koji se koriste sustavom potpomognute komunikacije treba osigurati pristup komunikacijskom pomaganju u svim situacijama tijekom dana.

Odnosi između učenika i učitelja temelje se na međusobnome poštovanju, povjerenju, uvažavanju i dobroj volji. Prema svim se učenicima postupa bez predrasuda, pravedno i jednako, neovisno o njihovim različitostima i osobnostima, radi poticanja samoinicijativnosti, razvoja samopouzdanja i preuzimanja odgovornosti.

Određeno vrijeme

Nastavni predmet Jezik i komunikacija poučava se na svim razinama odgojno-obrazovnog procesa. U dobnoj skupini od 7. do – 10. godine planirana je satnica od 75 sati godišnje. U dobnoj skupini od 11. do – 15. godine planirano je 210 sati godišnje, a u dobnoj skupini od 16. do 21. godine planirano je 105 sati godišnje. Učitelj svojim izvedbenim planom samostalno planira sate obrade, uvježbavanja, ponavljanja, usustavljivanja i provjeravanja s obzirom na ostvarivanje ishoda i učenikov napredak. Broj sati, s obzirom na tri predmetna područja, raspoređuje se prema načelu unutarpredmetne korelacije i integracije, tj. tijekom svake školske aktivnosti poučavaju se i uče sadržaji svih triju predmetnih područja.

Grupiranje učenika

Učenici su grupirani u odgojno-obrazovne skupine prema kronološkoj dobi. Odgojno-obrazovni ishodi ostvaruju se različitim oblicima rada: individualnim radom, radom u paru, radom u grupi. Učitelj organizira nastavni sat u onom obliku koji će svim učenicima osigurati poticajno okružje za usvajanje vještina i minimizirati pojavu nepoželjnih oblika ponašanja. Tijekom učenja i poučavanja u odgojno-obrazovnoj skupini učitelj nastoji održati pozitivno i radno ozračje za učenje u kojemu učenici osjećaju zadovoljstvo i pripadnost skupini.

G. VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Vrednovanje u nastavnom predmetu Jezik i komunikacija pažljivo se planira i provodi sustavnim prikupljanjem različitih, povezanih informacija o ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda poštujući jedinstvenost svakog učenika. Vrednovanje obuhvaća sustavno praćenje, redovito provjeravanje i opisno ocjenjivanje učenika. Učenikova postignuća vrednuju se prema odgojno-obrazovnim ishodima definiranim u kurikulumu, ali uz određene prilagodbe vrednovanja u skladu s učenikovim odgojno-obrazovnim potrebama. Prilagodbe se mogu odnositi na proces vrednovanja, metode vrednovanja te sredstva i materijale vrednovanja.

Da bi učinkovito vrednovao postignuća učenika, učitelj treba poznavati osobitosti učenika, kontekst i proces učenja, poznavati i razumjeti odgojno-obrazovne ciljeve, ishode i očekivanja te mogućnosti i ograničenja pojedinih pristupa vrednovanju te, u skladu s navedenim, planirati vrednovanje. Planiranje procesa vrednovanja podrazumijeva određene prilagodbe vrednovanja da bi se učeniku omogućio napredak i daljnje učinkovito učenje dajući mu povratne informacije (vrednovanje za učenje), omogućujući najbolji način demonstracije znanja i vještina nakon procesa učenja i poučavanja (vrednovanje naučenog) te potičući samovrednovanje (vrednovanje kao učenje). Vrste prilagodbi vrednovanja ovise o specifičnim potrebama učenika.

Sastavnicama vrednovanja u svim se trima predmetnim područjima opaža, prati i vrednuje dubina i širina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda u kognitivnome i afektivnome području.

Sastavnice vrednovanja

Sastavnice vrednovanja obuhvaćaju:

- sposobnost slušanja, razumijevanja i funkcionalne uporabe dobivenih informacija ili uputa u svakodnevnim komunikacijskim situacijama
- stečena znanja i praktične vještine uporabe govora ili sustava potpomognute komunikacije na funkcionalan način
- sposobnost čitanja i pisanja te funkcionalne uporabe vještina čitanja i pisanja u svakodnevnim situacijama.

Usporedna procjena postignuća učenika

Vrednovanje učenika u nastavnom predmetu Jezik i komunikacija temelji se na usporednoj procjeni individualnih postignuća učenika. Objektivnost početne procjene proizlazi iz usklađenosti rezultata procjene više različitih stručnjaka i nužna je za kvalitetno planiranje podrške. Pristup učenju i poučavanju trebao bi biti usklađen s pristupom vrednovanju s obzirom na specifičnosti učenika. Procjena vještina na početku svake godine poučavanja važna je jer odgovara na sljedeća pitanja:

Koja je početna razina jezičnih i komunikacijskih sposobnosti učenika?

Koje vještine kod učenika treba razvijati prije ostalih?

Koje su vrste prilagodbe potrebne učeniku?

Rezultati početne procjene sposobnosti i vještina učenika određuju sastavnice individualiziranoga odgojno-obrazovnog programa. Tijekom poučavanja prikupljanje podataka daje učitelju informacije o utjecaju metoda poučavanja na ciljne vještine te eventualnim potrebama za promjenom pristupa ili njegovih određenih sastavnica.

U završnoj procjeni dobivaju se odgovori na sljedeća pitanja:

Koje je vještine učenik usvojio?

- Koje su vještine nedostatno razvijene?
- Posjeduje li učenik razvojne sposobnosti za usvajanje vještina više razine?

Zaključna ocjena podrazumijeva kvalitativni osvrt na učenikova postignuća s naglaskom na opis postignutih razina kompetencija koje čine odgojno-obrazovne ishode. U zajedničkoj procjeni sudjeluju svi sudionici odgojno-obrazovnog procesa na kraju svake godine poučavanja.

Izvjешćivanje o ostvarenju odgojno-obrazovnih ishoda

Izvjешćivanje je informiranje o učenikovim postignućima i napretku tijekom odgojno-obrazovnog procesa. Za izvjешćivanje se učitelj koristi podacima iz e-Dnevnika, podacima i bilješkama o učeniku u e-Matici. Izvjешćivanje podrazumijeva i dnevnu razmjenu informacija o učeniku i individualne razgovore (s roditeljima ili drugim sudionicima odgojno-obrazovnog procesa). Završno je izvješće narativan, razvojno orijentiran i afirmativan prikaz razvoja učenikovih kompetencija.

Osnovna je svrha vrednovanja, ocjenjivanja i izvjешćivanja unaprjeđivanje učenja učenikovo napredovanje u svim područjima učenja. Vrednovanje treba rezultirati jasnim, specifičnim, pravodobnim i konstruktivnim povratnim informacijama koje učeniku pomažu u daljnjemu učenju i motiviraju ga za rad, a učitelju omogućuju daljnje planiranje poučavanja. Vrednovanje se temelji na sustavnom praćenju i poticanju individualnog razvoja svakog učenika te se usmjerava na prepoznavanje uspjeha i poticanje pozitivnih obzaka motivacije i učenja.

Oblikovanje zaključne ocjene

Zaključna ocjena predmeta izriče se opisnom ocjenom (potpuno usvojeno, većim dijelom usvojeno, djelomično usvojeno, manjim dijelom usvojeno i nije usvojeno).

Zaključna opisna ocjena donosi se na kraju nastavne godine i iskazuje sveukupnu usvojenost ishoda. Učitelju kao smjernica može poslužiti kurikulum definirana srednja razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Srednja razina usvojenosti ne predstavlja izravno školsku opisnu ocjenu, ali predstavlja prosjek usvojenog znanja i vještina potrebnih za srednju zaključnu ocjenu.

POSEBNI KURIKUL NASTAVNOGA PREDMETA

VJEŠTINE SVAKODNEVNOG ŽIVOTA

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

Prema Nastavnom planu posebnog kurikula za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma ovaj je kurikulum namijenjen učenicima u dobi od 7. do 21. godine života.

Kurikul ima razvojni karakter, što znači da svaki učenik obuhvaćen programom počinje od najnižih elemenata programa i dostiže razinu u skladu sa svojim individualnim sposobnostima neovisno o ustroju odgojno-obrazovnih skupina od 7. do 10. godine (140 sati godišnje, 4 sata tjedno), od 11. do 15. godine (175 sati godišnje, 5 sati tjedno) i od 16. do 21. godine (210 sati godišnje, 6 sati tjedno). Oznaka predmeta Vještine svakodnevnog života jest VSŽ.

Vještine svakodnevnog života programsko su područje rada koje nastoji integrirati učenikove sposobnosti radi razvijanja radnih navika i vještina svakodnevnog života. Samostalnim funkcioniranjem ovi se učenici mogu uključivati u sve aktivnosti svakodnevnog života, izražavati svoje potrebe, želje, misli i odabire.

Poučavanje vještina svakodnevnog života osigurava manju potrebu za podrškom i veću neovisnost učenika. One se odnose na vještine kojima se učenik koristi u okviru svakodnevnih aktivnosti i rutina te osiguravaju njegovu samostalnost. Njihovo poučavanje provodi se u različitim kontekstima i okolinama tijekom cijelog dana te je u njegovoj provedbi ključna suradnja s roditeljima/skrbnicima. Razvoj vještina svakodnevnog života osigurava pristup raznovrsnim okružjima i iskustvima te povećava kvalitetu života.

U procesu učenja i poučavanja nastavnog predmeta Vještina svakodnevnog života važno je najprije razumjeti obilježja funkcioniranja učenika s poremećajem iz spektra autizma. Mnoge osobe s poremećajem iz spektra autizma imaju poteškoće u izvršnim funkcijama kao što su organiziranje, planiranje, određivanje prioriteta i donošenje odluka, što utječe na mogućnosti usvajanja vještina svakodnevnog života. Stoga prije samog poučavanja, na temelju sveobuhvatne edukacijsko-rehabilitacijske procjene, treba identificirati korake u njihovu poučavanju.

S obzirom na to da veća samostalnost i neovisnost o podršci drugih u obavljanju vještina svakodnevnog života za neke učenike može biti nedostižan cilj, važno je poticati autonomiju učenika, odnosno njegovu sposobnost da donosi odluke te da traži podršku u situacijama u kojima mu je ona potrebna. Viša razina samostalnosti i autonomije učeniku otvara veće mogućnosti u donošenju izbora, odnosima s vršnjacima, društvenim interakcijama, sudjelovanju u zajednici te utječe na pozitivnu sliku o sebi.

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života usmjerava učenika:

- na razvijanje brige o vlastitoj urednosti i čistoći u svakodnevnim situacijama unutar obiteljskog doma, ustanove i izvan nje
- na razvijanje pozitivnog odnosa prema radnim aktivnostima i obvezama svakodnevnog života
- na sudjelovanje u zajednici razvijajući međuvršnjačke odnose, socijalizaciju i socijalnu komunikaciju
- na razvijanje vještina samozastupanja
- na planiranje slobodnog vremena tijekom dana u zajednici kojoj učenik pripada.

Ključno je učenje širokog spektra vještina svakodnevnog života koje se odnose na mnoga područja života. Da bi se aktivnosti vještina svakodnevnog života ustalile i postale uobičajene, katkad i potpuno automatizirane, treba ih provoditi sustavno i dosljedno postupno nadograđujući i proširujući novim praktičnim značajkama i iskustvima.

Nastavni predmet Vještine svakodnevnog života uči se i poučava tijekom cijelog obrazovanja do 21. godine života te je svojim konceptima usko povezan s drugim nastavnim predmetima, međupredmetnim temama i područjima kurikula.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA PREDMETA

Ciljevi učenja i poučavanja predmeta su sljedeći:

- poučavati učenike u svim područjima svakodnevnog života i razvijati njihovu samostalnost
- proširivati i nadograđivati adaptivne vještine i funkcionalna znanja potrebna za život i sudjelovanje u zajednici i kulturi stanovanja
- podržati i poboljšati sudjelovanje učenika u obiteljskom životu, životu zajednice i društvenim aktivnostima stvaranjem prilika za interakcije, razmjene i uključivanja u različitim okruženjima
- stjecati osjećaj učinkovitosti, uspješnosti i uključenosti u poslove u neposrednoj okolini i razvijati samopoštovanje i pozitivnu sliku o sebi
- usvojiti praktična znanja o osnovnim mjerama opreza i prepoznavati rizike i opasnosti te poticati učenika na zaštitu od njih.

Poučavanje u ovom predmetu nerijetko je otežano zbog posebnosti u ponašanju ovih učenika i njihova drukčijeg načina doživljavanja i percepcije svijeta oko sebe. Na učeničke reakcije mogu utjecati poteškoće u senzornoj obradi, otpor prema promjenama i sklonost jednoličnosti, doslovno shvaćanje i nerazumijevanje događaja iz okoline. Mnoga problematična ponašanja mogu nastati kad učenik želi da se događaji odvijaju na točno određeni način, kad nešto ne želi učiniti ili kad mu se želja ne može ostvariti, zato je važno poučavati učenika fleksibilnosti.

Treba prepoznati rizične situacije te pripremiti i razraditi dodatni plan ponašanja i njegovu implementaciju.

C. STRUKTURA – ORGANIZACIJSKA PODRUČJA PREDMETNOG KURIKULA

Učenika se vodi i usmjerava na stjecanje kompetencija važnih za svakodnevni život i funkcioniranje u dnevnim rutinama i aktivnostima, temeljeno na razumijevanju jednostavnih i složenih uputa i naloga, raščlanjivanju zadataka na jednostavne korake, polazeći uvijek od jednostavnijih zadataka prema složenijim, poštujući velike individualne razlike među učenicima, njihove neujednačene razvojne profile, interese i potrebe te različitu razinu motivacije i senzorne profile.

Zbog prevladavajućega vizualnog stila učenja kod učenika s poremećajem iz spektra autizma neophodno je koristiti se vizualno-kognitivnom podrškom (rasporedima, slikovnim karticama i prikazima, oznakama, smjernicama, videomodeliranjem i sl.) i raščlanjivati aktivnosti na korake da bi se učenicima osigurala potrebna struktura i predvidljivost, uvijek sukladno dobi i sposobnostima.

Sadržajima ovoga nastavnog predmeta učenike se vodi tako da se kontinuirano razvija i potiče njihova aktivna uključenost, generalizacija naučenih vještina i njihovo održavanje u složenijim okolnostima stalno ih usmjeravajući k samostalnosti. Viša razina samostalnosti otvara učeniku veće mogućnosti u donošenju izbora i odluka, odnosima s vršnjacima, društvenim interakcijama, sudjelovanju u zajednici te utječe na pozitivnu sliku o sebi i samopouzdanje.

Kurikul nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života obuhvaća četiri međusobno povezana predmetna područja.

Skrb o sebi

Predmetno područje skrb o sebi od velikoga je i ključnog značaja za razvoj i napredak učenika s poremećajem iz spektra autizma radi stjecanja određenih znanja i vještina za izvršavanje svakodnevnih aktivnosti osobne higijene, osobne urednosti, uporabe odjeće i obuće uz određene razlike za učenice i učenike. Osobna higijena uključuje razvijanje higijenskih i zdravstvenih navika prepoznavanjem i imenovanjem predmeta za osobnu higijenu, redovito pranje i umivanje, redovito pranje ruku i zubi, pravilnu upotrebu

četkice i paste za zube, češljanje i pranje kose, higijenu nosa i ušiju, pranje, čišćenje i rezanje noktiju, izmjenu donjeg rublja, tuširanje i kupanje. Kod djevojaka ona uključuje osobnu higijenu za vrijeme menstruacije, a kod dječaka korištenje britvicom ili brijačim aparatom. Razvijanjem higijenskih navika učenici stječu znanja i usvajaju vještine za održavanje osobne urednosti (održavanje oralne higijene, pravilno slaganje odjeće i obuće na za to predviđeno mjesto, pranje rublja, uporabu rupčica i sl.).

Kultura stanovanja

Kultura stanovanja drugo je predmetno područje unutar kojeg se potiče razvoj vještina obavljanja različitih kućanskih poslova i aktivnosti koje čine urednost i održavanje doma; priprema jednostavnih i složenijih obroka te pridržavanje higijenskih i socijalno prihvatljivih navika pri konzumiranju hrane; uporaba i održavanje pribora za jelo, iznošenje hrane na stol, uporaba jednostavnih kuhinjskih aparata; korištenje jednostavnim alatima.

Na učeniku primjeren i razumljiv način uvijek treba isticati da treba paziti na sigurnost i štititi se od opasnosti te mu pružati podršku, strukturirati i prilagoditi prostor da ne bi bio izložen rizicima. Ovo područje svakako uključuje razumijevanje, prihvaćanje i pridržavanje osnovnih pravila ponašanja u različitim društvenim situacijama i kućnog reda škole te razumijevanje i uvažavanje društveno prihvatljivih oblika ponašanja. Povratno se i od okoline očekuje određena razina prihvaćanja i prilagodbe na specifične potrebe učenika s poremećajem iz spektra autizma.

Život i sudjelovanje u zajednici

Predmetno područje život i sudjelovanje u zajednici odnosi se na učenikovo upoznavanje bliže i dalje okoline; obavljanje jednostavnih radnji u kući i školi (otključavanje i zaključavanje vrata, otvaranje i zatvaranje slavine, bacanje smeća u koš...), održavanje stambenog prostora urednim; kretanje i snalaženje u prometu, kretanje pločnikom, prelaženje ulice, prepoznavanje zebre i značenja boja na semaforu, što uključuje koncept čekanja, korištenje osobnim i javnim prijevozom. Uključuje proslavu rođendana i drugih važnih događaja i blagdana; zabavno, smisleno i ispunjeno provođenje slobodnog vremena koje je učenicima s poremećajem iz spektra autizma teško samostalno organizirati i ispunjavati. Upravo u slobodno vrijeme treba uvažavati i njihove individualne potrebe i posebne interese te im omogućavati i zadovoljavanje specifičnih senzornih potreba.

Ovo predmetno područje uključuje kupnju na različitim mjestima (tržnici, trgovini, restoranu, slastičarnici...) te upotrebu novca i poznavanje novčanica; odlazak i sudjelovanje u različitim kulturnim i društvenim događanjima (igraonice, knjižnice, kina, izložbe, galerije, muzeji...).

Zdravlje i sigurnost

Zdravlje i sigurnost, kao predmetno područje, ima iznimnu važnost za očuvanje zdravlja i dobrobiti učenika. Ovo područje uključuje poznavanje i preferiranje zdrave prehrane, navikavanje na različite vrste, teksture, boje, mirise i okuse hrane s obzirom na moguću senzornu preosjetljivost; sve oblike kretanja, vježbanja i svega što zovemo zdravim i aktivnim stilom života.

Učenici stječu znanja o mogućim opasnostima koje im prijete u njihovu okružju, ponašanju tijekom bolesti, o tome komu se obratiti za pomoć, kako si sami mogu pomoći i kako mogu pomoći drugom te o snalaženju i ponašanju u rizičnim situacijama pripremajući se za opasne događaje (požar, potres...).

Učenici stječu znanja i usvajaju vještine sigurnog kretanja ulicama, prometnicama i tijekom vožnje osobnim ili javnim prijevozom. Uče razlikovati nasilno ponašanje od nenasilnog, prihvatljiv i neprihvatljiv tjelesni dodir te obranu i zaštitu od takvih oblika ponašanja.

Prepoznavanje svojih osjećaja i osjećaja drugih osoba učenicima s poremećajem iz spektra autizma izuzetno je teško, stoga ih trebaju posebno usvojiti.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PREMA DOBNIM SKUPINAMA I ORGANIZACIJSKIM PODRUČJIMA

Odgajno-obrazovni ishodi dobne skupine od 7. do 10. godine

A. Skrb o sebi

odgajno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgajno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.1.1. Učenik prepoznaje riječi kojima imenujemo odjeću i obuću te aktivnosti oblačenja i svlačenja.	– prepoznaje riječi kojima se imenuje odjeća – prepoznaje riječi kojima se imenuje obuća – prepoznaje riječi kojima se imenuju radnje povezane s oblačenjem i svlačenjem te obuvanjem i izuvanjem	– prepoznaje tri do pet riječi kojima se imenuje odjeća, obuća i radnje povezane s oblačenjem i svlačenjem (ukupno do 15 riječi)

Sadržaji za usvajanje odgajno-obrazovnih ishoda:

– dnevne rutine oblačenja i svlačenja, odjeća i obuća.

Preporuke za usvajanje odgajno-obrazovnih ishoda

Provesti početnu procjenu učenikova razumijevanja riječi povezanih s oblačenjem i svlačenjem te obuvanjem i izuvanjem. Osigurati strukturirano predvidivo okruženje. Označiti slikovnim oznakama predmete kojima se koristimo. Provodeći dnevne rutine oblačenja i svlačenja, koristiti se riječima kojima se imenuje odjeća i obuća: majica, hlače, gaće, čarape, haljina...; cipele, tenisice, papuče... Koristiti se piktogramima.

Koristiti se riječima kojima se imenuju radnje koje se obavljaju: pruži, uvuci, podigni, svuci, obuci, obuj, izuj, stavi... Ponavljati te riječi u svakodnevnom situacijama uz vizualnu podršku da ih učenik zapamti i postupno poveže funkcije te razumije njihovo značenje. Učenika poučavati i slikovnim karticama pomoću kojih imenuje predmete i prepoznaje njihovu funkciju. Sparuje slike istih predmeta te sparuje slike predmeta i slikovni prikaz njegove funkcije. Prilikom poučavanja govoriti jednostavnim jezikom koristeći se uvijek istim riječima primjerenim pojedinom učeniku. Učeniku davati dovoljno vremena za odgovor. Učitelj treba predvidjeti dovoljno vremena za ponavljanje i vježbanje.

A. Skrb o sebi

odgajno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgajno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.1.2. Učenik obavlja osnovnu higijenu.	– izvodi aktivnost pranja ruku – koristi se papirnatim ručnikom za brisanje ruku – izvodi aktivnost pranja zubi – prihvaća upotrebu zahoda u kući i školi – koristi se zahodom u kući i školi – prihvaća pomoć odrasle osobe u provedbi aktivnosti osobne higijene	– izvodi najmanje tri navedene aktivnosti

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– dnevne rutine, aktivnosti u sanitarnom čvoru, oprema i pribor za osobnu higijenu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Provesti početnu procjenu vještina svakog učenika i odrediti potrebnu podršku te je postupno smanjivati. Osigurati strukturirano predvidivo okruženje. Upotrijebiti vizualne oznake i vizualne smjernice u prostoru sanitarnog čvora. Upotrijebiti slikovne kartice za imenovanje različitih predmeta kojima se koriste u dnevnim rutinama osobne higijene. Vizualno strukturirati svaku aktivnost i raščlaniti je po koracima: pranje ruku, brisanje ruku papirnatim ručnikom, pranje zubi četkicom i pastom za zube, obavljati malu nuždu, obavljati veliku nuždu, uporabiti toaletni papir. Pratiti svaku aktivnost služeći se jednostavnim riječima i uputama. Važno je na početku utvrditi koristi li se učenik zahodom ili nosi pelene te ga poučavati da malu i veliku nuždu obavlja na zahodu i početi s procesom odvikavanja od pelena. Važno je osigurati zahodsku školjku odgovarajuće veličine, za manje dijete nužan je podložak za dasku na školjki, prikladnu odjeću koja se lako skida. Da bi se ostvario ovaj ishod, važna je suradnja s obitelji kako bi se postigla generalizacija. Učenika postupno navikavati da se koristi zahodom u različitim okruženjima: kod kuće, u školi, ali i na drugim mjestima.

Olakšati prijelaz iz aktivnosti u aktivnost, iz zadatka u zadatak. Uvažiti poteškoće senzorne obrade kod učenika.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.1.3. Učenik prepoznaje riječi povezanu s osobnom higijenom.	– prepoznaje riječi povezane s izvođenjem aktivnosti osobne higijene, pranjem ruku, pranjem zubi i češljanjem– povezuje riječ i aktivnost– najavljuje potrebu za obavljanjem male ili velike nužde	– prepoznaje tri do pet riječi iz planiranih aktivnosti povezanih s osobnom higijenom (ukupno do 15 riječi)

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– dnevne rutine, aktivnosti u sanitarnom čvoru, oprema i pribor za osobnu higijenu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Provesti početnu procjenu razumijevanja riječi povezanih s osobnom higijenom: voda, sapun, ruke, zubi, pasta za zube, četkica za zube, ručnik, umivaonik, zahod, papir; otvori, zatvori, trljaj, četkaj, briši, baci, spusti, digni. Sparivati slikovne kartice i stvarne predmete, primjerice, crtež paste za zube i paste za zube, crtež sapuna i sapun itd. Sparivati slike predmeta i radnje koja se njime obavlja. Tijekom dnevnih rutina koristiti se jednostavnim uputama i riječima kojima opisujemo aktivnosti koje se provode, poželjno uvijek istim riječima, primjerenim određenom učeniku. Učenik povezuje riječ i aktivnost (češalj – češljanje, četkica za zube – četkanje, sapun – trljanje ruku).

Koristiti se piktogramima i slikovnim karticama, modelom zubala za demonstraciju pranja zubi.

Učeniku davati dovoljno vremena za odgovor. Uvažavati poteškoće senzorne obrade kod učenika.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.1.4. Učenik uzima obroke, jede i pije.	– izražava/pokazuje da je gladan ili žedan – prihvaća različite vrste hrane s obzirom na teksturu, boju, miris – koristi se slamkom, čašom, šalicom za uzimanje napitaka – koristi se priborom za jelo – prihvaća rutine uzimanja obroka tijekom dana – prihvaća pomoć odrasle osobe u provedbi aktivnosti hranjenja i uzimanja obroka	– koristi se nekim dijelovima pribora za jelo pri uzimanju obroka

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- dnevne rutine u uzimanju obroka, pribor za jelo, obroci.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Provesti početnu procjenu vještina svakog učenika i odrediti potrebnu podršku te je postupno smanjivati. Osigurati strukturirano predvidivo okruženje. Upotrijebiti vizualne oznake i vizualne smjernice u prostoru gdje se uzimaju obroci. Vizualno strukturirati aktivnost hranjenja raščlambom na korake. Poučavati svaki korak ako je potrebno. Osigurati mir u prostoru u kojem se blaguje koliko je to moguće. Pratiti način izražavanja gladi za svakog učenika (držanjem, gestom, slikom, ponašanjem...). Podržavati učenika da izražava svoj osjećaj gladi. Kod hranjenja učenika učiti da se koristi žlicom, drži je i prinosi ustima, da se koristi vilicom za hranu koja se njom jede te da se koristi nožem za mazanje namaza na kruh. Prema potrebi koristiti se specijaliziranim priborom za jelo, kratko oblikovanim ručkama ili tanjurom s odjeljcima da se ne mogu dodirivati ili miješati različite vrste hrane, stabilizirati zdjelice i tanjure, ako je potrebno, podmetačima koji se ne kližu. Navikavati učenike na različite vrste, teksture, okuse i mirise hrane; davati im u početku vrlo male količine da se postupno navikavaju na okus; omogućiti im da pogledaju, pomirišu, liznu, dodirnu hranu koju teže prihvaćaju. Poticati učenike na žvakanje hrane. Prilikom obavljanja svih aktivnosti koristiti se jednostavnim verbalnim uputama primjerenim svakom učeniku. Olakšati prijelaz iz aktivnosti u aktivnost, iz zadatka u zadatak. Uvažavati poteškoće senzorne obrade kod učenika.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.1.5. Učenik prepoznaje riječi povezane s hranjenjem i uzimanjem obroka.	– prepoznaje riječi povezane s priborom za izvođenje aktivnosti hranjenja i uzimanja obroka – povezuje riječ i aktivnost – prepoznaje sintagmu <i>Dobar tek!</i> ili riječ <i>Uslast!</i> – prepoznaje koncept čekanja u blagovaonici	– koristi se najmanje trima riječima povezanim s hranjenjem i uzimanjem obroka

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– dnevne rutine u uzimanju obroka, pribor za jelo, obroci.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Provesti početnu procjenu razumijevanja riječi povezanih s hranjenjem i uzimanjem obroka, kako riječi koje se odnose na pribor za jelo tako i za rutine hranjenja, obroke, hranu i namirnice: žlica, vilica, nož, tanjur, čaša, šalica, doručak, ručak, užina, večera. Povezivati stvarne predmete i crteže/slike. Sparivati iste slike. Povezivati i sparivati slike i riječi. Koristiti se piktogramima. Imenovati riječi. Pri obavljanju dnevnih rutina imenovati predmete kojima se učenici koriste i aktivnosti koje se provode. Koristiti se jednostavnim verbalnim uputama primjerenim svakom učeniku. Učeniku davati dovoljno vremena za odgovor.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.1.6. Učenik prepoznaje odjeću i obuću i njezinu funkciju.	– prepoznaje osnovne odjevne predmete– prepoznaje obuću– izvodi aktivnost oblačenja i svlačenja gornjih i donjih dijelova odjeće– odlaže odjeću i obuću na za to predviđeno mjesto– razlikuje čisto i prljavo rublje i odjeću– razlikuje mokru i suhu odjeću i obuću– izvodi aktivnost izuvanja i obuvanja cipela– prihvaća pomoć odrasle osobe u provedbi aktivnosti oblačenja i svlačenja	– izvodi aktivnost svlačenja i oblačenja nekih dijelova odjeće i/ili obuće

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– dnevne rutine oblačenja i svlačenja te obuvanja i izuvanja.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Provesti početnu procjenu vještina svakog učenika i odrediti potrebnu podršku te je postupno smanjivati. Osigurati strukturirano predvidivo okruženje. Upotrijebiti vizualne oznake i vizualne smjernice u prostoru: vješalica za odjeću, mjesto za papuče i cipele. Koristiti se piktogramima.

Učenika poučavati da prepoznaje i imenuje osnovne odjevne predmete: majicu, hlače, jaknu, trenirku, kapu, čarape... Učenika poučavati da prepoznaje i imenuje obuću: cipele, papuče i tenisice. Kod obuvanja i izuvanja cipela početi s cipelama na čičak ili odvezanim vezicama na cipelama.

Organizacija i struktura prostora, vremena i aktivnosti; upotrijebiti tjedni i dnevni vizualni raspored, vizualne oznake i smjernice u prostoru, slikovne kartice za imenovanje i sparivanje, vizualno strukturirati svaku aktivnost i raščlaniti je po koracima.

Odrediti primjerenu vrste podrške i stupnjevito se njom koristiti, postupno smanjivati podršku.

Olakšati prijelaz iz aktivnosti u aktivnost, iz zadatka u zadatak.

Uvažavati poteškoće senzorne obrade kod učenika.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.1.7. Učenik prepoznaje riječi kojima imenujemo odjeću i obuću te aktivnosti oblačenja i svlačenja.	– prepoznaje riječi kojima se imenuje odjeća – prepoznaje riječi kojima se imenuje obuća – prepoznaje riječi kojima se imenuju radnje povezane s oblačenjem i svlačenjem te obuvanjem i izuvanjem	– prepoznaje najmanje tri riječi vezane s odjećom i obućom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- dnevne rutine oblačenja i svlačenja.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Provesti početnu procjenu vještina svakog učenika i odrediti potrebnu podršku te je postupno smanjivati. Provodeći dnevne rutine oblačenja i svlačenja, koristiti se riječima kojima se imenuje odjeća i obuća: majica, hlače, gaće, čarape, haljina...; cipele, tenisice, papuče...

Koristiti se riječima kojima se imenuju radnje koje se obavljaju: pruži, uvuci, podigni, svuci, obuci, obuj, izuj, stavi... Učenika učiti da prepoznaje i imenuje osnovne odjevne predmete: majica, hlače, jakna, trenirka, kapa, čarape... Učenika učiti da prepoznaje i imenuje obuću: cipele, papuče, tenisice... Koristiti se piktogramima. Ponavljanjem tih riječi u svakodnevnim situacijama učenik ih pamti i postupno povezuje funkcije te postiže razumijevanje. Učenika poučavati i slikovnim materijalima pomoću kojih imenuje predmete i prepoznaje njihovu funkciju. Sparivati slike istih predmeta te slike predmeta i slikovni prikaz njegove funkcije. Učeniku davati dovoljno vremena za odgovor. Uvažavati poteškoće senzorne obrade kod učenika.

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.1.1. Učenik se primjereno ponaša za stolom tijekom obroka.	– razvrstava slikovni materijal prema kriteriju primjereno/neprijemeno ponašanje za stolom – slijedi unaprijed određena pravila ponašanja za stolom tijekom obroka – sjedi za stolom za vrijeme obroka – koristi se priborom za jelo na primjeren način – izvodi aktivnost pranja ruku prije i nakon obroka	– primjenjuje osnovna pravila pristojnog ponašanja tijekom obroka

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pravila ponašanja za stolom, pribor za jelo.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu i razinu podrške koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

Učitelj se koristi konkretnim i jasnim nalogima koji su svakom učeniku ponaosob primjereni. Uz verbalnu uputu služi se vizualnom podrškom u obliku vizualnog rasporeda koji učenik slijedi te slikovnim materijalom na kojem su prikazani primjereni i neprimjereni oblici ponašanja. Slikovni materijal kojim se koristi prilagođen je učeniku (to mogu biti konkretne fotografije pribora za jelo kojim se učenik služi u blagovaonici škole, fotografije učenika koji se ponaša na primjeren i neprimjeren način u situacijama u školi ili u obiteljskom domu, simboli koje učenik prepoznaje i dr.). Učitelj se koristi izrađenim digitalnim materijalom za učenje prepoznavanja pribora za jelo.

Potrebno je zadatke u kojima se učenika poučava aktivnosti pranja ruku prije i nakon obroka podijeliti na korake te se koristiti odgovarajućim metodama u poučavanju nove vještine (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka).

Učitelj postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi napredak učenika te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

Aktivnosti treba vježbati i ponavljati u skladu s individualnim potrebama svakog učenika koristeći se svim dostupnim sredstvima (konkretnim predmetima, slikovnim materijalima i karticama, digitalnim sadržajima).

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.1.2. Učenik prepoznaje pribor za jelo i njime se koristi.	– prepoznaje hranu koja se jede priborom za jelo– prepoznaje hranu koja se jede prstima– prepoznaje pribor za jelo– povezuje slikovni prikaz pribora za jelo sa stvarnim predmetima– razlikuje namjenu pribora za jelo– koristi se priborom za jelo– koristi se nožem za mazanje– koristi se nožem za rezanje	– prepoznaje pribor za jelo i djelomično se samostalno njime koristi

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– pribor za jelo (žlica, vilica, nož).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu i razinu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

Koristi se konkretnim i jasnim verbalnim nalogima koji su individualizirani za svakog učenika.

Učitelj se u radu koristi vizualnom podrškom: slikovnim materijalom na kojem je prikazan kuhinjski pribor (žlica, vilica, nož) koji se upotrebljava za vrijeme obroka da bi povećao uspješnost ostvarivanja postavljenih ishoda. Vizualnom podrškom koristi se u kuhinji i blagovaonici za označavanje mjesta gdje se nalazi pribor za jelo.

Zadatke u kojima se učenika poučava korištenju određenim priborom za jelo (žlica, vilica, nož), korištenju nožem za mazanje i rezanje podijeliti na dijelove (korake) te se koristiti odgovarajućim metodama u poučavanju nove vještine (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka).

Postupno povećavati kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi napredak učenika te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

Aktivnosti treba vježbati i ponavljati u skladu s individualnim potrebama svakog učenika koristeći se svim dostupnim sredstvima (konkretnim predmetima, digitalnim sadržajima).

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.1.3. Učenik prepoznaje i koristi se kuhinjskim posuđem.	– prepoznaje mjesto na kojem se nalazi kuhinjsko posude – prepoznaje kuhinjsko posude – sparuje slikovne prikaze posuda sa stvarnim predmetima – razlikuje posude prema njegovoj namjeni – imenuje kuhinjsko posude – ulijeva vodu u čašu/šalicu	– prepoznaje i djelomično se samostalno koristi kuhinjskim posuđem

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– kuhinjski prostor, kuhinjsko posude (čaša, šalica, tanjur).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu i razinu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

Učitelj upoznaje učenike s kuhinjskim posuđem koristeći se konkretnim i jasnim verbalnim uputama (imenuje kuhinjsko posude, govori koja je namjena kojeg predmeta) i vizualnom podrškom: slikovnim materijalom na kojem je prikazano kuhinjsko posude (čaša, šalica, tanjur) koje učenici upotrebljavaju za vrijeme obroka. Također se koristi slikovnim materijalom koji prikazuje učenike dok se koriste određenim kuhinjskim posuđem. Vizualnom se podrškom koristi u kuhinji i blagovaonici za označavanje mjesta gdje se nalazi kuhinjsko posude.

Potrebno je zadatke u kojima se učenika poučava korištenju kuhinjskim posuđem (čaša, šalica, tanjur), ulijevanju vode u čašu/šalicu iz slavine i sl. podijeliti na dijelove (korake) te se koristiti odgovarajućim metodama u poučavanju nove vještine (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka).

Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Sustavno pratiti i bilježiti napredak učenika te prilagođivati metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

Aktivnosti treba vježbati i ponavljati u skladu s individualnim potrebama svakog učenika koristeći se svim dostupnim sredstvima (konkretnim predmetima, digitalnim sadržajima).

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.1.4. Učenik izvodi aktivnosti postavljanja i raspripremanja stola.	– razlikuje prostoriju u kojoj se objeđuje od ostalih prostorija– prepoznaje vlastito mjesto za stolom– odabire odgovarajući pribor za jelo za pojedinu vrstu hrane– postavlja stol s odgovarajućim priborom za jelo i posuđem– raspriprema stol nakon obroka– odlaže prljavo posuđe na odgovarajuće mjesto	– postavlja i raspriprema stol prema verbalnim uputama učitelja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– prostor blagovaonice, stol, stolice, pribor za jelo (žlica, vilica, nož), posuđe za jelo (čaša, šalica, tanjur).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu i razinu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka postavljanja i raspripremanja stola.

Učitelj upoznaje učenike s prostorom blagovaonice (imenuje i koristi se vizualnom podrškom). Služeći se vizualnim materijalom, upoznaje učenike i s ostalim prostorijama u školi/domu (pokazuje, imenuje). U radu se koristi konkretnim slikovnim prikazima stvarnih prostorija u učenikovo školi/domu.

Zadatke u kojima učenika poučava postavljanju i raspripremanju stola podijeliti na dijelove (korake) te se koristiti odgovarajućim metodama u poučavanju nove vještine (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka).

Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Sustavno prati i bilježi napredak učenika te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

Aktivnosti treba vježbati i ponavljati u skladu s individualnim potrebama svakog učenika koristeći se svim dostupnim sredstvima (konkretnim predmetima, digitalnim sadržajima – prezentacijama, edukativnim igrama i sl.).

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.1.5. Učenik izvodi aktivnosti pranja i brisanja posuđa.	– razlikuje prljavo posuđe od čistog– prepoznaje pribor za pranje posuđa– sparuje sredstvo za pranje posuđa i pomagalo– upotrebljava odgovarajuće sredstvo za pranje posuđa– upotrebljava spužvicu za pranje posuđa– odlaže oprano posuđe na mjesto za sušenje– upotrebljava suhu krpu za brisanje posuđa	– izvodi aktivnost pranja posuđa djelomično samostalno

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pojmovi čisto – prljavo, kuhinjski prostor, sudoper, pribor za pranje i brisanje posuda (spužvica, sredstvo za pranje posuda, krpa za brisanje).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje aktivnosti pranja i brisanja posuda.

Učitelj imenuje i pokazuje učenicima prljavo i čisto posude. Upoznaje učenike s priborom za pranje posuda (sredstvom za pranje posuda i spužvicom) i brisanje posuda (suhom krpom). Služeći se vizualnim materijalom, upoznaje učenike i s ostalim prostorijama u školi/domu (pokazuje, imenuje). U radu se koristi konkretnim slikovnim prikazima stvarnih prostorija u učenikovoj školi/domu.

Poučava učenike aktivnosti pranja posuda razlaganjem aktivnosti na dijelove (korake) te se koristi odgovarajućim metodama u poučavanju nove vještine (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka).

Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Sustavno prati i bilježi učenikov napredak te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

Aktivnosti treba vježbati i ponavljati u skladu s individualnim potrebama svakog učenika koristeći se svim dostupnim sredstvima (konkretnim predmetima, vizualnom podrškom, digitalnim sadržajima).

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.1.6. Učenik razvrstava kuhinjski pribor i kuhinjsko posude na odgovarajuća mjesta u kuhinji.	– prepoznaje mjesta u kuhinji gdje se nalazi kuhinjski pribor i kuhinjsko posude – razvrstava kuhinjski pribor na odgovarajuća mjesta u kuhinji – razvrstava kuhinjsko posude na odgovarajuća mjesta u kuhinji – imenuje kuhinjski pribor – imenuje kuhinjsko posude	– razvrstava kuhinjski pribor i posude

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- kuhinjski prostor, kuhinjski ormarići, ladice, kuhinjski pribor (žlica, vilica, nož), kuhinjsko posude (čša, šalica, tanjur).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu i razinu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje aktivnosti razvrstavanja kuhinjskog pribora i posuda na odgovarajuća mjesta u kuhinji. Učitelj imenuje i pokazuje mjesta u kuhinji gdje se odlaže kuhinjski pribor (ladice) i kuhinjsko posude (ormarići). Koristi se vizualnom podrškom – slikovnim oznakama za mjesta koja označavaju gdje stoje vilice, žlice, noževi, čše, šalice i tanjuri...

Poučava učenike aktivnosti razvrstavanja kuhinjskog pribora i posuda razlaganjem aktivnosti na dijelove (korake) te se koristi odgovarajućim metodama u poučavanju nove vještine (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka).

Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Sustavno prati i bilježi učenikov napredak te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

Aktivnosti treba vježbati i ponavljati u skladu s individualnim potrebama svakog učenika koristeći se svim dostupnim sredstvima (konkretnim predmetima, digitalnim sadržajima).

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »doobar«
PP SKA VSŽ B.1.7. Učenik prepoznaje namjenu kalendara.	– prepoznaje kalendar kao sredstvo orijentacije u vremenu– prepoznaje godišnja doba– prepoznaje dane u tjednu– prepoznaje mjesece u godini– imenuje mjesece u godini– razlikuje mjesece u godini prema prigodnim datumima	– prepoznaje mjesece u godini služeći se kalendarom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– kalendar, godišnja doba, dani u tjednu, mjeseci u godini, obilježja mjeseci u godini, prigodni datumi (rodendan, blagdani).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka. Koristi se konkretnim i jasnim verbalnim nalogima koji su individualizirani za svakog učenika.

Učitelj upoznaje učenika s kalendarom kao sredstvom za orijentaciju u vremenu. Imenuje dane u tjednu koje učenik može pratiti uz primjerenu vizualnu podršku (označiti učeniku radne dane i vikend). Učitelj može označiti ili imenovati današnji dan u tjednu te ga povezati s učenikovim aktivnostima toga dana služeći se vizualnim rasporedom.

Učitelj imenuje mjesece u godini te ih povezuje s četirima godišnjim dobima. Služeći se primjerenom vizualnom podrškom (simbolima, vizualnim karticama), označava trenutačni mjesec u godini i godišnje doba te njegove karakteristike. Određene prigodne datume (rodendan, Božić, Uskrs) označava na kalendaru. Učitelj se koristi vizualnim oznakama za važne datume u mjesecu te tako učeniku omogućuje lakše pronalaženja događaja u tjednu ili mjesecu.

Usvajanje novih sadržaja, vježbanje i ponavljanje temelje se na korištenju potpomognutom komunikacijom i informacijsko-komunikacijskom tehnologijom (simboli, slikovni prikazi, videoisječci i sl.).

Učitelj postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi napredak učenika te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »doobar«
PP SKA VSŽ C.1.1. Učenik prepoznaje namjenu pojedine prostorije u školi i u svojem domu.	– prepoznaje prostorije u školi – imenuje osobe koje rade u školi – prepoznaje namjenu pojedine prostorije u školi – nabraja prostorije u svojem domu – prepoznaje namjenu pojedine prostorije u svojem domu – razlikuje prostorije u školi i u svojem domu	– prepoznaje prostorije u školi i u svojem domu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznavanje i imenovanje prostorija u školi i u učenikovu domu i njihove namjene, način kretanja školskim prostorom.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj dovodi učenike u učionicu te ih upoznaje i pojašnjava im zašto se ta prostorija zove učionica. Provođi učenike kroz školu te im pokazuje prostor kojim će svakodnevno prolaziti do svoje učionice te prostorije kojima će se najčešće koristiti (zahod, školska dvorana, blagovaonica...). Pokazuje im oznake na vratima tih prostorija.

Odvodi ih i do ostalih prostorija i pojašnjava im za što se njima koriste (kuhinja...) služeći se i slikama pojedine prostorije u školi i natpisima s nazivima pojedine prostorije u školi. Učitelj pojašnjava i tko radi u školi, najprije pojašnjava rad učitelja, ravnatelja i stručnih suradnika koje će učenici češće vidati, a zatim i ostalih školskih djelatnika koji su također važni za njihov ugodan boravak u školi (kuharica, spremačica...).

Učenici donose fotografije prostorija u svojem domu te ih prepoznaju i imenuju te opisuju što pojedini članovi obitelji rade u pojedinoj prostoriji.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »doobar«
PP SKA VSŽ C.1.2. Učenik prepoznaje članove svoje obitelji.	– imenuje članove svoje obitelji – određuje međusobne odnose članova obitelji – opisuje ulogu pojedinog člana obitelji – navodi svoje ime i prezime te adresu stanovanja	– navodi svoje ime i prezime te imena ostalih članova svoje obitelji

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- izricanje svojeg imena i prezimena te adrese stanovanja
- obitelj, članovi obitelji i uloga pojedinog člana učenikove obitelji.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenici donose fotografije svoje obitelji, svakog pojedinog člana te ih imenuju i sukladno svojim mogućnostima i uz podršku učitelja opisuju njihov vanjski izgled: visinu, kosu (duga, kratka), boju kose (crna, plava..) te međusobne odnose: Marko – tata, Marija – mama, Ivica – brat.

Uz podršku učitelja navode i ulogu svakog člana obitelji, što tko radi, primjerice, tata i mama rade, brat ide u školu...

Učitelj češće zove učenika imenom i prezimenom da bi ga učenik prije zapamtio jer učenici najčešće na pitanje kako se zovu odgovaraju samo imenom. Važno je ponavljati učenikovu adresu stanovanja da bi se učenik što više osamostalio u svojoj sredini. Preporučuje se igra uloga u obitelji.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.1.3. Učenik prepoznaje i imenuje jednostavne aktivnosti u svojem domu.	– sparuje sliku neke aktivnosti sa slikom člana obitelji koji obavlja tu aktivnost– imenuje jednostavne aktivnosti u svojem domu– odabire slike aktivnosti koje on izvodi u svojem domu– opisuje aktivnosti koju on izvodi u svojem domu	– imenuje najmanje tri najčešće aktivnosti koje se provode u učenikovu domu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– različite aktivnosti koje se provode u domu: kuhanje, postavljanje i raspremanje stola, iznošenje smeća, održavanje čistoće, kupanje, izvođenje kućnog ljubimca u šetnju i sl.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj pokazuje slike različitih aktivnosti koje se provode u svakom domu: kuhanje, održavanje čistoće, gledanje televizije, čitanje, pospremanje, pisanje domaće zadaće i sl. Učenik imenuje koja se aktivnost provodi u njegovu domu, a zatim sparuje slike aktivnosti s fotografijama članova svoje obitelji ili sa slikama koje prikazuju pojedinog člana obitelji. Tako se učenici uvode u prepoznavanje slika koje prikazuju općenite pojmove, odnosno koje ne prikazuju njihove članove obitelji, ali su simboli za određene osobe: mamu, tatu, brata, sestru, djeda, baku.

Opisujući aktivnost koju učenik izvodi samostalno ili uz podršku, prisjeća se i aktivnosti koje nisu prikazane slikama.

Svi se ishodi ostvaruju uz vođenje i podršku učitelja. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.1.4. Učenik prepoznaje običaje uz pojedine blagdane.	– prepoznaje osnovna obilježja blagdana Uskrsa– opisuje proslavu Uskrsa u svojoj obitelji– prepoznaje osnovna obilježja blagdana Božića– opisuje proslavu Božića u svojoj obitelji	– prepoznaje osnovna obilježja blagdana

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– blagdani Uskrs i Božić, običaji za pojedini blagdan, simboli pojedinog blagdana.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Navedeni ishod obrađuje se sukladno godišnjem dobu u kojem se blagdani obilježavaju. Uz pojedini blagdan učitelj priprema različite slike sa simbolima tog blagdana te slike koje nisu povezane s blagdanima. Učenici razvrstavaju slike i sparuju ih s blagdanom o kojem se govori uz učiteljevu podršku kad je to potrebno. Slike mogu biti povezane i s godišnjim dobima u kojima se blagdan slavi, s odjećom koja se nosi u to godišnje doba i sl. da bi učenici ponovili i povezali sadržaje različitih nastavnih predmeta.

Uz učiteljevu podršku i poticanje učenici opisuju proslavu pojedinog blagdana u svojoj obitelji. Osim imenovanja predmeta koje povezuju s obilježavanjem pojedinih blagdana, treba ponoviti i boje (pisаницe, zeca...), miris (jelke), okus (blagdanskih jela), zvukove i sl.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.1.5. Učenik prepoznaje zdravstvene ustanove.	– imenuje različite ustanove u blizini svojeg doma – prepoznaje zdravstvene ustanove i njihovu ulogu – imenuje osobe koje rade u zdravstvenim ustanovama	– prepoznaje ulogu pojedine zdravstvene ustanove

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– ustanove važne za svakodnevni život: škola, zdravstvena ustanova, vrste zdravstvenih ustanova, kada i u koju ustanovu idemo kad smo bolesni, tko radi u zdravstvenim ustanovama.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenici uz učiteljevu podršku imenuju ili pokazuju ustanove koje se nalaze u neposrednoj blizini njihova doma i/ili one pokraj kojih prolaze kad idu u školu. Učitelj za podsjetnik priprema slike različitih prepoznatljivih ustanova: škola, ambulanta, stomatološka ordinacija, bolnica, ljekarna... te pojašnjava zašto su one učenicima važne. Učenici pokazuju ili opisuju po čemu znaju koja je ustanova o kojoj govore te tako počinju upoznavati simbole kao što je zeleni križ na ljekarni, crveni na domu zdravlja ili plavi na bolnici. Ujedno učenici tako ponavljaju i boje, oblike, veličine, odnose i sl. Poželjno je igranje uloga: u ambulanti, u ljekarni.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.1.6. Učenik obavlja jednostavnu kupnju.	– prepoznaje različite trgovine i njihovu namjenu – izdvaja predmete koji se mogu kupiti u pojedinoj trgovini – odabire predmet koji želi kupiti – prepoznaje novac kao platežno sredstvo	– kupuje jednu namirnicu prema svojem izboru

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– vrste trgovina, prehrambene namirnice, odjevni predmeti.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenici uz učiteljevu podršku i slikovni materijal imenuju trgovine u koje odlaze sa svojim roditeljima. Najčešće će prvo imenovati sebi poznate trgovačke lance. Na učiteljev upit što ondje kupuju, učenici će iskustveno odgovarati na pitanja. Pritom se mogu koristiti letcima i katalogima. Učitelj pitanjima i slikovnim materijalom koji prikazuje različite predmete i specijalizirane trgovine navodi učenike na prisjećanje u kojim trgovina mogu kupiti odjeću, u kojima knjige, gdje kupuju obuću i sl. Učenici sparuju predmete različitih proizvoda sa slikama pojedinih trgovina. Ujedno učenici tako ponavljaju i boje, oblike, veličine, odnose i sl. Poželjno je igranje uloge: u trgovini.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.1.1. Učenik uz podršku skrbi o osobnoj higijeni.	– prepoznaje situacije kad obvezno mora oprati ruke– primjereno se koristi toaletnim priborom– oponaša obrasce postupanja prilikom kašljanja, kihanja i sl.– pravilno se koristi rupčićem– pravilno se koristi ubrusom za vrijeme obroka i poslije njega– odlaže rupčić i ubrus nakon uporabe na za to predviđeno mjesto	– prepoznaje situacije u kojima mora oprati ruke, koristiti se rupčićem ili ubrusom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– primjereno ponašanje pri kihanju, kašljanju, curenju nosa, konzumiranju obroka, uporaba rupčića i ubrusa.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Skrb o sigurnosti i zdravlju odvija se svakodnevno i u svim situacijama.

Primjenom vizualnih podsjetnika u učionici, zahodu, blagovaonici, dvorani i gdje god je to potrebno, učenike se potiče na uporabu ruke i rupčića kod kašljanja i kihanja, odnosno na brisanje nosa te uporabu ubrusa tijekom i nakon konzumiranja obroka. Te se aktivnosti uvježbavaju i ponavljaju na svim nastavnim predmetima i svim aktivnostima koje učenik izvodi.

Vizualni podsjetnici za to postupno se uklanjaju radi osamostaljivanja učenika.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.1.2. Učenik prepoznaje opasnosti u neposrednoj blizini i signalizira ih.	– prepoznaje potencijalne opasnosti u školi – prepoznaje potencijalne opasnosti u svojem domu – razlikuje potencijalno opasne uređaje kojima se koristimo u domu i školi – razlikuje opasne situacije u domu i školi	– prepoznaje potencijalno opasne predmete u neposrednoj okolini

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- opasnosti tijekom hodanja stubama, vožnje dizalom, pranja ruku (vruća voda); opasnosti od uporabnih predmeta: igračkaka, plastičnih vrećica, staklenog posuđa, vruće vode, škara, noža, vilica...; opasnosti od uređaja koji su učeniku nadohvat ruke: štednjak, utičnice...; opasne situacije u školi i u domu: pad, ozljeda, opekline, ubod insekta...

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Uz vizualnu podršku, slikovnim prikazima, filmom ili primjerenim tekstom i/ili pjesmom učitelj upoznaje učenike s potencijalnim opasnostima u školi te povlači paralelu s jednakim potencijalnim opasnostima u učenikovu domu.

Sve utičnice u učionici moraju biti zaštićene, a potencijalno opasni predmeti (škare, igle...) i uređaji nedostupni učenicima bez učiteljeva nadzora.

Učenik uz učiteljevu podršku imenuje opasnosti u školi i u svojem domu: vruća voda (pažljivo otvara i zatvara slavinu kod pranja ruku), vrući štednjak, opekline, ozljeda od pada, ubod insekta...

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.1.3. Učenik traži pomoć poznate osobe.	– traži pomoć odrasle osobe – pokazuje da ga nešto boli – prihvaća jednostavne aktivnosti povezane sa zdravstvenim stanjem – navodi u kojim situacijama treba zatražiti pomoć – razlikuje kad će pomoć zatražiti od svojih vršnjaka, a kad od odrasle poznate osobe – traži pomoć poznate osobe na primjeren način – prihvaća liječnika kao osobu koja će mu pomoći	– prepoznaje situaciju u kojoj treba zatražiti pomoć

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- različite situacije u kojima učenik može i/ili treba zatražiti pomoć.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Slikovnim prikazima, filmom i na druge načine učitelj upoznaje učenike s različitim situacijama u kojima učenik može i/ili treba zatražiti pomoć odrasle osobe.

Preporučuje se igra uloga u različitim opasnim situacijama i situacijama u kojima učenik može ili treba zatražiti pomoć druge osobe: vršnjaka ili odrasle osobe. Igra uloga važna je da bi učenik prihvatio pomoć i dopustio, primjerice, mjerenje temperature, pregledavanje grla, pijenje lijeka... O traženju pomoći treba izraditi priču za razvoj socijalnih vještina.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati u svim nastavnim predmetima i situacijama kad je to preporučljivo.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.1.4. Učenik primjenjuje pravila sigurnog kretanja u školi i neposrednoj okolini.	– razlikuje površine kojima se kreće– prihvata kretanje različitim vrstama površina– slijedi upute i oznake u kretanju prostorom u okolini škole– slijedi vizualne oznake sigurnog kretanja po školi– mirno prelazi cestu uz odraslu osobu	– primjenjuje neka pravila sigurnog kretanja u školi i neposrednoj blizini

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– sigurno kretanje uz/niz stube, rampu, zaleđenim, mokrim i skliskim površinama; primjereno kretanje po učionici, hodniku, dvorani i školi (u paru, u koloni); orijentacija u prostoru škole; put evakuacije u slučaju neposredne opasnosti.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Rabiti različite vrste materijala koje učenik dodiruje i procjenjuje kakve su teksture (glatki, hrapavi). Učitelj demonstrira učenicima hod po različitim podlogama (suhim, mokrim, kosim, ravnim) i pojašnjava kako se kreće po svakoj od njih. Dogovoriti zvuk za neposrednu opasnost (sirena, dugo zvono...) na koje učenik odmah ustaje i dalje slijedi učiteljeve upute. Označiti put evakuacije ili smjer kretanja trakama na podu prostorija u situacijama poštovanja određenih zdravstvenih mjera. Učenik u paru ili u koloni slijedi učitelja i put evakuacije.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.1.5. Učenik primjenjuje razredna pravila ponašanja.	– slijedi razredna pravila ponašanja – prepoznaje svoju učionicu – prepoznaje i prihvaća svoje mjesto u učionici – provodi dnevnu šetnju oko škole – prihvaća da u usta ne stavlja nejestivo – razlikuje primjereno ponašanje od neprimjerenoga – prepoznaje ugrožavajuće ponašanje druge osobe prema sebi	– primjenjuje neka osnovna razredna pravila

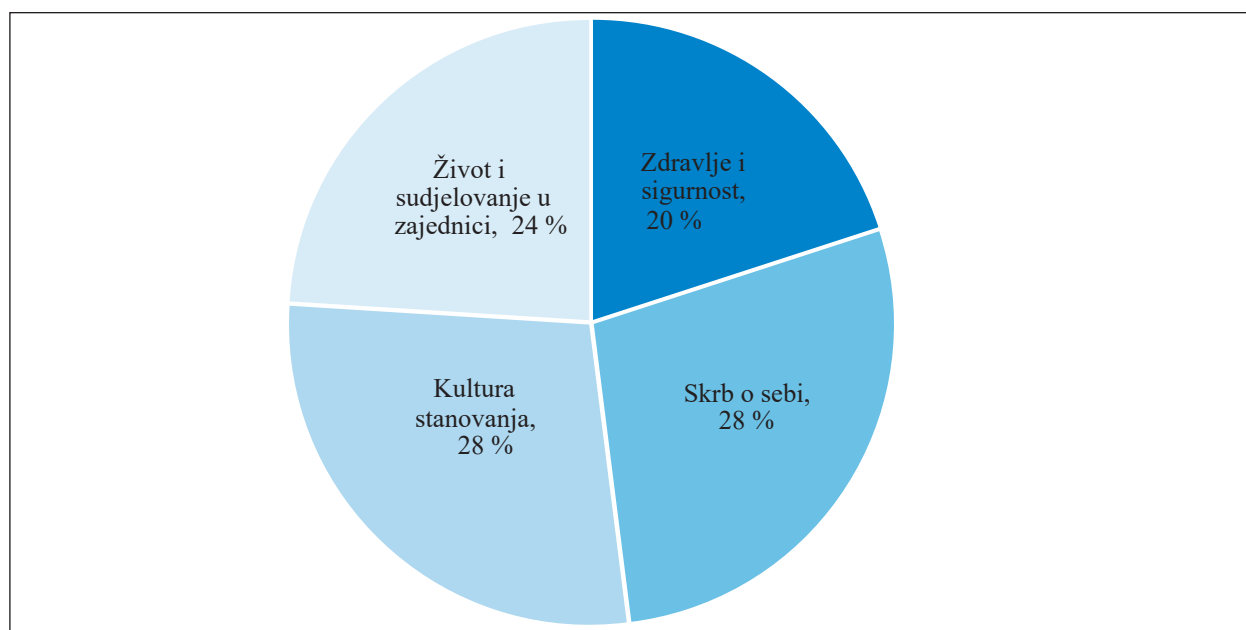
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- razredna pravila ponašanja, primjereno i neprimjereno ponašanje, ugrožavajuće ponašanje za sebe i druge, nepoželjni oblici ponašanja: štipanje, udaranje, grizenje, samoozljeđivanje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Koristiti se pričama za razvoj socijalnih vještina, pjesmama, brojalicama, slikovnicama i filmovima. Provoditi prilagodbu nepoželjnih oblika ponašanja. Učitelj pojašnjava različite vrste nepoželjnih oblika ponašanja te zašto su ona opasna i ugrožavajuća za učenika i za ostale učenike i/ili učitelje. Koristiti se funkcionalnom analizom ponašanja. Učenici često, kad god je to moguće, odlaze s učiteljem u šetnju oko i u blizini škole što je važno zbog njihova kretanja i veće pokretljivosti, kao i zbog stvaranja rutina kretanja u školskoj okolini.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

1. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života u dobno skupini od 7. do 10. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 11. do 15. godine

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.2.1. Učenik obavlja osnovnu higijenu tijela.	– koristi se zahodom kod kuće, u školi i zajednici– izvodi aktivnost tuširanja ili kupanja– koristi se ručnikom za brisanje tijela poslije tuširanja ili kupanja– izvodi aktivnost pranja kose– učenice se koriste higijenskim uloškom tijekom mjesečnice– koristi se britvicom za brijanje: učenici za lice, a učenice za pazuhe, noge– prihvaća odlazak zubaru	– obavlja aktivnosti tuširanja ili kupanja i uglavnom uredno izgleda

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- dnevne rutine osobne higijene koju učenik obavlja u školi i obiteljskom okružju, prirodne situacije i prirodno okružje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj procjenjuje početne vještine učenika i određuje razinu od koje treba početi s poučavanjem za svakog učenika individualno, kao i vrstu i razinu potrebne podrške te njezino postupno ukidanje. Osigurati strukturirano predvidivo okružje. Upotrijebiti vizualne oznake i vizualne smjernice u prostoru, kupaonici ili sanitarnom čvoru gdje se aktivnosti poučavanja provode. Neophodno je vizualno strukturirati svaku aktivnost i raščlaniti je po koracima te pratiti vizualnom podrškom. Pri izvođenju aktivnosti učitelj daje jednostavne i jasne upute koristeći se uglavnom istim rječnikom i osigurava dovoljno vremena za usvajanje svakog ishoda, a sve zasnivajući na iskustvenom učenju. Da bi se ostvario ovaj ishod, važna je stalna suradnja s obitelji kako bi se postigla generalizacija ishoda. Za svaku aktivnost treba izraditi socijalnu priču.

Olakšati prijelaz iz aktivnosti u aktivnost, iz zadatka u zadatak. Uvažavati poteškoće senzorne obrade kod učenika.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.2.2. Učenik uzima obroke za stolom.	– koristi se nožem za rezanje– koristi se istodobno vilicom i nožem– koristi se zaimačom stavljajući jelo iz zdjele u tanjur– poštuje osobni prostor i granice pri blagovanju	– blaguje koristeći se osnovnim priborom za jelo i uglavnom poštuje tuđi osobni prostor

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- dnevne rutine uzimanja obroka, u školi i u obiteljskom domu, prirodne situacije i prirodno okružje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj procjenjuje početne vještine učenika i određuje razinu od koje treba početi s poučavanjem za svakog učenika individualno kao i stupanj potrebne podrške te njezino postupno ukidanje. Osigurati strukturirano predvidivo okruženje. Upotrijebiti vizualne oznake i vizualne smjernice u prostoru gdje učenik uzima obroke. Učitelj izrađuje vizualni prikaz raščlambe aktivnosti kojoj učenika poučava. Ako je potrebno, na stolu vizualno označava učenikov dio stola. Poželjno je u prostoru za blagovanje smanjiti buku i osigurati mir. Učenik treba imati dovoljno vremena za uzimanje obroka.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.2.3. Učenik pravilno oblači odjeću i obuva obuću bez vezica.	– izvodi aktivnost oblačenja i svlačenja svih dijelova odjeće – razlikuje prednju i stražnju stranu odjeće – izvodi aktivnost obuvanja i izuvanja obuće – izvodi aktivnost otkopčavanja i zakopčavanja dugmadi – izvodi aktivnost otvaranja i zatvaranja patentnog zatvarača – razlikuje nečisto i čisto rublje	– djelomično obavlja aktivnost oblačenja i svlačenja te obuvanja i izuvanja.

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– dnevne rutine oblačenja i svlačenja, obuvanja i izuvanja; odjeća i obuća, dugmad, patentni zatvarači.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj procjenjuje početne vještine učenika i određuje razinu od koje treba početi s poučavanjem za svakog učenika individualno kao i vrstu i razinu potrebne podrške te njezino postupno smanjivanje. Osigurava strukturirano predvidivo okruženje. Učitelj izrađuje vizualni prikaz raščlambe aktivnosti oblačenja i svlačenja jakne, majice, hlača, čarapa. Također izrađuje vizualni prikaz raščlambe aktivnosti obuvanja i izuvanja na korake. Navedene aktivnosti provode se uz korištenje jednostavnim verbalnim uputama i rječnikom individualno prilagođenim učeniku. Da bi se učeniku olakšalo razlikovanje prednje i stražnje strane odjeće, savjetovati roditeljima da kupuju majice s oznakama ili slikama na prednjoj strani. Učenici najprije uvježbavaju otkopčavanje, zatim zakopčavanje dugmadi. Otkopčavanje i zakopčavanje počinje s velikom dugmadi, zatim manjom. Učenici najprije uvježbavaju obuvanje i izuvanje obuće na čičak. Na hlačama, torbama, ruksacima uvježbava se otvaranje i zatvaranje patentnog zatvarača. Za navedenu aktivnost otvaranja i zatvaranja patentnog zatvarača također se upotrebljava vizualni prikaz raščlambe aktivnosti. Da bi se ostvario ovaj ishod, važna je stalna suradnja s roditeljima kako bi se postigla generalizacija. Upotrijebiti socijalne priče.

Olakšati prijelaz iz aktivnosti u aktivnost, iz zadatka u zadatak. Uvažavati poteškoće senzorne obrade kod učenika.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.2.4. Učenik razlikuje različite vrste odjeće i obuće prema vremenskim prilikama i aktivnostima.	– razlikuje odjeću i obuću za toplije i hladnije vrijeme– odabire odjeću u skladu s vremenom i godišnjim dobima– razlikuje svakodnevnu odjeću i obuću od svečane– oblači odgovarajuću odjeću za vježbanje u dvorani	– razlikuje osnovne vrste odjeće

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- dnevne rutine, prirodno okružje, odjeća i obuća, promatranje stvarnih vremenskih prilika, različite svečane prilike (vjenčanje, krštenje i sl.).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj procjenjuje početne vještine učenika i određuje razinu od koje treba početi s poučavanjem za svakog učenika individualno kao i vrstu i razinu potrebne podrške te njezino postupno smanjivanje. Osigurati strukturirano predvidivo okružje. Sparivati odjeću i vremenske prilike pomoću vizualne podrške, sparivati odjeću i obuću te aktivnosti pomoću vizualne podrške. Odabrati odjeću i obuću u skladu s vremenskim prilikama praktičnim promatranjem prirodnog okružja i povezivanjem s aktualnim vremenskim prilikama i godišnjim dobima te pomoću fotografija, slika, crteža odjeće i obuće i slikovnih prikaza različitih godišnjih doba. Koristiti se slikama različitih svečanih prilika u životu i odjećom za te prilike. Da bi se ostvario ovaj ishod, važna je stalna suradnja s roditeljima kako bi se postigla generalizacija.

Upotrijebiti socijalne priče. Olakšati prijelaz iz aktivnosti u aktivnost, iz zadatka u zadatak.

Uvažavati poteškoće senzorne obrade kod učenika.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.2.5. Učenik odabire zdravu i redovitu prehranu.	– razlikuje voće od povrća– navodi različite prerađevine od povrća– navodi različite prerađevine od voća– prihvaća raspored i redoslijed osnovnih obroka u danu– prihvaća zdrave namirnice– prihvaća uputu za izbjegavanje pretjeranog uzimanja hrane	– slijedi raspored obroka i prihvaća polovinu uobičajenih vrsta hrane

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- dnevne rutine, prirodno okružje, obroci, tanjur zdrave prehrane.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj procjenjuje početne vještine učenika i određuje razinu od koje treba početi s poučavanjem za svakog učenika individualno kao i razinu potrebne podrške te njezino postupno smanjivanje. Osigurava strukturirano predvidivo okruženje. Osigurava mirno okruženje sa smanjenom pozadinskom bukom. Osigurava potrebnu fleksibilnost. Izrađuje vizualni slikovni raspored obroka u danu. Izrađuje vizualni slikovni prikaz zdravih i manje zdravih namirnica. Poučava učenika zdravijim izborima upoznavajući ga s tanjurom zdrave prehrane. Izrađuje učenikov popis *voli / ne voli* upućujući ga da je katkad za njega korisnije ono što *ne voli*. Učitelj poučava učenika umjerenosti u jelu i štetnosti prevelikih količina slatkisa za zube i tijelo općenito. Učitelj uvažava načelo postupnosti i fleksibilnosti usklađujući ostvarivanje ishoda individualno sa svakim učenikom. Uz vizualne rasporede i preporuke koristi se i socijalnim pričama. Za ostvarivanje ovog ishoda važna je stalna suradnja s roditeljima da bi se postigla generalizacija.

Olakšati prijelaz iz aktivnosti u aktivnost, iz zadatka u zadatak. Uvažavati poteškoće senzorne obrade kod učenika.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.2.6. Učenik primjenjuje riječi kulturnog ophođenja.	– primjenjuje riječi <i>molim i hvala</i> u svakodnevnim situacijama – primjenjuje riječi <i>dobar tek</i> pri uzimanju obroka – pozdravlja i odzdravlja sukladno situacijama	– primjenjuje pojedine riječi pristojnog ophođenja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– dnevne rutine, svakodnevne situacije, prirodno okruženje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj procjenjuje početne vještine učenika i određuje razinu od koje treba početi s poučavanjem za svakog učenika individualno kao i stupanj potrebne podrške te njezino postupno smanjivanje. Učitelj se uvijek koristi riječima kulturnog ophođenja u odgovarajućim situacijama. Koristi se uvijek istim jednostavnim riječima. Daje dovoljno vremena učeniku da čuje te riječi i da se njima, ovisno o sposobnostima, i sam koristi. Učitelj izrađuje interpretacijski rječnik za učenika, ako je potrebno, da bi neverbalni učenici pronašli svoj način izražavanja i komuniciranja i da bi on bio poznat. Koristiti se piktogramima. U ostvarivanju ovih ishoda važna je stalna suradnja s roditeljima kako bi se postigla generalizacija.

Olakšati prijelaz iz aktivnosti u aktivnost, iz zadatka u zadatak. Uvažavati poteškoće senzorne obrade kod učenika.

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.2.1. Učenik se primjereno ponaša za stolom uvažavajući druge.	– primjenjuje pravila ponašanja za stolom– dodaje hranu drugima za stolom– dodaje piće drugima za stolom– ulijeva piće drugima za stolom– koristi se priborom za jelo– žvače hranu na primjeren način– koristi se ubrusom– poštuje osobni prostor i granice pri blagovanju	– ponaša se pristojno za stolom uzimajući obrok s drugim osobama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– osigurati mjesto gdje se provode zajedničke aktivnosti za stolom (vrijeme doručka, ručka / vrijeme kad učenici odlaze u blagovaonicu), pribor za jelo (žlica, vilica, nož), kuhinjski pribor (čaše, tanjuri, vrč), ubrus.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

Učitelj se koristi konkretnim i jasnim nalogima koji su primjereni svakom učeniku ponaosob. Uz verbalnu uputu služi se slikovnim materijalom koji prikazuje pravila ponašanja.

Učitelj se koristi digitalnim sadržajem (fotografijama) koje prikazuju učenika u pojedinim situacijama pristojnog ponašanja za stolom. Koristi se verbalnim nalogima i daje kratke i jasne upute.

Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi učenikov napredak te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

Aktivnosti treba vježbati i ponavljati u skladu s individualnim potrebama svakog učenika koristeći se svim dostupnim sredstvima (konkretnim predmetima, slikovnim prikazima i karticama, digitalnim sadržajima).

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.2.2. Učenik priprema jednostavne napitke.	– izražava potrebu za pićem– prepoznaje oznaku za toplo i hladno na slavini– prepoznaje posude za pripremu napitka– koristi se priborom i posudem za pripremu napitka– prepoznaje i imenuje napitak– priprema napitak prateći jednostavne slikovne recepte	– priprema jednostavne napitke prateći jednostavni slikovni recept

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– kuhinjski prostor / učionica domaćinstva, pojmovi toplo – hladno, kuhinjski pribor i posude (žlica, čaša, šalica), napitci: voda, sok, čaj, mlijeko, kakao.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

Koristi se konkretnim i jasnim verbalnim nalogima koji su individualizirani za svakog učenika.

Učitelj se u radu koristi vizualnom podrškom – slikovnim materijalom na kojem su prikazani kuhinjski pribor i posude (žlica, čaša, šalica) koji su učeniku potrebni za pripremu napitka. Učitelj imenuje i nudi učenicima na izbor napitak koji će pripremati (sok, kakao, mlijeko). Razgovaraju o napitcima koji su zdravi i onima koji su nezdravi te o tome kad se konzumira pojedini hladni ili topli napitak: voda, čaj, mlijeko, kakao, kava, prirodni sok, gazirani sok.

Učitelj za poučavanje učenika pripremi jednostavni napitak i koristi se slikovnim receptom koji sadržava slikovne prikaze koraka pripreme napitka (primjerice, kutija s granulama napitka za razrjeđivanje, žlica, čaša, vrč s vodom, žlicom grabi granule za razrjeđivanje koje stavlja u čašu, ulijeva vodu u čašu, miješa žlicom sadržaj...). Recepti su individualizirani u skladu s početnom procjenom stanja postojećih učenikovih vještina. Slikovni recepti mogu se izraditi od fotografija koje prikazuju učenika koji priprema napitak. Učitelj se koristiti odgovarajućim metodama u poučavanju nove vještine (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka).

Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi napredak učenika te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

Aktivnosti treba vježbati i ponavljati u skladu s individualnim potrebama svakoga učenika koristeći se svim dostupnim sredstvima (konkretnim predmetima, slikovnim prikazima – receptima, digitalnim sadržajima) i surađujući i s učenikovim roditeljima/starateljima.

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.2.3. Učenik priprema jednostavne obroke.	– izražava potrebu za hranom – prepoznaje nejestive predmete – prepoznaje potrebno posude i pribor za pripremu jednostavnog obroka – prepoznaje i imenuje namirnice za pripremu jednostavnog obroka – prati slikovni recept za pripremanje jednostavnog obroka – priprema jednostavan obrok prema slikovnom receptu	– priprema jednostavne obroke prateći jednostavni slikovni recept

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– kuhinjski prostor, kuhinjsko posude (čaša, šalica, tanjur, daska za rezanje, posuda) i pribor za jelo (nož, žlica, vilica), namirnice za pripremu jednostavnog obroka.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

Koristi se konkretnim i jasnim verbalnim nalogima koji su individualizirani za svakog učenika.

Učitelj se u radu koristi vizualnom podrškom – slikovnim materijalom na kojem su prikazani kuhinjski pribor (žlica, vilica, nož) i posude (žlica, čaša, šalica) koji su učeniku potrebni za pripremu jednostavnog jela. Učitelj imenuje i nudi na izbor učenicima jednostavno jelo koje će pripremiti (sendvič, voćna salata).

Učitelj se za poučavanje učenika pripremi jednostavnog obroka koristi slikovnim receptom koji sadržava slikovne prikaze koraka pripreme jela (primjerice, fotografije voća, noža, daske za rezanje, guljenje voća, rezanje voća na dasci za rezanje, stavljanje izrezanog voća u posudu).

Recepti su individualizirani u skladu s početnom procjenom stanja postojećih učenikovih vještina. Slikovni se recepti mogu izraditi od fotografija koje prikazuju učenika koji priprema obrok. Učitelj se koristi odgovarajućim metodama u poučavanju nove vještine (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka).

Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi učenikov napredak te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

Aktivnosti treba vježbati i ponavljati u skladu s individualnim potrebama svakoga učenika koristeći se svim dostupnim sredstvima (konkretnim predmetima, slikovnim prikazima i karticama, slikovnim receptima, digitalnim sadržajima).

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.2.4. Učenik održava radni prostor u učionici i vlastitom domu.	– odlaže pribor i alate potrebne za rad u učionici na predviđeno mjesto– odlaže smeće i otpad na predviđeno mjesto– koristi se priborom za čišćenje radnih površina– koristi se priborom za čišćenje radnog prostora– zalijeva biljke u učionici	– održava djelomično urednim radni prostor u učionici

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– pojmovi čisto/prljavo, pribor za čišćenje (krpa za brisanje, sredstvo za brisanje površina, metlica, lopatica, kuhinjski ubrusi, voda).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

Koristi se konkretnim i jasnim verbalnim nalogima koji su individualizirani za svakog učenika.

Učitelj se u radu koristi konkretnim predmetima (krpom, sredstvom za brisanje, metlicom, lopaticom, kuhinjskim ubrusima) te vizualnom podrškom u obliku slikovnog materijala koji prikazuje konkretne predmete. Učitelj se za poučavanje učenika brisanju stola, metenju i zalijevanju biljke

(ulijeva odgovarajuću razinu vode pazeći da ne dođe do prelijevanja, zalijeva i dr.) koristi slikovnim nizom s prikazima. Koristi se i informacijsko-komunikacijskom tehnologijom (IKT-om) i asistivnom tehnologijom.

Učitelj imenuje predmete i radnje te se koristi odgovarajućim metodama u poučavanju nove vještine (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka).

Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi učenikov napredak te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.2.5. Učenik samostalno uzima poštu iz poštanskog sandučića.	– prepoznaje i imenuje poštanski sandučić – prepoznaje namjenu poštanskog sandučića – razlikuje poštu od kataloških letaka – koristi se poštanskim sandučićem	– razvrstava pošiljke od kataloških letaka

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– pošta, poštanske pošiljke, katalozi.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

Osim vizualne podrške koristi se konkretnim i jasnim verbalnim uputama koje su individualizirane za svakog učenika.

Učitelj imenuje predmete i radnje te se koristi odgovarajućim metodama u poučavanju nove vještine (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka), primjerice, kod učenja koraka u odlasku po poštu (učenik slijedi vizualni raspored na kojem je prikazana radnja, odijeva se, odlazi do poštanskog sandučića, otvara poštanski sandučić, uzima poštu / kataloške letke, zatvara sandučić, odlaže poštu na predviđeno mjesto).

Učitelj se u radu koristi metodama demonstracije potpomognute vizualnom podrškom. Usvajanje novih sadržaja, vježbanje i ponavljanje temelje se na korištenju potpomognutom komunikacijom i informacijsko-komunikacijskom tehnologijom (simboli, slikovni prikazi, videoisječci, digitalni sadržaji i sl.). Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi učenikov napredak te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.2.6. Učenik imenuje aktivnosti brige o svojem kućnom ljubimcu.	– imenuje životinje koje mogu biti kućni ljubimci– prepoznaje i imenuje hranu namijenjenu pojedinom kućnom ljubimcu– sparuje hranu s pojedinim kućnim ljubimcem	– navodi dvije do tri aktivnosti potrebne za brigu o kućnom ljubimcu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– pojam kućni ljubimac / životinja, hrana za kućne ljubimce, nastambe kućnih ljubimaca.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

Koristi se konkretnim i jasnim verbalnim uputama koje su individualizirane za svakog učenika.

Učitelj u radu imenuje životinje (primjerice, ribica, zamorac, pas, mačka...), hranu koju životinje jedu, sredstva i predmete koji su potrebni za čišćenje stambenog prostora kućnog ljubimca koristeći se vizualnom podrškom.

Učitelj imenuje predmete i radnje uz vizualnu podršku te se koristi odgovarajućim metodama u poučavanju vještine hranjenja, održavanja stambenog prostora životinje (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka). Učitelj izrađuje priče za razvoj socijalnih vještina u poučavanju ovih aktivnosti. Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi učenikov napredak te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

Za neke učenike s poremećajem iz spektra autizma opisane situacije susreta sa životinjom i brige o njoj mogu biti senzorno preplavljujuće i okidač za pojavu nepoželjnih oblika ponašanja. Zato treba individualno slijediti potrebe svakog učenika i uvažavati njegova dosadašnja socijalna iskustva i reakcije i senzorni profil te ga postupno uključivati u ovu vrstu aktivnosti, dozirati i, ako je potrebno, na vrijeme ga izdvojiti i odvesti na mirnije mjesto.

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.2.7. Učenik se služi kalendarom za orijentaciju u tjednu i/ili mjesecu.	– razlikuje radne dane u tjednu od neradnih dana– imenuje dane u tjednu– imenuje mjesece u godini– prepoznaje tjedne/mjesečne aktivnosti pomoću kalendara– povezuje oznake na kalendaru s važnim datumima– označava jedan, za njega važan događaj u mjesecu	– prepoznaje jednu tjednu i/ili mjesečnu aktivnosti pomoću kalendara

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– radni i neradni dani, tjedne i mjesečne aktivnosti, prigodni i važni datumi u mjesecu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka. Koristi se konkretnim i jasnim verbalnim nalogima koji su individualizirani za svakog učenika.

Uz primjerenu vrstu vizualne podrške učitelj označava radne i neradne dane u tjednu. Učitelj navodi tjedne aktivnosti koje također može označiti pomoću slikovnog materijala ili određenih simbola (primjerice, dan u tjednu kada učenik odlazi na sportske aktivnosti, dan u tjednu kada odlazi u posjet kazalištu i dr.).

Učitelj imenuje važne datume u mjesecu u kojem se nalaze te uz primjerenu vizualnu podršku (simbole, vizualne kartice) označava važne, prigodne datume tog mjeseca. Učitelj izrađuje različite vrste kalendara da bi poučio učenika nazivima dana u tjednu i mjeseca u godini. Usvajanje novih sadržaja, vježbanje i ponavljanje temelje se na korištenju potpomognutom komunikacijom i informacijsko-komunikacijskom tehnologijom (simboli, slikovni prikazi, videosječci i sl.)

Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi učenikov napredak te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.2.1. Učenik prepoznaje namjenu kulturnih ustanova u svojem mjestu/gradu.	– imenuje kulturne ustanove u svojem mjestu/gradu – prepoznaje namjenu knjižnice – prepoznaje razliku između kazališta i kina – primjenjuje pravila ponašanja u kulturnim ustanovama	– prepoznaje neku kulturnu ustanovu u svojem mjestu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– prepoznavanje i imenovanje učeniku najpoznatijih kulturnih ustanova koje se nalaze u njegovu mjestu: kazališta, kina i knjižnice; razlikovanje kazališta od kina; prepoznavanje namjene tih ustanova i osoba koje rade u njima; pravila ponašanja u kulturnim ustanovama.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Šetati mjestom/gradom te upoznavati kulturne ustanove. Fotografirati učenike ispred tih ustanova. U razredu učenici ponavljaju pomoću fotografija što znaju o pojedinoj kulturnoj ustanovi. Učenici s učiteljem posjećuju kulturne ustanove. Opisuju njihov vanjski i unutarnji izgled, podsjećaju se što su ondje gledali, koje su osobe koje ondje rade sreli, što su one radile. Upoznaju se s pojmom ulaznice za kino i kazalište.

S učiteljem posjećuju i knjižnicu, razgledavaju te posuđuju neku slikovnicu koju u razredu zatim zajedno čitaju i pričaju priču iz slikovnice te se podsjećaju kako su dobili slikovnicu. Podsjećaju se i tko radi u knjižnici te kako se ta osoba zove (knjižničar). Zajedno s učiteljem odlaze vratiti u knjižnicu slikovnicu kad su je pročitali. Kao pripremu za odlazak u knjižnicu učitelj može izraditi priču za učenje socijalnih vještina. Učitelj priprema pravila ponašanja u knjižnici u obliku slikovnog prikaza. Izrađuje slikovni prikaz redoslijeda aktivnosti u knjižnici u suradnji s učenicima. Treba pripremiti okolinu/knjižničara na dolazak učenika s poremećajem iz spektra autizma u knjižnicu: Treba li ti pomoć?, Kako ti mogu pomoći? Također, učenika treba poučiti da traži pomoć.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.2.2. Učenik se koristi jednostavnim kućanskim alatima i aparatima.	– imenuje jednostavne kućanske alate– pokazuje i/ili izdvaja iz skupine kućanskih aparata imenovani kućanski aparat– izdvaja kućanski aparat potreban za određenu aktivnost– upotrebljava škare za rezanje– upotrebljava mikrovalnu pećnicu– upotrebljava kuhalo za vodu	– izvodi dio neke aktivnosti koristeći se jednostavnim kućanskim alatima i aparatima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- različiti kućanski alati (nož, kuhača, grabilica...) i kućanski aparati (sušilo za kosu, usisavač, televizor, hladnjak, mikrovalna pećnica, kuhalo za vodu).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

U učionici za domaćinstvo učenik imenuje kuhinjske alate i kućanske aparate. Opisuje te predmete: koje su boje, veličine, od kojeg su materijala napravljeni i sl.

Uz vođenje i podršku učitelja učenik izdvaja potreban alat i/ili aparat za izvođenje zadane aktivnosti, primjerice, izdvaja i uzima nož za mazanje namaza na kruh, pokazuje, imenuje, otvara hladnjak te uzima traženu namirnicu, pravilno se koristi daljinskim upravljačem za televizor (pali i gasi, mijenja programe, stišava ton), mikrovalnu pećnicu otvara i zatvara, uključuje kuhalo za vodu.

Učenik uči upotrebljavati škare za rezanje režući trake od papira, najprije samo rezanje, a zatim reže po označenoj crti. Nakon naučenog rezanja učenik uvježbava i rezanje jednostavnih nacrtanih oblika.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.2.3. Učenik prepoznaje različite vrste proslava.	– navodi datum svojeg rođenja– pronalazi datum svojeg rođenja na kalendaru– povezuje datum rođenja s proslavom svojeg rodendana– nabraja aktivnosti i obilježja proslave svojeg rodendana– nabraja aktivnosti i obilježja proslave blagdana u svojoj obitelji– prepoznaje proslavu vjenčanja– nabraja različite vrste ostalih proslava	– prepoznaje proslave koje se održavaju u njegovoj obitelji

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- kalendar s posebno označenim važnim datumima u pojedinom mjesecu, uskrсни i božićni stol, vjenčanje – značenje i običaji.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Pomoću kalendara s posebno označenim značajnim datumima u pojedinom mjesecu i posebno istaknutim datumima rođenja svakog učenika u razredu učenici se podsjećaju kad je kojem učeniku rođendan te se zajedno s učiteljem pripremaju za proslavu – dogovaraju se što bi mu mogli darovati, izraditi, otpjevati... Mogu mu pomoći i izraditi pozivnice za njegov rođendan koje će on podijeliti prijateljima koje želi pozvati na rođendansku proslavu. Svakako treba i u školi proslaviti rođendan u dogovoru s učenikovim roditeljima.

U vrijeme Uskrsa i Božića također se u učionici ili u cijeloj školskoj ustanovi može pripremiti proslava. Važno je učenicima osvijestiti da darovi ne moraju biti skupi i kupljeni u trgovini, već da ih i oni sami mogu izraditi ili donijeti cvijet iz svojeg vrta, nacrtati nešto ili samo otpjevati pjesmu.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

Za neke učenike s poremećajem iz spektra autizma opisane situacije proslava rođendana i obilježavanja blagdana mogu biti senzorno preplavljujuće i okidač za nepoželjni oblik, odnosno eskalaciju nepoželjnog ponašanja. Zato je potrebno individualno slijediti potrebe svakog učenika i uvažavati njegova dosadašnja socijalna iskustva i reakcije i senzorni profil te ga postupno uključivati u ovu vrstu aktivnosti, dozirati i, ako je potrebno, na vrijeme ga izdvojiti i odvesti na mirnije mjesto.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.2.4. Učenik se pravilno kreće ulicom.	– prepoznaje zebdu kao mjesto prelaska ulice – prepoznaje boje svjetla na semaforu – ponaša se sukladno svjetlu na semaforu – mirno prelazi ulicu u pratnji odrasle osobe – poznaje osnovna pravila ponašanja pri prelasku ulice	– kreće se pravilno ulicom uz odraslu osobu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pojmovi: ulica, zebra, semafor; pravila ponašanja pri prelasku ulice.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Navedeni ishod uvježbava se i ponavlja tijekom svakog izlaska učenika na prometnicu i izvan školskog dvorišta.

Učenici razvrstavaju slike i sparuju ih sa slikom semafora. Učenici vježbaju kretanje u učionici uz električni model semafora. U učionici igrom uče pravilno kretanje ulicom: polako, bez trčanja, pogledati na obje strane dolazi li automobil, držeći odraslu osobu za ruku, kretanje u paru i u koloni. Preporučuje se i igra uloga, primjerice, semafor – pješak, pri čemu učenici imenuju boje na semaforu, oblike koje vide na njemu i tako ponavljaju i povezuju i sadržaje ostalih nastavnih predmeta.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.2.5. Učenik samostalno razvrstava otpad u za to predviđene spremnike.	– razlikuje otpad od smeća– razlikuje vrste otpada– razlikuje spremnike za razvrstavanje otpada– razvrstava otpad prema boji spremnika– prepoznaje reciklažno dvorište kao mjesto gdje se odlaže ostali otpad	– razvrstava otpad prema slici na spremniku

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– različite vrste otpada: papir, plastika, staklo, metal, trava, lišće; kutije s natpisima i bojama pravih spremnika.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj pokazuje učenicima različite kutije, novine, plastične i staklene boce, lišće, grane, plastične kutije od hrane i sl. Pojašnjava im da se od svega toga može napraviti novi proizvod te da zato sve to moramo razvrstati i staviti u posebne spremnike. Za podsjetnik priprema slike različitih stvarnih spremnika koje su učenici već vidjeli, a neki se njima i koristili. Učitelj priprema i pokazuje učenicima i spremnike i vrećice u koje svi moraju razvrstavati otpad. Ujedno učenici tako ponavljaju i boje, oblike, odnose veći – manji, pun – prazan i sl. Učenici s učiteljem odlaze i u reciklažno dvorište, gdje se mogu upoznati i s ostalim materijalima koji se recikliraju i onamo nose, a ne stavljaju se u vrećice i spremnike kod kuće: madraci, namještaj i sl.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.2.6. Učenik konzumira obrok u restoranu.	– prepoznaje restoran i njegovu namjenu– imenuje dijelove obroka– prepoznaje značenje jelovnika– navodi jela u jelovniku– odabire jelo koje želi konzumirati– ponaša se pristojno za stolom– prepoznaje koncept plaćanja usluge	– slijedi većinu pravila ponašanja pri uzimanju hrane i pića u restoranu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– restoran: prostor i namjena, dijelovi obroka, jelovnik, plaćanje obroka.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Uz vizualnu podršku učenici ponavljaju vrste (doručak, ručak, užina, večera), dijelove obroka (predjelo, glavno jelo, desert) i vrijeme kad se koji obrok konzumira. Prisjećaju se gdje sve mogu konzumirati neki obrok (u školi, kod kuće, na rodendanskoj proslavi kod prijatelja) te tko taj obrok priprema (kuharica, majka, baka). Uz slikovni prikaz restorana učitelj podsjeća učenike da na ručak ili večeru mogu ići i u restoran. Učitelj priprema jelovnik i/ili slikovni jelovnik te ih pokazuje učenicima i pojašnjava im za što on služi i kako se njime koristiti. Učenici izabiru jelo po izboru i uz igru uloga konobar – gost naručuju jelo iz jelovnika. Nadalje, učitelj s učenicima ponavlja i pravila ponašanja za stolom s posebnim naglaskom na ponašanje u restoranu – biti tihi da ne smetamo drugima, pristojno pozvati konobara... Učenici ponavljaju i prisjećaju se čemu služi novac i što se može njime platiti te kako će platiti obrok u restoranu.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.2.7. Učenik obavlja jednostavnu kupnju na tržnici.	– prepoznaje tržnicu kao mjesto na kojemu se prodaju prehrambene namirnice – imenuje prehrambene namirnice – izabire namirnice koje voli – imenuje novčanice	– kupuje namirnicu prema svojem izboru

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– tržnica, prehrambene namirnice, novac.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenici s učiteljem posjećuju tržnicu gdje prepoznaju i imenuju proizvode koji se ondje mogu kupiti. Učitelj razgovara s učenicima o njihovim iskustvima kupnje na tržnici s roditeljima.

Učitelj potiče učenike na razgovor o kupnji uz konkretne namirnice, pri čemu učenici opisuju namirnice i razvrstavaju ih u kategorije: voće – povrće, prema boji: crvena rajčica – crvena paprika...

Učenici uče da se voće i povrće može kupiti u trgovini i na tržnici te tko te proizvode prodaje na tržnici. Učitelj izrađuje priču za učenje socijalnih vještina o odlasku na tržnicu. Poželjno je igranje uloge – na tržnici. Uz slikovni prikaz novca učenici uvježbavaju kupnju namirnice prema izboru.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati i u suradnji s roditeljima/skrbnicima učenika.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.2.1. Učenik prepoznaje osnovne emocije i razvija empatiju.	– razlikuje osnovne emocije – primjenjuje aktivnosti samoregulacije emocija – pokazuje svoje emocije na primjeren način – slijedi aktivnosti samoregulacije emocija – prepoznaje emocije drugih	– prepoznaje dvije osnovne emocije

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– vrste emocija i raspoloženja, izražavanje svojih emocija, prepoznavanje osnovnih svojih i tuđih emocija: strah, ljutnja, ljubav, radost, tuga.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj demonstrira različite vrste emocija te ih učenici prepoznaju i imenuju. Iste emocije prikazuje i na plakatu da bi neverbalne učenike poučio uporabi slikovnog materijala za izražavanje emocija. Učenik pokazuje različite emocije prema zadatku koji mu učitelj zadaje: pokaži kako si sretan, pokaži kako se ljutiš i sl. Neverbalni učenici podižu sliku koja prikazuje emociju koju učitelj traži. Koriste se i slikovnicom o četirima vrstama osnovnih emocija. Koriste se i različitim didaktičkim i računalnim igrama, primjerice, *Kutija puna osjećaja*, *Do2learn*, ljestvice osjećaja, barometri osjećaja. Preporučuje se i rad u paru da učenik prepozna emociju drugog učenika. Učitelj pojašnjava učenicima osnovne razloge osnovnih emocija: ljutnje, sreće, veselja i žalosti. Učenik izražava emocije mimikom, gestom, pokretom, riječima, art-ekspresivnim tehnikama i sl.

Učenika na svakodnevnoj razini možemo poučavati prepoznavanju emocija. Postavljamo mu pitanja: Kako si danas? ili Kako se danas osjećaš? Neverbalni učenik odabire sliku koja pokazuje kako se osjeća i stavlja je na tzv. barometar osjećaja. Verbalni učenik odabire sliku i odgovara na postavljeno pitanje. Ako učenik daje do znanja da nije dobro, učitelj uvažava tu činjenicu i dijeli je s ostalim učenicima. Učenike poučavamo različitim strategijama samoregulacije i učenja prosocijalnih ponašanja (tehnike opuštanja, umirivanja i preusmjerenja, prepoznavanja okidača, skripte za samopomoć). I ovdje korisne mogu biti priče za učenje socijalnih vještina.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.2.2. Učenik primjenjuje načine održavanja osobne higijene i higijene svoje okoline.	– prepoznaje važnost redovitog održavanja higijene– prepoznaje posljedice nedostatnoa održavanja higijene– primjenjuje načine održavanja higijene radne i životne okoline– prepoznaje važnost pregleda zubi u stomatološkoj ambulanti	– prepoznaje posljedice neodržavanja higijene

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– osobna higijena (ruku, nogu, tijela, nosa, usta i zubi); higijena odjeće i obuće, hrane i stanovanja; bolesti koje uzrokuju neodržavanje higijene.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Navedeni ishod uvježbava se i ponavlja u svim situacijama i nastavnim predmetima te uz učiteljevo vođenje i podršku.

Učitelj prikazuje slike koje prikazuju urednost i čistoću te neurednost i prljavštinu. Učenici sparuju slike uredno – neuredno, čisto – prljavo. Različitim medijima (pričama, slikama, powerpoint prezentacijama i slično) učitelj prikazuje moguće bolesti koje mogu biti izazvane neodržavanjem osobne higijene, higijene hrane, higijene radne i životne okoline. Učenici se prisjećaju kad su oni bili bolesni i navode kako i zašto su se mogli razboljeti.

Učitelj poučava o važnosti održavanja higijene usne šupljine i pranja zubi te odlaska zubaru na pregled zubi. U tu svrhu učitelj izrađuje priču za razvoj socijalnih vještina.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.2.3. Učenik se sigurno kreće unutar-njim prostorima škole slijedeći oznake.	– prepoznaje oznake sigurnog kretanja školskim prostorima – primjenjuje pravila kretanja školom, školskim dvorištem i školskom dvoranom – pravilno drži tijelo pri sjedenju i kretanju	– kreće se školskim prostorima uz pridržavanje pravila
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda: – oznake kretanja u različitim školskim prostorima, pravila kretanja, pravilno držanje tijela pri sjedenju i kretanju.		
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda Vizualna podrška potrebna je u svim novim situacijama u kojima učenici uče, a kao podsjetnik za ono već naučeno. Zato se u prostoru škole vizualno označava smjer kretanja učenika, smjer kretanja prema određenoj prostoriji, smjer kretanja po stubama, oznaka odgojno-obrazovne skupine za sjedenje za stolom u blagovaonici i sl. Učenici prate vizualne oznake i smjernice te se tako sigurno kreću unutarnjim školskim prostorima. Ako se učenik koristi stereotipijama pri kretanju, učitelj ih uglavnom dopušta, eventualno ih preusmjerava, ovisno o individualnoj procjeni. Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.		

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.2.4. Učenik izbjegava nesigurna i opasna mjesta i postupke u školi i domu.	– nabraja najčešće opasnosti u svakodnevnom životu – navodi što treba činiti u slučaju opasnosti – navodi nesigurna i opasna mjesta u školi i svojem domu – navodi opasne i rizične postupke prema sebi – navodi u kojim situacijama treba zatražiti pomoć odrasle osobe – primjenjuje naučena pravila	– prepoznaje nesigurna i/ili opasna mjesta u školi i u svojem domu
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda: – nesigurna i rizična mjesta u školi i domu: stube, mokre površine, balkon; pravila ponašanja u slučaju opasnosti; opasni postupci drugih.		
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda Učitelj upoznaje učenike s mjestima u školi i njihovu domu koja bi mogla biti nesigurna i opasna za njih: blizina utičnice, rub stuba... Upoznaje ih kako izbjegavati takva mjesta i što nikako ne smiju učiniti: gurati prste ili predmete u utičnicu, stajati na rubu stuba i sl. Učenici uče pravila ponašanja u slučajevima kad se nađu u nekoj opasnosti ili budu izloženi neprimjerenim postupcima drugih učenika, pa i odraslih osoba. Poželjna je i igra uloga – kako zatražiti pomoć odrasle osobe.		

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati na svim nastavnim predmetima.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.2.5. Učenik prepoznaje dogovorene znakove koji označavaju neku opasnost i postupke u slučaju evakuacije.	– prepoznaje broj 112 – ustaje na zvuk sirene ili drugoga dogovorenog znaka koji najavljuje neku opasnost – poznaje sadržaj „naprtnjače za prvu ruku” – uzima „naprtnjaču za prvu ruku” – slijedi put evakuacije u slučaju opasnosti po zadanim oznakama	– uzima „naprtnjaču za prvu ruku“ i mirno slijedi učiteljeve upute

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– elementarne nepogode, značenje broja 112, dogovoreni znakovi za opasnost, „naprtnjača za prvu ruku”.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj navodi učenike da se prisjete nekih elementarnih nepogoda koje su se dogodile u krajevima u kojima učenici žive: potres, poplava i požar. Uz vizualnu podršku učenici ponavljaju važne telefonske brojeve: 112, 192, 193, 194. Navedene brojeve učenici sparuju sa sličicama osoba: policijom, vatrogascima, hitnom pomoći. Važno je ponavljati brojeve hitnih službi te se preporučuje i igra uloga: učenik je u opasnosti i treba pomoć.

Učitelj upoznaje učenike i sa značenjem zvuka sirene za uzbunu u slučaju opasnosti. Pokazuje im i demonstrira ucrtani put kretanja u vrijeme evakuacije u školi ako čuju taj zvuk. Pojašnjava im i potrebu „naprtnjače za prvu ruku” i upoznaje s njezinim sadržajem te mjestom u učionici na kojem se naprtnjače uvijek nalaze da bi ih učenici što prije pronašli i uzeli. Učitelj uvježbava ovu aktivnost s učenicima sve dok nisu svi učenici svladali postupak evakuacije. Ako neki učenik ne može pronaći svoju naprtnjaču, učitelj s drugim učenikom uvježbava način na koji mu, u tom slučaju, može pomoći vršnjak.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.2.6. Učenik prepoznaje važnost redovite tjelesne aktivnosti za rast i razvoj.	– nabraja nekoliko vrsta tjelesnih aktivnosti – razlikuje tjelesne aktivnosti koje se izvode u unutrašnjosti od onih koje se izvode u vanjskom prostoru – prepoznaje važnost redovite tjelesne aktivnosti za rast i razvoj – prepoznaje važnost boravka i kretanja na otvorenom	– navodi tjelesne aktivnosti važne za svoje zdravlje

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- vrste tjelesnih aktivnosti u svakodnevnom životu; svakodnevne tjelesne aktivnosti važne za zdravlje; šetnja, trčanje, vožnja tricikla ili bicikla, vježbanje, sportske aktivnosti.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj pantomimom i slikovnim prikazom pokazuje učenicima različite vrste tjelesnih aktivnosti te ih učenici prepoznaju imenujući tu aktivnost, pokazujući sličicu te aktivnosti ili na drugi sebi primjeren način izražavanja. Prema slikama različitih tjelesnih aktivnosti učenici prepoznaju gdje se ona izvodi i tako ponavljaju i sljedeće odnose: vani – unutra, prostor škole i doma – učionica, dvorana, kuhinja te vanjski prostor – igralište, travnjak, livada, šuma i sl.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati u svim nastavnim predmetima.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.2.7. Učenik prepoznaje nasilne oblike ponašanja.	– razlikuje prijateljske odnose od onih koji to nisu – razlikuje vrste nasilja – prepoznaje svoje ugrožavajuće ponašanje prema drugim učenicima i/ili osobama – razlikuje postupke nenasilnoga rješavanja sukoba od nasilnog – opisuje dogovorena pravila ponašanja u slučaju bilo koje vrste nasilja	– prepoznaje nasilničke oblike ponašanja

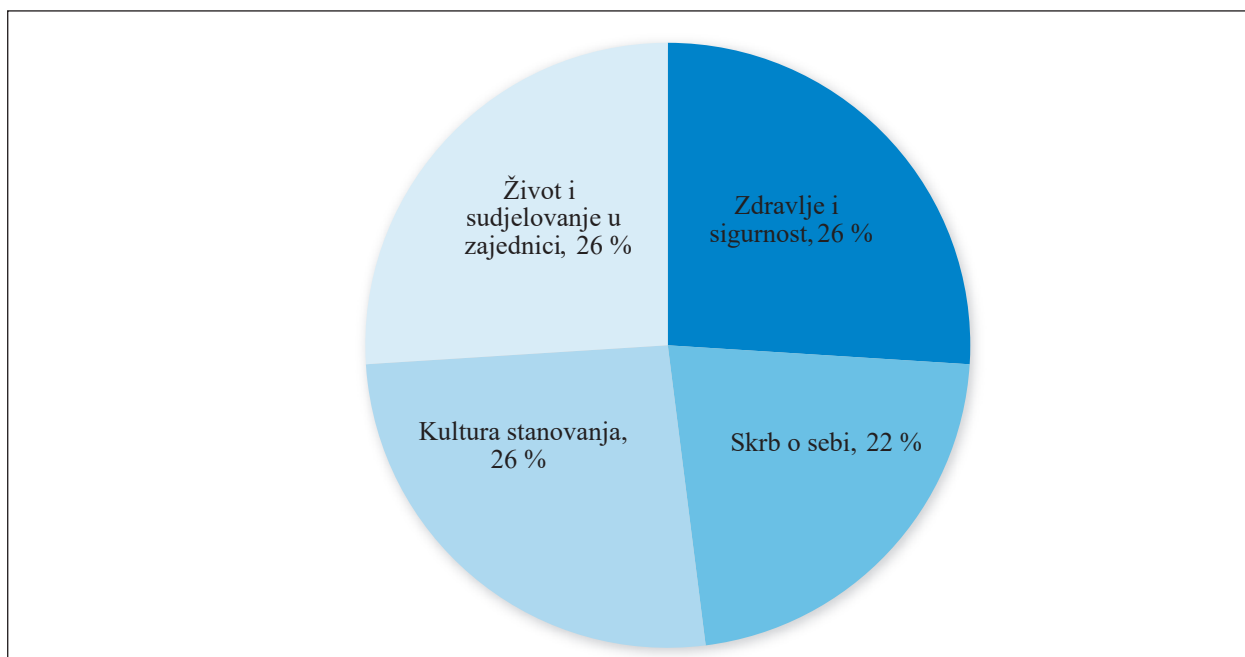
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- vršnjački odnosi, neprimjerena vršnjačka ponašanja, vrste nasilja, suočavanje i reagiranje na nasilničko ponašanje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenici imenuju svoje prijatelje i navode zašto se vole družiti i igrati s njima. Zatim uz učiteljevo vođenje imenuju one osobe s kojima se ne vole družiti i zašto: ismijavaju ih, isključuju iz igre, udaraju ih... Učitelj navodi učenike na pojam neprimjerenog ponašanja te na vrste tih ponašanja: verbalno (nagovaranje, ismijavanje, podmetanje), emocionalno (isključivanje iz igre i određene aktivnosti) i fizičko (udaranje, pljuvanje, štipanje). Navedene situacije učitelj približava učeniku pomoću priča za razvoj socijalnih vještina.

Učitelj upoznaje učenike s načinima suočavanja s nasilničkim ponašanjem te postavlja pravila ponašanja u slučaju bilo koje vrste nasilja. Pokazuje im kako neki sukob mogu riješiti na primjeren način.

2. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života udobnoj skupini od 11. do 15. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 16. do 21. godine

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.3.1. Učenik samostalno obavlja osnovnu higijenu tijela.	– održava higijenu usne šupljine– odlazi redovito zubaru– samostalno izvodi aktivnost kupanja– samostalno izvodi aktivnost tuširanja– koristi se mirisima nanoseći ih na čisto tijelo	– obavlja djelomično osnovnu higijenu tijela

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- dnevne rutine održavanja higijene
- upotreba kozmetičkih preparata i proizvoda.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj procjenjuje početne vještine učenika i određuje razinu od koje treba početi s poučavanjem za svakog učenika individualno kao i razinu potrebne podrške te njezino postupno smanjivanje. Prirodno okruženje za poučavanje ovih aktivnosti jest obiteljski dom i iskustveno učenje. Radi poučavanja ove se aktivnosti mogu izvoditi i u školi. Učitelj provodi raščlambu aktivnosti na korake te izrađuje vizualni slijed aktivnosti. Pri poučavanju učitelj se koristi jednostavnim riječima i uputama, po mogućnosti uvijek istim. Izrađuje priče za razvoj socijalnih vještina. Učitelj pohvaljuje učenika za svaki obavljeni korak pazeći da učenika pohvali upravo u vrijeme izvođenja te da učenik poveže radnju s pohvalom. Učenik dobiva dovoljno vremena za svaku aktivnost. Učitelj je svjestan da su učeniku prijelazi iz aktivnosti teški i nastoji ih olakšati.

Olakšati prijelaz iz aktivnosti u aktivnost, iz zadatka u zadatak.

Uvažiti poteškoće senzorne obrade kod učenika.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.3.2. Učenik samostalno oblači i svlači sve vrste odjeće i obuće.	– oblači i kopča sve vrste odjeće– obuva i veže sve vrste obuće– svlači odjeću– izuva obuću– odlaže odjeću i obuću na odgovarajuće mjesto	– oblači i svlači većinu odjeće i obuće

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sve vrste odjevnih predmeta i obuće, vrste kopčanja, mjesta za odlaganje odjeće i obuće.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj procjenjuje početne vještine učenika i određuje razinu od koje treba početi s poučavanjem za svakog učenika individualno kao i razinu potrebne podrške te njezino postupno smanjivanje. U prostoru su pripremljene vizualne oznake za odlaganje odjeće i obuće. Učitelj izrađuje vizualni prikaz raščlambe aktivnosti oblačenja i svlačenja na korake. Slijedeći vizualni prikaz, učenik izvodi aktivnost. Učitelj poučava učenika otkopčavanju i zakopčavanju dugmadi. Učitelj poučava učenika otvaranju i zatvaranju patentnog zatvarača.

Učitelj pohvaljuje učenika za svaki obavljeni korak pazeći da pohvalu izriče upravo u vrijeme izvođenja te da učenik poveže radnju s pohvalom. Učenik dobiva dovoljno vremena za svaku aktivnost. Učitelj je svjestan da su učeniku prijelazi iz aktivnosti teški i nastoji ih olakšati. Uvažiti poteškoće senzorne obrade kod učenika.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.3.3. Učenik oblači odjeću i obuću sukladno vremenskim i socijalnim prilikama.	– prepoznaje značenje vremenske prognoze – izabire odjeću i obuću za aktivnosti tijekom dana – oblači se sukladno vremenskim prilikama – oblači se sukladno socijalnoj situaciji	– odabire neku odjeću i obuću sukladno vremenskim prilikama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– vremenska prognoza, odjeća i obuća za sva godišnja doba i različite socijalne situacije.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj procjenjuje početne vještine učenika i određuje razinu od koje treba početi s poučavanjem za svakog učenika individualno kao i razinu potrebne podrške te njezino postupno smanjivanje. Učitelj upućuje učenika na praćenje vremenske prognoze na televiziji ili mobitelu te neposrednim opažanjem. Učeniku se postave sljedeća pitanja: Kakvo je danas vrijeme?, Je li hladno ili toplo?, Pada li kiša? Pritom se koristi dnevnim kalendarom. Pomoću slika razvrstava odjeću i obuću na onu za hladnije i toplije vrijeme. Učitelj poučava učenika da povezuje godišnja doba i vrijeme sparivanjem slika godišnjih doba i vremenskih prilika. Učenik sparuje slike odjeće i obuće s vremenskim prilikama. Pomoću vizualne podrške učitelj poučava učenika odjeći i obući za različite prilike te da se drukčije oblačimo za sportske aktivnosti, a drukčije za proslavu rođendana. Pri kupnji roditelj treba odjeću pažljivo birati da bi ona bila slična odjeći učenikovih vršnjaka te uvažavati moguću senzornu preosjetljivost.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.3.4. Učenik samostalno izvodi aktivnosti brige o svojem izgledu.	– koristi se kozmetikom za njegu lica i tijela – izabire boju odjeće prema vlastitoj želji – namješta neuredno obučenu odjeću – brine se o svojem urednom izgledu i vanjštini	– slijedi većinu uputa o primjerenom i urednom izgledu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– kozmetika i preparati za njegu lica i tijela, ogledalo, različite vrste odjeće.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj procjenjuje početne vještine učenika i određuje razinu od koje treba početi s poučavanjem za svakog učenika individualno kao i razinu potrebne podrške te njezino postupno smanjivanje. Poučavanje učenika upotrebi kozmetike za njegu lica može se provoditi u kupaonici u školi i kod kuće, u prirodnom okružju. Važno je da učenik razumije i nauči da prvo održava čistoću, a poslije provodi njegu i koristi se kozmetikom. Ovdje može biti prikladno korištenje vizualnim rasporedom *prvo/poslije*. Pri poučavanju ove aktivnosti treba poštovati učenikov senzorni profil i moguću taktilnu preosjetljivost ili smanjenu osjetljivost. Aktivnosti će se provoditi pred ogledalom, a učitelj će razraditi slikovni prikaz raščlambe aktivnosti po koracima.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.3.5. Učenik se samostalno brije i koristi se losionom poslije brijanja.	– uočava promjene na licu i potrebu za brijanjem – koristi se pjenom za brijanje – koristi se britvicom i žiletom – izvodi aktivnost brijanja – koristi se brijaćim aparatom – koristi se losionom poslije brijanja	– izvodi najveći dio aktivnosti povezanih s brijanjem

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– kupaonica, ogledalo, pribor za brijanje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj procjenjuje početne vještine učenika i određuje razinu od koje treba početi s poučavanjem za svakog učenika individualno kao i razinu potrebne podrške te njezino postupno smanjivanje.

Učitelj potiče dječake na promatranje i uočavanje promjena na licu. Upoznaje ih pomoću slikovnog materijala s priborom za brijanje. Sparuju sliku i predmet. Ove se aktivnosti dogovaraju i planiraju s učenikovom obitelji jer roditelji u ostvarenju ishoda imaju veliku ulogu, gotovo veću nego učitelj jer je za poučavanje važno prirodno okružje i slijeđenje dnevne rutine. Učitelj olakšava prijelaze iz aktivnosti u aktivnost, iz zadatka u zadatak.

Za ostvarivanje ovog ishoda od velike je koristi izrada socijalne priče.

Također, važno je uvažavati učenikove senzorne poteškoće i potrebe koje se u ovom slučaju mogu očitovati kao preosjetljivost na dodir ili miris te mogući strah ili anksioznost pri izvođenju ovih aktivnosti.

A. Skrb o sebi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ A.3.6. Učenik održava svoju kosu.	– pere kosu – nanosi regeneratore – češlja kosu – suši kosu – koristi se uslugama frizera – prihvaća redoviti odlazak u frizerski salon – koristi se gelom ili lakom za kosu	– vodi brigu o urednosti svoje kose

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– šampon, regenerator, ručnik, češalj, četka, sušilo za kosu, ogledalo.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj procjenjuje početne vještine učenika i određuje razinu od koje treba početi s poučavanjem za svakog učenika individualno kao i razinu potrebne podrške te njezino postupno smanjivanje.

Pomoću slikovnog prikaza učitelj upoznaje učenika s redoslijedom aktivnosti pri pranju kose. Pomoću slikovnih prikaza upoznaje se s priborom i preparatima za pranje i održavanje kose. Imenuje ih i prepoznaje. Učitelj olakšava prijelaz iz aktivnosti u aktivnost, iz zadatka u zadatak.

Za ostvarivanje ovog ishoda od velike je koristi izrada socijalne priče.

Također, važno je uvažavati učenikove senzorne poteškoće i potrebe koje se u ovom slučaju mogu očitovati kao preosjetljivost na dodir ili miris te mogući strah ili anksioznost pri izvođenju ovih aktivnosti.

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.3.1. Učenik se samostalno koristi jednostavnim kuhinjskim aparatima za pripremu jednostavnih obroka i napitaka.	– prepoznaje kuhinjske aparate– imenuje kuhinjske aparate– stavlja i uzima hranu iz mikrovalne pećnice– koristi se mikrovalnom pećnicom za pripremu kokica– koristi se kuhalom za vodu za pripremu čaja– koristi se tosterom za pripremu toplog sendviča	– koristi se jednim od kućanskih aparata za pripremu jednostavnog obroka i napitka

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– kuhinjski aparati; mikrovalna pećnica, kuhalo za vodu i toster; pravilno korištenje kuhinjskim aparatima: mikrovalnom pećnicom, kuhalom za vodu, tosterom.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka postavljanja i raspoređivanja stola.

Učitelj imenuje i koristi se vizualnom podrškom (posude za jelo: čaša, šalica, tanjur).

Zadatke u kojima učenika poučava korištenju određenim kuhinjskim aparatom, razlaže na dijelove (korake), primjerice, otvara ambalažu od kokica, stavlja kokice u vrećici u mikrovalnu pećnicu, postavlja mjerač vremena potreban za pečenje kokica, na zvuk mjerača vremena sigurno vadi vrećicu iz mikrovalne pećnice, otvara vrećicu s kokicama te se koristi odgovarajućim metodama u poučavanju nove vještine (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka).

Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Sustavno prati i bilježi učenikov napredak te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

Aktivnosti treba vježbati i ponavljati u skladu s individualnim potrebama svakog učenika koristeći se svim dostupnim sredstvima (konkretnim predmetima, vizualnom podrškom, digitalnim sadržajima).

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.3.2. Učenik priprema složeniji obrok prema slikovnom receptu.	– imenuje nejestive predmete– imenuje potrebne posude i pribor za pripremu složenijeg obroka– koristi se kuhinjskim priborom za pripremu namirnica– imenuje namirnice za pripremu složenijeg obroka– prati slikovni recept za pripremanje složenijeg obroka– priprema složeniji obrok prema slikovnom receptu	– priprema složeniji obrok izvršavajući samostalno barem tri koraka slikovnog recepta

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– jestivi i nejestivi predmeti, kuhinjsko posuđe i pribor.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

Koristi se konkretnim i jasnim verbalnim nalogima koji su individualizirani za svakog učenika.

Učitelj se koristi vizualnom podrškom – slikovnim materijalom na kojem su prikazani kuhinjski pribor (žlica, vilica, nož) i posuđe (žlica, čaša, šalica) koji su učeniku potrebni za pripremu složenijeg obroka. Učitelj imenuje i nudi na izbor učenicima jelo koje će pripremiti.

Učitelj se za poučavanje učenika pripremi složenijeg obroka koristi slikovnim receptom koji sadržava slikovne prikaze koraka u pripremanju jela.

Recepti su individualizirani u skladu s početnom procjenom stanja postojećih učenikovih vještina.

Slikovni recepti mogu biti izrađeni od fotografija koje prikazuju učenika koji priprema obrok. Učitelj se koristi odgovarajućim metodama u poučavanju nove vještine (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka). Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi učenikov napredak te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.3.3. Učenik primjenjuje pravila ponašanja za vrijeme samostalnog boravka kod kuće.	– koristi se ključem za otključavanje i zaključavanje ulaznih vrata– prepoznaje opasnost od nepoznatih osoba pred vratima– prepoznaje opasnost otvaranja prozora bez nadzora odrasle osobe– prepoznaje opasnosti izlaska iz kuće bez nadzora odrasle osobe– primjenjuje pravila primjerenog ponašanja prilikom samostalnog izlaska na balkon i/ili dvorište– čuva ključ	– primjenjuje tri naučena pravila ponašanja za vrijeme samostalnog boravka kod kuće

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pravila ponašanja u vlastitom domu, primjerenog ponašanje za vrijeme samostalnog boravka kod kuće, opasnosti.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka.

U radu s učenicima treba se koristiti konkretnim i jasnim verbalnim uputama koje su individualizirane za svakog učenika.

Učitelj se za imenovanje opasnosti u domu, pravilnog ponašanja za vrijeme samostalnog boravka kod kuće koristi slikovnim materijalima realnih situacija na kojima su prikazani učenici (ne otvaraj vrata nepoznatoj osobi, ne otvaraj prozor, ne izlazi izvan dvorišta i dr.).

Učitelj se za poučavanje učenika otključavanju/zaključavanju vrata koristi konkretnim modelima i odgovarajućim metodama (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka). Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina. Učitelj za ostvarivanje ovog ishoda izrađuje priču za razvoj socijalnih vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi učenikov napredak te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.3.4. Učenik upotrebljava telefon/mobitel za komunikaciju s drugim osobama.	– razlikuje mobitel od drugih uređaja – prepoznaje broj telefona bliske osobe – samostalno čita ime na zaslonu mobitela – sparuje ime bliske osobe s telefonskim brojem iste osobe – bira telefonski broj osobe koju želi nazvati – koristi se mobitelom za prenošenje kratke poruke drugoj osobi	– upotrebljava telefon/mobitel samo za javljanje i poziv najbližim osobama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– telefon, pametni telefon, telefonski imenik, kratke poruke.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje aktivnosti korištenja mobilnim uređajem za komunikaciju s bliskim osobama.

U radu s učenicima treba se koristiti konkretnim i jasnim verbalnim uputama koje su individualizirane za svakog učenika.

Učitelj se za poučavanje učenika korištenju mobilnim uređajem za komunikaciju s bliskom osobom (biranje telefonskog broja, kratki telefonski razgovor) koristi konkretnim modelima i odgovarajućim metodama (nizanje unaprijed, nizanje unatrag, nizanje cijelog zadatka). Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina. Postupno povećava zahtjeve te u provođenje aktivnosti uključuje učenikovu obitelj radi generalizacije ove vještine.

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.3.5. Učenik samostalno upotrebljava kalendar.	– imenuje radne i neradne dane u tjednu – povezuje oznake na kalendaru s važnim datumima – označava događaje u mjesecu – planira jedan sebi važan događaj u mjesecu koristeći se kalendarom – koristi se različitim vrstama kalendara	– povezuje oznake na kalendaru s važnim datumima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- različite vrste kalendara, radni i neradni dani, tjedne i mjesečne aktivnosti, prigodni i važni datumi u mjesecu.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka. Koristi se konkretnim i jasnim verbalnim nalogima koji su individualizirani za svakog učenika.

Služeći se primjerenom vrstom vizualne podrške, učitelj označava radne i neradne dane u tjednu. Učitelj navodi tjedne aktivnosti koje također može označiti pomoću slikovnog materijala ili određenih simbola (primjerice, dan u tjednu kad učenik odlazi na sportske aktivnosti, dan u tjednu kad odlazi u posjet kazalištu).

Učitelj imenuje važne datume u mjesecu u kojem se nalaze te uz primjerenu vizualnu podršku (simbole, vizualne kartice) označava važne, prigodne datume tog mjeseca. Usvajanje novih sadržaja, vježbanje i ponavljanje temelje se na korištenju potpomognutom komunikacijom i informacijsko-komunikacijskom tehnologijom (simboli, slikovni prikazi, videoisječci i sl.)

O upotrebi kalendara učitelj izrađuje priču za razvoj socijalnih vještina. Postupno povećava kriterije uspješnosti u procesu poučavanja vještina.

Učitelj sustavno prati i bilježi učenikov napredak te prilagođuje metode poučavanja koristeći se strategijama za smanjenje nepoželjnih oblika ponašanja.

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.3.6. Učenik sudjeluje u aktivnosti izmijene vlastite posteljine.	– imenuje dijelove posteljine i kreveta– prepoznaje čistu i prljavu posteljinu– skida prljavu posteljinu s kreveta– stavlja čistu posteljinu na krevet	– mijenja posteljinu na svojem krevetu izvođeci samostalno najmanje tri koraka

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- moj dom, moja soba, posteljina.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka. Koristi se konkretnim i jasnim verbalnim nalogima koji su individualizirani za svakog učenika.

Učenika poučava nazivima predmeta koji se odnose na posteljinu pomoću slika i konkretnog materijala: madrac, jastuk, plahta, jastučnica, deka, poplun, navlaka... Učenik sparuje sliku i riječ. Učenik sparuje radnju i riječ. Ako učenik stanuje u ustanovi, ovi se sadržaji mogu uvježbavati i praktično. Učitelj demonstrira aktivnost raščlanjujući je na korake i slijedeći slikovni prikaz. U suradnji s roditeljima aktivnosti se mogu uvježbavati praktično u obiteljskom domu. Ako u učionici postoji mjesto za odmor (dvosjed, trosjed), učenik može mijenjati njegovu navlaku i brinuti se o njezinoj čistoći. O mijenjanju posteljine učitelj izrađuje priču za učenje socijalnih vještina.

B. Kultura stanovanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ B.3.7. Učenik se samostalno koristi dizalom i/ili pokretnim stubama.	– prepoznaje dizalo – izvodi aktivnost pozivanja dizala pritiskom na dugme – prihvaća koncept čekanja dizala – izabire broj kata na koji se uspinje/silazi – prihvaća kretanje dizala ili pokretnih stuba – poznaje pravila ponašanja u dizalu – poznaje pravila ponašanja na pokretnim stubama	– izvodi neke od aktivnosti potrebnih za korištenje dizalom ili pokretnim stubama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– dizalo, pokretne stube.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina učitelj prepoznaje i osigurava potrebnu vrstu podrške (fizička podrška, pokazivanje, vizualna podrška, pozicioniranje, povezivanje s prethodno usvojenim znanjem, modeliranje, neposrednost) koja je dovoljna za uspješno izvođenje zadataka. Koristi se konkretnim i jasnim verbalnim nalogima koji su individualizirani za svakog učenika.

Pomoću vizualnog prikaza učitelj upoznaje učenika s pojmom dizala i pokretnih stuba. Učitelj upoznaje učenika s pojmom dizala i pokretnih stuba u prirodnom okružju. Pomoću priče za učenje socijalnih vještina učitelj priprema učenika za upotrebu dizala i pokretnih stuba. U ostvarivanju ovog ishoda važna je postupnost i osiguravanje dovoljno vremena.

Također, važno je uvažavati učenikove senzorne poteškoće i potrebe te mogući strah ili anksioznost pri izvođenju ovih aktivnosti.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.3.1. Učenik samostalno obavlja jednostavne uvježbane kućanske poslove.	– imenuje kućanski alat i/ili aparat potreban za obavljanje određene kućanske aktivnosti – imenuje jednostavne kućanske poslove – reže kruh nožem i/ili rezačem kruha – stavlja prljavo posude u perilicu posuda – posprema posude iz perilice posuda	– izvršava jednostavne uvježbane kućanske poslove

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- uporaba različitih kućanskih alata: noževa (za kruh, za meso, za povrće), škara, kuhača, grabilica i kućanskih aparata: rezača kruha, perilice posuda, usisavača za prašinu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj pokazuje različite vrste jednostavnih kućanskih alata i/ili pomagala i aparata te ih povezuje s određenim kućanskim poslovima. Učenici verbalno ili pomoću slikovnog materijala odgovaraju na učiteljeva pitanja koje od tih poslova mogu i oni sami ili uz pomoć roditelja obaviti ili ih već obavljaju.

Uz podršku učitelja učenik nožem reže kruh, a uz vizualnu podršku kojom su prikazani koraci uporabe rezača kruha i uz učiteljevo vođenje učenik reže kruh rezačem kruha. Na jednak način učenik usisava prostoriju.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku te vizualnu podršku postupka uporabe određenog kućanskog aparata. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati u suradnji s učenikovim roditeljima/starateljima.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.3.2. Učenik sudjeluje u održavanju vanjskoga i unutarnjeg prostora u svojem domu.	– imenuje vanjski i unutarnji prostor u školi i u svojem domu– prepoznaje pribor potreban za određenu aktivnost održavanja prostora– usisava prostoriju– mete dvorište i skuplja lišće– briše pod	– sudjeluje u jednostavnijim aktivnostima održavanja unutarnjega i vanjskog prostora

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- vanjski i unutarnji prostor škole i doma, pribor potreban za održavanje prostora urednim i čistim.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj pokazuje različite vrste pribora za održavanje unutarnjega i vanjskog prostora škole i doma podsjećajući učenike na aktivnosti koje su već prije izvodili u školi. Učenici sparuju slike pribora s aktivnostima koje njima izvode: metenje, skupljanje lišća, brisanje poda.

Učenici verbalno ili pomoću slikovnog materijala odgovaraju na učiteljeva pitanja koje od tih poslova mogu i oni sami ili uz pomoć roditelja obaviti ili ih već obavljaju.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati u suradnji s učenikovim roditeljima/starateljima.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.3.3. Učenik primjenjuje osnovna pravila ponašanja u različitim situacijama.	– sparuje sliku primjerenog ponašanja i određenu situaciju– navodi neprimjerene i primjerene oblike ponašanja– primjenjuje primjerene oblike ponašanja tijekom kretanja ulicom– primjenjuje primjerene oblike ponašanja tijekom konzumiranja obroka	– imenuje najmanje dva oblika primjerenog ponašanja u nekoj poznatoj situaciji

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- vrste primjerenoga i neprijemljenog ponašanja, primjerenoga ponašanje tijekom kretanja ulicom, primjerenoga ponašanje u različitim situacijama konzumiranja obroka.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj priprema slike različitih oblika primjerenog ponašanja i slike određene, učeniku, bliske situacije: netko ga udara, netko viče na njega, prelaženje ulice, sjedenje za stolom. Učenik izabire sliku primjerenog ponašanja i sparuje ju s određenom situacijom.

U razgovoru opisuje kako se pravilno treba kretati ulicom te to demonstrira u učionici koja može biti opremljena maketom semafora i zebre te automobila koji dolaze.

Uz vizualnu podršku u vrijeme obroka pravilno i mirno sjedi i jede, ne uzima hranu od drugih učenika, ne ustaje od stola dok svi učenici nisu završili s jelom, ne viče i ne govori za vrijeme jela.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati u suradnji s učenikovim roditeljima/starateljima.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.3.4. Učenik prepozna novac i koristi se njim.	– razlikuje kovanice od novčanica – razlikuje veće od manje vrijednosti kovanica – razlikuje veće od manje vrijednosti novčanica – prepoznaje novčanice kao platežno sredstvo – koristi se kovanicama za kupnju – skuplja kovanice i novčanice – štedi	– prepoznaje novac kao platežno sredstvo

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- vrste kovanica i novčanica, vrijednosti kovanica i novčanica, uporaba novca kao platežnog sredstva.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj učenicima pokazuje konkretne kovanice i novčanice te učenici čitaju vrijednosti koje su ispisan na njima. Uspoređuju veće – manje; manje – manje se može kupiti, veće – više se toga može kupiti. Učenici prepoznaju i imenuju materijal od kojeg je pojedina novčanica izrađena (metal, papir) te ih uspoređuju s drugim predmetima izrađenim od tih materijal. Učenici uče da novcem kupuju sve što im je potrebno, ali i da ga katkad trebaju skupljati i štedjeti da bi mogli kupiti nešto što je skuplje. Učitelj izrađuje priču za učenje socijalnih vještina o novcu i njegovoj upotrebi.

Poželjno je igranje uloga – u trgovini, a zatim odlazak na terensku nastavu gdje će učenici primijeniti naučeno i koristiti se kovanicama za plaćanje.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati u suradnji s učenikovim roditeljima/starateljima.

C. Život i sudjelovanje u zajednici

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ C.3.5. Učenik obavlja složeniju kupnju.	– imenuje predmete koje će kupiti– imenuje i uzima potrebno za obavljanje kupnje– prepoznaje predmete s popisa za kupnju– prepoznaje i pronalazi robu na policama– primjenjuje postupak plaćanja na blagajni	– kupuje do tri predmeta s popisa u trgovini

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– trgovina, popis za kupnju, predmeti potrebni za kupnju, novac.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenik izražava želju da kupi određene proizvode u trgovini. Učitelj pojašnjava da mogu napraviti i popis za trgovinu da bi bili sigurni da će kupiti sve što su željeli. Uz pomoć učitelja sastavljaju popis za kupnju te imenuju sve što im je za nju potrebno: novčanik, torba te platnena ili papirnata vrećica i popis proizvoda koje žele kupiti. Popis može biti i slikovni, nacrtani proizvodi ili izrezani iz nekoga reklamnog kataloga. Učenici kod izrezivanja proizvoda iz kataloga uvježbavaju perceptivne sposobnosti i finu motoriku te prepoznavanje predmeta na slici.

Učitelj učenicima demonstrira plaćanje na blagajni te uz igru uloga to rade i sami učenici.

Učitelj s učenicima odlazi u trgovinu i upoznaje ih s pojedinim sadržajima: gdje se što nalazi, da se ista vrsta predmeta nalazi na istom mjestu u trgovini, primjerice, voće i povrće na jednom mjestu, kozmetički proizvodi na drugom i sl. Učenici prema popisu prepoznaju i pronalaze proizvode u trgovini. Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati u suradnji s učenikovim roditeljima/starateljima.

Za izvođenje ove aktivnosti može se izraditi priča za učenje socijalnih vještina.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.3.1. Učenik prepoznaje opasnosti, mjere sigurnosti i zaštite u svakodnevnom životu.	– nabraja najčešće opasnosti u kućanstvu i okolini– prepoznaje nasilničko ponašanje i postupke nenasilnog rješavanja sukoba– imenuje prihvatljiv i neprihvatljiv tjelesni dodir– prepoznaje način na koji se može zaštititi i obraniti od neprihvatljivih tjelesnih dodira– prepoznaje uporabu duhana i alkohola kao opasnost za zdravlje	– prepoznaje najčešće opasnosti u svakodnevnom životu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- opasnosti u svakodnevnom životu; osnovne vrste nasilja: fizičko, verbalno, emocionalno; prihvatljiv i neprihvatljiv tjelesni dodir.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj navodi učenike da se prisjete nekih opasnosti: ubodi insekata (krpelja, komaraca, osa), ugrizi životinja, kemikalije, lijekovi, zaraze, elektronički uređaji i instalacije, vatra, plin, oštri predmeti, grom, sunce (sunčanica, opekline, dehidracija), elementarne nepogode (poplava, potres), pirotehnička sredstva, ovisnosti (pušenje, alkohol). Sve treba biti popraćeno slikovnim prikazima na kojima učenici prepoznaju i imenuju određenu opasnost. Važno je da učenik određenu opasnost prepozna kao nešto što se i njemu ili nekome njemu bliskom dogodilo. Učitelj tad navodi učenike da ispričaju kako se toj osobi pomoglo u tom trenutku: zamotali prst, dali tabletu, odvezli liječniku, zvali hitnu pomoć.

Učitelj na lutki demonstrira učenicima prihvatljiv i neprihvatljiv dodir te ih navodi da prihvatljiv dodir primijene na drugom učeniku, primjerice, rukovanje, poljubac u obraz, čestitanje.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i primjerenu razinu podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.3.2. Učenik prepoznaje važnost održavanja pravilne osobne higijene tijekom puberteta.	– prepoznaje promjene na tijelu koje se događaju tijekom puberteta – prepoznaje važnost održavanja pravilne osobne higijene kože i tijela tijekom puberteta – prihvaća redovitu higijenu tijela – prihvaća upozorenje za neprimjerene dodire	– prihvaća redovitu higijenu tijela tijekom puberteta

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- promjene na tijelu u pubertetu, higijena tijela, lica i spolovila tijekom puberteta.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj traži da učenici donesu svoje slike iz vremena kad su došli u školu. Razgovaraju o svojem izgledu i izgledu drugih učenika. Učitelj ih navodi na uspoređivanje *onda* i *sada* da bi učenici uočili promjene koje su se dogodile na njihovu tijelu, a koje svi mogu zamijetiti: rast, brkovi, dublji glas. Nakon tih promjena učitelj ih navodi i na prepoznavanje promjena unutar svojeg tijela: kod djevojaka mjesečnica, kod dječaka polucija. Učenici trebaju prepoznati te promjene kao nešto što se događa svim djevojkama i svim dječacima te da to nije nešto zbog čega se trebaju uznemiriti, već naučiti kako se pravilno ponašati u tim situacijama s naglaskom na higijenu tijela, posebno spolovila, ali i cijelog tijela.

U okviru održavanja osobne higijene, učenice će naučiti postupak pravilne primjene i zamjene higijenskih uložaka za vrijeme mjesečnice. Cijeli postupak treba potkrijepiti vizualnom podrškom i raščlambom samog postupka na korake.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati u suradnji s učenikovim roditeljima/starateljima.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.3.3. Učenik primjenjuje osnovne vještine i tehnike samoregulacije emocija, raspoloženja i ponašanja.	– razlikuje osnovne emocije i raspoloženja– izražava svoje osjećaje i potrebe na primjeren način– izvodi vježbe opuštanja i vježbe disanja na poticaj– primjenjuje tehniku samoregulacije primjerenu osobnim potrebama i situaciji	– primjenjuje tehnike samoregulacije ponašanja u nekim situacijama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– tehnike za samoregulaciju emocija i raspoloženja, poštovanje vlastitih i tuđih osjećaja.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj potiče učenike da izraze svoje osjećaje. Primjerice, svaki dan počinje sljedećim pitanjima: Kako se danas osjećaš?, Jesi li dobre volje?, Jesi li se naspavao? Ako primijeti da je neki učenik neraspoložen ili žalostan, učitelj pokušava doznati što mu je ili zašto se tako osjeća te tako potiče učenika na prepoznavanje svojega trenutnog osjećajnog stanja. Upućivanjem na to što da učenik učini ako je žalostan, neraspoložen i sl., učitelj ga poučava i strategijama koje će mu pomoći da primjereno reagira na negativne emocije i negativna raspoloženja, a time i razvija empatiju kod drugih učenika da bi i oni pridonijeli poboljšanju raspoloženja učenika koji se nalazi u negativnom emocionalnom stanju ili raspoloženju.

Tehnike opuštanja, vježbe disanja i mišićne relaksacije učitelj izvodi kao zabavnu igru i aktivnost, a socijalne će priče pomoći u uspostavljanju rutina i pravila koje će učenik primijeniti u određenoj socijalnoj situaciji.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati u suradnji s učenikovim roditeljima/starateljima.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.3.4. Učenik opisuje zdrave životne navike.	– prepoznaje važnost pravilne prehrane za zdravlje– prepoznaje posljedice nedovoljnog sna i umora– opisuje tjelesne aktivnosti koje pridonose zdravlju– primjenjuje pravilnu tjelesnu aktivnost sukladno svojim sposobnostima, sklonostima i zdravstvenom stanju radi održavanja zdravlja– nabraja opasnosti sjedilačkog načina provođenja vremena, posebno vremena provedenog ispred ekrana– nabraja opasnosti i štetnosti nikotina i alkohola	– prepoznaje neke zdrave životne navike

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– zdrave životne navike: pravilna prehrana, san, odmor, tjelesna aktivnost.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Pomoću slika koje prikazuju određenu aktivnost, učenici prepoznaju, pokazuju ili opisuju, sukladno svojim mogućnostima, zdrave namirnice i aktivnosti koje trebaju izvoditi da bi bili zdravi te tako uvijek bavaju i ponavljaju naučeno te proširuju znanje drugim namirnicama i nekim drugim aktivnostima o kojima dotad nisu govorili ili ih tako nisu nazivali, primjerice, sport i različite vrste sportova (nogomet, badminton, plivanje, košarka, štafetne igre, trčanje, planinarenje i sl.).

Učitelj im na računalo pokazuje različite vrste sportova koje učenici prepoznaju, imenuju i opisuju te ih tako uvodi u temu opasnosti sjedilačkog načina provođenja slobodnog vremena i štetnosti dugog sjedenja za računalom ili ispred televizijskog ekrana. Upoznaje ih s potrebom držanja primjerene udaljenosti očiju od ekrana, knjige, pisanke i sl.

Služeći se slikama kutija cigareta i boca alkoholnih pića, učitelj uvodi učenike u temu ovisnosti i štetnosti konzumacije alkohola i pušenja.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje i podršku. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati.

D. Zdravlje i sigurnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA VSŽ D.3.5. Učenik opisuje osnovne korake postupanja, samopomoći i pružanja pomoći drugima u slučaju bolesti, ozljeda i iznimnih situacija.	– navodi najčešće zdravstvene poteškoće – navodi zarazne bolesti i zaštitu od njih – prihvaća cijepljenje protiv zaraznih bolesti – navodi postupke pomoći i samopomoći – nabraja osnovne korake postupanja pri krvarenju iz nosa, pri padovima i površinskim ozljedama – slijedi upute o postupanju u iznimnim situacijama	– navodi osnovne korake samopomoći u poznatoj situaciji

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– zarazne bolesti, zaštita sebe i drugih osoba, postupci prve pomoći i samopomoći, iznimne situacije – evakuacija.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj iskoristi svaku situaciju neke nezgode – pada, krvarenja iz nosa i bilo koje druge zdravstvene smetnje, kao što su prehlada, povišena tjelesna temperatura, proljev, povraćanje i sl. da učenike pouči kako si mogu sami pomoći u određenoj situaciji, odnosno kako mogu pomoći nekomu drugom. Poseban naglasak učitelj stavlja na zarazne bolesti – COVID 19, rubeolu, ospice, vodene kozice i sl. te ih poučava o mjerama zaštite da se ne razbole.

Učenici prepoznaju i prihvaćaju cijepljenje kao mjeru i zaštitu od zaraznih bolesti igrajući uloge. Igram se upoznaju i s postupcima prve pomoći i samopomoći kod ozljeda i bolesti, gdje je to moguće, te kad su prehladjeni, imaju povišenu tjelesnu temperaturu, proljev ili povraćaju.

Vježbu evakuacije, osim što u njoj trebaju sudjelovati svi učenici, poželjno je provoditi, uvježbavati i ponavljati češće samo u svojoj odgojno-obrazovnoj skupini da bi učenici razvili rutinu i sigurnost u slučaju potrebe.

Svi se ishodi ostvaruju uz učiteljevo vođenje te primjerenu vrstu i razinu podrške. Treba kontinuirano ponavljati i uvježbavati u suradnji s učenikovim roditeljima/starateljima.

3. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života udobnoj skupini od 16. do 21. godine

E. POVEZANOST S PODRUČJIMA PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Nastavni predmet Vještine svakodnevnog života pripada društveno-humanističkom području. Usko je povezan sa svim ostalim područjima od matematičkoga do tjelesno-zdravstvenog. U radu s učenicima s poremećajem iz spektra autizma upravo je ta povezanost preduvjet za svladavanje nastavnih sadržaja, a time i usvajanje samih vještina svakodnevnog života.

Vještine svakodnevnog života prožimaju se s nastavnim predmetom Tjelesna i zdravstvena kultura, što pridonosi zdravstvenoj, ekološkoj, kulturnoj, etičkoj i građanskoj svijesti učenika. Spoznaja o važnosti tjelesne aktivnosti za zdravlje u suodnosu je s međupredmetnom temom Zdravlje. Neizostavna je povezanost Vještina svakodnevnog života s Jezikom i komunikacijom u razumijevanju jednostavnih i složenih uputa, opismenjavanju, uspostavljanju komunikacije s okolinom.

Socijalne vještine sastavni su dio Vještina svakodnevnih aktivnosti te snažno utječu na učenikov osobni i socijalni razvoj te mogućnost aktivnog sudjelovanja u zajednici.

Sadržaji i aktivnosti poučavanja Matematičkih vještina neizbježna su sastavnica svakodnevne učenikove društvene i materijalne okoline.

Izobrazba u obavljanju poslova kao krovno područje prožima se s nizom nastavnih sadržaja iz Vještina svakodnevnog života. U nastavnim predmetu Izobrazba u obavljanju poslova pretpostavlja se usvojenost optimalne razine socijalnih vještina kod učenika da bi se moglo raditi na ostvarivanju ishoda u radnim vještinama i stjecati radne kompetencije.

Povezanost s nastavnim predmetima Likovnom i Glazbenom kulturom učeniku omogućuje razvoj drukčijeg izražavanja te daje mogućnost iskazivanja osjećaja. Također ima i opuštajući učinak na učenike s poremećajem iz spektra autizma koji su često anksiozni.

Osnove informatike daju učeniku znanja za snalaženje u svijetu informacijskih tehnologija i osposobljavaju ga za upotrebu jednostavnih aplikacija sa sadržajima iz nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života.

Osnove engleskog jezika osposobljavaju učenika za razumijevanje stranog jezika i jednostavno izražavanje na njemu, nerijetko ovom učeniku vrlo bliskom i poznatom. Omogućuju prepoznavanje i čitanje jednostavnih natpisa i u našoj okolini na engleskom jeziku. Tako ovaj predmet dobiva ulogu poveznice učenička unutaršnjeg svijeta s vanjskim.

Ishodi iz kurikula međupredmetnih tema bit će integrirani u predmetne kurikule.

F. UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA

Organizacija učenja i poučavanja

Kurikul nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života utemeljen je na ishodima učenja, a ne na sadržajima, što omogućuje individualno učenje i poučavanje svakog učenika s naglaskom na jačanju njegovih jakih strana i razvijanju potencijala. Vještine svakodnevnog života važno je odgojno-obrazovno područje u poučavanju učenika s poremećajem iz spektra autizma. Upravo ove vještine pripremaju učenike za život te im omogućuju stjecanje kompetencija koje su neophodne za njihovo svakodnevno funkcioniranje. U poučavanju ovih učenika važna je struktura vremena, prostora i aktivnosti da bi se olakšalo i poboljšalo učenje, što se najbolje ostvaruje primjenom osnovnih metoda (TEACCH) i komunikacije razmjenom slika (PECS).

Kurikul učitelju omogućuje fleksibilnost i slobodu u osmišljavanju i provođenju procesa učenja i poučavanja, uvažavajući pritom individualne karakteristike i osobitosti funkcioniranja učenika s poremećajem iz spektra autizma.

Postavljeni ishodi omogućuju učitelju da na temelju procjene početnog stanja postojećih vještina odluči o redosljedu i vremenu koje je potrebno za ostvarivanje ishoda. Izabrani ishodi ne moraju biti ostvareni istim izborom sadržaja (sadržaji se biraju individualno prema potrebama i interesima svakog učenika), a za njihovu realizaciju važna je organizacija nastavnog sata, izbor primjerenih i prilagođenih metoda poučavanja te primjerenih razina podrške.

Važni čimbenici koji utječu na učenje mogućnosti su učenika, motivacija i interes. Učenike se motivira izborom sadržaja poučavanja koji su u skladu s njihovim interesima. Pohvale i nagrade također su važan dio poticanja i održavanja učenikove motivacije i pažnje.

Iskustva učenja

Nastavni predmet Vještine svakodnevnog života počinje se poučavati na početku školovanja te se poučavanje nastavlja do završetka školovanja. Temelji se na usvajanju vještina iz četiriju međusobno povezanih predmetnih područja: skrb o sebi, kultura stanovanja, život i sudjelovanje u zajednici te zdravlje i sigurnost. Sredstvo učenja svakodnevne su životne aktivnosti i situacije u učenikovoju užoj i široj okolini utemeljene prije svega na dnevnim rutinama. Svaka nova vještina povezuje se i nadograđuje na prethodno naučenu vještinu. Dok drugi učenici intuitivno i oponašajući usvajaju ove vještine, učenike s poremećajem iz spektra autizma treba poučavati specifičnim metodama i postupcima u strukturiranim uvjetima.

Poštujući individualnost svakog učenika, njegove interese i specifičnosti u funkcioniranju, treba učeniku ponuditi što više aktivnosti koje će nastojati integrirati učenikove sposobnosti radi razvijanja radnih navika i vještina svakodnevnog života. Naglasak iskustvenog učenja usmjeren je na poticanje razvoja učenikove samostalnosti, buđenja interesa te razvoj njegovih komunikacijskih i socijalizacijskih vještina.

Prilikom izbora aktivnosti učitelj u poučavanju polazi od jednostavnoga k složenijem, od konkretnoga prema apstraktnom, uz jasne i kratke upute, najčešće se koristeći vizualnom podrškom te nagrađujući uspješne odgovore i ponašanje učenika dosljednim ponavljanjem, povezujući pritom aktivnosti svakodnevnog života u školskome i obiteljskom okruženju.

Za generalizaciju vještina neophodna je suradnja i uključenost članova obitelji učenika s poremećajem iz spektra autizma da bi se vještine usvojene u školi uvježbavale i primjenjivale u obiteljskom okružju i zajednici.

Uloga učitelja

Vodeći se praksom zasnovanom na znanstveno utemeljenim pristupima i metodama u edukacijskoj rehabilitaciji, uz naglasak na specifičnim metodama poučavanja za učenike s poremećajem iz spektra autizma, učitelj je voditelj i suradnik u odgojno-obrazovnom procesu. On planira, vodi i potiče učenike na uključivanje u predviđene aktivnosti koje će dovesti do njihova optimalnog razvoja. Osim stručnih kvaliteta, učitelj mora imati razvijenu empatiju i veliku spremnost za prilagodbu pojedinom učeniku i njegovoj neurazličitosti. Svojom fleksibilnošću i kreativnošću oblikuje i prilagođuje sadržaje poučavanja na učeniku razumljiv i jasan način uvažavajući da je učeniku teško prelaziti iz aktivnosti u aktivnost, od jedne do druge osobe. Učitelj procjenjuje učenikove jake strane, njegove razvojne potrebe, mogućnosti i stil učenja te prema njima oblikuje individualizirani kurikulum. Poučavanje prilagođuje učenikovim senzornim osobitostima i interesima te značajkama učenja.

Na temelju početne edukacijsko-rehabilitacijske procjene, učitelj pruža onu vrstu podrške koja je odgovarajuća za svakog učenika. Učiteljeva je uloga osigurati učeniku primjerenu vrstu i razinu podrške radi njezina postupnog smanjenja ili ukidanja da bi učenik što samostalnije funkcionirao. Najčešće vrste podrške koje učitelj pruža učeniku su sljedeće: fizička podrška, fizički poticaj, pozicioniranje, demonstracija (modeliranje), verbalno vođenje i usmjeravanje te vizualna podrška. Učitelj uvijek prilagođuje metode rada koristeći se najmanje nametljivom vrstom podrške.

Učitelj razvija suradnički i partnerski odnos sa svim odgojno-obrazovnim subjektima koji su uključeni u provedbu odgojno-obrazovnog procesa, vodi brigu o povezivanju i pridržavanju dogovorenog postupanja prema učenicima da bi se svi uključeni pridržavali dogovorenih postupaka i bili dosljedni. Razmjenjuje iskustva u radu, izrađuje i razmjenjuje pedagoško-didaktički materijal koji mora biti individualno prilagođen. Potiče roditelje na aktivno uključivanje i sudjelovanje dijeljenjem informacija o učenikovu individualnom kurikulumu, napretku i ponašanju. Važno je da daje smjernice i primjere za rad s učenikom u obiteljskom okružju zbog poteškoća u generalizaciji ishoda.

Materijali i izvori

Izvorna stvarnost najbolji je izvor poučavanja u predmetnom kurikulumu Vještine svakodnevnog života jer omogućuje neposredno poučavanje. Izvorna su stvarnost sve dnevne rutine i životne situacije u prirodnom okružju koje se iskorištavaju za usvajanje ishoda kao i predmeti kojima se učenik koristi u svakodnevnom životu.

U mnogim situacijama neće biti moguće koristiti se izvornom stvarnošću te će se napraviti simulacije u praktikumima i kabinetima (domaćinstvo, stanovanje i sl.). Stoga se u radu učenici i učitelji koriste vizualnim rasporedima (dnevnim, tjednim, individualnim), vizualnim oznakama za predmete i objekte u prostoru, vizualnim smjernicama za kretanje, slikovnim prikazima raščlambe aktivnosti na korake. Koriste se fotografijama, slikama, crtežima, plakatima, tablicama, kalendarima, umnim mapama. U potrebne i korisne materijale za poučavanje nastavnog predmeta Vještina svakodnevnog života ubrajaju se i priče za učenje socijalnih vještina. Da bi se izradili svi potrebni materijali, trebaju se osigurati plastifikator, plastične prozirnice, pisač i papir i dvodimenzijska dinamička nastavna sredstva kao što su aplikacije, film i televizijske emisije.

Za kvalitetno poučavanje prijeko je potrebna informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT) i asistivna tehnologija sukladna komunikacijskom profilu učenika, pomoću koje učenici mogu lakše pratiti i usvajati predviđene ishode (primjerice, jednostavni i složeni komunikatori, pričajući rasporedi, zvučni albumi...). I pametna ploča koja učenicima omogućuje praćenje različitih digitalnih sadržaja mora biti obvezni dio opreme svake učionice.

Za ovladavanjem nekim ishodima učenici i učitelji koriste će se modelima, primjerice, Montessorijevim priborom ili edukativnim nastavnim sredstvima kao što su domino, slagalice i umetaljke. Koristit će se i modelima satova ili stvarnim satovima, modelima semafora, vozila, kuhinje, frizerskog salona, prodavaonice, liječničkog pribora i ostalih predmeta te objekata potrebnih za realizaciju planiranih ishoda.

Prijeko je potrebno da prostori budu opremljeni nastavnim sredstvima i pomagalicama, priborom, alatima i uređajima da bi se mogle izvoditi planirane praktične aktivnosti.

Praktikum za domaćinstvo važan je i potreban za usvajanje ishoda nastavnog predmeta Vještina svakodnevnog života te mora biti opremljen kuhinjskim elementima/namještajem i aparatima, kuhinjskim uređajima te ostalom opremom i alatima. Potrebno je osigurati prostoriju u kojoj će se upotrebljavati perilica za rublje, sušilo za rublje, ormari za slaganje i sl.

Okružje

Učenici s poremećajem iz spektra autizma kvalitetnije će učiti u prostorima koji su oblikovani prema njihovim potrebama. Učenici moraju imati osjećaj reda, sigurnosti i ugone te mogućnost jednostavnog kretanja kroz prostore. Okružje mora biti poticajno i motivirajuće, ali bez previše potencijalnih ometača.

Učinkovitim učenju nastavnog predmeta Vještine svakodnevnog života najbolje pogoduje poučavanje na temelju iskustva tijekom dnevnih rutina i svakodnevnih aktivnosti. Najbolje je koristiti se prostorom koji omogućuje simulaciju životnog okružja te stjecanje životnih i uporabljivih znanja.

Za dio aktivnosti neophodan je praktikum za domaćinstvo primjerene veličine i s dovoljno prostora za kretanje i mjesta za vježbavanje. Osim kuhinjskog praktikuma, potreban je i prostor u kojem će učenik vježbati upotrebu kućanskih aparata. Treba predvidjeti i oblikovati prostor koji omogućuje vježbavanje i učenje vještina u prostoru u kojem učenici redovito ili povremeno pripremaju i poslužuju napitke i/ili hranu za članove lokalne zajednice ili posjetitelje ustanove.

Za uspješno svladavanje ishoda treba opremiti ustanovu praktikumom za stanovanje u kojemu učenici mogu simulirano vježbavati namještanje kreveta, mijenjanje posteljine, prostiranje opranog rublja, glačanje i sl. Te su aktivnosti važna i neophodna priprema za neovisno življenje.

Aktivnosti kojima je učenik poučavan u školi vježbat će, primjenjivati i generalizirati u obiteljskom okružju.

Određeno vrijeme

Nastavni predmet Vještine svakodnevnog života počinje se poučavati već u dobnoj skupini od 7. do 10. godine s planiranom satnicom od 140 sati godišnje, nastavlja se u dobnoj skupini od 11. do 15. godine sa satnicom od 175 sati i u dobnoj skupini od 16. do 21. godine sa satnicom od 210 sati. U dobnoj skupini od 7. do 10. godine najveći je broj nastavnih sati usmjeren na ostvarivanje ishoda iz područja skrb o sebi i kultura stanovanja. U dobnoj skupini od 11. do 15. godine izjednačava se poučavanje gotovo svih područja, a u dobnoj skupini od 16. do 21. godine najveći je broj sati namijenjen ostvarivanju ishoda iz područja kultura stanovanja.

Svakom učeniku treba osigurati dovoljno vremena za usvajanje pojedinoga ishoda, stoga svaki učenik slijedi svoj vlastiti ritam i individualizirani kurikulum. Unutar izvedbenog kurikula učitelj ima autonomiju u organiziranju i planiranju nastavnih sati (obrada, vježbanje, ponavljanje).

Ako učenik ne usvoji predviđene ishode u dobnoj skupini za koju je kurikulum izrađen, oni se nastavljaju planirati i provoditi u sljedećim godinama učenja sve dok ih učenik ne usvoji.

Grupiranje učenika

Učenici se grupiraju unutar odgojno-obrazovnih skupina prema kronološkoj dobi. Zbog sociokomunikacijskih poteškoća, obilježja ponašanja i disharmoničnoga razvojnog profila nije moguće ustrojiti homogenu skupinu učenika niti očekivati da će učenici među sobom lako surađivati, biti jedni drugima poticaj ili da će učiti oponašanjem jedni od drugih. Nerijetko će jedni druge ometati, najčešće zbog nepoželjnih oblika ponašanja.

Ishodi učenja ostvaruju se različitim oblicima rada: individualnim radom, radom u paru i radom u grupi. Učitelj odabire onaj oblik rada koji će imati najveći učinak na uključivanje učenika u odgojno-obrazovni proces. Učitelj na temelju dobivenih rezultata funkcionalne analize ponašanja učenika odabire postupke kojima će se spriječiti ili smanjiti pojava nepoželjnih oblika ponašanja.

G. VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Svrha vrednovanja, opisnog ocjenjivanja i izvješćivanja jest unaprjeđivanje učenja i napredovanja učenika. Vrednovanje treba rezultirati jasnim, specifičnim, pravodobnim i konstruktivnim povratnim informacijama koje učeniku pomažu u daljnjem učenju i motiviraju ga za rad, a učitelju omogućuju planiranje poučavanja. Vrednovanje se temelji na sustavnom praćenju i poticanju individualnog razvoja učenika te se usmjerava na prepoznavanje uspjeha i pozitivnih obrazaca motivacije, učenja i ponašanja. Kao pokazatelj razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda definiranih kurikulumom izriče se opisna ocjena.

Vrednovanje postignuća učenika s poremećajem iz spektra autizma integrativni je dio procesa učenja i poučavanja. Ono podrazumijeva sustavno prikupljanje podataka tijekom procesa učenja te kontinuirano praćenje razvoja znanja, vještina i sposobnosti učenika. Kriteriji vrednovanja određuju se početnom procjenom individualnih kompetencija, mogućnosti i sposobnosti učenika, koja se provodi dostupnim i raspoloživim instrumentima procjene koji sadržavaju aktivnosti vještina svakodnevnog života.

Tijekom određivanja kriterija vrednovanja treba posebnu pažnju obratiti na planiranje onih metoda, strategija učenja i poučavanja te primjerenih vrsta i razina podrške koji će omogućiti učeniku usvajanje ishoda navedenih u kurikulumu. Svi radni zadatci i različite aktivnosti kojim će se učitelj koristiti kao kriterijem vrednovanja, moraju biti prilagođeni razvojnim sposobnostima učenika uz primjerenu vrstu i razinu podrške koja je učeniku potrebna.

Okvir za vrednovanje procesa i ishoda učenja obuhvaća vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje te vrednovanje naučenog.

Vrednovanje za učenje i vrednovanje kao učenje usmjereni su na formativno praćenje učenika radi stvaranja povratne povezanosti između učenika, učenja i poučavanja te odgojno-obrazovnih ishoda. U objema vrstama vrednovanja učitelji se mogu koristiti zabilješkama neposrednog praćenja (u e-Dnevniku), obrascima i ljestvicama procjene, snimljenim fotografijama i videozapisima (uz suglasnost roditelja). Učenici mogu sebi i učiteljima dati povratnu informaciju gestom, vizualnim, usmenim i/ili drugim komunikacijskim kanalom (primjerice, razumio sam, trebam još malo učenja, nisam razumio; bilo mi je najlakše, bilo mi je najteže, sretan sam, nisam sretan). U ponekim je situacijama moguće provesti i vršnjačko vrednovanje tako da učenik dobiva povratnu informaciju suučenika iz razreda podizanjem pločica sa smiješkom. Samovrednovanje je moguće provoditi tako da učenici ispunjavaju obrazac samoprocjene odabirući ili označavajući lice koje prikazuje razinu usvojenosti, prihvaćanja i razumijevanja zadatka, odnosno samog sudjelovanja pomoću provjere rasporeda stavljanjem oznaka o izvršenoj aktivnosti ili dijelu aktivnosti. Samovrednovanje neki učenici mogu provoditi i tako da sami sebe fotografiraju u izvođenju neke aktivnosti koristeći se, primjerice, tabletom. U vrednovanju za učenje mogu se upotrijebiti i rezultati neke igre; diplome, pohvalnice, medalje; zvijezde i ljestve; zvijezde i želja/nagrada.

Vrednovanje naučenog provodi se tijekom ili na kraju određenoga planiranog razdoblja radi provjere ostvarivanja planiranih odgojno-obrazovnih ishoda (praćenje praktične izvedbe / usvojenosti određenog koraka u nekom ishodu/aktivnosti, praćenje praktične izvedbe cijelog ishoda/aktivnosti, prilagođene usmene provjere, pisane provjere (sparivanjem slika, povezivanjem slika ili dopunom dijela koji nedostaje i sl.), predstavljanja ili izvedbe: govorni i razgovorni oblici, praktični radovi, sudjelovanje u projektima, učeničke mape i sl.). Učenika je potrebno unaprijed upoznati s onim što se od njega očekuje, definirati konkretne kriterije prema kojemu će biti vrednovani te napraviti potrebne prilagodbe s obzirom na razvojne osobitosti učenika (vrijeme rada, fleksibilnost u načinu organizacije i provedbe vrednovanja, unaprijed planiran oblik provjere) i pružati mu primjerenu vrstu i razinu podrške.

U predmetnom kurikulumu Vještine svakodnevnog života tri su sastavnice vrednovanja:

- a) praćenje nastave, sudjelovanje i motiviranost
- b) usvojenost ishoda
- c) izvedba aktivnosti praktičnih vještina.

Vrednovanje tijekom nastavne godine rezultira zaključnom ocjenom na kraju nastavne godine. Prethodi joj spomenuta početna procjena na početku nastavne godine, koja je polazište za planiranje individualnog kurikula. Zaključna se ocjena oblikuje na temelju različitih informacija o učenikovu ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda. Ona je pokazatelj usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda, razvijenosti razumijevanja te ovladavanja vještinama svakodnevnog života. Zaključna ocjena podrazumijeva kvalitativni osvrt na učenikova postignuća s naglaskom na opis usvojenih razina kompetencija koje čine odgojno-obrazovne ishode, kao i na sudjelovanje i suradnju te uloženi učenikov trud.

Oblikovanje zaključne ocjene

Zaključna ocjena predmeta izriče se opisnom ocjenom (potpuno usvojeno, većim dijelom usvojeno, djelomično usvojeno, manjim dijelom usvojeno i nije usvojeno).

Zaključna opisna ocjena donosi se na kraju nastavne godine i iskazuje sveukupnu usvojenost ishoda. Učitelju kao smjernica može poslužiti kurikulum definirana srednja razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Srednja razina usvojenosti ne predstavlja izravno školsku opisnu ocjenu, ali predstavlja prosjek usvojenog znanja i vještina potrebnih za srednju zaključnu ocjenu.

POSEBNI KURIKUL NASTAVNOGA PREDMETA SOCIJALNE VJEŠTINE

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

Svrha nastavnog predmeta Socijalne vještine (SV) jest aktivno uključivanje i sudjelovanje učenika u zajednici u kojoj živi i uči te prihvaćanje učenika u širem društvu. Socijalne vještine nužne su za oblikovanje pozitivnih i trajnih odnosa s društvenom zajednicom. Tipičan razvoj socijalnih vještina odvija se složenim procesom usvajanja znanja, stavova, vrijednosti, očekivanja i ponašanja neophodnih za sudjelovanje u društvu. Kod učenika s poremećajem iz spektra autizma (u daljnjem tekstu: PSA-om) mnogi aspekti socijalnog razvoja biološki su predodređeni i čine sastavni dio prirode poremećaja čije karakteristike odstupaju od očekivanja i normi funkcionalnog društva. Okolina, a ponajviše odgojno-obrazovna, preuzima važnu ulogu u oblikovanju njihova socijalnoga i emocionalnog života.

U okviru nastavnog predmeta SV, neposredno se stvaranjem, održavanjem i njegovanjem prijateljskog odnosa s učenicom utječe na razvoj pozitivne slike o sebi te na izgradnju primjerenog odnosa prema sebi i drugima. Učenika se podržava u primjeni poželjnih i primjerenih ponašanja, u razvoju novih vještina u socijalnim interakcijama i u širenju interesa za okolinu. Sustavnim praćenjem i proučavanjem ponašanja te planom podrške učenika se poučava funkcionalnim ponašanjima kojima se nastoje preoblikovati i/ili zamijeniti neprimjereni oblici ponašanja. Također ga se poučava tehnikama samokontrole ponašanja i regulaciji emocija.

Kurikul nastavnog predmeta SV uvažava raznolikost potreba za vještinama interakcije i odnosa prema okolini s obzirom na učenikovu razinu socijalnoga, emocionalnog i kognitivnog funkcioniranja te s obzirom na promjenu potrebe za socijalnim vještinama u određenoj kronološkoj dobi. Budući da socijalne vještine pretpostavljaju visoki stupanj imaginacije i apstrakcije, na ostvarivanje postavljenih ciljeva utjecat će stupanj intelektualnog funkcioniranja. Neujednačen kognitivni i socioemocionalni profil učenika očekivano utječe na sadržaj i strukturu individualiziranih kurikula koji definiraju vještine prioritete za poučavanje kod pojedinca.

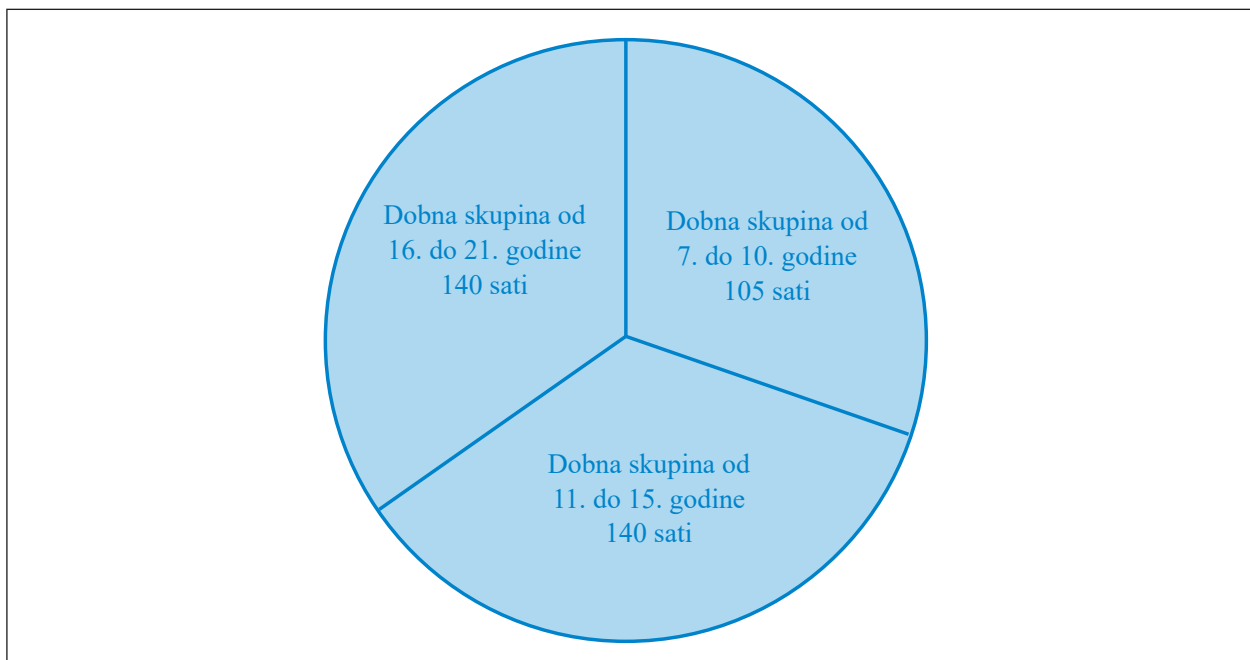
Nastavni predmet SV dobio je izdvojeno mjesto u kurikulu Posebnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma. Odgojno-obrazovni ishodi ovoga predmetnog kurikula pretpostavka su u mogućnosti provedbe aktivnosti i sadržaja drugih nastavnih predmeta, odnosno preduvjet ostvarivanja ishoda tijekom cjelokupnoga odgojno-obrazovnoga rada. Posebni značaj učenja i poučavanja predmeta jest u tome što se postizanjem ishoda kurikula ovoga nastavnog predmeta osiguravaju preduvjeti za mogućnost napretka u cjelovitom psihofizičkom razvoju učenika. Kao takav, predmet zauzima središnju ulogu u procesu odgoja, obrazovanja i rehabilitacije učenika s PSA-om.

Nositelji aktivnosti i postupaka koji vode k ostvarivanju očekivanih ishoda su odgojno-obrazovni djelatnici u stalnoj međuovisnosti s članovima obitelji i zajednice.

Predmetni kurikulum Socijalne vještine podijeljen je na tri dobne skupine s obzirom na učenikovu kronološku dob. Važno je naglasiti da se poučavanje svih učenika ne može strogo podijeliti prema preporučenom modelu, kao ni vremenski interval poučavanja određenog područja jer se učenici s PSA-om razlikuju prema svojim kognitivnim i socioemocionalnim profilima.

Predmetni kurikulum SV ostvaruje se u trima razvojnim i kronološkim dobnim skupinama:

- od 7. do 10. godine (105 sati)
- od 11. do 15. godine (140 sati)
- od 16. do 21. godine (140 sati).

1. slika: Godišnji broj sati nastavnog predmeta Socijalne vještine prema dobnim skupinama

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

Ciljevi poučavanja predstavljaju najšire određena očekivanja što će učenik znati i moći učiniti:

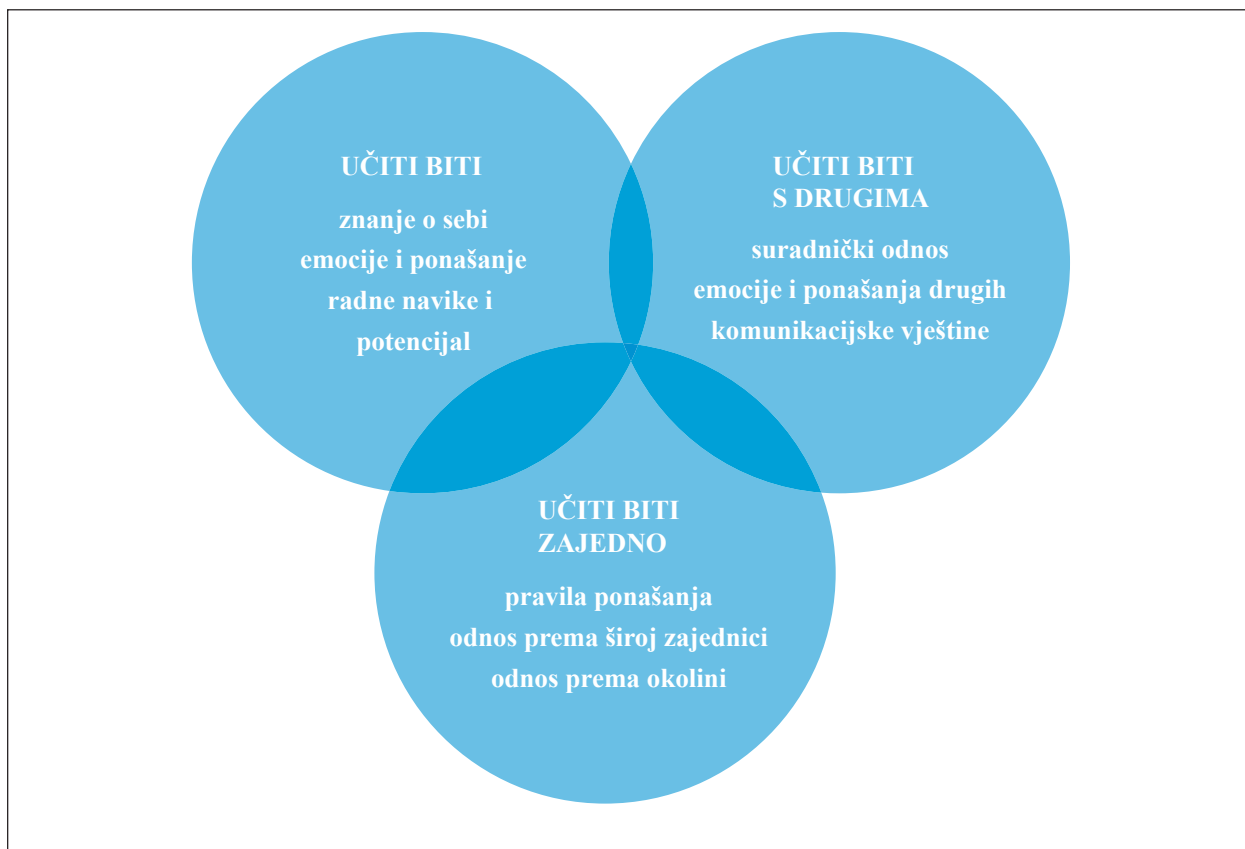
- razvijati primjeren odnos prema sebi
- učiti prepoznavati, iskazivati, prihvaćati i upravljati svojim emocijama i ponašanjem
- razvijati sposobnost samokontrole
- razvijati i održavati primjeren interes za druge osobe
- razvijati i održavati primjeren interes za materijalnu okolinu
- razvijati odgovorno ponašanje prema sebi i drugima u zajednici.

Ostvarivanje navedenih ciljeva omogućuje razvoj temeljnih učenikovih kompetencija te širok raspon aktivnosti za stjecanje znanja, vještina i stavova. Osnovni cilj poučavanja nastavnog predmeta Socijalne vještine jest upoznavanje i prihvaćanje samog sebe, drugih osoba iz uže i šire okoline, razvijanje međuljudskih odnosa te zauzimanje svojeg mjesta u društvenoj zajednici. Osoba s razvijenim navedenim sposobnostima, vještinama i znanjima ima određene preduvjete za razvoj u samosvjesnu i zadovoljnu osobu koja razvija i održava međuljudske odnose i prihvaćena je u svojoj okolini onakva kakva jest, sa svim svojim potrebama i osobitostima.

C. STRUKTURA – ORGANIZACIJSKA PODRUČJA PREDMETNOG KURIKULA

Polazište organizacijskih područja predmetnog kurikula SV temelji se na potrebi svakog pojedinca za razumijevanjem smisla vlastitog postojanja, važnosti funkcioniranja s drugim ljudima iz bliže i dalje okoline te njegovo mjesto i doprinos društvu u cjelini. Važnost poučavanja predmetnog kurikula SV jest u tome da svaka osoba, neovisno o tome koliko, u kojoj mjeri i kako svojim sudjelovanjem doprinosi životu zajednice i društva. Njezin je doprinos neizostavna karika opstojnosti toga istog društva. Poučavanjem ovoga predmetnog kurikula učenici razvijaju sposobnosti i vještine podijeljene na tri temeljna područja: učiti biti, učiti biti s drugima i učiti živjeti zajedno. U svim predmetnim područjima razvijaju se sposobnosti koje doprinose kvalitetnom životu pojedinca, njegovu odnosu prema drugima te cjelokupnom društvu. Iz

toga proizlazi i nezaobilazan je odnos društva i drugih prema pojedincu, što u konačnici pridonosi kvaliteti suživota. Razvijajući osobne i socijalne kompetencije, učenik razvija osjećaj i razumijevanje važnosti vlastitog postojanja te vještina koje će mu pomoći u razvijanju sposobnosti samokontrole i izražavanju osobnih interesa, želja, stanja i stavova. Tako doživljava sebe kao osobu koja je u stanju pomoći sebi i tražiti pomoć od drugih. Nadalje, razvija socijalizacijske i komunikacijske vještine koje mu pomažu u dostizanju maksimalnoga osobnog potencijala te kao takav razumije sebe i zauzima svoje mjesto u društvu. Važno je naglasiti da se odrednice iz svih triju predmetnih područja međusobno isprepliću i nisu opstojne same za sebe.

2. slika: Odnos predmetnih područja u nastavnom predmetu Socijalne vještine

Učiti biti

Za razvoj socijalno kompetentnog učenika važno je usvajati znanja te razvijati vještine i sposobnosti iz sljedećih područja: znanje o sebi, emocije i ponašanje, radne navike i vlastiti potencijali te rješavanje problema. Da bi učenik imao primjeren odnos prema sebi, važno je da ima razvijen pojam o sebi koji čini niz međusobno isprepletenih procesa kao što su znanje o sebi, samovrednovanje i samokontrola. Znanje o sebi ili svijest o sebi odnosi se na ono što zna o sebi, a samovrednovanje na ono što misli o sebi i svojim sposobnostima. Samokontrola se odnosi na sposobnost suočavanja i povećanje tolerancije na situacije koje uzrokuju emocije poput stresa, tjeskobe ili frustracije. Sposobnost upravljanja emocijama pomaže mu u suočavanju s frustracijama, strahovima, uzbuđenjima i drugim vrstama emocija tako ga da ga one ne preplavljaju i ne ometaju učenje i razvoj. Suvremene spoznaje iz ovog područja daju nam važnu dimenziju o učinkovitim intervencijskim programima čijom se primjenom poboljšavaju nedostaci socijalne komunikacije i socijalnih vještina kod učenika s PSA-om.

Učiti biti s drugima

Učinkovita primjena socijalnih vještina u odnosu prema drugim osobama temelj je razvoja socijalne kompetencije. Svrha ovoga predmetnog područja jest razvoj vještina suradnje, komunikacije, primjerenog odnosa s drugima, kao i drugih socijalnih i emocionalnih vještina koje pridonose prilagodbi okružju i mentalnom zdravlju učenika. U ovome predmetnom području učenik razvija vještine ostvarujući pozitivne odnose s vršnjacima i drugim osobama, čime se utječe na osobni napredak i uspjeh te zadovoljstvo školom i životom. Predmetno područje učiti biti s drugima obuhvaća sljedeće: prepoznavanje i uvažavanje potreba i osjećaja

drugih, aktivno slušanje, davanje i primanje informacija, razumijevanje ponašanja i razvijanje uvažavajućih odnosa s drugima, sposobnost uočavanja posljedica vlastitih i tuđih emocija i ponašanja, suradničko učenje, prihvaćanje pravila, uzajamno pomaganje, suradnju u ostvarivanju zajedničkih ciljeva i druge sadržaje.

Učiti živjeti zajedno

Svrha predmetnog područja učiti živjeti zajedno jest razvoj svijesti o pripadanju i vlastitoj ulozi u društvu, razumijevanje odnosa pojedinca i društva. Učenik se potiče na aktivan i konstruktivan doprinos skupini, školi i zajednici te prihvaćanje društvenih normi i pravila. Proširuje iskustva povezivanjem, pomaganjem i pokazivanjem solidarnosti onima kojima je pomoć potrebna. Prepoznaje potencijalno rizične situacije u društvu i razvija strategije za zaštitu. Zalaže se sukladno sposobnostima i mogućnostima za što kvalitetniji život u društvu u kojem živi, uspostavlja skladan odnos sa sobom i okolinom, motiviran je sudjelovati i uključiti se u skladu s osobnim potrebama te primjenjivati oblike ponašanja koji omogućuju uključivanje u obiteljsko i školsko okruženje te zajednicu. Učenik razvija svijest o kulturi te poštuje kulturu i običaje svoje zajednice i zavičaja. Primjereno se odnosi prema društvenim pojavama i procesima osnažen sudjelovati i prihvaćati ideje i rješenja za bolji svijet oko sebe. Ishodi ovoga predmetnog područja u najvećoj se mjeri ostvaruju na izvanučioničnoj nastavi i aktivnostima izvan školske sredine, odnosno u široj društvenoj zajednici.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO DOBNIM SKUPINAMA I ORGANIZACIJSKIM PODRUČJIMA

Poučavanje socijalnim vještinama potrebnim za uspjeh u školi i životu počinje u ranom odgojno-obrazovnom razdoblju, odnosno u dobnoj skupini od 7. do 10. godine. S godinama poučavanja učenik razvija i učvršćuje vještine te se priprema za primjenu vještina u životu šire zajednice.

Odgojno-obrazovni ishodi u ovome nastavnom predmetu razvojnog su karaktera i definirani su prema razinama razvoja socijalnih vještina u određenoj dobnoj skupini za svako organizacijsko područje. Razvijene socijalne vještine i emocionalno ponašanje potiču kod učenika opće tjelesno i mentalno zdravlje, razvijaju sposobnosti za učenje, izgrađuju otpornost na promjene u okolini i utječu na napredak na drugim razvojnim područjima.

Cilj je odgojno-obrazovnih ishoda uspostavljanje i održavanje odnosa s drugim osobama te ponašanja prema društveno prihvatljivim pravilima uže i šire okoline. Za ostvarivanje ishoda neophodno je dosljedno poučavanje i kontinuirano unaprjeđivanje i proširivanje socijalnih vještina u skladu s biološkim i psihofizičkim osobitostima pojedinog učenika u određenom razvojnom razdoblju.

Odgojno-obrazovni ishodi razrađuju se na sadržaje i aktivnosti koji uključuju sljedeće kognitivne procese:

- percepciju
- pažnju
- sposobnost obrade informacija i motoričkog planiranja
- funkcionalnu izvedbu
- pamćenje.

Vrijeme predviđeno za ostvarivanje ishoda i postupci poučavanja ovise o individualnim osobitostima učenika. Socijalne vještine jačaju se i u drugim nastavnim predmetima procesom postizanja odgojno-obrazovnih očekivanja predmetnih kurikula.

U tablicama je odgojno-obrazovni ishod označen akronimom naziva programa školovanja (PP SKA), predmetnog kurikula (SV), oznakom područja (A, B ili C), brojčanom oznakom dobne skupine (1, 2 ili 3) te brojčanom oznakom ishoda unutar predmetnog područja (1 – 20).

Ključni su sadržaji i preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda iskazani za svaki pojedini odgojno-obrazovni ishod. Za ostvarenje ishoda treba temeljito poučavati u individualnom radu, a za generalizaciju je neophodno planirati aktivnosti za primjenu tih vještina u drugim predmetima, školskim aktivnostima i svakodnevnom životu u zajednici.

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 7. do 10. godine

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.1.1. Učenik usvaja znanja o sebi.	– odaziva se / okreće se na poziv svojeg imena– pokazuje i imenuje dijelove tijela na sebi, drugima i slikovnom prikazu– prepoznaje i imenuje funkcije dijelova tijela– prepoznaje sebe u ogledalu / na fotografiji– prepoznaje i imenuje svoje tjelesne i osobne karakteristike– prepoznaje kulturne i higijenske navike– razvija pravilne navike hranjenja– grupira predmete i aktivnosti koje voli i one koje ne voli– odgovara na jednostavna socijalna pitanja	– prepoznaje osnovne tjelesne i osobne karakteristike

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- dijelovi tijela, odazivanje na vlastito ime, prepoznavanje vlastitog lika, tjelesne i osobne karakteristike.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi spoznavanja sebe u tjelesnim i osobnim karakteristikama poučavati učenika usvajanju znanja ili slike o sebi. Povezivati i imenovati dijelove tijela i spol sa slikovnih prikaza s dijelovima tijela na sebi. Pripremati strukturirane i manje strukturirane aktivnosti koristeći se slikovnim prikazima, glazbenim sadržajima, igrama, aktivnostima pozdravnog kruga. Koristiti se modeliranjem, ogledalom, lutkama, slikovnim prikazima, prikladnim senzornim unosima, svakodnevnim životnim situacijama u kojima se učenik koristi svojim tijelom za učenje funkcija pojedinih dijelova te prepoznavanje vlastitog lika. Za poučavanje odazivanja na vlastito ime (riječima, okretanjem glave ili kontaktom očima) koristiti se pozitivnim potkrepljenjima. Jedan od načina za poučavanje tjelesnih i osobnih karakteristika (ime, prezime, dob, spol, boja kose, boja očiju, visina, adresa, broj telefona) te poticanja učenika na razmišljanje o sebi jest osobna knjiga. Ona osim učenikovih osobnih i tjelesnih karakteristika može sadržavati slikovne prikaze osoba, stvari ili aktivnosti koje učenik voli, hobija, postignuća i sl. Uvažavati senzorne osobitosti učenika. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina u prirodnim i životnim situacijama: u školskoj i obiteljskoj sredini, liječničkoj i stomatološkoj ordinaciji, frizerskom salonu, trgovini, javnom zahodu i dr.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.1.2. Učenik razvija poželjne oblike ponašanja.	– prepoznaje primjeren način sjedenja, kretanja prostorom i rukovanja predmetima – oponaša poželjne oblike ponašanja – grupira poželjne i nepoželjne oblike ponašanja – prepoznaje i imenuje poželjne oblike ponašanja – prepoznaje i reagira na zabranu ili ograničenje – prilagođuje nesvrhovita ponašanja uz primjerenu podršku – razvija nova funkcionalna ponašanja	– prepoznaje poželjne i nepoželjne oblike ponašanja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- poželjni oblici ponašanja, nepoželjni oblici ponašanja, tehnike za kontrolu ponašanja, razvoj funkcionalnih ponašanja, poštovanje zabrane i ograničenja.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi prepoznavanja i razvijanja funkcionalnih oblika ponašanja učenika treba osvješćivati i poučavati znanjima o ponašanjima i tehnikama koje mu mogu pomoći u razvijanju sposobnosti samokontrole. Učitelj bi trebao poslužiti kao model te metodom modeliranja kod učenika razvijati sposobnost oponašanja koja mu može pomoći u razlikovanju poželjnih od nepoželjnih oblika ponašanja, razvoju funkcionalnih oblika te poštovanju zabrana i ograničenja radi razvijanja sposobnosti samokontrole. Slikovnim prikazima i korištenjem bojama učeniku predočiti koja su to poželjna, a koja nepoželjna ponašanja te tehnike koje mu mogu pomoći u sprječavanju ili ublažavanju intenziteta i trajanja nepoželjnih oblika ponašanja (duboko disanje, brojenje do 20, duboki pritisak, odmak iz situacije i dr.). Znakove zabrane i ograničenja povezivati s određenim bojama (crvena, zelena, čekati, stop, kreni...). Vizualnu podršku pružati u svim fazama poučavanja. Poučavanje izvoditi u smirenom i poticajnom okruženju. Uvažavati učenikove senzorne osobitosti. Provoditi sadržaj u svim nastavnim predmetima, školskim i izvanškolskim aktivnostima te u suradnji s roditeljima.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.1.3. Učenik prepoznaje vlastito emocionalno stanje.	– razlikuje ugodne emocija od neugodnih – grupira i imenuje ugodne i neugodne emocije – povezuje poželjan način ponašanja s određenom emocijom – prepoznaje i imenuje svoje trenutačno emocionalno stanje	– prepoznaje ugodne i neugodne emocije

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- emocije i emocionalna stanja, vlastiti izbor sudjelovanja u određenim zadacima ili aktivnostima, poželjna i nepoželjna ponašanja, prihvatljivi oblici ponašanja u frustrirajućim situacijama.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Neophodno je poučavanje i usvajanje znanja o emocijama jer ono pomaže u razumijevanju emocija te čini temelj za daljnje usvajanje socijalnih vještina. Koristiti se strukturiranim situacijama za poučavanje emocijama i iskoristiti svaku životnu situaciju za poučavanje. Uvježbavati scenarije igrajući uloge radi boljeg razumijevanja emocije i situacije. Koristiti se didaktičkim materijalom, izrađenim pomoću vizualne podrške i boja, za povezivanje emocija na licima istih i različitih osoba, ugodnih i neugodnih emocija, poželjnih načina ponašanja povezanih s određenom emocijom, grupiranja i imenovanja ugodnih i neugodnih emocija te za prepoznavanje svojega trenutačnog emocionalnog stanja (barometar emocija). Poučavanje izvoditi u smirenom i poticajnom okružju. Uvažavati učenikove senzorne osobitosti. Provoditi sadržaj na svim nastavnim predmetima, školskim i izvanškolskim aktivnostima te u suradnji s roditeljima.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.1.4. Učenik upravlja svojim emocijama i ponašanjem.	– prati prijelaze između aktivnosti– imenuje i nabraja tehnike za kontrolu ponašanja– koristi se određenim tehnikama za kontrolu ponašanja povezanim s određenom emocijom– koristi se poželjnim oblicima ponašanja u pojedinim situacijama koje mu izazivaju nelagodu– koristi se poželjnim oblicima ponašanja kod neočekivanih promjena te promjena rutine– koristi se primjerenim načinima privlačenja pažnje– prilagođuje glasnoću govora ili glasanja situacijama u kojima se nalazi– koristi se poželjnim oblicima ponašanja prilikom reakcije na osjetne informacije iz tijela i vanjskog okružja	– koristi se najmanje jednom tehnikom pri kontroli vlastitog ponašanja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- emocije, poželjni oblici ponašanja.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Razumijevanje emocija potrebno je za razvoj kontrole ponašanja, prihvaćanje promjena i prilagodbu. Poučavajući učenika razumijevanju svojih emocija, omogućujemo mu samostalno određivanje načina na koji će se ponašati, riješiti neki problem i razmišljati. Radi lakšeg prijelaza s aktivnosti na aktivnost obavijestiti učenika, na njemu razumljiv način, o promjeni te mu pružati podršku služeći se vizualnim prikazom redosljeda radnji prema uputi *prvo – onda* i mjerača vremena. Koristeći se vizualnom podrškom u situacijama izravnog učenja, poučavati učenika osnovnim znanjima o emocijama (sreća, tuga, ljutnja, bol i umor). Koristiti se svakodnevnim situacijama određenih emocionalnih stanja učenika za situacijsko učenje (povezivanje trenutačne emocije sa slikovnim prikazom istovjetne emocije). Uvježbavati scenarije igrom uloga radi boljeg razumijevanja emocije i ponašanja. Poučavati učenika o postojanju mogućnosti izbora te želje za rješavanjem određenog zadatka. U svakodnevnim aktivnostima koristiti se prilikama za situacijsko učenje čekanja na / u redu i mijenjanju dnevne rutine ili smjera. Kod učenika razvijati sposobnost samokontrole koristeći se vizualnom podrškom u obliku mjerača vremena, slikovnog prikaza rednih brojeva, pojma čekati, priča za učenje socijalnih vještina, gesti i drugim znanjima o emocijama. Poučavanje izvoditi u smirenom i poticajnom okružju. Uvažavati učenikove senzorne osobitosti. Provoditi sadržaj na svim nastavnim predmetima, školskim i izvanškolskim aktivnostima i u suradnji s roditeljima.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.1.5. Učenik upoznaje učinak aktivnosti od vlastitog interesa.	– funkcionalno radi na zadacima od vlastitog interesa – prihvaća usmjeravanje na proširivanje aktivnosti od vlastitog interesa – prepoznaje i odabire željeni predmet i/ili aktivnost – odabire i planira aktivnost od vlastitog interesa – odabire aktivnost kojom se bavi za vrijeme provođenja slobodnog vremena – pokazuje upornost u težim zadacima ili aktivnostima – imenuje vlastite potencijale	– izvršava najmanje dvije aktivnosti od vlastitog interesa planirane na vizualnom rasporedu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- aktivnosti i predmeti od vlastitog interesa, svjesnost o vlastitim potencijalima, funkcionalno korištenje aktivnostima od vlastitog interesa.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi razvijanja pozitivne slike o sebi, učenika poučavati prepoznavanju, razumijevanju i razvijanju vlastitih potencijala u aktivnostima od vlastitog interesa. Koristiti se vizualnom podrškom. Dnevni sadržaj aktivnosti predočiti slikovnim rasporedom. Socijalne situacije i vještine poučavati ili objašnjavati služeći se pričama za učenje socijalnih vještina. Koristiti se pohvalom kao usmenim priznanjem i gestovnom podrškom *Daj pet!* nakon dijela ili potpuno odrađenog zadatka ili aktivnosti te tako razvijati razumijevanje socijalne nagrade. Procjenjivati učenikove jake strane te vlastitim interesom izgrađivati i razvijati njegove potencijale. Učenika usmjeravati i proširivati njegov interes za obavljanjem aktivnosti od vlastitog interesa. S učenikom razvijati emocionalan, suradnički i odnos od povjerenja. Uvažavati učenikove senzorne osobitosti. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina u prirodnim situacijama: u slobodnoj aktivnosti i izvanškolskim aktivnostima. Provoditi sadržaj na svim nastavnim predmetima, školskim aktivnostima i u suradnji s roditeljima.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.1.6. Učenik razvija radne navike.	– prepoznaje svoje mjesto u prostorima škole– izvršava zadatak i prati redoslijed radnji prema uputi odrasle osobe– oponaša prihvatljivo ponašanje u radnoj sredini– primjereno upotrebljava materijal za rad– poštuje pravila u izmjenjivanju redoslijeda u radu– koristi se prihvatljivim načinom za odbijanje neželjene aktivnosti– reagira na zabranu i sigurnosne znakove upozorenja u radu– pita za stanku kad se osjeća neugodno– prihvaća vremensko ograničenje aktivnosti– izvršava jednostavne zadatke određenim slijedom i dovršava ih– prihvaća radne obveze	– izvršava zadatke poštujući slijed i vremensko ograničenje aktivnosti

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- školske obveze, pravila za vrijeme rada, prihvaćanje autoriteta odrasle osobe, briga o radnom prostoru, rad po jednostavnim uputama, primjerena upotreba materijala za rad.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Radi usvajanja radnih navika, preuzimanja odgovornosti te socijalne uključenosti poučavati učenika socijalnoj dimenziji u izvršenju zadataka ili jednostavnih aktivnosti. Poučavanje početi upoznavanjem vlastitog mjesta u prostorijama škole. Vizualno označiti mjesta učenika. Redoslijed radnje predložiti slikovnim rasporedom. U aktivnostima razvijanja radnih navika koristiti se jednostavnom verbalnom uputom kao podrškom u navođenju redoslijeda radnje, objašnjenju zadatka ili onoga što bi učenik trebao učiniti tijekom aktivnosti. Korištenjem vizualnom podrškom poučavati poštovanje pravila *moj red – tvoj red*, redoslijeda radnji prema uputi *prvo – onda*. Podijeliti aktivnost na manje cjeline. Tijekom takvih aktivnosti nagrađivati učenika materijalnom nagradom (žetoni ili nagrade od posebnog interesa učenika). Učitelj treba poslužiti kao model i primjer iskazivanja prihvatljiva ponašanja u radnoj sredini. Učenika privikavati na reakciju na zabranu tijekom opasnih situacija za njega, ostale osobe ili inventar. U takvim slučajevima koristiti se verbalnom, vizualnom i gestovnom podrškom. Poučavati pospremanju radnog prostora. Tijekom poučavanja koncepta vremena koristiti se vizualnom podrškom u obliku vizualnog rasporeda, mjerača vremena i kalendara. Uvažavati učenikove senzorne osobitosti. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina u prirodnim situacijama, s različitim osobama i u različitim sredinama. Sadržaj provoditi na svim nastavnim predmetima, školskim i izvanškolskim aktivnostima.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.1.1. Učenik razvija vještine suradnje u igri i nastavnim aktivnostima.	– prihvaća suradnju s učiteljem radi dobivanja materijalne i/ili socijalne nagrade– izvršava učiteljeve upute tijekom aktivnosti– uvježbava traženje odmora od rada– uvježbava traženje pomoći odrasle osobe u školskoj sredini– prihvaća i dijeli predmete u zajedničkom radu– prihvaća i slijedi jednostavne upute u igri i radu s vršnjakom– prihvaća igre i aktivnosti s vršnjacima i razvija suradnju u manjoj grupi i u različitim prostorima škole– prepoznaje ulogu suradnika i razvija suradnički odnos	– izvršava upute odrasle osobe u većini aktivnosti i na poticaj surađuje u igri s vršnjakom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– suradnja u igri, suradnja s različitim osobama, suradničke uloge, pravila ponašanja u suradnji.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Suradnju učitelj – učenik razvijati na temelju pojačanja u obliku materijalne ili socijalne nagrade. Primjenjivati učeniku razumljiv sustav nagrađivanja. Planirati postupno umanjivanje usmjerenosti učenika na nagrađivanje. Pridobiti pažnju u aktivnostima od posebnog interesa učenika, razvijati suradnju s učenikom u strukturiranim i manje strukturiranim aktivnostima. Uvježbavati suradnju u različitim vrstama igara: igre s predmetom od posebnog interesa učenika, konstruktivne, pokretne, društvene, glazbene igre. Temeljito poučavati suradnji s vršnjakom i manjom skupinom vršnjaka, kao i suradnji u različitim prostorijama škole u kojima je rad drukčije strukturiran. Navikavati učenika na prihvaćanje i ispunjavanje suradničke uloge: dodavanje i dijeljenje predmeta, prenošenje predmeta u paru, pomažanje, traženje pomoći, čekanje na red, traženje odmora od rada, izmjenjivanje uloga, pravila kretanja u paru i grupi, pravila u jednostavnoj igri s vršnjakom. Koristiti se vizualnom podrškom u poučavanju suradničkim vještinama prikazom uzročno-posljedične veze poželjnog ponašanja i posljedice; pravilo *prvo – onda*, vizualni raspored, priče za učenje socijalnih vještina, slikopriče. Koristiti se pločom izbora za povećavanje interesa za suradnjom. Planirati generalizaciju vještine u različitim aktivnostima, prostorima i s različitim osobama u školi. Razvijati i izgrađivati suradnju među učenicima u pozitivnim iskustvima te postupnošću u trajanju i vrsti zahtjeva. Provoditi sadržaj na svim nastavnim predmetima i školskim aktivnostima.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.1.2. Učenik razvija vještine u komunikacijskoj interakciji.	– reagira i odaziva se na vlastito ime u blizini sugovornika te izvršava upućeni nalog– promatra lice učitelja i vršnjaka, sluša kad mu govore te odgovara gestom, slikom ili govorom– vježba počinjanje komunikacije s učiteljem i vršnjakom– podiže ruku za pridobivanje učiteljeve pažnje– zahtijeva predmete, aktivnosti, učiteljevu potvrdu ili dopuštenje– uvježbava komunikacijsku razmjenu s učenikom– uvježbava slijeđenje grupnih uputa	– odgovara sugovorniku u jednosmjernoj komunikacijskoj interakciji

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- komunikacija s učiteljem, komunikacijska razmjena s vršnjakom, komunikacijska interakcija u manjoj grupi vršnjaka.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Početi s kratkim i jednostavnim interakcijama služeći se predmetima i potičući aktivnosti od posebnog interesa učenika te se obraćati učeniku na njemu razumljiv način. Osigurati uspješnost učenikovih odgovora i nagrađivati svaki primjereni odgovor u komunikacijskoj interakciji. Stvarati prilike u kojima će učenik samoinicijativno početi komunikacijsku interakciju s učiteljem ili vršnjakom da bi dobio željeni predmet ili aktivnost. Poučavati komunikacijskim vještinama: odazivanje na ime, aktivno slušanje, održavanje primjerenog kontakta očima, izvršavanje naloga, odgovaranje, prepoznavanje gesta, zahtijevanje predmeta i aktivnosti, traženje učiteljeve pažnje, traženje pomoći, traženje dopuštenja. Pri uvježbavanju komunikacije s vršnjakom vježbati pozdravljanje, iniciranje i uzvratanje pozdrava, predstavljanje, čestitanje, zahtijevanje predmeta, igara i aktivnosti, dodavanje predmeta i sl. Poticati komuniciranje učenika u komunikacijskom krugu, izvršavanje grupnih uputa i sl. Poticati učenika na upotrebu gesta, slika i govora. Koristiti se pričama za poučavanje socijalnih vještina, glazbenim igrama, lutkarskim igrama i radionicama, videomodeliranjem, dopunjavanjem stihova poznatih pjesama, dovršavanjem izgovorene rečenice pomoću vizualne podrške, oponašanja učitelja i sl. Kod verbalnih učenika poticati govor u svim aktivnostima i svakodnevno stvarati više prilika za verbalne interakcije. Osigurati najmanje nametljivu vrstu podrške u uvježbavanju komunikacijske interakcije nastojeći umanjiti ovisnost učenika o verbalnoj podršci. Planirati generalizaciju vještina komunikacije u strukturiranim i nestrukturiranim igrama i vježbaonicama s manje poznatim osobama u školi i sličnim aktivnostima. Kontinuirano razvijati i izgrađivati pozitivna iskustva u komunikaciji učenika i provoditi takve sadržaje na svim nastavnim predmetima i školskim aktivnostima te u suradnji s roditeljima.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.1.3. Učenik razvija vještine primjerenog odnosa prema drugim osobama.	– prepoznaje vršnjake, učitelje i članove svoje obitelji prema imenu, fizičkom izgledu i osobnim karakteristikama– prepoznaje i razlikuje ugodne i neugodne emocije kod drugih prema izrazu lica– prihvaća pomoć odrasle osobe u pokušaju da ga utješi ili smiri ako je uznemiren– prihvaća igru i aktivnosti s vršnjakom koristeći se istim ili sličnim materijalima– oponaša poželjna verbalna i fizička ponašanja vršnjaka– primjenjuje primjerene fizičke dodire u kontaktu s vršnjakom i učiteljem	– koristi se prihvatljivim odgovorom u interakciji s drugim osobama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- fizičke karakteristike i osobine drugih osoba, ugodne i neugodne emocije kod drugih, igra s vršnjacima, primjereno ponašanje prema drugima osobama, primjerene emocionalne reakcije drugih osoba, proslave.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovni ishoda

Izgrađivati povjerenje i razvijati privrženost kod učenika od prvog susreta nadalje. Uspostaviti i njegovati prijateljski odnos s učenicom i među učenicima. Za prevenciju emocionalnog stresa učenika stvarati opušteno i veselo ozračje u skupini, primjenjivati učenje prema modelu – osobnim primjerom učitelja i drugih osoba u socijalnom okruženju. Usmjeravati učenika na uočavanje fizičkih karakteristika i osobina učenika u skupini, drugih osoba u školskoj okolini, članova obitelji te povezivati osobe s njihovim imenima. Usmjeravati na uočavanje i prepoznavanje izraza emocija na licu učitelja i vršnjaka, oponašanje emocija drugih, povezivanje stvarnih sa slikovno prikazanim emocijama. Poučavati primjerenim odgovorima na pojedinu emociju druge osobe, primjerenim fizičkim dodirima, pripremati usporednu igru, povezivati vršnjake u igru i sl. Obilježavati rođendane, blagdane i posebne dane u godini poučavajući društveno prihvaćenim načinima čestitanja i proslave. Neprimjerena i nepoželjna ponašanja pratiti protokolom, analizirati uzroke, posljedice i funkciju ponašanja te razraditi plan podrške koji obuhvaća postupke za prevenciju i intervenciju za ponašanje te evaluaciju provedenog plana podrške. U poučavanju primjerenom ponašanju upotrebljavati videomodeliranje, društvene priče, slikovne prikaze primjerenih odnosa prema drugima i druge metode rada. Izbjegavati slikovno prikazivanje neprimjerenih odnosa i ponašanja zbog apstrakcije pojma zabrane i osobitosti vizualnog pamćenja učenika s PSA-om; osigurati slike koje prikazuju isključivo poželjna ponašanja. Postupno povećavati zahtjeve, planirati generalizaciju vještina primjerenog odnosa s drugima u različitim aktivnostima, prostorima i s različitim osobama, primjerice proslava rođendana s proširenim krugom učenika iz škole. Kontinuirano stvarati prilike za pozitivna iskustva učenika u socijalnim interakcijama i provoditi takve sadržaje povezujući ih sa sadržajima drugih nastavnih predmeta te u igri i radionicama s učenicima drugih odjela. Suradivati sa stručnim suradnicima.

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.1.1. Učenik razvija vještine primjerenog odnosa prema osobama iz društvene zajednice.	– razvija sigurnost i osjećaj pripadnosti prema osobama i prostoru u užoj zajednici, u školi i obitelji – prihvaća interakciju s drugim učenicima iz škole – pokazuje interes za osobe iz uže okoline: dom i škola – prepoznaje osobu od povjerenja u školi – pokazuje interes za osobe koje želi posjetiti u široj zajednici – razvija vještine interakcije i pridružuje se poznatim osobama u užoj i široj zajednici – izabire vršnjaka za igru ili druženje na školskom igralištu ili parku – razvija osjećaj pripadnosti određenoj skupini	– pokazuje interes i privrženost prema osobama u užoj zajednici

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– osoba od povjerenja, osobe iz uže zajednice, sigurno okružje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Uspostaviti i njegovati odnos povjerenja i zajedništva među učenicima. Radi prevencije emocionalno zahtjevnih situacija za učenika treba stvarati mirno ozračje u skupini, primjenjivati učenje prema modelu – osobnim primjerom učitelja i drugih osoba u socijalnom okružju. Poučavati primjerenim odgovorima na pojedinu interakciju s drugim osobama, primjerenim fizičkim dodirima, pripremati usporednu igru te povezivati vršnjake u igru i sl. Raditi na izgradnji povjerenja učenika te poučavati prepoznavanju osoba od povjerenja. Usmjeravati učenikovu pažnju na praćenje i aktivno sudjelovanje u socijalnim interakcijama u užoj i široj zajednici. Osigurati prilike koje potiču povezanost u skupini, suradnički odnos, bliskost, pomaganje u školi, u obiteljskom domu i zajednici provođenjem učeniku poznatih aktivnosti. Koristiti se vizualnom podrškom i sredstvima primjerene potpomognute komunikacije u skladu s učenikovim razvojnim sposobnostima, razinom razumijevanja, socioemocionalnim razvojem i senzornim osobitostima. U poučavanju primjerenog odnosa prema drugima koristiti se slikovnim prikazom, slikopričama, jednostavnim i kratkim videozapisima stvarnih situacija, kratkim animiranim filmovima, pričama za učenje socijalnih vještina, videomodeliranjem. Stvarati prilike za susrete različitih skupina vršnjaka i strukturirano uvježbavati vještine. Svakodnevno osigurati pozitivno pojačanje primjerenih ponašanja. Izraditi programe vršnjačke podrške radi usvajanja vještina primjerenog odnosa prema drugima. Primjenjivati igrifikaciju primjerenu dobi. Primjenjivati preventivne strategije za oblikovanje poželjnih oblika ponašanja te pratiti i provoditi funkcionalnu analizu učenikova ponašanja. Planirati generalizaciju vještina u aktivnostima i prostorima izvan škole u suradnji s lokalnom zajednicom. Stvarati prilike za pozitivna iskustva u ostvarivanju primjerenih odnosa šireći krug poznanika od uže prema široj zajednici (učenika u školi, u susjednoj školi, parku, sportskoj aktivnosti).

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.1.2. Učenik razvija vještine primjerenog odnosa prema materijalnoj okolini.	– primjereno upotrebljava materijale i igračke na poticaj– primjereno odlaže osobne predmete na mjesto za odlaganje u školi i domu– sprema upotrijebljeni predmet na određeno mjesto u prostoru u poznatim uvjetima– prepoznaje primjerena mjesta za određenu vrstu igre i aktivnosti– primjereno upotrebljava sprave na školskom igralištu ili parku– pokazuje interes za aktivnosti i mjesta koja želi posjetiti– razvija ekološku svijest i naviku skupljanja i razvrstavanja otpada	– pokazuje primjeren interes i ponašanje na određenim mjestima u široj zajednici

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prostori u školi i domu, moj prostor i predmeti, tuđi predmeti, zajednički predmeti, očuvanje okoliša.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Stvarati naviku u učenika da se primjereno služe predmetima, spremaju i čuvaju osobne, tuđe i zajedničke predmete. Upoznati učenika s mjestima za provedbu različitih aktivnosti u učionici (radne stanice), garderobnim mjestom, mjestom u blagovaonici, mjestom u obiteljskom domu i sl. Poučavati prepoznavanju i primjerenom odnosu prema vlastitoj, tuđoj i zajedničkoj imovini. Poticati i osvješćivati važnost primjerenog razvrstavanja otpada u prostorima u kojima boravi. Koristiti se vizualnom podrškom i sredstvima primjerene potpomognute komunikacije u skladu s učenikovim osobitostima. Primjenjivati slikovne prikaze, edukativne digitalne sadržaje, priče za učenje socijalnih vještina, kratku dramatizaciju. Osigurati najmanje nametljivu vrstu podrške koja je dovoljna za osamostaljivanje u čuvanju i odnosu prema imovini. Kontinuirano provoditi sadržaje osvješćivanja primjerenog odnosa prema prostoru i materijalima na svim nastavnim predmetima, školskim aktivnostima i u suradnji s roditeljima.

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.1.3. Učenik razvija svijest o pridržavanju pravila ponašanja.	– prihvaća pravilo čekanja na red u užoj i široj zajednici– prihvaća vrijeme trajanja aktivnosti i odmora– prihvaća pravila kretanja u paru i grupi te pravila jednostavne igre– prihvaća pravila sigurnog kretanja u okolini– prepoznaje pravila ponašanja u školi, obitelji, zajednici– primjenjuje pravila ponašanja na poticaj– razvija primjerene oblike ponašanja na mjestima i prema osobama koje najčešće posjećuje u široj zajednici	– prihvaća jednostavna pravila ponašanja i kretanja u školi, obitelji i užoj zajednici

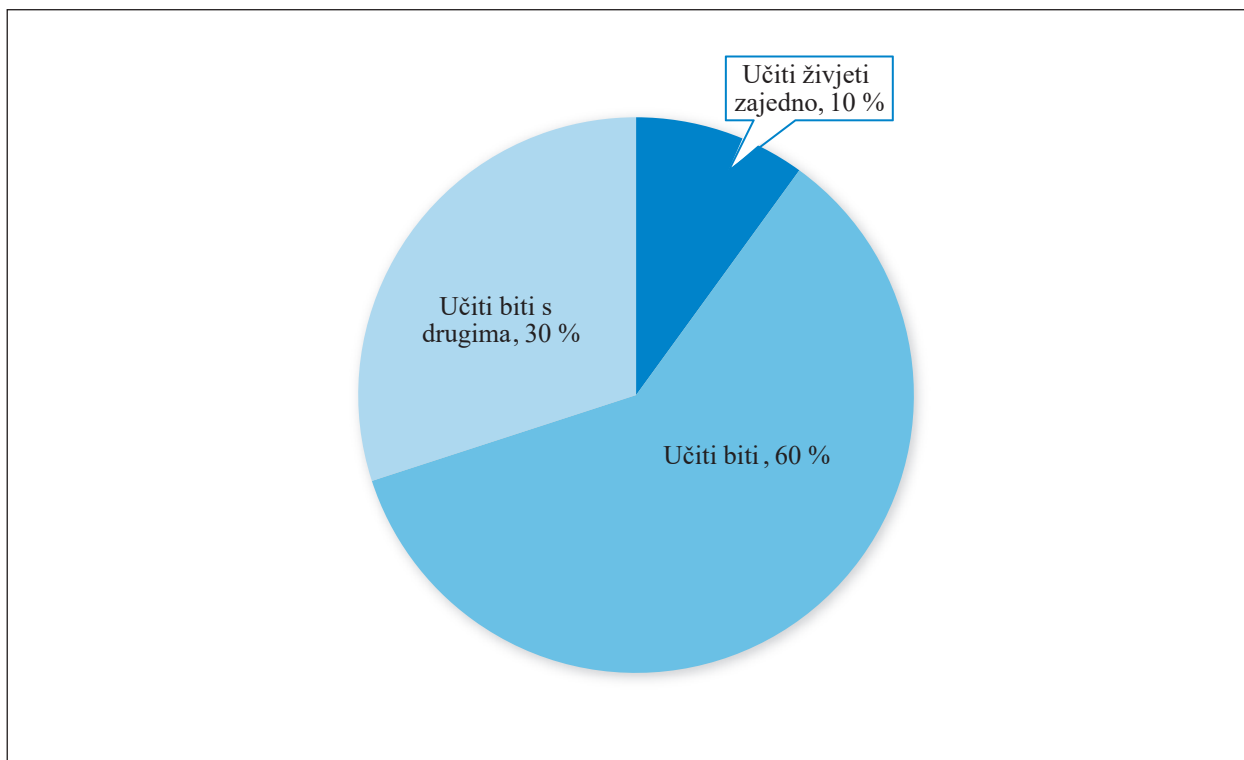
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– pravila ponašanja u školi, pravila ponašanja u obitelji, pravila kretanja u okolini.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Osigurati prilike za usvajanje pravila ponašanja i kretanja u stvarnim situacijama u skupini, školi, obitelji i društvu. Pripremati posebna pravila koja proizlaze iz specifične situacije za učenika. Poučavati uobičajenim pravilima ponašanja: čekanju na red, vrijeme trajanja odmora i rada, pravila za vrijeme objeda, kretanja na ulici i sl. Koristiti se vizualnom podrškom i sredstvima primjerene potpomognute komunikacije u upoznavanju s pravilima ponašanja i njihovu prepoznavanju. Primjenjivati priče za učenje socijalnih vještina. Slikovno prikazati pravila ponašanja u prostorima gdje ih se treba pridržavati. U vanjskom okružju koristiti se prijenosnim vizualnim prikazom pravila. Osigurati najmanje nametljivu vrstu podrške koja je dovoljna za uspješnu primjenu pravila ponašanja u stvarnim situacijama, planirati generalizaciju uvježbavanjem u različitim situacijama, pratiti napredak te postupno povećavati neovisnost o podršci. Usmjeravati učenikovu pažnju u situacijama kad je potrebno primijeniti pravilo ponašanja u poznatim i manje poznatim situacijama. Suradivati s roditeljima u primjeni istih pravila ponašanja i ujednačenosti prikaza i naziva pravila ponašanja.

U prvoj dobnoj skupini poučavanja naglasak se stavlja na stjecanje vještina upoznavanja i poznavanja sebe kao temelja za izgradnju ostalih socijalnih vještina. Zato se najveći broj nastavnih sati namjenjuje ostvarivanju ishoda iz organizacijskog područja učiti biti. Pritom se nipošto ne umanjuje važnost i potreba za ostvarivanjem ishoda iz područja učiti biti s drugima i učiti živjeti zajedno jer je suživot s drugima neizostavni dio učenikove svakodnevice.

3. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Socijalne vještine u dobnoj skupini od 7. do 10. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 11. do 15. godine

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.2.1. Učenik razvija sliku o sebi.	– prepoznaje i nabraja tjelesne i osobne karakteristike te vlastite vrijednosti i mogućnosti– opisuje sebe kao člana svojega razrednog odjela i škole– uočava razlike u fizičkom izgledu tijekom odrastanja– primjenjuje pojedine aktivnosti za brigu o fizičkom izgledu– prepoznaje i imenuje promjene tjelesnih i spolnih karakteristika u pubertetu– odabire prihvatljive oblike ponašanja povezane sa spolnošću– prepoznaje i na primjeren način brani svoju imovinu i osobni prostor	– opisuje osnovne tjelesne i osobne karakteristike

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– tjelesne i osobne karakteristike, osobine ličnosti, pubertet.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi razlikovanja sebe od drugih prema tjelesnim i osobnim karakteristikama poučavati učenika usvajanju znanja ili slike o sebi. Poučavanje dijelova tijela proširivati s vlastitog tijela na druge osobe i slikovni prikaz. Osim osnovnih, poučavati i proširivati znanje o ostalim dijelovima tijela (osjetilnim, unutarnjim, spolnim organima i dr.) te tjelesnim i osobnim karakteristikama. Kod učenika razvijati pozitivnu sliku o sebi razumijevanjem pozitivnih, odnosno negativnih, osobina te razliku uspjeha od neuspjeha. Poučavati ga kronološkom slijedu razvoja osoba različitih spolova (dojenče, predškolska dob, osnovnoškolska dob, srednjoškolska dob, odrasla dob), promjenama tjelesnih karakteristika u pubertetu (dijete – djevojka, mladić), prihvatljivim i neprihvatljivim dodirima te prihvatljivim oblicima ponašanja povezanim sa spolnošću (što je, primjerenost mjesta i dr.). Koristiti se vizualnom podrškom: slikovnim prikazima te pričama za učenje socijalnih vještina u svim dijelovima poučavanja. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina u prirodnim i životnim situacijama i u suradnji s roditeljima.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.2.2. Učenik upravlja svojim emocijama i ponašanjem.	– razlikuje i imenuje ugodne i neugodne emocije– odabire poželjan način ponašanja za određenu vrstu emocionalnog stanja– koristi se poželjnim oblicima ponašanja u izražavanju neugodne emocije, zabrane ili ograničenja– povezuje emocionalno stanje i tjelesne promjene– prihvaća svoju pogrešku i primjenjuje tehniku samokontrole– prihvaća posljedice svojeg ponašanja i primjenjuje tehniku samokontrole	– koristi se određenim tehnikama samokontrole u većini situacija koje mu izazivaju nelagodu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– emocije i samokontrola, ponašanje i tehnike samokontrole.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi razvoja sposobnosti samokontrole poučavati učenika odabiru poželjnih oblika ponašanja u situacijama koje mu izazivaju nelagodu. Osim izravnog učenja, iskoristiti svakodnevne životne situacije i prilike za usvajanje znanja o emocijama: razlikovanju ugodnih od neugodnih, načinima ponašanja, povezanosti emocionalnog stanja i tjelesnih promjena, razvijanju sposobnosti samokontrole. Uvježbavati scenarije igrajući uloge radi boljeg razumijevanja emocija i ponašanja. Poučavati učenika različitim tehnikama samokontrole: tehnike disanja, duboki pritisak, brojenje, odmak od situacije, isključivanje jednog ili više senzornih sustava (zamračivanje prostorije, slušalice na ušima i sl.). Tijekom aktivnosti čekanja postupno produživati vrijeme čekanja služeći se mjeračem vremena, brojeći i sl. Najaviti učeniku promjenu dnevne rutine ili smjera kretanja na njemu razumljiv način. Koristiti se rasporedom slijeda aktivnosti, pričama za učenje socijalnih vještina i sl. Vizualnu podršku pružati u svim dijelovima poučavanja. Uvažavati učenikove senzorne potrebe. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina u prirodnim situacijama: s različitim osobama, u različitim sredinama te u suradnji s roditeljima.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.2.3. Učenik razvija svoje potencijale.	– čini izbor mogućih načina izvedbe aktivnosti– produženo radi u odabranim aktivnostima– radi na proširivanju aktivnosti od vlastitog interesa– imenuje nove željene predmete i/ili aktivnost– pokazuje upornost u novim zadacima ili aktivnostima– koristi se različitim sposobnostima u radu– koristi se uspjehom za razvoj pozitivne slike o sebi– razlikuje uspjeh od neuspjeha	– koristi se usvojenim vještinama u novim zadacima ili aktivnostima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– vlastiti potencijali, vještine samozastupanja, odluke, prepoznavanje problema.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Radi razvijanja maksimalnog potencijala učenika te spoznavanja vlastitih mogućnosti omogućiti mu više prilika u kojima može postići uspjeh. Aktivnosti za razvijanje potencijala učenika, osim tijekom izravnog učenja (modeliranje, igranje uloga), svakako poučavati u svakodnevnim životnim situacijama. Uočiti učenikov potencijal te ga razvijati u aktivnostima od njegova posebnog interesa te ostalim školskim aktivnostima. Poučavanjem razvijati sposobnost samoizražavanja u komunikacijske svrhe te u socijalnom kontekstu. Tijekom određenih aktivnosti ponuditi mogućnost odlučivanja. Razvijati sposobnost pregovaranja, primjerice, poučavati ga njegovu pravu traženja odmora prije rješavanja zadatka. Omogućiti mu sudjelovanje u aktivnostima u kojima može razvijati te predstaviti svoj potencijal: glazbeno-scenske, likovne, sportske i druge radionice i događaji. Vizualnu podršku pružati u svim dijelovima poučavanja. Koristiti se slikovnim prikazom, bojama, pričama za učenje socijalnih vještina. Uvažavati učenikove senzorne potrebe. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina u prirodnim situacijama: s različitim osobama, u različitim sredinama i u suradnji s roditeljima.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.2.4. Učenik razvija radne navike.	– izvršava dvije aktivnosti u nizu prema verbalnoj uputi – poštuje vremenska ograničenja aktivnosti – razvija jednostavne vještine snalaženja u radnom okružju – upotrebljava materijal i pribor za rad na pravilan i siguran način – planira poznate zadatke i izvršava ih određenim slijedom – planira dnevne obveze i pridržava ih se – razvija odgovornost prema radnim obvezama – pokazuje zadovoljstvo rezultatom rada – poštuje radne obveze	– izvršava školske radne obveze poštujući slijed i vremensko ograničenje

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- školske obveze, radno okružje, pribori i materijali za rad, planiranje i izvršavanje obveza, sigurnost i odgovornost prema radu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Radi jačanja potencijala učenika u zadovoljstvu i uspjehu u obavljanju jednostavnih poslova, poučavati ga razvijanju vještina snalaženja u radnom okružju, obavljanju jednostavnih zadataka, poštovanju radnih obveza, sigurnosti te vremenskom ograničenju. Povezivati pribor za rad i funkcije. Omogućiti vremensko ograničenje određenog zadatka da bi učenik usvojio pojam vremena. Poučavati ga urednosti, sigurnosti i odgovornosti prema radu i potencijalno opasnim situacijama. Ohrabrivati ga u dovršenju zadatka. Čestim pohvalama pružati mu podršku tijekom cjelokupnog procesa rada. Određenu vještinu usvajati na temelju jasne upute i pružanja primjerene podrške. Izbjegavati dugačko nizanje usmenih uputa. Osigurati dovoljno vremena između davanja upute i učenikove reakcije/odgovora. Vizualnu podršku pružati u svim dijelovima poučavanja, odnosno onoliko koliko je potrebno. Koristiti se slikovnim prikazom, vizualnim rasporedom, mjeračem vremena, kalendarom. Podršku smanjivati do potpunog osamostaljenja. Uvažavati učenikove senzorne potrebe. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina u što većem broju prirodnih situacija: s različitim osobama, u različitim sredinama i u suradnji s roditeljima.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.2.5. Učenik razvija vještine rješavanja problema.	– prepoznaje situaciju u kojoj se problem događa – određuje problem – prepoznaje da može riješiti problem	– prepoznaje jednostavan problem

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– problemska situacija, određivanje i prepoznavanje problema i mogućeg rješenja.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi uspješne socijalne interakcije, održavanja socijalnog odnosa i funkcionalnog uključivanja u društvenu zajednicu kod učenika razvijati vještine rješavanja problema. Tijekom poučavanja vještina rješavanja problema koristiti se vizualnom podrškom za prikaz problemske situacije. Raščlaniti problemsku situaciju na manje dijelove zbog lakšeg razumijevanja konteksta situacije, prepoznavanja i iskazivanja svojih emocija, definiranja cilja te planiranja mogućih rješenja. Vizualnu podršku pružati u svim dijelovima poučavanja, odnosno u onoj mjeri koliko je učeniku potrebna. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina u svim prirodnim situacijama: s različitim osobama, u različitim sredinama i u suradnji s roditeljima.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.2.1. Učenik razvija vještine suradnje u radu i učenju.	– izgrađuje suradnju s učiteljem i vršnjacima dobivanjem socijalne nagrade, odgođenom nagradom ili bez nagrade– slijedi i spontano izvršava učiteljeve upute tijekom učenja– oponaša učiteljeve pokrete i ponašanja pri usvajanju novih vještina– razvija i izgrađuje suradnju s drugim učenicima prilikom usvajanja novih i uvježbavanja poznatih manipulativnih vještina– upotrebljava i dijeli materijal s drugima	– izvršava upute u tijeku manipulativnih aktivnosti koje izvodi u međuovisnosti s drugim učenikom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– suradnja učenika u igrama, suradnja učenika u radu, osobni i zajednički predmeti, pravila igre, odmora i rada.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Motivirati učenika na suradnju osmišljenim sustavom nagrađivanja i primjenjivati ga u radu dok se ne izgradi suradnički odnos neovisan o nagradi. Razvijati vještine suradnje u društvenim, konstruktivnim, sportskim, glazbenim i likovno-kreativnim igrama. Poticati navike posuđivanja osobnih i dijeljenja zajedničkih predmeta, suradničkog pripremanja i pospremanja radnog mjesta i učionice, pomaganja i traženja pomoći učitelja i učenika. Temeljito poučavati pravilima igre, odmora i rada u individualnom radu te poticati primjenu pravila u radu u paru i grupi s vršnjacima i odraslima. Koristiti se vizualnom podrškom u motiviranju učenika na suradnju prikazom uzročno-posljedične veze poželjnog ponašanja i posljedice; pravilo *prvo – onda*, priče za učenje socijalnih vještina, slikopriče, ploča izbora. Pripremati zadatke u kojima učenik ovisi o aktivnosti druge osobe za uspješno izvršenje zadatka te u kojima su učenici povezani zajedničkim priborima i materijalima za rad. Izabirati igre u kojima je suradnja među učenicima očigledna, izravna, a pravila igre kratka i jasna. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina suradnje s različitim brojem učenika u zajedničkim radionicama i igrama. Nadograđivati suradnički odnos među učenicima u pozitivnim iskustvima u svakodnevnim interakcijama u razredu i poznatim aktivnostima u drugim prostorima škole i provoditi sadržaj unutar svih nastavnih predmeta.

Ostvarivati suradnju s roditeljima i poticati primjenu vještina suradnje u svakodnevnim aktivnostima s članovima obitelji.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.2.2. Učenik razvija vještine u komunikacijskoj interakciji s odraslom osobom.	– reagira, sluša, odgovara na pitanja i izvršava učiteljeve upute– prepoznaje značenje gesta i izraza učiteljeva lica– prilagođuje vrijeme počinjanja komunikacijske interakcije– sluša govor odrasle osobe u manjoj grupi i slijedi grupne upute– izvršava dvosmjernu komunikaciju s učiteljem– izvršava jednosmjernu komunikaciju s odraslim osobama u školi	– izvršava komunikacijsku razmjenu s odraslim osobama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– odgovaranje na upute odraslih osoba, komunikacijske geste i mimika odraslih osoba, komunikacijska razmjena s odraslim osobama.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Komunikaciju razvijati pomoću predmeta, aktivnosti i zadataka od posebnog interesa učenika. Događivati postojeće komunikacijske vještine. Osigurati uspješnost učenikovih odgovora i nagradivati primjenu usvojenih vještina. Stvarati prilike u kojima će učenik samoinicijativno početi komunikaciju s odraslom osobom. Poučavati učenika održavanju primjerenog kontakta licem u lice s odraslim sugovornikom, aktivnom slušanju. Usmeravati učenikovu pažnju na govornika i na poštovanje govornika. Poučavati pravilima slušanja, govorenja, pravodobnog počinjanja odgovora, traženja pažnje prije počinjanja govora i sl. Poticati dvosmjernu komunikacijsku razmjenu u jednostavnim interakcijama s odraslim osobama u školi: pozdravljanje, predstavljanje, postavljanje pitanja, davanje komplimenta, traženje dopuštenja, traženje pomoći i dr. Poticati učenika na upotrebu gesta, pokreta, govora i slika u komunikaciji. Stvarati prilike za uvježbavanje i nadogradnju vještina u izmjeničnoj komunikacijskoj interakciji s odraslima. Uvježbavati komunikaciju u društvenim, glazbenim i lutkarskim igrama i radionicama, videomodeliranju, oponašanju i sl. Osigurati najmanje nametljivu vrstu podrške pri uvježbavanju komunikacije s odraslima nastojeći umanjiti učenikovu ovisnost o verbalnoj podršci. Za izvršavanje komunikacijskog zadatka učenika usmeravati na vizualnu podršku, demonstraciju i ostale neverbalne vrste podrške. Planirati generalizaciju vještina komunikacije s odraslima u školskoj zajednici, primjere, zaduživanjem učenika za prenošenje informacija drugom učitelju, ravnatelju, spremačici ili traženjem jednostavnih informacija od drugih. Planirati suradnju s roditeljima te poticati primjenu vještina komunikacije s odraslim članovima šire obiteljske zajednice.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.2.3. Učenik razvija vještine u komunikacijskoj interakciji s vršnjakom.	– orijentira tijelo prema vršnjaku koji govori i ostvaruje kontakt očima– koristi se primjerenim tonom glasa u komunikaciji s vršnjakom– reagira, sluša i izvršava slikovne i/ili govorne upute vršnjaka– prepoznaje značenje gesta i izraza vršnjakova lica– prilagođuje vrijeme počinjanja komunikacijske interakcije s vršnjakom– sluša govor ili prati nastup vršnjaka u manjoj grupi– izvršava jednostavnu dvosmjernu komunikaciju s vršnjakom	– izvršava jednostavnu komunikaciju s vršnjakom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- odgovaranje na vršnjakove upute, komunikacijske geste i mimika vršnjaka, komunikacijska razmjena među vršnjacima.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Pripremati aktivnosti u kojima će se vršnjaci povezivati u interakciju pomoću predmeta, aktivnosti i zadataka od zajedničkog interesa. Osigurati uspješnost odgovora i nagrađivati svaki primjereni odgovor u komunikacijskoj interakciji vršnjaka primjerenom individualnim razvojnim sposobnostima. Svakodnevno stvarati situacije u kojim će učenik samoinicijativno početi komunikaciju s vršnjakom. Poticati učenika na aktivno slušanje ili promatranje vršnjaka u komunikacijskoj interakciji, održavanje primjerenog kontakta licem u lice. Privikavati učenika na vrijeme potrebno vršnjaku za počinjanje ili odgovaranje na interakciju. Poučavati pravilima slušanja, glasnoće govorenja, pravodobnog počinjanja govora ili odgovora. Poticati dvosmjernu komunikacijsku razmjenu u jednostavnim interakcijama s vršnjacima: pozdravljanje, predstavljanje, postavljanje pitanja, davanje komplimenata, traženje pomoći, slijedenje vršnjakovih uputa u grupnoj igri i sl. Osigurati primjerenost teme i trajanja razgovora među učenicima zbog održavanja motivacije, omogućivanja pozitivnog iskustva i osjećaja uspjeha učenika u interakciji s vršnjakom. Poticati učenika na upotrebu gesta, pokreta, govora i slika u komunikaciji. Stvarati prilike za uvježbavanje i nadogradnju vještina komunikacije s vršnjakom. Uvježbavati vještine na različitim aktivnostima u komunikacijskom krugu: društvene priče, glazbene igre, lutkarske igre i radionice, videomodeliranje, oponašanje i sl. Osigurati najmanje nametljivu vrstu podrške nastojeći umanjiti učenikovu ovisnost o verbalnoj podršci. Planirati generalizaciju vještina te uvježbavati naviku komuniciranja s vršnjacima iz drugih skupina u zajedničkim igrama i radionicama u strukturiranim i manje strukturiranim uvjetima. Ostvarivati suradnju s roditeljima te poticati usvojene komunikacijske vještine s članovima obiteljske zajednice.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.2.4. Učenik razvija vještine primjerenog odnosa prema odraslim osobama.	– opisuje učitelje i roditelje prema fizičkom izgledu i osobnim karakteristikama– uvježbava primjereno stajanje ili sjedenje čekajući odraslu osobu– prepoznaje i razlikuje ugodne i neugodne emocije kod odraslih osoba prema izrazu lica– prepoznaje i primjenjuje primjereni odgovor na emociju odrasle osobe– koristi se primjerenim fizičkim dodirima u kontaktu s odraslom osobom– razvija lijepo ponašanje i poštovanje prema odraslima– pruža pomoć odrasloj osobi u pripremi aktivnosti– razvija poštovanje prema osobnim predmetima i osobnom prostoru odrasle osobe– prepoznaje osobine osoba od povjerenja	– slijedi i izvršava pravila i naloge odraslih osoba

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– fizičke karakteristike i osobine odraslih osoba, emocionalne reakcije odraslih osoba i primjereni odgovori, opća i posebna pravila primjerenog odnosa, proslave.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Izgrađivati povjerenje i prijateljski odnos s učenicom i učenika s drugim odraslim osobama u školi. Stvarati pozitivno ozračje i optimizam u školskom okružju te osobnim primjerom učitelja i primjerima drugih odraslih osoba utjecati na učenje po modelu. Poučavati općim i posebnim pravilima u odnosu prema bliskim osobama, osobama od povjerenja, prijateljima, poznatim i nepoznatim osobama. Upoznavati učenika s novim odraslim osobama u školskoj okolini. Poučavati prepoznavanju izraza emocija na licima odraslih osoba, ugodnim i neugodnim emocijama kod odraslih i primjerenim odgovorima. Organizirati proslave rodendana i blagdana te poučavati primjerenom ponašanju u fizičkoj blizini druge osobe, primjerenim fizičkim dodirima, čekanju, dobivanju dopuštenja ili odobrenja, poštovanju zabrane i sl. Koristiti se videomodeliranjem, pričama za učenje socijalnih vještina, slikovnim prikazima primjerenih odnosa prema drugima, kreativnom igrom, igranjem uloga, dramatizacijom i drugim metodama rada. Izbjegavati slikovno prikazivanje neprimjerenih međuljudskih odnosa zbog apstrakcije pojma zabrane, osigurati slike koje prikazuju isključivo pozitivno značenje. Neprimjerena i nepoželjna ponašanja pratiti protokolom, analizirati uzroke, posljedice i funkciju ponašanja te razraditi plan podrške koji obuhvaća postupke za prevenciju i intervenciju za ponašanje te evaluaciju provedenog plana podrške. Kontinuirano stvarati prilike za pozitivna i primjerena iskustva učenika u socijalnim interakcijama s odraslim osobama u školi.

Provoditi sadržaje na svim nastavnim predmetima, školskim aktivnostima i u suradnji s roditeljima.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.2.5. Učenik razvija vještine primjerenog odnosa prema drugim učenicima.	– odgovara na interakciju koju je počeo netko od vršnjaka– opisuje vršnjake prema fizičkom izgledu i osobnim karakteristikama– prihvaća igru i aktivnosti s vršnjakom koristeći se istim ili sličnim materijalima– oponaša poželjna verbalna i fizička ponašanja vršnjaka– primjenjuje primjerene fizičke dodire u kontaktu s vršnjakom– prepoznaje i razlikuje ugodne i neugodne emocije kod vršnjaka– prepoznaje i primjenjuje pravilan odgovor na ponašanje vršnjaka– razvija odnos poštovanja prema osobnim predmetima i osobnom prostoru drugih učenika	– pridržava se pravila u aktivnostima s grupom vršnjaka

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– pravilan odnos prema vršnjacima, fizičke karakteristike i osobine vršnjaka, ugodne i neugodne emocije kod vršnjaka, primjereno ponašanje prema vršnjacima, emocionalne reakcije vršnjaka i primjereni odgovor.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Kontinuirano izgrađivati povjerenje i prijateljski odnos među učenicima u svakodnevnim situacijama. Poučavati sadržaje kao što su imena i osobine učenika u skupini, drugih učenika iz škole, izrazi emocija na licima vršnjaka, poželjno ponašanje, primjereni odgovori na pojedinu emociju, proslave rođendana i blagdana, primjereno ponašanje u fizičkoj blizini vršnjaka, opća i posebna pravila primjerenog odnosa prema vršnjacima, odnos prema starijim učenicima, odnos prema mlađim učenicima i sl. Uvježbavati primjereno stajanje ili sjedenje čekajući na red u nestrukturiranim aktivnostima, primjereno uključivanje u aktivnost s vršnjakom, pozivanje vršnjaka na igru, traženje predmeta od vršnjaka, dijeljenje i posuđivanje vlastitih predmeta drugima, praćenje rutine grupe. Koristiti se videomodeliranjem, pričama za učenje socijalnih vještina, slikovnim prikazima primjerenih odnosa prema drugim učenicima, kreativnom igrom, igranjem uloga, dramatizacijom i dr. Izbjegavati slikovno prikazivanje neprimjerenih međuljudskih odnosa zbog apstrakcije pojma zabrane. Neprimjerena i nepoželjna ponašanja pratiti protokolom, analizirati uzroke, posljedice i funkciju ponašanja te razraditi plan podrške koji obuhvaća postupke za prevenciju i intervenciju ponašanja te evaluaciju provedenog plana podrške. Provoditi sadržaje na svim nastavnim predmetima i školskim aktivnostima te u suradnji s roditeljima utjecati na primjenu vještina u odnosima prema vršnjacima na kućnim druženjima, izlascima s prijateljima u park i sl.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.2.6. Učenik razvija vještine rješavanja sukoba.	– prepoznaje što je sukob i jednostavne postupke izlaska iz njega – primjećuje kad je u sukobu i reagira gestom, znakom ili izgovorom <i>Stop!</i> – prepoznaje mjesto za odmak iz situacije i isključuje se iz sukoba – izabire i uključuje se u aktivnosti za preusmjeravanje pažnje i interesa – uvježbava tehnike za samokontrolu ponašanja tijekom sukoba i nakon njega	– reagira gestom <i>Stop!</i> i traži učiteljevu pažnju kad je u sukobu
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:		
– sukob, gesta <i>Stop!</i> , mjesto za odmak iz situacije, preusmjeravanje interesa, tehnike za samoregulaciju ponašanja prema drugima.		
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda		
Izabrati primjerenu terminologiju za sukob, mjesto za odmak iz situacije i izabrane tehnike koje učenik razumije. Biti dosljedan u upotrebi istog naziva, primjerice, svađa, mjesto za stanku, opuštanje i sl. Poučavati postupcima izlaska iz sukoba ili rješavanja sukoba, prihvatljivim načinima iskazivanja frustracije, nošenja sa zadirkivanjem ili ometanjem koje čine drugi, ignoriranju vršnjaka ili situacija kad je to primjereno. Poučavanje provoditi u individualnom radu s učenikom, slikovno prikazati postupke koje će učeniku pomoći u izlasku iz sukoba. Uvježbavati i ponavljati sadržaje dramatizacijom, igranjem uloga, videomodeliranjem, pričama za učenje socijalnih vještina. Primjenjivati usvojene sadržaje u stvarnim situacijama sukoba na svim nastavnim predmetima, školskim aktivnostima i u situacijama unutar obiteljskog doma. Drugim učiteljima i roditeljima prenositi usvojeni način postupanja u sukobu.		

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.2.1. Učenik razvija vještine primjerenog odnosa i odgovornog ponašanja prema osobama iz društvene zajednice.	– obavlja jednostavna zaduženja unutar grupe u školi i obitelji u poznatim uvjetima – ostvaruje interakciju s drugim učenicima u užoj zajednici – pokazuje interes za prijateljstvom s vršnjacima iz šire zajednice – priključuje se i sudjeluje u aktivnostima veće grupe učenika u školskim i kućnim druženjima poštujući dogovorena pravila ponašanja – razvija vještine interakcije s osobama i u aktivnostima koje najčešće izabire u široj zajednici – uočava potrebu za pomoći drugima u široj okolini	– prepoznaje primjeren odnos s drugima i odgovorno ponašanje u zajednici

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

– vršnjaci izvan škole, odnosi s osobama iz lokalne zajednice, briga o osobama iz uže okoline.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Usmjeravati učenikovu pažnju na praćenje i aktivno sudjelovanje u socijalnim interakcijama u užoj i široj zajednici. Pripremati aktivnosti koje potiču povezanost, suradnički odnos, bliskost i pomaganje. Razvijati i uvježbavati odnos poštovanja prema osobama u obiteljskom domu, susjedstvu i široj obiteljskoj zajednici. Pripremati aktivnosti za uvježbavanje primjerene interakcije s osobama koje učenik susreće u zajednici: prodavačem, slastičarom, policajcem, frizerom, poštarom, knjižničarem, trenerom itd. U neposrednom poučavanju koristiti se simuliranim i prirodnim situacijama, jednostavnim i izravnim jezikom, osvješćivati učeniku poučavanu vještinu primjenjujući najmanje nametljivu podršku. Kreirati strukturirane prilike za učenje socijalnih vještina. Koristiti se vizualnim podsjetnicima i oblikovati ponašanje koje uključuje poželjne socijalne odgovore učenika. Radi boljeg razumijevanja situacija uvježbavati scenarije igrajući uloge te vizualnim podsjetnikom upućivati učenika na to kako se treba ponašati u određenoj situaciji, strukturirati situacije prijateljstva, odrediti primjerene teme razgovora. Uvažavati senzorne osobitosti pri posjetima mjestima u lokalnoj zajednici te birati vrijeme izlaska kad je prisutnost osjetilnih opterećenja u okolini manja. Prema potrebi za neke učenike ili situacije izraditi model grupnog ponašanja da bi razumjeli što se od njih očekuje. Uvježbavati ponašanje na događaju na vježbaonicama socijalnih vještina. Osigurati prilike za poučavanje vještinama primjerenog i odgovornog ponašanja prema društvenoj zajednici u stvarnim situacijama u obitelji, skupini i susjedstvu. Suradivati s roditeljima i stručnim suradnicima.

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.2.2. Učenik razvija vještine primjerenog odnosa i odgovornog ponašanja prema materijalnoj okolini.	– razvija odgovornost prema očuvanju predmeta koje svakodnevno upotrebljava– primjenjuje odgovorno ponašanje prema posuđenim predmetima– prepoznaje prostor u koji ne smije ulaziti ili predmet koji ne smije uzimati bez dopuštenja– razvija sigurnost i osjećaj pripadnosti određenom prostoru unutar škole i obitelji– pokazuje interes za mjesta, aktivnosti koje želi posjetiti u široj zajednici– reagira u potencijalno opasnoj situaciji tražeći pomoć druge osobe– razvija ekološku odgovornost prema materijalnoj okolini	– primjereno upotrebljava pribor i izvršava aktivnost pospremanja prostora u kojem svakodnevno boravi

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– materijalna okolina i ponašanje, ekološka svijest i briga o okolini, osobna uloga u očuvanju okoline.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Kontinuirano poticati pozitivan odnos učenika prema okolini te razvijati estetsku, higijensku i ekološku osviještenost za prirodno okružje. Poučavati prepoznavanju urednoga i neurednog, očuvanoga i uništenog, zagađenoga i nezagađenog u školi i okolini. Uvježbavati postupke očuvanja, brige, njege i uređivanja okoline. Temeljito poučavati i podsjećati učenika na pravila i norme prema kojima se treba ponašati u prostoru u kojem boravi i prema predmetima s kojima se služi. Poučavati vraćanju posuđenog predmeta na vrijeme i u dobrom stanju, pospremanju pribora na mjesto, čišćenju nereda nakon rada i sl. Za oblikovanje prihvatljiva ponašanja prema materijalnoj okolini koristiti se slikovnim prikazima, edukativnim kratkim filmovima, edukativnim aplikacijama i dr. Kreirati strukturirane prilike za vježbanje novih vještina u široj okolini, primjerice, ekoradionice u udruzi.

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.2.3. Učenik razvija navike pridržavanja pravila ponašanja.	– primjenjuje pravila igre i rada u paru i u grupi na poticaj – prepoznaje većinu školskih pravila i pravila u obitelji – primjenjuje određena pravila kretanja u prometu – primjenjuje jednostavna pravila ponašanja na javnim mjestima/prostorima – prihvaća pravila ponašanja u aktivnostima manje grupe izvan škole – uvažava vremensko ograničenje u svakodnevnim situacijama i aktivnostima na javnim prostorima	– slijedi pravila ponašanja u školi, obitelji i na javnim mjestima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– razredna pravila, školska pravila, pravila u javnim ustanovama, pravila na javnim vanjskim prostorima, pravila na javnim mjestima.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Osvješćivati važnost pridržavanja društvenih norma u individualnom poučavanju te u neposrednoj stvarnosti izgrađivati sustav vrijednosti. Oblikovati ponašanja učenika sukladno društveno prihvaćenim pravilima ponašanja. Uvježbavati pravila ponašanja u aktivnostima u zajednici: sjedenje u većoj grupi, podizanje ruke, primjereno pridobivanje pažnje učitelja u grupi, slijeđenje grupnih uputa, odgovorno izvršavanje zadatka, pravila u igrama na vanjskim prostorima. Poučavati pravilima ponašanja na različitim mjestima koje učenik posjećuje: trgovini, bazenu, frizerskom salonu, pekarnici, knjižnici, igralištu te pravilima kretanja u prometu od i do određenog mjesta u zajednici. Raščlaniti sadržaj poučavanja na manje korake, vizualno ih prikazati i pokazivati ih učeniku neposredno prije praktične izvedbe očekivanog ponašanja. Pripremiti vizualne podsjetnike za pridržavanje posebnih pravila na pojedinom mjestu, individualno prilagođene potrebama pojedinog učenika. Primjenjivati videomodeliranje, priče za učenje socijalnih vještina, igre uloga, kratke dramatizacije, oponašanje primjerenog ponašanja u stvarnim životnim situacijama, edukativne aplikacije, digitalne sadržaje i dr. Uvježbavati socijalne situacije u vježbaonici socijalnih vještina. Kreirati strukturirane prilike u zajednici koje će omogućiti učenicima dodatno uvježbavanje i unaprjeđivanje novih vještina.

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.2.4. Učenik razvija kulturni i nacionalni identitet zajedništvom i pripadnošću skupini.	– selektivno prepoznaje aktivnosti koje provodi u određenoj zajednici– prepoznaje tradicijske običaje koji povezuju članove skupine i zajednice– uspostavlja bliske socijalne odnose i gradi prijateljstva s učenicima iz škole i zajednice uz podršku– poštuje tradiciju svoje obitelji i zajednice– doprinosi školi i lokalnoj zajednici sudjelovanjem u aktivnostima	– prepoznaje društvene zajednice kojima pripada

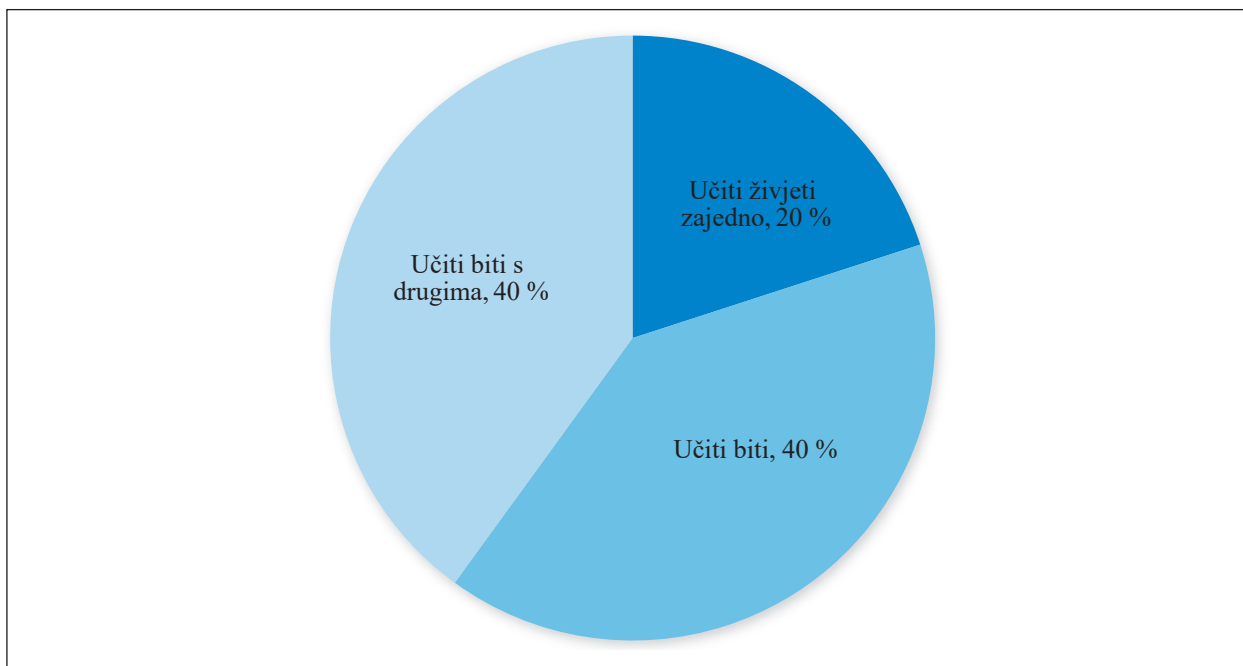
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– društvene zajednice kojima pripadam, aktivnosti u zajednicama, moj doprinos zajednici, tradicijski simboli i običaji.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Planirati i pripremati aktivnosti u kojima će učenik na pasivan ili aktivan način sudjelovati u aktivnostima ili običajima koji se održavaju u zajednici/zavičaju tijekom godine. Poučavati učenika o pripadnosti obiteljskoj, školskoj, mjesnoj i nacionalnoj zajednici, tko su članovi obiteljske i školske zajednice i koje se aktivnosti odvijaju u kojoj zajednici, po kojim znakovima možemo prepoznati zajednicu ili tradicijski običaj i sl. Za blagdane ili u posebnim danima u godini povezati obradu sadržaja s tradicijom proslave u obiteljskom domu. Poučavati učenike tradicijskim igrama: lovice, skrivača, crnoj kraljici, graničaru, skakanju u vrećama i sl. Osmisliti jednostavnu ulogu za nastup učenika na školskoj priredbi. Osvješčivati učeniku pripadnosti zajednici služeći se obiteljskim i školskim fotografijama, videima i drugim vrstama slikovne podrške. Poučavati strukturirane, tradicijske igre na dvorištu, igralištu koje imaju jasna pravila, u manjim grupama pažljivo birajući vršnjake koji su strpljivi i podržavajući. Koristiti se vizualnim podsjetnicima za očekivana ponašanja, pričama za učenje socijalnih vještina i dr. Osigurati prilike za stvaranje prijateljskih odnosa, različitih obiteljskih vrijednosti i proslave blagdana i obljetnica. Suradivati s roditeljima radi planiranja zajedničkih aktivnosti i razvoja pozitivnoga osobnog i kulturnog identiteta učenika, koristiti se sredstvima zajednice.

U ostvarivanju ishoda druge dobne skupine nastoji se izjednačiti važnost poznavanja sebe i poznavanja drugih osoba, što čini osnovu za razvoj socijalnih vještina u životu u zajednici.

4. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Socijalne vještine udobnoj skupini od 11. do 15. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 16. do 21. godine

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.3.1. Učenik primjenjuje znanja o sebi.	– nabraja svoje pozitivne osobine i uspjehe– nabraja i primjenjuje vještine kojima pridonosi skupini– nabraja obilježja odrasle osobe– nabraja uloge odrasle osobe– prepoznaje svoju ulogu u socijalnim odnosima u široj zajednici– pokazuje vještine zauzimanja za sebe– povezuje društveno prihvatljivo ponašanje i prihvaćenost u društvu– koristi se znanjem o sebi u ispunjavanju obveza i u interakciji s drugima	– prepoznaje obilježja sebe kao odrasle osobe i svoje uloge u zajednicama kojima pripada

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– prepoznavanje sebe i svojih vrijednosti, samozastupanje, društveno prihvatljiva ponašanja povezana s prihvaćenošću, karakteristike i uloga odrasle osobe, spolnost.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Prepoznate vrijednosti, pozitivne i negativne osobine kod učenika iskoristiti za poučavanje i razvijanje vještina samozastupanja. Poučavanje temeljiti na učenikovim jakim stranama, interesima i talentima te tako razvijati njegovo samopouzdanje i pozitivnu sliku o sebi. Pohvaljivati svaki uspjeh ili pokušaj ostvarenja zadatka. Proširivati i obogaćivati aktivnosti od posebnog interesa te poticati želju za sudjelovanjem u novim aktivnostima. Povezivati društveno prihvatljiva ponašanja s prihvaćanjem. Uvježbavati scenarije igrajući uloge radi boljeg razumijevanja situacije. Poučavati učenika izboru između više mogućnosti koje mu donose ugodno emocionalno stanje. Uvažavati učenikove senzorne potrebe. Poučavati učenika povezivanju tjelesnih i spolnih karakteristika kao odrasle osobe te aktivnostima, ponašanju i interesima koje sazrijevanje nosi sa sobom. Opisivati tjelesna i spolna obilježja te uloge odrasle osobe izborom slikovnih prikaza. Vizualnu podršku pružati u svim dijelovima poučavanja, odnosno onoliko koliko je učeniku potrebno. Koristiti se slikovnim prikazom, pričama za učenje socijalnih vještina i dr. Podršku smanjivati do učenikova potpunog osamostaljenja. Koristiti se i modeliranjem, igranjem uloga, animiranim filmovima i dr. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina u prirodnim situacijama: s različitim osobama, u različitim sredinama i u suradnji s roditeljima.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.3.2. Učenik upravlja svojim emocijama i ponašanjem.	– prepoznaje uzroke svojih emocionalnih stanja i ponašanja– kontrolira intenzitet emocije– razlikuje prihvatljive od neprihvatljivih dodira na sebi i drugima– koristi se prihvatljivim fizičkim dodirima u interakciji s drugima– razlikuje primjerena od neprimjerenih ponašanja drugih prema sebi i sebe prema drugima– reagira na neprimjereno ponašanje druge osobe prema sebi– prihvaća svoju pogrešku– prihvaća posljedice svojeg ponašanja– prihvaća poraz	– koristi se određenim tehnikama samokontrole emocija i ponašanja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– emocije, prihvatljivi i neprihvatljivi dodiri, primjereno i neprimjereno ponašanje, tehnike samokontrole.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Sposobnost upravljanja emocijama pomaže učeniku u suočavanju s frustracijama, strahovima, uzbuđenjima i drugim vrstama emocija tako da ga one ne preplavljaju i ne ometaju u učenju i razvoju. Koristiti se tehnikama modeliranja, igranjem uloga, ekspresivnim tehnikama, igrifikacijom kao pomoći za izražavanje i učenje. Koristiti se vizualnom podrškom za povezivanje emocionalnog stanja i ponašanja te razlikovanje prihvatljivih od neprihvatljivih ponašanja i dodira. Poticati primjenjivanje prihvatljivih ponašanja. Poučavati učenika o vlastitom i osobnom prostoru drugih osoba. Osvješčivati ga i upoznati s načinima reagiranja (riječima, gestom ili znakom *stop*) na neprimjereno ponašanje druge osobe prema njemu. Uvježbavati različite tehnike koje pomažu u postizanju i održavanju samokontrole. Učenika upoznati s različitim emocijama, njihovim intenzitetom i primjenom u izražavanju određenih oblika ponašanja. Poučavati što je primjereno odnosno neprimjereno s obzirom na intenzitet emocije. Uvažavati učenikove senzorne potrebe. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina u prirodnim situacijama: s različitim osobama, u različitim sredinama i u suradnji s roditeljima.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.3.3. Učenik primjenjuje razvijene potencijale.	– odraduje zadatak ili aktivnost zbog dobivanja socijalne nagrade– sudjeluje u zajedničkim aktivnostima izvan škole– imenuje aktivnosti koje može izabrati– imenuje jednostavne odluke koje može donijeti– donosi jednostavnu odluku– bira i planira više aktivnosti kojima se bavi u slobodno vrijeme– slijedi plan djelovanja za dostizanje određenog cilja– nabraja vlastite potencijale kojima pridonosi skupini	– izabire i izvodi društveno koristan posao

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– ja i ljudi oko mene, moji uspjesi, izbori i odluke, preuzimanje inicijative.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi razvijanja maksimalnog potencijala učenika te spoznavanja vlastitih mogućnosti omogućiti mu što više prilika u kojima može postići uspjeh. Aktivnosti za razvijanje potencijala učenika provoditi u neposrednom radu i svakodnevnim životnim situacijama. Uvježbavati scenarije igrajući uloge radi boljeg razumijevanja socijalne situacije: donošenje odluka o sudjelovanju u aktivnostima, njezinu trajanju i načinu izvršenja i slično. Prepoznat učenikov potencijal razvijati i proširivati u aktivnostima od posebnog interesa te u drugim školskim aktivnostima. Razvijati komunikacijsku sposobnost samoizražavanja i sposobnost donošenja odluke. Omogućiti sudjelovanje u aktivnostima u kojima razvija i predstavlja svoj potencijal (glazbeno-scenske, likovne, sportske i dr. radionice i događanja). Poučavati načini pristupanja drugim osobama radi počinjanja interakcije uz poštovanje pravila lijepog ponašanja. Poučavati primjerenom načinu odlaska iz situacije u trenucima uznemirenosti. Vizualnu podršku pružati u svim dijelovima poučavanja; koristiti se slikovnim prikazom, bojama, pričama za učenje socijalnih vještina. Uvažavati učenikove senzorne potrebe. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina u prirodnim situacijama s različitim osobama, u različitim sredinama i u suradnji s roditeljima.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.3.4. Učenik primjenjuje usvojene radne navike.	– opisuje svoje obveze u školi i domu– imenuje i povezuje pribor i alat kojim radi s njihovom funkcijom– imenuje materijal i alat prema planu zadatka– izabire materijal i alat prema planu zadatka– prati više uputa u nizu u aktivnostima od više koraka– planira vrijeme potrebno za izvršenje određenog zadatka– primjenjuje usvojena znanja i vještine u izvršavanju obveza– pokazuje odgovornost prema radnim obvezama– povezuje uloženi trud s rezultatom rada– izvršava neke složenije zadatke– primjenjuje usvojene navike u brizi o urednosti radnog prostora	– izvršava radne obveze u svakodnevnom životu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– radne obveze, materijal i alati, proces rada i njegova važnost, radna disciplina, pojam vremena.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi jačanja potencijala učenika zadovoljstvom i uspjehom u obavljanju jednostavnih i složenijih poslova, poučavati ga razvijanju osjećaja odgovornosti prema radnim obvezama te poštovanju vremenskih i sigurnosnih ograničenja. Izraditi plan redosljeda odrađivanja određenih zadataka te uvježbavati njegovo slijedenje. Osigurati što više prilika za uvježbavanje. Poučavati urednosti, sigurnosti i odgovornosti prema radu i potencijalno opasnim situacijama. Ohrabrivati u dovršenju zadatka, pohvaljivati, koristiti se jasnim uputama, izbjegavati duge usmene upute te pružati podršku. Osigurati dovoljno vremena između davanja upute i učenikove reakcije/odgovora. Vizualnu podršku pružati u svim dijelovima poučavanja, odnosno onoliko koliko je učeniku potrebno. Koristiti se slikovnim prikazom, vizualnim rasporedom, mjeračem vremena, kalendarom i dr. Podršku smanjivati do učenikova potpunog osamostaljenja. Uvažavati učenikove senzorne potrebe. Planirati i provoditi generalizaciju usvojenih vještina u prirodnim situacijama s različitim osobama, u različitim sredinama i u suradnji s roditeljima.

A. Učiti biti

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV A.3.5. Učenik primjenjuje vještine rješavanja problema.	– uočava problem– imenuje problem i traži pomoć druge osobe– imenuje rješenje problema– odabire rješenje za jednostavan problem	– uočava problem i traži pomoć druge osobe

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– rješavanje problema.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Primjenjivati i održavati usvojene načine rješavanja problema. Uvježbavati scenarije rješavanja problema igrajući uloge radi boljeg razumijevanja socijalne situacije. Koristiti se vizualnom podrškom u prikazu dijelova problemske situacije i rješenja problema. Umanjivati podršku do mjere koja će učeniku omogućiti veću samostalnost u donošenju odluka o načinu rješenja određenog problema. Omogućiti veći broj socijalnih situacija u kojima učenik može primijeniti vještine rješavanja problema. Drugim učiteljima i roditeljima prenositi usvojeni način rješavanja problema.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.3.1. Učenik primjenjuje vještine suradnje u radu i učenju.	– spontano surađuje s drugima motiviran uključivanjem u rad i dovršetkom zadatka– oponaša učitelja i vršnjake pri usvajanju novih radnih vještina– surađuje s drugima u pospremanju i pripremanju pribora i materijala za zajedničke aktivnosti– surađuje s drugima radi stvaranja zajedničkog proizvoda– primjenjuje načine traženja pomoći od drugih osoba i pružanja pomoći drugima u radu i učenju	– izvršava aktivnosti surađujući u radu i učenju s poznatim osobama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– suradnja u školskim obvezama, suradnički odnos, prava i obveze u suradnji.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ostvarivati ishod nadograđujući postojeće vještine suradnje i njegovati pozitivan odnos prema radu i osobama te neprekidno osvješćivati prava i obveze osoba u radu. Unaprjeđivati suradnički odnos učenika pri izvršavanju svakodnevnih školskih obveza, izradi proizvoda, izvršavanju jednostavnih poslova, učenju, dijeljenju i posuđivanju osobnih predmeta, izmjenjivanju uloga u radu, pomaganju i

traženju pomoći učitelja, učenika iz razreda i drugih osoba u školi. Poučavati primjeni vještina suradnje u aktivnostima s učenicima iz drugih razrednih odjela te u učenju i radu unutar veće skupine osoba. Poticati na primjenu pravila ponašanja u suradnji u paru i u skupini te pridržavanje obveza. Pripremati zadatke za uvježbavanje suradnje u društvenim igrama, sportskim igrama, glazbenim i likovnim aktivnostima, aktivnostima u paru povezanim zajedničkim priborom za rad, zadacima u kojima učenik ovisi o aktivnosti druge osobe za njegovo izvršenje. Pripremati aktivnosti za suradnju učenika u učenju u skupini. Stalno pratiti učenikov napredak i prilagođivati metode poučavanja u različitim uvjetima u kojima se odvija suradnička aktivnost. Poticati vještine suradničkog odnosa s učenicima i među njima pozitivnim iskustvima u svim školskim aktivnostima. Planirati generalizaciju vještina suradnje u aktivnostima i prostorima izvan škole u dogovoru s roditeljima i lokalnom zajednicom (primjerice, sudjelovanjem u pripremi javnog događaja).

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.3.2. Učenik primjenjuje vještine komunikacijske interakcije.	– slijedi grupne upute – prepoznaje značenje gesta i izraza poznatih i manje poznatih osoba – sluša sugovornika i upravlja procesom slušanja neovisno o okružju – postavlja pitanje sugovorniku i prenosi informaciju na razumljiv način – počinje komunikacijsku interakciju kad je to primjereno – aktivno sudjeluje u recipročnoj komunikacijskoj interakciji s mladima, vršnjacima i odraslima – služi se vještinama funkcionalne komunikacije	– primjenjuje vještine funkcionalne komunikacije s poznatim osobama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– uvažavanje sugovornika u komunikacijskoj interakciji, predstavljanje novim osobama, traženje i prenošenje informacija.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Održavati i usavršavati sve usvojene vještine komunikacijske interakcije s odraslima i vršnjacima iz prethodnog razdoblja. U aktivnostima uvažavanja sugovornika uvježbavati služenje riječima *molim*, *hvala*, *izvoli*, *oprosti*, gestama rukom ili izrazima lica za pridobivanje pažnje prije nego što prekine razgovor drugih, pozdravljanje i ulazak u interakciju s drugima na socijalno prihvatljiv način, prilagodbu glasnoće govora ili glasanja u skladu s prirodom razgovora, udaljenost od sugovornika i mjesta na kojem se odvija razgovor, pristojno isključivanje iz komunikacijske interakcije ili aktivnosti. Poticati učenika na sudjelovanje u razgovoru s odraslima, uvježbavati neobvezni razgovor ili čavrljanje, uključivanje i održavanje komunikacije u socijalnoj interakciji s dvjema ili više odraslih osoba i sl. Uvježbavati traženje i prenošenje informacija na pitanja *tko/što/gdje/kad*. U komunikaciju s učenikom uključivati mlade i starije učenike. Poučavati pomoću modela, igranjem uloga, gledanjem edukativnih filmova i priča, priča za učenje socijalnih vještina i dr. Koristiti se slikovnim prikazima u poučavanju

novih pojmova, davanju komplimenata, traženju i prenošenju informacija. Uvježbavati traženje i prenošenje informacija s različitim osobama u užoj i široj zajednici te pretraživanje različitih izvora (medijskih sadržaja). Stvarati prilike za stalan razvoj komunikacijskih vještina u interakciji s drugim osobama u stvarnim i simuliranim situacijama. U suradnji s roditeljima planirati provedbu, održavanje i poticanje daljnjeg napredovanja u komunikacijskim vještinama u interakcijama s članovima šire zajednice.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.3.3. Učenik primjenjuje vještine primjerenog ponašanja prema odraslim osobama.	– poštuje osobni prostor odrasle osobe – izgrađuje poštovanje prema osobnim predmetima, osobnom prostoru i vremenu odrasle osobe – pokazuje primjereni interes za druženje s odraslom osobom – pokazuje interes i primjereno reagira na osjećaje odraslih osoba – primjenjuje lijepo ponašanje – prepoznaje situacije u kojima odrasloj osobi treba pomoć i pruža pomoć – redovito preuzima odgovornost prema dogovorenom obliku pomoći odrasloj osobi – prepoznaje vlastita ponašanja koja imaju utjecaj na ugodne emocije odraslih osoba	– povezuje poželjno ponašanje s ugodnom emocijom kod drugih osoba

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– obilježja lijepog ponašanja, osobni prostor odrasle osobe, briga i odgovorno ponašanje prema odraslim osobama, moje ponašanje utječe na druge.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Osvješčivati učenika o dobrobiti i vrijednosti poželjnih i funkcionalnih ponašanja te neprekidno davati pozitivne povratne reakcije. Poučavati učenika lijepom ponašanju kao što je pridržavanje otvorenih vrata, kucanje na vrata prije ulaska, zamolba za upotrebu tuđeg predmeta, davanje komplimenata i pozitivnih izjava odraslima, pristojno odgovaranje, isključivanje iz aktivnosti ili napuštanje prostora i sl. U prikazu očekivanog ponašanja učenika i povezane ugodne emocije kod druge osobe koristiti se sljedećim vizualnim sadržajima: pričama za učenje socijalnih vještina, slikopričama, videomodeliranjem, igrama uloga, dramatizacijom i dr. Temeljito poučavati, uvježbavati i poticati oblike lijepog ponašanja u individualnom, radu u paru te u grupnom radu. Stalno stvarati prilike za pozitivna iskustva učenika u socijalnim interakcijama s odraslim osobama i provoditi sadržaje na svim nastavnim predmetima. Uvježbavati primjeren odnos s drugim odraslim osobama u školi na zajedničkim školskim aktivnostima, obilježavanju prigodnih dana u školi, natjecanjima, svečanim priredbama i sl.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.3.4. Učenik primjenjuje vještine primjerenog odnosa prema drugim učenicima.	– pokazuje primjereni interes za druženje s vršnjakom– pronalazi svoje mjesto kad se pridružuje grupi vršnjaka– poštuje osobni prostor i osobne predmete vršnjaka i mlađih osoba od sebe– pokazuje primjereni interes za emocije vršnjaka i mlađih učenika– primjenjuje primjereni odgovor na emociju vršnjaka i mlađih učenika– prepoznaje situacije u kojima vršnjaku treba pomoć i pruža pomoć– razvija naviku pružanja pomoći mlađim učenicima iz škole– redovito preuzima odgovornost prema dogovorenom obliku pomoći mlađem učeniku	– pokazuje primjeren interes i brigu o osjećajima vršnjaka te prepoznaje situaciju kad treba pružiti pomoć

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– vršnjački interesi i odnosi, osobni prostor vršnjaka, briga i odgovorno ponašanje prema mlađim osobama.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Pripremati aktivnosti u kojima učenik može izgrađivati odnos povjerenja, prijateljski i suradnički odnos učenika s vršnjacima i mlađim učenicima u školi. Poučavati sadržajima kao što su pravila ponašanja i odnos prema manje poznatim članovima u grupi, kako i zašto pomagati mladima od sebe, pomaganje mlađim učenicima u školi pri odijevanju, nošenju torbe, vođenju do razrednog odjela i sl. Uvježbavati postupke ljubaznog odnosa prema drugima pomoću vizualnih podsjetnika. Koristiti se videomodeliranjem, pričama za učenje socijalnih vještina, slikovnim prikazima primjerenih odnosa prema drugim učenicima, igranjem uloga, dramatizacijom i dr. Poželjna ponašanja koja učenik nužno treba usvojiti treba pratiti protokolom, analizirati tijekom i napredak u ponašanju, održavati motivaciju i neprestano poticati poželjno ponašanje. Postupno povećavati učenikove zahtjeve prema drugim učenicima, planirati generalizaciju vještina kreativnim, sportskim, glazbenim vježbaonicama primjerenog odnosa s učenicima drugih odjela i sl. Neprekidno stvarati prilike za pozitivna iskustva učenika u socijalnim interakcijama i provoditi takve sadržaje u sadržajima drugih nastavnih predmeta te u prigodnim situacijama u školskom okruženju.

B. Učiti biti s drugima

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV B.3.5. Učenik primjenjuje vještine rješavanja sukoba.	– uspoređuje potrebu i emociju druge osobe s vlastitom potrebom i emocijom– slijedi upute za prihvaćanje i traženje isprike i opraštanja drugom– pristaje na dio dogovora iako ne dobiva ishod kojem se nadao– fizički se udaljava od osobe koja predstavlja fizičku prijetnju– primjećuje kad su drugi u sukobu i reagira neodobravanjem– prepoznaje najčešće razloge koji ga dovode u sukob– primjenjuje naučene tehnike samokontrole radi prevencije sukoba	– izabire prihvatljiv način izlaska iz sukoba

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– moje potrebe i potrebe drugih osoba, moje emocije i emocije drugih osoba, rješavanje sukoba.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Prepoznati i predvidjeti izvore sukoba za pojedinog učenika te osvješćivati učenika u prepoznavanju i načinima prevencije sukoba. Poučavati prepoznavanju i uvježbavanju primjene postupaka ili načina izlaska iz sukoba, postupku opraštanja i ispričavanja. Prakticirati upotrebu određenog prostora i vremena za dogovor i izbor usred sukoba ili nakon njega, prihvaćanje situacije u kojemu oba sudionika dobivaju ili situacije u kojima oba sudionika gube i dr. Poučavanje provoditi u individualnom radu s učenicom. Slikovno prikazati ključne pojmove sadržaja i uzročno-posljedične veze ponašanja i posljedica na individualiziranim primjerima za pojedinog učenika. Uvježbavati i ponavljati sadržaje dramatisacijom, igranjem uloga, videomodeliranjem, pričama za učenje socijalnih vještina i dr. Primjenjivati usvojene sadržaje u stvarnim situacijama sukoba u školi i obiteljskom domu. Prenositi drugim učiteljima i roditeljima da potiču primjenu najučinkovitije usvojenog načina postupanja u sukobu.

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.3.1. Učenik primjenjuje vještine primjerenog odnosa i odgovornog ponašanja prema osobama iz uže i šire društvene zajednice.	– prepoznaje i opisuje osobine prijatelja iz šire zajednice– pokazuje brigu i primjenjuje postupke pružanja pomoći drugima u široj okolini– obavlja jednostavna zaduženja u lokalnoj zajednici– koristi se stečenim vještinama u ostvarivanju socijalne interakcije s osobama u široj zajednici– primjenjuje vještine komunikacijske interakcije u odnosu s osobama iz šire zajednice– priključuje se skupini osoba iz lokalne zajednice i sudjeluje u aktivnostima poštujući dogovorena pravila	– primjenjuje postupak pružanja pomoći drugoj osobi

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– kućanski poslovi, briga o bolesnima i starima, osobe iz lokalne zajednice, bonton u svakodnevnom životu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Planirati provedbu sadržaja u suradnji s osobama iz šire zajednice. Usmjeravati učenikov interes na aktivno sudjelovanje u socijalnim interakcijama u široj zajednici. Pripremati aktivnosti koje potiču povezanost, suradnički odnos, bliskost i pomaganje. Poučavati postupcima brige o bolesnim ukućanima, ukućanima starije dobi, pomaganju u izvršavanju poslova u svakodnevnom životu. Planirati odlaske na različita mjesta i susrete s osobama u zajednici: prodavačem, pekarom, slastičarom, policajcem, frizerom, poštarom, knjižničarom itd. Socijalno uključivati u aktivnosti s vršnjacima u zajednici, u rekreacijske i sportske aktivnosti u zajednici. Koristiti se vizualnim podsjetnicima i oblikovati socijalno ponašanje učenika u široj zajednici. Prije izlaganja stvarnoj prilici za primjenu vještina, uvježbavati socijalne scenarije igrom uloga te vizualnim podsjetnikom upućivati učenika kako se treba ponašati u određenoj situaciji. Uvažavati senzorne osobitosti pri posjetima mjestima u lokalnoj zajednici te birati vrijeme izlaska kad je mogućnost osjetilnih opterećenja u okolini manja. Provoditi izvanučioničnu nastavu radi uključivanja učenika u društvena događanja u suradnji s lokalnom zajednicom. Uključiti roditelje u planiranje izlazaka učenika s prijateljima u park, sportsko igralište, prodajni centar, knjižnicu, kino i slično.

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.3.2. Učenik primjenjuje vještine primjerenog odnosa i odgovornog ponašanja prema materijalnoj okolini.	– primjenjuje postupke i navike očuvanja i održavanja predmeta koje svakodnevno upotrebljava– primjenjuje vještine čišćenja i spremanja prostora u kojima svakodnevno boravi– izvršava aktivnosti brige o okolišu– odabire aktivnosti u prirodi i posjećuje mjesta u široj okolini radi ispunjenja slobodnog vremena– reagira u potencijalno opasnoj situaciji primjenjujući naučeni postupak uz pomoć odrasle osobe	– primjenjuje postupke održavanja predmeta i prostora u kojima svakodnevno boravi

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– očuvanje predmeta i prostora; briga o okolišu: biljkama, životinjama, čistoća okoliša, otpad; boravak u prirodi; odgovornost u opasnim situacijama: prepoznavanje, reagiranje, traženje pomoći i prirodne nepogode.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Neprekidno poticati pozitivan odnos učenika prema okolini te razvijati higijensku, estetsku i ekološku osjetljivost prema materijalnoj okolini. Uvježbavati usvojene vještine čišćenja, pranja, brisanja i održavanja predmeta i prostora. Poticati samoinicijativnost u skupljanju i razvrstavanju otpada u unutrašnjim i vanjskim prostorima. Planirati šetnje lokalnom zajednicom, osvješčivati o ljepotama prirode i ispunjenju slobodnog vremena aktivnostima na vanjskim prostorima. Utvrđivati znanja o prepoznavanju opasnih situacija: opasnost od pada, ozljeda predmetima, požara, poplava... te o poduzimanju preventivnih postupaka i primjerenih postupaka u pojedinoj situaciji. Za oblikovanje prihvatljiva ponašanja prema materijalnoj okolini koristiti se slikovnim prikazima poželjnih postupanja, pričama za učenje socijalnih vještina, edukativnim kratkim filmovima, digitalnim aplikacijama i dr. Uvježbavati ponašanja pravilnoga i odgovornog ponašanja u pojedinoj situaciji igranjem uloga, dramatizacijom, igrifikacijom i dr. Kreirati strukturirane socijalne prilike za vježbanje novih vještina u široj okolini, primjerice, ekordionice. U suradnji sa stručnim suradnicima organizirati radionice i posjet javnim i sigurnosnim službama (policiji, vatrogascima, hitnoj pomoći). Poticati roditelje na pripremu aktivnosti čišćenja i održavanja prostora u obiteljskom domu te na planiranje izlazaka s učenikom u prirodu i druga mjesta u zajednici. Osigurati usklađenost postupanja u opasnim situacijama u školi i domu.

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.3.3. Učenik primjenjuje društveno prihvatljiva pravila ponašanja u zajednici.	– primjenjuje pravilo čekanja na red i trajanje aktivnosti– primjenjuje pravila ponašanja za stolom– primjenjuje pravila u radnim obvezama– primjenjuje pravila u komunikaciji– primjenjuje pravila kretanja u prometu– primjenjuje poželjne oblike ponašanja prema osobama iz uže i šire zajednice– primjenjuje poželjne oblike ponašanja na mjestima koje najčešće posjećuje u široj zajednici	– primjenjuje pravila ponašanja na organiziranom događaju u široj zajednici

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– čekanje na red, vrijeme objeda, kretanje u prometu, ponašanje prema osobama, ponašanje na mjestu u zajednici.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

U neposrednoj stvarnosti usmjeravati ponašanja sukladno društvenim pravilima te izgrađivati i stvarati sustav vrijednosti. Uvježbavati pravila ponašanja prema osobama i mjestima u zajednici: pristojno čekanje na red, pristojno pozdravljanje, pristojno uzimanje obroka, strpljenje u radu, poštovanje vremena trajanja rada, objeda, odmora, igre i sl. Unaprjeđivati naviku pridržavanja pravila ponašanja na različitim mjestima koje učenik posjećuje: trgovini, bazenu, frizerskom salonu, pekarnici, knjižnici, igralištu i dr. Osvješčivati važnost pridržavanja društvenih normi u individualnom poučavanju primjenjujući videomodeliranje, priče za učenje socijalnih vještina, edukativne aplikacije i digitalne sadržaje, igre uloga, kratke dramatizacije, oponašanje prikladnog ponašanja u stvarnim životnim situacijama. Pripremiti vizualne podsjetnike za pridržavanje posebnih pravila na pojedinom mjestu, individualizirane potrebama pojedinog učenika. Uvježbavati socijalne situacije u vježbaonici socijalnih vještina. Planirati odlaske u trgovinu, kino, kazalište, knjižnicu, sportski događaj, koncert, restoran, izlet ili kraće putovanje te time omogućiti učeniku uvježbavanje pridržavanja pravila ponašanja.

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.3.4. Učenik opisuje postupanje u situacijama neprimjerenih ponašanja drugih osoba prema sebi.	– prepoznaje osobu kojoj smije govoriti o osobnim podacima– razlikuje osobe od povjerenja i potencijalno opasne osobe u zajednici– razlikuje primjereno od neprimjerenog ponašanja drugih osoba prema sebi– prepoznaje ugrožavajuće društvene situacije– prepoznaje različite vrste zlostavljanja– prepoznaje što treba poduzeti u situacijama opasnosti, pritiska vršnjaka ili nasilja– nabraja neke opasnosti internetske komunikacije s neznancima i kako zaštititi privatnost	– prepoznaje neprimjereno ponašanje drugih prema sebi i traži pomoć osobe od povjerenja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- osoba od povjerenja, nepoznata osoba, pritisak vršnjaka, neprimjerena ponašanja drugih osoba, postupak u slučaju zlostavljanja.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Poučiti načinu prenošenja informacija osobi od povjerenja samoinicijativno ili postavljanjem pitanja i potpitanja. Poučavati karakteristikama osoba od povjerenja, načinu prepoznavanja nepoznate i potencijalno opasne osobe. Poučavati prepoznavanju neprimjerenih ponašanja drugih prema njemu i postupku prijave takvih ponašanja osobi od povjerenja, samozaštiti i samopomoći u slučaju zlostavljanja. Primjenjivati vizualnu podršku u prepoznavanju ciljnog događaja i načina postupanja. Poučavati učenika samopomoći služeći se vizualnim podsjetnicima (predlošcima) ili karticama za specifična ponašanja i postupke. Prikazivati socijalni scenariji u obliku slikopriče za utvrđivanje razumijevanja situacija. Koristiti se semaforom za prepoznavanje emocionalnih stanja, obrascima za praćenje i funkcionalnom analizom ponašanja. Uvježbavati poželjne odgovore u specifičnim situacijama u vježbaonici socijalnih vještina. Osigurati najmanje nametljiv oblik podrške potreban pojedinom učeniku radi postizanja neovisnosti i generalizacije usvojenih vještina. Poticati primjenu vještina primjerene interakcije u igrama u paru i grupi s učenicima iz drugih razreda. U suradnji s roditeljima poticati primjenu vještina u obiteljskom domu.

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.3.5. Učenik primjenjuje naučene vještine u stvarnim životnim situacijama koje omogućuju suživot s drugima.	– primjenjuje radne vještine i navike pri pomaganju drugima u poslovima svakodnevnog života– koristi se vještinama komunikacije u interakciji s drugim osobama– prepoznaje situaciju gubitka i koristi se socijalnim vještinama za primjereno nošenje s gubitkom– pokazuje odgovorna ponašanja pri upotrebi novca u domu i zajednici– prepoznaje različitosti u grupnim odnosima i ponaša se u skladu s pravilima grupe– koristi se socijalnim vještinama pri snalaženju u novim situacijama u zajednici	– koristi se radnim vještinama pri pomaganju drugim osobama u poslovima svakodnevnog života

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– svakodnevni život u obitelji; svakodnevni život u zajednici; pravila ponašanja i postupanja u raznovrsnim ulogama; pristojno ponašanje i ljubaznost u ophođenju.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Osvješčivati pripadnost i ponašanje u svakodnevnom životu s drugima: obitelj, razred, škola, vršnjaci, šira obitelj, različita članstva. Poučavati fleksibilnom preusmjeravanju s jedne aktivnosti na drugu, primjerenom reagiranju na nužne promjene rutine, promjeni ponašanja ovisno o socijalnoj situaciji: drukčije ponašanje s članovima obitelji, a drukčije sa strancima, kontroliranje ljutnje ili povrijeđenosti, pravilno korištenje riječima hvala, molim, doviđenja. Uvježbavati ponašanje u ulozi kao pješak, gost, pacijent, igrač, kupac, gledatelj i sl. Poučavati primjeni različitih pozitivnih aktivnih odnosa prema drugima: zajednički rad, pomoć, druženje i igra. Uvježbavati poštovanje pravila i discipline prema sebi, drugima, imovini, preuzimanje odgovornosti, nošenje s posljedicama kršenja pravila, prevladavanje sukoba i osvješčivanje različitosti u grupnim odnosima: razumijevanje, prihvaćanje postojanja neravnoteže između želja i mogućnosti. Uvježbavati korištenje mobilnim uređajem / digitalnom tehnologijom u komunikaciji s drugima, obavljanje telefonskog poziva ili slanje poruke. Poučavati poznavanju posebnog mjesta za čuvanje novca: novčanik, kasa za štednju. Primjenjivati priče za učenje socijalnih vještina, unaprijed pripremiti tekst koji učenik može ponavljati (primjerice, U redu je gubiti.), vizualne podsjetnike (predloške) za očekivana ponašanja, osobne mape socijalnog ponašanja i mape grupnog ponašanja. Koristiti se tehnikom oblikovanja socijalnog ponašanja pomoću osobnih mapa koje jasno prikazuju posljedice i rezultate očekivanoga i neočekivanog ponašanja. U mapi očekivanih ponašanja jasno prikazati očekivanja, a u mapi neočekivanih ponašanja naglašavati posljedice takve vrste ponašanja. Pomagati učeniku da izabire ispravne odluke o svojim ponašanjima. Uvježbavati vještine u igri uloga, vršnjačkom videomodeliranju, vježbo-nici socijalnih vještina i dr. Planirati izvanučioničnu nastavu i osigurati učeniku izvornu stvarnost socijalnih situacija. Osigurati prilike za provođenje i primjenu naučenih socijalnih vještina u različitim svakodnevnim aktivnostima u neposrednoj okolini: odlazak na različita mjesta s prijateljima u pratnji roditelja ili drugih odraslih osoba (primjerice, u park, igralište, restoran, dom zdravlja, prodajni centar, koncert, plesnu zabavu, rodendan, kino, knjižnicu, sportski klub).

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.3.6. Učenik se uključuje predstavljajući nacionalnoga i kulturnog identiteta u zajednicu.	– opisuje kulturne vrijednosti zajednice i zavičaja– nabraja tradicijske vrijednosti zavičaja– opisuje obilježja svojega kulturnog i nacionalnog identiteta– poštuje događaje i mjesta koji imaju etnički, kulturni i vjerski značaj– poštuje ljude i običaje zajednice i zavičaja– pridružuje se na priredbama i kulturnim prigodnim događanjima u lokalnoj zajednici– predstavlja sebe, školu i zajednicu na aktivnostima i događanjima koji su bitni zajednici	– predstavlja sebe, školu ili obitelj u aktivnostima i događanjima u zajednici

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- kulturne ustanove u zajednici, tradicijski običaji u zajednici, obilježja domovine Hrvatske, odnos prema zavičajnim vrijednostima.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ostvarivati ishod na izvanučioničnoj nastavi, prezentacijskim aktivnostima, posjetima kulturno-umjetničkim ustanovama, sudjelovanjem na događanjima i svečanostima u školi i lokalnoj zajednici, upoznavanjem drugih škola i zajednica, sudjelovanjem u virtualnim projektima gdje učenici mogu komunicirati s učenicima drugih zemalja te upoznati njihovu kulturu, običaje i način života. Obradivati sadržaje pomoću likovno-kreativnih radova kulturnih ustanova, običaja, folklora, nacionalne kuhinje, nacionalnih obilježja, himne, grba, novca i jezika. Poučavati odnosu poštovanja i vrijednosti zavičajnog identiteta predstavljanjem radova u široj zajednici i sl. Za oblikovanje prihvatljiva ponašanja prema kulturnim, tradicijskim i nacionalnim vrijednostima ljudi i običaja koristiti se slikovnim prikazima poželjnih ponašanja, pričama za učenje socijalnih vještina, edukativnim kratkim filmovima, digitalnim aplikacijama i dr. Uvježbavati ponašanja pravilnoga i odgovornog ponašanja u pojedinoj situaciji igranjem uloga, dramatizacijom, igrifikacijom i dr. Provoditi sadržaje uz podršku roditelja/skrbnika i lokalne zajednice te sudjelovati u javnim događajima u zavičaju.

C. Učiti živjeti zajedno

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.3.7. Učenik primjenjuje osnovne vještine samozastupanja.	– primjenjuje vještine komuniciranja pred grupom osoba pri opisivanju vlastitog izgleda, interesa, želja, slike o sebi, vlastitih potencijala – izvršava odabir i donosi jednostavnu odluku – traži pomoć u prikupljanju informacija povezanih s donošenjem odluke – preuzima odgovornost za vlastitu odluku	– primjenjuje vještine komuniciranja o vlastitim potrebama, provođenju izbora, donošenju odluke i traženju pomoći u poznatim uvjetima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– predstavljanje vlastitih potencijala, međuljudski odnosi, vlastiti izbor i odluka.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ostvarivati ishod osnaživanjem udruživanja učenika u grupe u samozastupanju (iskazivanje svojih želja, potreba, prava). Poučavati načinima predstavljanja vlastitih potencijala: vlastitog izgleda, interesa, želja, slike o sebi. Uvježbavati komunikaciju pred grupom, komuniciranje vlastitih potreba ili izbora, traženje pomoći pri donošenju odluke. Poučavati prepoznavanju odnosa unutar obitelji, s prijateljima i poznanicima. Poučavati mogućnostima izvršavanja izbora: razumijevanje biranja i posljedice izbora, razvijanje svijesti o vlastitim pravima, prava na izbor, donošenje odluka, odgovornost za vlastitu odluku. Multimedijским sadržajima, pričama za učenje socijalnih vještina, socijalnim scenarijima, igranjem uloga, videozapisima radi demonstracije vještine, videomodeliranjem poučavati vještinama samozastupanja. Uvježbavati različite socijalne situacije i simuliranje u vježbaonici socijalnih vještina. Stvarati više prilika za provođenje izbora i donošenje odluka. Osigurati najmanje nametljivu vrstu podrške u uvježbavanju vještina samozastupanja i samoodređenja nastojeći umanjiti ovisnost učenika o verbalnoj podršci. Postupno povećavati zahtjeve, planirati generalizaciju vještina samozastupanja u različitim aktivnostima, s različitim osobama i u različitim situacijama, pratiti napredak i prilagođivati metode poučavanja. Planirati poučavanje u suradnji sa stručnom službom škole. Neprekidno stvarati prilike za samozastupanje učenika i provoditi takve sadržaje na svim nastavnim predmetima i školskim aktivnostima. Roditelje uključivati u sve sastavnice ishoda za primjenjivanje vještina samozastupanja.

C. Učiti živjeti zajedno

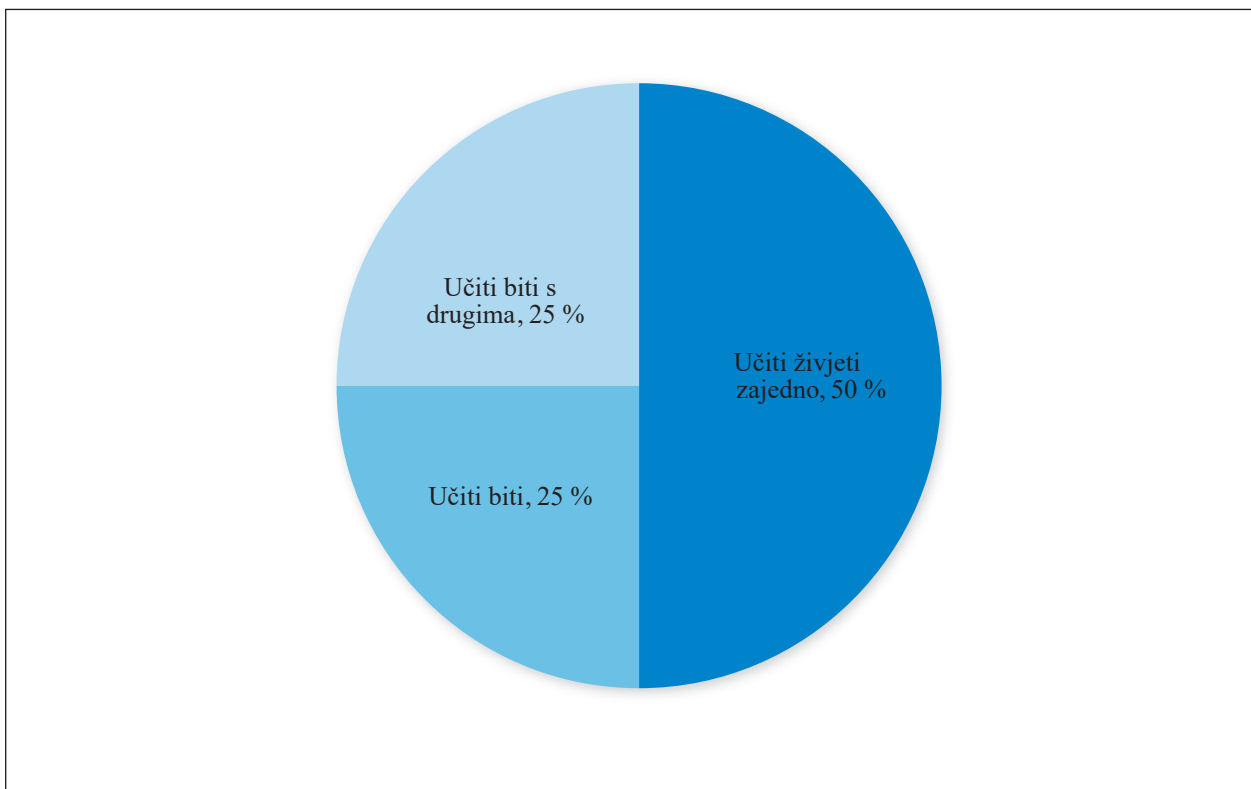
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA SV C.3.8. Učenik primjenjuje socijalne vještine za planiranje života nakon završetka školovanja.	– prati vremensko odbrojavanje na kalendaru i povezuje da sljedeće godine neće dolaziti u školu – prepoznaje i izabire aktivnosti u kojima može sudjelovati izvan škole – izrađuje plan svojeg dana bez odlaska u školu	– navodi aktivnosti u koje se može uključiti u zajednici

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– život nakon škole, osobna putovnica, plan za budućnost.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishod ostvarivati u posljednjoj godini učenikova školovanja. Pripremati učenika na završetak školovanja radi ublažavanja stresa, nesigurnosti i tjeskobe. Upoznati učenika s planom završetka školovanja, poučiti ga planiranju dana bez škole, izboru aktivnosti u obitelji, široj zajednici (radionice, trening...) radi kvalitetnog ispunjenja slobodnog vremena. Izraditi školski slikovni album s presjekom značajnih događaja tijekom školovanja. Izraditi osobnu komunikacijsku putovnicu koja sadržava potpune informacije o učeniku kao osobi, opisuje njegove jake strane i specifične potrebe, a služi radi uspostavljanja uspješne interakcije za prijelazno razdoblje u nova okružja s novim osobama koje ne poznaje. Predstaviti učeniku plan za budućnost: planiranje prijelaza u odraslu dob, socijalne vještine u odrasloj dobi, radne vještine i ostalo. Multimedijским sadržajima, pričama za učenje socijalnih vještina, socijalnim scenarijima (predložak s prikazanim uputama), videomodeliranjem pripremati učenika za završetak školovanja. U suradnji s roditeljima uvježbavati planiranje dana bez škole, postupno navikavati na novi dnevni raspored, proširivati aktivnosti u zajednici izvan škole. Suradivati sa stručnom službom.

U poučavanju socijalnim vještinama u dobnoj skupini od 16. do 21. godine naglasak se stavlja na područje učiti živjeti zajedno. U toj dobnoj skupini učenik i zakonski postaje punopravni član društvene zajednice i nužno je da izgrađuje društveno prihvatljiva ponašanja u neposrednim iskustvima u životu šire zajednice.

5. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Socijalne vještine u dobnoj skupini od 16. do 21. godine

E. POVEZANOST S DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Socijalne vještine je predmet u kojem se učenika poučava vještinama primjerenog odnosa prema okolini, što izravno primjenjuje u svim drugim područjima kurikula. Kao izdvojeni predmet ima i integrativnu ulogu jer sadržaji i aktivnosti iz drugih nastavnih predmeta mogu biti objedinjeni u sadržajima i aktivnostima učenja i poučavanja nastavnog predmeta Socijalne vještine. Najizraženija je povezanost s predmetnim kurikulumom Jezik i komunikacija jer se vještine verbalne i neverbalne komunikacije ubrajaju u osnovne socijalne kompetencije. Jezik i komunikacija alati su koji učeniku daju priliku za primjenu usvojenih socijalnih vještina te ustrajnost u usvajanju novih. Na sličan način povezan je i s nastavnim predmetima Vještine svakodnevnog života i Matematičke vještine čiji su sadržaji i aktivnosti poučavanja neizbježni dio svakodnevne učenikove društvene i materijalne okoline. Tjelesna i zdravstvena kultura usmjerena je na razvoj motorike, zdravlja tijela i uma te time izravno podržava sadržaje kurikula usmjerene na razvoj učenikove svijesti o sebi, tjelesnim potencijalima i ulogama u grupi. Učenik dobiva priliku otkriti natjecateljski duh i razvijati osjećaj samopouzdanja te tako nastavlja izgrađivati povjerenje u okolinu. Povezanost s nastavnim predmetima Likovna i Glazbena kultura ostvaruje se u tome što se tijekom provedbe aktivnosti tih predmeta učeniku daje prilika za spontano izražavanje unutarnjih emocionalnih stanja. I izloženost umjetničkim radovima, posebice glazbenim, ima terapijski učinak na učenikov unutarnji svijet. Time ovaj predmet dobiva ulogu poveznice učenikova unutarnjeg svijeta s vanjskim te povećava mogućnost utjecaja na poboljšanje socijalnih kompetencija. U nastavnom predmetu Izobrazba u obavljanju poslova socijalne vještine pomažu u ostvarivanju ishoda u radnim vještinama i stjecanju radnih kompetencija. Socijalne vještine usko se nadovezuju na sadržaje osnovne razine odgojno-obrazovnih ishoda međupredmetnih tema Osobni i socijalni razvoj, Zdravlje, Građanski odgoj i obrazovanje, Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije, Održivi razvoj, Učiti kako učiti te Poduzetništvo.

F. UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA

Iskustva učenja

Učenik s PSA-om socijalne vještine usvaja u bliskim odnosima i interakciji s ljudima oko sebe, ali ne spontano, stoga ga je potrebno njima poučavati. Škola, obiteljski dom te uža i šira društvena zajednica socijalna su okružja i idealno mjesto za poučavanje, učenje i primjenu socijalnih vještina. Ciljevi učenja ostvaruju se izravnim poučavanjem u prirodnim i simuliranim socijalnim situacijama postupno izgrađujući učenikove vještine i iskustva u svim dobnim skupinama. Poučavanje socijalnim vještinama prilagođeno je učenikovim razvojnim mogućnostima i potrebama. Dio sadržaja kurikula odnosi se na razvoj znanja o sebi i razumijevanje vlastitih emocionalnih stanja, razumijevanje drugih, uspostavljanje i održavanje bliskih odnosa, rješavanje problema i donošenje odluka i dr. Poučavanje ovim sadržajima odvija se slijedom aktivnosti učenja od konkretnoga i učeniku poznatog prema apstraktnom, uz jasne i kratke upute, najčešće uz vizualnu podršku, nagrađivanje uspješnih odgovora i ponašanja učenika, dosljednim ponavljanjem, učvršćivanjem znanja i primjenom usvojenih vještina u svakoj prirodnoj socijalnoj situaciji.

Uloga učitelja

Učitelj utječe na socijalna iskustva učenika na različite načine: svojim stavovima, vjerovanjima, očekivanjima te ponašanjem u razrednoj interakciji. S učenikom razvija emocionalan, suradnički i odnos povjerenja. Svojim asertivnim ponašanjem, afektivnim izrazima lica, govorom tijela i postupcima služi kao model učenicima tijekom procesa poučavanja predmetnog kurikula. Sustavno razvija i izgrađuje pozitivna iskustva u interakciji s učenikom, stavove o učenju, pozitivna i primjerena očekivanja, vjeruje u učenika i u ostvarenje uspjeha u učenju. Sve navedeno osnovni su preduvjeti koji pomažu i potiču učenika u ostvarenju odgojno-obrazovnih ishoda nastavnog predmeta Socijalne vještine.

Učitelj procjenjuje jake strane, učenikove razvojne potrebe i potencijale te pomoću njih sastavlja individualizirani kurikulum. Poučavanje prilagođuje razvojnim osobitostima, interesima učenika te njegovim senzornim potrebama. Organizira odgojno-obrazovni proces koji uključuje različite metode, tehnike poučavanja i stilove učenja te izbor sadržaja primjeren učenikovim razvojnim sposobnostima i interesima. To su raščlamba zadataka, vizualno potpomognuta komunikacija, priče za učenje socijalnih vještina, videomodeliranje i drugo. U obradi nastavnih sadržaja učitelj se koristi različitim metodama i tehnikama kao što su igrifikacija, igranje uloga, dramatizacija, scenske improvizacije, socijalni scenariji i drugo.

Usmjerava učenikovu pažnju u situacijama kad je potrebno primijeniti pravila ponašanja u poznatim i manje poznatim situacijama. Motivira učenika pozitivnim potkrepljenjima te mu tako pomaže u održavanju interesa u radu i podizanju razine samopouzdanja. Vođen znanjem i vještinama, izrađuje didaktički materijal koji prilagođuje svakom učeniku pojedinačno. Redovito prati učenikov napredak te prilagođuje metode rada i svoje postupke tijekom cjelokupnog procesa poučavanja. Stvara prilike za kontinuirani razvoj različitih socijalnih vještina u interakciji s drugim osobama u stvarnim i simuliranim situacijama, primjerice, u vježbaonici socijalnih vještina.

Uloga je učitelja osigurati pomoć i podršku pri razvijanju i usvajanju vještina te umanjivati razinu i intenzitet podrške radi postizanja većeg stupnja učenikove neovisnosti. Najčešće vrste podrške koje učitelj pruža učeniku su sljedeće: fizička podrška, fizički poticaj, pozicioniranje, demonstracija (modeliranje), verbalno vođenje i usmjeravanje te vizualna podrška. Fizička podrška uključuje fizičko vođenje pokreta učenika prilikom izvršenja određenog zadatka ili ponašanja. Fizički poticaj podrazumijeva fizičko uvođenje učenika u aktivnost te prepuštanje rada učeniku do trenutka kad ga je ponovno potrebno potaknuti na rad. Pozicioniranje je postavljanje učenika na položaj pred pripremljeni poznati zadatak. Demonstracija podrazumijeva učiteljevu izvedbu koraka nekog zadatka ili ponašanja ispred učenika koji prati i ponavlja učiteljeve radnje. Verbalna je podrška vrsta pomoći prilikom koje učitelj govori učeniku što treba činiti tijekom izvršenja zadatka. Kod ove vrste podrške važno je umanjivati ovisnost učenika o verbalnom vođenju te je postupno uklanjati. Usmjeravanje podrazumijeva verbalno ili neverbalno usmjeravanje učenikove pažnje na zadatak ili na vizualne upute za zadatak. Vizualna podrška u kontekstu poučavanja učenika samostalnoj izvedbi zadatka označava slikovne prikaze potrebnih radnji za izvršenje zadatka. Provodi se u kombinaciji s ostalim vrstama podrške. Konačni cilj vizualne podrške jest omogućiti učeniku obavljanje zadatka od početka do kraja bez prisutnosti i nadzora druge osobe, čime se učeniku osigurava prilika za razvoj samostalnosti u radu. Također je važno pružati učeniku podršku u pojačavanju ili smanjenju senzornih unosa u situacijama učenja. Učitelj uvijek prilagođuje metode rada koristeći se najmanje nametljivom (intruzivnom) vrstom podrške.

Razvija suradnički odnos s kolegama iste i ostalih struka (psiholozima, logopedima, pedagogima, knjižničarima) razmjenjujući iskustva, znanje i didaktički materijal. Suraduje s roditeljima koje doživljava kao partnere u svim dijelovima odgojno-obrazovnog procesa i ostalim članovima uže i šire zajednice.

Materijali i izvori

Materijali za učenje koji se primjenjuju, temeljeni su na vizualnom pristupu. Vizualna sredstva, pomagala i simboli se prema složenosti nižu od jednostavnih i konkretnih do apstraktnih. Njihov slijed pomiče se od stvarnog predmeta ili situacije do snimke, fotografije u boji, slike u boji, crne i bijele slike, crtanja linije te konačno do grafičkog simbola i pisanog govora. Vizualnim se prikazima učitelji koriste:

- za organiziranje, praćenje i prelaženje između aktivnosti: mjesečni, tjedni, dnevni rasporedi, rasporedi za podjelu zadatka na manje dijelove, popisi provjere aktivnosti, redosljed radnji prema uputi *prvo – onda*, planeri i ploče s izborom aktivnosti
- za osiguravanje pravila ili uputa: vizualno isticanje razrednih dužnosti, kartice s pravilima povezanim sa specifičnim zadacima i aktivnostima, piktogrami i pisane upute za razumijevanje novih informacija, poštovanje pravila *moj red – tvoj red*, uputa upozorenja STOP
- za podršku oko razumijevanja i snalaženja u okruženju: označavanje predmeta, natpisa, popisa, tablica i poruka

- za izražavanje emocija, poticanje primjerenog oblika ponašanja te odabir tehnike za samokontrolu: slikovni prikazi emocija i tehnika za postizanje samokontrole (barometar emocija), poželjnih oblika ponašanja, pravila ponašanja
- za poučavanje socijalnim vještinama: priče za učenje socijalnih vještina
- za povezivanje socijalne situacije s uputama i primjerenim reakcijama: pokazivanje niza ponašanja u obliku slikovnog prikaza praćenih tekstom.

U učenju i poučavanju nastavnog predmeta Socijalne vještine očekivani ishodi učenja ostvaruju se s različitim predmetima iz neposredne stvarnosti, didaktičkim sredstvima i pomagalima te ostalim izvorima znanja. Didaktički materijal izrađuje se i prilagođuje za postizanje uspjeha u skladu s učenikovim razvojnim mogućnostima, sposobnostima te senzornim osobitostima. U izradi materijala učitelj se služi svojom kreativnošću te ostalim izvorima edukativnih digitalnih sadržaja.

Okruže

Škola je sredina u kojoj se učenik osjeća sigurno i zaštićeno. Zato se osigurava vrsta podrške okoline koja omogućuje učenje i poučavanje u podržavajućoj i poticajnoj sredini prilagođenoj učenikovim osobitostima i potrebama. To uključuje prilagođivanje učionice i svih prostora škole u kojima se provode aktivnosti za uvježbavanje socijalnih vještina. Osiguravaju se uvjeti u okružju koji pomažu u razumijevanju i boljem snalaženju te praćenju uputa za učenje i primjenjivanje socijalnih vještina. Učenik u takvoj sredini bez straha od neuspjeha i senzornih opterećenja doživljava nova iskustva koja mu služe kao dodatni poticaj za usvajanje znanja i vještina. Sustavno se prate učenikove reakcije na okruže te se ono prilagođuje da bi se održalo pozitivno radno ozračje te smanjila vjerojatnost pojave nepoželjnih ponašanja.

Strukturiranje prostora u učionici uključuje organizaciju vizualno odijeljenih dijelova prostora namijenjenih određenoj vrsti aktivnosti: rad s učiteljem, rad u paru, zajednički rad i druženje i prostor za odmor. U radnom okružju učeniku se prema potrebi osigurava miran i tih prostor za odmor, opuštanje ili tzv. odmak od situacije. Takav prostor može biti u učionici ili kao zasebna prostorija (mirna/tiha soba). U učionici ili drugom prostoru škole organizira se poseban prostor – vježbaonica socijalnih vještina. Vježbaonica je opremljena priborom i materijalima za simulirano uvježbavanje određenih socijalnih vještina i njome se učenici i učitelj koriste nakon neposrednog poučavanja u učionici, a prije generalizacije u široj zajednici. Izvannastavne aktivnosti pružaju mogućnost i za razvoj socijalnih vještina. Izvanučionična nastava i izvanškolske aktivnosti važne su kao prirodno okruže u kojem se osim učenja i usvajanja socijalnih vještina odvija i omogućuje generalizacija usvojenih vještina. U različitim se mjestima u zajednici provode i uvježbavaju pojedini odgojno-obrazovni ishodi predmetnog kurikula s članovima društvene zajednice. Neizostavno je naglasiti ulogu obitelji koja je u procesu učenja socijalnih vještina jedno od važnijih okružja gdje učenik stječe temelje za daljnje učenje. Poticajna društvena i fizička okružja učeniku osiguravaju veću usredotočenost na učenje, bolju motivaciju te u konačnici pogoduju kvalitetnijem ostvarenju odgojno-obrazovnih ishoda i utječu na stvaranje čvrstih i trajnih odnosa s okolinom.

Određeno vrijeme

Za sadržaje i aktivnosti nastavnog predmeta Socijalne vještine godišnje je planirano 105 sati u dobnoj skupini od 7. do 10. godine te po 140 sati u dobnim skupinama od 11. do 15. godine i od 16. do 21. godine. U dobnoj skupini od 7. do 10. godine najveći se broj nastavnih sati namjenjuje ostvarivanju ishoda iz predmetnog područja učiti biti. U najmlađoj dobi pridaje se važnost stjecanju vještina upoznavanja i poznavanja sebe kao temelja za izgradnju ostalih socijalnih vještina. U ostvarivanju ishoda u dobnoj skupini od 11. do 15. godine izjednačava se vrijeme poučavanja predmetnog područja učiti biti i učiti biti s drugima. U dobnoj skupini od 16. do 21. godine najveći broj sati namijenjen je ostvarivanju ishoda iz područja učiti živjeti zajedno. Važno je učeniku osigurati dovoljno vremena za usvajanje pojedinih ishoda, stoga se vrijeme poučavanja određuje za svakog učenika individualno u skladu s razinom usvojenosti. Tijekom nastavnog sata strukturira se vrijeme poučavanja u manje vremenske intervale u različitim oblicima rada. Trajanje aktivnosti učeniku se može vizualno prikazati.

Grupiranje učenika

Sadržaji nastavnog predmeta Socijalne vještine realiziraju se s učenicima iste odgojno-obrazovne skupine u suradnji s ostalim učenicima i učiteljima iz škole te s osobama iz učenikove obitelji i lokalne zajednice. Učitelj razvija potencijal i osigurava uspjeh svakog učenika kombinirajući i grupirajući učenike na način koji njima najviše odgovara. Većina učenika mlade kronološke dobi zahtijevat će individualan pristup, a stariji će učenici moći funkcionirati u grupnom radu ili radu u paru. Grupni rad ili rad u paru treba biti primarni pristup tijekom poučavanja područja učiti biti s drugima i učiti živjeti zajedno tijekom kojih se učenike poučava suživotu s drugim osobama i životu u zajednici. Svaki oblik grupiranja učenika treba pomno isplanirati, definirati cilj, pratiti napredak učenika pojedinačno, kao i cijele odgojno-obrazovne skupine te temeljiti na primjerenim metodama samovrednovanja i vrednovanja.

G. VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Vrednovanje u nastavnome predmetu Socijalne vještine pažljivo se planira i provodi sustavnim prikupljanjem i obradom podataka o ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda iz različitih izvora. Procjenjivanje i praćenje tijeka razvoja socijalnih vještina sastavni je dio procesa učenja i poučavanja predmeta. U tom procesu poštuje se jedinstvenost svakog učenika s obzirom na kognitivno, socioemocionalno, psihomotoričko područje razvoja te se uvažavaju i učenikove senzorne osobitosti. Svrha vrednovanja jest praćenje učenikova napredovanja, poticanje dubinskoga i trajnog razumijevanja te primjena vještina u novim životnim situacijama. Učiteljima i roditeljima pruža kontinuirane, pravodobne i kvalitetne informacije o učenikovu napredovanju, daje povratnu informaciju o kvaliteti prakse poučavanja i podatke za planiranje individualiziranih kurikula.

Početna procjena

Opažanje i početnu procjenu učitelji provode u neposrednom radu s učenikom služeći se strukturiranim upitnicima i obrascima procjene namijenjenim roditeljima ili ostalim osobama s kojima učenik provodi većinu vremena. Početna procjena vještina provodi se dostupnim obrascima procjene od kojih većina zahtijeva kvalitativnu procjenu karakteristika ponašanja ili zastupljenosti određenog ponašanja učenika. Objektivnost procjene proizlazi iz usklađenosti rezultata procjene više različitih osoba i nužna je za kvalitetno planiranje podrške razvoju vještina kod učenika.

Procjena vještina na početku svake godine poučavanja, a posebno u godini koje označavaju početak novoga razvojnog razdoblja ili dobne skupine, važna je jer odgovara na sljedeća pitanja:

- Koja je početna razina učenikovih razvojnih sposobnosti za usvajanje socijalnih vještina?
- Koje socijalne vještine kod učenika treba razvijati prije ostalih?
- Koje su vrste prilagodbe potrebne učeniku?

Rezultati početne procjene sposobnosti i vještina učenika utječu na sastavnice individualiziranog programa.

Pristupi vrednovanju

Vrednovanje ostvarivanja odgojno-obrazovnih ishoda potiče dubinsko i trajno učenje te primjenu znanja i vještina u novim situacijama i rješavanje problema u kontekstu koji je učeniku važan i zanimljiv. Tri su osnovna pristupa vrednovanju postignuća učenika: vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenog.

Vrednovanje za učenje služi unaprjeđivanju i planiranju budućeg učenja i poučavanja. Temelji se na povratnoj informaciji učeniku i razmjeni iskustava učenika i učitelja o procesima učenja te usvojenosti znanja i vještina u odnosu na postavljena očekivanja. U nastavnom predmetu Socijalne vještine sljedeći su oblici vrednovanja: vizualno prikazana ljestvica osjećaja za vrijeme rada, predstavljanje učenikovih radova, uvid u učeničke mape s prikupljenim pričama za učenje socijalnih vještina i drugim personaliziranim materija-

lima tijekom određenog razdoblja, opažanje učeničkih aktivnosti i ponašanja tijekom učenja i poučavanja u individualnome i suradničkom radu.

Vrednovanje kao učenje učenika potiče na (samo)praćenje, (samo)refleksiju i samovrednovanje učenja s obzirom na ciljeve postavljene na početku nastavnog procesa. Učenjem i poučavanjem učenika se usmjerava na nadgledanje vlastitog napredovanja u usvajanju znanja i vještina radi postizanja samostalnosti i preuzimanja odgovornosti za vlastito učenje. U nastavnom predmetu Socijalne vještine učenika treba poučavati postupku samovrednovanja. Sljedeći su oblici vrednovanja: služenje vizualno prikazanim slijedom sadržaja učenja i označavanjem ostvarenog, nizom slikovnih prikaza za (samo)procjenu znanja, vještina i sposobnosti, slikovnim obrascima za (samo)procjenu predstavljajućih uradaka. Primjerice, učenik ima ploču osobnih postignuća iz nastavnog predmeta Socijalne vještine na koju nakon usvajanja dodaje slikovni prikaz ponašanja ili vještine.

Vrednovanje naučenog jest provjera ostvarivanja planiranih odgojno-obrazovnih ishoda i rezultira opisnom ocjenom. Podrazumijeva vrednovanje razine usvojenosti znanja i razvijenosti vještina u odnosu na definirane odgojno-obrazovne ishode, njihovu razradu te razine usvojenosti. Provodi se tijekom ili na kraju određenoga planiranog razdoblja: obrade, ponavljanja, uvježbavanja, usustavljivanja i sinteze. U nastavnom predmetu Socijalne vještine sljedeći su oblici vrednovanja: ciljne aktivnosti u kojima učenik primjenjuje usvojenu vještinu ili ponašanje, zadatci zatvorenog tipa (primjerice, slaganje vizualnog prikaza raščlanjenih zadataka u pravilan slijed), predstavljanje ili izvedba ponašanja na zahtjev, praktični radovi, učeničke mape i sl. Odgojno-obrazovni ishod smatra se usvojenim ako je učenik u 80 % slučajeva uspješno izveo zadatak. Vrednovanje se provodi prema potrebi i planu u skladu s individualnim osobitostima učenika.

Sastavnice vrednovanja

U procesu praćenja učenja u nastavnom se predmetu provode različiti pristupi i metode prilagođeni očekivanjima i kontekstu u kojem se uči. Stalno praćenje učenika i vertikalna protočnost informacija preduvjet su za vrednovanje napredovanja. Napredovanje učenika prati se u okviru svih nastavnih predmeta i izvannastavnih aktivnosti. Uspoređuje se napredak svakog učenika s obzirom na rezultate dobivene u početnim procjenama.

Sastavnice vrednovanja u predmetu proizlaze iz odgojno-obrazovnih ishoda organiziranih u trima predmetnim područjima: učiti biti (A), učiti biti s drugima (B) te učiti živjeti zajedno (C). Sastavnice su vrednovanja u predmetu Socijalne vještine sljedeće:

- odnos prema sebi
- odnos prema drugima
- odnos prema zajednici.

U sastavnicama vrednovanja opaža se, prati i vrednuje dubina i širina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda u skladu s karakteristikama učenikovih perceptivno-motoričkih i misaonih procesa: pažnje, obrade informacija i motoričkog planiranja, funkcionalne izvedbe i pamćenja. Vrednovanje uključuje procjenu:

- stečenih znanja o sebi, drugima i društvenim normama u zajednici
- sposobnosti razumijevanja emocija i ponašanja te njihove povezanosti i utjecaja na odnose u svakodnevnoj društvenoj i materijalnoj okolini
- primjene vještina u svakodnevnom životu u zajednici.

Učitelji i stručni suradnici prate učenikov napredak dostupnim načinima praćenja i procjenama opisanima u školskom kurikulumu. Na kraju određenog razdoblja učenja i poučavanja procjenjuje se usvojenost odgojno-obrazovnih ishoda opisnom ocjenom. Opisna ocjena uključuje usvojenost znanja i razvijenost vještina. Nadalje, prati se i razvijenost navika i elementi temeljnih kompetencija: komunikacija, suradnja, odgovornost, samostalnost i samoinicijativnost.

Izvješćivanje i ocjenjivanje

Izvješćivanje je informiranje o učenikovim postignućima i napretku tijekom odgojno-obrazovnog procesa. Za izvješćivanje se učitelji koriste podacima iz e-Dnevnika, podacima i bilješkama o učeniku u e-Matici. Izvješćivanje uključuje i individualne razgovore i razmjenu informacija između različitih sudionika procesa učenikova obrazovanja. Tijekom svake godine poučavanja učenik i roditelji dobivaju usmene informacije o postizanju odgojno-obrazovnih očekivanja radi unaprjeđivanja učenja i napredovanja. Učitelj pisanim kvalitativnim osvrtima daje točan, konkretan i specifičan opis učenikovih dosadašnjih rezultata i napredovanja u pojedinim vještinama u odnosu na postavljena očekivanja definirana kurikulskim dokumentima.

Procjena vještina na kraju svake godine poučavanja oblikuje se na temelju što više različitih informacija o učenikovu ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda. Završna se procjena radi istim obrascima procjene korištenim u početnoj procjeni, a usporedbom rezultata dobivaju se informacije o učenikovu napretku. U završnoj procjeni dobivaju se odgovori na sljedeća pitanja:

- Koje je vještine učenik promijenio?
- Koje su nove vještine usvojene?
- Posjeduje li učenik razvojne sposobnosti za usvajanje socijalnih vještina više razine?

U zajedničkoj procjeni sudjeluju članovi razrednog vijeća i stručni suradnici na kraju svake godine poučavanja. Zaključna se ocjena izriče opisno, a obuhvaća izvještaj o napretku i preporukama za daljnji rad s učenikom. Članovi razrednih vijeća i stručni suradnici koji rade s učenicima na kraju svake godine poučavanja daju usmena izvješća o ostvarenju odgojno-obrazovnih ishoda učenika na sjednicama razrednih vijeća. Sve prikupljene podatke učitelj objedinjuje u jedno opisno izvješće u skladu s godišnjim planom i programom.

Zaključna ocjena pokazatelj je učenikova napretka u učenju i razvijenosti razumijevanja, vještina i sposobnosti te primjene vještina u svakodnevnom životu. Ona uključuje opis postignuća i uradaka u predmetu, uloženi trud, sudjelovanje, suradnju i odgovornost.

Oblikovanje zaključne ocjene

Oblikovanje zaključne ocjene sadržava pet razina ovladanosti ishodima. Zaključna ocjena predmeta izriče se opisnom ocjenom: potpuno usvojeno, većim dijelom usvojeno, djelomično usvojeno, manjim dijelom usvojeno i nije usvojeno.

Zaključna opisna ocjena donosi se na kraju nastavne godine i iskazuje sveukupnu usvojenost ishoda. Učitelju kao smjernica može poslužiti kurikulum definirana srednja razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Srednja razina usvojenosti ne predstavlja izravno školsku opisnu ocjenu, ali predstavlja prosjek usvojenog znanja i vještina potrebnih za srednju zaključnu ocjenu.

POSEBNI KURIKUL NASTAVNOGA PREDMETA MATEMATIČKE VJEŠTINE

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

Prema Nastavnom planu posebnog kurikula za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma, kurikulum nastavnog predmeta Matematičke vještine (MV) namijenjen je učenicima od 7. do 15. godine života.

Kurikulum ima razvojni karakter, što znači da svaki učenik obuhvaćen programom počinje od najnižih elemenata programa i dostiže razinu u skladu sa svojim individualnim sposobnostima neovisno o ustroju odgojno-obrazovnih skupina od 7. do 10. godine (70 sati godišnje) i od 11. do 15. godine (70 sati godišnje). Osim razvojnog karaktera kurikula, on se temelji i na načelu postupnosti, razvojne primjerenosti, opažanja i stalnog praćenja svakog učenika. Osim toga, važno je stvoriti poticajno, sigurno, stimulirajuće i motivirajuće okruženje da bi učenik što bolje usvojio funkcionalne vještine iz područja početne matematike koje će mu olakšati razumijevanje odluka koje su važne za snalaženje u svakodnevnim životnim situacijama. Važno je maksimalno iskoristiti učenikove potencijale te doseći najvišu moguću razinu u usvajanju matematičkih vještina, u skladu s individualnim mogućnostima, koje će itekako doprinijeti kvaliteti njegova života, smanjiti stupanj podrške te povećati samostalnost.

Matematičke vještine odgojno-obrazovni su nastavni predmet namijenjen stjecanju osnovnih, konkretnih i primjenjivih vještina u svakodnevnom životu i radu.

Usvajanje, razumijevanje i primjena matematičkih vještina cjeloživotno je učenje. Početna nastava matematike temelji se na pružanju iskustava u različitim životnim situacijama u radu s konkretnim materijalima kojima se učenici služe te tako stječu predodžbe o brojevima i količini.

Učenje i poučavanje učenika matematičkim vještinama važno je da bi se potaklo razvijanje onih vještina koje će pomoći učeniku pri uočavanju i razumijevanju različitih situacija u njegovoj svakodnevici i društvenom okruženju.

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Matematičke vještine usmjerava učenika:

- na razumijevanje značenja i važnosti brojeva i količine u različitim situacijama i aktivnostima svakodnevnog života
- na bolje razumijevanje njihove okoline da bi je u potpunosti postali svjesni te da bi se lakše mogli orijentirati u prostoru, prepoznati različite oblike u prostoru i njihov međuodnos
- na uspoređivanje različitih mjernih svojstava predmeta i elemenata
- na razumijevanje i lakše snalaženje u vremenu.

Matematičke vještine osposobljavaju učenika za konkretnu primjenu usvojenog znanja u svakodnevnom životu. Matematičke se kompetencije neprestano razvijaju uravnoteženim ispreplitanjem nastavnog područja Matematičke vještine s drugim područjima odgoja i obrazovanja te tijekom svih faza školovanja. Time je matematičkim vještinama osigurana stalna prisutnost i važna uloga u odgoju i obrazovanju učenika, stjecanju znanja i razvoju vještina i stavova. Usvojeni matematički koncepti potiču razumijevanje i snalaženje u različitim područjima kurikula. Također mnogi koncepti usvojeni u drugim područjima i drukčijim pristupom obogaćuju učenje i poučavanje u nastavnom predmetu Matematičke vještine. Takvim načinom, stalnim korelacijama i integracijom unutar kurikula tijekom cijeloga školovanja učenici matematičke vještine prihvaćaju kao dio okruženja i primjenjuju ih u različitim aspektima učenja i života uz stalnu podršku.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

Učenjem i poučavanjem nastavnog predmeta Matematičke vještine učenici će:

1. stjecati osnovne, konkretne, primjenjive vještine koje će im olakšati razumijevanje i aktivno sudjelovanje u različitim situacijama i aktivnostima svakodnevnog života
2. stjecati različite matematičke vještine koje će im biti neophodne za što samostalniji život, koje će im omogućiti da budu ravnopravni članovi svoje zajednice, da mogu što aktivnije, uz što manju podršku, sudjelovati u donošenju odluka važnih za svoj život te da što bolje i lakše razumiju odluke koje se njih tiču
3. stjecanjem i spoznavanjem osjećaja za brojeve i količinu, za prostor, vrijeme i mjerenje biti u mogućnosti razumjeti i jednostavne životne situacije, što je važno za što samostalnije funkcioniranje u aktivnostima svakodnevnog života i rada, po potrebi uz određeni stupanj podrške i/ili učinkovitu uporabu asistivne tehnologije
4. usvajanjem različitih matematičkih vještina razvijati prema individualnim mogućnostima i sposobnostima preciznost, upornost, odgovornost, uvažavanje, a time i samopouzdanje i pozitivan odnos prema sebi, a zatim i prema životu i radu općenito
5. moći povezati matematičke vještine i spoznaje s praktičnim radnim i životnim situacijama u skladu s individualnim sposobnostima svakoga od njih.

C. STRUKTURA – ORGANIZACIJSKA PODRUČJA PREDMETNOG KURIKULA

Osnovne matematičke vještine neophodne su za uspješno sudjelovanje u aktivnostima i situacijama svakodnevnog života kako učenika urednog razvoja tako i učenika s poremećajem iz spektra autizma. Djeca se od najranije dobi koriste različitim matematičkim vještinama tijekom svojih svakodnevih dnevnih rutina i aktivnosti (tijekom igre, odlaska u trgovinu, pomaganja u kućanskim poslovima...). Usvajanje (pred)matematičkih vještina i koncepata od najranije dobi važno je za razumijevanje informacija, procesa i pojava u svijetu koji nas okružuje. Ono se temelji na pružanju velikog broja iskustava u različitim životnim situacijama, na radu s konkretnim materijalima kojima se učenici služe i stječu količinske predodžbe. Poučavanje matematičkih vještina treba se temeljiti na pojmovima kojima se koriste u svakodnevnom životu. To su pojmovi koji se odnose na veličinu, udaljenost, količinu, mjesto i vrijeme. Sve ono što učenike poučavamo u ovome nastavnom predmetu mora se odvijati tijekom svakodnevih, učeniku poznatih situacija, služeći se konkretnim, stvarnim predmetima i materijalima u razvoju poticajnom okružju.

Kurikul nastavnog predmeta Matematičke vještine obuhvaća tri međusobno povezana predmetna područja. Predmetna područja se postupno razvijaju i nadograđuju cijelom vertikalom učenja i poučavanja matematičkih vještina, a udio pojedinih područja u godinama učenja prilagođen je učenikovim razvojnim mogućnostima. Na razini pojedine dobne skupine učenja i poučavanja za svako su područje određeni odgojno-obrazovni ishodi, jasni i nedvosmisleni iskazi očekivanja od učenika.

Premda predmetna područja povezuju srodne koncepte, njihova se nedjeljivost stalno primjećuje jer je usvojenost koncepata jednog područja često pretpostavka usvajanju koncepata u drugim područjima. Tom povezanošću matematičke vještine spoznajemo kao zaokruženu cjelinu.

U svim se predmetnim područjima matematičke vještine povezuju sa stvarnim situacijama, a njihova svakodnevna primjena čini ih važnim i nezamjenjivim za razvoj društva u cjelini.

Brojevi

U predmetnom području brojevi učenici postupno počinju razumijevati značenje i važnost brojeva i količine u različitim situacijama i aktivnostima svakodnevnog života.

Da bi što bolje kvantitativno spoznali svijet oko sebe, učenicima treba omogućiti što više iskustva u različitim životnim situacijama radeći s konkretnim, stvarnim, poznatim predmetima i materijalima kojima se učenici služe i stječu količinske predodžbe. Prepoznaju ih, imenuju, izdvajaju ih prema jednostavnim karakteristikama, uspoređuju i sparuju. Tek nakon razumijevanja i mogućnosti izvođenja ovih radnji te spoznavanja sličnosti i razlika između svega što ih okružuje, učenici s poremećajem iz spektra autizma bit će u mogućnosti i povezati broj sa znamenkom i količinom.

Koncepti iz područja brojevi osnova su svim ostalim matematičkim konceptima i na njima se gradi daljnje usvajanje matematičkih vještina, a učenici će se tim konceptima u budućnosti svakodnevno služiti u osobnome, radnom i društvenom okružju.

Oblik i prostor

Orijentacija u prostoru, različiti oblici u prostoru koji nas okružuju te odnosi među njima važni su čimbenici koji utječu na usvajanje matematičkih vještina. Prostorna orijentacija jest sposobnost uočavanja prostornog položaja sebe, predmeta ili bilo kojeg lika u odnosu na sebe, druge osobe, predmete ili likove.

Predmetno područje oblik i prostor dio je geometrije koji se bavi proučavanjem oblika, njihovih položaja i odnosa. U ovom predmetnom području učenicima s PSA-om treba predočiti njihovu okolinu da bi je u potpunosti postali svjesni te da bi lakše uočavali i razumjeli međudodnos predmeta i na temelju tog iskustva došli do zaključka da je položaj tih predmeta ili likova promjenjiv.

Oblik i prostor usko je povezan s predmetnim područjem brojevi, kao i mjerenje pri određivanju mjerivih obilježja predmeta ili elemenata. Povezano s doživljavanjem prirode i svijeta oko nas, područje oblik i prostor ostvaruje povezanost nastavnih predmeta Matematičke vještine, Izobrazba u obavljanju poslova i Vještine svakodnevnog života.

Mjerenje

U ovom predmetnom području učenici s poremećajem iz spektra autizma usvajaju osnovne pojmove koji se odnose na mjeriva svojstva, uspoređuju predmete prema mjerivim svojstvima te ih sparuju s jednostavnim nestandardnim mjerilima.

Učenici će mjerenjem povezati matematičke vještine s drugim odgojno-obrazovnim područjima, s vlastitim iskustvom, svakodnevnim životom u kući i zajednici te na radnom mjestu. Mjerenje u svakodnevnom životu često uključuje procjenu, s čim učenici s poremećajem iz spektra autizma imaju značajnih poteškoća. Zato se u ovom području učenike poučava da uspoređuju predmete iz svoje poznate okoline prema nekim jednostavnim mjerivim svojstvima što ne uključuje ni procjenu ni poznavanje standardnih mjernih jedinica i uređaja.

Poteškoće koje učenici s poremećajem iz spektra autizma imaju u razumijevanju i stjecanju pojma o vremenu proizlaze upravo iz slabe integriranosti prostorne percepcije i vizualizacije.

Razumijevanje vremena podrazumijeva poznavanje i razumijevanje dana u tjednu, doba dana, mjeseca u godini te godišnja doba. To je važno da bi učenici imali jasnu predodžbu o aktivnostima i događajima koji slijede.

Matematički su procesi važni na svim razinama obrazovanja te prožimaju sva područja kurikula nastavnog predmeta Matematičke vještine.

Organizirani su u trima skupinama:

- prikazivanje i komunikacija
- povezivanje
- primjena tehnologije.

Prikazivanje i komunikacija

Učenici uz podršku imenuju, prikazuju i uspoređuju matematičke pojmove. Pritom se koriste različitim prikazima: konkretnim, poznatim predmetima iz svoje okoline, verbalnom ili neverbalnom komunikacijom, crtežima, simbolima i slično.

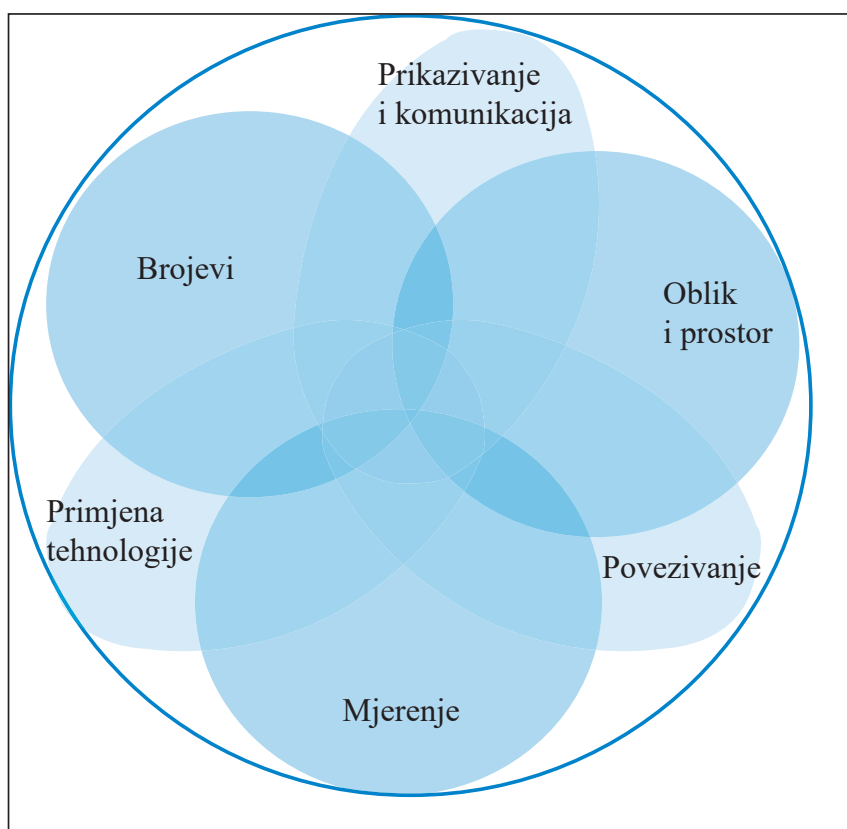
Razvijanjem sposobnosti komuniciranja i stjecanja matematičkih vještina učenici se koriste jednostavnim matematičkim izrazima, slušaju i razumiju jednostavne matematičke pojmove u svakodnevnim, poznatim situacijama i aktivnostima. Uspješna komunikacija doprinosi lakšem i bržem usvajanju novih sadržaja kurikula nastavnog predmeta Matematičke vještine, kao i ostvarenju ishoda kurikula ostalih nastavnih predmeta.

Povezivanje

Učenicima se u svakodnevnim aktivnostima i služenjem konkretnim predmetima olakšava razumijevanje povezanosti i odnosa među matematičkim objektima, pojmovima i postupcima te tako omogućujemo i olakšavamo oblikovanje cjeline njihovim nadovezivanjem. Učenici uspoređuju i grupiraju objekte i pojave prema zadanom kriteriju. Uz primjerenu podršku povezuju matematičke vještine s vlastitim iskustvom, prepoznaju ih u primjerima iz okoline.

Primjena tehnologije

Uporaba asistivne tehnologije pomaže učenicima u matematičkim aktivnostima u kojima su u središtu zanimanja matematičke ideje pri obradi i razmjeni podataka i informacija te za prikazivanje, komunikaciju i povezivanje. Tako se prirodno otvaraju mogućnosti za nova iskustva, za drukčija matematička promišljanja, kao i za nove oblike učenja i poučavanja.

1. slika: Grafički prikaz povezanosti predmetnih područja nastavnog predmeta Matematičke vještine

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO DOBNIM SKUPINAMA I ORGANIZACIJSKIM PODRUČJIMA

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 7. do 10. godine

A. Brojevi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA MV A.1.1. Učenik izdvaja predmete iz poznate okoline prema jednostavnim svojstvima.	– prepoznaje predmete iz poznate okoline – imenuje predmete iz poznate okoline – prepoznaje boje kao svojstvo predmeta – prepoznaje oblike kao svojstvo predmeta – izdvaja predmete prema boji – izdvaja predmete prema obliku – izdvaja predmete prema boji i obliku	– izdvaja predmete prema boji ili prema obliku

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznavanje i imenovanje različitih, učeniku poznatih predmeta
- prepoznavanje i razlikovanje do tri osnovne boje i dva jednostavna oblika
- izdvajanje predmeta prema boji i/ili obliku.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Važno je da učenik može prepoznati i imenovati različite predmete iz neposredne, poznate okoline da bi mogao uočiti i razumjeti da predmeti imaju neka svojstva po kojima se razlikuju te da bi ih mogao izdvajati s obzirom na neko zadano svojstvo. U ovom su slučaju to boja (do tri boje) i/ili oblik (dva jednostavna oblika).

Učenik može izdvajati ili slagati predmete iz svoje okoline tijekom sudjelovanja u jednostavnim igrama, pospremanja prostora nakon završenih aktivnosti, u situacijama dijeljenja s drugima te tijekom ostalih aktivnosti i situacija svakodnevnog života.

Predmete može izdvajati, slagati ili razvrstavati prema dvjema do trima osnovnim bojama ili dvama osnovnim oblicima.

Kad usvoji izdvajanje samo prema boji ili samo prema obliku, učenik može izdvajati različite predmete prema dvjema karakteristikama istodobno: prema boji i obliku (primjerice, ovdje stavi sve crvene okrugle predmete).

Nakon što usvoji izdvajanje predmeta prema dvije do tri boje i/ili oblika, izdvajanje se može proširivati na više boja, na više oblika, a zatim i na ostala svojstva (primjerice, grupiranje predmeta prema veličini, vrsti materijala).

Istodobno s izdvajanjem predmeta, učenik bi trebao početi usvajati pojmove *više – manje – jednako* (primjerice, u ovoj kutiji ima više kockica nego u ovoj (drugoj)), u ovoj čaši ima manje bojica nego u ovoj (drugoj), na tanjurima je jednak broj keksa).

U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati učenikovu samostalnost u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »doobar«
PP SKA MV A.1.1.2. Učenik prepoznaje jednostavni uzorak u nizu.	– prepoznaje jednostavni uzorak po kojem su konkretni predmeti složeni – slaže konkretne predmete po zadanome jednostavnom uzorku – prepoznaje jednostavni uzorak po kojem su složeni elementi na slici – slaže konkretne predmete prema vizualnom modelu prikazanom na slici – prepoznaje na slici jednostavan uzorak po kojem su elementi složeni u niz i nastavlja započeti niz – prepoznaje unutar jednostavnog niza pogrešno postavljen element	– slaže niz s konkretnim predmetima prema vizualnom modelu zadanom s konkretnim predmetima ili elementima na slici i nastavlja započeti niz od elemenata na slici

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznavanje jednostavnog uzorka po kojem su složeni konkretni predmeti i jednostavnog uzorka po kojem su elementi nacrtani, slaganje konkretnih predmeta prema zadanom vizualnom modelu od konkretnih predmeta ili vizualnom modelu na slici, nastavljanje započetoga jednostavnog niza
- mogućnost uočavanja pogrešno postavljenog elementa unutar niza.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenik prepoznaje jednostavni uzorak po kojem su konkretni predmeti (do tri predmeta) u njegovoj okolini posloženi. U mogućnosti je složiti konkretne predmete (do tri predmeta) prema zadanome jednostavnom uzorku.

Učenik prepoznaje jednostavni uzorak po kojem su elementi (do pet elemenata) složeni na slici te je u mogućnosti isti takav niz složiti s konkretnim predmetima (do pet predmeta). Učenik prepoznaje pravilnost nizanja elemenata (do pet elemenata) na slici te je u mogućnosti nastaviti započeti niz na nastavnom listiću ili u digitalnom sadržaju. Nakon što je usvojio prepoznavanje jednostavnih uzoraka u nizovima te nakon što je usvojio slaganje nizova prema različitim uzorcima, učenik može prepoznati i pogrešno stavljen element unutar jednostavnog niza. Važno je da nizovi uvijek budu jednostavni i složeni prema istom kriteriju. Učeniku je, primjerice, zadan niz od istih predmeta ili elemenata u dvjema različitim bojama, gdje je boja kriterij po kojem je niz složen, a ne od različitih predmeta ili elemenata. U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati samostalnost učenika u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA MV A.1.3. Učenik prepoznaje redom brojeve do tri.	– prati dok učitelj izgovara brojeve do tri – imenuje redom brojeve do tri – broji do tri napamet – broji do tri pomoću konkretnih predmeta – povezuje brojevnju riječ koju čuje i/ili izgovara sa znamenkom na slici	– broji do tri pomoću konkretnih predmeta

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- slušanje i izgovaranje napamet redom brojeva do tri
- prebrojavanje konkretnih predmeta i stvari iz svakodnevnih aktivnosti i situacija do tri
- rješavanje nastavnih listića ili digitalnih sadržaja gdje učenik povezuje brojevnju riječ sa znamenkom ili količinom.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenik prati brojenje učitelja pljeskanjem rukama, lupkanjem rukom o stol ili na neki drugi način dok učitelj izgovara redom brojeve do tri tijekom različitih jednostavnih igara, brojalice ili tijekom različitih svakodnevnih učeniku poznatih situacija. Učenik tako brojeve i brojenje lakše prati i pamti.

Učenik ponavlja za učiteljem brojeve i imenuje ih redom do tri te tako uči brojiti napamet.

Kad učenik usvoji mehaničko brojenje do tri i kad je u mogućnosti napamet izgovarati brojeve do tri bez ponavljanja za učiteljem, tad može prijeći na brojenje, odnosno prebrojavanje konkretnih predmeta (do tri predmeta) iz svoje okoline (igračaka, bombona, olovaka, knjiga, čaša i sl.).

Nakon toga može rješavati jednostavne zadatke na nastavnom listiću ili u digitalnom sadržaju koji se odnose na povezivanje brojevnju riječi koju izgovara ili čuje s grafičkim prikazom te riječi (znamenkom) ili brojem predmeta (količinom).

Primjerice, riječ *dva* povezuje s grafičkim prikazom te riječi 2 i/ili s dva nacrtana sladoleda i sl.

U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati samostalnost učenika u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

B. Oblik i prostor

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA MV B.1.1. Učenik sparuje predmete iz svoje okoline.	– uočava različite predmete iz poznate okoline – imenuje različite predmete iz poznate okoline – uočava da se predmeti razlikuju po nekim svojstvima – sparuje dva ista konkretna predmeta – sparuje slike istih predmeta – sparuje konkretan predmet s njegovom slikom – sparuje sliku predmeta s konkretnim predmetom – sparuje slike dvaju predmeta koji nisu u potpunosti jednaki	– sparuje konkretni predmet s njegovom slikom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- razumijevanje, uočavanje i imenovanje različitih predmeta iz neposredne okoline
- uočavanje da se predmeti razlikuju jedan od drugoga prema različitim osnovnim, jednostavnim svojstvima
- sparivanje predmeta i slika
- sparivanje slika dvaju predmeta koji nisu u potpunosti jednaki, ali pripadaju istom skupu predmeta po nekom svojstvu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenje geometrije počinje upoznavanjem predmeta iz poznate okoline jer su trodimenzijski prostor i oblici u njemu bliski učeniku. Uvijek se počinje s konkretnim, učeniku poznatim predmetima koji se nalaze u njegovu okruženju. Poslije se uvode crteži, slike, ilustracije i simboli.

Učenik uočava, prepoznaje i imenuje različite predmete koji se nalaze u njegovoj poznatoj okolini i kojima se on svakodnevno koristi. Uočava da se svi predmeti razlikuju jedan od drugog po određenim svojstvima (primjerice, po boji, obliku, veličini i sl.).

Kad učenik počinje sparivati, uvijek počinje sparivati dva jednaka konkretna predmeta, a zatim i dvije slike s jednakim predmetima ili elementima.

Kad učenik usvoji sparivanje dvaju jednakih predmeta ili dviju jednakih slika, može prijeći na sparivanje konkretnog predmeta sa slikom toga predmeta ili obrnuto, sparivanje slike s konkretnim predmetom.

Nakon toga može početi sa sparivanjem dviju slika s predmetima koji nisu u potpunosti jednaki, ali pripadaju istom skupu elemenata (primjerice, može spariti dvije jabuke koje ne moraju biti iste boje).

U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati učenikovu samostalnost u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA MV B.1.2. Učenik određuje položaj predmeta iz okoline u odnosu na vlastito tijelo.	– prepoznaje položaj predmeta ili osobe koja se nalazi pokraj njega– imenuje predmet ili osobu koja se nalazi pokraj njega– prepoznaje položaj predmeta ili osobe koja se nalazi ispred ili iza njega– imenuje predmet ili osobu koja se nalazi ispred ili iza njega– prepoznaje u svojoj okolini koji je predmet ili osoba bliže ili dalje u odnosu na njega– imenuje predmet ili osobu u svojoj okolini koja se nalazi bliže ili dalje od njega	– prepoznaje položaj predmeta u odnosu na vlastito tijelo

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznavanje položaja konkretnih predmeta ili osoba koje se nalaze pokraj učenika, ispred ili iza njega i/ili bliže ili dalje od njega; imenovanje na zahtjev položaja određenih predmeta ili osoba u učenikovo okolini u odnosu na njegovo vlastito tijelo, prepoznavanje piktograma koji označavaju određeni položaj.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenik uvijek prvo prepoznaje neke osnovne položaje konkretnih, njemu poznatih predmeta ili osoba u odnosu na vlastito tijelo. Primjerima iz svakodnevnog života i s njemu poznatim situacijama i aktivnostima upoznajemo ga da se neki objekti, konkretni predmeti ili osobe nalaze pokraj njega.

Jednako mu se naglašava i pokazuje što je ili tko je ispred ili iza njega, tko je bliže, a tko dalje od njega.

U učenju položaja uvijek je važno naglašavati položaj koji bi učenik trebao uočiti i razumjeti, ali i jasno mu ga pokazati. To je potrebno raditi tijekom svakodnevnih, učeniku poznatih aktivnosti.

Učenik imenuje određene položaje ponavljajući za učiteljem. Može imenovati određeni predmet ili osobu kad ga učitelj pita, primjerice, *Tko se nalazi ispred tebe?* ili *Što se nalazi pokraj tebe?* ili će moći imenovati određeni položaj kad ga učitelj pita, primjerice, *Gdje se nalazi lopta?* ili *Gdje se nalazi Marko?*

Učenika treba upoznati i sa simbolima koji označavaju određeni položaj (uz verbaliziranje i pokazivanje određenog položaja, pokazuje mu se i oznaka za taj položaj).

Rješava zadatke sparivanja, povezivanja, stavljanja jednako na jednako i sl. na nastavnim listićima ili u digitalnim sadržajima.

Ako učenik usvoji ove jednostavne položaje objekata u svojoj okolini u odnosu na vlastito tijelo, položaji objekata mogu se i dalje proširivati pa tako, primjerice, ako učenik usvoji položaj predmeta ili osobe koji su pokraj njega, tad se mogu uvoditi još konkretniji položaji koji se odnose na stranu učenikova tijela s lijeve ili desne strane i sl.

U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati učenikovu samostalnost u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

C. Mjerenje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA MV C.1.1. Učenik uspoređuje predmete iz poznate okoline prema mjerivim svojstvima.	– prepoznaje i imenuje različite konkretne predmete iz poznate okoline – prepoznaje svojstva konkretnih predmeta koja se odnose na težinu, veličinu i/ili duljinu – imenuje pojmove koji se odnose na težinu, veličinu i/ili duljinu – prepoznaje različite odnose među konkretnim predmetima koji se odnose na težinu, veličinu i/ili duljinu – uspoređuje jednake konkretne predmete različite težine, veličine i/ili duljine – imenuje odnose među predmetima: veći – manji, dulji – kraći, teži – lakši, jednaki	– prepoznaje različite odnose među konkretnim predmetima koji se odnose na težinu, veličinu i/ili duljinu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznavanje i imenovanje poznatih, konkretnih predmeta iz svakodnevnog života
- prepoznavanje svojstava konkretnih predmeta koja se odnose na težinu, veličinu i/ili duljinu
- imenovanje osnovnih pojmova koji se odnose na težinu, veličinu i/ili duljinu
- prepoznavanje odnosa među predmetima koji se odnose na težinu, veličinu i/ili duljinu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Da bi mogao prepoznati svojstva nekog predmeta i odnose među njima, učenik prvo mora prepoznati predmet i imenovati ga.

Učenika se upoznaje s mjerivim svojstvima njemu bliskih i poznatih predmeta koja se odnose na težinu (teško, lagano, jednake težine), veličinu (veliko, malo, jednako) i/ili duljinu (dugačko, kratko, jednake duljine) nekog predmeta. S mjerivim svojstvima predmeta upoznaje ga se imenovanjem i naglašavanjem, uz vizualnu podršku onog svojstva koje bi učenik trebao razumjeti i usvojiti.

U različitim svakodnevnim aktivnostima daju mu se primjeri, primjerice, ovo je dugačka špaga, ovo je kratka špaga, a ovo su dvije jednake špage i sl. Pritom svojstva koja se imenuju i pokazuju učeniku, moraju biti jasno vidljiva, uočljiva (ne može se, primjerice, govoriti o duljoj ili kraćoj špagi ako je razlika u duljini između dviju špaga neprimjetna). Važno je i otpočetak mu stavljati predmete jedan pokraj drugog prilikom objašnjavanja njihovih svojstava da bi razlike među njima bile još uočljivije, neovisno o tome što će učenik tek poslije uspoređivati njihove odnose. Uz dobro odabrane primjere učenik će i bolje osvješčivati razlike među pojmovima koje mu se naglašavaju, koje bi trebao razumjeti i usvojiti.

Na uspoređivanje predmeta po mjerivom svojstvu može se prijeći kad je učenik razumio osnovne pojmove koji se odnose na veličinu, težinu i duljinu predmeta. Govori mu se tijekom svakodnevnih, poznatih aktivnosti i situacija da je neki predmet manji ili veći ili jednak nekome drugom predmetu, da je teži, lakši ili jednak drugom predmetu te da je duži, kraći ili jednake duljine.

Razumije li učenik osnovna mjeriva svojstva pojedinih predmeta, provjerava se različitim igrama, nastavnim listićima, digitalnim sadržajima i sl. gdje može rješavati različite vrste zadataka, primjerice, stavi isto na isto, poveži, zaokruži, primjerice, duži element, oboji veći, prekriži kraći element i sl.

U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati učenikovu samostalnost u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA MV C.1.2. Učenik uspoređuje količinu tekućine u dvjema posudama.	– razlikuje tekućine prema nekim jednostavnim svojstvima– imenuje različite tekućine– prepoznaje pojmove koji se odnose na količinu tekućine u posudama– imenuje pojmove koji se odnose na količinu tekućine u posudama– prepoznaje odnose između dviju posuda u kojima je tekućina	– prepoznaje pojmove koji se odnose na količinu tekućine u posudama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- razlikovanje i imenovanje tekućina za piće
- igre s tekućinom
- prepoznavanje i imenovanje pojmova povezanih s količinom tekućine u posudi
- prepoznavanje odnosa između dviju posuda u kojima je tekućina.

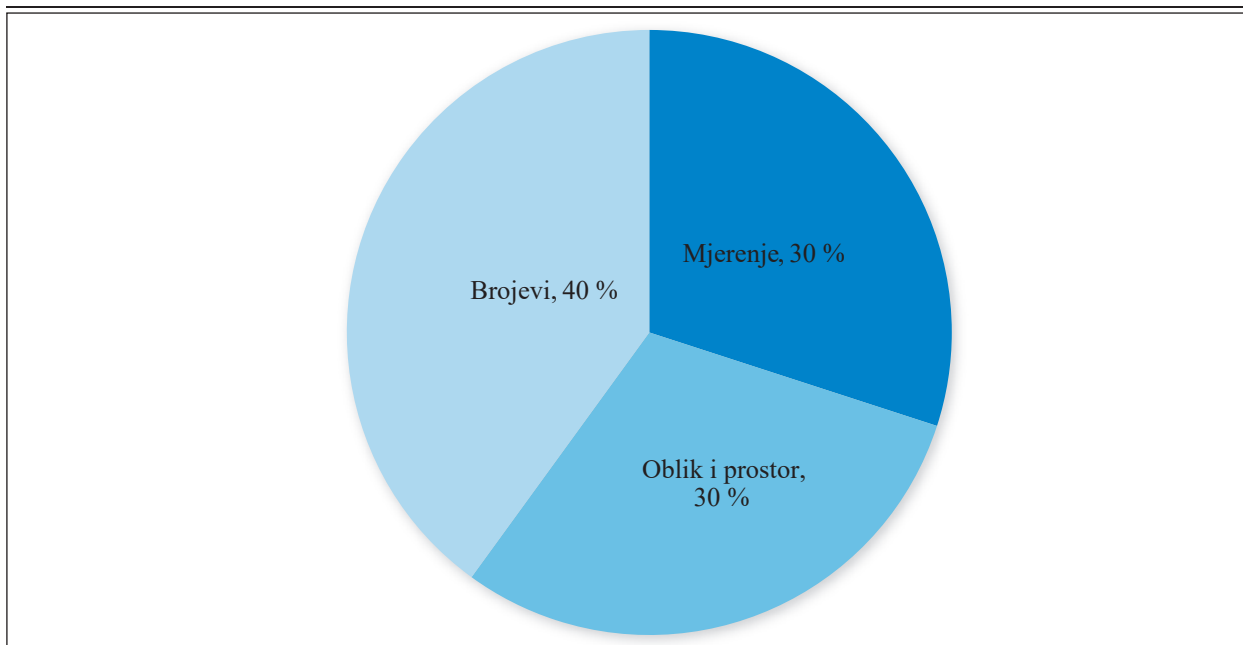
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenik imenuje različite tekućine kojima se koristi za piće, primjerice, vodu, sok, čaj, mlijeko, kakao i sl.

Razumije da se tekućine razlikuju prema nekim jednostavnim svojstvima kao što su boja, miris i okus. Tijekom jednostavnih igara s tekućinom i posudama, kao što su ulijevanje tekućine u posudu, prelijevanje iz jedne posude u drugu jednake veličine, prelijevanje iz manje u veću pa iz veće u manju, učenik se upoznaje s pojmovima koji se odnose na količinu tekućine u posudi. U igri s tekućinama učenik može prepoznati da je neka posuda puna i da je druga posuda prazna. Može prepoznati da je puna posuda teža od prazne. Ako su s tekućinom napunjene obje posude, učenik može razumjeti i uočiti da u jednoj posudi ima više tekućine, a u drugoj manje ili da je u njima jednaka količina tekućine i sl.

Pritom ono što se imenuje i pokazuje učeniku mora biti jasno vidljivo, uočljivo (ne može se, primjerice, govoriti o više ili manje vode u jednoj posudi nego u drugoj ako su dvije posude podjednako napunjene tekućinom i ako je razlika u količini tekućine neprimjetna). Važno je i otpočetak stavljati posude s tekućinom jednu pokraj druge prilikom objašnjavanja ciljnih pojmova da bi razlike među njima bile još uočljivije. Uz dobro odabrane primjere učenik će i bolje osvještivati razlike među pojmovima koje mu se naglašavaju i koje bi trebao razumjeti i usvojiti. Osim u različitim igrama, učenik može aktivno sudjelovati i u pripravljanju jednostavnih napitaka, kao što je sok za razrjeđivanje. U ovakvim aktivnostima može uočiti i omjere između tekućina koji su važni da bi pripremio omiljeni napitak.

U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati učenikovu samostalnost u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

2. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja u nastavnom predmetu Matematičke vještine u dobnj skupini od 7. do 10. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 11. do 15. godine

A. Brojevi

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »doobar«
PP SKA MV A.2.1. Učenik uspoređuje skupove elemenata.	– razlikuje različite skupove elemenata koji ga okružuju– imenuje različite skupove elemenata koji ga okružuju– razlikuje različite skupove elemenata na slici– imenuje različite skupove elemenata na slici– razlikuje odnose između dvaju skupova– uspoređuje dva skupa s jednakim elementima– uspoređuje dva skupa s različitim elementima– izdvaja predmete koji ne pripadaju skupu	– imenuje i razlikuje različite vrste skupova

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– prepoznavanje, razlikovanje i imenovanje različitih skupova elemenata; razlikovanje odnosa između dvaju skupova; uspoređivanje dvaju skupova; uočavanje pogrešno postavljenog elementa unutar skupa.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenik prepoznaje, razlikuje i imenuje različite vrste skupova koji su sačinjeni od konkretnih predmeta, a nalaze se u njegovoj poznatoj okolini.

Razlikuje i na slici (na nastavnom listiću ili u digitalnom sadržaju) različite vrste skupova. Može ih prepoznati, imenovati i razlikovati.

U mogućnosti je rješavati različite zadatke koji se odnose na skupove i elemente u njima (primjerice, ako su na nastavnom listiću nacrtane jabuke i banane, učenik može prepoznati i obojiti samo jabuke te tako izdvojiti skup jabuka, ili može izrezati i zalijepiti sve jabuke unutar zadanog okvira, ili zaokružiti sve jabuke u jedan skup, ako su jabuke zadani element).

U mogućnosti je usporediti dva skupa (više, manje, jednako) sačinjena od konkretnih jednakih elemenata (primjerice, dvije grupe olovaka). Nakon toga učenik može usporediti i dva skupa konkretnih različitih elemenata (primjerice, grupu olovaka i grupu gumica za brisanje – ima li više olovaka ili gumica i sl.). Kad usvoji uspoređivanje dvaju skupova s konkretnim predmetima, može uspoređivati dva skupa elemenata na slici (na nastavnom listiću ili u digitalnom sadržaju).

Nakon toga bi učenik mogao i uočiti i izdvojiti element koji određenom skupu ne pripada.

U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati učenikovu samostalnost u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA MV A.2.2. Učenik prepoznaje različite jednostavne nizove u situacijama svakodnevnog života.	– u mogućnosti je složiti slike prema logičkom redoslijedu – u mogućnosti je prikazati logičan slijed događaja – slijedi niz povezanih verbalnih uputa u poznatoj situaciji – slijedi niz nepovezanih verbalnih uputa u poznatoj situaciji	– prati i/ili slaže logičan slijed do tri slike ili događaja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- razumijevanje i praćenje jednostavnih logičkih nizova i redoslijeda
- slaganje niza do tri događaja
- razumijevanje i slijedenje uputa.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenik uočava i prepoznaje jednostavne logičke nizove/sljedove u aktivnostima i situacijama svakodnevnog života, uočava da se određeni događaji iz njegove okoline odvijaju uvijek istim redoslijedom (primjerice, može prepoznati izmjenu dana i noći).

U mogućnosti je prepoznati, a zatim i slaže niz (do tri slike) po jednostavnome logičkom redoslijedu (primjerice, tri slike/kartice na kojima su napisani dani u tjednu ili tri slike/kartice koje prate kratku jednostavnu priču) ili prepoznaje, a zatim i slaže do tri slike/kartice na kojima su prikazani učeniku poznati događaji (do tri događaja) (primjerice, tri slike/kartice na kojima je prikazano doba dana slaže logičkim redoslijedom jutro – podne – noć).

Kad je u mogućnosti razumjeti jednostavne logičke nizove u poznatim situacijama svakodnevnog života, tad će mu biti jednostavnije razumjeti i slijediti/izvršavati i niz povezanih verbalnih uputa (do dvije upute) u poznatim situacijama.

Bit će mu lakše i razumjeti logičan niz uzročno-posljedičnih događaja povezan s obavljanjem svakodnevnih aktivnosti (primjerice, prvo moraš napraviti zadatak, a onda možeš pogledati crtić).

Učenik će lakše razumjeti i pratiti i niz nepovezanih verbalnih uputa (do dvije upute) u poznatim situacijama. U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati učenikovu samostalnost u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA MV A.2.3. Učenik prepoznaje brojeve do pet.	– prepoznaje i imenuje brojeve do pet – broji do pet uz konkretne predmete i napamet – prikazuje brojeve do pet na različite načine – razlikuje brojeve na brojevnoj crti od jedan do pet – dopunjava na brojevnoj crti brojevni niz brojem koji nedostaje – povezuje brojeve sa znamenkom, brojevnom riječi i količinom	– broji do pet pomoću konkretnih predmeta

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznavanje i razlikovanje brojevnih riječi, znamenke i broja
 - povezivanje s količinom koju predstavljamo konkretnim predmetima iz učenikove poznate okoline
 - uočavanje da se brojevi mogu prikazati na različite načine
 - rad na brojevnoj crti.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Važno je da se učeniku uvijek daju konkretni, njemu poznati predmeti da bi na njima spoznao pojam broja.

Počinja se postupnim upoznavanjem brojeva do pet dodavanjem broja jedan. Učenik imenuje redom brojeve od jedan do pet. Broji do pet napamet, ali je u mogućnosti pratiti (primjerice, prstom) konkretne predmete iz svoje okoline ili elemente na slici dok izgovara pojedini broj, odnosno brojevnju riječ i tako „pridružuje“ jedan predmet ili element jednom broju, odnosno brojevnoj riječi.

Broji u skupu brojeva do pet tijekom sudjelovanja u različitim igrama, brojalicama, čitanja priče i sl.

Učenik je u mogućnosti i prepoznati grafički prikaz pojedinog broja, znamenku. Razumije da svaku brojevnju riječ, osim što izgovaramo drukčije, i pišemo drukčijom znamenkom. Na nastavnom listiću ili u digitalnom sadržaju može povezivati određenu brojevnju riječ s pripadajućom znamenkom.

Učenik postupno uočava i razumije da je svaka brojevnja riječ i znamenka povezana s određenom količinom. U mogućnosti je spojiti brojevnju riječ, primjerice, „jedan“, s poznatim predmetom, primjerice, jednim autićem. Kad učenik usvoji sparivanje brojevnje riječi ili znamenke s količinom konkretnih predmeta ili predmeta na slici, može se uvoditi i pojam količine prikazan točkama.

Sad učenik razumije da se svaki broj može prikazati na različite načine.

Sve ove matematičke vještine upoznavanja broja, brojevnje riječi, znamenke, količine, osim na nastavnom listiću ili u digitalnom sadržaju, učenik može učiti i spoznavati i u različitim situacijama svakodnevnog života, u različitim sportskim ili društvenim igrama i sl.

Brojeve upisuje ili pokazuje i na brojevnoj crti kao jedan logičan niz. Brojevnja crta može biti nacrtana na slici ili napravljena od konkretnih predmeta i materijala. U mogućnosti je upisati ili imenovati koji broj na brojevnoj crti nedostaje, brojiti pomoću brojevnje crte, dopunjavati niz s brojevima na njoj od najmanjega do najvećeg i sl.

U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati učenikovu samostalnost u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

B. Oblik i prostor

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »doobar«
PP SKA MV B.2.1. Učenik prepoznaje jednostavne obrasce.	– prepoznaje i imenuje različite predmete iz poznate okoline– prepoznaje jednostavne oblike predmeta iz poznate okoline– prepoznaje jednostavni uzorak po kojem su konkretni predmeti složeni– prepoznaje jednostavni uzorak po kojem su elementi na slici složeni– slaže od konkretnih predmeta jednostavne oblike po vizualnom uzorku koji mu je zadan– slaže od konkretnih predmeta jednostavne obrasce i/ili uzorke koji su mu zadani– precrtava jednostavne likove i/ili oblike koji su mu zadani– precrtava jednostavne obrasce i/ili uzorke koji su mu zadani– prepoznaje zadani oblik i/ili obrazac između konkretnih predmeta	– prepoznaje i slaže od konkretnih predmeta jednostavne oblike i/ili obrasce po vizualnom uzorku koji mu je zadan

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznavanje različitih, ali jednostavnih oblika predmeta iz poznate okoline
- prepoznavanje jednostavnih uzoraka po kojemu su konkretni predmeti ili elementi na slici složeni
- slaganje jednostavnih oblika i/ili obrazaca od konkretnih predmeta po zadanome vizualnom uzorku
- precrtavanje jednostavnih oblika ili uzoraka koji su zadani na papiru ili kartici.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenika se upoznaje s različitim oblicima predmeta koji ga okružuju, kojima se svakodnevno koristi i koji su mu poznati. Naglašavaju mu se i pokazuju jednostavni oblici po kojima se predmeti razlikuju jedan od drugog. S pojmom kruga ga se upoznaje tako da mu se govori, naglašava i pokazuje u različitim svakodnevnim situacijama tijekom dana da su neki predmeti okrugli, primjerice, za vrijeme obroka – tanjur je okrugao, za vrijeme igre – lopta je okrugla, za vrijeme šetnje – prometni je znak okrugao i sl. Na jednak ga se način upoznaje s pojmovima kvadrat i trokut.

Je li učenik razumio pojmove koji se odnose na oblik predmeta, može se provjeriti tijekom svakodnevnih aktivnosti u kojima sudjeluje, primjerice, tijekom pospremanja materijala kažemo učeniku da u određenu kutiju stavi sve okrugle predmete: lopte, kuglice, žetone i sl. Nakon toga mu se mogu dati zadatci na nastavnom listiću ili u digitalnom sadržaju da oboji određeni oblik ili da stavi jednake oblike jedan na drugi ili da ih poveže i sl.

Učenika se upoznaje s različitim položajima predmeta u prostoru te s različitim jednostavnim obrascima i/ili uzorcima koje on, nakon što ih uoči i razumije, mora i složiti počevši od konkretnih predmeta. Zatim slaže, crta ili precrtava prema zadanome vizualnom uzorku.

Kad je riječ o jednostavnim obrascima, učeniku se složiti, primjerice, jednostavni obrazac ili oblik od štapića u bojama.

Od učenika se najprije traži da složiti takav oblik od istih predmeta, zatim da nacrtati takav oblik gledajući u uzorak štapića, precrtati zadani oblik koji mu je nacrtan na papiru ili složiti u digitalnom sadržaju.

U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati učenikovu samostalnost u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA MV B.2.2. Učenik određuje položaj predmeta u svojoj okolini u odnosu na bilo koju točku u prostoru.	– prepoznaje međusobne položaje predmeta ili osoba iz poznate okoline – prepoznaje položaj predmeta ili osobe koja se nalazi pokraj, ispred, iza, bliže, dalje u odnosu na bilo koju točku u prostoru – imenuje predmet ili osobu koja se nalazi pokraj, ispred, iza, bliže, dalje u odnosu na bilo koju točku u prostoru – imenuje položaj predmeta ili osobe u odnosu na bilo koju točku u prostoru (pokraj, ispred, iza, bliže, dalje) – prepoznaje položaj predmeta ili osobe koja se nalazi u, na, gore, dolje, ispod u odnosu na bilo koju točku u prostoru – imenuje predmet ili osobu koja se nalazi u, na, gore, dolje, ispod u odnosu na bilo koju točku u prostoru – imenuje položaj predmeta ili osobe u odnosu na bilo koju točku u prostoru (u, na, gore, dolje, ispod)	– prepoznaje i slaže od konkretnih predmeta jednostavne oblike i/ili obrasce po vizualnom uzorku koji mu je zadan

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- ponavljanje položaja konkretnih predmeta ili osoba u poznatoj okolini, ali u odnosu na bilo koju točku u prostoru
- proširivanje određivanja položaja konkretnih predmeta ili osoba s novim, ali još uvijek jednostavnim odnosima u prostoru
- prepoznavanje i imenovanje položaja konkretnih predmeta ili osoba.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Nakon što je učenik usvojio određivanje i imenovanje nekih osnovnih položaja (pokraj, ispred, iza, bliže, dalje) predmeta i/ili osoba u poznatoj okolini u odnosu na vlastito tijelo, prelazi se na ponavljanje tih položaja, ali u odnosu na bilo koju točku u prostoru. Na primjerima ga se upoznaje s položajima predmeta i/ili osoba koje se nalaze pokraj, ispred, iza, bliže ili dalje u odnosu na njega, ali i na bilo koju drugu točku u prostoru.

Tijekom svakodnevnih aktivnosti učenika se upoznaje i s drugim prijedlozima (u, na, gore, dolje, ispod) koji označavaju položaje u prostoru u odnosu na bilo koju točku u njemu. Na primjerima se objašnjava i pokazuje da se neki objekti, konkretni predmeti ili osobe nalaze u nečemu. Na jednak mu se način naglašava i pokazuje što je ili tko je na nečemu, položaj predmeta ili osobe koja se nalazi gore ili dolje u odnosu na nešto ili ispod nečega. Tijekom svakodnevnih aktivnosti, igre, osobne higijene, obroka i sl. poučava ga se o različitim položajima predmeta ili osoba u prostoru. Kod učenja položaja uvijek je važno naglašavati položaj koji učenika želimo poučiti, kao i jasno mu pokazati određeni položaj.

Učenici imenuju određene položaje. Nakon toga će biti u mogućnosti imenovati određeni predmet ili osobu kad ga učitelj pita, primjerice, *Što je u kutiji?* moći će izvršiti nalog kada mu učitelj kaže *Papir je ispod stola. Molim te, podigni ga.* ili će moći imenovati određeni položaj kada ga učitelj pita, primjerice, *Gdje se nalazi lopta?* ili *Gdje se nalazi Marko?*

Učenika se polako upoznaje i sa simbolima koji označavaju određeni položaj.

Nakon toga može rješavati i zadatke sparivanja, povezivanja, stavljanja jednakog na jednako i sl. na nastavnim listićima ili u digitalnim sadržajima. Ako učenik usvoji ove jednostavne položaje objekata u svojoj okolini, oni se mogu i dalje proširivati i na ostale prijedloge kojima određujemo gdje je netko ili nešto.

U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati učenikovu samostalnost u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

C. Mjerenje

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA MV C.2.1. Učenik sparuje mjeriva svojstva s jednostavnim nestandardnim mjerilima.	– prepoznaje jednostavna mjeriva svojstva – mjerivo svojstvo pridružuje nestandardnom mjerilu – mjeri nestandardnim mjerilom	– mjerivo svojstvo pridružuje nestandardnom mjerilu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznavanje jednostavnih mjerivih svojstava
- pridruživanje mjerivog svojstva određenom nestandardnom mjerilu
- jednostavna mjerenja.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenika se upoznaje s jednostavnim mjerivim svojstvima u stvarnim, konkretnim i poznatim situacijama svakodnevnog života. Upoznaje ga se s duljinom dok, primjerice, posprema radno mjesto nakon obavljenih zadataka uspoređujući duljine olovaka: ova je olovka duža/kraća od druge, duže ćemo olovke staviti u stalak, a kraće u kutiju i sl. Upoznaje ga se s masom, primjerice, u igri s loptama različitih težina: ova je lopta teža i teško ju je baciti, a ova je lakša i lagano je bacamo. Učenika se upoznaje i s volumenom kao mjerivim svojstvom tijekom igre s vodom ulijevajući je u posudu ili prelijevajući je iz posude u posudu i sl.

U ovoj fazi poučavanja nije važno da učenik imenuje mjeriva svojstva (duljinu, masu ili volumen), već samo da uoči i razumije razliku između pojmova dulje – kraće, teže – lakše, puno – prazno – jednako.

Učeniku se pokazuje na praktičnim aktivnostima, u igri, pospremanju, sudjelovanju u izradi jednostavnih obroka ili napitaka i sličnim aktivnostima kako možemo mjeriti nestandardnim mjerilima jednostavna mjeriva svojstva. Je li nešto teško ili je lagano, možemo procijeniti vlastitom snagom tijekom, primjerice, aktivnosti nošenja: teška/lagana kutija i sl. Koliko je nešto dugačko, možemo procijeniti uspoređujući dva predmeta (duži i kraći) koji su jedan pokraj drugog ili mjereći korakom duljinu prostorijske i duljinu kauča pa zaključujemo da je prostorija duža od kauča, palcem ili pedljem duljinu predmeta i sl. Je li čaša puna ili prazna, pokazuje se učeniku u konkretnoj situaciji tijekom ulijevanja ili prelijevanja tekućine.

U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati učenikovu samostalnost u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA MV C.2.2. Učenik prepoznaje odnose u vremenu.	– prepoznaje doba dana – prati na vremenskoj crti dane u tjednu – prepoznaje pojmove jučer, danas, sutra – povezuje neke važne događaje u danu s dobom dana – povezuje neke važne događaje u tjednu s danom u tjednu i dobom dana – prati na vremenskoj crti mjesece u godini – prepoznaje pojmove prošli mjesec, sljedeći mjesec i ovaj mjesec – prati na vremenskoj crti godišnja doba – prepoznaje koje je godišnje doba prošlo, a koje slijedi – povezuje godišnje doba s mjesecom u godini – prepoznaje sat kao mjerni uređaj za vrijeme – povezuje neke važne događaje u danu s punim satom	– prati na kalendaru vremena koji je danas dan, koji je trenutačno mjesec ili godišnje doba – povezuje svoje individualne aktivnosti s danom u tjednu i dobom dana

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznaje doba dana i povezuje glavne aktivnosti uz određeno doba dana
- prati na vremenskoj crti dane u tjednu i izdvaja današnji dan; povezuje neke važne događaje u tjednu uz dan u tjednu i/ili dan i doba dana
- prati na vremenskoj crti mjesece u godini i izdvaja trenutačni mjesec, povezuje neke važne događaje za pojedini mjesec u godini
- prati na vremenskoj crti godišnja doba i izdvaja trenutačno godišnje doba; povezuje neke važne događaje za pojedino godišnje doba
- prepoznaje sat kao mjerni uređaj; povezuje neke važne događaje u danu s vremenom.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenik prepoznaje i razlikuje dan i noć. Poznaje da je dan vrijeme kad smo budni, kad obavljamo različite aktivnosti, a da noću spavamo. Učenik može uz vizualnu podršku i napravljenu vremensku crtu razumjeti i razlikovati i prijedodne i poslijepodne kao dijelove dana, što može povezivati s određenim aktivnostima ili događajima.

Učenik na vremenskoj crti može pratiti dane u tjednu po redu. Uz primjerenu vizualnu podršku može pratiti koji su dani radni, a koji su neradni (vikend, praznici, blagdani). Imenuje redom dane u tjednu. Može označiti ili imenovati današnji dan te imenovati dan koji je prošao, koji je bio jučer i dan koji slijedi te dan koji će biti sutra. Može povezati svoje individualne aktivnosti (prikazane na karticama) s danom u tjednu i smjestiti ih na vremensku crtu uz određeni dan, ali i uz određeno doba dana.

Učenik na vremenskoj crti može pratiti mjesece u godini po redu i godišnja doba. Imenuje ih redom. Može označiti ili imenovati trenutačni mjesec i godišnje doba te imenovati mjesec koji je prošao

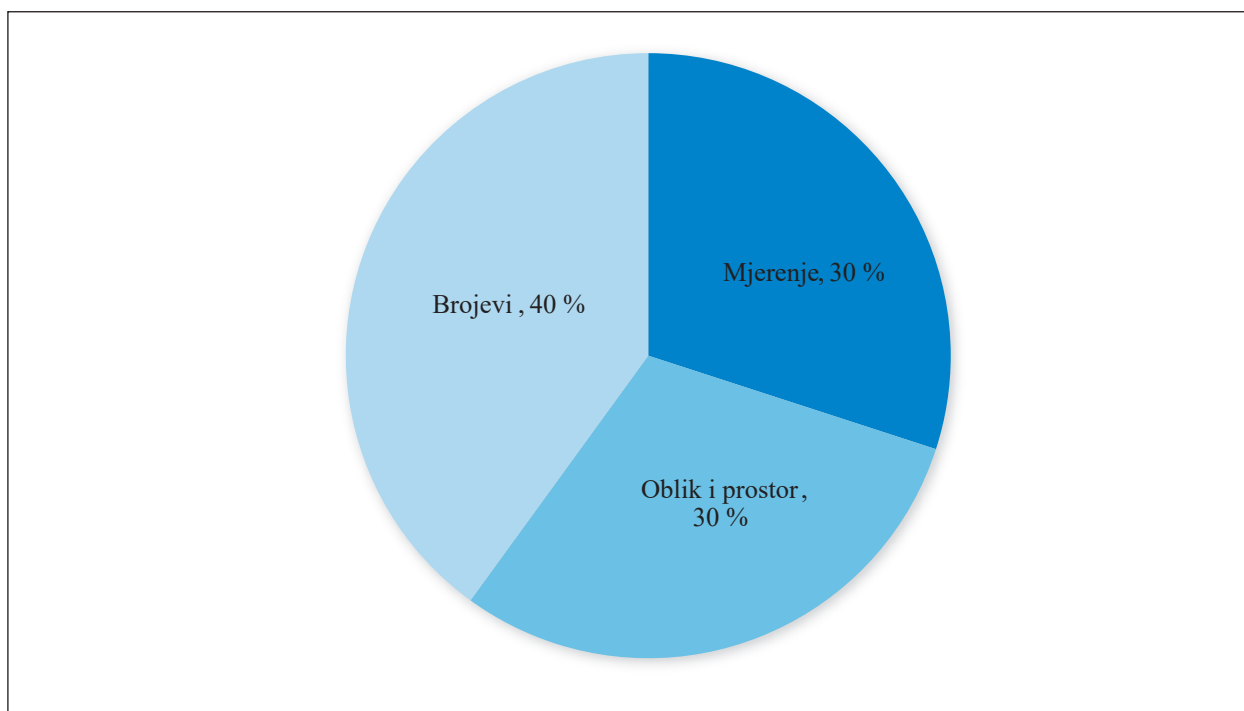
i mjesec koji slijedi te godišnje doba koje je prošlo i koje će doći. Može povezati neke sebi važne događaje (prikazane na karticama) s mjesecom u godini i godišnjim dobom te ih smjestiti na crtu vremena uz određeni mjesec i godišnje doba (primjerice, rođendan, Božić, odlazak na more). Na kalendaru učeniku može biti i vidljivo koji mjeseci pripadaju kojemu godišnjem dobu.

Učenik prepoznaje sat kao mjerni uređaj za vrijeme. Pokazuju mu se različite vrste satova, ali za razumijevanje i pokazivanje vremena u ovoj se fazi poučavanja koristimo analognim satom na kojem možemo fizički pomicati i vrtjeti kazaljke i pokazivati položaje kazaljki te ih povezivati s učenikovim aktivnostima tijekom dana. Tako mu, primjerice, pokazujemo da je 8.00 kad počinje nastava, da je 12.00 kad idemo na ručak i da mama i tata dolaze po njega u 3 sata i sl.

Učenik i sam može vrtjeti kazaljke na analognom satu te ih postavljati prema vizualnom modelu (obrascu) u položaje koji pokazuju vrijeme koje mu je u danu važno. Može se provesti aktivnost izrade vlastitog sata od papirnatih tanjura i sličnih materijala.

Učenik nakon toga može rješavati zadatke koji su povezani s prepoznavanjem odnosa u vremenu na nastavnim listićima ili u digitalnom sadržaju u obliku sparivanja, stavljanja jednakog na jednako, povezivanja i sl.

U početku se počinje s najvećim stupnjem podrške koja je pojedinom učeniku potrebna i s vremenom se ona smanjuje kako učenik postaje uspješniji u izvedbi zadatka. Cilj je povećati učenikovu samostalnost u izvršavanju zadataka ili aktivnosti koje su mu zadane.

3. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Matematičke vještine u dobnoj skupini od 11. do 15. godine

E. POVEZANOST S DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Planiranjem i povezivanjem matematičkih vještina s drugim područjima kurikula, međupredmetnim temama i sadržajima ostalih predmeta te primjenom ovih vještina u svakodnevnom okruženju, učenje i poučavanje matematičkih vještina u potpunosti zaokružuje svoju svrhu.

Matematičke se vještine uče i poučavaju na primjerima iz užega, poznatog okruženja učenika, u aktivnostima koje mu olakšavaju razumijevanje, aktivnim sudjelovanjem i snalaženjem u jednostavnim situacijama svakodnevnog života.

Provedbom različitih aktivnosti o zdravlju, sportu, okolišu i drugim temama, učenici primjenjuju matematičke vještine. To pridonosi razvoju njihovih socijalnih vještina, osobnosti te otkrivanju njihove uloge u razredu, skupini i društvu. Tako se matematičke vještine prožimaju sa stvarnim životom, potiče se znatiželja i pozitivan stav prema učenju.

Odgojno-obrazovni ishodi predmetnog kurikula Matematičke vještine povezani su sa svim predmetnim kurikulumima i međupredmetnim temama.

U kurikulumu Izobrazba u obavljanju poslova poveznica su različite tvorevine i njihova upotreba, svojstva materijala i njihova namjena te svijest o količinama i vrijednostima proizvoda. U kurikulumu Jezik i komunikacija poveznica su jezično izražavanje i komunikacija. Svladavanje pojedinih ishoda i primjena matematičkih vještina jasno se objašnjava i pokazuje upotrebom i korištenjem konkretnim, poznatim predmetima iz svakodnevnog okruženja te sudjelovanjem u svakodnevnim, poznatim situacijama. Tako se razvijaju prije svega komunikacijske vještine prilagođene različitim situacijama. Prilikom objašnjavanja pojmova tijekom različitih svakodnevnih, poznatih situacija i aktivnosti, radi se na prepoznavanju, uočavanju i imenovanju različitih predmeta, na uspoređivanju i izdvajanju predmeta prema zadanim svojstvima i tako se usvajaju pojmovi važni za matematičke sadržaje. Likovna i Glazbena kultura poveznice imaju u elementima likovnog jezika: crti, boji, nizu, kontrastu, kao i u konceptu prostora i prostornog oblikovanja te ritmu. Osnove informatike i Matematičke vještine usko su povezane u većem dijelu kurikula korištenjem aplikacijama na tabletu/računalu. U kurikulumu Socijalne vještine poveznica su razvijanje vještina suradnje u igri i nastavnim aktivnostima te razvijanje radnih navika. U kurikulumu Tjelesne i zdravstvene kulture poveznica su oblik, položaj, vrijeme i brzina. Razvijanjem prostornog mišljenja i vizualizacije učenici razumijevaju svijet i prostor u kojemu žive, što pridonosi njihovoj koordinaciji i motoričkim vještinama. U kurikulumu Vještina svakodnevnog života poveznica su obavljanje jednostavne kupnje i pripremanje jednostavnih napitaka i obroka.

Snažna i neraskidiva veza nastavnog predmeta Matematičke vještine s drugim područjima, međupredmetnim temama i predmetima kurikula pridonosi izgradnji temeljnih kompetencija osobe koja će primjenjivati matematičke vještine u različitim područjima svojeg života.

F. UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA

Iskustva učenja

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Matematičke vještine organizira se prema zadanim odgojno-obrazovnim ciljevima i ishodima učenja od 7. do 15. godine života. Matematičke vještine kontinuirano se razvijaju stalnim preplitanjem matematičkih procesa i organizacijskih područja. Učenje i poučavanje matematičkih vještina učenicima pruža znanje i iskustvo potrebno za lakše razumijevanje svakodnevnih aktivnosti i situacija u kojima sudjeluju.

Učenici se s osnovnim matematičkim vještinama susreću već u najranijoj dobi. Dobro strukturiran i pravilno metodički osmišljen i vođen nastavni proces temelji se upravo na ranim iskustvima i spoznajama učenika. Temelj za izgradnju osnovnih matematičkih kompetencija su vođeno promatranje, poticanje razvoja motoričkih i perceptivnih sposobnosti te imenovanje svega što nas okružuje. Učenik se kreće kroz prostor,

promatra svijet oko sebe, uočava oblike, boje, međusobne položaje objekata, veličine i količinu, uspoređuje količinu, premeće i slaže različite predmete. Osim neposrednog iskustva, važno je stalno poticati i usmjeravati učenika, osvješćivati mu i imenovati odnose u prostoru, odnose između predmeta te svojstva predmeta.

Polazeći od konkretnoga, zornog, grade se osnovna matematička znanja i vještine. Okružje u kojem je učenik motiviran za učenje, postiže se odabirom aktivnosti koje su u skladu s njegovim interesima i sposobnostima. Proces edukacijsko-rehabilitacijske procjene, koja neminovno prethodi procesu poučavanja i na njega se nadovezuje, osigurava učitelju informacije o učenikovim odgojno-obrazovnim potrebama, interesima, jakim i slabim stranama te ostalim čimbenicima koji utječu na odabir odgovarajućih strategija podrške. Učenici s poremećajem iz spektra autizma trebaju stalnu podršku u stjecanju iskustva predmatematičkih i matematičkih vještina. Pri odabiru primjerenog oblika prilagodbe za pojedinog učenika s poremećajem iz spektra autizma valja voditi računa o individualnim potrebama učenika i posebnostima koje proizlaze iz samog poremećaja. Pri odabiru postupaka prilagođivanja moguće je prilagoditi nastavne sadržaje, ciljeve i ishode, kao i vrijeme usvajanja ili rada na zadatku, količinu pojmova, strategije i metode poučavanja i slično.

Ishodi određeni kurikulumom nastavnog predmeta Matematičke vještine za učenike s poremećajem iz spektra autizma ne ostvaruju se nužno onim redosljedom kojim su navedeni u pojedinoj dobnoj skupini. Važno je da se prvo usvoje predmatematičke vještine koje su preduvjet za formiranje daljnjih pojmova i koncepata. U radu se slijedi načelo postupnosti: od poznatoga prema nepoznatom, od lakšega prema težem te od većega stupnja podrške prema manjem. S druge strane, ako znanja i vještine povezane s određenim ishodom nisu ostvarene na zadovoljavajućoj razini, to će onemogućiti stjecanje novih znanja i vještina. Zato je neophodno odabrati takve sadržaje, metode, oblike i aktivnosti koje će omogućiti učenicima da u skladu sa svojim odgojno-obrazovnim potrebama usvoje znanja i vještine definirane određenim ishodom, što bi odgovaralo načelu individualizacije – prilagođivanje usvajanja matematičkih vještina mogućnostima svakog učenika.

Uloga učitelja

Uloga učitelja u radu s učenicima s poremećajem iz spektra autizma jest odabrati i primijeniti prilagodbe postupaka učenja i poučavanja koji će omogućiti učenicima aktivno sudjelovanje u procesu učenja i poučavanja i razvoj kompetencija ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda. Prilagodbe se odabiru u skladu s razvojnom razinom i učenikovim odgojno-obrazovnim potrebama utvrđenima na temelju stručne edukacijsko-rehabilitacijske procjene. Učitelj određuje aktivnosti i sadržaje, metode i oblike rada, postiže poticajno okružje te vodi i usmjerava učenika pružanjem primjerene podrške. Organizira odgojno-obrazovni proces koji uključuje različite metode, tehnike poučavanja i stilove učenja te izbor sadržaja primjeren učenikovim razvojnim sposobnostima. Stvara strukturirane situacije važne za opetovano ponavljanje usvojenih matematičkih vještina i vježbanje novih u poznatoj, ali i široj okolini.

Uloga je učitelja osigurati pomoć i podršku pri učenju, a ta pomoć i podrška smanjuju se sve većom samostalnošću učenika u učenju, dok u konačnici njegovo učenje ne postane u što većoj mjeri samostalno i samokontrolirano. Učitelj odabire poticaje i izvore koji će učeniku omogućiti razumijevanje osnovnih matematičkih koncepata. Povezujući svakodnevne životne situacije i aktivnosti koje su učeniku poznate i bliske s njegovim iskustvom, naglašava važnost usvajanja i razvijanja matematičkih vještina. Učitelj nudi i osmišljava didaktička sredstva koja podupiru učenikove vještine i znanja u području matematičkih vještina. Kontinuirano prati učenikov napredak te prilagođuje metode rada i svoje postupke tijekom cjelokupnog procesa poučavanja radi usvajanja što više nastavnog sadržaja predmetnog kurikula.

Materijali i izvori

Prvi susret učenika s matematičkim pojmovima i konceptima mora biti u izvornoj stvarnosti. Osnovne predmatematičke i matematičke pojmove i koncepte uočava i usvaja upravo promatranjem i služenjem predmetima iz neposredne, poznate, svakodnevne okoline. Tek nakon toga se prelazi na rad s različitim didaktičkim sredstvima, primjerice, kockama za građenje, modelima geometrijskih tijela i likova, abakusom i slično. Koriste se i radnim listovima, različitim vježbenicama koje odgovaraju učenikovim potrebama i nastavnom sadržaju. Pritom učitelj ima ulogu odabrati i prilagoditi materijale koji će odgovarati učenikovim potrebama i optimalno omogućiti razumijevanje sadržaja i njegovu primjenu u svakodnevnim situacijama. Pod prilagodbom materijala podrazumijeva se grafičko, jezično i sadržajno (pre)oblikovanje teksta,

korištenje vizualnom podrškom u obliku simbola i sl., a prema potrebi i uvođenje potpomognute komunikacije (primjerice, grafički simboli, manualni znakovi ili uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije) ili uporaba asistivne tehnologije koja podrazumijeva široki raspon tehnoloških sredstava kojima se podupire proces učenja. Postoji i niz aplikacija koje su namijenjene uvježbavanju matematičkih pojmova, a primjerene su i učenicima s teškoćama (primjerice, Matematička igraonica, Domino brojalica, Matematički vrtuljak). Naročito su važne svakodnevne, učeniku poznate situacije i aktivnosti tijekom kojih mogu lakše i brže usvojiti osnovna predmatematička i matematička znanja i vještine kao što su izdvajanje predmeta po boji i/ili obliku, prepoznavanje jednostavnih uzoraka, povezivanje brojevnih riječi koju čuje i/ili izgovara sa znamenkom na slici, prebrojavanje, pridruživanje broja količini.

Okružje

Da bi učenje i poučavanje bilo poticajno i učinkovito, treba postići takvo okružje koje kod učenika pobuđuje znatiželju, osigurava veću usredotočenost na poučavanje, motivira ga za sudjelovanje u različitim poznatim aktivnostima i situacijama, što na kraju rezultira postizanjem boljeg uspjeha. Važno je da okružje bude dobro organizirano, pažljivo i detaljno strukturirano, bez suvišnih i ometajućih detalja, podržavajuće i ugodno za sve učenike. U takvu se okružju njeguje različitost, poštuju osobne snage i slabosti. Potiče se razvoj kognitivnih, socioemocionalnih i stvaralačkih sposobnosti. Poučavanje i učenje matematičkih vještina odvija se i u učionici i na izvanučioničnoj nastavi. U učionici je važna čvrsta strukturirana vizualna podrška koja omogućuje učenicima s poremećajem iz spektra autizma razumijevanje slijeda događaja, predvidljivost, sigurnost, poštovanje potrebe za rutinom te u konačnici osigurava uspješnost učenika. Za učenike s poremećajem iz spektra autizma važno je i učenje i poučavanje izvan učionice, u prirodnom okružju za koje je poznato da djeluje umirujuće, potiče sva osjetila, sva područja razvoja i zadovoljava sve stilove učenja jednostavnim, praktičnim načinima. Učitelj treba tražiti i iskoristiti svaku priliku da omogući učenicima u svakodnevnim aktivnostima primjenu znanja i vještina stečenih na nastavi Matematičkih vještina.

Određeno vrijeme

Kod odabira aktivnosti koje se planiraju provoditi, a koje proizlaze iz organizacijskih područja nastavnog predmeta Matematičke vještine, važan je čimbenik i vremenski interval. U radu s učenicima s poremećajem iz spektra autizma važno je da učitelj pravilno procijeni vrijeme potrebno za usvajanje pojedinih sadržaja da bi se zadržala pažnja i koncentracija te da se izbjegne preopterećenost učenika. S obzirom na to da se poučavanje odvija na različitim razinama i uz različite stupnjeve podrške, važno je da se osigura onoliko vremena za ostvarenje ishoda koliko je svakom učeniku potrebno. S obzirom na potrebu višekratnog ponavljanja sadržaja, nužno je osigurati svrhovitu promjenu aktivnosti te obratiti pažnju na njezino trajanje da bi se zadržala pažnja, ali i ostvario cilj provedbe aktivnosti. Učitelj tijekom planiranja (godišnjega, mjesečnog, dnevnog) mora predvidjeti optimalan broj sati vježbanja i ponavljanja određenih nastavnih sadržaja.

Grupiranje učenika

Učenici s poremećajem iz spektra autizma grupirani su u manje odgojno-obrazovne skupine prema kronološkoj dobi. Da bi rezultati učenja i poučavanja bili optimalni, odgojno-obrazovni rad ostvaruje se individualnim radom kad se učenika izdvaja iz skupine, individualnim radom s učenikom u skupini, radom u paru te grupnim radom. Učitelj organizira nastavni sat na onaj način koji će svim učenicima osigurati poticajno okružje za usvajanje vještina i smanjiti pojavu nepoželjnih oblika ponašanja. Zbog posebnosti učenika s poremećajem iz spektra autizma najbolji rezultati prilikom učenja i poučavanja postižu se tijekom individualnog rada, što se posebno odnosi na učenike mlađe kronološke dobi, međutim učenike je potrebno primjereno poticati i postupno uvoditi i u rad u paru i grupni rad. Učitelj je dužan sve zajedničke aktivnosti, svaki oblik grupnog rada detaljno i kvalitetno isplanirati, imati jasno definiran i postavljen cilj te pratiti napredak učenika pojedinačno, kao i cijele odgojno-obrazovne skupine.

G. VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Svrha vrednovanja jest praćenje učenikova napredovanja, poticanje razumijevanja te primjena vještina u novim životnim situacijama. Učiteljima i roditeljima pruža kontinuirane, pravodobne i kvalitetne informacije o učenikovu napredovanju, daje informacije o kvaliteti poučavanja i podatke za planiranje individualiziranih kurikula.

Vrednovanje u nastavnom predmetu Matematičke vještine pažljivo se planira i provodi sustavnim prikupljanjem i obradom podataka o ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda određenih kurikulumom. Sastavni je dio procesa učenja i poučavanja koje daje obavijest o razini usvojenosti osnovnih matematičkih znanja i vještina.

Da bi se vidjelo na kojoj su razini učenikove razvojne sposobnosti za usvajanje matematičkih vještina, s kojim matematičkim (pred)vještinama treba početi poučavanje, koje su prilagodbe potrebne za svakog učenika, važno je opažanje i početna procjena koja se provodi strukturiranim upitnicima i obrascima na početku nastavne godine. Provode je učitelji, ostali stručnjaci (stručni suradnici, terapeuti) uključeni u neposredan rad s učenicima s poremećajem iz spektra autizma i roditelji/skrbnici učenika. Na osnovi rezultata početne procjene sastavlja se individualizirani odgojno-obrazovni program.

Na kraju nastavne godine donosi se završna procjena na osnovi svih informacija koje su se bilježile u individualiziranom odgojno-obrazovnom programu tijekom poučavanja i na osnovi ostvarenja odgojno-obrazovnih ishoda. Završna se procjena radi istim obrascima korištenim u početnoj procjeni, a usporedbom rezultata na početku i na kraju nastavne godine dobivaju se informacije o učenikovu napretku, o onom što je učenik usvojio i može li se u poučavanju matematičkih vještina prijeći na višu razinu. Na osnovi tih informacija piše se i završno mišljenje o učeniku u kojem je jasno vidljivo koliko je učenik napredovao u učenju i razumijevanju pojedine matematičke vještine, može li je primijeniti u nekoj poznatoj životnoj situaciji i uz koju razinu podrške. Također je vidljiv i uloženi trud pojedinog učenika, njegovo sudjelovanje, suradnja, motivacija i interesi.

Na temelju procjena na početku i na kraju nastavne godine donosi se zaključna ocjena.

Suvremenim pristupom vrednovanje treba biti instrument unaprjeđenja učenikova napretka, kao i poučavanja učitelja i cijeloga odgojno-obrazovnog sustava. Stoga ono zahtijeva odgovornost svih sudionika procesa.

Sastavnice vrednovanja u nastavnom predmetu Matematičke vještine proizlaze iz odgojno-obrazovnih ishoda organiziranih u trima nastavnim područjima: brojevi, oblik i prostor te mjerenje. Sastavnice vrednovanja jesu:

- usvojenost znanja i vještina
- matematička komunikacija.

Usvojenost znanja vrednuje se na onoj kognitivnoj razini koja je određena individualiziranim kurikulumom svakog učenika. Uspješnost u primjeni vještina ogleda se i procjenjuje u mogućnosti izvođenja matematičkih aktivnosti na poučavan način sukladan učenikovim spoznajnim i psihomotoričkim mogućnostima. Ovladanost matematičkim znanjima i vještinama podrazumijeva mogućnost primjene naučenog na učeniku primjerenoj razini.

Matematička komunikacija sastavni je dio usvajanja matematičkih znanja i vještina i odnosi se na razumijevanje matematičkih pojmova potrebnih za iskazivanje usvojenih matematičkih sadržaja na razini koja je odgovarajuća učeniku.

Predmetni kurikulum Matematičke vještine obuhvaća tri pristupa vrednovanju: vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenog.

Vrednovanje za učenje

Vrednovanje za učenje odvija se tijekom učenja i poučavanja. Odnosi se na proces prikupljanja informacija i dokaza o procesu učenja te na interpretaciji tih informacija i dokaza. U procesu vrednovanja za učenje najčešće se primjenjuju metode kao što su zabilježbe, učeničke mape, opažanja učenika tijekom individualnog rada ili rada u skupinama.

Vrednovanje za učenje uvijek je usmjereno na učenikov napredak, stoga se trenutačna postignuća svakog učenika uspoređuju s njegovim prethodnim postignućima usmjerujući se na napredovanje koje je učenik ostvario u odnosu na postavljene odgojno-obrazovne ishode (kriterijsko vrednovanje).

Učiteljima vrednovanje za učenje pomaže u prikupljanju informacija o početnim znanjima i iskustvima učenika, eventualnim miskoncepcijama, stilovima učenja učenika, o razinama usvojenosti znanja, motivaciji za učenje, postavljanju ciljeva i planiranju poučavanja u skladu s učenikovim potrebama, dobivanju uvida u učinkovitost vlastita rada, učinkovitijem planiranju i stalnom unaprjeđenju procesa poučavanja.

Učenicima vrednovanje za učenje pomaže da postanu svjesni koliko učinkovito uče, unaprjeđuju kompetenciju učiti kako učiti postavljanjem svojih ciljeva učenja i razvijanjem vještina, imaju bolja postignuća jer primaju česte povratne informacije koliko napreduju i koliko učinkovito uče, razvijaju motivaciju za učenje, samopouzdanje i pozitivnu sliku o sebi.

Vrednovanje kao učenje

Vrednovanje kao učenje temelji se na ideji da učenici vrednovanjem uče. Ono podrazumijeva aktivno uključivanje učenika u proces vrednovanja uz učiteljevu podršku da bi se maksimalno poticao razvoj učenikova samostalnog pristupa učenju.

Kad se učenik i samostalno uključi u proces vrednovanja, on će im vjerojatno biti manje stresan i rizičan. Vrednovanje kao učenje jest oblik partnerstva učenika i učitelja u kojem je učenik aktivan i odgovaran nositelj vlastitog učenja i vrednovanja, a učitelj stvara uvjete za učenje i prema potrebi ga usmjerava. Učitelj pomaže učeniku razumjeti kriterije za samovrednovanje, vodi proces samorefleksije i pomaže pri donošenju odluke kako unaprijediti učenje. S obzirom na svrhu ove vrste vrednovanja, povratnu informaciju kod vrednovanja kao učenja daju učenik, drugi učenici, a u manjoj mjeri i učitelj.

Učiteljima vrednovanje kao učenje pomaže u podjeli odgovornosti za učenje između učitelja i učenika, dobivanju uvida u učenikovo razmišljanje pri analizi i vrednovanju procesa učenja, kreiranju učinkovitijeg poučavanja jer učenici postaju samostalniji i motiviraniji.

Učenicima vrednovanje kao učenje pomaže da shvate da je vrednovanje alat za vlastito praćenje učenja i da razumiju na kojoj se razini učenja nalaze tako da sebi i učitelju daju jednostavnu povratnu informaciju, primjerice, *razumio sam, trebam još malo učiti* ili *nisam razumio*, razvijaju vještinu upravljanja svojim učenjem, postavljanja vlastitih ciljeva i razvijanja vještine samovrednovanja i vršnjačkoga vrednovanja potrebnih za postizanje tih ciljeva.

Vrednovanje naučenog

Vrednovanje naučenog jest provjera ostvarenosti planiranih odgojno-obrazovnih ishoda i rezultira opisnom ocjenom. Podrazumijeva vrednovanje razine usvojenosti znanja i razvijenosti vještina u odnosu na definirane odgojno-obrazovne ishode, njihovu razradu te razinu usvojenosti. Provodi se tijekom ili na kraju određenoga planiranog razdoblja: obrade, ponavljanja, uvježbavanja, usustavljanja i sinteze. U nastavnom predmetu Matematičke vještine sljedeći su oblici vrednovanja: ciljne aktivnosti ili situacije u kojima učenik primjenjuje usvojenu vještinu, zadatci zatvorenog tipa, učeničke mape i sl. Vrednovanje se provodi prema potrebi i planu u skladu s individualnim osobitostima učenika.

Oblikovanje zaključne ocjene

Zaključna ocjena predmeta izriče se opisnom ocjenom (potpuno usvojeno, većim dijelom usvojeno, djelomično usvojeno, manjim dijelom usvojeno i nije usvojeno).

Zaključna opisna ocjena donosi se na kraju nastavne godine i iskazuje sveukupnu usvojenost ishoda. Učitelju kao smjernica može poslužiti kurikulum definirana srednja razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Srednja razina usvojenosti ne predstavlja izravno školsku opisnu ocjenu, ali predstavlja prosjek usvojenog znanja i vještina potrebnih za srednju zaključnu ocjenu.

POSEBNI KURIKUL NASTAVNOGA PREDMETA LIKOVNA I GLAZBENA KULTURA

A. SVRHA I OPIS PREDMETA LIKOVNA KULTURA

Svrha nastavnog predmeta Likovna kultura sustavno je odgajanje opažaja i određenih aspekata kreativnog mišljenja. Njime učenik razvija psihomotoričke i kognitivne sposobnosti te obogaćuje sliku o sebi i o svijetu u kojemu živi. Izražavajući se različitim likovnim i vizualnim tehnikama, učenik se koristi vizualnim medijem kao posrednikom za komunikaciju i interakciju s okolnom te emocionalnom regulacijom. Praktičnim radom usvaja radne navike, likovnu i vizualnu pismenost, aktivira više osjetila radi percepcije svijeta oko sebe.

Učenik se upoznaje s različitim područjima likovnih i vizualnih umjetnosti (crtežom, slikarstvom, skulpturom, grafikom, dizajnom, arhitekturom i urbanizmom, fotografijom, filmom, stripom, primijenjenom umjetnošću i suvremenom umjetničkom praksom) te s raznovrsnim načinima vizualne komunikacije koja je od presudne važnosti za napredak učenika s poremećajem iz spektra autizma i s drugim nastavnim područjima. Vizualna okolina i djela likovne umjetnosti polazište su za senzorno istraživanje, asocijativni i emocionalni doživljaj, upoznavanje likovnog jezika te su poticaj za izražavanje i komunikaciju. Sustavnim odgajanjem percepcije taktilnih i vizualnih podražaja potiče se svjesno i aktivno doživljavanje. Primjenjuju se tradicionalni likovni materijali i postupci te suvremeni vizualni mediji i koncepti.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

Učenik će moći:

1. stvarati i izražavati se intuitivnim korištenjem likovnim jezikom radi razvoja individualnog izraza, kreativnosti, produktivnosti i emocionalne regulacije sukladno razvojnim osobitostima te vlastitim sklonostima
2. razviti psihomotoričke i kognitivne vještine upoznavanjem i upotrebom različitih materijala, postupaka i medija
3. razviti mišljenje, stavove i vrijednosti odgajanjem vizualnog opažaja te poticanjem istraživačkog odnosa prema vizualnoj okolini i likovnom stvaralaštvu
4. razviti komunikacijske i socijalne kompetencije sudjelovanjem u umjetničkim događanjima i aktivnostima kulturnih ustanova.

C. STRUKTURA – ORGANIZACIJSKA PODRUČJA PREDMETNOG KURIKULA

Poučavanje putem vizualne okoline i umjetnosti uvelike pridonosi cjelovitu razvoju učenika njegovanjem i poticanjem triju osnovnih područja ljudske osobnosti i aktivnosti: psihomotoričkoga (djelatnoga), afektivnog (osjećajnoga) i kognitivnog (spoznajnoga). Ta se integracija temeljnih odgojno-obrazovnih kategorija zrcali i u podjeli predmetnih područja (ključnih koncepata) koja čine gradivnu strukturu nastavnog predmeta Likovna kultura:

A. Stvaralaštvo i produktivnost

U središtu učenja i poučavanja nastavnog predmeta Likovna kultura jest stvaralački (kreativni) proces. Koristeći se različitim likovnim materijalima, tehnikama, alatima, medijima, likovnim/vizualnim jezikom i umjetničkim konceptima, učenik izražava svoje ideje, misli, osjećaje, vrijednosti i stavove nudeći vlastita intuitivna likovna rješenja. Učenik istražuje okolinu svim osjetilima i promišlja pritom razvijajući niz emocionalnih, psihomotoričkih i intelektualnih vještina; upoznaje se s različitim pristupima i videnjima stvarnosti.

B. Doživljaj

Predmetno područje doživljaj naglasak stavlja na sustavnom odgajanju opažaja. Učenik istražuje i doživljava vizualnu okolinu i umjetnička djela emocionalnim, asocijativnim, spoznajnim i stvaralačkim pristupom. To pridonosi razvoju percepcije, kreativnosti i komunikacijskih vještina kao trajnih vrijednosti. Učenik stječe kompetencije koje mu pomažu pri selekciji velike količine vizualnih informacija koje prima novomedijskom tehnologijom. Učenika se potiče na izražavanje stavova o vizualnoj okolini i umjetničkim djelima.

C. Umjetnost u kontekstu

Temelj predmetnog područja umjetnost u kontekstu jest povezivanje likovne umjetnosti i stvaralaštva s drugim iskustvima iz vlastitog života i života zajednice. Organiziranjem različitih stvaralačkih odgojno-obrazovnih aktivnosti potiče se povezivanje s umjetničkim i kulturnim zajednicama i ustanovama.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO DOBNIM SKUPINAMA I ORGANIZACIJSKIM PODRUČJIMA

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Likovna kultura organizira se kao niz manjih ili većih cjelina povezanih s temom. Za svako obrazovno razdoblje obvezne su četiri teme. Učitelj samostalno određuje sadržaje za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda kojima će obraditi temu (likovni jezik, tehnike, motivi i metode). Količina sadržaja za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda planira se u skladu s individualnim potrebama učenika i škole pa se opseg obveznih sadržaja prilagođuje. Odabirući temu, učitelj odabire okvir unutar kojeg se učenik bavi određenim problemima, istražuje ih i interpretira likovnim i vizualnim radovima. Temama se povezuju sadržaji ishoda nastavnog predmeta Likovna kultura s ostalim predmetima, međupredmetnim temama i iskustvima iz svakodnevnog života. Tematske cjeline planiraju se kao projekti ili kao nekoliko nastavnih sati povezanih zajedničkim kontekstom. Učitelji sami odlučuju o trajanju cjelina, broju izvedenih likovnih ili vizualnih radova te načinu na koji se izvodi zaključni dio cjeline. Organizacija učenja i poučavanja u projektnim ili kontekstnim cjelinama omogućuje istodobno ostvarivanje svih ishoda koji se međusobno dopunjuju.

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 7. do 10. godine

Teme:

Ja: Učenik istražuje načine izražavanja emocija te mogućnosti komunikacije pomoću likovnog izraza; razlikuje pozitivne i negativne emocije te mogućnosti komunikacije vlastitih misli i potreba upotrebom likovnih i vizualnih medija.

Zajednica: Učenik istražuje zajednicu u užem smislu te svoje mjesto u njoj, obitelj, vršnjake i međuvršnjačke odnose, tradicijske običaje.

Svijet oko mene: Učenik istražuje prirodno i izgrađeno neposredno okruženje različitim osjetilima (biljni i životinjski svijet, promjene u prirodi, prostor u kojem boravi); uočava detalje, boje, površine, odnose veličina i oblika, ritma, građe oblika itd.

Umjetnost: Učenik igrom istražuje različita područja umjetnosti i njihovo prožimanje, glazbu, priče i literarne predloške, glumu i ples.

A. Stvaralaštvo i produktivnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK A.1.1. Učenik prepoznaje umjetnost kao način komunikacije i odgovara na različite poticaje likovnim izražavanjem.	– opaža motive u svojoj okolini – sudjeluje u kreativnoj igri – iskazuje svoje emocije i iskustva	– likovno se izražava primjenjujući jednostavnu likovnu sintaksu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- slobodno ostavljanje traga na podlozi
- točke i crte
- duge i kratke crte
- tanke i debele crte
- ravne i zaobljene crte
- grupiranje crta
- slobodno bojenje površina
- razlikovanje i sparivanje čistih boja
- bojenje površina zadanih oblika (popunjavanje)
- nizanje likova i boja na plohi (ritam)
- geometrijski likovi na plohi
- odnosi likova na plohi
- oblikovanje jednostavnih površina utiskivanjem i nabiranjem
- oblikovanje (modeliranje) geometrijskih tijela (kugla, valjak)
- povezivanje nekoliko geometrijskih tijela u cjelinu
- prikaz jednostavnog lika na plohi
- prikaz dvaju likova u međusobnom odnosu
- modeliranje slobodnih trodimenzijskih oblika u prostoru.

Poticaj za likovno i vizualno izražavanje učenika mogu biti:

- osobni sadržaji (osjećaji, misli i iskustva učenika)
- sadržaji likovne i vizualne umjetnosti i drugih umjetničkih područja (glazba, pokret/ples, priča)
- sadržaji iz svakodnevnog života.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sadržaji se obrađuju u sklopu zadanih tema, a poticaji su motivi i iskustva bliski učeniku
- učenika se potiče na likovno vizualno i taktilno istraživanje vođenom kreativnom igrom u kojoj spontano reagira i nudi intuitivna rješenja na zadani poticaj
- redoslijed sadržaja nije zadan, no preporučuje se da se učenik sa sadržajima postupno upozna i uz česta ponavljanja počevši od variranja oblika prema stvaranju odnosa među njima, tj. jednostavne sintakse
- pri likovnom izražavanju motivi se mogu interpretirati simbolički, vođeni onomatopejom, pričanjem priča, uz podršku vizualnih materijala i slično (slikovna podrška)
- učenika se potiče na korištenje stvaralačkim procesom kao načinom komunikacije vlastitih emocija te na emocionalnu regulaciju likovnim izražavanjem.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK A.1.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.	– istražuje i uvježbava rad u različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima te se postupno osamostaljuje u njihovoj primjeni pri likovnom izražavanju	– koristi se osnovnim izražajnim mogućnostima medija, likovnih materijala i postupaka

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učenik upoznaje i koristi se sljedećim likovnim materijalima i tehnikama: crtačkim (olovka, drvene bojice, ugljen, kreda, flomaster, tuš i drvce), slikarskim (akvarel, tempere, pastel, kolažni papir, flomasteri), prostorno-plastičkim (glina, glinamol, kinetički pijesak), ostalim materijalima pogodnim za trodimenzijsko oblikovanje (kartonska ambalaža, drveni elementi i sl.), grafičkim (kartonski tisak)
- učenik upoznaje i koristi se dostupnim digitalnim alatima radi likovnoga i vizualnog izražavanja
- učenik uvježbava: pravilni hvat, kontrolu pritiska, regulaciju pokreta ruke (na mikrorazini i makrorazini), kontrolu debljine linije, kontrolu popune pri bojenju, usvajanje pravilnog redoslijeda postupaka pri nanošenju boje na podlogu, trganje papira, nanošenje ljepila na podlogu, miješanje gline, oduzimanje i dodavanje gline, oblikovanje (modeliranje) jednostavnih trodimenzijskih oblika.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih sadržaja:

- ishod PP SKA LK A.1.2. ostvaruje se povezano sa stvaralačkim aktivnostima ishoda PP SKA LK A.1.1.
- naglasak je na upoznavanju tehnika i postupaka kojima se razvijaju vještine fine motorike (pokretljivost šake i prstiju; regulacija snage pritiska, otiska i stiska; koordinacija oko – ruka; koordinacija šake i prstiju; spretnost i brzina), senzorne integracije (regulacija senzornih podražaja s naglaskom na vizualne i taktilne podražaje)
- učenici se mogu koristiti i drugim dostupnim materijalima i tehnikama ovisno o sposobnostima učenika i učiteljevoj procjeni
- preporučuje se umjerenost pri upotrebi digitalnih alata u ovoj razvojnoj fazi, sukladno individualnim osobinama i interesima učenika (i medijima kojima se češće koriste u komunikaciji); koriste se jednostavnim digitalnim alatima za crtanje (kontrola pokreta i pritiska, regulacija pokreta ruke, odabir boja)
- ovladavanje medijima, likovnim materijalima i alatima potiče se u kreativnoj igri i čestim ponavljanjem; učenik se privikava na njihovo korištenje u skladu s individualnim osobitostima.

B. Doživljaj

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK B.1.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja.	– prepoznaje određene sadržaje i motive u djelu koje može povezati sa svojim svakodnevnim iskustvima – izražava doživljaj promatranog djela i doživljaj stvaranja – koristi se stvaralačkim procesom kao načinom izražavanja emocija	– prepoznaje u djelu pojedine motive koje može povezati sa svakodnevnim iskustvima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznavanje motiva i situacija iz svakodnevnog života u umjetničkom djelu
- uživljanje u postupak izrade rada (primjerice, ritam pokreta)
- izražavanje zadovoljstva učinjenim.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- ishod se ostvaruje zajedno s ishodom PP SKA LK A.1.1. te se tako i vrednuje
- učenik se upoznaje s umjetničkim djelima u kreativnoj igri i zadatcima usmjerenog opažanja i, gdje je moguće, istraživanju različitim senzornim sustavima. Pažnja se usmjerava na likovne sadržaje (likovni jezik) i motive iz svakodnevnog života koje učenik može prepoznati.
- način izražavanja ovisi o načinu na koji učenik komunicira (od spontane geste, komunikacije razmjenom slika, jednostavnih verbalnih iskaza do komunikacije pomoću asistivne tehnologije).

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK B.1.2. Učenik prepoznaje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.	– prepoznaje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima u svojem okružju, na umjetničkim djelima i u svojem likovnom radu	– prepoznaje najmanje dvije vizualne osobine promatranih oblika – prepoznaje jednostavne odnose među oblicima u poznatom kontekstu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

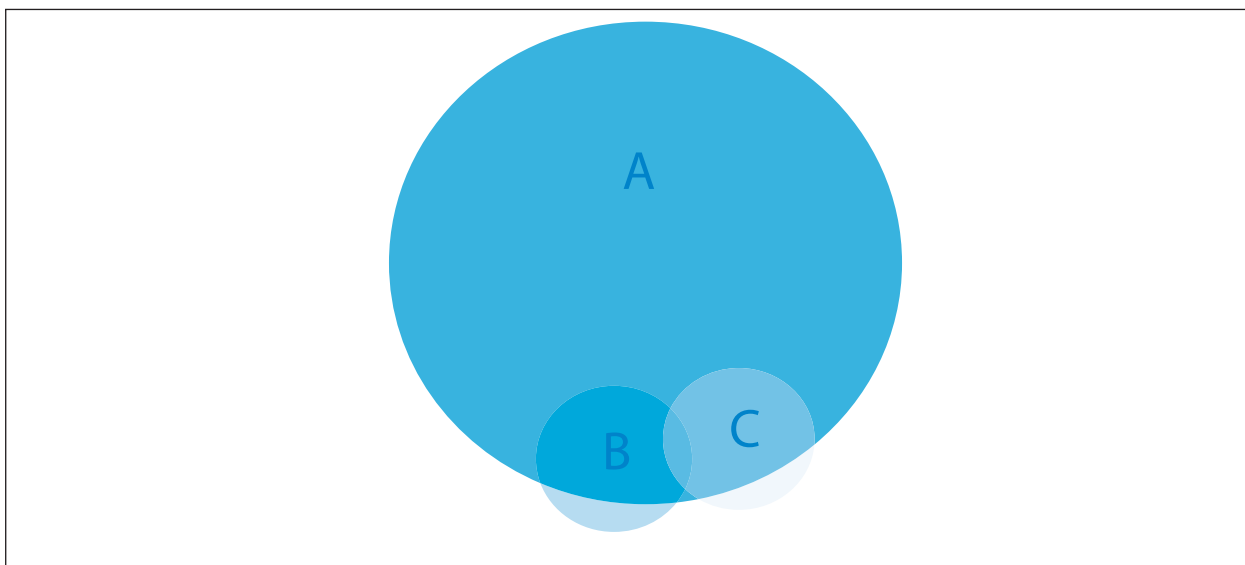
- prepoznavanje osobina oblika: malo, veliko, ravno, zakrivljeno, svijetlo, tamno, meko, tvrdo, hrapavo, glatko
- prepoznavanje odnosa među oblicima: iznad, ispod, unutar, izvan, ispred, iza, ponavljanje, nizanje (redanje).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- ishod PP SKA LK B.1.2. ostvaruje se povezano sa stvaralačkim aktivnostima ishoda PP SKA LK A.1.1. te aktivnostima ishoda PP SKA LK B.1.1.
- učenik istražuje vizualnu okolinu i umjetnička djela usmjerenim opažanjem i istraživanjem različitim senzornim sustavima. Kreativnom igrom učeniku se skreće pažnja na vizualne i taktilne osobine oblika te njihove međuodnose. Isti se pojmovi često ponavljaju u različitim primjerima.

C. Umjetnost u kontekstu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK C.1.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.	– uključuje se u organizirane aktivnosti radi upoznavanja različitih oblika umjetničkog djelovanja u zajednici	– primjereno reagira u organiziranim umjetničkim aktivnostima u zajednici
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda: – sudjelovanje u tematskim likovnim radionicama – posjet spomenicima kulturne baštine – sudjelovanje u izložbama u prostoru škole, lokalnoj zajednici i sl.		
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda Ovaj ishod može se realizirati i u izvanškolskim aktivnostima u suradnji s umjetničkim udrugama i institucijama. Učenik se u projektnim i izvanškolskim aktivnostima upoznaje s lokalnom zajednicom radi socijalizacije i afirmacije. Učenik tako upoznaje i komunicira sa svojom okolinom, osamostaljuje se i primjerenim aktivnostima jača svoju toleranciju na podražaje iz okoline. Tako se njeguje suradnja s vršnjacima uključenima u redoviti obrazovni sustav, učenik upoznaje umjetnike i svojim sudjelovanjem ostavlja pozitivan trag u lokalnoj zajednici. Učenika se postupno upoznaje s muzejskim i galerijskim prostorima, u dogovoru s kustosima ili muzejskim pedagogima.		

1. slika: Struktura nastavnog predmeta (odnosi i preklapanje predmetnih područja) Likovna kultura u prvom razdoblju učenja i poučavanja

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 11. do 15. godine

Teme:

Ja: Učenik istražuje načine izražavanja emocija te mogućnosti komunikacije likovnim izrazom; razlikuje veći broj emocija te mogućnosti komunikacije vlastitih misli i potreba upotrebom likovnih i vizualnih medija.

Zajednica: Učenik istražuje zajednicu u širem smislu te svoje mjesto u njoj, vlastiti identitet i pripadnost skupini, širu obitelj, vršnjake i međuvršnjačke odnose, zanimanja ljudi, tradicijske običaje i predmete.

Svijet oko mene: Učenik istražuje prirodno i izgrađeno neposredno i šire okružje, povezanost oblikovanja prostora s njegovom namjenom, vizualnu signalizaciju (prometne znakove i piktograme), prirodna obilježja mjesta (šuma, vode u prirodi, parkovi, livade...), biljni i životinjski svijet zavičaja, promjene u prirodi; uočava odnose među oblicima i njihovu građu.

Umjetnost: Učenik igrom istražuje različita područja umjetnosti i njihovo prožimanje, glazbu, priče i literarne predloške, glumu i ples.

A. Stvaralaštvo i produktivnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK A.2.1. Učenik likovnim i vizualnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.	– opaža motive u svojoj okolini – sudjeluje u kreativnoj igri – iskazuje svoje emocije i iskustva – u likovnim radovima povezuje više motiva u cjelinu	– interpretira različite sadržaje koristeći se jednostavnom likovnom sintaksom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- točke i crte
- razlikovanje crta (tok, karakter, značenje)
- prepoznavanje čistih boja
- miješanje boja (mehaničko, optičko)
- asocijativnost i simbolika boja
- pravilno miješanje boja kistom na paleti, određivanje omjera i gustoće boje
- kontrasti boja (toplo – hladno, svijetlo – tamno)
- geometrijski i slobodni likovi na plohi
- grupiranje likova na plohi
- ritam mrlja, ploha, boja i tijela
- oblikovanje različitih vrsta površina (utiskivanjem, nabiranjem, udubljanjem, kapanjem)
- modeliranje geometrijskih tijela (kugla, valjak)
- modeliranje slobodnih trodimenzijskih oblika u prostoru
- odnosi oblika i veličina, ploha i tijela
- odnosi veličina: veće, manje, jednako (proporcije tijela)
- oblikovanje jednostavnih uporabnih predmeta
- povezivanje nekoliko geometrijskih tijela u cjelinu
- prikaz dvaju likova u međusobnom odnosu
- oblikovanje (modeliranje) veće i manje figure u međusobnom odnosu
- smještaj: iznad, ispod, gore, dolje, između, unutar, izvan (kompozicija).

Poticaji za likovno i vizualno izražavanje učenika mogu biti:

- osobni sadržaji (osjećaji, misli, iskustva, vrijednosti i stavovi)
- sadržaji likovne/vizualne umjetnosti i drugih umjetničkih područja
- sadržaji iz svakodnevnog života.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sadržaji se obrađuju u zadanim temama, a poticaji su motivi i iskustva bliski učeniku
- potiče se komunikacija o procesu rada, odabranim motivima i proživljenim emocijama, a način izražavanja ovisi o načinu na koji učenik komunicira (od spontane geste, razmjenoj slika, jednostavnih verbalnih iskaza do komunikacije pomoću asistivne tehnologije)
- tematski se raspon proširuje stavljajući i dalje naglasak na teme bliske i ugodne učeniku. Osim tema s kojima je učenik upoznat, projektom nastavom i korelacijom s drugim nastavnim predmetima, uvode se teme koje bi učenika potaknule na izražavanje osjećaja i razvijanje pozitivne slike o sebi (rad uz glazbu, literarni poticaj i slično) i teme koje povezuju učenika s lokalnom zajednicom, društvom u kojem živi, tradicijom i običajima toga društva.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK A.2.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.	– koristi se različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima te pokazuje sigurnost u rukovanju likovnim alatima i materijalima	– koristi se osnovnim izražajnim mogućnostima medija, likovnih materijala i postupaka; pravilno rukuje likovnim alatima i materijalima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učenik upoznaje i koristi se sljedećim likovnim materijalima i tehnikama: crtačkim (olovka, drvene bojice, ugljen, kreda, flomaster, tuš i drvce/kist), slikarskim (akvarel, tempere, pastel, kolažni papir, flomasteri), prostorno-plastičkim (glina, glinamol, mekana žica, karton, papir-plastika, aluminij, ostali materijali pogodni za trodimenzijsko oblikovanje, primjerice, kartonska ambalaža, drveni elementi i sl.), grafičkim (kartonski tisak)
- učenik uvježbava i njeguje: pravilni hvat, kontrolu pritiska, regulaciju pokreta ruke (na mikrorazini i makrorazini), kontrolu debljine linije, kontrolu popune pri bojenju, usvajanje pravilnog redosljeda postupaka pri nanošenju boje na podlogu, trganje papira, rezanje škarama po crti, nanošenje ljepila na podlogu, miješanje gline, oduzimanje i dodavanje gline, oblikovanje (modeliranje) trodimenzijskih oblika.
- učenik upoznaje i koristi se dostupnim digitalnim alatima radi likovnog i vizualnog izražavanja.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- ishod PP SKA LK A.2.2. ostvaruje se povezano sa stvaralačkim aktivnostima ishoda PP SKA LK A.2.1.
- naglasak je na upoznavanju tehnika i postupaka kojima se dodatno razvijaju i njeguju vještine fine motorike (pokretljivost šake i prstiju; regulacija snage pritiska, otiska i stiska; koordinacija oko ruka; koordinacija šake i prstiju; spretnost i brzina), senzorna integracija (regulacija senzornih podražaja s naglaskom na vizualne i taktilne podražaje)
- postupno se uvode nove tehnike kojima se istodobno njeguju usvojena znanja i vještine, usvajaju nova znanja i jača samostalnost, a samim time i učenikovo samopouzdanje; kreativnom igrom i postupnim uvođenjem novih tehnika smanjuju se poteškoće regulacije taktilnih podražaja
- učenici se mogu koristiti i drugim dostupnim materijalima i tehnikama ovisno o sposobnostima učenika i učiteljevoj procjeni
- sukladno individualnim osobinama i interesima (i medijima kojima se češće koriste u komunikaciji) učenici se služe jednostavnim digitalnim alatima za crtanje i obradu fotografija, a naglasak je na upoznavanju izražajnih mogućnosti pojedinih digitalnih alata
- preporučuje se rad u onim digitalnim alatima koji su učeniku dostupni i jednostavni za korištenje, a koji doprinose ostvarivanju ishoda PP SKA LK A.2.1. i vještina predviđenih ishodom PP SKA LK A.2.2.

B. Doživljaj

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK B.2.1. Učenik izražava doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja.	– razlikuje dvodimenzijsko od trodimenzijskoga umjetničkog djela te prepoznaje određene sadržaje i motive u djelu – izražava svoj doživljaj promatranog te doživljaj stvaranja – koristi se stvaralačkim procesom kao načinom izražavanja emocija	– razlikuje dvodimenzijsko od trodimenzijskoga umjetničkog djela i prepoznaje u djelu pojedine motive

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- razlikovanje vrste djela, dvodimenzijsko (crtež i slika), trodimenzijsko (skulptura)
- prepoznavanje motiva i situacija iz svakodnevnog života u umjetničkom djelu
- uživanje u postupak izrade rada (primjerice, ritam pokreta)
- izražavanje zadovoljstva učinjenim.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- ishod se ostvaruje zajedno s ishodom PP SKA LK A.2.1. te se tako i vrednuje
- učenik se upoznaje s umjetničkim djelima u kreativnoj igri i zadacima usmjerenog opažanja i, gdje je moguće, istraživanjima različitim senzornim sustavima s naglaskom na taktilno istraživanje. Pažnja se usmjerava na likovne sadržaje (likovni jezik) i motive koje učenik može prepoznati iz svakodnevnog života.
- učenika se potiče na korištenje stvaralačkim procesom kao načinom komunikacije o vlastitim emocijama te na emocionalnu regulaciju likovnim izražavanjem
- način izražavanja ovisi o načinu na koji učenik komunicira (od spontane geste, komunikacije razmjenom slika, jednostavnih verbalnih iskaza do komunikacije pomoću asistivne tehnologije).

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PPSA LK B.2.2. Učenik razlikuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.	– razlikuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima u svojem okruženju, na umjetničkim djelima i u svojem likovnom radu	– razlikuje osnovne osobine oblika i njihove međudnose te ih može prepoznati i u novom kontekstu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- razlikovanje osobina oblika: malo, veliko, ravno, zakrivljeno, svijetlo, tamno, dugačko, kratko, visoko, nisko, oblo, uglato, meko, tvrdo, hrapavo, glatko.
- prepoznavanje odnosa među oblicima: pokraj, iznad, ispod, unutar, izvan, ispred, iza, ponavljanje, nizanje (redanje).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- ishod PP SKA LK B.2.2. ostvaruje se povezano sa stvaralačkim aktivnostima ishoda PP SKA LK A.2.1. te aktivnostima ishoda PP SKA LK B.2.1.
- učenik istražuje vizualnu okolinu i umjetnička djela usmjerenim opažanjem i istraživanjem različitim senzornim sustavima. Kreativnom igrom učeniku se skreće pažnja na vizualne i taktilne osobine oblika te njihove međuodnose. Isti se pojmovi često ponavljaju u različitim primjerima.

C. Umjetnost u kontekstu

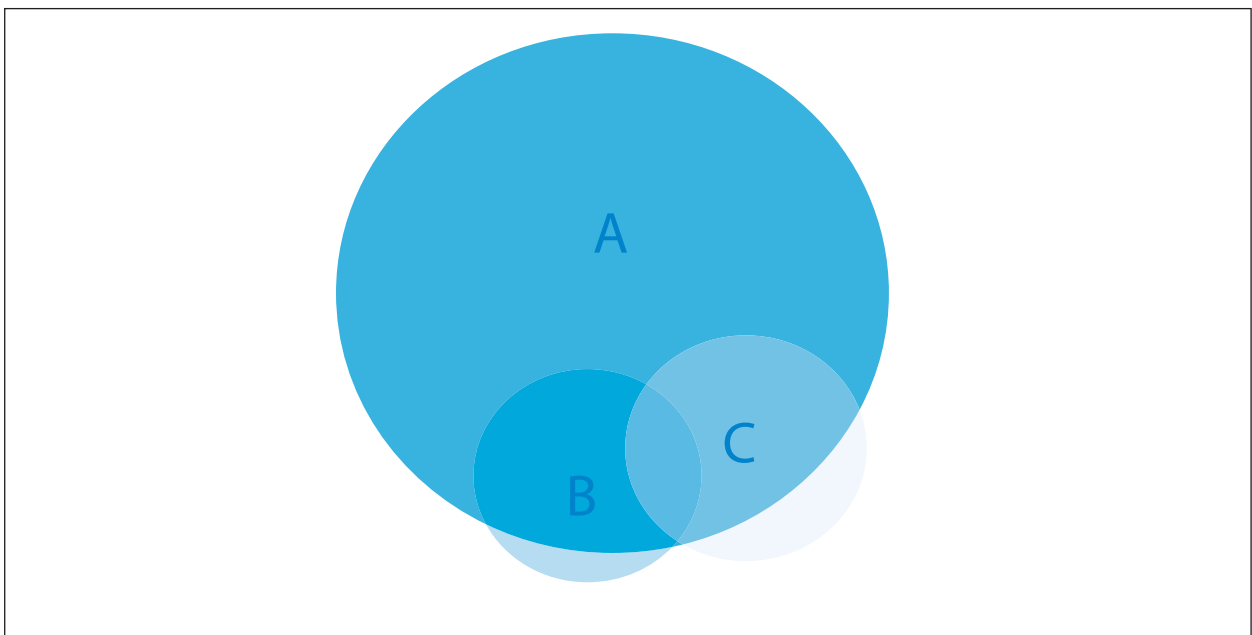
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PPSA LK C.2.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.	– uključuje se u organizirane aktivnosti radi vlastite afirmacije te upoznavanja različitih oblika umjetničkog djelovanja u zajednici	– primjereno reagira i sudjeluje u organiziranim umjetničkim aktivnostima u zajednici

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u tematskim likovnim radionicama
- posjet spomenicima kulturne baštine
- posjeti muzeju, galeriji
- sudjelovanje u izložbama u prostoru škole, lokalnoj zajednici i sl.
- uređenje prostora škole
- projektne aktivnosti povezane sa zajednicom i sl.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

- ovaj ishod može se realizirati i u izvanškolskim aktivnostima u suradnji s umjetničkim udrugama i institucijama
- učenik se u projektnim i izvanškolskim aktivnostima upoznaje s lokalnom zajednicom radi socijalizacije i afirmacije; učenik tako upoznaje i komunicira sa svojom okolinom, osamostaljuje se i primjerenim aktivnostima jača svoju toleranciju na podražaje iz okoline
- učenika se postupno upoznaje s muzejskim i galerijskim prostorima, u dogovoru s kustosima ili muzejskim pedagogima.

2. slika: Struktura nastavnog predmeta (odnosi i preklapanje predmetnih područja) Likovna kultura u drugom razdoblju učenja i poučavanja

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 16. do 21. godine

Teme:

Ja: Učenik istražuje načine izražavanja emocija te mogućnosti komunikacije likovnim izrazom; razlikuje više emocija te mogućnosti komunikacije vlastitih misli i potreba upotrebom likovnih i vizualnih medija.

Zajednica: Učenik istražuje zajednicu u širem smislu te svoje mjesto u njoj, vlastiti identitet i pripadnost skupini, međuvršnjačke odnose, važnost prihvatanja različitosti, međusobnog uvažavanja i tolerancije, tradicijske običaje, utjecaj popularnih vizualnih medija na svakodnevni život te na koji način učenik svojim sudjelovanjem u stvaralačkim aktivnostima može pridonijeti kvaliteti života u zajednici.

Svijet oko mene: Učenik istražuje prirodno i izgrađeno neposredno i šire okružje, povezanost oblikovanja prostora s njegovom namjenom, snalaženje u prostoru, prirodna obilježja mjesta, biljni i životinjski svijet zavičaja, promjene u prirodi, živu i neživu prirodu.

Umjetnost: Učenik igrom istražuje različita područja umjetnosti i njihovo prožimanje, glazbu, priče i literarne predloške, glumu i ples.

A. Stvaralaštvo i produktivnost

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK A.3.1. Učenik likovnim izražavanjem interpretira različite sadržaje.	– opaža motive u svojoj okolini – iskazuje svoje emocije i iskustva	– interpretira zadane sadržaje koristeći jednostavnu likovnu sintaksu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- razlikovanje crta (tok, karakter, značenje)
- tonovi boja (do 3 tona)
- miješanje boja (mehaničko, optičko)
- asocijativnost i simbolika boja
- pravilno miješanje boja kistom na paleti, određivanje omjera i gustoće boje
- kontrasti boja (toplo – hladno, svijetlo – tamno)
- ritam mrlja, ploha, boja i tijela
- oblikovanje različitih vrsta površina (utiskivanjem, nabiranjem, udublivanjem, kapanjem, prskanjem)
- modeliranje slobodnih trodimenzijskih oblika u prostoru
- odnosi oblika i veličina, ploha i tijela
- oblikovanje jednostavnih uporabnih predmeta
- raspored i odnos oblika/elementa unutar cjeline (kompozicija).

Poticaji za likovno i vizualno izražavanje učenika mogu biti:

- osobni sadržaji (osjećaji, misli, iskustva, vrijednosti i stavovi)
- sadržaji likovne/vizualne umjetnosti i drugih umjetničkih područja
- sadržaji iz svakodnevnog života i života u zajednici.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sadržaji se obrađuju u zadanim temama, a poticaji su motivi i iskustva bliski učeniku
- potiče se komunikacija procesa rada, odabranih motiva i proživljenih emocija, a način izražavanja ovisi o načinu na koji učenik komunicira (od spontane geste, razmjenom slika, jednostavnih verbalnih iskaza do komunikacije s pomoću asistivne tehnologije)
- tematski se raspon postupno proširuje stavljajući i dalje naglasak na teme bliske i ugodne učeniku, koje bi ga potaknule na izražavanje osjećaja i razvijanje pozitivne slike o sebi.
- projektnom nastavom i korelacijom s drugim nastavnim predmetima učenik upoznaje različite kulture, tradicije i običaje
- učenika se postupno upoznaje sa sadržajima, od jednostavnijih prema složenijima, prateći njegove individualne mogućnosti.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK A.3.2. Učenik se koristi različitim medijima, likovnim materijalima i postupcima u likovnom izražavanju.	– koristi se različitim medijima i likovnim materijalima pri likovnom izražavanju – povremeno varira postupke da bi postigao različiti učinak	– povremeno varira izražajne mogućnosti medija, likovnih materijala i postupaka

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učenik upoznaje i koristi se sljedećim likovnim materijalima i tehnikama: crtačkim (olovka, masne bojice, ugljen, flomaster, tuš i pero), slikarskim (akvarel, tempere, pastel, kolažni papir, flomasteri), prostorno-plastički (glina, glinamol, *paper mache* (kaširanje), aluminijska folija (uleknuti reljef)), ostali materijali pogodni za trodimenzijsko oblikovanje, primjerice, kartonska ambalaža, drveni elementi i sl.), grafičkim (kartonski tisak, monotipija)
- učenik uvježbava i njeguje vještinu: pravilnog hvata, kontrole pritiska, regulacije pokreta ruke (na mikrorazini i makrorazini), kontrole debljine linije, kontrole popune pri bojenju, usvajanja pravilnog redoslijeda postupaka pri nanošenju boje na podlogu, trganja papira, rezanja škarama po crti, nanošenja ljepila na podlogu, miješanja gline, oduzimanja i dodavanja gline, oblikovanja (modeliranje) trodimenzijskih oblika
- učenik se upoznaje i koristi dostupnim digitalnim alatima radi likovnoga i vizualnog izražavanja (jednostavnim digitalnim alatima za crtanje i obradu fotografija).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- ishod PP SKA LK A.3.2. ostvaruje se povezano sa stvaralačkim aktivnostima ishoda PP SKA LK A.3.1.
- naglasak je na pravilnom korištenju tehnikama i postupcima kojima se razvijaju nove i njeguju usvojene vještine fine motorike (pokretljivost šake i prstiju; regulacija snage pritiska, otiska i stiska; koordinacija oko – ruka; koordinacija šake i prstiju; spretnost i brzina) i senzorne integracije (regulacija senzornih podražaja s naglaskom na vizualne i taktilne podražaje)
- učenika se potiče da samostalno odabire i kombinira materijale u kojima će stvarati; potiče ga se na variranje različitih postupaka pri radu s likovnim materijalima i alatima te mu se skreće pažnja na različiti rezultat koji može tako postići
- preporučuje se rad u onim digitalnim alatima koji su učeniku dostupni i jednostavni za korištenje, a koji doprinose ostvarivanju ishoda PPSA LK A.3.1.
- ako je učenik u mogućnosti koristiti se naprednijim digitalnim alatima te pokazuje interes za njima, treba mu ponuditi programe za obradu videa i animaciju (radi projektne nastave i međupredmetne povezanosti).

B. Doživljaj

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK B.3.1. Učenik izražava (komunicira) svoj doživljaj likovnog djela i doživljaj stvaranja.	– razlikuje vrste umjetničkih djela te prepoznaje određene sadržaje i motive u djelu – izražava doživljaj promatranog te doživljaj stvaranja – koristi se stvaralačkim procesom kao načinom izražavanja emocija	– razlikuje vrste umjetničkih djela i prepoznaje u djelu pojedine motive koje može povezati sa svojim svakodnevnim iskustvima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- razlikovanje vrste djela (crtež, slika, skulptura, fotografija)
- prepoznavanje motiva i situacija iz svakodnevnog života u umjetničkom djelu
- uživljanje u postupak izrade rada (primjerice, ritam pokreta)
- izražavanje zadovoljstva učinjenim.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- ishod se ostvaruje zajedno s ishodom PP SKA LK A.3.1. te sa tako i vrednuje
- učenika se potiče na korištenje stvaralačkim procesom kao načinom komunikacije vlastitih emocija te na emocionalnu regulaciju likovnim izražavanjem
- odabiru se sadržajno bogatiji likovni primjeri primjereni interesima učenika te dobi
- način izražavanja ovisi o načinu na koji učenik komunicira (od spontane geste, komunikacije razmjenom slika, jednostavnih verbalnih iskaza do komunikacije s pomoću asistivne tehnologije)
- potiče se korelacija s drugim umjetničkim područjima.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK B.3.2. Učenik razlikuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima.	– razlikuje vizualne osobine oblika i odnose među oblicima u svojem okružju, na umjetničkim djelima i u svojem likovnom radu	– razlikuje najmanje tri osobine oblika i njihove međuodnose te ih može prepoznati i u novom/različitom kontekstu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- razlikovanje osobina oblika (sadržaji odgojno-obrazovnih ishoda PPSA LK B.2.2.)
- prepoznavanje osnovnih kompozicijskih odnosa među oblicima.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- ishod PP SKA LK B.3.2. ostvaruje se povezano sa stvaralačkim aktivnostima ishoda PP SKA LK A.3.1. te aktivnostima ishoda PP SKA LK B.3.1.

C. Umjetnost u kontekstu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA LK C.3.1. Učenik sudjeluje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.	– uključuje se u organizirane aktivnosti radi vlastite afirmacije te upoznavanja različitih oblika umjetničkog djelovanja u zajednici	– primjereno reagira i pridonosi sudjelovanjem u organiziranim umjetničkim aktivnostima u zajednici

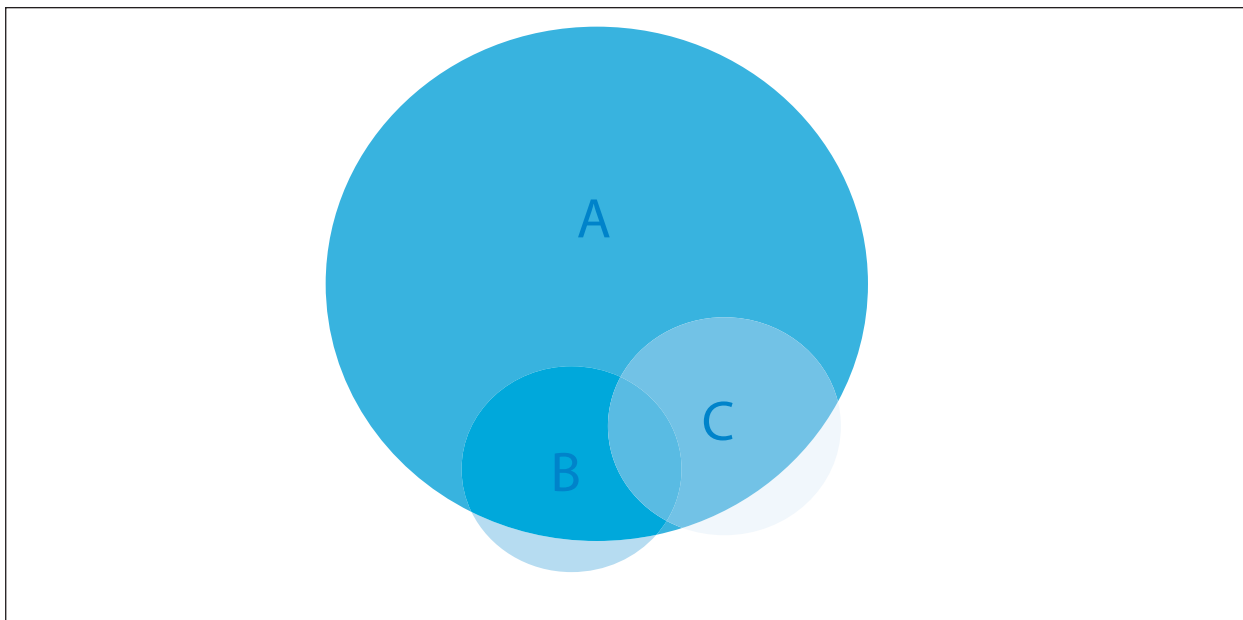
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u tematskim likovnim radionicama
- posjet spomenicima kulturne baštine
- posjeti muzeju i galeriji
- sudjelovanje u izložbama u prostoru škole, lokalnoj zajednici i sl.
- uređenje prostora škole
- projektne aktivnosti povezane sa zajednicom i sl.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

Ovaj ishod može se realizirati i na izvanškolskim aktivnostima u suradnji s umjetničkim udrugama i institucijama. Učenik se projektnim i izvanškolskim aktivnostima upoznaje s lokalnom zajednicom radi socijalizacije i afirmacije. Učenik tako upoznaje i komunicira sa svojom okolinom, osamostaljuje se i primjerenim aktivnostima jača svoju toleranciju na podražaje iz okoline.

Učenika se postupno upoznaje s muzejskim i galerijskim prostorima, u dogovoru s kustosima ili muzejskim pedagogima.

3. slika: Struktura nastavnog predmeta (odnosi i preklapanje predmetnih područja) Likovna kultura u trećem razdoblju učenja i poučavanja

E. POVEZANOST S DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Nastavni predmet Likovna kultura sadržajima svojih ishoda omogućuje strukturnu, sadržajnu i tematsku korelaciju sa svim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama.

Likovna kultura pridonosi razvoju različitih komunikacijskih kanala služeći se likovnim/vizualnim jezikom, refleksijom i vođenom komunikacijom. Korelacija s drugim nastavnim predmetima provodi se na aktivnostima koje istodobno doprinose ostvarivanju ishoda nastavnog predmeta Likovna kultura i drugoga nastavnog predmeta te se izbjegava puklo ilustriranje sadržaja drugih predmeta. Teme u nastavi Likovne kulture uključuju sadržaje iz drugih područja umjetnosti (glazbe, glume, plesa, literarnih predložaka) i tako se povezuju sa sadržajima Glazbene kulture te Jezika i komunikacije. Matematičke kompetencije razvijaju se iskustvenim razvijanjem osjećaja za proporcijske odnose oblika i elemenata prostora. Digitalne kompetencije učenik razvija koristeći se različitom medijskom tehnologijom u vlastitom stvaralačkom procesu.

Učenik uči kako učiti tako što ga se potiče na samostalno organiziranje pojedine etape svojeg rada i radnog prostora, prepoznaje korake koje je potrebno učiniti tijekom rada, povezuje informacije te se koristi iskustvima iz drugih obrazovnih područja, regulira moguće neugodne osjećaje tijekom učenja i komunicira zadovoljstvo učinjenim.

Razvijanjem pozitivnoga stava prema individualnim razlikama svakog pojedinca i različitih društvenih skupina uklanjaju se predrasude i različiti oblici diskriminacije. Potiče se razvoj empatije, omogućuje izgradnja vlastitog sustava vrijednosti i jača slika o sebi, odnosno doprinosi osobnome i socijalnom razvoju učenika te njegovu građanskom odgoju i obrazovanju.

Poduzetništvo se potiče razvijanjem upornosti, pozitivnog odnosa prema radu i radnih navika. Učenike se potiče na postavljanje ciljeva i donošenje odluka te suradnju u timskim zadacima.

S problemima održivog razvoja učenik se upoznaje razvijanjem svjesnosti o alatima i materijalima kojima se služi u stvaralačkom procesu (njihova ekonomičnost, recikliranje, razvrstavanje) te kreativnim zadacima tematski povezanim s ovim problemom.

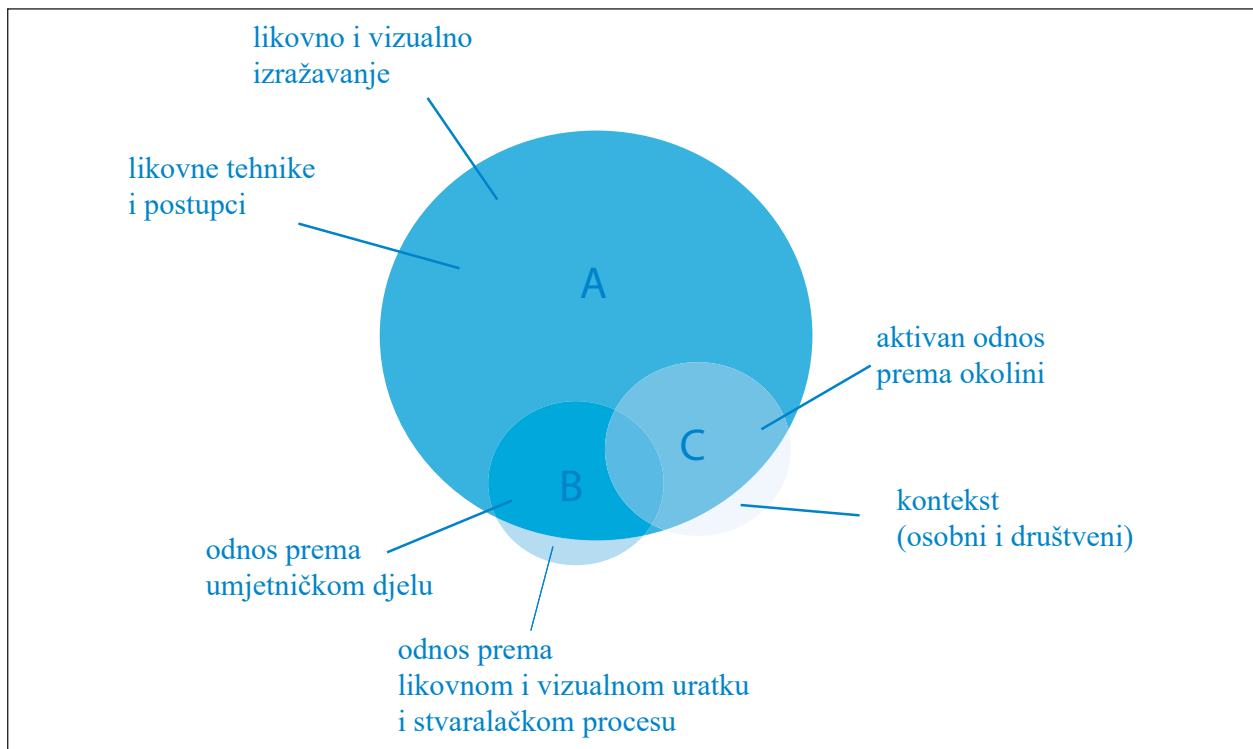
F. UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA

Iskustva učenja

Stjecanje znanja, vještina i stavova u učenju i poučavanju nastavnog predmeta Likovna kultura temelji se na neposrednom stvaranju u materijalima i vizualnim medijima. Ostvarivanje svih odgojno-obrazovnih ishoda iz svih triju područja povezuje se sa stvaralačkim aktivnostima odnosno praktičnim radom učenika.

Proces učenja i poučavanja oblikuje se tako da uključuje kognitivnu, psihomotoričku, afektivnu i motivacijsku razinu. Osobno iskustvo učenika i svakodnevno okruženje bitni su aspekti odgojno-obrazovnoga procesa. Važna dimenzija učenikova iskustva jesu emocije koje znatno utječu na način doživljavanja sebe i okoline.

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Likovna kultura organizira se u svakoj odgojno-obrazovnoj skupini u četirima tematskim cjelinama. One uključuju teme koje potiču učenike na istraživanje svoje neposredne okoline, osjeta i osjećaja, svojeg identiteta, zajednice u užemu i širem smislu te specifične sadržaje likovnih i vizualnih umjetnosti. Teme su prilagođene uzrastu svake skupine, potiču učenika na širenje interesa i stvaranje pozitivnih emocija i stavova prema svijetu koji ga okružuje. Temama učenik povezuje sadržaje ishoda Likovne kulture s temama i sadržajima ostalih nastavnih predmeta, međupredmetnim temama te spoznajama i iskustvima iz vlastitog života. Istraživanje pojedine teme može se provoditi u projektnim aktivnostima, a zastupljenost pojedine teme, trajanje i realizacija tematske cjeline ovisi o učenikovim potrebama, učiteljevoj odluci i školskom kurikulumu.

4. slika: Sadržaji predmetnih područja se preklapaju, međusobno dopunjuju i nadograđuju osnovnu stvaralačku aktivnost.

Uloga učitelja

Učitelj odabirom pristupa učenju i poučavanju potiče aktivno sudjelovanje učenika u odgojno-obrazovnom procesu. Učitelj uvažava individualnost svakog učenika, njegove potrebe, mogućnosti i interese, stil učenja i izražavanja. Od osobite je važnosti da učitelj organizira odgojno-obrazovni proces kao medijator tako da jasno izrazi ciljeve, potiče učenika na samostalnost i daje mu strukturirane upute za sudjelovanje u procesu. Treba stvoriti pozitivno i poticajno ozračje za učenje te usmjeriti učenje i poučavanje na učenika i ohrabrivati ga u ostvarivanju/realizaciji vlastitih ideja i rješenja.

Učitelj upućuje učenika da upoznaje i istražuje oblikovanje vizualne okoline s kojom je povezan u svakodnevnim aktivnostima i osobnim iskustvom. Učitelj ukazuje na to da su likovno i vizualno oblikovanje sastavni dio života zajednice.

Materijali i izvori

Za učenje i poučavanje učenici se koriste onim alatima za koje učitelj procijeni da će njima najkvalitetnije i najučinkovitije potaknuti učenika na postizanje zadanih ciljeva i ishoda učenja.

Učitelj odabire učeniku primjerene, zanimljive i poticajne primjere relevantnih likovnih i vizualnih djela. Umjetnička djela učenik upoznaje pomoću tiskanih ili digitalnih reprodukcija te se potiče i neposredan kontakt s umjetničkim djelom u muzejima, galerijama ili u javnome gradskom prostoru.

Važan kriterij pri odabiru umjetničkog djela jest i mogućnost njegove didaktičke prilagodbe specifičnostim učenika.

Osim likovnih djela, važan izvor informacija za učenike su neposredna stvarnost koju učenik istražuje svim osjetilima te stvarne situacije i sadržaji koji povezuju ishode učenja sa svakodnevnim životom.

Treba osigurati izbor primjerenih i kvalitetnih likovnih alata, materijala i pribora nužnih za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda (crtaci, slikarski i grafički pribor te materijali za trodimenzijsko oblikovanje). Za potrebe rada u digitalnim alatima za crtanje, obradu fotografija i izradu animacije, nužno je osigurati odgovarajuću suvremenu tehnološku podršku u obliku tableta i računala.

Okružje

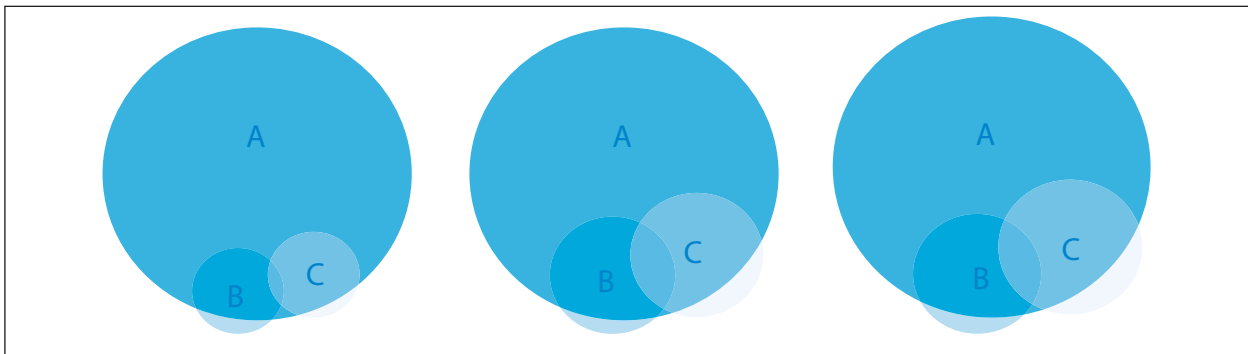
Osnovni preduvjet za provođenje aktivnosti u nastavi Likovne kulture jest učionica opremljena računalom s internetskom vezom, projektorom, audioopremom, prostorom za čuvanje učeničkih radova (likovnih radova, mapa, istraživačkih radova), prostorom za organizaciju likovnog pribora, umivaonikom i pristupom tekućoj vodi. Elektroničku opremu treba redovito obnavljati/nadograđivati novim audiovizualnim multi-medijskim tehnologijama kako one ulaze u širu upotrebu.

Osim u učionici, preporučuje se izvođenje nastave u galeriji i muzeju, u prostoru javne skulpture, pojedinačnih arhitektonskih objekata, lokaliteta ili u urbanističkim prostorima. Učenik uspostavlja neposredan odnos s djelom, upoznaje se s radom i aktivnostima kulturnih ustanova i društava te postaje aktivni sudionik kulturnog života svoje sredine.

Važno je učeniku omogućiti da prezentira svoje likovne radove i izvan učionice kako bi bili dostupni i drugim učenicima i roditeljima. Učenika se uključuje i potiče na sudjelovanje u oblikovanju vizualnog identiteta škole i promocije škole u svojoj užoj i široj okolini. Planiranjem školskog kurikula važno je osigurati vrijeme te prostorne i materijalne uvjete za provođenje tih dodatnih aktivnosti. Javno djelovanje i prezentacija rada doprinosi osjećaju učenikova samopouzdanja i pripadnosti.

Određeno vrijeme

Predmetno područje stvaralaštvo i produktivnost polazište je i poveznica svih odgojno-obrazovnih ishoda, stoga joj se posvećuje najviše vremena. Ostvarivanje ishoda iz tog područja provodi se na većini nastavnih sati, a realizacija ishoda iz drugih dvaju predmetnih područja ostvaruje se usporedno i većim se dijelom preklapa i prožima s njom.

5. slika: Struktura nastavnog predmeta (odnosi i preklapanje predmetnih područja) Likovna kultura u godinama učenja i poučavanja

Grupiranje učenika

Učenici se raznoliko grupiraju ovisno o vrsti zadatka ili aktivnosti, mjestu izvođenja učenja i poučavanja, istraživanju u učionici i školi te izvan učionice i škole, samostalnim zadatcima itd. Pritom treba paziti na posebnosti i dinamiku svake skupine, grupe i para. Grupiranje učenika izvan redovite nastave moguće je i u izbornim predmetima, izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima te u različitim vrstama projekata, koji su sastavni dio školskog kurikula. U tim se grupiranjima potiče razvoj individualnih interesa i sposobnosti te se naglašava međuvršnjačko učenje i socijalizacija.

G. VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Vrednovanje je sustavno praćenje učenika u procesu učenja i poučavanja. Elementi vrednovanja proizlaze iz predmetnih područja nastavnog predmeta Likovna kultura ukazujući na različite aspekte znanja, sposobnosti i vještina učenika. Metode, načini i postupci vrednovanja trebaju biti primjereni razvojnim osobitostima svakog učenika te usklađeni s preporukama stručnog tima za pojedino područje.

Kontinuirano praćenje učenika obuhvaća vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenog.

Proces određivanja kriterija vrednovanja počinje početnom procjenom učenikovih sposobnosti, znanja, vještina i interesa na početku svake nastavne godine.

Početna procjena u nastavi Likovne kulture uključuje:

- razvijenost vizualne percepcije i senzorne osjetljivosti
- razvijenost finih motoričkih sposobnosti (u odnosu na likovne alate i materijale)
- razumijevanje osnovnih likovnih pojmova
- motivaciju i interese učenika.

Vrednovanje za učenje

Prikupljanje podataka kod vrednovanja za učenje u nastavi Likovne kulture uključuje:

- učiteljevo praćenje učenika u etapama stvaralačkog procesa i analizu radova (učenička aktivnost, analiza učenikova rada)
- učiteljevo opažanje učenikova ponašanja tijekom individualnog rada ili rada u parovima i grupi
- portfolio učenika (likovna ili digitalna mapa) koji može uključivati učeničke radove, skice, fotografije radova itd.

U praćenju učenika veći je naglasak na procesu stvaranja nego na krajnjem rezultatu, likovnom radu. Učitelj vrednuje odnos učenika prema aktivnosti.

Vrednovanje za učenje uvijek je usmjereno na napredak učenika u odnosu na postavljene ishode, odnosno usporedbu trenutačnih postignuća učenika s početnom procjenom učenikovih sposobnosti, znanja, vještina i interesa. Ono tako omogućuje kriterijsko vrednovanje – fokus stavlja na praćenje napretka pojedinog učenika umjesto na međusobno uspoređivanje i rangiranje napretka učenika u skupini. Jedna od poželjnih metoda za kriterijsko vrednovanje jest ispunjavanje obrasca za procjenu i praćenje učenika.

Vrednovanje kao učenje

Vrednovanje kao učenje podrazumijeva aktivno uključivanje učenika u proces vrednovanja uz stalnu učiteljevu podršku. Uvažavajući alternativne oblike komunikacije, učitelj potiče učenika na davanje povratne informacije.

Vrednovanje kao učenje uključuje:

- iskazivanje stupnja zadovoljstva prilikom stvaranja
- iskazivanje zadovoljstva vlastitim likovnim radom.

Vrednovanje naučenog

Vrednovanje usvojenih znanja, vještina i stavova u nastavi Likovne kulture usklađuje se s definiranim odgojno-obrazovnim ishodima kurikula nastavnog predmeta, razradom ključnih sadržaja ishoda te razinom usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda »dobar«. Tehnike prikupljanja podataka radi vrednovanja naučenoga jesu:

- bilješke o sustavnom praćenju učenikove aktivnosti
- samostalni i skupni radovi učenika (radovi i projekti učenika).

Elementi vrednovanja

Obvezni elementi vrednovanja u nastavi Likovne kulture:

- stvaralaštvo
- uporaba likovnog jezika, likovnih materijala, tehnika i/ili vizualnih medija
- sposobnost improvizacije
- estetska osjetljivost
- interpretacija teme
- način prikaza motiva
- uloženi trud, dovršenost radova.

Doživljaj:

- doživljaj stvaralačkog procesa
- doživljaj i vrednovanje vlastitog likovnoga i vizualnog uratka te uradaka drugih učenika
- doživljaj umjetničkog djela i vizualne okoline
- aktivno sudjelovanje u različitim oblicima umjetničkog djelovanja u zajednici.

Izveščivanje

Izveščivanje se provodi kao kvalitativno opisivanje postignuća te vrednovanje opisnom ocjenom. Ono se temelji na podacima iz e-Dnevnika, podacima i bilješkama o učeniku u e-Matici. Uključuje i individualne razgovore i razmjenu informacija između različitih sudionika procesa obrazovanja učenika.

Oblikovanje zaključne ocjene

Zaključna ocjena predmeta izriče se opisnom ocjenom (potpuno usvojeno, većim dijelom usvojeno, djelomično usvojeno, manjim dijelom usvojeno i nije usvojeno).

Zaključna opisna ocjena donosi se na kraju nastavne godine i iskazuje sveukupnu usvojenost ishoda. Učitelju kao smjernica može poslužiti kurikulum definirana srednja razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Srednja razina usvojenosti ne predstavlja izravno školsku opisnu ocjenu, ali predstavlja prosjek usvojenog znanja i vještina potrebnih za srednju zaključnu ocjenu.

A. SVRHA I OPIS PREDMETA GLAZBENA KULTURA

Glazba ima značajnu ulogu u (cjelovitom) razvoju svakog pojedinca. Glazba kao umni podražaj oslobađa svjesne i podsvesne umne procese omogućujući izražavanje misli, osjećaja i iskustava sukladno vlastitim razvojnim osobitostima. Aktivnosti pjevanja, sviranja, slušanja i pokreta uz glazbu te pripadajući sadržaji tijekom učenja i poučavanja u nastavnom predmetu Glazbena kultura pridonose cjelokupnome psihofizičkom razvoju učenika. Naglasak se stavlja na susret učenika s glazbom, a verbalne i neverbalne informacije proizlaze iz glazbe te pokreta uz glazbu.

Kod učenika s poremećajima iz spektra autizma glazba kao medij za komunikaciju/interakciju često pomaže kad su drugi komunikacijski postupci otežani te potiče nastavak suradnje i na drugim područjima poučavanja. Većina učenika s poremećajima iz spektra autizma pokazuje značajan glazbeni senzibilitet (naglašenu muzikalnost) te odlike apsolutnog sluha. Uvažavajući razvojne osobitosti učenika, poželjno je da se u nastavi Glazbene kulture koriste elementima muzikoterapije. Improvizacija, skladanje, izvođenje i slušanje glazbe, vrste su glazbenih iskustava kojima učitelj može pružiti učeniku mogućnost istraživanja glazbe na svoj način te mu biti podrška u tom procesu. Terapijski pristup olakšava sudjelovanje svim učenicima, a posebno onima koji u određenim okolnostima pri grupnom radu pokazuju znakove auditivne preosjetljivosti. Raznolika glazbena iskustva potiču razvoj komunikacijskih i socijalnih vještina tako da otvaraju mogućnosti za iniciranje i odgovaranje na komunikacijski čin čak i bez verbalizacije te ostavljaju prostor za ostvarivanje socijalne interakcije s učiteljem i ostalim učenicima. Cilj je takve nastave razvijanje potencijala i poboljšanje kvalitete života učenika. U nastavi Glazbene kulture osim grupnog muziciranja, provodi se i individualni pristup da bi se približili potrebama i snagama svakog učenika.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA PREDMETA

Kao rezultat poučavanja nastavnog predmeta Glazbene kulture učenik će:

1. steći iskustva slobodnog izražavanja i oblikovanja ideja, osjećaja i stavova pomoću glazbe, a u službi razvoja individualnog izraza, kreativnosti, produktivnosti i glazbenih sposobnosti sukladno razvojnim osobitostima te vlastitim sklonostima
2. razviti komunikacijske, socijalne i motoričke kompetencije pripremanjem glazbenih, multimedijских i interdisciplinarnih projekata surađujući u različitim oblicima izvedbenih aktivnosti te rabeći različite forme izraza
3. upoznati kvalitetna i reprezentativna glazbena ostvarenja različita podrijetla te različitih stilova i vrsta
4. aktivno sudjelovati u glazbenim aktivnostima i kulturnom životu zajednice radi cjelovitog razvoja, a posebno vlastitog doživljaja i odgovora na glazbene podražaje.

C. STRUKTURA – ORGANIZACIJSKA PODRUČJA PREDMETNOG KURIKULA

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Glazbena kultura ostvaruje se sljedećim predmetnim područjima: slušanje i upoznavanje glazbe, izražavanje glazbom i uz glazbu, glazba u kontekstu.

U učenju i poučavanju glazbe postoje i objedinjujući elementi koji su prisutni u svim predmetnim područjima:

- glazbeni jezik, čije je elementarno usvajanje potrebno za aktivno slušanje, razumijevanje i izvođenje glazbe te glazbeno pismo u slučaju aktivnog muziciranja, tj. sviranja
- uporabom elemenata muzikoterapije stvara se ozračje u kojem glazba i odnos učitelja i učenika imaju pozitivan utjecaj na cjelokupni psihofizički razvoj djeteta
- informacijsko-komunikacijska tehnologije (IKT) kao važan dio suvremenog učenja i poučavanja glazbe.

A. Slušanje i upoznavanje glazbe

Ishodište predmetnog područja A jest upoznavanje glazbe različitih vrsta, stilova, pravaca i žanrova pomoću multimedijских zapisa ili neposrednog susreta učenika s glazbom. Aktivnim slušanjem glazbe učenik će razviti pozitivan odnos prema glazbenoj umjetnosti, perceptivno doživjeti umjetničko djelo te raznovrsnim aktivnostima izraziti svoje doživljaje, osjećaje i iskustva.

B. Izražavanje glazbom i uz glazbu

U okviru predmetnog područja B učenik izvodi glazbene aktivnosti (pjevanje, sviranje, glazbene igre, glazbeno stvaralaštvo, pokret uz glazbu) koje će omogućiti cjelovit doživljaj glazbe te razvoj elemenata kreativnosti i glazbenih sposobnosti, a posebno komunikacijskih, socijalnih i motoričkih vještina. Otvorenost nastave glazbe pruža mogućnost stavljanja naglaska na neku od navedenih aktivnosti, primjerenu razvojnim osobitostima i interesima učenika. Kvalitetno provođenje navedenih aktivnosti postaviti će temelje za realizaciju izvannastavnih aktivnosti kao što su vokalni i/ili instrumentalni sastavi, orkestar, plesne skupine, folklorni ansambl, skladanje, individualno sviranje i ostalo.

C. Glazba u kontekstu

Polazište za ovo predmetno područje su predmetna područja A i B. Pomoću njih učenik otkriva značajke zvukovnog svijeta, ali i svijeta tišine oko sebe. Sudjelujući u izvedbenim glazbenim aktivnostima te upoznavajući glazbu u autentičnom, prilagođenom i virtualnom okružju, učenik upoznaje uloge i obilježja glazbene umjetnosti. Otkriva kako se ona može dopunjavati s ostalim umjetnostima te se s prihvaćanjem odnosi prema vrijednostima lokalne regionalne, nacionalne i globalne glazbene i kulturne baštine.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO DOBNIM SKUPINAMA I ORGANIZACIJSKIM PODRUČJIMA

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 7. do 10. godine

A. Slušanje i upoznavanje glazbe

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK A.1.1. Učenik izražava vlastiti doživljaj glazbe.	– izražava doživljaj glazbe vokaliziranjem, riječima, pokretom, glazbalima, plesom ili likovnim izrazom	– izražava doživljaj glazbe najmanje na jedan način

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– cjelovite skladbe, stavci ili ulomci klasične, tradicijske, popularne, *jazz* i filmske glazbe.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učeniku se individualno pristupa uvažavajući njegove potencijale, potrebe, glazbene preferencije i inicijative
- potiče se učenikov spontani doživljaj stvarajući ugodno okruženje u kojem će se učenik osjećati sigurno da bi mogao slobodno izražavati svoje osjećaje i doživljaj glazbe.
- tijekom svake aktivnosti slušanja i nakon nje treba obratiti pažnju i odvojiti vrijeme za učenikove doživljaje koji mogu varirati raznolikošću i intenzitetom ostvarivanja
- tijekom slušanja skladbe treba pomno pratiti načine na koje učenik iskazuje svoj doživljaj glazbe te ga u tome podržavati i ohrabrivati
- poželjno je reproducirati skladbu koja se slaže s učenikovim trenutačnim raspoloženjem
- glazbom će se po potrebi poticati promjena raspoloženja (primjerice, ako je učenik vrlo uzbuđen, tad učitelj pusti skladbu brzog tempa i živahnog karaktera te nakon toga postupno bira skladbe sve sporijeg tempa i umirujućeg karaktera).

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK A.1.2. Učenik prepoznaje pripjev pjesme i/ili prepoznatljivi dio skladbe.	– prepoznaje pripjeve ili prepoznatljive dijelove skladbi različitih vrsta glazbe	– prepoznaje dva ili više pripjeva pjesme i/ili prepoznatljiva dijela skladbe

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– cjelovite skladbe, stavci ili ulomci klasične, tradicijske, popularne, *jazz* i filmske glazbe primjerene razvojnoj dobi i glazbenim preferencijama učenika
– zajedničke izvedbe.

Preporuka za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- višekratnim slušanjem poticati učenika na prepoznavanje i zapamćivanje skladbe uvažavajući njegov način komunikacije (geste, slike, vokalizaciju, verbalizaciju, pomoću asistivne tehnologije)
- izraditi individualno kreiranu „glazbenu knjižicu” u kojoj se nalaze vizualni prikazi obrađenih skladbi da učenik može izabrati skladbu koju želi slušati
- prilikom reprodukcije skladbi treba iznimno paziti na glasnoću kojom se one reproduciraju, poželjno je početi tiše te postupno pojačati zvuk do željene glasnoće
- učeniku treba ponuditi mogućnost da samostalno upravlja glasnoćom reprodukcije glazbe na funkcionalan način.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK A.1.3. Učenik na temelju slušanja uočava razlike u pojedinim glazbeno-izražajnim sastavnicama te prepoznaje pojedina glazbala.	– na temelju slušanja razlikuje pojedine glazbeno-izražajne sastavnice: tempo, visinu tona, dinamiku te glazbala Orffova instrumentarija	– uočava promjene unutar jedne glazbeno-izražajne sastavnice ili uočava kontrastna obilježja te prepoznaje nekolicinu glazbala Orffova instrumentarija

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- cjelovite skladbe, stavci ili ulomci klasične, tradicijske, popularne, *jazz* i filmske glazbe
- zajedničke izvedbe.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnog ishoda:

- potiče se učenika da pokretima, vokaliziranjem i/ili sviranjem tijekom slušanja prati dobe, tempo ili dinamiku skladbe.
- učenik uočava promjene unutar jedne glazbeno-izražajne sastavnice, s naglaskom na kontrastna obilježja: tempo (brzo, polagan), dinamik (glasno, tiho)
- uočeno iskazuje na sebi svojstven način (pokretom/plesom, vokaliziranjem, sviranjem...)
- učitelj potiče učenika na slušno i vizualno prepoznavanje glazbala aktivnim muziciranjem ili audiovizualnim zapisom uvažavajući učenikov način komunikacije.

B. Izražavanje glazbom i uz glazbu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK B.1.1. Učenik pjeva/izvodi pjesme i brojalice samostalno ili sudjelujući u zajedničkoj izvedbi glazbe.	– pjeva/izvodi pjesme i brojalice slijedeći glazbeno-izražajne sastavnice – spontano reagira na vlastitu izvedbu, izvedbe drugih i zajedničku izvedbu	– uključuje se u izvedbu najmanje triju pjesama i/ili brojalice

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pjesme/brojalice primjerene razvojnoj dobi i glazbenim preferencijama učenika.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učenik spontano sudjeluje u vokaliziranju, pjevanju, sviranju, pokretu ili plesu te izvođenju pjesme/brojalice
- poželjno je na satima Glazbene kulture više vokalizirati/pjevati/svirati odnosno služiti se glazbenim jezikom umjesto verbalnim uputama
- uvažava se svaka glazbena inicijativa učenika
- poželjno je zrcaliti zvukove koje učenik proizvodi te ih stavljati u glazbeni kontekst
- izvoditi jednostavne vokalne-tehničke vježbe (vježbe osvješćivanja i autoregulacije disanja, pjevanje samoglasnika i slogova) pokazujući vlastitim primjerom mogućnosti svojeg glasa (način disanja, pjevanje najdubljih i najviših tonova, skandiranje...), čime se potiče učenika na oponašanje.
- preporučuje se višekratno izvođenje/uvježbavanje pjesama/brojalice na različite načine.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK B.1.2. Učenik izvodi glazbene igre / glazbene priče na različite načine.	– izvodi glazbene igre / glazbene priče – prati glazbu pokretom, plesom vokaliziranjem, pjevanjem ili sviranjem te pritom opaža glazbeno-izražajne sastavnice	– uključuje se u izvedbu glazbenih igara / glazbenih priča

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- glazbene igre i priče primjerene razvojnoj dobi i glazbenim preferencijama učenika.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- uvažava se učenikova inicijativa za igrom te se „neglazbena” igra može pretvoriti u glazbenu (primjerice, igra skrivača).
- učenik sudjeluje u glazbenim igrama radi poučavanja (primjerice, glazbene igre ozvučivanja dijelova tijela; nosić svira bip-bip, ruke sviraju pljes-pljes, noge sviraju bum-bum)
- učenik prati glazbenu igru i pritom opaža glazbeno-izražajne sastavnice: dobe, tempo (brz, spor), dinamiku (glasno, tiho) te uočeno iskazuje na sebi svojstven način (pokretom/plesom, vokaliziranjem, sviranjem)
- učenika se potiče na glazbene igre uz pokret (vođenje, oponašanje, samostalno izvođenje, igre oponašanja kretanja, igre motoričkih zadataka radi osvješćivanja tijela i prostornih odnosa)
- glazbene priče izvode se kao mali glazbeno-scenski prikaz u kojoj svaki učenik ima svoju ulogu (primjerice, *i tada se u daljini čuo bubanj* – učenik tad zasniva bubanj).

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK B.1.3. Učenik improvizira i/ili stvara jednostavne ritamske i/ili melodijske obrasce.	– slobodno improvizira i/ili stvara jednostavne ritamske i/ili melodijske obrasce pokretom, plesom, vokaliziranjem, pjevanjem ili sviranjem	– spontano sudjeluje u improvizaciji i/ili stvaranju jednostavnih ritamskih i/ili melodijskih obrazaca samostalno ili u skupini

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- kratki ritamski i/ili melodijski obrasci.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učenika se potiče na prihvaćanje glazbe kao zajedničkog jezika učitelja, učenika i skupine.
- učenik stvara/improvizira ritamski i/ili melodijske obrasce glasom, sviranjem, tjeloglazbom i/ili pokretom i plesom
- potiče se kreativna sloboda izražavanja učenika u improvizacijama (ne oslanjajući se na naučene pjesme)
- učenika se potiče na glazbeni razgovor pokretom, plesom, vokaliziranjem, pjevanjem i/ili sviranjem.

C. Glazba u kontekstu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK C.1.1.1. Učenik uočava značajke zvučnog prostora.	– na temelju iskustva osvještava i uočava značaj tišine te je razlikuje od zvuka– na temelju iskustva osvještava zvučnike iz okoline, razlikuje ih te se koristi različitim uređajima/igračkama za stvaranje različitih zvukova i povezuje ih s izvorima	– razlikuje tišinu od zvuka i prepoznaje dva ili više izvora zvuka

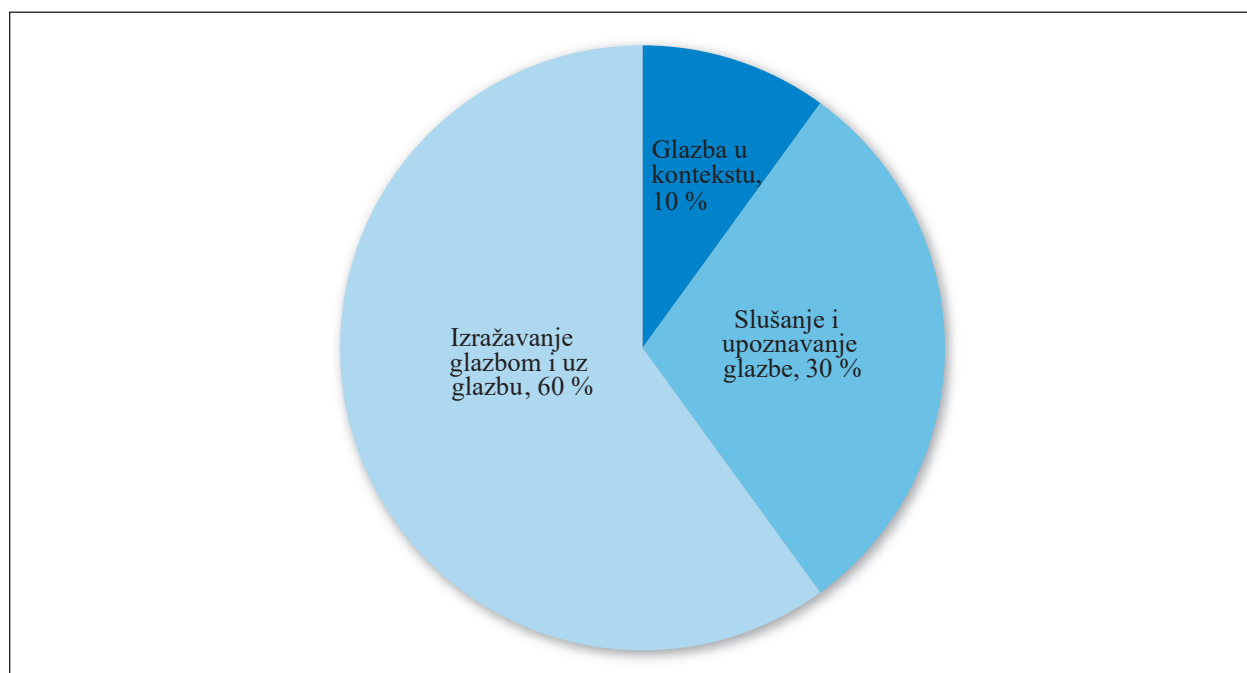
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- tišina nasuprot zvuku, audiozapisi zvukova iz neposredne okoline (zvuk automobila, glasanje životinja...)
- zvučnici vlastitog okruženja (kucanje, zatvaranje vrata, koraci, zvučnici različitih glazbala...)
- različite kombinacije zvukova: šumova, tonova i onomatopoeje reproduciranih uživo ili pomoću multimedijske tehnologije
- glazbeni primjeri.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- osigurati tišinu te zatim učenika izložiti audioživotinju u autentičnom, prilagođenom i opuštajućem okruženju da bi učenik uočio značaj tišine
- učenika se potiče na igru tišine i osluškivanja
- nakon osluškivanja tišine može se tiho reproducirati glazba sporijeg tempa te tako potaknuti učenika na opuštanje
- učenika se potiče na povezivanje zvukova/tonova s pripadajućim izvorima (primjerice, auto, vlak, vatrogasno vozilo, tjeloglazba)
- pridružuje zvučnike određenim događajima (budilica, telefon...) da ih razlikuje od tonova u kontekstu glazbene umjetnosti.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK C.1.2. Učenik sudjeluje u različitim oblicima glazbeno- umjetničkog djelovanja u školi i zajednici.	– uključuje se u glazbene aktivnosti radi vlastite afirmacije te upoznavanja različitih oblika umjetničkog djelovanja u zajednici	– primjereno reagira u organiziranim glazbeno-umjetničkim aktivnostima u zajednici
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:		
– sudjelovanje u tematskim glazbenim radionicama		
– glazbeni doživljaj u virtualnom okružju kao priprema za prisustvovanje glazbenom događaju uživo		
– posjet glazbenoj školi, kulturno-umjetničkim društvima		
– sudjelovanje na priredbama u prostoru škole.		
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:		
– učenika se upućuje na primjerenu reakciju prije, tijekom i nakon izvođenja glazbe (glazbeni bonton)		
– ovaj ishod može se realizirati i na projektnim i izvanškolskim aktivnostima u suradnji s glazbenom školom i kulturno-umjetničkim društvima.		

1. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Glazbena kultura u dobnoj skupini od 7. do 10. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 11. do 15. godine

A. Slušanje i upoznavanje glazbe

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK A.2.1. Učenik izražava vlastiti doživljaj glazbe.	– izražava jedinstveni doživljaj glazbe vokaliziranjem, riječima, glazbalima, pokretom, plesom ili likovnim izrazom	– izražava doživljaj glazbe na najmanje dva načina

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- glazbeni doživljaj u autentičnom, prilagođenom i virtualnom okružju.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učeniku se individualno pristupa uvažavajući njegove potencijale, potrebe, glazbene preferencije i inicijative
- potiče se učenikov spontani doživljaj stvarajući ugodno okružje u kojem će se učenik osjećati sigurno da bi mogao slobodno izražavati svoje osjećaje i doživljaj glazbe
- tijekom svake aktivnosti slušanja i nakon nje treba obratiti pažnju i odvojiti vrijeme za učenikove doživljaje koji mogu varirati raznolikošću i intenzitetom ostvarivanja
- tijekom slušanja skladbe treba pomno pratiti kako učenik iskazuje svoj doživljaj glazbe te ga u tome podržavati i ohrabrivati
- poželjno je reproducirati skladbu koja se slaže s učenikovim trenutačnim raspoloženjem
- glazbom će se po potrebi poticati promjena raspoloženja (primjerice, ako je učenik vrlo uzbuđen, učitelj prvo pušta skladbu brzog tempa i živahnog karaktera te nakon toga postupno bira skladbe sve sporijeg tempa i umirujućeg karaktera).

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK A.2.2. Učenik prepoznaje pripjev pjesme i/ili prepoznatljivi dio skladbe.	– prepoznaje pripjeve pjesama i prepoznatljive dijelove skladbi različitih vrsta glazbe	– prepoznaje četiri ili više pripjeva pjesme i/ili prepoznatljivih dijelova skladbe

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- cjelovite skladbe, stavci ili ulomci klasične, tradicijske, popularne, jazz i filmske glazbe primjerene učenikovoj razvojnoj dobi i glazbenim preferencijama

Preporuka za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- višekratnim slušanjem poticati učenika na prepoznavanje i zapamćivanje skladbe uvažavajući učenikov način komunikacije (geste, slike, vokalizaciju, verbalizaciju, pomoću asistivne tehnologije)
- izraditi individualno kreiranu „glazbenu knjižicu” u kojoj se nalaze vizualni prikazi obrađenih skladbi da bi učenik mogao izabrati skladbu koju želi slušati
- prilikom reprodukcije skladbi potrebno je iznimno paziti na glasnoću kojom se one reproduciraju; poželjno je početi tiše te postupno pojačavati zvuk do željene glasnoće
- učeniku je ponuđena mogućnost da samostalno upravlja glasnoćom reprodukcije glazbe na funkcionalan način.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK A.2.3. Učenik na temelju slušanja uočava razlike u pojedinim glazbeno-izražajnim sastavnicama te prepoznaje pojedina glazbala.	– na temelju slušanja razlikuje pojedine glazbeno-izražajne sastavnice: tempo, visinu tona, dinamiku, metar te glazbala iz pojedinih skupina	– uočava promjene unutar najmanje dviju glazbeno-izražajnih sastavnica te razlikuje nekolicinu glazbala
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda: – cjelovite skladbe, stavci ili ulomci klasične, tradicijske, popularne, jazz i filmske glazbe – glazbala: glasovir, gitara, bubanj, violina, truba.		
Preporuka za usvajanje odgojno-obrazovnog ishoda: – potiče se učenika da pokretima, vokaliziranjem i/ili sviranjem tijekom slušanja prati dobe, tempo ili dinamiku skladbe – učenik uočava promjene unutar jedne glazbeno-izražajne sastavnice, s naglaskom na kontrastna obilježja: tempo (brzo, polagano), visina tona (visoko, duboko), dinamika (glasno, tiho) – uočeno iskazuje na sebi svojstven način (pokretom/plesom, vokaliziranjem, sviranjem...) – učenika se potiče na slušno i vizualno prepoznavanje glazbala na audiovizualnim zapisima uvažavajući njegov način komunikacije.		

B. Izražavanje glazbom i uz glazbu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK B.2.1. Učenik pjeva/izvodi pjesme i brojalice samostalno ili sudjelujući u zajedničkoj izvedbi glazbe.	– pjeva/izvodi pjesme i brojalice slijedeći glazbeno-izražajne sastavnice – spontano reagira na vlastitu izvedbu, izvedbe drugih i zajedničku izvedbu	– sudjeluje u izvedbi 3 – 5 pjesama i/ili brojalice
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda: – pjesme/brojalice primjerene razvojnoj dobi i učenikovim glazbenim preferencijama.		
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda: – učenik spontano sudjeluje u vokaliziranju, pjevanju, sviranju, pokretu ili plesu te izvođenju pjesama/brojlica – poželjno je na satima Glazbene kulture češće se koristiti vokaliziranjem/pjevanjem/sviranjem odnosno glazbenim jezikom umjesto verbalnim uputama – preporučuje se višekratno izvođenje/uvježbavanje pjesama na različite načine – uvažava se svaka učenikova glazbena inicijativa – poželjno je zrcaliti zvukove koje učenik proizvodi te ih stavljati u glazbeni kontekst – treba provoditi jednostavne vokalno-tehničke vježbe (vježbe osvješćivanja i autoregulacije disanja, pjevanje samoglasnika, slogova) pokazujući vlastitim primjerom mogućnosti glasa (način disanja, pjevanje najdubljih i najviših tonova, skandiranje...) te tako poticati učenika na oponašanje.		

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK B.2.2. Učenik izvodi glazbene igre.	– izvodi glazbene igre – prati glazbu pokretom, plesom vokaliziranjem, pjevanjem ili sviranjem te pritom opaža glazbeno-izražajne sastavnice	– sudjeluje u izvedbi glazbenih igara

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- glazbene igre primjerene razvojnoj dobi i učenikovim glazbenim preferencijama.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- uvažava se učenikova inicijativa za igrom te se „neglazbenu” igru može pretvoriti u glazbenu (primjerice, igra skrivača)
- učenik prati glazbenu igru i pritom opaža sljedeće glazbeno-izražajne sastavnice: metar/dobe, tempo (brz, spor), dinamiku (glasno, tiho) te uočeno iskazuje na sebi svojstven način (pokretom/plesom, vokaliziranjem, sviranjem...)
- učenika se potiče na glazbene igre uz pokret (vođenje, oponašanje, samostalno izvođenje, igre oponašanja kretanja, igre motoričkih zadataka radi osvježivanja tijela i prostornih odnosa).

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK B.2.3. Učenik improvizira i/ili stvara ritamske i/ili melodijske obrasce.	– slobodno improvizira i/ili stvara jednostavne ritamske i/ili melodijske obrasce pokretom, plesom, vokaliziranjem, pjevanjem ili sviranjem	– sudjeluje u improvizaciji i/ili stvaralačkim aktivnostima samostalno ili u skupini

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- kratki ritamski i/ili melodijski obrasci.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učenika se potiče na prihvaćanje glazbe kao zajedničkog jezika učitelja, učenika i skupine
- učenika se potiče na glazbeni razgovor pokretom, plesom, vokaliziranjem, pjevanjem i/ili sviranjem
- u stvaralačkim aktivnostima učenik se može koristiti IKT tehnologijom (jednostavnim digitalnim alatima za stvaranje glazbe)
- učenik stvara/improvizira ritamski i/ili melodijske obrasce glasom, sviranjem, tjeloglazbom i/ili pokretom i plesom
- potiče se kreativna sloboda izražavanja učenika u slobodnoj improvizaciji (ne oslanjajući se na naučene pjesme).

C. Glazba u kontekstu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK C.2.1. Učenik na temelju audiovizualnog doživljaja i/ili iskustva prepoznaje različite uloge glazbe.	– na osnovi multimedijskog doživljaja i aktivnog muziciranja prepoznaje različite uloge glazbe	– prepoznaje dvije različite uloge glazbe

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- audiovizualni doživljaj u autentičnom, prilagođenom i virtualnom okružju.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- odabrati skladbe za slušanje primjerene razvojnoj dobi i učenicovim glazbenim preferencijama (svečana glazba, glazba za ples, duhovna glazba i sl.)
- učenika se upućuje na primjerenu reakciju prije, tijekom i nakon izvođenja glazbe (glazbeni bonton).

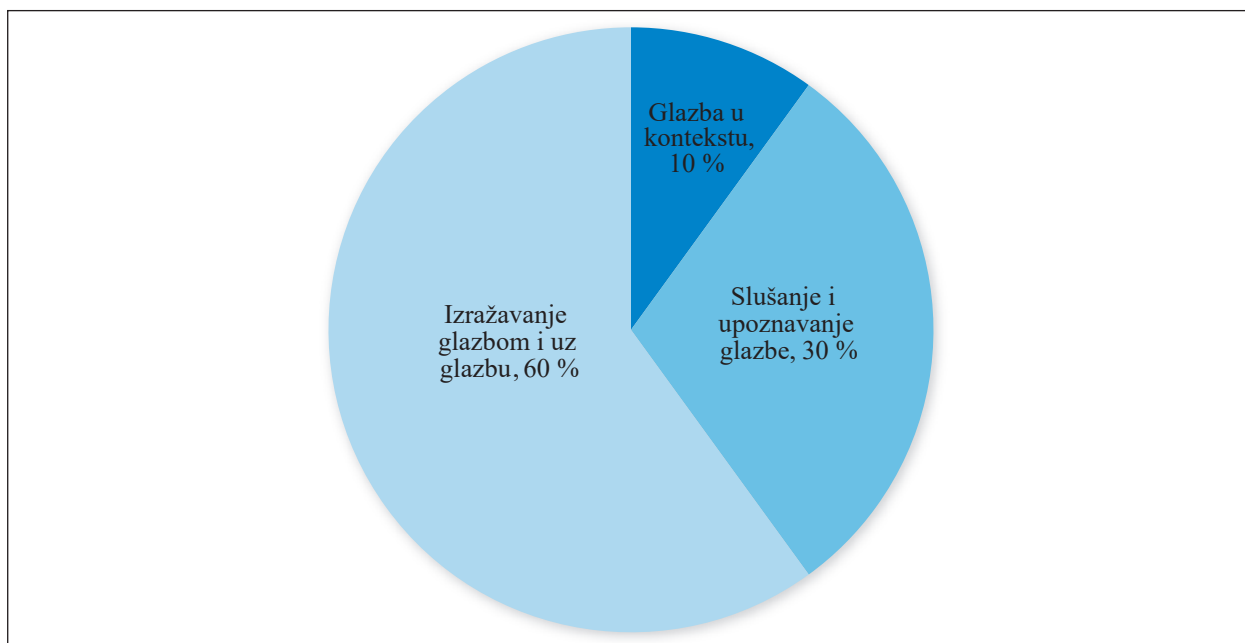
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK C.2.2. Učenik sudjeluje u različitim oblicima glazbeno-umjetničkog djelovanja u školi i zajednici.	– uključuje se u glazbene aktivnosti radi vlastite afirmacije te upoznavanja različitih oblika umjetničkog djelovanja u zajednici	– primjereno reagira u organiziranim glazbeno-umjetničkim aktivnostima u zajednici

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u tematskim glazbenim radionicama
- glazbeni doživljaj u virtualnom okružju kao priprema za prisustvovanje glazbenom događaju uživo
- posjet glazbenoj školi i kulturno-umjetničkim društvima
- sudjelovanje na priredbama u prostoru škole.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učenika se upućuje na primjerenu reakciju prije, tijekom i nakon izvođenja glazbe (glazbeni bonton)
- ovaj se ishod može realizirati i na projektним i izvanškolskim aktivnostima u suradnji s glazbenom školom i kulturno-umjetničkim društvima.

2. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Glazbena kultura u dobnoj skupini od 11. do 15. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 16. do 21. godine

A. Slušanje i upoznavanje glazbe

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK A.3.1. Učenik iskazuje vlastite glazbene preferencije.	– izražava vlastite glazbene preferencije vokaliziranjem, riječima, pokretom, glazbalima, plesom, i/ili likovnim izrazom	– izražava vlastite glazbene preferencije

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- glazbeni doživljaj u autentičnom, prilagođenom i virtualnom okruženju.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učeniku se individualno pristupa uvažavajući njegove potencijale, potrebe, glazbene preferencije i inicijative
- učenika se potiče na spontano iskazivanje vlastitih glazbenih preferencija stvarajući ugodno okruženje u kojem će se učenik osjećati sigurno
- tijekom slušanja skladbe treba pomno pratiti načine na koje učenik iskazuje svoj doživljaj glazbe te ga u tome podržavati i ohrabrivati.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK A.3.2. Učenik prepoznaje pjesmu i/ili kratku skladbu.	– prepoznaje pjesme, kratke cjelovite skladbe, stavke ili ulomke različitih vrsta glazbe	– prepoznaje četiri ili više pjesama i/ili stavaka/skladbi

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- cjelovite kratke skladbe, stavci ili ulomci klasične, tradicijske, popularne, *jazz* i filmske glazbe primjerene razvojnoj dobi i učenikovim glazbenim preferencijama.

Preporuka za ostvarenje odgojno-obrazovnih ishoda:

- višekratnim slušanjem učitelj će poticati učenika na zapamćivanje skladbe (dijela ili cjelovite skladbe), imena skladatelja i naziva skladbe uvažavajući učenikov način komunikacije (geste, slike, vokalizaciju, verbalizaciju, pomoću asistivne tehnologije)
- izraditi individualno kreiranu „glazbenu knjižicu” u kojoj se nalaze vizualni prikazi obrađenih skladbi da bi učenik mogao izabrati skladbu koju želi slušati
- prilikom reprodukcije skladbi treba paziti na glasnoću kojom se one reproduciraju; poželjno je početi tiše te postupno pojačavati zvuk do željene glasnoće
- učeniku je ponuđena mogućnost da samostalno upravlja glasnoćom reprodukcije glazbe na funkcionalan način.

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK A.3.3. Učenik na temelju slušanja uočava razlike u pojedinim glazbeno-izražajnim sastavnicama te prepoznaje izvođačke sastave.	– na temelju slušanja razlikuje sljedeće glazbeno-izražajne sastavnice: tempo, visinu tona, dinamiku i metar – razlikuje solističku izvedbu od orkestralne	– uočava promjene unutar više glazbeno-izražajnih sastavnica i prepoznaje orkestar

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- cjelovite skladbe, stavci ili ulomci klasične, tradicijske, popularne, jazz i filmske glazbe.
-

Preporuka za usvajanje odgojno-obrazovnog ishoda:

- potiče se učenika da pokretima, vokaliziranjem i/ili sviranjem tijekom slušanja prati dobe, tempo ili dinamiku skladbe
 - učenik uočava promjene unutar jedne glazbeno-izražajne sastavnice s naglaskom na kontrastna obilježja: tempo (brzo, polagano), visina tona (visoko, duboko), dinamika (glasno, tiho), metar (dvodobna, trodobna mjera)
 - uočeno iskazuje na sebi svojstven način (pokretom/plesom, vokaliziranjem, sviranjem...)
 - učenik treba upoznati orkestar kao najveći izvođački sastav pomoću multimedijских izvedbi.
-

B. Izražavanje glazbom i uz glazbu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK B.3.1. Učenik pjeva/izvodi pjesme samostalno ili sudjelujući u zajedničkoj glazbenoj izvedbi.	– pjeva/izvodi pjesme slijedeći glazbeno-izražajne sastavnice– spontano reagira na vlastitu izvedbu, izvedbe drugih i zajedničku izvedbu	– sudjeluje u izvedbi 5 – 7 pjesama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pjesme primjerene razvojnoj dobi i učenikovim glazbenim preferencijama.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učenik spontano sudjeluje u vokaliziranju, pjevanju, sviranju, pokretu ili plesu te izvođenju pjesme
 - naglasak je na skupnom muziciranju
 - uvažava se svaka glazbena inicijativa učenika
 - preporučuje se višekratno izvođenje/uvježbavanje pjesama na različite načine.
-

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK B.3.2. Učenik improvizira i/ili stvara ritamske i/ili melodijske obrasce.	– slobodno improvizira i/ili stvara jednostavne ritamske i/ili melodijske obrasce pokretom, plesom, vokaliziranjem, pjevanjem ili sviranjem	– sudjeluje u improvizaciji i/ili stvaralačkim aktivnostima samostalno ili u skupini

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- kratki ritamski i/ili melodijski obrasci.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učenik stvara/improvizira ritamski i/ili melodijske obrasce glasom, sviranjem, tjeloglazbom i/ili pokretom i plesom
 - učenika se potiče na prihvaćanje glazbe kao zajedničkog jezika učitelja, učenika i skupine
 - učenika se potiče na glazbeni razgovor pokretom, plesom, vokaliziranjem, pjevanjem i/ili sviranjem
 - potiče se kreativna sloboda izražavanja učenika u slobodnoj improvizaciji (ne oslanjajući se na naučene pjesme).
-

C. Glazba u kontekstu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK C.3.1. Učenik prepoznaje različite uloge u glazbenoj izvedbi na temelju audiovizualnog doživljaja i/ili iskustva.	– na temelju multimedijuskog doživljaja i aktivnog muziciranja prepoznaje uloge izvođača i publike	– različito reagira kao izvođač i kao publika

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- glazbeno-kulturni događaj u autentičnom, prilagođenom i virtualnom okruženju.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prije, tijekom i nakon izvedbe glazbe učenika se upućuje na primjerene reakcije kad se nalazi u ulozi izvođača i publike (dogovoriti i pridržavati se pravila ponašanja, aktivno pratiti tijek skladbe, početi i završiti izvedbu na učiteljev znak, pozdraviti pljeskom izvođače)
- skladbe za slušanje primjerene su razvojnjoj dobi i učenikovim glazbenim preferencijama.

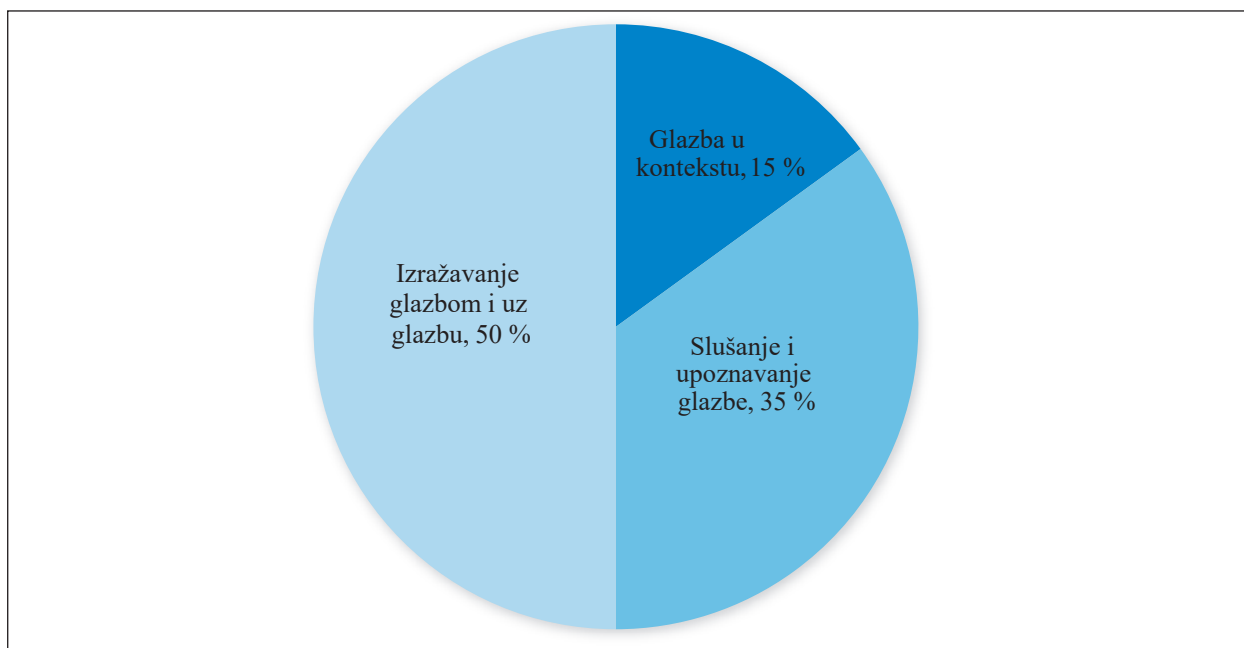
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA GK C.3.2. Učenik sudjeluje u različitim oblicima glazbeno-umjetničkog djelovanja u školi i zajednici.	– uključuje se u glazbene aktivnosti radi vlastite afirmacije te upoznavanja različitih oblika umjetničkog djelovanja u zajednici	– primjereno reagira u organiziranim glazbeno-umjetničkim aktivnostima u zajednici

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sudjelovanje u tematskim glazbenim radionicama
- glazbeni doživljaj u virtualnom okruženju kao priprema za prisustvovanje glazbenom događaju uživo
- posjet glazbenoj školi, kulturno-umjetničkim društvima
- sudjelovanje na priredbama u prostoru škole.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- učenika se upućuje na primjerenu reakciju prije, tijekom i nakon izvođenja glazbe (glazbeni bonton)
- ovaj ishod može se realizirati i na projektnim i izvanškolskim aktivnostima u suradnji s glazbenom školom i kulturno-umjetničkim društvima.

3. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Glazbena kultura u dobnoj skupini od 16. do 21. godine

E. POVEZANOST S DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Nastavni predmet Glazbena kultura na sadržajnoj i konceptualnoj razini povezuje se sa svim nastavnim predmetima te međupredmetnim temama. Različitim načinima integriranja proširuju se i produbljuju učenikove kompetencije. Percepcija glazbe te korištenje glazbenim jezikom pridonose razvoju individualnoga izraza korištenjem različitim komunikacijskim kanalima te se tako nastavni predmet Glazbena kultura isprepliće s učenjem i poučavanjem nastavnog predmeta Jezik i komunikacija te Osnove stranog jezika. Glazbu i matematiku povezuju glazbeno-izražajne sastavnice (tempo, ritam, metar, glazbene ljestvice i dr.) u kojima se kriju matematička načela. Izvođenjem glazbe različitih vrsta i stilova oblikuje se osobni, kulturni i društveni identitet učenika, u čemu se ogleda povezanost s međupredmetnom temom Građanski odgoj i obrazovanje. Pjevanje, sviranje i pokret uz glazbu doprinose razvoju mišićne koordinacije te fine i grube motorike, što pripada i ciljevima nastave Tjelesne i zdravstvene kulture. Navedenim se aktivnostima doprinosi zdravlju (tjelesnom, mentalnom i emocionalnom) i istaknutim ciljevima istoimene međupredmetne teme. Aktivnim sudjelovanjem u kulturno-umjetničkim događanjima i obilježavanjem vjerskih blagdana pjevanjem prigodnih pjesama, uočljiva je povezanost s funkcionalnim pjevanjem u nastavnom predmetu Vjeronauk. Primjena informacijsko-komunikacijske tehnologije, kao objedinjujući element u učenju i poučavanju glazbe, značajno proširuje osobni izraz te način komuniciranja učenika s okolinom. Tako se ostvaruje čvrsta veza s nastavnim predmetom Osnove informatike te međupredmetnom temom Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije. U nastavnim predmetima Glazbena kultura svim se predviđenim aktivnostima promiče razvoj učenikovih komunikacijskih i socijalnih vještina, otvara se mogućnost za iniciranje i odgovaranje na komunikacijski čin čak i bez verbalizacije te se utječe na emocionalnu regulaciju, samopouzdanje i samopoštovanje, osobito naglašenima u međupredmetnoj temi Osobni i socijalni razvoj.

F. UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA

Iskustva učenja

Učenje i poučavanje glazbe temelji se na obilježjima otvorenoga i humanističkog kurikula u kojem su sve planirane aktivnosti s učenikom u središtu usmjerene prema realizaciji kvalitetnoga, učinkovitog i poticajnog procesa učenja i poučavanja. Pri ostvarivanju svih odgojno-obrazovnih ishoda potrebna je individualna prilagodba sadržaja, metoda i postupaka koji proizlaze iz uvažavanja razvojnih sposobnosti, prethodnih iskustva te glazbenih preferencija svakog učenika. Uzimajući u obzir terapijski učinak glazbe, poželjno je da učitelj primjenjuje i terapijski pristup koji će se očitovati u uvažavanju svake učenikove glazbene inicijative.

Treba uzeti u obzir da se učenik susreće s glazbom i upoznaje ju u različitim kontekstima: učionici, školi, izvanučioničnome i virtualnom okružju.

Iskustva su učenja usmjerena:

- na cjelovit razvoj djeteta i mlade osobe u afektivnome, kognitivnom i psihomotornom području
- na uspostavljanje kreativnoga i opuštenog ozračja koje će učenike potaknuti na sudjelovanje u glazbenim aktivnostima, zainteresirati ih za glazbu te pobuditi u njima osjećaj zadovoljstva
- na optimalne puteve razvijanja glazbenih sposobnosti i stjecanja glazbenih znanja i vještina, pritom ne zaboravljajući da je u realizaciji svih glazbenih aktivnosti proces važniji od rezultata.

Uloga učitelja

Uloga je učitelja moderatorska i medijatorska. On upućuje, usmjerava, savjetuje i pruža podršku učeniku u ostvarivanju ishoda u glazbenim aktivnostima. Učitelji trebaju pružati primjer u cjeloživotnom participiranju u glazbenoj umjetnosti inicirajući i aktivno sudjelujući ne samo u glazbenim nego i svim ostalim kulturnim aktivnostima u školi uz otvoren stav prema drukčijem i novom. Svakom učitelju treba omogućiti da sukladno razvojnim sposobnostima, sklonostima i učenikovim glazbenim preferencijama organizira i oblikuje redovitu nastavu te izvannastavne glazbene aktivnosti. Otvorenost kurikula učitelju omogućuje da zadane kurikulske jezgre preoblikuju u izvedbene materijale slobodnim odabirom i organizacijom učenja i poučavanja uvažavajući učenikove sposobnosti i interese.

Grupiranje učenika

U svim glazbenim aktivnostima teži se uključivanju svih učenika. Učitelj uvažava razlike među učenicima i pristupa individualno svakom učeniku. Važna učiteljeva uloga jest otkrivanje darovitih učenika, njegovanje njihove darovitosti i upućivanje na dodatne oblike glazbenih aktivnosti.

Materijali i izvori te okruže

Učionica opremljena uređajem za multimedijско prikazivanje (umreženim računalom i projektorom, odgovarajućom audioopremom te glazbalima potrebnim za izvođenje i glazbeno stvaralaštvo) osnovni je preduvjet za cjelovito učenje i poučavanje u svim organizacijskim područjima. Nužno je osigurati medijski prostor za prikazivanje rezultata rada i dostupnost različitih baza podataka, digitalnih alata te prilagođenoga didaktičkog materijala za učenje, stvaranje i poučavanje kako u školi tako i izvan nje. Sustavnim radom važno je steći i određene rutine u organiziranju rada te grupnim aktivnostima.

Određeno vrijeme i organizacija odgojno-obrazovnog procesa

Učenje i poučavanje glazbe zastupljeno je u svim odgojno-obrazovnim ciklusima i razinama kao redovita nastava. Poželjno je da se glazbene aktivnosti izvode svaki dan i u okviru neglazbenih predmeta.

Potrebno je omogućiti proširenje učenja i poučavanja glazbe:

- u izvanučioničnoj nastavi
- u izvannastavnim i izvanškolskim aktivnostima
- u različitim vrstama projekata koji se planiraju školskim kurikulumom.

Na ovaj se način kod učenika stvara potreba participiranja u glazbenom životu zajednice.

Osiguravanjem ljudskih, vremenskih i materijalnih sredstava otvaraju se mogućnosti za izravan i autentičan susret s glazbom i glazbenicima. Interaktivni doživljaj umjetnosti u autentičnom okruženju neprocjenjiv je izvor obogaćivanja iskustava nužnih za razumijevanje glazbe u različitim kontekstima. Suradnju je poželjno ostvariti s glazbenim školama, umjetnicima i kulturnim institucijama tijekom organiziranih posjeta.

Aktivnosti u nastavi glazbe

Slušanje i upoznavanje glazbe

Glazbeno iskustvo važan je cilj učenja i poučavanja glazbe, a glazbena se djela upoznaju zbog njihove vrijednosti. Muzikološki i teorijski se sadržaji upoznaju i na temelju slušanja glazbenog djela. S obzirom na učenikovu dob, treba paziti na trajanje i karakter skladbi. Učenike treba upoznati s glazbenim djelima različitih razdoblja, stilova, vrsta i žanrova da bi se uspostavila vrijednosna mjerila za estetsko doživljavanje glazbe i kod učenika razvio glazbeni ukus. Od posebne je važnosti neposredan susret s glazbom u autentičnom okruženju i potrebno je omogućiti ga učenicima u što većoj mjeri.

Pjevanje

Radi sudjelovanja u zajedničkim glazbenim aktivnostima, s pjesmom kao medijem interakcije i komunikacije, usporedno njegujući glas te razvijajući kulturu lijepoga pjevanja, učenike se neprestano potiče na pjevanje. Ovisno o individualnim osobitostima, s učenicima se prije uvođenja u skupno muziciranje može individualno raditi.

Sviranje

Sviranje otvara mogućnost aktivnog sudjelovanja učenika u reprodukciji i interpretaciji, improvizaciji i stvaralačkim aktivnostima. Istražujući glazbu, učenici stvaraju novi prostor za jedinstvene načine interakcije i komunikacije. Za potrebe sviranja učenici mogu usvojiti simbole glazbenog pisma. U skladu s interesima, sposobnostima i razvojnom dobi učenika, sviranje se može realizirati tjeloglazbom, na dječjem instrumentariju, na standardnim glazbalima te proizvodnjom zvuka na elektroničkim glazbalima i/ili na računalu. Ovisno o individualnim osobitostima, s učenicima se prije uvođenja u skupno muziciranje može individualno raditi.

Glazbene igre i glazbene priče

Glazbenim igrama i glazbenom pričom učenici nesvjesno usvajaju glazbena znanja i vještine.

Razlikuju se glazbene igre koje:

- uključuju pjevanje i/ili druge aktivnosti izvođenja glazbe
- služe kao sredstvo usvajanja, ponavljanja i utvrđivanja različitih znanja
- pospješuju slušnu percepciju i pamćenje
- potiču na ples i pokret.

Stvaralaštvo

Stvaralaštvo je važan element u procesu učenja jer potiče kreativnost u užemu i širem smislu. Učitelj će poštovati svaku glazbenu inicijativu za (organizaciju) stvaralačko izražavanje učenika u aktivnostima pjevanja, sviranja, plesa, pokreta te uporabe IKT-a samostalno ili u skupini. Digitalni alati mogu upotpuniti stvaralačke aktivnosti.

G. VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Proces određivanja kriterija vrednovanja počinje početnom procjenom učenikovih sposobnosti, znanja, vještina i interesa na početku svake školske godine, a ona uključuje:

- senzibilnost za glazbu te odnos prema glazbi i glazbenim aktivnostima
- učenikove glazbene preferencije
- govorno-jezične, komunikacijske i socijalne kompetencije učenika
- razvijenost fine i grube motorike
- razvijenost glazbenih sposobnosti.

Vrednovanje za učenje

Vrednovanje za učenje u nastavi Glazbene kulture odvija se tijekom procesa učenja i poučavanja i ima višestruku ulogu:

- kvalitativne povratne informacije učeniku o razini usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda
- motivacije za učenje
- putokaza za unaprjeđenje i planiranje budućeg učenja i poučavanja.

Vrednovanje za učenje uvijek je usmjereno na učenikov napredak u odnosu na postavljene ishode, odnosno usporedbu trenutanih učenikovih postignuća s početnom procjenom učenikovih sposobnosti, znanja, vještina i interesa. Ono tako stavlja fokus na praćenje napretka pojedinog učenika umjesto na međusobno uspoređivanje i rangiranje napretka učenika u skupini.

Povratne informacije bit će motivacija učeniku u poboljšanju učenja i posebno će pomoći u razvoju strategija pri provođenju glazbenih aktivnosti i različitih pristupa u povezivanju slušnoga iskustva te glazbenih i ostalih znanja.

Tehnike prikupljanja podataka kod vrednovanja za učenje su praćenje, promatranje i bilježenje učeničkih aktivnosti prilikom skupnoga ili individualnog rada te interakcija s učenikom.

Vrednovanje kao učenje

Vrednovanje kao učenje u nastavi glazbe odnosi se na iskazivanje:

- stupnja zadovoljstva i procjenu uspješnosti prilikom izražavanja, izvođenja ili stvaranja
- doživljaja izvedbe glazbenog djela u autentičnom, prilagođenom ili virtualnom okružju.

Radi estetskog odgoja učenika od iznimne je važnosti usmjeravati ga na prihvaćanje glazbenog djela kao umjetničkoga procesa (nastanak glazbenog djela / uvježbavanje i glazbenu izvedbu). Uvažavajući alternativne oblike komunikacije, učitelj potiče učenika i pruža mu primjerenu podršku u davanju povratne informacije.

Vrednovanje naučenog

Vrednovanje usvojenih znanja, vještina i stavova u nastavi glazbe usklađuje se s definiranim odgojno-obrazovnim ishodima kurikula nastavnog predmeta Glazbena kultura, razradom ključnih sadržaja ishoda te razinom usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda na razini »dobar«. Tehnike prikupljanja podataka radi vrednovanja naučenog jesu:

- bilješke o sustavnom praćenju učenikove aktivnosti
- samostalni i skupni stvaralački radovi učenika.

Elementi vrednovanja

Obvezni su elementi vrednovanja u nastavi Glazbene kulture:

- slušanje i poznavanje glazbe
- izražavanje glazbom i uz glazbu.

Praćenje i vrednovanje učenika sastavni je dio svakoga nastavnog sata Glazbene kulture i treba se odvijati prirodno, ne stvarajući učeniku stresnu situaciju. Učitelj će pratiti učenikov individualni napredak potičući ga na aktivno sudjelovanje u glazbenim aktivnostima, razvijati njegovo samopouzdanje i osjećaj napredovanja da bi kvalitetno iskoristio postojeće sposobnosti i potencijalno razvio nove. S učenicima je nužno izgraditi ozračje suradništva i povjerenja da bi bili motivirani za daljnje učenje.

U aktivnom muziciranju učenika, tj. u pjevanju i sviranju, važniji je proces od krajnjeg rezultata jer postižuće u tim aktivnostima ovisi o razvojnim osobitostima te glazbenim sposobnostima koje utječu na razinu uspješnosti učenika. Učitelj vrednuje odnos učenika prema aktivnosti.

Izvjescivanje

Izvjescivanje se provodi kao kvalitativno opisivanje postignuća te vrednovanje opisnom ocjenom. Ono se temelji na podacima iz e-Dnevnika, podacima i bilješkama o učeniku u e-Matici. Izvjescivanje uključuje i individualne razgovore i razmjenu informacija između različitih sudionika procesa učenikova obrazovanja.

Oblikovanje zaključne ocjene

Zaključna ocjena predmeta izriče se opisnom ocjenom (potpuno usvojeno, većim dijelom usvojeno, djelomično usvojeno, manjim dijelom usvojeno i nije usvojeno).

Zaključna opisna ocjena donosi se na kraju nastavne godine i iskazuje sveukupnu usvojenost ishoda. Učitelju kao smjernica može poslužiti kurikulum definirana srednja razina usvojenosti odgojno- obrazovnih ishoda. Srednja razina usvojenosti ne predstavlja izravno školsku opisnu ocjenu, ali predstavlja prosjek usvojenog znanja i vještina potrebnih za srednju zaključnu ocjenu.

POSEBNI KURIKUL NASTAVNOGA PREDMETA

IZOBRAZBA U OBAVLJANJU POSLOVA

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

Suvremena istraživanja pokazuju da se kod osoba koje provode dan u radnim aktivnostima uočava veće opće zadovoljstvo životom, bolje mentalno i fizičko zdravlje, društveni život i opći sustav vrijednosti. U skladu s tim spoznajama, odgovornost odgojno-obrazovne zajednice prema učeniku s poremećajem iz spektra autizma starije dobi, u kontekstu rada i obavljanja poslova radi tih i mnogih drugih dobrobiti, dobiva posebnu važnost.

Izobrazba u obavljanju poslova predmet je posebnog kurikula koji se počinje provoditi s učenikom od njegove 16. godine. U predmetu se osvješčuju dobrobiti praktičnog rada za svakodnevni život i njeguju se vrijednosti kulture rada. Učenik je potaknut na aktivno i odgovorno sudjelovanje u poslovima koje svakodnevno uočava u prirodnom okružju uže i šire društvene zajednice.

U ovom predmetu objedinjuju se sva prethodno stečena znanja i vještine, a sadržaji i aktivnosti usmjereni su na generalizaciju funkcionalnih vještina u svakodnevnom životu poštujući individualne sposobnosti i interese učenika. Upoznavanje s koracima izvođenja određenih vrsta poslova odvija se na postupan način i u okvirima individualnih psihofizičkih sposobnosti učenika. Učenik proširuje prije stečena znanja, uvježbava praktične vještine, razvija samostalnost i odgovornost prema radu te primjenjuje znanja i vještine u različitim uvjetima i okolinama. U ovom predmetu učenik dobiva priliku za stjecanjem radne kompetentnosti, osjećaja djelotvornosti i uspješnosti.

Važnost je poučavanja predmeta i u tome što se neprestanim razvijanjem novih i trajnih vještina omogućuje održavanje kognitivnih sposobnosti, funkcionalnog ponašanja i socijalnih vještina stečenih tijekom cjelokupnog procesa odgoja i obrazovanja. Predmet ima i odgojnu komponentu jer razvija pozitivan stav učenika prema radu i radnim obvezama te djeluje na razvoj učenikove osobnosti. Radom u grupi razvija se navika suradničkog učenja i nadograđuju se socijalne vještine. Doživljaj stvaranja i zadovoljstva vlastitim radom i suradnjom kod učenika razvijaju samopoštovanje te podržavaju razvoj samostalnosti i odgovornosti.

Nakon završetka obveznog školovanja s ostvarenim odgojno-obrazovnim ishodima nastavnog predmeta Izobrazba u obavljanju poslova učenik je pripremljen za sudjelovanje u radnim aktivnostima u užoj i široj zajednici i tako dobiva priliku biti njezin punopravni član.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

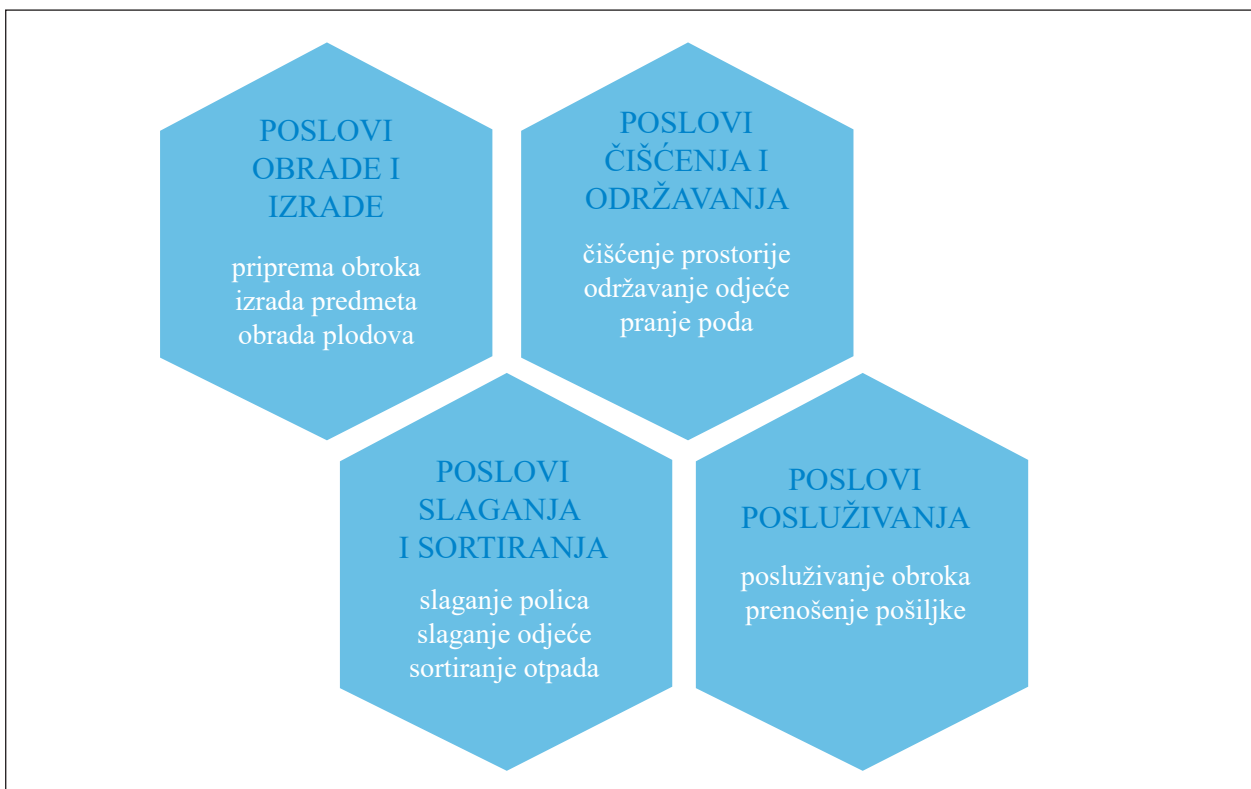
Kao rezultat poučavanja nastavnog predmeta Izobrazba u obavljanju poslova učenik će:

- razvijati vještine i steći znanja potrebna za obavljanje poslova i osamostaljivanje u užemu ili širem socijalnom okružju ovisno o razini adaptivnih vještina i funkcionalnog ponašanja
- upotrebljavati različite materijale, pribore i alate u okvirima individualnih mogućnosti na pravilan i siguran način
- ovladavati različitim tehnikama rada uvježbavajući točnost radnih pokreta u fazama radnog procesa ili u cjelovitim radnim aktivnostima prilagođenim specifičnim potrebama i individualnim sposobnostima
- razvijati radne navike, vještine suradnje i socijalne interakcije
- stjecati osjećaj uključenosti, učinkovitosti i uspješnosti u radu.

Radi ostvarivanja odgojno-obrazovnih očekivanja, sadržaja i aktivnosti predmeta, dinamiku usvajanja i složenost pojedinih zadataka treba prilagoditi učenikovim razvojnim potrebama i individualnim mogućnostima. Izbor zadataka, radnih aktivnosti i pribora za rad treba promatrati u kontekstu učenikovih razvojnih osobitosti da bi se povećao uspjeh u radu i osobno zadovoljstvo radom.

C. STRUKTURA – ORGANIZACIJSKA PODRUČJA PREDMETNOG KURIKULA

Organizacijska područja predmetnog kurikula utemeljena su na potencijalu svakog pojedinca da radom sudjeluje u životu zajednice na način i u opsegu koji dopuštaju njegove individualne razvojne osobitosti. U nastavnom predmetu Izobrazba u obavljanju poslova učenik usvaja i primjenjuje znanja te razvija vještine, odgovornost i samostalnost u obavljanju jednostavnih poslova iz svakodnevnog života. Poslovi su raspoređeni u četiri predmetna područja: poslovi čišćenja i održavanja, poslovi slaganja i sortiranja, poslovi obrade i izrade te poslovi posluživanja. Ova predmetna područja nisu potpuno razdvojena i neovisna jedno od drugog, već se nadovezuju, upotpunjuju te u pojedinim područjima i preklapaju. Grafički prikaz predmetnih područja pokazuje njihovu djelomičnu povezanost jer pojedine sastavnice mogu biti zastupljene i u drugim organizacijskim područjima. Postavljena predmetna područja u potpunosti omogućuju ostvarenje temeljnih radnih kompetencija za adaptivno funkcioniranje učenika u zajednici. U njima središnje mjesto zauzimaju učenik i proces rada prije nego kvaliteta završnog proizvoda rada. U procesu stjecanja radnih kompetencija očekuje se primjena perceptivno-motoričkih i kognitivnih sposobnosti te komunikacijskih i socijalnih vještina svakog učenika. Navedene sposobnosti i vještine trebaju biti uvažene prilikom poučavanja svakom poslu tako da omogućuju razvojni kontinuitet i ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda tijekom svih godina učenja i poučavanja. Razvijajući radne kompetencije, učenik razvija osjećaj i važnost vlastitog postojanja te vještine koje mu pomažu u kontroli i funkcionalnosti vlastitog ponašanja, izražavanju osobnih interesa, želja i potreba. Nadalje, razvija vještine koje mu pomažu u dostizanju maksimalnoga, osobnog potencijala te kao takav spreman je zauzeti svoje mjesto u društvu.

1. slika: Prijedlog predmetnih područja u nastavnom predmetu Izobrazba u obavljanju poslova

Poslovi čišćenja i održavanja

Poslovi čišćenja i održavanja prostora neizostavni su dio svakodnevnog života. Unutar ovoga predmetnog područja učenik razvija stavove o čistoći prostora u kojem boravi i predmeta koje upotrebljava. Usvaja radne navike i osvještava potrebu održavanja urednosti prostora i predmeta u njemu. Učenik stječe osnovna znanja o namjeni pribora i sredstava za čišćenje te usvaja korake njihove učinkovite i sigurne primjene. Izvedba radnje čišćenja potiče učenika na kretanje i rad većih mišićnih skupina, što povoljno utječe na održavanje učenikova tjelesnog zdravlja. Radnje poput metenja poda, pranja prozora ili brisanja prašine omogućuju učeniku da se kreće na različite načine. Ovladavanjem vještinama čišćenja unutarnjih i vanjskih prostora osiguravaju se prilike za korisno i funkcionalno ponašanje učenika u okolini. Ove su vještine svakodnevno primjenjive u obiteljskom domu te je razumno učenika poticati na obavljanje poslova čišćenja i u tom okruženju. Doprinos učenika u održavanju prostora u svakodnevnom životu ostavlja utjecaj na osjećaj vrijednosti i važnosti u društvu, izgrađuje samopouzdanje te osigurava bolju kvalitetu života.

Poslovi slaganja i sortiranja

Vještine sortiranja i slaganja omogućuju postizanje i održavanje reda u prostoru te lakše snalaženje i obavljanje poslova svakodnevnog života i rada. Unutar ovoga predmetnog područja učenik razvija vještine slaganja, razvrstavanja i kategoriziranja predmeta na osnovi obilježja, funkcije ili drugog kriterija uz primjereni oblik podrške. Učenik usvaja načine ekonomičnog korištenja prostorom i funkcionalne organizacije predmeta u njemu. Jednostavni poslovi poput slaganja i preslagivanja polica, slaganja odjeće i razvrstavanja otpada dovoljno su zastupljeni u svakodnevnom školskom i obiteljskom životu da ih učenik može neprestano uvježbavati i primjenjivati. Obogaćen novim radnim vještinama i navikama, učenik dobiva prilike za osobni doprinos u održavanju reda u prostoru te pozitivnu reakciju društvene okoline, što utječe na kvalitetu suživota u zajednici.

Poslovi obrade i izrade

Predmetno područje poslovi obrade i izrade podrazumijeva aktivno sudjelovanje učenika u procesu nastanka novog proizvoda. Unutar ovoga predmetnog područja učenik stječe i razvija osnovne vještine obrade materijala i izrade ukrasnih i upotrebnih predmeta. Proces učenja osigurava učeniku osjetilno iskustvo u radu s prirodnim i umjetnim materijalima. U kontinuitetu razvoja fine motorike, uz sigurnosne i zaštitne mjere, učenik se služi priborom i alatima za obradu materijala te ovladava vještinama manipulativnog rada. Razvojem samostalnosti u dijelu procesa ili cjelovitom postupku izrade jednostavnog predmeta, obrade plodova i namirnica ili pripreme jednostavnih obroka učeniku je omogućeno aktivno sudjelovanje u obiteljskom okruženju i lokalnoj zajednici. Iskustvom stvaranja novog predmeta, izražavanja vlastite kreativnosti i razvojem radnih navika učenik doživljava zadovoljstvo stvaranjem, proizvodnjom, kao i uživanje u plodovima vlastitog rada.

Poslovi posluživanja

Poslovi posluživanja obuhvaćaju vještine snalaženja u prostoru, vještine komunikacijske interakcije i manipulativne radnje pripreme predmeta posluživanja. U okviru ovoga predmetnog područja učenik usvaja korake od primanja zahtjeva za posluživanje do izvršavanja tog zahtjeva uz primjereni oblik podrške. Učenika se poučava kretanju do zadanog mjesta ili osobe uz prenošenje predmeta u stvarnim i simuliranim situacijama uz predviđanje mogućih prepreka. Radnim vještinama, kao što su posluživanje obroka, prenošenje pisane poruke i posluživanje na štandu, učenika se osnažuje u njegovoj važnosti za društveni svijet oko sebe. Iskustvenim učenjem u različitim okruženjima učenik razvija osjećaj odgovornosti i stvara pozitivnu sliku o sebi.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO DOBNIM SKUPINAMA I ORGANIZACIJSKIM PODRUČJIMA

Odgojno-obrazovni ishodi kurikula ostvaruju se u dobnoj skupini od 16. do 21. godine učenikova života uz postupnost u poučavanju, uvježbavanju i osamostaljivanju u obavljanju poslova. Cilj je odgojno-obrazovnih ishoda uspostavljanje i održavanje funkcionalnog ponašanja i svrhovitog korištenja vremenom u danu. Iznimna vrijednost izobrazbe u obavljanju poslova jest u potencijalu za ostvarivanje odnosa sa širom zajednicom, posebno u životu nakon školovanja.

Za ostvarivanje ishoda neophodno je dosljedno poučavanje i neprekidno unaprjeđivanje i proširivanje radnih vještina u skladu s biološkim i psihofizičkim osobitostima pojedinog učenika.

Sadržaji neposrednog rada oslanjaju se na zorne prikaze očekivanih radnji i postupaka, upotrebu konkretnog pribora i materijala iz neposredne stvarnosti, primjenjive i smislene aktivnosti i vještine svakodnevnog života.

Ishodi se ostvaruju sadržajima i aktivnostima koje uključuju niz kognitivnih procesa učenika:

- percepciju
- pažnju koja je potrebna da bi se usmjerio na zadatak
- sposobnost obrade informacija i planiranja izvršenja zadatka
- funkcionalnu izvedbu očekivanog ponašanja
- pamćenje sadržaja koje je naučio putem iskustva i koja su temelj za nova znanja i vještine.

Tijekom prvih godina provedbe sadržaja učeniku se osigurava raznovrsnost poslova da bi se otkrio svoj radni potencijal i sklonosti prema određenim vrstama poslova. Uključivanjem učenika u različite poslove smanjuje se mogućnost pojave nepoželjnih oblika ponašanja uzrokovanih jednoličnošću poslova, zasićenošću i manjkom motivacije za obavljanje specifične vrste ili načina obavljanja posla.

Učeniku se osigurava individualizacija vremena potrebnog za poučavanje u obavljanju poslova prema kojima pokazuje interese i sposobnosti te za koje postoji potreba u odnosu na kontekst u kojem živi. Ne očekuje se da svi učenici budu jednako uspješni u svim poslovima predviđenima kurikulum predmeta. Važno je učeniku osigurati iskustvo rada i prepoznati potencijal kojim se može konstruktivno i funkcionalno koristiti u životu u zajednici. Idealni cilj ostvarenja ishoda jest da u posljednjoj godini školovanja svaki učenik u školi bude zadužen i odgovoran za barem jednu vrstu svakodnevnih poslova u školi i da ga obavlja uz minimalni oblik podrške.

Tijekom posljednje godine školovanja naglasak se stavlja i na generalizaciju vještina u obiteljskom domu, organiziranom smještaju ili u zajednici te usavršavanje vještina u različitim uvjetima okoline.

Ključni su sadržaji i preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda napisani za svaki odgojno-obrazovni ishod. Da bi se ishod ostvario, učitelj treba temeljito poučavati učenika u individualnom radu. Da bi se pak postigla generalizacija vještina, neophodno je planirati aktivnosti za primjenu tih vještina u drugim predmetima, školskim aktivnostima i svakodnevnom životu u zajednici.

U tablicama je odgojno-obrazovni ishod označen akronimom naziva programa školovanja (PP SKA), predmetnog kurikula (IOP), oznakom predmetnog područja (A, B, C i D), brojčanom oznakom dobne skupine (3) te brojčanom oznakom ishoda unutar predmetnog područja (1 – 20).

Odgojno obrazovni ishodi dobne skupine od 16. do 21. godine

Iako su svi poslovi unutar nastavnog predmeta Izobrazba u obavljanju poslova neizostavni dio svakodnevnoga školskog i obiteljskog života, za pojedine poslove uobičajeno je da se spontano odvijaju češće nego drugi. Zastupljenost pojedinoga predmetnog područja u godišnjoj nastavnoj satnici predmeta usklađena je s obujmom poslova unutar područja te s učestalošću i prikladnošću izvođenja pojedinih vrsta poslova u okružju poučavanja. Za poslove čišćenja i održavanja te poslove obrade i izrade predviđa se najveći broj nastavnih sati, a za poslove slaganja i sortiranja te poslove posluživanja predviđena je manja satnica.

Razrada odgojno-obrazovnih ishoda poučavanja predmeta u pojedinom organizacijskom području prikazana je u nastavku dokumenta.

A. Poslovi čišćenja i održavanja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP A.3.1. Učenik izvodi poslove čišćenja i održavanja urednosti prostorije.	– prepoznaje mjesta, površine i obilježja prostora koje je potrebno čistiti ili pospremiti– prepoznaje i postavlja na prikladno mjesto namještaj manje veličine i predmete u prostoriji– prepoznaje i upotrebljava pribor i sredstva za održavanje prostora na siguran način– izvodi različite aktivnosti čišćenja prostora– priprema i posprema pribor i sredstva za održavanje na odgovarajuće mjesto	– izvršava aktivnost brisanja prašine, uklanjanja paučine i/ili pranja prozora

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– čistoća i urednost prostora, pribor i sredstva za čišćenje, vrste i načini čišćenja prostora, estetsko uređivanje prostora.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavati važnosti i potrebi održavanja čistoće i urednosti prostorija u kojima učenik boravi, uz higijenske i estetske razloge, značajno je i zbog osiguravanja perceptivne neopterećenosti i mogućnosti usmjeravanja pažnje na informacije u okolini važne za poticanje funkcionalnog ponašanja. Razvijati navike održavanja čistoće i urednosti u svakodnevnim situacijama: čistiti radni stol i pod oko stola na kraju rada, vraćati stolce u prikladni položaj za stolom, vraćati korišteni pribor i materijale na prikladno mjesto u ormaru, sprave i rekvizite u dvorani i slično. Poučavati razlikovanju i prepoznavanju stanja urednosti prostorije, mjesto predmeta i namještaja u prostoriji, brisanje prašine, uklanjanje paučine, pranje prozora i čišćenje poda. Estetski uređivati prostor u skladu s izmjenama godišnjih doba, prigodnih dana i blagdana tijekom godine. Vizualno prikazati korake u čišćenju i održavanju određene prostorije. Poučavati učenike pravilnim pokretima prilikom izvršavanja poslova čišćenja u individualnom radu i uz najmanje nametljiv oblik podrške. Služiti se priborom i sredstvima te prilagođivati težinu zahtjeva u skladu s individualnim sposobnostima učenika. Uvježbavati vještine čišćenja različitih prostorija u školi, poticati suradnju u paru i neovisnost o podršci drugih osoba. Ishod ostvarivati u povezanosti s drugim ishodima unutar poslova čišćenja i održavanja te s ishodima u području poslova slaganja i sortiranja. Poticati učenika na suradnju u estetskom uređivanju prostorije za prigodna razdoblja ili posebne dane u godini. U suradnji s roditeljima poticati i održavati vještine čišćenja i održavanja urednosti prostorija u obiteljskom domu.

A. Poslovi čišćenja i održavanja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP A.3.2. Učenik izvodi poslove održavanja čistoće podova u unutarnjem prostoru.	– prepoznaje obilježja zbog kojih je potrebno čistiti pod– prepoznaje pribor i sredstva za čišćenje i pranje poda te njihovu namjenu– sparuje pribor sa sredstvima za čišćenje– upotrebljava pribor i sredstva za čišćenje i pranje na siguran način– izvodi aktivnost čišćenja poda– priprema i posprema pribor i sredstva za čišćenje nakon obavljenog posla na odgovarajuće mjesto	– pravilno upotrebljava barem jednu vrstu pribora i/ili sredstvo za čišćenje poda u unutarnjem prostoru

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– čistoća poda u unutarnjem prostoru, pribor i sredstva za čišćenje poda, sigurnost i zaštita u radu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi jačanja potencijala i preuzimanja odgovornosti za jednostavne poslove, treba učenika poučiti cjelovitom postupku održavanja čistoće poda u određenom prostoru ili više prostorija u školi. Poučavati učenika razlikovanju čistoga i prljavog poda, upoznati ga s vrstama podova i podnih obloga (parket, laminat, pločice, PVC podne obloge, stubište, dizalo, rampe, tepih). Poučiti ga prepoznavanju obilježja zbog kojih je potrebno čistiti pod (prašina, osušene kapljice, sitni otpad). Upotrebljavati različit pribor i sredstva za čišćenje: metlu, otprašnik, mop, kantu za vodu, kantu i vreće za smeće, mokru krpu, suhu krpu, usisavač, kućni robot, profesionalni usisavač i perač podova, tekuće deterdžente za određenu vrstu poda. Poučiti učenika prepoznavanju i postavljanju znaka upozorenja *Klizav pod!*, sigurnom korištenju sredstvima za čišćenje, električnim uređajima i ostalim priborom, upotrebi zaštitne opreme i sl. Raščlaniti posao čišćenja određene vrste poda, stubišta, dizala ili rampe na manje korake, predočiti korake slikovnim prikazom te poučavati učenika izvršavanju zadatka ili niza zadataka primjerenih individualnim osobitostima. Vizualno odrediti veličinu površine za čišćenje i/ili vrijeme trajanja čišćenja. Planirati poslove čišćenja i održavanja podova u redovitom tjednom rasporedu. Osigurati najmanje nametljivu vrstu podrške potrebnu za uspješno izvođenje posla, planirati ukidanje podrške, poticati neovisno izvođenje posla. U suradnji s roditeljima poticati i održavati vještine čišćenja i pranja podova prema redovitom tjednom rasporedu u obiteljskom domu.

A. Poslovi čišćenja i održavanja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP A.3.3. Učenik izvodi poslove čišćenja i održavanja čistoće vanjskih prostora.	– upoznaje različite vrste površina na vanjskom prostoru i primjećuje obilježja zbog kojih je potrebno čistiti vanjsku površinu– prepoznaje pribor za čišćenje i održavanje vanjskih površina– izabire pribor za čišćenje odgovarajuće površine na vanjskom prostoru i upotrebljava ga na siguran način– izvodi posao čišćenja cijele vanjske površine ili jednoga njezina dijela– uvježbava redovito održavanje vanjskih površina– priprema i posprema pribor za čišćenje nakon obavljenog posla na odgovarajuće mjesto	– pravilno upotrebljava jednu vrstu pribora prilikom održavanja površine na vanjskom prostoru

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– čistoća vanjskog prostora, pribor za čišćenje i održavanje vanjskih površina, sigurnost i zaštita u radu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavati učenika čišćenju i održavanju nogostupa, stubišta, prilaza, rampi, školskog igrališta, travnjaka i ostalih vanjskih površina. Poučavati prepoznavanju obilježja zbog kojih je potrebno čistiti vanjski prostor: lišće i grančice, nakupljena prašina, kamenčići, narasla trava, otpad, snijeg. Poticati pravilnu upotrebu različitih pribora za rad: velika metla, grablje, lopata, kanta, vreća za smeće. Upoznati učenika s prostorom ili mjestom za odlaganje pribora za čišćenje. Upoznati učenika s vrstama vanjskih površina: betonska (asfaltna), popločena staza, gumena, travnata, zemljana. U skladu s individualnim osobitostima osigurati potpuno ili djelomično uključivanje učenika u zahtjevnije poslove održavanja kao što su čišćenje snijega s prilaza, odleđivanje, košenje trave kosilicom ili trimerom i dr. Raščlaniti svaku aktivnost na manje korake i slikovno prikazati slijed postupka u čišćenju vanjskih površina na siguran način. Upotrebljavati slikovni prikaz: razlike u izgledu vanjske površine prije i nakon čišćenja, pri upoznavanju učenika s očekivanim poslovima tijekom izmjene godišnjih doba, slijeđenju koraka od početka do kraja aktivnosti itd. Planirati poslove čišćenja i održavanja vanjskih površina u redovitome tjednom rasporedu u školi. U suradnji s roditeljima poticati i održavati vještine održavanja vanjskih površina oko obiteljskog doma prema redovitom rasporedu.

A. Poslovi čišćenja i održavanja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP A.3.4. Učenik izvodi poslove pranja predmeta iz svakodnevne upotrebe.	– primjećuje i razlikuje prljave predmete od čistih– prepoznaje prostor i pribor za pranje i sušenje predmeta– upotrebljava pribor i sredstva za pranje i sušenje predmeta na pravilan i siguran način– izvodi aktivnost pranja i sušenja predmeta– posprema pribor i prostor nakon rada– provjerava stanje predmeta koji zahtijevaju povremeno pranje te u dogovoru s učiteljem donosi odluku o daljnjim postupcima	– izvodi aktivnost pranja ili brisanja predmeta iz svakodnevne upotrebe

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- predmeti iz svakodnevne upotrebe, prostor, uređaji, pribor i sredstva za rad, ručno i strojno pranje i sušenje predmeta.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Osigurati iskustvo učenika u zaduženju i preuzimanju odgovornosti za jedan ili više jednostavnih poslova kao što je redovito pranje određene vrste predmeta. Planirati redovito provjeravanje stanja urednosti ili čistoće predmeta koji se svakodnevno upotrebljavaju u radu. Poticati učenika na praktičnu upotrebu različitog pribora za pranje i brisanje predmeta u stvarnim i simuliranim uvjetima: spužvice, četke, žice za ribanje, tekuća sredstva, vlažne maramice, suhi deterdžent, sapun, stalci i podloge za sušenje, krpe i dr. Poučavati potrebi i načinu pranja i održavanja predmeta kao što su koševi za smeće i otpad, otirač za noge i slično. Uvježbavati pranje, sušenje i održavanje predmeta od različitih vrsta materijala: drvenoga, plastičnog, gumenog, staklenog. Poučavati održavanju čistoće i urednosti predmeta iz svakodnevne upotrebe: školskog pribora, pribora za pranje i čišćenje predmeta i prostora, alata za rad i slično. Raščlaniti aktivnost na manje korake i slikovno prikazati slijed koraka. Osigurati najmanje nametljivu vrstu podrške potrebnu za uspješno izvođenje posla, planirati ukidanje podrške, poticati neovisno izvođenje posla. Planirati poslove pranja i brisanja predmeta u redovitom rasporedu u školi. Ishod ostvarivati u svim prostorima i aktivnostima unutar škole koje zahtijevaju određenu vrstu redovitog održavanja pribora i sredstava za rad. U suradnji s roditeljima poticati i održavati vještine pranja, sušenja i održavanja predmeta iz svakodnevne upotrebe u obiteljskom domu. Uključiti se u aktivnosti lokalne zajednice povezane s ovom vrstom poslova.

A. Poslovi čišćenja i održavanja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP A.3.5. Učenik izvodi poslove održavanja čistoće i urednosti odjeće.	– razlikuje čistu od prljave, suhu od mokre, ispeglanu od izgužvane odjeće i izabire postupak održavanja odjeće– prepoznaje uređaje, pribor i sredstva za održavanje odjeće te njihovu namjenu– upotrebljava električne uređaje i pomagala za održavanje odjeće na siguran način– izvodi aktivnosti pranja i sušenja odjeće te uvježbava postupak glačanja odjeće– priprema i posprema električne uređaje, pribor i sredstva za održavanje odjeće na prikladno mjesto	– izvodi aktivnost pranja i sušenja ili glačanja odjeće

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pranje odjeće, sušenje odjeće, glačanje odjeće, sigurnost i zaštita u radu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučiti učenika cjelovitim postupku održavanja vlastite odjeće: pranju, sušenju i glačanju odjeće radi preuzimanja odgovornosti za tu vrstu posla. Poučavati ga razlikovanju čiste od prljave, suhe od mokre, ispeglane od izgužvane odjeće. Upoznati učenika s prostorom, uređajima, priborom i sredstvima za pranje, sušenje i glačanje odjeće. Uvježbavati razvrstavanje odjeće prema boji i preporučenoj temperaturi pranja, upotrebu perilice za pranje rublja, sušilice za rublje, stalka za sušenje odjeće, ručno pranje manjih odjevnih predmeta. Poučavati sigurnoj upotrebi glačala i daske za glačanje te tehnikama glačanja odjeće. Raščlaniti svaku aktivnost na manje korake i slikovno prikazati slijed postupka u poslovima održavanja odjeće na siguran način. Provesti svakog učenika individualno cijelim postupkom pranja, sušenja i glačanja odjeće uz primjereni oblik podrške. Rad s grupom organizirati tako da se naglasak stavi na poučavanje jednog učenika jednoj cjelovitoj aktivnosti do određene razine neovisnosti o podršci. U nastavku razvoja vještina održavanja odjeće povezati ishod s ishodom B.1.2. iz područja poslova slaganja i sortiranja. U suradnji s roditeljima poticati i održavati vještine održavanja odjeće u obiteljskom domu prema redovitom rasporedu.

A. Poslovi čišćenja i održavanja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP A.3.6. Učenik izvodi aktivnosti održavanja čistoće i urednosti obuće.	– razlikuje čistu od prljave obuće– prepoznaje pribor i sredstva za održavanje obuće te njihovu namjenu– priprema obuću, pribor i prostor za pranje i čišćenje– upotrebljava pribor i sredstva za održavanje obuće na pravilan i siguran način– izvodi postupak održavanja obuće: četkanje, pranje, brisanje, poliranje– posprema čistu obuću te pribore i sredstva za održavanje na prikladno mjesto	– izvodi aktivnost čišćenja obuće mokrom i suhom krpom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– pribor i sredstava za održavanje obuće, prostor i mjesto za održavanje obuće, održavanje obuće.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučiti učenika cjelovitom postupku održavanja vlastite obuće i povezanim radnjama kao što su izvlačenje i umetanje vezica, pospremanje čiste obuće, pripremanje i pospremanje prostora i pribora za čišćenje. Poučavati učenika razlikovanju čiste od prljave obuće, upotrebi pribora i sredstava za čišćenje i pranje obuće: četke, mokre i suhe krpe, perilica i sušilica rublja. Uvježbavati pranje i održavanje obuće na vezice, čičak, remenje, špage, upotrebljavati mokre i suhe krpe, paste i spužvice za poliranje obuće. Raščlaniti aktivnost pranja ili čišćenja određene vrste obuće na manje korake i slikovno prikazati slijed koraka. Osigurati najmanje nametljivu vrstu podrške potrebnu za uspješno izvođenje posla, planirati ukidanje podrške, poticati neovisno izvođenje posla. Planirati poslove održavanja obuće u redovitom rasporedu u školi. U suradnji s roditeljima poticati vještine održavanja obuće u obiteljskom domu prema redovitom rasporedu.

A. Poslovi čišćenja i održavanja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP A.3.7. Učenik izvodi poslove održavanja funkcionalnosti predmeta iz svakodnevnne upotrebe.	– primjećuje i razlikuje potrošne predmete u pojedinoj prostoriji– prepoznaje prostor i pribor kojim se izvršava dopuna ili zamjena predmeta– izvodi aktivnost dopune predmeta ili zamjene potrošenog predmeta novim– uvježbava postupak dopunjavanja različitih potrošnih sredstava– provjerava stanje predmeta koji zahtijevaju dopunjavanje ili zamjenu te u dogovoru s učiteljem donosi odluku o daljnjim postupcima	– izvodi aktivnost dopunjavanja potrošnog sredstva iz svakodnevnne upotrebe

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– održavanje potrošnih predmeta; prostor, pribor i sredstva za rad.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Osigurati iskustvo učenika u zaduženju i preuzimanju odgovornosti za dopunu potrošnih sredstava (tekućeg sapuna, toaletnog papira, papirnatih ubrusa, papira u fotokopirnom uređaju i sl.) u različitim prostorijama škole. Poučavati razlikovanju praznih od punih, upotrebljivih od neupotrebljivih predmeta. Poticati učenika na pravodobno prepoznavanje neupotrebljivog pribora i zamjenu novim te dopunjavanje potrošnih sredstava. U skladu s individualnim sposobnostima učenika, planirati i provoditi redovito provjeravanje funkcionalnosti pribora iz svakodnevnne upotrebe u školskim prostorima te poučavanje donošenju odluke o daljnjim postupcima. Raščlaniti svaku aktivnost na manje korake i slikovno prikazati njihov slijed. Osigurati najmanje nametljivu vrstu podrške potrebnu za uspješno izvođenje posla, planirati ukidanje podrške, poticati neovisno izvođenje posla. Ishod ostvarivati i u drugim nastavnim predmetima te u svim prostorima i aktivnostima škole koji zahtijevaju određenu vrstu redovitog održavanja pribora i sredstava za nastavni rad i svakodnevni život. U suradnji s roditeljima poticati vještine održavanja funkcionalnosti predmeta iz svakodnevnne upotrebe u obiteljskom domu. Uključiti se u aktivnosti lokalne zajednice povezane s ovom vrstom poslova.

B. Poslovi slaganja i sortiranja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP B.3.1. Učenik izvodi poslove slaganja i razvrstavanja školskog pribora i materijala.	– prepoznaje školski pribor i materijale i njihovo mjesto u prostoru– razvrstava pribor i materijale po kategorijama ili obilježju u zadani prostor– izvodi aktivnosti slaganja pribora i materijala na zadani način i u prikladan prostor– primjenjuje postupke održavanja urednosti pribora i materijala za rad	– izvodi aktivnosti slaganja ili razvrstavanja školskog pribora i materijala

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– školski pribor i materijali.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ostvarivati ishod s krajnjim ciljem zaduživanja određenog učenika za redovito slaganje i razvrstavanje pribora unutar vlastite učionice, školske knjižnice ili u drugim prostorijama škole. Uvježbavati poslove slaganja i razvrstavanja pribora u za to predviđenom prostoru da bi učenik doživio radno mjesto i svoje zaduženje. Uvježbavati slaganje i razvrstavanje olovaka, bojica, flomastera, fotokopija i ispisanih materijala i sl. Poučavati slaganju i poravnavanju papira za spajanje ili uvezivanje. Vježbati umetanje papira u registre i mape različitih veličina, po kategorijama, umetanje čestitki i papira u omotnice, presavijanje papira i sl. Poučavati slaganju obavijesti i učeničkih radova na plutenu i/ili magnetnu ploču, upotrebi i razvrstavanju pribadača, magneta, upotrebi ljepljivih traka i drugih pribora za fiksiranje papirnatih materijala. Prema individualnim sposobnostima učenika, raščlaniti pojedinu aktivnost na korake i vizualno ih prikazati. Osigurati najmanje nametljivu vrstu podrške i neprekidno poticati neovisnost o podršci druge osobe. Stvarati prilike za uvježbavanje razvrstavanja i slaganja školskog pribora u drugim prostorijama škole. Prema mogućnostima ustanove organizirati prostor u školi za obavljanje poslova sa školskim i uredskim materijalima za potrebe cijele škole, primjerice, školska knjižara i fotokopirnica u kojoj učenik na zahtjev drugih održava školski pribor za cijelu školu (šilji olovke, bojice, razvrstava, kopira, ispisuje, izrezuje i sl.).

B. Poslovi slaganja i sortiranja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP B.3.2. Učenik izvodi poslove slaganja i razvrstavanja predmeta u zadani prostor.	– primjećuje i prepoznaje predmete koji se trebaju posložiti – prepoznaje i priprema prostor i mjesto za slaganje ili razvrstavanje predmeta – slijedi uputu za prenošenje zadane količine predmeta – prenosi predmete do mjesta na koje ih treba posložiti – izvršava slaganje i razvrstavanje predmeta prema zadanom slijedu, obilježju ili kategoriji na određeno mjesto	– izvodi aktivnost slaganja predmeta na zadano mjesto

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– prostor za slaganje predmeta, slaganje predmeta, razvrstavanje predmeta.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučiti učenika cjelovitom poslu slaganja predmeta: od prenošenja količine predmeta na mjesto slaganja do pospremanja pribora (kutija, vrećica, kolica) u kojima ih prenosi. Poučavanje izvoditi u prostoru i na policama na koje treba posložiti predmete: namirnice u kuhinjski element ili hladnjak, knjige u školskoj knjižnici, obuću u garderobi i slično. Poučavati različitim načinima slaganja: u niz jedan pokraj drugog, jedan iza drugog, slaganje predmeta uvis i dr. Uvježbavati razvrstavanje predmeta na police prema boji, obliku, veličini, vrsti predmeta, abecednom redu, prema predlošku, količini i slično. Koristiti se vizualnom podrškom za kategorije ili obilježja pri razvrstavanju, označiti liniju po kojoj treba slagati, vizualno označiti mjesto na koje se stavlja pojedini predmet. Prilagoditi težinu zahtjeva učenicovim individualnim sposobnostima uz pružanje najmanje nametljive podrške i poticanje neovisnosti o podršci. Učeniku omogućiti sudjelovanje u dijelu posla slaganja, primjerice, dodavanju predmeta drugom učeniku radi razvoja suradnje i poticanja motivacije. Poučavati učenika prepoznavanju situacija u kojima treba primijeniti vještine slaganja predmeta u svakodnevnim aktivnostima u školi i obiteljskom domu. Uključiti se u aktivnosti u lokalnoj zajednici u kojima učenik može primijeniti usvojene vještine slaganja predmeta (na štandu, u skladištu, u trgovini i sl.).

B. Poslovi slaganja i sortiranja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP B.3.3. Učenik ovladava vještinama razvrstavanja i slaganja odjevnih predmeta.	– izvodi aktivnost slaganja odjevnih predmeta na stalak za sušenje rublja – razvrstava odjevne predmete prema vrsti – izvodi aktivnost slaganja odjevnih predmeta na pokazani način – prepoznaje prostor i mjesto za pospremanje odjevnih predmeta – izvodi aktivnost pospremanja odjevnih predmeta na određeno mjesto	– izvodi aktivnost pospremanja odjevnih predmeta na zadana mjesta

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– razvrstavanje i slaganje odjevnih predmeta, prostor i pribor za slaganje odjevnih predmeta.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Radi jačanja potencijala i preuzimanja odgovornosti za jednostavne poslove, poučiti učenika cjelovitom poslu slaganja i pospremanja odjevnih predmeta. Poučavati razvrstavanju istovrsnih odjevnih predmeta na police, slaganju odjeće na različite vrste vješalica i u ladice, slaganju odjeće na stalak za sušenje rublja uz i bez upotrebe kvačica. Preslagivati garderobne ormariće u školi, ormar s rezervnom odjećom i slično. Uvježbavati rad s većom količinom odjevnih predmeta. Raščlaniti aktivnost određenog načina slaganja odjevnih predmeta na korake te ih vizualno prikazati. Koristiti se daskom za slaganje odjeće, vizualno označiti prostore u ormaru za različite odjevne predmete. Prilagoditi težinu zahtjeva učenicovim individualnim sposobnostima uz pružanje najmanje nametljive podrške i poticanje neovisnosti o podršci druge osobe. Uvježbavati poslove slaganja odjevnih predmeta u suradnji s vršnjacima. U suradnji s roditeljima poticati i održavati vještine i navike redovitog razvrstavanja, slaganja i odlaganja odjevnih predmeta u obiteljskom domu. Planirati suradnju s lokalnom zajednicom radi uključivanja učenika u vrste poslova povezane sa slaganjem odjeće (trgovine odjećom, praonice rublja, humanitarne udruge).

B. Poslovi slaganja i sortiranja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »doobar«
PP SKA IOP B.3.4. Učenik izvodi posao odlaganja skupljenog otpada u odgovarajuće spremnike.	– prepoznaje mjesta s kojih uzima skupljeni otpad i mjesta na koje ga odnosi– razlikuje i prepoznaje vrstu otpada u vreći ili kanti– izvodi aktivnost odlaganja vreće s otpadom u spremnike odgovarajuće boje– izvodi aktivnost odlaganja otpada prateći raspored odvoza pojedine vrste otpada	– izvodi aktivnost odlaganja vreća s otpadom u odgovarajuće spremnike

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– mjesta za otpad, vrste otpada, vrste spremnika za otpad, raspored odvoza pojedine vrste otpada.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poticati učenika na preuzimanje odgovornosti za posao odlaganja otpada te unaprjeđivati razvoj ekološke svijesti i kulture stanovanja. Poučavati učenika razlikovanju i razvrstavanju otpadnih materijala (plastika, papir, staklo, tekstil...) na konkretnim primjerima i slikovnim prikazima. Uvježbavati postupak odnošenja vreće s otpadom od i do zadanog mjesta u stvarnim i simuliranim uvjetima, uz predviđanje mogućih prepreka na putu. Osigurati postupnost u pružanju podrške, raščlaniti posao odlaganja otpada na manje korake i slikovno prikazati njihov slijed. Vizualno pojednostaviti raspored odvoza pojedine vrste otpada i poučavati praćenju rasporeda. Prilagoditi težinu zahtjeva učenicovim individualnim sposobnostima uz pružanje najmanje nametljive podrške i poticanje neovisnosti o podršci druge osobe. Uvježbavati i ponavljati izvedbu posla u prirodnim situacijama u svakodnevnom životu u školi i obiteljskom domu. Ishod ostvarivati u povezanosti s ishodima iz drugih nastavnih predmeta, drugim školskim aktivnostima te u suradnji s roditeljima i lokalnom zajednicom, primjerice, uključiti učenika u aktivnosti udruge za očuvanje okoliša.

B. Poslovi slaganja i sortiranja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP B.3.5. Učenik izvodi posao pripreme prostora za prigodne događaje.	– prepoznaje mjesto s kojeg prenosi i do kojeg donosi stolove, stolce i ostali pribor – izvodi aktivnost postavljanja i slaganja stolaca i stolova u prostoru – izvodi aktivnost postavljanja stola i slaganja pribora na stol	– izvršava aktivnost slaganja stolaca u prostoru

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– prostor za prigodni događaj, prenosivi inventar i pribor.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavati učenika pravilnom načinu hvatanja, držanja, prenošenja i spuštanja stolaca tako da ne stvara buku. Uvježbavati suradnju u paru pri prenošenju stolova i stolaca te kretanje kroz prolaze i moguće prepreke. Osnajivati učenika u razvoju potencijala preuzimanja odgovornosti za pravilno izvršenje poslova. Početi s uvježbavanjem postavljanja stolaca u razredu na različite načine: u red ispred ploče, ukруг, oko stola, jedan iza drugog, jedan pokraj drugog. Poučavanje nastaviti provoditi u prostorima koji sadržavaju veći broj stolaca u kojima se organiziraju sastanci i domjenci. Poučavati prenošenju tehničke opreme na siguran način (prijenosno računalo i projektor). Uključivati učenika u postavljanje dekoracija u prostoru za prigodne događaje. Osigurati vizualne predloške mogućih načina pozicioniranja te slaganja stolova i stolaca u prostoru i predložak za postavljanje pribora za jelo na stol. Pružati najmanje nametljiv oblik podrške i poticati neovisnost o podršci druge osobe u izvedbi posla. Prilikom uvježbavanja odabirati aktivnosti i sadržaje u skladu s učenikovim individualnim sposobnostima. Raščlaniti posao na manje korake, slikovno ih prikazati i pokazivati učeniku za vrijeme poučavanja i uvježbavanja. Poticati suradnju s roditeljima u održavanju usvojenih vještina slaganja stolaca, stolova i pribora za jelo prilikom obiteljskih okupljanja. U suradnji s lokalnom zajednicom uključivati učenika u aktivnosti pripreme prostora za javna događanja u zajednici.

C. Poslovi obrade i izrade

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP C.3.1. Učenik izvodi poslove izrade ukrasnih i uporabnih predmeta.	– priprema i obrađuje materijale za izradu predmeta – upotrebljava alate i pribor za obradu i izradu predmeta na siguran način – izvodi pojedine korake u tehnikama izrade, dorade i ukrašavanja predmeta – izrađuje jednostavan ukrasni ili uporabni predmet – izvodi poslove održavanja čistoće i funkcionalnosti alata i pribora za rad – održava radno mjesto i posprema pribor i materijale na odgovarajuće mjesto – primjenjuje pravila sigurnosti na radu	– samostalno izvodi jedan od koraka u izradi ukrasnoga ili uporabnog predmeta

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prirodni i umjetni materijali, radno mjesto, alati i pribor za rad, recikliranje otpadnih materijala, tehnike izrade i dorade predmeta, ukrasni i uporabni predmeti, sigurnost na radu.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Omogućiti učeniku sudjelovanje u onoj fazi izrade predmeta u kojoj može maksimalno iskoristiti svoje sposobnosti i razvijati potencijal te postupno preuzimati dio odgovornosti za stvaranje proizvoda. Uvježbavati rad s prirodnim i umjetnim materijalima; drvo, papir, glina, karton, tekstil, plastika, staklo, metal, spužva, guma, vuna, juta, žica, špaga, silk, pluto, koža, sušeni plodovi, sjemenke, kamenčići, pužići, školjke i dr. Uvježbavati upotrebu različitih pribora i alata: pribor za bojenje, škare, brusni papir, skalpel, pribor za mjerenje dužine, pribor za šivanje, ljepilo, čekić, kliješta, čavlići i sl. Poučavati recikliranju boca, kutija, teglica, čepova, poklopaca, limenki, staklenki, tetrapaka, guma i sl. Izrađivati upotrebne i ukrasne predmete: didaktičke igračke, umetaljke, nizaljke, organizatore za školski pribor, stalke za ubruse, okvire za slike, nakit, ukrase, jastučice, ukrasne vrećice, posude za cvijeće, vaze i sl. Upotrebljavati različite tehnike izrade i dorade: modeliranje i oblikovanje, kaširanje, bojenje i lakiranje, vezivanje, pletenje, spajanje elemenata lijepljenjem, šivanjem, nizanjem na špagu i sl. U skladu s individualnim sposobnostima poučiti učenika upotrebi lončarskog kola i peći za keramiku. Koristiti se modelom završnog proizvoda i modelima u fazama izrade istog proizvoda. Raščlaniti određenu aktivnost ili cijeli posao na manje korake i slikovno ih prikazati. Poticati roditelje na održavanje vještina izrade i obrade predmeta, primjerice u redovitom planiranju recikliranja predmeta iz obiteljskog doma. Povezati se s udrugama u lokalnoj zajednici koje organiziraju aktivnosti izrade prigodnih predmeta tijekom godine.

C. Poslovi obrade i izrade

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP C.3.2. Učenik izvodi poslove pripreme jednostavnih obroka.	– prepoznaje i razlikuje kuhinjski pribor, posude i namirnice za pripremu obroka– upotrebljava pribor i posude za kuhanje na siguran način– prepoznaje i upotrebljava kuhinjske aparate na siguran način– izvodi različite postupke pripreme namirnica za upotrebu– izvršava korake u aktivnosti pripreme jednostavnih obroka– uvježbava pripremanje, pospremanje i održavanje prostora u kojem priprema obrok	– izvodi aktivnost pripreme namirnica za jednostavne obroke koristeći se najmanje jednim priborom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prostor, posude i pribor za pripremu obroka, namirnice, veliki i mali kuhinjski aparati, priprema jednostavnih obroka, sigurnost i zaštita na radu.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Stvarati radnu naviku sudjelovanja učenika u poslovima pripreme obroka te ga postupno poučavati cjelovitim postupku pripreme obroka. Pripremati učenika za preuzimanje odgovornosti za dio poslova pripreme školskih obroka. Uvježbavati pravilnu upotrebu velikih i malih kuhinjskih aparata: hladnjak, zamrzivač, pećnica, ploča i/ili štednjak za kuhanje, perilica posuđa, kuhinjska napa, mikrovalna pećnica, kuhalo za vodu, miješalica, štapna miješalica, blender i slično. Koristiti se raznovrsnim posuđem i priborom za pripremu, mjerenje i miješanje, kuhanje i posluživanje hrane. Poučavati postupcima pranja, guljenja, rezanja namirnica, otvaranju i zatvaranju posuda i vrećica s namirnicama i slično. Upotrebljavati vizualnu podršku u neposrednom poučavanju prikazom manjih koraka u postupku pripreme određenog obroka i poučiti učenika samostalnom slijedenju vizualnih uputa. Poučavanje izvoditi u prostorima u kojima se provodi priprema i kuhanje obroka. Razinu podrške, težinu zahtjeva, odabir kuhinjskog pribora i posuđa za pripremu i kuhanje prilagoditi učenikovim individualnim sposobnostima. Primjenjivati usvojene vještine u pripremanju školskih obroka za ostale učenike u školi (uz uvjet posjedovanja sanitarne knjižice). Poticati roditelje na planiranje pripreme obroka koje je učenik usvojio i na uključivanje učenika u pripremu svih obroka u obiteljskom domu radi održavanja funkcionalnih vještina u životu nakon školovanja.

C. Poslovi obrade i izrade

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP C.3.3. Učenik izvodi poslove obrade zemlje, uzgoja i njege biljaka.	– prepoznaje pribor i sredstva za obradu zemlje, uzgoj i njegu biljaka i njihovu namjenu – upotrebljava pribor i sredstva za obradu zemlje, uzgoj i njegu biljaka na siguran način – izvodi postupak ručne obrade tla i priprema tlo za sjetvu/sadnju – izvodi postupak sjetve i sadnje – održava biljke u otvorenim i zatvorenim prostorima – priprema i posprema pribor i sredstva za rad na odgovarajuće mjesto – primjenjuje pravila sigurnosti u radu	– pravilno upotrebljava najmanje jedan pribor za obradu zemlje, uzgoj ili njegu biljaka

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- obrada tla, sjetva biljaka, sadnja biljaka, održavanje biljaka, prostor i pribor za rad.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Osigurati učeniku potpuno iskustvo u procesu poslova obrade zemlje i uzgoja biljaka te prema individualnim sposobnostima izgrađivati vještine i zaduživati učenika u onom dijelu posla u kojem je najmanje ovisan o podršci druge osobe. Uvježbavati pravilnu upotrebu lopate, motike i grablji, sjetvu sječenja u tegle, gredice, iskopavanje brazdi za sjetvu, saditi biljke u tegle, u zemlju, iskopavati gredice i sl. Poučavati učenika zalijevanju biljaka i ostalim mjerama njege biljaka te održavanju biljaka u unutarnjem i vanjskom prostoru škole prema redovitom rasporedu. Pri uvježbavanju ručne obrade tla osigurati osjetljivo iskustvo učenika pri rukovanju zemljom, vodom, biljkama i priborom. Raščlaniti dijelove posla na manje korake te upotrebljavati pribore i alate u mjeri i na način sukladno učenikovim sposobnostima. Pripremati slikovni prikaz razrađenih koraka cijelog procesa obrade zemlje

ili njege biljaka za učenike kojima takav oblik podrške omogućuje potpunu neovisnost o podršci pri obavljanju posla. Poticati generalizaciju vještina osiguravanjem iskustava učenika u brizi o školskom vrtu, biljkama unutar škole uz poticanje na suradnju učenika s vršnjacima i drugim osobama. Poticati primjenu vještina obrade zemlje i održavanja biljaka u obiteljskom domu. Uključiti učenika u aktivnosti povezane s obradom zemlje, sadnjom ili brigom o biljkama u široj zajednici.

C. Poslovi obrade i izrade

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP C.3.4. Učenik izvodi poslove prerade plodova.	– izvodi pripremu pribora i plodova za preradu – upotrebljava pribor i alate za pripremu, obradu i preradu plodova na pravilan i siguran način – izvodi korake u različitim postupcima i načinima prerade plodova – prepoznaje dobivene proizvode – označava proizvode naljepnicom deklaracije ili etiketom – izvodi postupak skladištenja plodova – održava prostor i pribor za rad – primjenjuje pravila sigurnosti i zaštite u radu	– upotrebljava najmanje jednu vrstu pribora za obradu ili preradu plodova

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prostor, pribor i alati za preradu plodova, proizvodi od plodova, skladištenje proizvoda, sigurnost i zaštita na radu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poticati i usavršavati vještine učenika u dijelu poslova obrade plodova u kojima je najmanje ovisan o podršci druge osobe. Uključiti učenika u postupke prerade plodova kao što su sušenje začinskog bilja i voća, zamrzavanje voća i povrća i sl. Prema individualnim sposobnostima, poučavati od jednostavnijih prema složenijim postupcima prerade plodova: izrada voćnog soka, kompota, voćnih i povrtnih kaša, zimmice, pekmeza i sl. U skladu s mogućnostima, uključiti učenika u poslove berbe plodova. Poučavati različitim postupcima u procesu skladištenja plodova: pranje, guljenje i rezanje plodova, stavljanje obrađenih plodova u vrećice ili staklenke, stavljanje oznake na zapakirani proizvod, spremanje ili skladištenje proizvoda na zadano mjesto i sl. Raščlaniti poslove ili zadatke na manje korake, slikovno prikazati pojedine korake, postupke u radu i pravila sigurnosti. U obiteljskom domu primjenjivati vještine guljenja, pranja, rezanja, pripremati zimmicu i sl. Uključiti učenika u slične aktivnosti u široj zajednici.

C. Poslovi obrade i izrade

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP C.3.5. Učenik izvodi osnovne popravke odjeće.	– prepoznaje oštećenja na odjevnim predmetima – upotrebljava jednostavni pribor za šivanje na siguran način – izvodi korake u tehnikama šivanja – izvodi aktivnost jednostavnog popravka odjevnog predmeta – priprema i posprema pribor i materijale na određeno mjesto – primjenjuje pravila sigurnosti i zaštite pri šivanju	– izvodi aktivnost popravka odjevnog predmeta jednostavnom tehnikom šivanja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– oštećenja na odjevnim predmetima, pribor za šivanje, tehnike šivanja, sigurnost i zaštita u radu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Uvježbavati ručno prošivanje jednostavnim bodom, šivanje dugmadi, postavljanje zakrpe i druge jednostavne popravke na tkaninama za vježbanje te na majicama, hlačama i drugim odjevnim predmetima. Poučavati pravilnoj upotrebi sljedećeg pribora: konac, igla, škare, naprstak za šivanje, dugmad, zakrpa, ljepilo za tekstil, naljepnice za tekstil, boje za tekstil i dr. Poticati vještine ručnog šivanja i prišivanja u radionicama za izradu ukrasnih predmeta. Koristiti se slikama i konkretnim primjerima oštećenih i popravljenih dijelova odjevnih predmeta. Upotrebljavati modele u tehnikama šivanja. Raščlaniti određenu aktivnost ili cijeli posao na manje korake i slikovno ih prikazati. U suradnji s roditeljima planirati primjenu usvojenih vještina šivanja u aktivnostima u obiteljskom okružju te u radionicama u lokalnoj zajednici.

C. Poslovi obrade i izrade

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP C.3.6. Učenik izvodi poslove pripreme i obrade papirnatih materijala.	– izvodi aktivnosti pripreme pribora i materijala za rad – upotrebljava škare za izrezivanje pripremljenog materijala na siguran način – izvodi postupak obrade papirnatog materijala na zadani način – upotrebljava uređaje, pribor i materijal za uvezivanje i plastificiranje na siguran način – primjenjuje tehnike uvezivanja materijala – izvodi aktivnost pospremanja radnog mjesta	– upotrebljava najmanje jedan pribor za obradu papirnatog materijala

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– pribor i materijali za obradu papirnato materijala, tehnike uvezivanja, tehnike obrade papirnato materijala.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Pripremiti mjesto u učionici ili školi za obavljanje posla pripreme i obrade papirnatih materijala za nastavni rad. Učeniku osigurati prilike za sudjelovanje u pripremi nastavnih listića i materijala za učenje. Uključiti učenika u pripremu radnih listića, papira u boji određenih dimenzija, presavijanje papira, izradu plastificiranih kartica za rad, izrezivanje plastificiranog materijala po linijama i dr. Upoznati učenika s različitim uređajima za uvezivanje, bušenje, uništavanje papira te s ostalim priborom. Poučiti učenika postupcima uvezivanja: spiralno, termičko, uvezivanje koncem i sl. Uvježbavati jednostavne postupke uvezivanja na primjerima učeničkih likovnih radova, slikovnica, albuma i sl. Raščlaniti aktivnost na manje korake, slikovno ih prikazati i pokazivati učeniku u neposrednom radu. Usmjeravati učenika na slikovne prikaze kao podršku u izvođenju zadatka neovisno o podršci druge osobe. Stvarati prilike za uvježbavanje pripreme i obrade papirnatih materijala u drugim prostorijama škole. Prema mogućnostima ustanove, organizirati prostor u školi za obavljanje poslova sa školskim i uredskim priborom i materijalima za potrebe cijele škole, primjerice, školska knjižara i fotokopirnica u kojoj učenik na zahtjev drugih održava školski pribor i materijale za cijelu školu (kopira, ispisuje, izrezuje kartice, nastavne listiće i sl.).

D. Poslovi posluživanja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP D.3.1. Učenik ovladava vještinama posluživanja obroka.	– prepoznaje mjesto s kojeg prenosi i do kojeg donosi obrok– prepoznaje i razlikuje obroke i pribor za posluživanje– izvodi aktivnost pripreme naručenog obroka na pladanj ili kolica– uvježbava prenošenje obroka na pladnju ili kolicima– priprema i posprema posuđe i pribor za posluživanje	– izvršava aktivnost prenošenja obroka postavljenog na pladanj ili kolica

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– obroci za posluživanje, pribor za posluživanje.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavati učenika prikladnom načinu hvatanja, držanja i spuštanja pladnja, tanjura, šalica i drugih predmeta posluživanja te kretanja između prirodnih prepreka u prostoru prilikom prenošenja obroka. Ishod ostvarivati u kombinaciji s drugim ishodima kao što je priprema jednostavnih obroka. Poučavati učenika pripremanju zadane količine i vrste obroka, postavljanju tanjura, čaša, vrčeva, zdjelica na pladanj određene veličine i prenošenju pladnja do zadanog mjesta ili prostora. Osim posluživanja, prema učenikovim individualnim sposobnostima, uvježbavati i pripremu jednostavnih obroka koje poslužuje. Uvježbavati upotrebu kolica za dostavu veće količine obroka u različite dijelove škole. Osigurati vizualne predloške mogućih načina pozicioniranja i slaganja predmeta na pladanj, stol ili kolica. Raščlaniti posao na manje korake, slikovno ih prikazati i pokazivati ih učeniku za vrijeme poučavanja i uvježbavanja. Pružati najmanje nametljiv oblik podrške i poticati neovisnost o podršci druge osobe u izvedbi posla. Poučiti potrebnim koracima i zadužiti učenika za posluživanje školske užine (uz uvjet posjedovanja sanitarne knjižice). Poučiti i zadužiti učenika za posluživanje posjetitelja

škole u posebnim prigodama. Poticati primjenu vještina posluživanja u obiteljskom domu. U suradnji s lokalnom zajednicom omogućiti učeniku aktivno sudjelovanje na javnim događajima, primjerice, u posluživanju pića.

D. Poslovi posluživanja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP D.3.2. Učenik ovladava vještinama prenošenja pošiljaka.	– prepoznaje mjesta i osobe od kojih prenosi i do kojih donosi predmet prenošenja – prepoznaje predmet prenošenja – izvodi aktivnost dijeljenja reklamnih materijala – izvodi aktivnost donošenja pisama i paketa do određene osobe ili prostora – izvodi aktivnost prenošenja pisanih poruka do određenih osoba ili prostora	– izvršava aktivnost dijeljenja reklamnih materijala

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– primatelji i pošiljatelji, pošiljke i reklamni materijali.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavati učenika samostalnom kretanju prostorom, prenošenju pošiljaka od jednoga do drugog mjesta ili osobe. Osigurati prilike za prenošenje pošiljaka između osoba unutar školske zajednice. Uvježbavati samostalno kretanje prostorom i poučavati potpunom izvršenju zadatka prenošenja pošiljaka. U skladu s individualnim sposobnostima poučavati učenika pravilnom javljanju na telefon, spajanju telefonskog poziva i načinima prenošenja informacija. Raščlaniti aktivnost na manje korake, slikovno ih prikazati i pokazivati učeniku u neposrednom poučavanju. Pružati najmanje nametljiv oblik podrške i poticati neovisnost o podršci druge osobe u izvedbi posla. Stvarati prilike za uvježbavanje prenošenja pošiljke između školske i obiteljske zajednice. U suradnji s lokalnom zajednicom uključivati učenika u aktivnosti u zajednici, primjerice, dijeljenje letaka, reklamnih materijala.

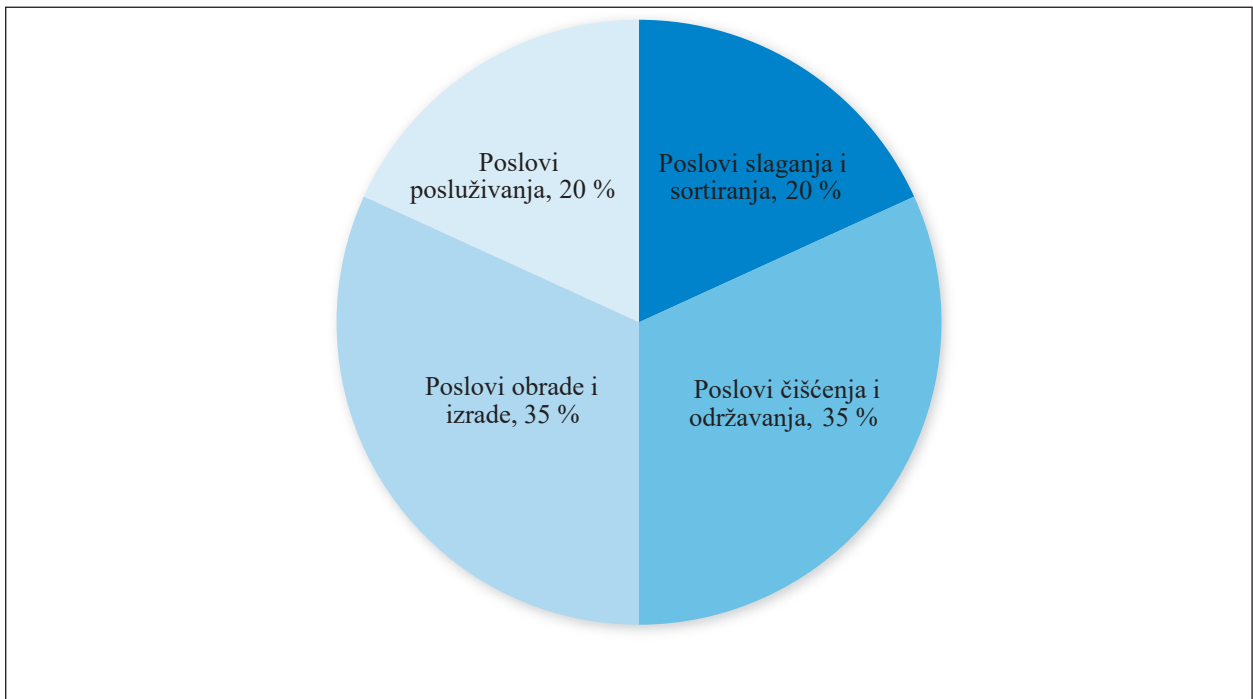
D. Poslovi posluživanja

odgojno-obrazovni ishod	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA IOP D.3.3. Učenik ovladava vještinama posluživanja na štandu.	– prepoznaje i razlikuje proizvode na štandu – slaže proizvode na štand prema vrsti i obilježju – izvodi aktivnost pakiranja proizvoda – primjenjuje vještine komunikacije s drugim osobama – izvršava aktivnosti pospremanja štanda	– izvršava aktivnost slaganja proizvoda na štand

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– štand i proizvodi.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Omogućiti učeniku sudjelovanje u onoj fazi pripreme i rada na štandu u kojoj može maksimalno iskoristiti svoje sposobnosti i razvijati potencijal te postupno preuzimati dio odgovornosti za razvoj novih vještina u poslovima posluživanja. Poučavati učenika slaganju proizvoda na štand, sudjelovanju u prodaji i pakiranju proizvoda. Uvježbavati načine prezentacije proizvoda i komunikacije s posjetiteljima. Osigurati vizualne predloške mogućih načina pozicioniranja, slaganja proizvoda na štand i pakiranja proizvoda. Razraditi aktivnost na manje korake, slikovno ih prikazati i pokazivati ih učeniku za vrijeme poučavanja i uvježbavanja. Pružati najmanje nametljiv oblik podrške i poticati neovisnost o podršci druge osobe u izvedbi posla. Stvarati prilike za uvježbavanje pripreme i rada na štandu. Uključiti učenika u rad na štandu školske zadruge. U suradnji s lokalnom zajednicom uključivati učenika u aktivnosti prezentiranja učeničkih proizvoda na sajmovima i sl.

2. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja u nastavnom predmetu Izobrazba u obavljanju poslova u dobnoj skupini od 16. do 21. godine

E. POVEZANOST S DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Nastavni predmet Izobrazba u obavljanju poslova konceptualno je povezan s različitim odgojno-obrazovnim područjima, međupredmetnim temama i drugim nastavnim predmetima te je tako osigurano bolje razumijevanje sadržaja nastavnog predmeta te primjena vještina u različitim i novim situacijama.

U usvajanju sadržaja nastavnog predmeta Izobrazba u obavljanju poslova razvijaju se vještine fine i grube motorike, potiče se svijest o važnosti zdravlja, higijene i sigurnosti te je kao takav usko povezan s nastavnim predmetom Vještine svakodnevnog života. Razvoj svijesti o količinama i vrijednostima proizvoda povezuje nastavni predmet s Matematičkim vještinama, a kreativno-proizvodni rad usko je povezan i s Likovnom kulturom. Svaki oblik komunikacije i interakcije među učenicima stvara poveznicu s nastavnim predmetima Jezik i komunikacija i Socijalne vještine, a u poslovima čišćenja i održavanja prostora povezan je s razvojem grube motorike i Tjelesnom i zdravstvenom kulturom.

Ishodi nastavnog predmeta Izobrazba u obavljanju poslova u povezanosti s međupredmetnim temama utječu na svijest učenika o kulturnim, etičkim, ekološkim i zdravstvenim očekivanjima zajednice u kojoj živi te je povezan s međupredmetnim temama Zdravlje i Održivi razvoj. Aktivnim sudjelovanjem učenika u odgojno-obrazovnome procesu tijekom svakoga nastavnog sata učenici stječu veću samostalnost u učenju i veću spremnost za cjeloživotno učenje, čime se ostvaruju očekivanja međupredmetnih tema Učiti kako učiti te Osobni i socijalni razvoj. Uključivanjem u radno-proizvodne aktivnosti učenik osvještava vrijednost stvari koje posjeduje i koje mu služe, osvještava važnost rada, stječe samopouzdanje i autonomiju nad vlastitim uspjehom te razvija poduzetnički duh, što ovaj predmet povezuje s očekivanjima međupredmetnih tema Poduzetništvo te Građanski odgoj i obrazovanje.

F. UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Izobrazba u obavljanju poslova organizira se prema zadanim odgojno-obrazovnim ciljevima i ishodima učenja, a učitelj ima mogućnost odabira postupaka u radu i prilagodbe sadržaja u skladu s individualnim osobitostima, interesima i vještinama učenika te prostorno-materijalnim uvjetima rada. Uvažavajući opća načela postupnosti, primjerenosti, zanimljivosti i unutarpredmetne i međupredmetne povezanosti i uravnoteženosti, svaki učitelj može osmisliti izvedbu kurikula u najboljem interesu učenika.

Iskustva učenja

Poučavanje je usmjereno usvajanju vještina potrebnih za aktivno i odgovorno sudjelovanje u poslovima u svakodnevnom životnom okružju uže i šire zajednice. Neposredni rad s učenikom temelji se na zornim prikazima pojedinih elemenata aktivnosti i cjelokupnog posla te uporabi konkretnih materijala i pribora iz neposredne učenikove okoline. Razvoju učenikovih kompetencija pogoduje iskustveno, istraživačko i projektno učenje i poučavanje, individualni rad, individualizacija pristupa i metoda rada, suradničko učenje i poučavanje. Ciljevi učenja i poučavanja ostvaruju se neposrednim poučavanjem učenika u obavljanju poslova unutar odgojno-obrazovne skupine i u prirodnom okružju podupirući razvoj, održavanje i generalizaciju vještina.

Uloga učitelja

Učitelj prihvaća i primjenjuje znanstveno utemeljene metode i pristupe u teoriji i praksi nastave te neprekidno unaprjeđuje svoje kompetencije da bi se održala visoka profesionalna kvaliteta poučavanja u skladu s karakteristikama učenja učenika s poremećajem iz spektra autizma i zahtjevima suvremenoga društva. Najčešće metode i postupci poučavanja učenika s PSA-om u poučavanju predmeta su raščlamba zadatka na korake, nizanje, priče za učenje socijalnih vještina, sustavi potpomognute komunikacije i drugi. Učitelj stvara i izabire materijale i prilagođuje ih učeniku kojeg poučava. Osmišljava nastavu procjenjujući učenikova stečena znanja, vještine i interese. Poučavanje prilagođuje individualnim razlikama među učenicima

s obzirom na sposobnosti i različite stilove učenja, tjelesno zdravlje te kulturnu i socijalnu sredinu iz koje potječe.

Učitelj procjenjuje učenikovu potrebu za podrškom i osigurava mu najmanje nametljivu vrstu podrške potrebnu za uspješno izvođenje zadatka. Najčešće vrste podrške koje učitelj pruža učeniku su sljedeće: fizička podrška, fizički poticaj, pozicioniranje, demonstracija (modeliranje), verbalno vođenje i usmjeravanje te vizualna podrška. Fizička podrška uključuje fizičko vođenje učenikova pokreta prilikom izvršavanja određenog zadatka ili ponašanja. Fizički poticaj podrazumijeva fizičko uvođenje učenika u aktivnost te prepuštanje rada učeniku do trenutka kad ga je ponovno potrebno potaknuti na rad. Pozicioniranje je postavljanje učenika na mjesto uz pripremljeni poznati zadatak. Demonstracija podrazumijeva učiteljevu izvedbu koraka nekog zadatka ili ponašanja ispred učenika koji prati i ponavlja njegove radnje. Verbalna je podrška vrsta pomoći prilikom koje učitelj govori učeniku što treba činiti tijekom izvršenja zadatka. Kod ove vrste podrške važno je umanjivati ovisnost učenika o verbalnom vođenju te je postupno uklanjati. Usmjeravanje podrazumijeva verbalno ili neverbalno usmjeravanje učenikove pažnje na zadatak ili na vizualne upute za zadatak. Vizualna podrška u kontekstu poučavanja učenika samostalnoj izvedbi zadatka označava slikovne prikaze potrebnih radnji za izvršenje zadatka. Provodi se u kombinaciji s ostalim vrstama podrške. Konačni cilj vizualne podrške jest omogućiti učeniku obavljanje zadatka od početka do kraja bez prisutnosti i nadzora druge osobe, čime se učeniku osigurava prilika za razvoj samostalnosti u radu. Također je važno pružati podršku učeniku u području senzorne regulacije; ovisno o potrebi učenika pojačati ili smanjiti senzorne podražaje u okruženju poučavanja. Koristi se različitim materijalima i podrškom, čime se učeniku osigurava lakše snalaženje u svakodnevnoj okolini.

Učitelj potiče na aktivno sudjelovanje u aktivnostima u kojima može primijeniti ono što je naučio, čime osigurava generalizaciju vještina. Također potiče razvoj socijalnih vještina i suradničkog odnosa među učenicima.

Materijali i izvori

Za učenje i poučavanje nastavnog predmeta Izobrazba u obavljanju poslova potrebna su materijalna sredstva te opremanje i prilagodba prostora. Poželjno je da prostori budu opremljeni priborom, alatima, aparatima i sredstvima da bi se mogle izvoditi praktične radno-proizvodne aktivnosti koje su planirane odgojno-obrazovnim ishodima. Odgojno-obrazovni ishodi izazov su za učitelja i učenika, a za njihovo ostvarenje potrebna je oprema primjerena za siguran rad u školi. Predlaže se sljedeće:

- pribor i sredstva za održavanje čistoće: metla, oprašnik, mop, krpe, vlažne maramice, spužvice, četke, žice za ribanje, usisavač, kućni robot, profesionalni usisavač i perlač podova, deterdženti i sredstva, znak upozorenja *Klizav pod!*, sapun, stalci i podloge za sušenje, grablje, lopata, kanta, vreća za smeće, spremnici za razvrstavanje otpada u unutarnjem i vanjskom prostoru, kosilica, trimer i dr.
- pribor i sredstva za održavanje odjeće i obuće: perilica za pranje rublja, sušilica za rublje, stalak za sušenje odjeće i kvačice, pribor za ručno pranje, glačalo i daska za glačanje, vješalice za slaganje odjeće, daska za slaganje odjeće, četke i krpe, paste i spužvice za poliranje obuće i dr.
- pribor i alati za obradu zemlje, uzgoj i njegu biljaka: lopate, motike, grablje, sjemenje, tegle, humus, zemlja, gredice, kante za zalijevanje i dr.
- pribor za skladištenje i preradu plodova: vrećice za zamrzavanje, zamrzivač, dehidrator, plodovi, staklenke, sanduci, kašete i dr.
- pribor i aparati za pripremu obroka: veliki i mali kuhinjski aparati (hladnjak, zamrzivač, pećnica, ploča i/ili štednjak za kuhanje, perilica posuđa, kuhinjska napa, mikrovalna pećnica, kuhalo za vodu, miješalica, štapna miješalica, blender), posuđe i pribor za pripremu, mjerenje i miješanje, kuhanje i posluživanje hrane i dr.
- materijal i pribor za izradu ukrasnih i uporabnih predmeta: drvo, papir, karton, tekstil, plastika, staklo, glina, metal, spužva, guma, vuna, juta, žica, špaga, silk, pluto, koža, sušeni plodovi, sjemenke, kamenčići, pužići, školjke i dr., pribor za bojenje, škare, brusni papir, skalpel, pribor za mjerenje dužine, pribor za šivanje, ljepilo, čekić, kliješta, čavlići, uređaj, materijal, pribor, sredstva za obradu gline (peć za keramiku i lončarsko kolo) i dr.
- školski i uredski pribor: klamera i čuperica, registratori, mape, čičak-trake, omotnice, plutene i/ili magnetne ploče, pribadače, magneti, uređaji za uvezivanje, bušenje i uništavanje papira i dr.

Materijali za poučavanje koji se primjenjuju, temeljeni su na vizualnom pristupu. Vizualna sredstva, pomagala i simboli se prema složenosti nižu od jednostavnih i konkretnih do apstraktnih. Njihov slijed pomiče se od stvarnog predmeta ili situacije do snimke, fotografije u boji, slike u boji, crne i bijele slike, crtanja linije te, konačno, do grafičkog simbola i pisanog govora.

Okružje

Ovisno o uvjetima i sadržajima, učenje i poučavanje nastavnog predmeta Izobrazba u obavljanju poslova provodi se u unutrašnjem i vanjskom prostoru škole, obiteljskom domu te u lokalnoj zajednici. Opremljenost škole preduvjet je za stjecanje učenikovih radnih kompetencija i usvajanje ključnih sadržaja zadanih odgojno-obrazovnim ishodima. Treba osigurati prostor s priborom za određenu vrstu poslova: za pripremu i posluživanje obroka, izradu predmeta, uzgoj i njegu biljaka, preradu (i skladištenje) plodova, odražavanje odjeće, pripremu i obradu papirnatih materijala. Za sigurnu i pravilnu uporabu različitoga pribora, alata, uređaja i sredstava treba učenike upoznati s pravilima sigurnog rada. Strukturiranje radnog prostora za učenika s PSA-om uključuje organizaciju vizualno odijeljenih dijelova prostora namijenjenih određenoj vrsti aktivnosti: rad s učiteljem, rad u paru, zajednički rad i druženje te prostor za odmor. Unutar radnog okružja učeniku se prema potrebi osigurava miran i tih prostor za odmor i opuštanje. Pripremljeno radno okružje potiče učenika na razvoj radnih navika i suradničkog odnosa u radnim uvjetima.

Određeno vrijeme

Nastavni predmet Izobrazba u obavljanju poslova počinje se poučavati u 16. godini učenika, a planirana je satnica 280 sati godišnje. Učenje i poučavanje usmjereno je na svladavanje ishoda unutar područja čišćenje i održavanje, slaganje i sortiranje, obrada i izrada te posluživanje. Učitelj svojim izvedbenim planom planira sate obrade, uvježbavanja, ponavljanja, usustavljanja i provjeravanja s obzirom na ostvarivanje ishoda i učenikov napredak. Navedeno omogućuje učitelju veći stupanj prilagodbe odgojno-obrazovnoga rada učenikovim razvojnim potrebama i interesima. Različita je zastupljenost pojedinih predmetnih područja u godišnjoj nastavnoj satnici predmeta; poslovi čišćenja i održavanja te poslovi obrade i izrade zauzimaju najveći broj nastavnih sati, a poslovima slaganja i sortiranja te poslovima posluživanja predviđena je manja satnica. Tijekom nastavnog sata strukturira se vrijeme poučavanja u manje vremenske intervale u različitim oblicima rada. Trajanje aktivnosti učeniku se može vizualno prikazati. Važno je učeniku osigurati dovoljno vremena za usvajanje pojedinih ishoda, stoga se vrijeme poučavanja određuje za svakog učenika individualno u skladu s razinom usvojenosti ishoda.

Grupiranje učenika

Učenici su grupirani u odgojno-obrazovne skupine prema kronološkoj dobi. Odgojno-obrazovni ishodi ostvaruju se u različitim oblicima rada: individualni rad, rad u paru, rad u grupi te grupni rad. Učitelj organizira nastavni sat u onom obliku koji će svim učenicima osigurati poticajno okružje za usvajanje vještina i minimizirati pojavu nepoželjnih oblika ponašanja. Tijekom učenja i poučavanja u odgojno-obrazovnoj skupini vlada pozitivno i radno ozračje za učenje u kojemu učenici osjećaju zadovoljstvo i pripadnost skupini. Radi generalizacije radnih vještina važno je ostvarivati suradnju s vršnjacima iz školske i lokalne zajednice.

G. VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Vrednovanje ishoda sustavno je prikupljanje podataka u procesu učenja i poučavanja te obuhvaća praćenje, provjeravanje i ocjenjivanje učenika. Praćenje podrazumijeva uočavanje i bilježenje zapažanja o postignutoj razini kompetencija. Provjeravanje se odnosi na procjenu postignute razine kompetencija. Ocjenjivanje u nastavnom predmetu Izobrazba u obavljanju poslova provodi se davanjem opisne vrijednosti rezultatima praćenja i provjeravanja.

Početna procjena

Opažanje i početnu procjenu provodi učitelj u neposrednom radu s učenikom te služeći se strukturiranim upitnicima i obrascima procjene u suradnji s roditeljima ili ostalim osobama s kojima učenik provodi većinu vremena.

Procjena vještina na početku svake godine poučavanja važna je jer odgovara na sljedeća pitanja:

- Koja je početna razina učenikovih razvojnih sposobnosti za usvajanje radnih vještina?
- Koje radne vještine kod učenika treba razvijati prije ostalih?
- Koje su vrste prilagodbe potrebne učeniku?

Rezultati početne procjene učenikovih sposobnosti i vještina utječu na sastavnice individualiziranog programa.

Pristupi vrednovanju

Radi unaprjeđenja učenja i napredovanja učenika provode se tri pristupa vrednovanja: vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenog. Vrednovanje za učenje rezultira kvalitativnim povratnim informacijama i razmjenom iskustava o procesima učenja i usvojenosti znanja i vještina u odnosu na postavljena očekivanja. U nastavnom predmetu Izobrazba u obavljanju poslova sljedeći su oblici vrednovanja: slikovno označivanje razine učenikova zadovoljstva, predstavljanje učenikovih radova, uvid u učeničke mape s prikupljenim radovima tijekom određenog razdoblja, opažanja učeničkih aktivnosti i ponašanja tijekom učenja i poučavanja u individualnom i suradničkom radu. Vrednovanje kao učenje podrazumijeva aktivno uključivanje učenika u proces vrednovanja uz stalnu učiteljevu podršku metodama samovrednovanja i vršnjačkoga vrednovanja. Primjer samovrednovanja u nastavnom predmetu Izobrazba u obavljanju poslova jest slijeđenje vizualno prikazanog slijeda sadržaja učenja i označivanje ostvarenih zadataka. Svrha vrednovanja naučenog jest procjena razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda i pri unutarnjem ga vrednovanju planira i provodi učitelj. Oblici su vrednovanja ciljne aktivnosti u kojima učenik primjenjuje usvojenu vještinu, izgled završnog proizvoda u praktičnom radu, učeničke mape i sl.

Sastavnice vrednovanja

Odgojno-obrazovni ishodi okvir su za vrednovanje i ocjenjivanje, a svojom strukturom sadržavaju spoznajnu, psihomotoričku i afektivnu komponentu. Spoznajne komponente uključuju teorijska i činjenična znanja, razumijevanje i primjenu. Može ih se vrednovati tijekom izvođenja zadataka na nastavi i kao rezultate rada. Psihomotoričke komponente podrazumijevaju vještine oponašanja, rukovanja i preciznosti. Vrednuje se razina usvojenih vještina rukovanja priborom, alatima i uređajima, mjernim instrumentima i različitim predmetima u radu. Afektivne komponente odnose se na samostalnost, odgovornost i vrste podrške pri obavljanju zadataka. Vrednuje se uključenost i redovitost u radu, preuzimanje odgovornosti prema svojem radu, radnim zadacima, sredstvima, drugim sudionicima i učitelju.

Sastavnicama vrednovanja opaža se, prati i vrednuje dubina i širina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda u skladu s karakteristikama učenikovih perceptivno-motoričkih i misaonih procesa: pažnje, obrade informacija i motoričkog planiranja, funkcionalne izvedbe i pamćenja. Sastavnice vrednovanja obuhvaćaju:

- primjenu znanja
- praktični rad
- samostalnost i odgovornost.

Vrednovanje se ostvaruje primjenom različitih metoda koje uključuju procjenu uspješnosti obavljenih radova, vježbi, izrađenih predmeta i sl. Ocjenjivanje treba biti usmjereno samo na ona znanja i vještine za koje je učenik dobio dovoljno prilika za uvježbavanje.

Izvjescivanje i ocjenjivanje

Izvjescivanje o učenikovu napretku i uspjehu provodi se usmeno tijekom godine na sjednicama razrednih vijeća te na individualnim sastancima s roditeljima. Napredovanje učenika prati se pisanim bilješkama, a razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda opisnom ocjenom koja sadržava i opis pruženih oblika podrške. Procjena vještina na kraju svake godine poučavanja oblikuje se na temelju različitih informacija o učenikovu ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda. U završnoj procjeni dobivaju se odgovori na sljedeća pitanja:

- Koje je radne vještine učenik usvojio?
- Koje su radne vještine nedostavno razvijene?
- Posjeduje li učenik razvojne sposobnosti za usvajanje radnih vještina više razine?

Zaključna ocjena pokazatelj je učenikova napretka u učenju i razvijenosti razumijevanja, vještina i sposobnosti primjene vještina u svakodnevnom životu te uključuje opis postignuća u predmetu, uloženog truda, sudjelovanja, suradnje i odgovornosti. Vrednovanje rezultira jasnim, specifičnim, pravodobnim i konstruktivnim povratnim informacijama koje učeniku pomažu u daljnjem učenju i motiviraju ga za rad, a učitelju omogućuje daljnje planiranje poučavanja.

Oblikovanje zaključne ocjene

Oblikovanje zaključne ocjene sadržava pet razina ovladanosti ishodima. Zaključna ocjena predmeta izriče se opisnom ocjenom: potpuno usvojeno, većim dijelom usvojeno, djelomično usvojeno, manjim dijelom usvojeno i nije usvojeno.

Zaključna opisna ocjena donosi se na kraju nastavne godine i iskazuje sveukupnu usvojenost ishoda. Učitelju kao smjernica može poslužiti kurikulum definirana srednja razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Srednja razina usvojenosti ne predstavlja izravno školsku opisnu ocjenu, ali predstavlja prosjek usvojenog znanja i vještina potrebnih za srednju zaključnu ocjenu.

POSEBNI KURIKUL NASTAVNOGA PREDMETA KATOLIČKI VJERONAUUK

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

Svrha Katoličkog vjeronauka u školi jest omogućiti učenicima s poremećajem iz spektra autizma sustavno, postupno i što cjelovitije upoznavanje, produbljivanje i usvajanje kršćanskog nauka i katoličke vjere radi ostvarivanja evanđeoskog poziva na svetost i postignuća općeljudske, moralne i kršćanske zrelosti. Učenicima s poremećajem iz spektra autizma omogućuje se upoznavanje Kristove osobe i cjelovitosti njegova spasenjskog navještaja.

Svrha se ostvaruje najprije osobnim suodnosom s učenicom u prenošenju kršćanske dimenzije života vodeći računa o spektru potreba i poteškoća koje učenici imaju. Iz toga proizlaze pristupi čije je nužno polazište uključenost učenika u konkretnu životnu zajednicu i okolinu.

Vjeronauk je izborni predmet čija je svrha, osim prenošenja religioznog sadržaja, omogućiti učenicima s poremećajem iz spektra autizma razvijanje vlastitih religioznih iskustava. Osim što na to imaju pravo, imaju pravo i u svojoj specifičnosti na doživljaje religioznog sadržaja koji im se različitim prilagodbama približava.

U prilagodbama sadržaja nužno je oslanjati se na već znanstveno utemeljene metode i oblike rada s učenicima s poremećajem iz spektra autizma.

Preduvjet rada s učenicima s poremećajem iz spektra autizma jest uspostavljanje kvalitetnog odnosa povjerenja. Da bi se takav odnos ostvario, treba prihvatiti učenika i njegove specifičnosti i potrebe, osigurati mu ugodnu okolinu za rad i razvijati sustav komunikacije. Odnos povjerenja gradi se ako poštujemo mogućnosti i interese svakog učenika.

Nadalje, iako neki učenici možda ne komuniciraju verbalno, svoje potrebe mogu uspješno izraziti različitim metodama potpomognute komunikacije. Kod učenika koji verbalno ne komuniciraju prati se njihovo ponašanje jer je i ono način komunikacije, a u skladu s time i primjereno reagira.

Učenike treba izlagati molitvenom okružju te crkvenom prostoru da bi oni na sebi svojstven način sudjelovali i doživjeli molitvu. Treba uvažiti njihove specifičnosti koje iskazuju za vrijeme molitve (stereotipije, vokalizacije, kretanje po crkvenom prostoru i dr.) te korigirati samo nepoželjna, izazovna ponašanja kojima ugrožava sebe i/ili druge osobe. Jedinственe potrebe i sposobnosti svakog učenika definiraju očekivanja, a podrška, ohrabrenje, poticanje i razumijevanje stvaraju dobar suradnički odnos.

Na osobnoj i zajedničkoj razini učenici će u skladu s navedenim upoznati katoličku vjeru u njezinu učenje, slavljenje i življenje stječući znanje i razumijevanje njezinih evanđeoskih temelja i nauka Katoličke Crkve.

Katolički vjeronauk u školi ima konfesionalno obilježje i usmjerenje. Kao školski predmet u poučavanju učenika s poremećajem iz spektra autizma razborito se koristi vjerskim simbolima vodeći brigu o učenikovim mogućnostima te sustavno posreduje, promišlja i tumači kršćansku objavu i nauku Katoličke Crkve.

Na teološkome i odgojnom planu ostvaruje se vjernost Bogu i čovjeku. Vjernost Bogu sadržajno i odgojno se usredotočuje na osobu Isusa Krista. Vjernost čovjeku sadržajno se i odgojno usredotočuje na čovjeka kao Božje stvorenje i Božju sliku, na njegova temeljna pitanja i životna iskustva.

Suvremena škola zahtijeva cjeloviti odgoj učenika s poremećajem iz spektra autizma i ostvarenje svih njegovih fizičkih, intelektualnih, moralnih i duhovnih potencijala u duhu suradnje i zajedništva. Vjeronauk daje vrijedan prilog humaniziranju škole i odgoju učenika. Osim poštovanja individualnih razlika svakog učenika, učenicima pomaže otkrivati vlastito dostojanstvo i potrebu poštovanja drugih ljudi, razvijati pozitivne interakcije s vršnjacima, podsjećati da su svi ljudi jednaki i jednakovrijedni pred Bogom, njegovati važnost i potrebu pružanja podrške potrebitima, razvijati načela pravednosti i solidarnosti prema čovjeku i društvu, sudjelovati u izgradnji mira i općeg dobra, njegovati osjećaje i stavove za očuvanje okoliša te drugih vrednota koje im pomažu da postignu veću ljudsku i kršćansku zrelost i ostvarenje.

U formalno-pravnome i organizacijskom smislu Katolički vjeronauk u školi redoviti je i obvezni nastavni predmet za učenike čiji ga roditelji ili skrbnici slobodno izaberu, izvodi se jedan sat tjedno u okviru redovite nastave pod jednakim uvjetima kao i ostali obvezni nastavni predmeti u školi. Katolički vjeronauk počinje se tijekom svih odgojno-obrazovnih ciklusa.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

Katolički vjeronauk omogućuje učeniku:

- upoznati govor o Bogu, čovjeku, svijetu i vrijednostima života u svjetlu objave i vjere Katoličke Crkve
- upoznati osnovne pojmove te temeljne istine katoličke vjere
- upoznati život i osobu Isusa Krista te njegovo spasenjsko djelovanje
- upoznati temeljne osobe i uzore kršćanske vjere
- upoznati sadržaj i osnovnu strukturu Biblije kao svete knjige kršćanstva te upoznati biblijske likove i jednostavnije biblijske pripovijesti
- upoznati i primjenjivati pravila odgovornoga moralnog djelovanja prema kršćanskoj poruci i katoličkoj vjeri
- upoznati sakramente, liturgijska, crkvena slavlja i blagdane te molitvu kao duhovnu snagu svakog vjernika
- upoznati Crkvu kao zajednicu Kristovih vjernika
- razvijati i sudjelovati u izgradnji osobne solidarnosti prema potrebnim članovima društva.

C. STRUKTURA – ORGANIZACIJSKA PODRUČJA PREDMETNOG KURIKULA

Temeljni sadržaji i ishodi nastavnog predmeta Katolički vjeronauk strukturirani su u četiri predmetna područja koja omogućuju vjeroučiteljima kvalitetno planiranje procesa poučavanja i učenja:

- čovjek i svijet u Božjem naumu (A)
- riječ Božja i nauk Crkve (B)
- kršćanska ljubav na djelu (C)
- Crkva i vjerska praksa (D).

Predmetna područja obuhvaćaju sva područja učenja i poučavanja Katoličkog vjeronauka, međusobno se prožimaju u sadržajnome i funkcionalnom smislu. Omogućuju da se znanje o različitim temama iskustveno stječe, neprestano nadograđuje te bude primjenjivo u životu. Kontekst poučavanja i učenja promiče spoznaju i znanje, kao i vladanje i stavove te gradnju kvalitetnih odnosa. Budući da vjeronauk ne posreduje samo informacije o vjeri i religiji, nego potiče jačanje učenikova identiteta i ohrabruje ga u donošenju odluka i izbora u području vjere i morala, učenik je, zajedno sa svojom stvarnošću i iskustvom, nezaobilazan kriterij za izbor odgojno-obrazovnih ishoda i sadržaja.

Što se odgojno-obrazovni ishodi konkretnije određuju, to se više može uzimati u obzir konkretna životna situacija učenika, njegov vjerski i kulturni kontekst iz kojeg dolazi, dob, motivacija, jake strane i potrebe.

Proces poučavanja i učenja mora prihvatiti konkretnu učeničku situaciju kao polazišnu. Iako se u nekim godinama učenja veći naglasak stavlja na pojedina područja, oni ipak omogućuju kontinuitet učenja u svim ciklusima. Neki se odgojno-obrazovni ishodi ostvaruju unutar jednog ciklusa. Drugi, međutim, zbog svoje složenosti i širine, protežu se svim ciklusima. Razvoj odgojno-obrazovnih ishoda stoga valja promatrati u kontinuitetu, a ne nužno kao zatvorene u jednu cjelinu.

Budući da je Katolički vjeronauk predmet čiji sadržaji i ishodi imaju svoj izvor najprije u biblijskoj riječi, predmetna područja riječ Božja i nauk Crkve smatra se izvorom i ishodištem ostalih predmetnih područja. Predmetna područja također pridonose unutrašnjoj koherentnosti nastavnog predmeta te omogućuju međupredmetnu korelaciju. U odgojno-obrazovnim ishodima područja su označena velikim tiskanim slovima (1. tablica).

1. tablica: Oznake i nazivi predmetnih područja u odgojno-obrazovnim ishodima

oznaka područja	A	B	C	D
naziv područja	čovjek i svijet u Božjem naumu	riječ Božja i nauk Crkve	kršćanska ljubav na djelu	Crkva i vjerska praksa

A. Čovjek i svijet u Božjem naumu

Katolički vjeronauk sadržajno nudi mogućnost učenja i prihvaćanja jednostavnih poruka Božje ljubavi prema čovjeku. Na pitanja o smislu života, smrti, patnje, ljubavi, prijateljstva, međuvršnjačkim odnosima, odnosima u školskoj sredini i sl., učenici dobivaju odgovore utemeljene na katoličkom nauku, oblikovane na njima razumljivom jeziku s potrebnom razinom podrške da bi bili primjenjivi i povezani sa svakodnevnim funkcioniranjem.

B. Riječ Božja i nauk Crkve

Učenici upoznaju Bibliju, svetu knjigu kršćana. U susretu s odabranim i pojednostavljenim (prerečenim i prilagođenim) biblijskim tekstovima postupno upoznaju Boga i Božje objavljivanje u Starome i Novom zavjetu.

Učenik upoznaje važne starozavjetne osobe i njihova životna iskustva odnosa s Bogom. U Novom zavjetu upoznaju osobu i život Isusa Krista, Sina Božjeg, navještaj kraljevstva Božjeg te njegova spasenjska djela, smrt i uskrsnuće. U ovome predmetnom području se posebno obrađuje Marija, Isusova majka.

C. Kršćanska ljubav na djelu

Učenicima se na početku njihova obrazovanja omogućuje upoznavanje značenja pravila i zapovijedi za dobar suživot s drugima. Upoznat će u njima upute koje će im pomoći u usmjeravanju vlastitog ponašanja te preuzimanju odgovornosti za vlastita djela i za život u zajednici. Sukladno razvoju učenika, njegovu interesu, potrebama i jakim stranama te izazovnim ponašanjima, u ovome se predmetnom području razrađuju teme koje razvijaju solidarniju i tolerantniju okolinu te primjerenije i funkcionalnije ponašanje u skladu s kršćanskim odgovorima na moralna pitanja.

D. Crkva i vjerska praksa

Katolički vjeronauk proučava i tumači svijet iz kršćanske perspektive. Na početku školovanja učenik će upoznavati vlastito mjesto u obitelji, vjerskoj zajednici i svijetu izgrađujući vjernički identitet. Primjere prakse povezane s temom liturgije, sakramenata, molitve, obiteljskog života i drugih, učenik prepoznaje kao mjesta žive komunikacije i dijaloga s Bogom.

Predmetna područja promiču prakticiranje vjere i u izvanučioničnoj nastavi, u organiziranim posjetima župnoj zajednici i hodočasničkim mjestima.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO DOBNIM SKUPINAMA I ORGANIZACIJSKIM PODRUČJIMA

Odgojno-obrazovni ishodi definiraju što učenik treba znati i činiti te koje kompetencije treba razviti tijekom poučavanja u određenoj odgojnoj-obrazovnoj skupini. Na temelju razrade odgojno-obrazovnih ishoda, učitelj će samostalno kreirati tematske cjeline u svojem izvedbenom kurikulumu, godišnjemu ili individualiziranom. Redoslijed odgojno-obrazovnih ishoda u kurikulumu ne određuje redoslijed učenja i poučavanja te se dijelovi pojedinih ishoda mogu ostvariti u okviru različitih nastavnih tema i tematskih cjelina. Svi se navedeni ishodi postupno nadograđuju i proširuju s dobnim skupinama, no ako nisu realizirani, nastavlja se rad na njima u sljedećoj dobnj skupini.

Odgojno-obrazovni ishodi navedeni su u tablicama i označeni slovima i brojevima. Oznaka PP SKA označava da je riječ o ishodu za posebne programe za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma.

- Oznaka KV označava nastavni predmet Katolički vjeronauk. Nakon oznake nastavnog predmeta slijedi slovo koje predstavlja predmetno područje na koje se ishod odnosi (A – čovjek i svijet u Božjem naumu, B – riječ Božja i nauk Crkve, C – kršćanska ljubav na djelu, D – Crkva i vjerska praksa). Prva brojka iza slova koje predstavlja predmetno područje označava dobnju skupinu tijekom koje se ostvaruje taj ishod i na kraju redni broj ishoda unutar područja. Primjerice, oznaka PP SKA KV A.1.1. kazuje da je riječ o ishodu za posebne programe za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma koji se ostvaruje u okviru nastave Katoličkog vjeronauka te da je to prvi ishod unutar područja A – čovjek i svijet u Božjem naumu za dobnju skupinu učenika od 7. do 10. godine.

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 7. do 10. godine

A. Čovjek i svijet u Božjem naumu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV A.1.1. Učenik prepoznaje različite zajednice kojima pripada i svoju ulogu u njima.	– imenuje članove svoje uže obitelji – imenuje članove svoje skupine – povezuje prostorije škole s njihovom namjenom – povezuje prostor učionice vjeronauka s njegovom namjenom – razlikuje različite zajednice – izvodi vjeronaučne aktivnosti	– razlikuje različite zajednice: obitelj, skupinu, vjeronaučnu grupu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- različite zajednice i aktivnosti karakteristične za određenu zajednicu (obitelj, skupina, škola, vjeronaučna grupa).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- koristiti se fotografijama učenikove obitelji, učenikovih prijatelja iz skupine; povezivati fotografije s osobama te ih imenovati
- razvrstavati/sparivati fotografije pojedine životne zajednice sa simbolima određene skupine (primjerice, škole, obitelji, skupine) te pokazivati fotografije životne zajednice kojoj učenik pripada
- upoznavati učenika s bitnim prostorima i namjenom te oznakama za prostore
- upoznavati učenika s vjeronaučnim prostorom, materijalima i simbolima koji se nalaze u prostoru
- upoznavati učenika sa slikovnim simbolima kojima se koriste za odlazak na vjeronauk
- ishod se nadograđuje i proširuje u ishodima PP SKA KV A.2.1. i PP SKA KV A.3.1.

A. Čovjek i svijet u Božjem naumu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV A.1.2. Učenik prepoznaje sebe i druge kao Božja stvorenja.	– imenuje dijelove svojeg tijela – iskustveno razlikuje što sve može doživjeti i činiti – razlikuje svoje tijelo od ostalih entiteta u vjeronaučnom prostoru – povezuje osnovne emocije (sretan, tužan) s doživljajima sebe i svijeta – odabire različite predmete koje voli i koji ga čine radosnim – imenuje svoje osnovne emocije povezane s iskustvom doživljaja o sebi i svijeta oko sebe – povezuje Boga kao Stvoritelja sa sobom, drugima i događajima oko sebe	– prepoznaje sebe kao Božje stvorenje

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- osnovne emocije (sretan/tužan)
- stvoreni smo tako čudesno
- Što sve mogu činiti?
- Bog nas je stvorio posebnima.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- koristiti se fotografijama/slikovnim prikazima dijelova tijela te njihovom namjenom u onom što učenik voli raditi, mirisati, slušati, kretati se i sl.
- pokazivati dijelove tijela na sebi i drugom
- pridruživati slikovne prikaze radnji koje se mogu činiti određenom dijelu tijela i njihovim slikovnim prikazima dijelova tijela
- demonstrirati osnovne emocije izrazom lica i pokazivati slike koja bi to emocija bila
- pridruživati slikovne simbole emocija fotografijama sretnih/tužnih događaja
- koristiti se slikopričom kojom se učenika upoznaje s Bogom kao njegovim Stvoriteljem (naglasak je na važnosti svakog učenika, njegovim posebnostima, osjećajima, potrebama)
- koristiti se različitim oblicima i tehnikama likovnog izražavanja da bi izrazili doživljaj stvaranja.
- ishod se nadograđuje i proširuje u ishodima PP SKA KV B.2.1. i PP SKA KV A.3.2.

B. Riječ Božja i nauk Crkve

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV B.1.1. Učenik prepoznaje Boga kao dobrog Oca koji nas voli i brine se o nama.	– prepoznaje obilježja očeva (brine se, voli, čuva) – prepoznaje obilježja koja ima Bog Otac (brine se, voli, čuva) – prepoznaje sebe kao Božje dijete – prepoznaje Boga kao Oca koji nam daje ljude koji se brinu o nama (roditelji, skrbnici, prijatelji, učitelji i sl.) – prepoznaje Boga kao dobrog Oca koji nam daje anđela čuvara	– prepoznaje neka obilježja Boga Oca

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- Bog – dobri Otac
- Bog Otac voli i brine se o ljudima
- Bog me čuva i daje mi anđela čuvara.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prikazivati pojedine događaje na slikama/fotografijama gdje je vidljiva briga, čuvanje, ljubav; pridruživati slikovne simbole fotografijama istih pojmova (briga, čuvanje, ljubav)
- sparivati slikovni simbol oca sa simbolom/slikom obilježja ili nekog konteksta u kojem se očituje to obilježje
- koristiti se slikopričom u kojoj je naglasak na Božjoj brizi o ljudima te njegovoj trajnoj prisutnosti u učenikovu životu
- izraditi slikovni prikaz pripadnosti Božjoj obitelji: Bog – Otac, Isus – Sin, učenik – Božje dijete
- ishod se nadograđuje i proširuje u ishodima PP SKA KV C.2.1. i PP SKA KV B.3.2.

B. Riječ Božja i nauk Crkve

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV B.1.2. Učenik prepoznaje Isusa kao prijatelja i Mariju kao Isusovu majku.	– prepoznaje Isusa kao prijatelja koji govori lijepe riječi– prepoznaje Isusa kao prijatelja na temelju biblijskih tekstova– prepoznaje Mariju kao Isusovu majku na temelju biblijskih tekstova– povezuje odnos Isusa i Marije kao odnos sina i majke	– prepoznaje odnos Isusa i Marije kao odnos sina i majke

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- Isus – prijatelj
- biblijski primjeri Isusova prijateljstva (primjerice, Isus ozdravlja djevojčicu, Isus i djeca, prosjak Bartimej)
- Isus govori lijepe riječi
- novozavjetni tekstovi o Isusovu rođenju
- Marija – Isusova majka.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- igrati igre koje demonstriraju prijateljsko ponašanje (primjerice, dozivanje prijatelja imenom, dodavanje balonom/loptom, zajednička igra omiljenim igračkama, međusobna zamjena igračaka uz dogovor); posuđivati stvari, izricati lijepe riječi (riječima, slikama, gestama), organizirati mala slavlja zbog ostvarenih uspjeha u školi ili rođendana i sl.
- koristiti se pojednostavljenim biblijskim slikopričama o ljudima kojima je Isus pomogao, djeci koju je blagoslivljao i sl.
- povezivati Marijin lik u obliku lutke s Marijinim likom u slikovnom prikazu
- igrati igru sparivanja s različitim Marijinim slikama
- koristiti se Marijinim slikama koje imaju prepoznatljiva obilježja (primjerice, kruna, krunica, dijete u naručju)
- izraditi mozaik s Marijinim likom trganjem papirića i lijepljenjem na predložak
- koristiti se pojednostavljenim biblijskim slikopričama o Isusovu rođenju
- ishod se ostvaruje u povezanosti s ishodom PP SKA KV C 1.1. te nadograđuje i proširuje u ishodima PP SKA KV B.2.2. i PP SKA KV B.3.2.

C. Kršćanska ljubav na djelu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV C.1.1. Učenik prepoznaje pravila pristojnog ponašanja na vjeronauku, u skupini, školi i obitelji.	– prepoznaje primjere prijateljskog ponašanja– pokazuje primjere prijateljskog ponašanja u svojoj okolini– prepoznaje pravila dobrog ponašanja u obitelji– prepoznaje pravila dobrog ponašanja u školi– prepoznaje pravila dobrog ponašanja na vjeronauku– poštuje dogovorena pravila ponašanja na vjeronauku	– prepoznaje pravila dobrog ponašanja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pravila pristojnog ponašanja u životnim zajednicama učenika (obitelj, skupina, škola, na vjeronauku).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- izraditi plakate s pravilima ponašanja kojih se učenik treba pridržavati
- ponavljati pravila ponašanja u svakidašnjim situacijama
- dramski i stvaralački se izražavati na temu prijateljstva (igra uloga)
- pokazivati znakovima, gestama, slikom i riječima upotrebu riječi *molim*, *izvoli*, *hvala* i *oprosti*
- izraditi priče za usvajanje socijalnih vještina ili jednostavnih slikovnih materijala za izazovna ponašanja
- ishod se nadograđuje i proširuje u ishodima PP SKA KV C.2.2. i PP SKA KV C.3.1.

D. Crkva i vjerska praksa

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV D.1.1. Učenik izražava ljubav prema Bogu molitvom i pjesmom.	– sklapa ruke kod zajedničke molitve – izvodi znak križa u formulaciji i/ili gesti – prepoznaje osnovne molitve – prati molitve u slikovnom prikazu – prati molitve odgovarajućim pokretima – izgovara jednostavne i kratke molitve – prati pokretima vjeronaučne i crkvene pjesme – pjeva vjeronaučne i crkvene pjesme	– prepoznaje osnovne molitve

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- znak križa
- molitva *Slava Ocu*
- molitve izabrati prema učenikovim mogućnostima (primjerice, *Anđele moj dragi*, *Anđele čuvaru*)
- vjeronaučne i crkvene pjesme (primjerice, *Tko stvori?*, *Isus je predivan*, božićne i uskrсне pjesme).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- stvarati ugodno molitveno ozračje prilagodbom prostora (primjerice, simboli, svjetlo, glazba, mirisi) da bi učenik molitvu povezivao s ugodnim i pozitivnim doživljajem
- demonstrirati znak križa
- služiti se molitvama i pjesmama u slikovnom prikazu
- pratiti molitve i pjesme gestama, pokretima, slikovnim prikazima (često ponavljanje, dio po dio, bez učenja napamet)
- ishod se nadograđuje i proširuje u ishodima PP SKA KV D.2.1. i PP SKA KV D.3.1.

D. Crkva i vjerska praksa

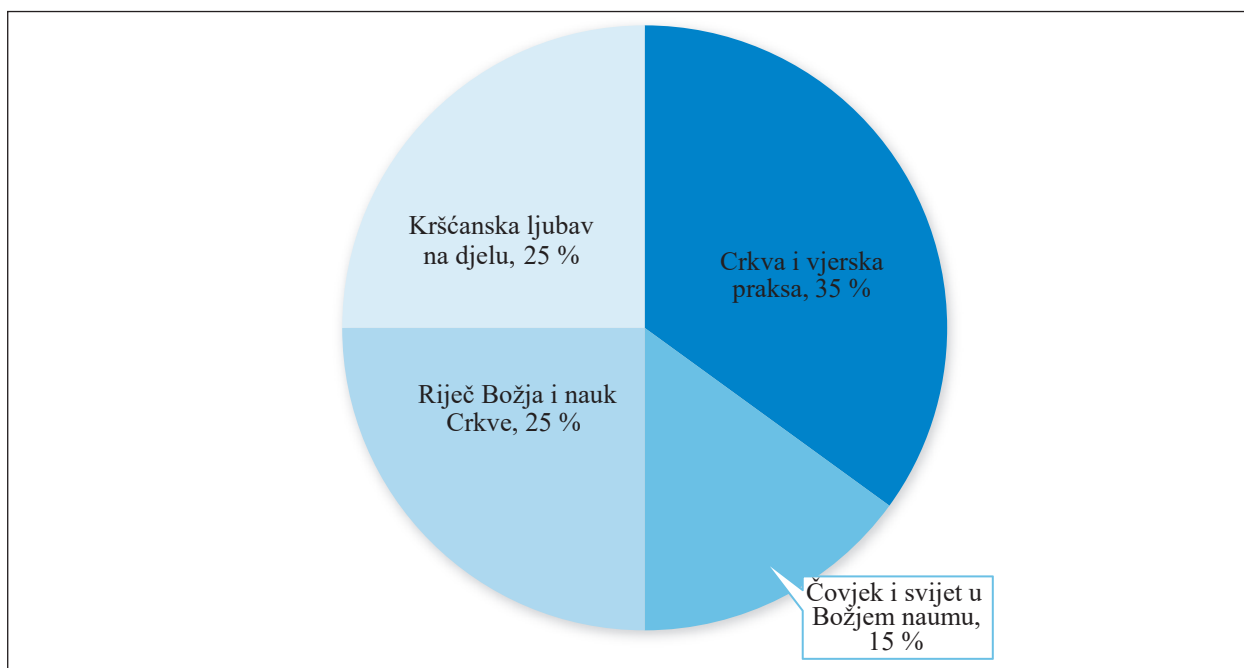
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV D.1.2. Učenik prepoznaje osnovne crkvene blagdane, slavlja i kršćanske motive u svojem okruženju.	– prepoznaje osnovne kršćanske simbole i motive crkvenih blagdana i slavlja u svojem okruženju– povezuje osnovne kršćanske simbole i motive s određenim blagdanom ili slavljem u svojem okruženju– prepoznaje Crkvu kao zajednicu vjernika	– prepoznaje neke kršćanske motive crkvenih blagdana i slavlja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- crkveni blagdani i slavlja (primjerice, Svi sveti, Dušni dan, Božić, Uskrs)
- kršćanski simboli i motivi pojedinog blagdana
- zaštitnik župe
- Crkva kao zajednica vjernika.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pojam rođenja obraditi pomoću vizualnih prikaza obiteljskih odnosa (ja/mama/tata)
- koristiti se vizualnim prikazima koji sadržajno povezuju Isusov rođendan s rođendanima učenika
- izraditi sadržajno i vizualno prilagođene biblijske tekstove o Isusovu životu, a zatim povezivati crkvene blagdane sa slavljem tih biblijskih događaja (primjerice, Božić / Isusovo rođenje; Uskrs / Isusova smrt i uskrsnuće)
- izraditi simbole, motive (božićne/uskrsne) različitim tehnikama likovnog izražavanja
- organizirati posjet obližnjoj crkvi da bi učenici vidjeli božićne i uskrsne simbole i motive (izvanučionična nastava)
- molitveno se izražavati crkvenim/vjeronaučnim pjesmama uz pokrete i slikovne prikaze povezane s liturgijskim vremenom tijekom godine i blagdana koji se slavi
- ishod se nadograđuje i proširuje u ishodima PP SKA KV D.2.2. i PP SKA KV D.3.2.

1. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Katolički vjeronauk u dobnj skupini od 7. do 10. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 11. do 15. godine

A. Čovjek i svijet u Božjem naumu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV A.2.1. Učenik uočava svoje posebnosti i posebnosti drugih te važnost međusobnog prihvaćanja.	– prepoznaje različitosti na temelju izgleda– prepoznaje različitosti na temelju odabira stvari koje voli– prepoznaje različitosti na temelju načina komuniciranja– prepoznaje različitosti u različitim vrstama poslova iz svoje okoline i povezuje ih s osobama koje ih obavljaju– razlikuje primjere dobrog ponašanja od onih koji to nisu– prepoznaje različite načine ponašanja prema članovima svoje skupine– prihvaća članove svoje skupine	– prepoznaje različitosti kod sebe i drugih

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- poštujemo se u različitosti
- različitosti nam pomažu
- pravila za dobre odnose u skupini i na vjeronauku.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- slikovnim prikazima i simbolima upoznati učenika s pojmom *jednako* i *nije jednako / različito*
- razvrstavati slikovne prikaze osoba jednakog izgleda i osoba različitog izgleda
- pridruživati slikovni prikaz tijela dijelovima tijela (primjerice, kosu, oči, nos različitih boja i oblika), pri čemu se imenuje pridruženo
- pridruživati slikovne simbole za učenike/učitelje iz svoje skupine njihovim fotografijama
- pridruživati slikovne simbole načinima na koje osoba iz učenikove okoline komunicira (gesta, govor, komunikacijska knjiga) njihovim fotografijama
- fotografijama / slikovnim prikazima pojedinog zanimanja iz učenikove uže okoline (primjerice, vjeroučiteljica, učiteljica, učenica, kuharica, ravnateljica) pridruživati fotografije osoba koje to zanimanje obavljaju
- razvrstavati fotografije/slikovne prikaze pojedinih ponašanja u grupu sa slikovnim prikazom *u redu je / nije u redu* načina ponašanja prema članovima svoje okoline
- koristiti se pričama za učenje socijalnih vještina ili slikovnim prikazima da bi se učeniku pojasnila potreba prihvaćanja drugih i različitih
- ishod se nastavlja na ishod PP SKA KV A.1.1. te nadograđuje i proširuje u ishodu PP SKA KV A.3.1.

B. Riječ Božja i nauk Crkve

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV B.2.1. Učenik prepoznaje Bibliju kao svetu knjigu koja govori o Bogu, stvoritelju svijeta i čovjeka.	– razlikuje Bibliju od drugih knjiga– povezuje biblijske osobe s Biblijom– prepoznaje Bibliju kao knjigu koja govori o Bogu– prepoznaje biblijsku pripovijest o stvaranju svijeta– prepoznaje biblijsku pripovijest o prvim ljudima	– prepoznaje Bibliju kao knjigu koja govori o Bogu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- Biblija je sveta knjiga kršćana
- Biblija – knjiga o prijateljstvu Boga i čovjeka
- stvaranje svijeta i čovjeka u biblijskim pripovijestima (Post 1, 1 – 28); (Post 1, 26 – 27, Post 2, 7, Post 2, 18 – 24).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- upoznati učenika s različitim vrstama Biblija (konkretni)
- izraditi s učenicima „svoje Biblije“ u koju se uvezuju sve obrađene i planirane biblijske priče (slikopriče) i slikovni prikazi biblijskih likova da ih učenik poveže s naslovom knjige
- igrati igru skrivanja i traženja Biblije u školskoj knjižnici gdje se učenika verbalno usmjerava da od različitih knjiga i slikovnica na polici pokaže/izdvoji Bibliju
- igrati igru sparivanja sa slikama i fotografijama Biblije, slikovnica i drugih knjiga
- povezivati slike/fotografije Biblije, slikovnica i drugih knjiga s njihovim konkretnim materijalima
- izraditi lutke prema biblijskim likovima te u kratkoj predstavi jednostavnim riječima prepričavati biblijske pripovijesti
- koristiti se pojednostavljenim slikopričama s manjim brojem slika većeg formata koje učeniku prepričavaju priču o stvaranju / prvim ljudima uz jednostavnu i primjenjivu poruku
- koristiti se slikopričama o stvaranju / prvim ljudima te slaganje dijelova priče u pravilan niz (na predložak ili bez predloška)
- igrati igru u kojoj učenik magnetima „peca“ osnovne likove priče na slikama i smješta ih u rajski vrt (slikovni prikaz)
- upotrebljavati fotografije prirode i Božjih stvorenja na kojim se mogu vidjeti nesvakidašnje prirodne ljepote (primjerice, vulkani, gejziri, oluja) i imenovati ih
- ishod PP SKA KV B.2.1. u uskoj je povezanosti s ishodom PP SKA KV A.1.2.

B. Riječ Božja i nauk Crkve

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV B.2.2. Učenik prepoznaje Boga kao dobrog Oca koji ljubi i oprašta pogreške.	– prepoznaje primjere sretnih i tužnih događaja iz vlastitog iskustva– prepoznaje primjere dobrih ponašanja te ponašanja koja to nisu i njihove posljedice na druge– prepoznaje pojam oprostjenja u jednostavnim igrama– prepoznaje situacije kad se upotrebljava (riječ, slika, gesta) <i>oprosti</i> u njegovoj bližjoj okolini– prepoznaje geste i slikovne simbole kojima može reći <i>oprosti</i>– prepoznaje Boga Oca koji oprašta pogreške na temelju biblijskih priča	– pokazuje geste i slikovne simbole kojima može reći <i>oprosti</i>

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- sretni i tužni događaji u životu
- primjeri dobrih i loših ponašanja te njihove posljedice na druge
- Bog je dobri Otac (prispodoba o Milosrdnom Ocu (Lk 15, 11 – 32).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- koristiti se slikovnim prikazima lijepih i tužnih događaja iz učenikove okoline
- koristiti se slikovnim prikazima/fotografijama primjera lijepih i manje lijepih događaja u učenikovoj bližjoj okolini (primjerice, slavlja, rođendani, igra, udaranje, štipanje, vikanje) kojima pridružujemo slikovne simbole emocija koje povezujemo s njima
- koristiti se slikovnim prikazima kojima približavamo ponašanja i posljedice koje to ponašanje ima na druge u njegovoj okolini (primjerice, igra – sretan; pomoć drugomu – sretan; vikati na nekoga – preplašen; udarati nekoga – boli/tužan)
- koristiti se pričama za učenje socijalnih vještina kojima ukazujemo na potrebu traženja oprosta i pomirenja (slikama, gestama, riječima) da bismo se osjećali bolje te za ponašanja koja nisu prihvatljiva nudimo primjerena zamjenska ponašanja
- provoditi situacijsko učenje primjerenih načina ponašanja da bi učenik mogao primijeniti naučeno
- koristiti se slikovnim primjerima kad i kako reći *oprosti* i isticati ih u učionici da bi se učenika moglo po potrebi na njih podsjetiti
- koristiti se jednostavnim biblijskim slikopričama kojima se učeniku prenosi poruka da je Bog Otac koji oprašta pogreške
- ishod se nadovezuje na ishod PP SKA KV B.1.1. i proširuje u ishodu PP SKA KV B.3.2.

B. Riječ Božja i nauk Crkve

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV B.2.3. Učenik prepoznaje Isusa kao Sina Božjeg i Spasitelja.	– prepoznaje biblijske događaje koji govore o Isusovu rođenju– prepoznaje Isusov odnos prema Bogu kao odnos oca i sina– prepoznaje Isusa kao spasitelja u biblijskim tekstovima koji govore o Isusovoj mucij, smrti i uskrsnuću– prepoznaje Isusa kao onog koji čini dobro i pomaže ljudima na temelju novozavjetnih tekstova	– prepoznaje Isusov odnos prema Bogu kao odnos oca i sina

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- Isusovo rođenje
- Isusova muka, smrt i uskrsnuće
- Isusova čuda i primjeri pomaganja u novozavjetnim tekstovima.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- koristiti se pojednostavljenim biblijskim slikopričama kojima učenik prati tijekom događaja te ispravnim redoslijedom slaže i prepričava tekst ili pokazuje slike osoba na koje se tekst odnosi
- koristi se slikovnim aplikacijama za prepoznavanje likova i tijeka biblijskih priča
- poticati stvaralačko izražavanje (primjerice, likovno: izrada ključnih motiva i simbola pojedinih biblijskih događaja); izraditi plakat sa slikovnim simbolima dana Velikog tjedna
- povezivati slikovne simbole dana Velikog tjedna s biblijskim događajima Velikog tjedna.

C. Kršćanska ljubav na djelu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV C.2.1. Učenik na temelju Isusova ponašanja prepoznaje primjere dobrog ponašanja u svojoj okolini.	– prepoznaje Isusa koji govori lijepu riječ– prepoznaje Isusa kao onog koji čini dobro i pomaže ljudima– prepoznaje primjere međusobnog pomaganja u svojoj okolini– upoznaje primjere ponašanja prema zlatnom pravilu	– prepoznaje neke od primjera međusobnog pomaganja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- zlatno pravilo
- primjeri međusobnog pomaganja.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- slagati priče o načinima Isusova ponašanja prema drugima po predlošku
- pridruživati slikovne prikaze ponašanja koja učenik povezuje s Isusom konkretno (lutki Isusa) a da su spomenuta u obrađenoj priči
- igrati igre (primjerice, igre sparivanja) koje sadržavaju slikovni prikaz ponašanja i njegovih posljedica
- služiti se pričama za usvajanje socijalnih vještina koje upućuju na način ponašanja prema drugima (primjerice, primjer dijeljenja nečega, strpljivosti, uvažavanja potreba)
- provoditi situacijsko učenje (uvježbavanje) ophođenja s drugima po primjeru Isusova načina ophođenja s drugim ljudima
- ishod se nastavlja na ishod PP SKA KV C.1.1. i nadograđuje u ishodu PP SKA KV C.3.1.

D. Crkva i vjerska praksa

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV D.2.1. Učenik prepoznaje molitvu kao razgovor s Bogom i Marijom, Isusovom i našom majkom.	– ponavlja osnovne molitve – prepoznaje pojam molitve u molitvenom izražavanju – povezuje molitvu kao način razgovora s Isusom i Marijom – prepoznaje molitvu <i>Zdravomarija</i> – prati pokretima/ pjeva marijanske pjesme – prepoznaje mjesec svibanj kao mjesec kad se posebno moli Mariji	– prepoznaje molitvu kao način razgovora s Isusom i Marijom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- molitva je razgovor s Bogom, Isusom i Marijom
- molitve po izboru vjeroučitelja
- molitva *Zdravomarija*
- svibanj – Marijin mjesec
- Majčin dan.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prilagoditi molitveno okruženje u učionici da bi na sebi odgovarajući način učenici sudjelovali i doživjeti molitvu
- koristiti se slikama/konkretima/simbolima u slikama (Isusa, Marije) za vrijeme molitve
- služiti se primjerima zajedničke molitve, približiti sadržaj (slikama, fotografijama, riječima) onog za što se moli (uvijek nešto blisko učenikovim situacijama)
- upotrebljavati jednostavne slikovne prikaze molitava sukladno individualnim potrebama učenika
- upotrebljavati slikovne materijale koji Mariju povezuju s obilježjima dobrih majki (brine se, štiti, čuva i sl.)
- koristiti se slikovnim pričama kojima učeniku približavamo Mariju kao majku koja ga štiti i čuva
- molitvu *Zdravomarija* i marijanske pjesme približiti učenicima pokretima i slikovnim prikazima
- poticati stvaralačko izražavanje na temu *Marija, naša majka*
- na slikovnom kalendaru blagdana po mjesecima istaknuti svibanj kao Marijin mjesec
- ishod se proširuje u odnosu na ishod PP SKA KV D.1.1. i nadograđuje u ishodu PP SKA KV D.3.1.

D. Crkva i vjerska praksa

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV D.2.2. Učenik prepoznaje crkvu kao mjesto susreta u slavljinama i blagdanima.	– prepoznaje temeljna obilježja unutrašnjosti crkvenog prostora– prepoznaje načine ponašanja u crkvenom prostoru– primjenjuje prikladne načine ponašanja u crkvenom prostoru– povezuje crkvu kao mjesto gdje se moli Bogu/Isusu/Mariji– povezuje crkvu kao mjesto gdje se obilježavaju blagdani– prepoznaje osnovne dijelove liturgijske godine– navodi temeljne službe i poslanja vjernika u Crkvi– prepoznaje Crkvu kao zajednicu vjernika koji se okupljaju u crkvi– prepoznaje tijek sakramenta krštenja	– povezuje crkvu kao mjesto molitve i obilježavanja blagdana

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- temeljna obilježja crkvene unutrašnjosti (oltar, svetište, prostor za narod)
- ponašanje u crkvenom prostoru
- crkveni blagdani i slavlja u liturgijskoj godini (primjerice, Dani kruha i zahvalnosti za plodove zemlje, došašće, Sveti Nikola, Božić, korizma, Uskrs te blagdani koji se obilježavaju u učenikovu okruženju)
- Crkva – zajednica vjernika
- službe u Crkvi
- sakrament krštenja.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- izraditi maketu crkve od različitih materijala (primjerice, Legove kocke, plastelin, krep-traka, kartonske kutije)
- oblikovati kockicama izgled crkve na predlošku ili bez njega
- koristiti se pričama za usvajanje socijalnih vještina ili jednostavnim slikovnim prikazima za upoznavanje učenika s načinima ponašanja u crkvi te namjeni crkvenog prostora
- posjetiti obližnju crkvu, posebno u liturgijsko vrijeme (izvanučionična nastava)
- organizirati prisustvovanje svetim misama, razgledavanje jaslca, posjet Kristovu grobu i sl. u obližnjoj crkvi (izvanučionična nastava)
- izraditi simbole i motive različitim tehnikama likovnog izražavanja za pojedine blagdane i slavlja koja se obilježavaju u učenikovo sredini
- upotrebljavati jednostavne slikopriče da se učenicima približi vjernike koji idu u crkvu kao veliku obitelj koja zajedno moli (Crkva) i obilježava blagdane
- demonstrirati čin krštenja koristeći se izvornom stvarnošću (lutka, bijela haljina, svijeća, voda i sl.)
- pridruživati slikovne simbole konkretnim kojima se koristimo za demonstraciju krštenja

- izraditi simbole krštenja različitim načinima likovnog izražavanja
- pridruživati slikovne simbole za krštenje fotografijama učenikova krštenja
- ishod se nastavlja na ishod PP SKA KV D.1.2. i proširuje u ishodu PP SKA KV D.3.2.

D. Crkva i vjerska praksa

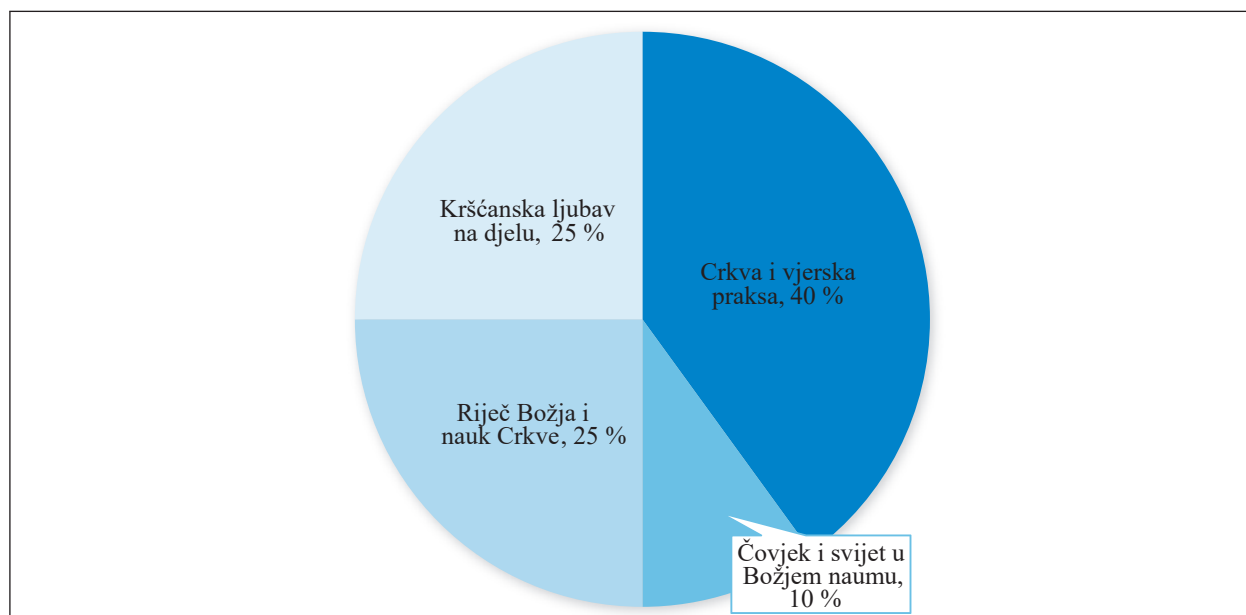
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV D.2.3. Učenik prepoznaje sakrament euharistije kao mjesto susreta s Isusom.	– prepoznaje slikovni raspored bitnih dijelova primanja sakramenta euharistije – navodi osobe koje sudjeluju u primanju sakramenta euharistije – primjenjuje pravila ponašanja u crkvenom prostoru za vrijeme primanja sakramenta	– prepoznaje kako sudjelovati u slavlju sakramenta euharistije

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- red slavljenja sakramenta euharistije
- pravila ponašanja u crkvenom prostoru za vrijeme primanja sakramenta
- osobe koje sudjeluju u slavlju sakramenta euharistije.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- vježbati primanje hostije koja nije blagoslovljena u prostoru škole
- redovito odlaziti u crkvu da se učenici naviknu na prostor u kojem će primiti sakrament (izvanučionična nastava)
- vježbati primanje hostije koja nije blagoslovljena unutar crkvenog prostora te susret s osobama koje će sudjelovati u tom događaju (izvanučionična nastava)
- upotrebljavati vizualni raspored s prikazom tijeka slavlja sakramenta euharistije; prilagoditi prostor i vrijeme trajanja slavlja sakramenta euharistije
- ishod je povezan sa slavljem sakramenta prve pričesti i treba ga ostvariti u godini u kojoj učenik pristupa sakramentu
- ishod je ostvariv u povezanosti sa ishodom PP SKA KV D.2.1.

2. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Katolički vjeronauk u dobnoj skupini od 11. do 15. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 16. do 21. godine

A. Čovjek i svijet u Božjem naumu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV A.3.1. Učenik razvija dobre međuljudske odnose i osjećaj solidarnosti u svojem okružju.	– razlikuje dobra ponašanja od onih koja to nisu u svojoj okolini– prepoznaje učionicu za vjeronauk kao mjesto dobrih i pozitivnih odnosa– imenuje pravila koja omogućuju dobre odnose u njegovoj okolini– prihvaća druge u njihovim različitostima i potrebama– primjenjuje geste lijepog ponašanja u svojem okružju– sudjeluje u humanitarnim akcijama na školskoj razini	– prepoznaje nekoliko pravila koja omogućuju dobre odnose u njegovoj okolini

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- zajedno molimo, radimo i družimo se
- pravila dobrog ponašanja u odnosu s drugima
- prepoznajem i uvažavam potrebe drugih
- pomažemo jedni drugima
- solidarnost na djelu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- razvrstati slikovne prikaze u kategorije *dobri odnosi / nisu dobri odnosi*
- voditi razgovor služeći se slikovnim prikazima / fotografijama za opisivanje načina brige o članovima obitelji, prijateljima, potrebitima (starijima, nemoćnima, siromašnima)
- upotrebljavati priče za učenje socijalnih vještina kojima se potiče pomaganje drugima (primjerice, pomoć članovima obitelji i vjeronaučne zajednice)
- poučavati dobre postupke u jednostavnim *igramama uloga* u svakodnevnim situacijama u kojima se potiče činjenje dobrih djela drugima (primjerice, otvaranje vrata, nošenje stvari, strpljivo čekanje u redu iza prijatelja, pospremanje za sobom, molitva za prijatelja, dijeljenje stvari)
- izraditi plakate sa slikovnim prikazima / fotografijama različitih zajednica (obitelj, skupina) kojima učenik pridružuje slikovne simbole mogućih aktivnosti (primjerice, pospremiti stol iza obroka, pospremiti igračke, biti tiho kad nekom smeta, obrisati školsku ploču)
- izraditi plakate sa slikovnim prikazima načina kako graditi dobre odnose u svojoj skupini i postavljanje na vidno mjesto (*Na putu dobrih odnosa*, primjerice, pospremam svoje radno mjesto, dijelim svoje igračke, igram se s drugima, slušam druge, govorim tiho)
- ishod se nastavlja na ishode PP SKA KV A.1.1. i PP SKA KV A.2.1.

A. Čovjek i svijet u Božjem naumu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV A.3.2. Učenik prepoznaje odgovorno ponašanje prema sebi, drugima i okolišu.	– prepoznaje načine odgovornog ponašanja za svoje zdravlje i zdravlje drugih– prepoznaje načine brige o okružju u kojem živi i boravi– primjenjuje neke od načina brige o okružju u kojem živi– prepoznaje svetca koji se posebno brine o okolišu i životinjama– prepoznaje načine brige o drugima	– prepoznaje nekoliko načina brige o okružju u kojem živi i boravi

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- ja u Božjem svijetu
- briga o čudesnom Božjem svijetu
- brinem se o sebi i svojem zdravlju
- brinem se o svojem okolišu
- sveti Franjo – zaštitnik životinja, okoliša, ekologa.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- demonstracijski poučavati aktivnosti u svakodnevnim situacijama u kojima se potiče redovito održavanje osobne higijene (primjerice, pranje ruku, brisanje nosa)
- poučavati pravilnoj prehrani služeći se slikovnim materijalom na temu *dobar / nije dobar* izbor hrane
- upotrebljavati slikovnice/priče u slikama koje prikazuju brigu o svojem okolišu
- koristiti se sadržajno prilagođenim pričama o svetom Franji koju učenici prate, redosljedom slažu slike s tekstom, pokazuju imenovano, odgovaraju na jednostavna pitanja o pročitanom uz primjerenu vrstu i razinu podrške
- izraditi plakat o omiljenim životinjama (primjerice, kućnim ljubimcima) kojima učenik pridružuje slikovne prikaze načina brige o njima (primjerice hraniti, izvoditi van, maziti, igrati se)
- razvrstavati otpad u odgovarajuće spremnike (papir, plastika, staklo, miješani otpad) uz slikovni prikaz
- provoditi akciju čišćenja školskog okoliša
- sudjelovati u humanitarnim projektima na školskoj razini
- saditi biljke i brinuti o njima (primjerice, za Svetu Luciju sadnja pšenice i briga o njoj)
- upotrebljavati jednostavne priče u slikama kojima učenik konkretne aktivnosti čuvanja i brige o prirodi oko sebe povezuje kao svoj način očuvanja Božjega stvorenog svijeta
- ishod se nastavlja na ishode PP SKA KV A.1.2. i PP SKA KV B.2.1.

B. Riječ Božja i nauk Crkve

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV B.3.1. Učenik prepoznaje Božju brigu o čovjeku u primjerima starozavjetnih osoba.	– imenuje najvažnije osobe iz starozavjetnih biblijskih pripovijesti– pokazuje tijek biblijskih događaja ispravnim redoslijedom– prepoznaje najvažnije događaje iz odabranih starozavjetnih biblijskih pripovijesti– prepoznaje dobro ponašanje kod biblijskih likova– u biblijskim pripovijestima prepoznaje ponašanja koja pokazuju Božju brigu– na primjeru biblijskih osoba prepoznaje Boga kao onog koji se brine o ljudima	– prepoznaje neke biblijske osobe iz odabranih biblijskih pripovijesti

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– starozavjetne biblijske pripovijesti (*Stvaranje svijeta, Edenski vrt, Noa, Abraham, Jona, David i Golijat* i sl.).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- upotrebljavati izvornu stvarnost (lutke likova, ključne predmete koji se spominju u izabranoj pripovijesti) i prepričavati biblijske priče jednostavnim, kratkim rečenicama uz slikovnu podršku
- upotrebljavati priče u slikama (broj i format slika ovisi o svakom učeniku) da bi učenik povezao različite životne situacije biblijskih likova s Božjom brigom o čovjeku te ih slagati pravilnim slijedom
- koristiti se slikovnim aplikacijama za prepoznavanje likova i tijeka biblijskih priča
- koristiti se slikovnim pričama s jasno naglašenom porukom koju primjenjujemo na svakodnevne situacije iz života učenika
- izraditi ključne motive biblijske pripovijesti po izboru (primjerice, Noa – brod, Abraham – zvijezde, Mojsije – štap)
- ishod se nastavlja na ishod PP SKA KV B.2.1.

B. Riječ Božja i nauk Crkve

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV B.3.2. Učenik prepoznaje Boga kao dobrog Oca koji čovjeku daje pravila za život.	– prepoznaje Boga kao dobrog Oca koji voli, čuva i brine se o svim ljudima– prepoznaje temeljne dijelove biblijske pripovijesti o Mojsiju– prepoznaje Boga kao onog koji daje upute za život– upoznaje Božje upute kako dobro živjeti	– prepoznaje Boga kao onog koji daje upute za život

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- biblijski događaji o Mojsiju, Izlazak, savez s Bogom
- *Dekalog* – deset uputa/pravila za bolji život.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- koristiti se izvornom stvarnošću (lutkama likova, ključnim predmetima koji se spominju u izabranoj pripovijesti) i prepričati ih jednostavnim, kratkim rečenicama uz slikovnu podršku
- koristiti se porukama tekstova o izlasku iz ropstva, prolasku kroz pustinju, sinajskom savezu koji se prikazuje u obliku jednostavnih slikovnih aplikacija i sadržavaju najosnovnije pojmove
- igrati sparivanje slika za usvajanje osnovnih pojmova
- koristiti se slikovnim pričama s jasno naglašenom porukom koja se primjenjuje na svakodnevne situacije iz učenikova života i naglašava se važnost Božjih pravila za čovjeka
- izraditi plakat s pravilima ponašanja koje od učenika zahtijevaju različite zajednice (obitelj, škola) i uputa/pravila koje daje Bog
- ishod se ostvaruje u uskoj povezanosti s ishodom PP SKA KV C.3.1.

B. Riječ Božja i nauk Crkve

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV B.3.3. Učenik prepoznaje Isusa kao dobrog učitelja koji donosi radostnu vijest spasenja svim ljudima.	– prepoznaje osnovne dijelove biblijskih tekstova o Isusovu rođenju i poklonu mudraca – prepoznaje Isusa kao dobrog učitelja na temelju odabranih biblijskih tekstova – prepoznaje biblijske tekstove koji govore o Isusu koji okuplja i poučava svoje učenike – povezuje pojmove apostol i učenik – prepoznaje biblijske događaje Velikog tjedna: Kristova posljednja večera, muka, smrt i uskrsnuće – prepoznaje povezanost božićnih/uskrasnih običaja i biblijskih događaja	– prepoznaje Isusa kao učitelja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- Isusovo začecje, rođenje i poklon mudraca
- Isus poučava svoje učenike
- Isus među učiteljima
- događaji Velikoga tjedna i Uskrsa
- *Milosrdni Samaritanac* (Lk 10, 29 – 36).

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- koristiti se slikovnicama/slikopričama ili isječcima iz animiranog filma koji prikazuju odabrane događaje i koji su sadržajno prilagođeni učeniku
 - koristiti se slikovnim aplikacijama za prepoznavanje likova i tijeka biblijske priče
 - iznositi doživljaje o biblijskom tekstu likovnim izražavanjem (modeliranjem važnih motiva pojedinoga biblijskog događaja)
 - izraditi slikovni grafikoni na hamer-papiru sa slijedom biblijskih događaja koji se ponavljaju kratkim rečenicama
 - igrati sparivanje sa slikovnim prikazima važnih osoba iz biblijskih događaja
 - koristiti se porukama tekstova koje se prikazuju u obliku jednostavnih slikovnih aplikacija i sadržavaju najosnovnije pojmove
 - ishod se ostvaruje u povezanosti s ishodima PP SKA KV B.2.2.
-

C. Kršćanska ljubav na djelu

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV C.3.1. Učenik povezuje Božja pravila s konkretnim životnim situacijama.	– prepoznaje Božja pravila koja govore o odnosu s Bogom– prepoznaje Božja pravila koja govore o odnosu s drugima– primjenjuje Božja pravila u životu– povezuje poštovanje i kršenje Božjih pravila s primjerima iz života	– primjenjuje neka Božja pravila u svojoj okolini

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- Božja pravila za dobar život
 - *Dekalog* u svakidašnjim situacijama.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prezentirati Božje upute ili pravila za život pomoću slikovnih simbola i slikovnih prikaza situacija koje se odnose na poštovanje Božjih pravila ne očekujući da ih učenik reproducira
 - služiti se pričama u slikama koje prilagođuju Božja pravila svakodnevnoj situaciji učenika (primjerice, druga Božja zapovijed / prilagodba – govorim lijepo riječi; treća Božja zapovijed / prilagodba – Molim se; četvrta Božja zapovijed / prilagodba – slušam i pomažem roditeljima; peta Božja zapovijed / prilagodba – čuvam svoje zdravlje i zdravlje drugog; sedma Božja zapovijed / prilagodba – imam svoje stvari, ne uzimam tuđe i sl.)
 - izraditi slikovne prikaze Božjih pravila i onih koji to nisu te ih izdvajati u kategorije *pravila za život – DA* ili *pravila za život – NE*
 - igrati igru s karticama (zeleno/crveno ili osjećajnici) poštovanja i nepoštovanja Božjih pravila
 - izraditi semafor na koji se slažu slikovni primjeri poštovanja i kršenja Božjih pravila
 - koristiti se pričama za usvajanje socijalnih vještina kao pomoći u primjeni Božjih pravila u životu, a oblikovati ih prema učenikovim mogućnostima i ponavljati ih prema potrebi
 - situacijski uvježbavati načine poštovanja Božjih pravila za život
 - ishod se ostvaruje u povezanosti s ishodom PP SKV B.3.2.
-

D. Crkva i vjerska praksa

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV D.3.1. Učenik prepoznaje temeljne odrednice kršćanske molitve.	– ponavlja osnovne molitve – prepoznaje molitvu <i>Očenaš</i> – prepoznaje mjesto, vrijeme i načine molitve – povezuje molitvu i pobožnosti s Bogom, Isusom i Marijom – prepoznaje svetu misu kao način molitve vjernika u crkvi – molitvenim izražavanjem pokazuje ljubav prema Bogu	– molitveno se izražava na sebi odgovarajući način
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:		
– osnovne molitve – molitva <i>Očenaš</i> – mjesto, vrijeme i načini molitve – u molitvi i pobožnostima susrećem se s Bogom/Marijom/Isusom – nedjeljom idem na svetu misu – vjeronaučne i crkvene pjesme.		
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:		
– molitveno se izražavati u prikladnom molitvenom ozračju na učeniku odgovarajući način; učenik ponavlja već naučene molitve služeći se slikovnim prikazom – upoznati molitvu <i>Očenaš</i> slikom, pjesmom i jednostavnim pokretima – upotrebljavajući slikovne prikaze i/ili fotografije, upoznajemo učenika s pojmovima <i>zajednička molitva</i> (molimo zajedno) i <i>osobna molitva</i> (molim sam) te načinima molitve (molitva gestama, sličicama, riječima, plesom, pokretima, mislima i sl.) – koristeći se vizualnim rasporedom, upoznajemo učenika s vremenom za molitvu (primjerice, prije ručka, na satu vjeronauka, navečer) – učenik se likovno izražava na temu pobožnosti krunice (primjerice, izrada krunice prema predlošku od plastelina, glinamola, perlica) – pratiti pjesme koje odgovaraju liturgijskom vremenu u slikovnom prikazu, djelomično ih reproducirati ili pjevati (ovisi o učenikovim mogućnostima) – posjetiti crkvu (na izvanučioničnoj nastavi) – ishod se ostvaruje u povezanosti s ishodima PP SKA KV D.1.1. i PP SKA KV D.2.1.		

D. Crkva i vjerska praksa

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV D.3.2. Učenik prepoznaje načine obilježavanja crkvenih blagdana i slavlja.	– prepoznaje simbole blagdana i slavlja koji se obilježavaju u njegovu okružju – prepoznaje kršćanske običaje koji se obilježavaju u njegovu okružju – povezuje kršćanske običaje s crkvenim blagdanima i slavljima – sudjeluje u obilježavanju blagdana i slavlja u svojem okružju	– sudjeluje u obilježavanju blagdana i slavlja u svojem okružju

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- crkveni blagdani i slavlja (primjerice, Dani kruha i zahvalnosti, došašće, Sveti Nikola, Sveta Lucija, Badnjak, Božić, korizma, dani Velikog tjedna, Uskrs, Pedesetnica)
 - adventski i božićni kršćanski simboli (primjerice, adventski vijenac, božićno svjetlo, jaslice)
 - korizmeni i uskrsni kršćanski simboli (primjerice, maslinova grana, križ, uskrsna svijeća)
 - kršćanski običaji slavljenja crkvenih blagdana.
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- organizirati odlaske u najbližu župnu crkvu, posebno u liturgijskom vremenu Božića i Uskrsa (izvanučionična nastava)
 - upotrijebiti jednostavne priče u slikama koje prepričavaju tijekom biblijskog događaja (ako je riječ o Božiću/Uskrsu) ili priču koja govori o životu pojedinog svetca na kojeg se blagdan odnosi
 - upotrijebiti konkretne predmete: adventski vijenac, jaslice, bor, kuglice, svjetiljke (božićni motivi) ili maslinova grančica, križ, pisanica (uskrsni motivi) koje učenik povezuje s njihovim slikovnim prikazima
 - obilježavati blagdane provodeći običaje u školi (primjerice, za Dane kruha i zahvalnosti za plodove zemlje izraditi kruh u školskoj kuhinji; za Svetu Luciju posijati pšenicu i o njoj se brinuti; za Svetog Nikolu izraditi čizmice; za Božić izraditi jaslice i ukrase za bor te zajedničko ukrašavati bor u školi; za Uskrs izraditi pisanice)
 - ishod se povezuje u usvojenosti s ishodima PP SKA KV D.1.2. i PP SKA KV D.2.2.
-

D. Crkva i vjerska praksa

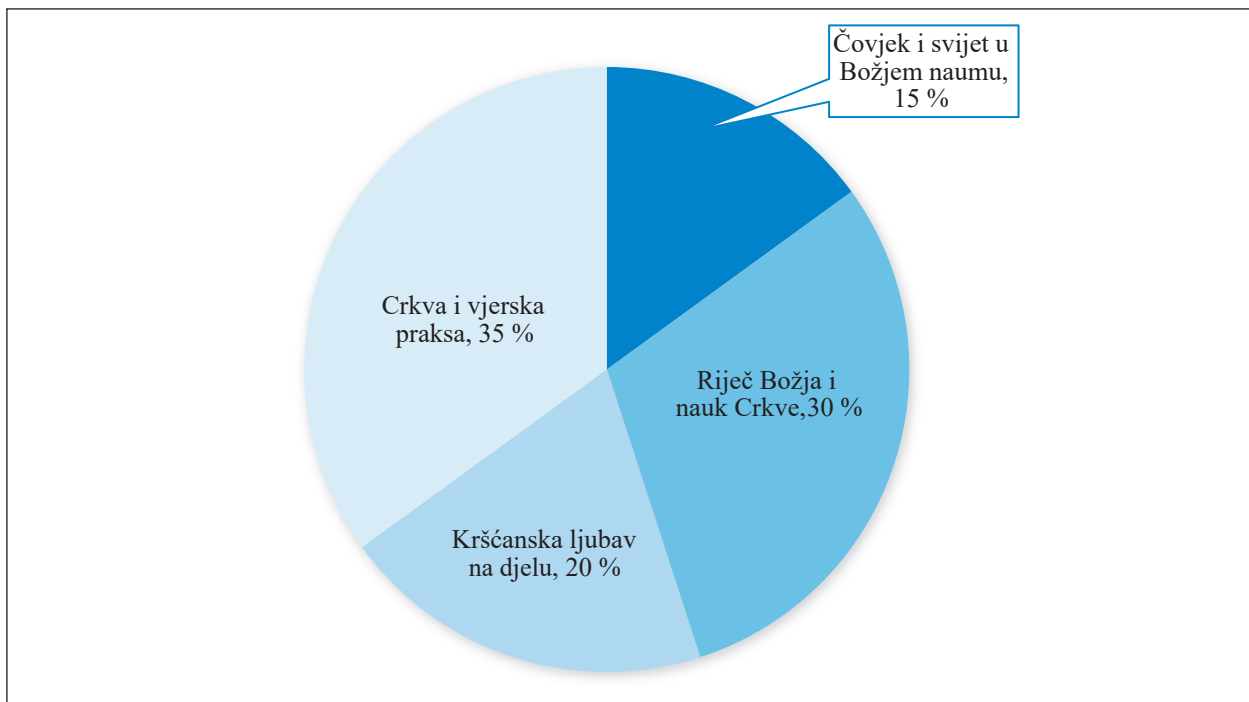
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA KV D.3.3. Učenik prepoznaje sakrament potvrde kao mjesto susreta s Bogom.	– prepoznaje slikovni raspored važnih dijelova primanja sakramenta potvrde– prepoznaje koje osobe sudjeluju u primanju sakramenta potvrde– primjenjuje pravila ponašanja u crkvenom prostoru za vrijeme primanja sakramenta potvrde	– prepoznaje koje osobe sudjeluju u primanju sakramenta potvrde

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- pravila ponašanja u crkvenom prostoru za vrijeme primanja sakramenta potvrde
 - red slavljenja sakramenta potvrde
 - osobe koje sudjeluju u primanju sakramenta potvrde (kum, svećenik, biskup, vjernici).
-

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- vježbati primanje sakramenta potvrde u prostoru škole
 - redovito odlaziti u crkvu da bi se učenici navikli na prostor u kojem će primiti sakrament potvrde (izvanučionična nastava)
 - vježbati primanje sakramenta potvrde unutar crkvenog prostora te organizirati susret s osobama koje će sudjelovati na tom događaju (izvanučionična nastava)
 - upotrebljavati vizualni raspored s prikazom tijeka slavlja sakramenta potvrde
 - prilagoditi prostor i vrijeme trajanja slavlja sakramenta potvrde pazeći da učenik ne bude u senzorno preopterećujućim situacijama, izložen gužvi, buci, različitim mirisima i mnogim podražajima da ne bi došlo do senzornog preplavlivanja i eskalacije nepoželjnog ponašanja
 - ishod je povezan sa slavljem sakramenta potvrde i treba ga ostvariti u godini u kojoj učenik pristupa sakramentu.
-

3. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Katolički vjeronauk u dobnoj skupini od 16. do 21. godine

E. POVEZANOST S DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Katolički vjeronauk svoju posebnost prema drugim školskim predmetima pokazuje time što religiozne činjenice, koje su dio ukupne kulture, čita svojim religioznim jezikom. Imajući u vidu neprijeporan utjecaj religije, osobito kršćanstva, na razvoj opće i nacionalne kulture te općenito na život pojedinca i zajednice, očito je da su vjeronaučni sadržaji povezani gotovo sa svim područjima znanja. Interdisciplinarna isprepletenost i povezanost Katoličkog vjeronauka s drugim odgojno-obrazovnim područjima, međupredmetnim temama i ostalim nastavnim predmetima omogućuje promicanje temeljnih kompetencija i vrijednosti kurikula, pridonosi cjelovitom odgoju učenika i razvoju njegovih generičkih i drugih kompetencija, osobito njegove osobne izgradnje i razvoja, njegove individualne i društvene odgovornosti te građanskih kompetencija i daje vlastiti prilog motivaciji i aktivnoj suradnji.

Međupredmetna povezanost

Socijalne vještine

- Povezanost Katoličkog vjeronauka i nastavnog predmeta Socijalne vještine ostvaruje se u mnogim temama: rad na vlastitom iskustvu, na razumijevanju iskustva drugih i svijeta, odgovornosti prema sebi, drugima i stvorenom svijetu (okoliš) i sl. Područje povezanosti odnosi se i na poštovanje drugog, važnost pravila dobrog ponašanja u obitelji i razredu, važnost zajednice za život pojedinca općenito, što je sastavni dio kurikula Katoličkoga vjeronauka.

Likovna i glazbena kultura

U Katoličkom vjeronauku važno je stvaralačko likovno izražavanje, posebno u biblijskim temama. Povezanost s Likovnom kulturom očituje se u upoznavanju kršćanskih motiva u obilježavanju blagdana i utjecaju kršćanstva na hrvatsko društvo i na hrvatsku kulturu općenito.

Povezanost Glazbene kulture i Katoličkog vjeronauka ostvaruje se u pjesmi kao načinu kojim učenik izražava svoju ljubav prema Bogu i stvorenjima. Učenici će slušati i pjevati hrvatske adventske i božićne pjesme te brojne duhovne pjesme u svim godištim vjeronaučne nastave te se tako ostvaruje povezanost s ishodima u nastavnom predmetu Glazbena kultura.

Jezik i komunikacija

U nastavi će se učenik služiti jezikom kao sredstvom komunikacije i interakcije upotrebljavajući govor na individualnoj i društvenoj razini. Učenik uči kao slušatelj i kao govornik. Katolički vjeronauk koristi se različitim oblicima asistivne tehnologije da bi mogao prenijeti svoj sadržaj, a time razvija jezične i komunikacijske vještine učenika.

Osnove engleskog jezika

Povezanost s Katoličkim vjeronaukom ostvaruje se na području kulture, blagdana i običaja zemalja engleskoga govornog područja u kojima se može prepoznati utjecaj kršćanstva.

Tjelesna i zdravstvena kultura

Korelacija je ostvariva u temama kao što su zdravlje, pitanja o trudu, zalaganju, pobjedi, porazu, natjecanju, sudjelovanju, poštovanju protivnika i sl.

Vještine svakodnevnog života

Razvoj vještina svakodnevnog života osigurava pristup različitim okolinama i iskustvima te povećava kvalitetu života osobe. Katolički vjeronauk u svojem sadržaju ima najviše dodirnih točaka u području život i sudjelovanje u zajednici te u temama o razvijanju osjećaja odgovornosti, stvaranja pozitivne slike o sebi i pozitivnog odnosa prema domaćinskim poslovima.

Izobrazba u obavljanju poslova

U predmetu se osvješćuje dobrobit praktičnog rada za svakodnevni život i njeguju se vrijednosti kulture rada. Učenik je potaknut na aktivno i odgovorno sudjelovanje u poslovima koje svakodnevno uočava u prirodnom okružju uže i šire društvene zajednice. U skladu s time Katolički vjeronauk koristi se učenikovim postignućima i razvija ih u prilagodbi i prenošenju vlastitih religioznih sadržaja.

Povezanost s međupredmetnim temama

Osobni i socijalni razvoj

U promicanju duhovne, moralne, religiozne i društvene dimenzije uočava se snažna povezanost s međupredmetnom temom Osobni i socijalni razvoj koja potiče cjelovit razvoj djece i mladih, tj. potiče razvoj svih dimenzija važnih za cjelovit i skladan razvoj djeteta i mlade osobe. Tematski se ciljevi posebno ostvaruju u ishodima iz A područja Katoličkog vjeronauka: važnost zajedništva, različitost među ljudima, važnost prihvaćanja različitosti i sl.

Gradanski odgoj i obrazovanje

U promišljanju o važnosti izgradnje odgovornosti za zajednički život, o značenju, važnostima i utjecaju moralnih načela i normi te ostalih vrsta pravila koja utječu na kvalitetu života pojedinca i zajednice, ogleđa se povezanost Katoličkog vjeronauka s Gradanskim odgojem i obrazovanjem. Očekivanja Gradanskoga odgoja i obrazovanja osobito se ostvaruju u ishodima Katoličkog vjeronauka i povezani su sa sljedećim temama: vrijednost i uloga učenika, stvaranje kvalitetnih međuljudskih odnosa u svojem okružju, pravila ponašanja u razredu i školi, posljedice kršenja pravila za pojedinca i cijelu zajednicu, odgovornost za vlastito ponašanje, odnos *Dekaloga* i temeljnih ljudskih prava.

Održivi razvoj

Očekivanja Održivoga razvoja osobito se ostvaruju u ishodima Katoličkog vjeronauka u kojima se naglasak stavlja na odgovorno ponašanje prema stvorenom svijetu (ekologija) i konkretne postupke čuvanja okoliša, razvijanja solidarnosti, zahvalnosti i poštovanje tradicije blagdana i slavlja.

Zdravlje

Očekivanja međupredmetne teme Zdravlje u Katoličkom vjeronauku ostvaruju se u temama koje se odnose na važnost brige o svojem zdravlju i zdravlju drugog u govoru o Božjim zapovijedima. Osobito se ostvaruju ishodi područja mentalno i socijalno zdravlje: razlikovanje primjerenoga od neprimjerenog ponašanja, uvažavanje različitosti, izbjegavanje sukoba i načini njihova nenasilnog rješavanja.

Učiti kako učiti

Različiti pristupi poučavanja te aktivne metode učenja unutar Katoličkog vjeronauka omogućuju učenicima postizanje proaktivnog odnosa prema učenju te pridonose njihovoj intrinzičnoj motivaciji i razvijanju različitih strategija učenja. Nastavnim predmetom Katolički vjeronauk ostvaruju se očekivanja ove teme ovisno o oblicima i metodama rada kojima se koriste u nastavi.

Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije

Očekivanja ove međupredmetne teme ostvaruju se korištenjem različitim digitalnim alatima kao pomoći u ostvarivanju ishoda Katoličkog vjeronauka.

Poduzetništvo

Neki od ciljeva međupredmetne teme Poduzetništvo uključuju otvorenost za nove ideje, mogućnosti, razvoj upornosti i stjecanja radnih navika, pozitivan odnos prema radu. Navedeno je sveprisutno u nastavi Katoličkog vjeronauka, posebno u konkretnim projektima kojima se ostvaruje odgojna dimenzija predmeta.

F. UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA

Iskustva učenja

Katolički vjeronauk i nastavni sadržaji vjeronauka u procesu učenja i poučavanja u okviru posebnog programa nastoje temeljno, stupnjevito i sustavno iznijeti i zrealiti nauk Crkve i njezinu teološku sustavnost. Kriterij cjelovitosti katoličke vjere podrazumijeva istinito, vjerodostojno i sustavno prikazivanje istina kršćanske i katoličke vjere koja se usredotočuje na artikuliranje i razvoj središnjih tema. Učenje i poučavanje Katoličkog vjeronauka u školi temelji se na doživljavanju, prepoznavanju i razumijevanju religioznih pojmova i stvarnosti te njihovu implementiranju u svakodnevni život.

Definirani odgojno-obrazovni ishodi nastavnog predmeta Katolički vjeronauk ostvaruju se pomoću raznovrsnih strategija, pristupa i metoda u procesima stvaralačkoga i suradničkog učenja i poučavanja. Katolički vjeronauk ima i svoju odgojno-obrazovnu i metodičku posebnost jer vjeronaučnu nastavu promatra kao dinamičan susret osoba, susret učenika i vjeroučitelja s otajstvom Božje riječi i Božje milosti.

Učitelj na temelju početne procjene izrađuje za svakog učenika individualizirani kurikulum kojim planira ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda nastavnog predmeta Katolički vjeronauk, sadržaje, strategije učenja i poučavanja (metode i oblike rada, nastavna sredstva i pomagala) te vrednovanje postignuća učenika uz povratne informacije. Pritom uvažava njegove jake strane i razrađene strategije podrške kao okosnice izrade svakoga individualiziranog kurikula. Tijekom realizacije individualiziranog kurikula učitelj pruža primjerenu vrstu i razinu podrške učeniku radi postizanja cilja.

Važna je suradnja s roditeljima te njihovo uključivanje u sve faze izrade, provedbe i evaluacije individualiziranog kurikula da bi se znanja i vještine uvježbavali i prakticirali u obiteljskoj sredini.

Učitelj se u planiranju nastave oslanja na već postojeća vjerska znanja i iskustva učenika, uvažava njihove individualne razlike s obzirom na sposobnosti i različite stilove učenja te kulturnu, socijalnu i vjersku sredinu iz koje učenik potječe, kao i zdravlje, dob, interese i njegovu motivaciju.

Učitelj ima slobodu izbora odgovarajućih prilagodbi u osmišljavanju procesa učenja i poučavanja. Izbor prilagodbi proizlazi iz potreba učenika kao aktivnog sudionika u procesu učenja, a ishodi su definirani tako da učitelj odlučuje o redosljedu poučavanja i o vremenu potrebnom za njihovo ostvarivanje, uvježbavanje i ponavljanje. Učitelj samostalno stvara i izabire materijale i prilagođuje ih učenicima u dobnoj skupini koju poučava.

Tijekom nastavnoga procesa učenike je važno poticati na aktivnosti koje će im omogućiti razumijevanje sadržaja te njihovu primjenu u okolini.

Metode i pristupe u vjeronaučnoj nastavi osmišljava učitelj te kreativno primjenjuje radi poticanja učenikova religioznog iskustva i duhovnog razvoja. Učitelj slijedi i primjenjuje didaktičko-metodičke pristupe za poučavanje učenika s poremećajem iz spektra autizma.

Uloga vjeroučitelja koja proizlazi iz odgojne dimenzije Katoličkog vjeronauka je, osim poticanja učenikova religioznog iskustva i duhovnog razvoja, poticanje i razvoj kompetencija za život, osobito stavljajući naglasak na socioemocionalne vještine. Razvoj ključnih kompetencija kao što su svijest o sebi (prepoznavanje i razumijevanje vlastitih osjećaja, interesa, jakih strana te ostalih važnih osobina), samoregulacija (vještina upravljanja emocijama, motivacijom i vlastitim ponašanjem), socijalna svijest (sagledavanje perspektive druge osobe te razvijanja empatije, prepoznavanje te poštovanje različitosti) socijalne su vještine na koje kurikulum Katoličkog vjeronauka stavlja poseban naglasak. Učenike treba različitim strategijama poučavati primjerenim oblicima ponašanja koja vode većoj samoregulaciji i boljoj primjeni u svakodnevnom životu. Za usvajanje prikladnih oblika ponašanja treba sustavno uvježbavanje vještina, korak po korak, prikladna vrsta i razina podrške, učenje po modelu, poticanje učenika da sami prate i uočavaju svoj napredak i ustrajnost te pohvala, ne samo za ostvareni ishod, već za ustrajnost i napredak u uočenim pozitivnim ponašanjima.

Vjeronaučne metode pri radu s učenicima s poremećajem iz spektra autizma treba pažljivo odabrati te prilagoditi mogućnostima i posebnostima učenika naslanjajući se na njegova prethodna znanja, iskustva i interese. U usvajanju vjerskih pojmova preporučuje se korištenje predmetima iz neposredne stvarnosti, pri čemu se polazi od unaprijed osmišljenog i ciljano usmjerenog promatranja određenog predmeta, a zatim se pojašnjava njegova upotreba i/ili značenje metodama prikladnim učenicima s poremećajem iz spektra autizma. U usvajanju sadržaja polazi se od neposredne stvarnosti preko slikovnog prikaza do značenja i poruke te primjene u svakodnevnim situacijama.

S obzirom na specifičan način učenja učenika s poremećajem iz spektra autizma, način približavanja i usvajanja sadržaja biblijskih tekstova i njihove poruke vodi se zakonitostima u poučavanju učenika s poremećajem iz spektra autizma. Učenicima će se odabrani biblijski tekstovi prilagoditi sadržajno (dužina teksta, jezično-pojmovna struktura rečenice, pažljivi odabir pojmova koji se upotrebljavaju pri obradi teksta, povezanost pojmova s učenikovim interesima, primjenjiv sadržaj u svakodnevnoj situaciji učenika) i vizualno (prikladan format te broj slikovnih prikaza, izgled slikovnog prikaza i sl.) da bi učenici razumjeli poruku teksta te je uz uvježbavanje i primjerenu vrstu i razinu podrške u svakodnevnim situacijama i primijenili.

U procesu usvajanja vjeronaučnih sadržaja važno je naglasiti načelo sistematičnosti i postupnosti (od bližega k daljem te od jednostavnijega k složenijem), načelo primjerenosti (opterećenje sadržajem u mjeri s kojom se može nositi), rad u kraćim vremenskim intervalima s redovitim ponavljanjima i provjerama razumijevanja te čestom izmjenom aktivnosti i mjesta rada radi zadržavanja pažnje i koncentracije, a sve praćeno vizualnom podrškom (slikovni rasporedi i sl.). Nadogradnja nastavnih sadržaja uključuje ponavljanje naučenih sadržaja i povezivanje pojmova s primjerima iz života da bi se njima učenik uspješno koristio u svakodnevnom životu.

Učitelj u ostvarivanju odgojno-obrazovnih ciljeva voditelj je i suradnik učenika. Približavajući religiozni sadržaj, potiče razvoj učenikova religioznog iskustva i njegovu primjenu.

Svi se navedeni ishodi postupno nadograđuju i proširuju s dobnim skupinama, no ako nisu realizirani, nastavlja se rad na njima u sljedećoj dobnoj skupini.

Materijali i izvori

Nastavni materijali Katoličkog vjeronauka usmjereni su na ostvarivanje odgojno-obrazovnih ciljeva definiranih kurikulumom nastavnog predmeta. Polazišni materijali i izvori nastave Katoličkog vjeronauka mogu biti prikazani konkretnim materijalima, prilagođenim slikovnim prikazima i predmetima iz izvorne stvarnosti, jezikom (govor i znakovni jezik) i asistivnom tehnologijom.

U situaciji učenja i poučavanja prilagodbom materijala i uvođenjem različitih pomagala potiče se i poučava primjerena komunikacija. Učenje i poučavanje ostvaruje se pomoću različitih didaktičkih materijala koje učitelj izrađuje uz pomoć i sudjelovanje drugih učitelja i stručnih suradnika.

U nastavnom procesu važno je primjenjivati različite stvaralačke oblike i metode rada s učenicima, kao što su dramatizacija, scenske improvizacije i igre, igrokazi, igre kratkih uloga jer se tako mogu lakše i brže usvojiti poruke vjerskih sadržaja.

Radi korištenja u nastavi i poučavanja u različitim dobnim skupinama i za različite učenike, važno je svakom učitelju omogućiti:

- didaktička pomagala u obliku konkretnih i slikovnih materijala (primjerice, drvene slagalice, različiti primjeri Biblije, lutke biblijskih osoba, makete crkve i sl.)
- različita komunikacijska rješenja potrebna za uspostavljanje komunikacije s učenicima s poremećajem iz spektra autizma te prenošenje vjerskih sadržaja navedenih u predmetnom kurikulumu (primjerice, Grid3).

Okružje

Da bi se stvorili preduvjeti za učenje i poučavanje, okružje učenika prilagođujemo njegovim individualnim potrebama. Prostor učenja i poučavanja najčešće je učionica. Nužno je da ta učionica bude namijenjena samo poučavanju nastavnog predmeta Katolički vjeronauk, opremljena svim potrebnim konkretnim materijalima, didaktičkim sredstvima potrebnim za ostvarivanje navedenog plana i programa. Da bi okružje u kojem se odvija učenje bilo poticajno, važno je omogućiti određene prilagodbe prostora i načina provedbe nastavnih aktivnosti (mjesto za individualni rad, mjesto za suradničke učeničke aktivnosti, mjesto za odmor, mjesto za molitvu i sl.). Zbog načina učenja učenika s poremećajem iz spektra autizma važno je osigurati vizualnu podršku u obliku dnevnih, tjednih, individualnih rasporeda, oznaka u prostoru, smjernica i sl.

Osobitost nastave vjeronauka zahtijeva posebnu prilagodbu okružja, posebno za vrijeme molitvenog izražavanja u školi ili na izvanučioničnoj nastavi (crkvi, posjetima župnoj zajednici i sl.). U takvim uvjetima okružje je višestruko osjetljivo, stoga treba omogućiti prilagodbu prostora učenikovim senzornim potrebama.

Treba omogućiti proširenje učenja i poučavanja Katoličkog vjeronauka:

- na izvanučioničnoj nastavi
- na izvannastavnim aktivnostima
- na izvanškolskim aktivnostima
- na različitim projektima planiranih školskim kurikulumom.

Na taj se način kod učenika razvija i ostvaruje potreba participiranja u vjerskom životu zajednice.

Određeno vrijeme

Posebni kurikulum Katoličkog vjeronauka posebnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma ostvaruje se u trima dobnim skupinama:

- dobna skupina od 7. do 10. godine 35 sati godišnje
- dobna skupina od 11. do 15. godine 35 sati godišnje
- dobna skupina od 16. do 21. godine 35 sati godišnje.

Učitelj sukladno predmetnom kurikulumu Katoličkog vjeronauka planira sate obrade, uvježbavanja, ponavljanja, usustavljivanja i provjeravanja s obzirom na ostvarivanje ishoda i napretka učenika u individualiziranom kurikulumu. Broj sati raspoređuje se prema načelu unutarpredmetne i međupredmetne korelacije i integracije. Tijekom nastavnog sata vrijeme poučavanja strukturira se u manje vremenske intervale s raznolikim oblicima i metodama poučavanja. Način izmjene aktivnosti učeniku se prikazuje vizualnim rasporedom. Važno je učeniku osigurati dovoljno vremena za usvajanje pojedinih ishoda, stoga se vrijeme poučavanja određuje za svakog učenika individualno u skladu s razinom usvojenosti ishoda.

Grupiranje učenika

Nakon obitelji skupina je najmanja zajednica u kojoj se učenika odgaja u vjeri. Rad u skupinama može se ostvariti i u individualnom radu i radu u paru poštujući obilježja učenika s poremećajem iz spektra autizma i njihove individualne potrebe.

Učenici se mogu grupirati s drugim odgojno-obrazovnim skupinama i razredima zbog ostvarivanja izvannastavnih, izvanučioničnih i projektnih aktivnosti na razini škole.

U središtu procesa učenja i poučavanja uvijek treba biti učenik, njegov razvoj i dobrobit, stvaranje pozitivnoga razrednog ozračja, poticanje na međusobno poštovanje i primjerene oblike ponašanja i kulturnog op-hodenja prema drugima te pružanje podrške razvoju odgovornog ponašanja u skladu s kršćanskim vred-notama u svakodnevnom životu.

G. VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Vrednovanje usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda Katoličkog vjeronauka temelji se na cjelovitom pristupu praćenja napredovanja i poticanja individualnog razvoja svakog učenika u skladu sa sposobnostima, interesima i potrebama. Planira se istodobno kad i ishodi na razini aktivnosti. Na temelju toga učitelj osmišljava aktivnosti za njihovo ostvarivanje uvažavajući učenikove mogućnosti i strategije podrške koje su dio individualiziranog kurikula. Osnovna svrha vrednovanja jest unaprjeđivanje učenja i razvoja učenika te osnaživanje njegovih interesa za vjerske sadržaje. Temeljni elementi u učenju i poučavanju vjeronauka usko su povezani s organizacijskim područjima, tematskim sadržajima i ishodima učenja.

Sastavnice vrednovanja u nastavnom predmetu Katolički vjeronauk jesu:

- znanje
- stvaralačko izražavanje
- kultura komunikacije i odnos prema radu.

Znanje podrazumijeva usvajanje, razumijevanje temeljnih činjenica, pojmova, događaja i tekstova na razini zadanih predmetnih područja i definiranih odgojno-obrazovnih ishoda učenja koji odražavaju njihovu slo-ženost na spoznajnom, doživljajnom i funkcionalnom planu.

Stvaralačkim izražavanjem učeniku se omogućuje da u procese učenja i iskazivanja naučenog uključi razli-čite stvaralačke aktivnosti (molitveno, likovno, glazbeno, digitalno, scensko i sl.). Tako se uvažavaju, podr-žavaju i razvijaju različite individualne i socijalne sposobnosti svakog učenika te ujedno potiče interdisci-plinarnost i korelacija s drugim nastavnim predmetima.

Kulturi komunikacije i odnosu prema radu Katolički vjeronauk pridaje posebno mjesto i važnost jer njime, trajno povezujući odgojne i obrazovne ciljeve i ishode učenja, osnažuje odgojnu dimenziju učenja, izražava-nja učenika te njegov odnos prema radu. Budući da odgojna razina na poseban način obuhvaća afektivno doživljavanje, njihova postignuća moguće je povezati s ueničkom spoznajom, znanjem, ponašanjem i dje-lovanjem te ih tako vrednovati. Oni se mogu vrednovati kao integralni dio ueničkih postignuća.

Sve sastavnice vrednovanja jednako su vrijedne pri određivanju opisnog praćenja i opisnog zaključivanja u svim godinama učenja i poučavanja nastavnog predmeta Katolički vjeronauk.

Vrednovanje ueničkih postignuća

Za prikupljanje informacija o uenikovu učenju i njegovim postignućima primjenjuju se različiti pristupi vrednovanju: vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenog, koji se međusobno razlikuju s obzirom na svrhu primjene, interpretaciju i korištenje prikupljenim informacijama.

Vrednovanje za učenje i kao učenje odnose se na oblike formativnog vrednovanja koji teže ueničkoj većoj aktivnosti, motiviranosti, samostalnosti i kreativnosti. Kod učenika s poremećajem iz spektra autizma ovo

vrednovanje predstavlja izrazito osjetljivo područje koje može značajno odrediti njihovu motivaciju, pristup učenju pa čak i voljnost za sudjelovanje u odgojno-obrazovnom procesu.

Vrednovanje za učenje ne rezultira ocjenom, već kvalitativnom povratnom informacijom o procesu učenja i usmjereno je na napredak učenika koji je ostvaren u određenom razdoblju. Osim što treba biti redovita i pravodobna, povratna informacija treba biti dovoljno detaljna i konkretna. U njoj treba istaknuti što je dobro učinjeno i navesti što treba poboljšati te predložiti strategije za napredovanje. Vrednovanje za učenje treba temeljiti na učenikovim jakim stranama te praćenju što učenik radi dobro, kako to radi, ima li neke preferencije u načinima kako radi, koje se vještine, aktivnosti i procesi čine djelotvornima. Vrednovanje za učenje važno je jer predstavlja povratnu informaciju učitelju radi unaprjeđenja procesa poučavanja.

Vrednovanje kao učenje temelji se na metodama samovrednovanja te vršnjačkog vrednovanja. Aktivnim uključivanjem učenika u proces vrednovanja, uz podršku učitelja, potiče se učenike na veću samostalnost u radu. Učeniku je u procesu vrednovanja kao učenja potrebna podrška i redovita provjera razumijevanja uputa. U proces vrednovanja kao učenja može biti uključen učitelj, a prema učenikovim sposobnostima postupno će se smanjivati podrška da bi vrednovanje kao učenje bilo funkcionalno i usmjereno na veću samostalnost učenika.

Vrednovanje naučenog ostvaruje se tijekom cijeloga odgojno-obrazovnog rada te uključuje praćenje učenika u procesu učenja, uočavanje mogućih poteškoća, pružanje potpore u vidu poboljšanja učenja radi boljeg postignuća ishoda učenja.

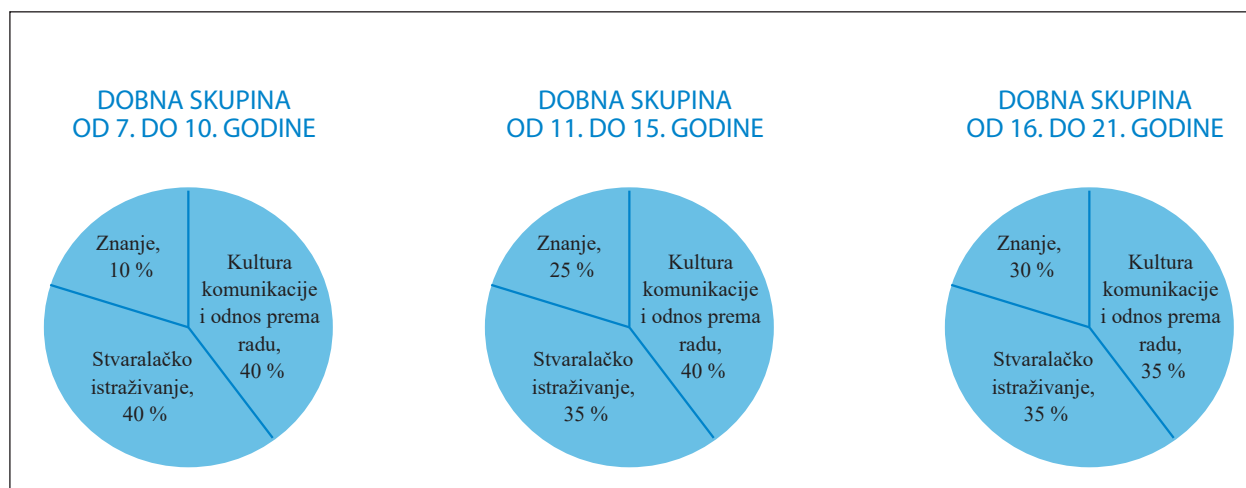
Kriteriji vrednovanja moraju biti transparentni jer se tako postiže zadovoljstvo različitih dionika odgojno-obrazovnog procesa (učenika, roditelja, učitelja).

Vrednovanje naučenog provodi se nakon završetka procesa učenja i poučavanja radi procjenjivanja usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda Katoličkog vjeronauka.

Oblikovanje zaključne ocjene

Zaključna ocjena predmeta izriče se opisnom ocjenom (potpuno usvojeno, većim dijelom usvojeno, djelomično usvojeno, manjim dijelom usvojeno i nije usvojeno).

Zaključna opisna ocjena donosi se na kraju nastavne godine i iskazuje sveukupnu usvojenost ishoda. Učitelju kao smjernica može poslužiti kurikulum definirana srednja razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Srednja razina usvojenosti ne predstavlja izravno školsku opisnu ocjenu, ali predstavlja prosjek usvojenog znanja i vještina potrebnih za srednju zaključnu ocjenu.

4. slika: Sastavnice vrednovanja u nastavnom predmetu Katolički vjeronauk prema dobnim skupinama

POSEBNI KURIKUL NASTAVNOGA PREDMETA

OSNOVE ENGLSKOGA JEZIKA

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

Svrha učenja i poučavanja predmeta

Kurikulom nastavnoga predmeta Osnove engleskoga jezika uče se i poučavaju osnove engleskoga jezika. Svrha njegova poučavanja jest razvoj i stjecanje osnovne komunikacijske jezične kompetencije, funkcionalnih komunikacijskih vještina, pismenosti nužnih za život i rad.

Kurikul ima razvojni karakter, što znači da svaki učenik koji je obuhvaćen programom počinje od najnižih elemenata programa i dostiže razinu u skladu sa svojim individualnim sposobnostima neovisno o ustroju odgojno-obrazovnih skupina.

Ovim se kurikulom nastoji upoznati učenika s usmenim i pisanim osnovama engleskog jezika kojima se omogućuje predstavljanje ideja, misli, osjećaja i vrijednosti u različitim kulturnim i društvenim situacijama u skladu s individualnim karakteristikama svakog učenika. Kao osnovno polazište u poučavanju sadržaja ovog predmeta nužno je poznavanje specifičnosti u funkcioniranju učenika s poremećajem iz spektra autizma.

Učenje i poučavanje osnova engleskog jezika potiče i osigurava razvoj jezično-komunikacijske i međukulturne kompetencije, doprinosi cjelovitom razvoju učenika te se pozitivno odražava na razvoj svih temeljnih kompetencija. Njime se potiče sustavan način razvijanja kreativnog mišljenja te jača intelektualni kapacitet pojedinca. Ovladavanje osnovama engleskog jezika utječe na povećanje mogućnosti veće osobne mobilnosti i sigurne orijentacije učenika s poremećajem iz spektra autizma u svijetu u kojem žive.

Ovladanost engleskim jezikom također povoljno utječe na učenikovu sliku o sebi i na donošenje odluka.

Međukulturna osviještenost ima primjetan utjecaj na odgovorno ponašanje, a upotreba različitih metoda učenja i poučavanja jezika izravno izgrađuje osobne i socijalne vještine. Poznavanje i korištenje engleskim kao globalnim jezikom koji se upotrebljava u različitim područjima ljudskog djelovanja omogućuje aktivno i odgovorno sudjelovanje djece i mladih ljudi u svakodnevnom životu u lokalnoj i globalnoj zajednici.

Poznavanje i korištenje osnovama engleskog jezika kao komponentom engleskog jezika kao globalnog jezika koji se upotrebljava u različitim područjima ljudskog djelovanja, omogućuje aktivno sudjelovanje djece i mladih ljudi s poremećajem iz spektra autizma u svakodnevnom životu u zajednici u kojoj žive.

Vrijednosti i načela učenja i poučavanja engleskog jezika

Temeljne vrijednosti su jednakost u pravu na izbor osnova engleskog kao stranog jezika te pravo na dostupnost kvalitetnog poučavanja.

Osnovna načela poučavanja su izbor sadržaja te primjena metoda učenja i poučavanja primjerenih razvojnoj dobi učenika uz uvažavanje individualnih razlika u predznanju, sposobnostima, motivaciji, stilu i strategijama učenja, zatim načelo poticanja odgovornosti za vlastito učenje te načelo promicanja višejezičnosti i osposobljavanja za suživot u europskom kontekstu i šire. Pristup je komunikacijski, s učenikom u središtu nastavnog procesa i s naglaskom na njegovoj uključenosti.

Učenje se prvenstveno odvija interakcijom s drugima te se promiču metode suradničkog učenja u fizičkom i digitalnom okružju. Potiče se ovladavanje engleskim jezikom izvan škole i primjena naučenog u stvarnim životnim situacijama, čime se u učenju i poučavanju otvaraju mogućnosti za autentičnu komunikaciju na engleskom jeziku. Odgojno-obrazovni proces odvija se u poticajnome i sigurnom okružju u kojem svaki učenik ima priliku ostvariti uspjeh, a posebno je važno promicanje suradnje, poticanje kreativnosti i uvažavanje kulturnih različitosti.

Predmet Osnove engleskog jezika, koji pripada jezično-komunikacijskomu području kurikula, uči se kao strani jezik. Poučava se u dobnim skupinama od 11. do 15. godine i od 16. do 21. godine.

Oznake ishoda u predmetnome kurikulu Osnove engleskog jezika su PP SKA OEJ.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

Učenje i poučavanje engleskog jezika usmjereno je na razvijanje interesa i motiviranje učenika za ovladavanje jezikom, što pridonosi njihovom osobnomu i društvenom razvoju. Učenici postižu razinu jezičnog umijeća i razvijaju jezične vještine koje im omogućuju komunikaciju na engleskom jeziku u skladu s njihovim mogućnostima u različitim situacijama.

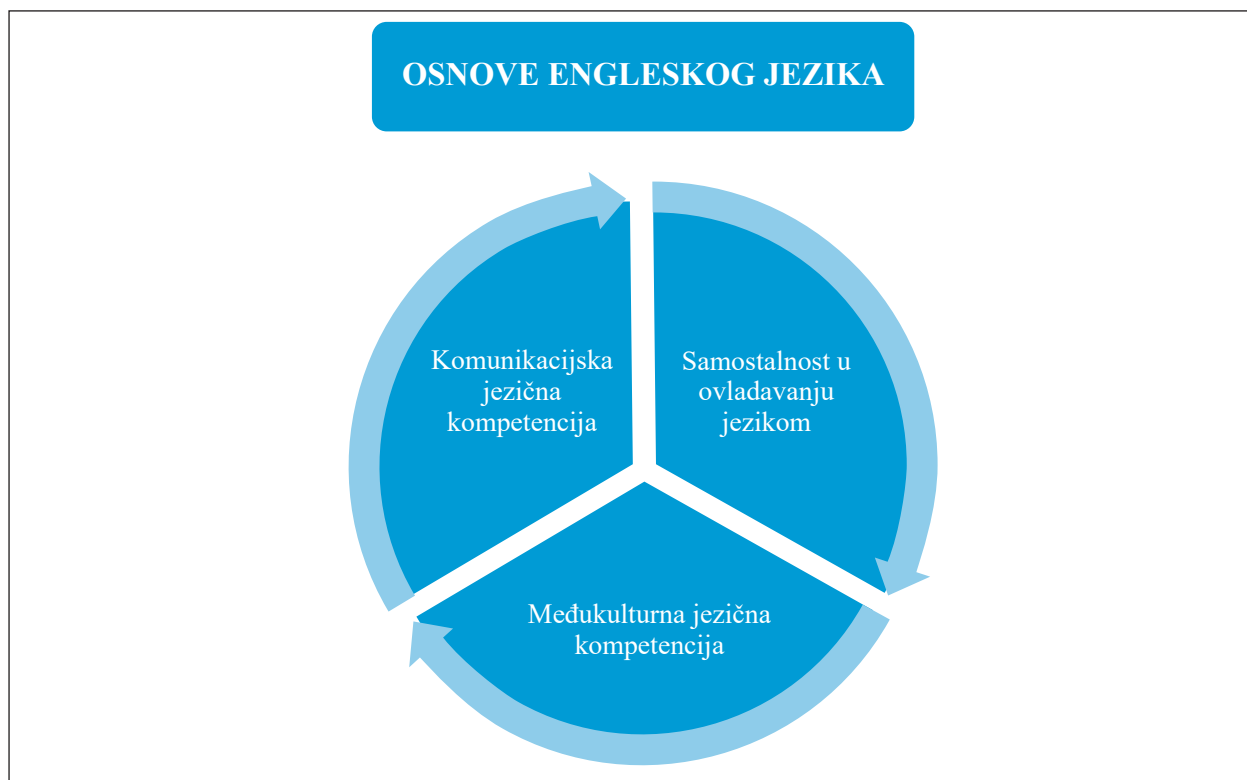
Temeljni ciljevi učenja i poučavanja Osnova engleskog jezika jesu osposobiti učenika:

- za upotrebu jezika u govoru i pismu u različitim životnim situacijama, primjerice, unutar škole, uže i šire okoline te uključujući i digitalno okruženje
- za razumijevanje i uvažavanje drugih kultura i društvenih normi te sagledavanje vlastite kulture u skladu s mogućnostima učenika s poremećajem iz spektra autizma
- za upotrebu različitih izvora znanja uz učiteljevu podršku i primjenu učinkovitih strategija učenja jezika za cjeloživotno učenje i rad u globaliziranom društvu uz odgovarajuću podršku.

Polazeći od spoznaje da je jezik sredstvo za komunikaciju, učenici razvijaju sposobnost razumijevanja, izražavanja i upotrebe strategija za usvajanje znanja o jeziku. Osim toga, ovladavaju jezičnim djelatnostima potrebnim u komunikaciji s izvornim i neizvornim govornicima. Komunicirajući, uče prepoznavati i uvažavati jedinstvenost drugih kultura, razvijaju kulturnu svjesnost, međukulturnu kompetenciju i višekulturnost te izgrađuju vlastite pozicije i uloge u različitim komunikacijskim odnosima.

C. STRUKTURA – ORGANIZACIJSKA PODRUČJA PREDMETNOG KURIKULA

Tri su predmetna područja kurikula nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika: komunikacijska jezična kompetencija, međukulturna komunikacijska kompetencija i samostalnost u ovladavanju jezikom. Predmetna područja predstavljaju polazišta odgojno-obrazovnih ishoda koji jasno iskazuju što učenici znaju, mogu učiniti, a formulirani su u skladu s učenikovim razvojnim obilježjima komunikacije, čime se učenicima osigurava kontinuitet u napredovanju. Navedena predmetna područja proizlaze iz temeljnih kompetencija, konceptualizacije jezično-komunikacijskoga područja i svrhe predmeta. Njihova neodvojivost proizlazi iz međuovisnosti engleskog jezika i kulture te učenja kao preduvjeta cjeloživotnom razvoju komunikacijske i međukulturne kompetencije. Sva tri predmetna područja čine uravnoteženu strukturu cjelokupnog kurikula nastavnog predmeta i polazište su odgojno-obrazovnih ishoda za sve razrede unutar predmeta.

1. slika: Grafički prikaz predmetnih područja nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika u svim godinama učenja

Komunikacijska jezična kompetencija

Komunikacijska jezična kompetencija podrazumijeva učinkovito služenje vlastitim jezičnim repertoarom u skladu s kontekstom i svrhom komunikacijske situacije. Odgojno-obrazovni ishodi proizišli iz predmetnog područja komunikacijska jezična kompetencija temelje se na stjecanju znanja o osnovama engleskog jezika.

Preduvjet takve komunikacije jest sposobnost razumijevanja te usmeno i pisano izražavanje informacija, ideja, misli, osjećaja, stavova i vrijednosti u skladu s različitim kulturnim i društvenim kontekstima poštujući individualne sposobnosti učenika s poremećajem iz spektra autizma.

Odgojno-obrazovni ishodi proizašli iz predmetnog područja komunikacijska jezična kompetencija temelje se:

- na stjecanju znanja o osnovama engleskog jezika (rječnika, gramatike, izgovora i pravopisa) u govornom i pisanom obliku; obilježjima verbalne i neverbalne komunikacije
- na ovladavanju djelatnostima za upotrebu jezičnog znanja u komunikacijskom činu (djelatnosti slušanja i razumijevanja govorenih poruka uz vizualnu podršku, djelatnost govorenja, djelatnosti čitanja, razumijevanja i pisanja).

Razvojem komunikacijske kompetencije potiče se socijalizacija i cjelokupni razvoj svestrane stvaralačke osobnosti učenika.

Međukulturna komunikacijska kompetencija

Život u višejezičnom i višekulturnom svijetu obvezuje sustave na uključivanje razvoja međukulturnosti u program učenja i poučavanja engleskog jezika na svim razinama i vrstama obrazovanja da bi se naglasila važnost razvoja učenikove svijesti o sebi kao pojedincu i društvenom biću zainteresiranom za upoznavanje različitosti i učenje o njima. Tijekom odgojno-obrazovnog procesa potiče se stjecanje znanja i vještina o drugim kulturama te bolje razumijevanje i poštovanje različitih kultura. Međukulturnost podrazumijeva razumijevanje i komuniciranje među govornicima engleskog jezika različitoga kulturnog podrijetla.

Ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda unutar ovoga predmetnog područja učenik postaje međukulturno kompetentan, što znači da je:

- sposoban prepoznati osnovne elemente kulture i civilizacije
- spreman za recepciju književnosti na engleskom jeziku (dječja književnost: pjesme, brojalice, kratke priče i bajke)
- sposoban primjereno komunicirati s izvornim i neizvornim govornicima engleskog jezika u skladu s vlastitim mogućnostima.

U konačnici, razvoj međukulturne kompetencije osnažuje učenika u sprječavanju diskriminacije i nenasilnome rješavanju sukoba te doprinosi proširivanju učenikova pogleda na svijet, što mu omogućuje uspješnije sudjelovanje u užoj i široj zajednici, u fizičkome i digitalnom okružju.

Samostalnost u ovladavanju jezikom

Pravilnim poticanjem i primjerenom podrškom učenika se potiče na samostalnije učenje stranog jezika, što je važno za ovladavanja engleskim jezikom.

Stoga se odgojno-obrazovnim ishodima proizašlima iz predmetnog područja samostalnost u ovladavanju jezikom naglašava:

- učenikov afektivni i kognitivni razvoj
- razvoj kreativnoga izražavanja i metakognitivnih sposobnosti
- razvoj medijske pismenosti.

Učenik uz primjerenu podršku razvija ustrajnost u učenju i motivaciju, što utječe na razvijanje cjelokupne slike o sebi te uspješno ostvarivanje ciljeva i zadovoljavanje potreba. Preuzimanjem aktivnije uloge u procesu učenja, učenik razvija samopouzdanje i samopoštovanje.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO DOBNIM SKUPINAMA I ORGANIZACIJSKIM PODRUČJIMA

Odgajno-obrazovni ishodi dobne skupine od 11. do 15. godine

A. Komunikacijska jezična kompetencija

odgajno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgajno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ A.2.1. Učenik pokazuje razumijevanje jednostavnih izgovorenih riječi.	– neverbalno i/ili verbalno reagira na izgovorene riječi – prepoznaje izgovorene riječi ili zvučni zapis riječi uz vizualnu podršku – povezuje izgovorene upute ili zvučni zapis uputa s radnjama – odgovara na pitanja razumijevanja (<i>yes, no</i>)	– pokazuje razumijevanje manjeg dijela jednostavnih izgovorenih riječi
PP SKA OEJ A.2.2. Učenik govori jednostavne, učestale riječi prema slušnom modelu oponašajući engleski sustav glasova.	– ponavlja izgovor riječi prema slušnom modelu – upotrebljava učestale riječi oponašajući slušni model – imenuje predmete i osobe na temelju slikovnog i slušnog poticaja	– govori manji broj jednostavnih učestalih riječi prema slušnom modelu oponašajući engleski sustav glasova
PP SKA OEJ A.2.3. Učenik komunicira s drugom osobom naučenim riječima te vrlo kratkim i jednostavnim rečenicama.	– upotrebljava osnovne komunikacijske obrasce: pozdravlja, čestita i zahvaljuje	– djelomično točno komunicira s drugom osobom naučenim riječima i vrlo kratkim i jednostavnim rečenicama
PP SKA OEJ A.2.4. Učenik preslikava slova i jednostavne učestale riječi.	– preslikava slova engleske abecede (posebice <i>q, w, x i y</i>) – preslikava učestale riječi	– preslikava slova engleske abecede i jednostavne učestale riječi prema predlošku

Sadržaji za usvajanje odgajno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: školski pribor, moja učionica, brojevi, boje, igračke, hrana i piće, obitelj, životinje, posebni datumi i blagdani.

Preporučene jezične funkcije: uljudno ophođenje, imenovanje, brojenje, pozdravljanje i oslovljavanje, čestitanje.

Leksičke se strukture biraju primjereno učeničkoj razvojnoj dobi vodeći računa o povezanosti s ostalim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama.

Preporučene tekstne vrste: vrlo kratka poruka, pjesma, brojalica, čestitka, pozivnica.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika temelji se na verbalnoj, neverbalnoj i/ili potpomognutoj komunikaciji i učenju iz konkretne situacije mimikom, gestama, pokretom, likovnim izrazom, igrama, pjesmama i dramatizacijom.

U radu s učenicima nužno je učiteljevo poznavanje govorno-jezičnog statusa učenika koji se temelji na početnoj procjeni. U skladu s time, učitelj na učeniku primjeren način, pomoću zornih sredstava, vizualne podrške i sredstava potpomognute komunikacije potiče usvajanje osnova stranog jezika.

U poučavanju je važna primjena multimodalnog pristupa, odnosno provođenje aktivnosti utemeljenih na različitim modalitetima (uključivanje što većeg broja osjetila i zadovoljavanje različitih preferiranih stilova učenja) upotrebom informacijske i komunikacijske tehnologije, videoisječaka, slika ili fotografija konkretnih materijala (primjerice, predmeti iz učenikove neposredne stvarnosti, slikovne kartice školskog pribora, predmeti koji se nalaze u učionici, brojevi, boje, igračke). Slikovni materijali mogu biti, primjerice, fotografije učenikovih osobnih stvari, članova njegove obitelji, hrane i pića koje učenik voli. Prilikom poučavanja imenovanja, primjerice, osoba, stvari i radnji neverbalnim učenicima treba nuditi izbor između nekoliko slika (*This is an apple.*).

Voditi se u poučavanju onim što učenik voli i preferira u svakodnevnom životu.

Izmjenjivati raznovrsne aktivnosti radi zadržavanja koncentracije i pažnje (najbolje se pamti ono što se uči na početku i na kraju, nakon faze koncentrirane pažnje treba slijediti faza opuštanja i obrnuto).

Učestalo uvježbavati i ponavljati obrađen sadržaj u svakodnevnim aktivnostima i situacijama (koristiti se prilikama za situacijsko učenje: usvajanje naziva školskog pribora i ostalih predmeta u učionici, izrada obiteljskog stabla s imenima članova učenikove obitelji, imenovanje hrane i pića tijekom objeda u školi), obilježavanje posebnih datuma kao što su rođendani i blagdani (Božić, Nova godina, Uskrs).

Izradivati socijalne priče i njima se koristiti.

U poučavanju učenika s poremećajem iz spektra autizma treba uvažavati senzorne osobitosti učenika te izbjegavati one sadržaje koji mogu izazvati kod učenika nepoželjna ponašanja. Svakom učeniku treba dati priliku da uči na način koji njemu najviše odgovara i pritom doživi uspjeh i osjeća se ugodno da bi spremno surađivao s učiteljem i ulagao napor u stjecanje znanja i vještina.

B. Međukulturna komunikacijska kompetencija

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ B 2.1. Učenik prepoznaje osnovne činjenice i obilježja kulture ciljnog jezika.	– uočava imena ljudi i zemlje ciljnoga jezika – prepoznaje obilježja obiteljskih proslava i proslava blagdana – reagira na različite književne tekstove (pjesme, brojalice, priče i sl.)	– neverbalno i/ili verbalno, na materinskome ili ciljnom jeziku prepoznaje dio osnovne činjenice i obilježja kultura ciljnog jezika
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ B 2.2. Učenik prepoznaje osnovne obrasce uljudnog ophođenja u simuliranim i/ili stvarnim međukulturnim susretima.	– oponaša neverbalne znakove komunikacije – primjereno reagira u vrlo jednostavnim komunikacijskim situacijama na engleskom jeziku – ponavlja izraze za pozdravljanje i oslovljavanje osoba u poznatom kontekstu na neformalnoj razini – izražava zahvalu i molbu	– prepoznaje dio osnovnih obrazaca uljudnog ophođenja u simuliranim i/ili stvarnim međukulturnim susretima

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi iz područja međukulturna komunikacijska kompetencija ostvaruju se na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz područja komunikacijska jezična kompetencija.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Poučavanje sadržaja kurikula Osnove engleskog jezika temelji se na verbalnoj, neverbalnoj i/ili potpomoćnoj komunikaciji i učenju iz konkretne situacije mimikom, gestama, pokretom, likovnim izrazom, igrama, pjesmama i dramatizacijom.

U radu s učenicima nužno je učiteljevo poznavanje govorno-jezičnog statusa učenika. U skladu s time, učitelj na učeniku primjeren način, pomoću zornih sredstava, vizualne podrške i sredstava potpomoćne komunikacije potiče usvajanje osnova stranog jezika.

U poučavanju je važna primjena multimodalnog pristupa, odnosno provođenje aktivnosti utemeljenih na različitim modalitetima (uključivanje što većeg broja osjetila i zadovoljavanje različitih preferiranih stilova učenja) upotrebom informacijske i komunikacijske tehnologije, videoisječaka, slika ili fotografija (primjerice, slikovni prikaz proslave u obitelji učenika: rođendani, Božić, Nova godina i Uskrs). Slikovni materijal mogu biti fotografije koje konkretno prikazuju proslavu učenikova rođendana u školi/u obitelji.

Učitelj se u radu može koristiti socijalnim pričama koje prikazuju pravila uljudnog ophođenja u različitim socijalnim situacijama (primjerice, pozdravljanje, ponašanje u razredu, ponašanje za stolom) Sve priče, brojalice i pjesme mogu biti prikazane pomoću vizualne podrške.

Kod usvajanja sadržaja koji se odnose na pozdravljanje drugih osoba, učitelj kreće od poučavanja neverbalnih znakova pozdravljanja (primjerice, mahanje rukom radi pozdravljanja).

Uz govoreni jezik sve sadržaje poučavanja treba potkrepljivati slikovnim prikazima u skladu s jezičnim razumijevanjem učenika.

Izmjenjivati raznovrsne aktivnosti radi zadržavanja koncentracije i pažnje (najbolje se pamti ono što se uči na početku i na kraju, nakon faze koncentrirane pažnje treba slijediti faza opuštanja i obrnuto).

Učestalo uvježbavati i ponavljati obrađene sadržaje u svakodnevnim aktivnostima i situacijama (koristiti se prilikama za situacijsko učenje: pozdravljanje unutar školskoga i obiteljskog okružja, prepoznavanje i povezivanje obilježja blagdana (Božić, Nova godina, Uskrs), čestitanje (rođendana, Božića, Nove godine, Uskrsa), imenovanje hrane i pića tijekom obroka u školi i dr.

U poučavanju učenika s poremećajem iz spektra autizma treba uvažavati senzorne osobitosti učenika. Izbjegavati one sadržaje koji mogu izazvati kod učenika nepoželjna ponašanja. Svakom učeniku treba dati priliku da uči kako njemu najviše odgovara i pritom doživi uspjeh i osjeća se ugodno da bi spremno surađivao s učiteljem i ulagao napor u stjecanje znanja i vještina.

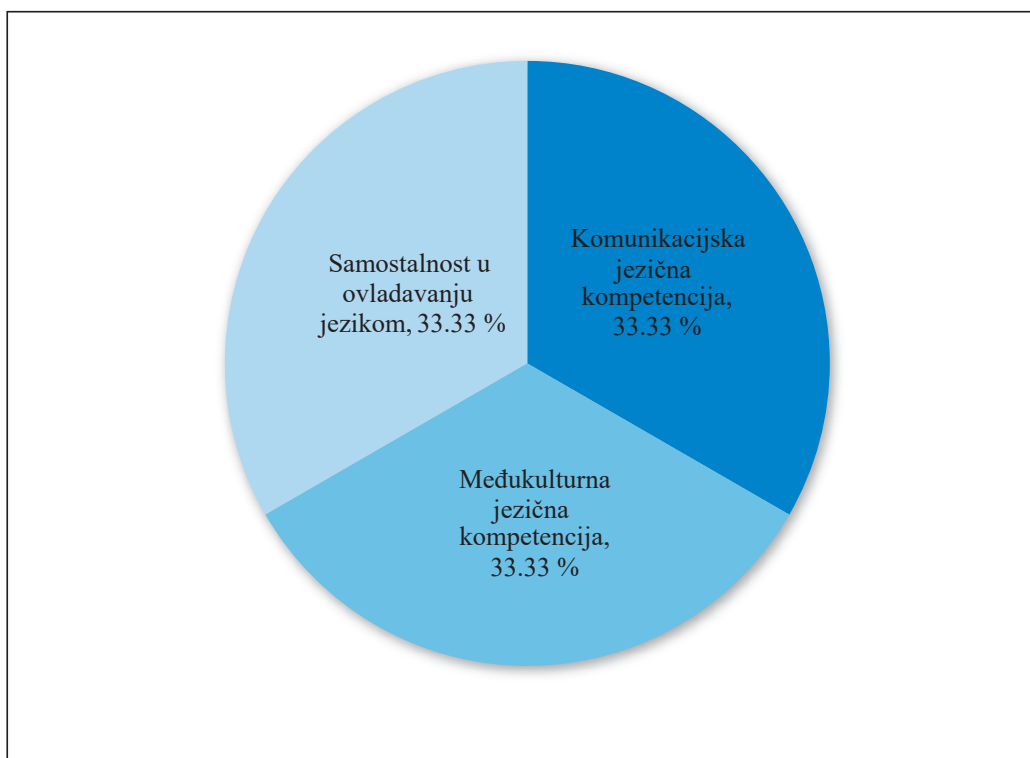
C. Samostalnost u ovladavanju jezikom

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ C.2.1. Učenik prepoznaje najosnovnije kognitivne strategije učenja jezika.	– gleda i sluša učitelja, druge učenike i zvučno-vizualne zapise– ponavlja vrlo kratke i učestale riječi i izraze– razmjenjuje vrlo kratke i učestale riječi s drugima– razmjenjuje vrlo kratke i vrlo jednostavne rečenice s drugima– oponaša zvukove i intonaciju prema slušnom modelu	– prepoznaje dio najosnovnijih kognitivnih strategija učenja jezika

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ C.2.2. Učenik prepoznaje osnovne metakognitivne strategije učenja jezika	– usmjerava pažnju na određenu aktivnost prema učenju – izražava svoje osjećaje prema učenju uz vizualnu podršku	– prepoznaje dio najosnovnijih metakognitivnih strategija učenja jezika
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ C.2.3. Učenik prepoznaje najosnovnije društveno-afektivne strategije učenja jezika.	– pokazuje zanimanje/interes za učenje engleskog jezika – pokazuje zanimanje/interes za vršnjake u igri s pokretima, pjesmama i pričama	– prepoznaje dio najosnovnijih društveno-afektivnih strategija učenja jezika
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ C.2.4. Učenik prepoznaje najosnovnije tehnike kreativnog izražavanja.	– koristi se škarama za izrezivanje – slaže priču od tri slike u nizu – boji prema zadanom modelu – izražava vlastitu kreativnost pokretom i pjesmom	– prepoznaje dio najosnovnijih tehnika kreativnog izražavanja
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ C.2.5. Učenik prepoznaje različite izvore informacija.	– prepoznaje radni materijal – prepoznaje namjenu radnog materijala	– prepoznaje neke od različitih izvora informacija
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda		
Ishodi iz područja samostalnost u ovladavanju jezikom ostvaruju se na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz područja komunikacijska jezična kompetencija.		
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda		
Poučavanje sadržaja kurikula Osnove engleskog jezika temelji se na verbalnoj, neverbalnoj i/ili potpomognutoj komunikaciji i učenju iz konkretne situacije mimikom, gestama, pokretom, likovnim izrazom, igrama, pjesmama i dramatizacijom.		
U radu s učenicima nužno je učiteljevo poznavanje govorno-jezičnog statusa učenika te specifičnosti u ponašanju pojedinoga učenika. U skladu s time, učitelj na učeniku primjeren način, pomoću zornih sredstava, vizualne podrške i sredstava potpomognute komunikacije potiče usvajanje osnova stranoga jezika.		
U poučavanju je važna primjena multimodalnog pristupa, odnosno provođenje aktivnosti utemeljenih na različitim modalitetima (uključivanje što većeg broja osjetila i zadovoljavanje različitih preferiranih stilova učenja) upotrebom informacijske i komunikacijske tehnologije, audiovizualnih i digitalnih materijala, slika ili fotografija (primjerice, digitalni sadržaji koje je učitelj izradio u ICT aplikacijama pomoću kojih učenik ponavlja kratke fraze, riječi i kraće rečenice). Osim govorenog jezika, sve sadržaje poučavanja uvijek treba potkrepljivati vizualnim materijalom. Dok imenuje, učitelj uvijek pokazuje na radni materijal (udžbenik, radnu bilježnicu i didaktički materijal).		
Demonstrirati i voditi učenika u zadacima izražavanja kreativnosti (primjerice, demonstrirati, koristiti se verbalnom i/ili fizičkom podrškom u aktivnostima rezanja, slaganja slika, bojenja).		

Izmjenjivati raznovrsne aktivnosti radi zadržavanja koncentracije i pažnje (najbolje se pamti ono što se uči na početku i na kraju, nakon faze koncentrirane pažnje treba slijediti faza opuštanja i obrnuto).

U poučavanju učenika s poremećajem iz spektra autizma treba uvažavati senzorne osobitosti učenika. Izbjegavati one sadržaje koji mogu izazvati kod učenika nepoželjna ponašanja. Svakom učeniku treba dati priliku da uči na način koji njemu najviše odgovara i pritom doživi uspjeh i osjeća se ugodno da bi spremno surađivao s učiteljem i ulagao napor u stjecanje znanja i vještina.

2. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika u dobnoj skupini od 11. do 15. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 16. do 21. godine

A. Komunikacijska jezična kompetencija

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ A.3.1. Učenik razumije kratke i jednostavne rečenice u prilagođenom govoru.	– reagira verbalno i/ili neverbalno na vrlo kratke i jednostavne rečenice – pokazuje razumijevanje povezujući zvučni i slikovni jezični sadržaj poznate tematike – odgovara na vrlo jednostavna pitanja riječima <i>yes, no</i>	– razumije dio kratkih i vrlo jednostavnih rečenica ako se govori polako, jasno, razgovijetno i uz dosta ponavljanja
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ A.3.2. Učenik razumije kratke i jednostavne rečenice u pisanom obliku.	– povezuje govoreni i pisani oblik jednostavnih učestalih riječi koje su slične u izgovoru i pismu – prepoznaje zapisanu ključnu riječ na temelju izgovorene	– djelomično razumije kratke i vrlo jednostavne rečenice
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ.A.3.3. Učenik govori kratke i jednostavne rečenice na temelju predloška.	– imenuje učestale riječi – niže riječi u rečenicu na temelju slikovnoga, slušnog i pisanog poticaja – ponavlja izgovor riječi u nizu prema slušnom modelu – ponavlja kratke i jednostavne rečenice oponašajući engleski sustav glasova	– djelomično točno govori kratke i jednostavne rečenice na temelju predloška
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ A.3.4. Učenik sudjeluje u vođenome jednostavnom razgovoru koristeći se kratkim i jednostavnim rečenicama na temelju predloška.	– koristi se kratkim i jednostavnim rečenicama da bi počeo i zaključio razgovor – koristi se osnovnim komunikacijskim obrascima – prema predlošku postavlja jednostavna pitanja i odgovara na njih kratkim i vrlo jednostavnim rečenicama – predstavlja drugoga (<i>This is...</i>)	– sudjeluje u vođenome razgovoru i djelomično se točno koristi vrlo kratkim i vrlo jednostavnim rečenicama na temelju predloška

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »doobar«
PP SKA OEJ A.3.5. Učenik prepisuje kratke i jednostavne rečenice.	– prepisuje ključne riječi – prepisuje kratke i jednostavne rečenice	– djelomično točno prepisuje kratke i jednostavne rečenice

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Preporučene teme: učenik i njegova okolina, brojevi, obitelj, životinje, dijelovi tijela, odjeća i obuća, hrana i piće, prigodni datumi i blagdani.

Jezične funkcije: uljudno ophođenje, imenovanje, opisivanje (osobe, životinje, predmeta, radnje), davanje jednostavnih uputa (što činiti), imenovanje, brojenje.

Leksičke se strukture biraju primjereno učenikovoj razvojnoj dobi vodeći računa o povezanosti s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama.

Preporučene tekstne vrste: vrlo kratka poruka, pjesma, brojalica, čestitka, pozivnica.

Navedene teme i sadržaji za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda su preporuka, a učitelj samostalno odlučuje o njihovoj broju, odabiru i rasporedu u jednoj nastavnoj godini.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika temelji se na verbalnoj, neverbalnoj i/ili potpomognutoj komunikaciji i učenju iz konkretne situacije mimikom, gestama, pokretom, likovnim izrazom, igrama, pjesmama i dramaturzijom.

U radu s učenicima nužno je učiteljevo poznavanje govorno-jezičnog statusa učenika koji se temelji na početnoj procjeni. U skladu s time, učitelj na učeniku primjeren način, pomoću zornih sredstava, vizualne podrške i sredstava potpomognute komunikacije potiče usvajanje osnova stranog jezika.

U poučavanju je važna primjena multimodalnog pristupa, odnosno provođenje aktivnosti utemeljenih na različitim modalitetima (uključivanje što većeg broja osjetila i zadovoljavanje različitih preferiranih stilova učenja) upotrebom informacijske i komunikacijske tehnologije, videoisječaka, slika ili fotografija konkretnih materijala (primjerice, predmeti iz učenikove neposredne stvarnosti, slikovne kartice životinja, dijelova tijela, odjeće i obuće, hrane i pića). Slikovni materijal treba biti individualno prilagođen potrebama svakog učenika (primjerice, neki se učenici koriste fotografijama konkretnih predmeta, osoba, a neki simbolima koje prepoznaju i razlikuju). Važno je voditi se onim što učenik voli i preferira u svakodnevnom životu.

Izmjenjivati raznovrsne aktivnosti radi zadržavanja koncentracije i pažnje (najbolje se pamti ono što se uči na početku i na kraju, nakon faze koncentrirane pažnje treba slijediti faza opuštanja i obrnuto).

Učestalo vježbati i ponavljati obrađene sadržaje u svakodnevnim aktivnostima i situacijama (koristiti se prilikama za situacijsko učenje: imenovanje životinja koje su učeniku poznate, imenovanje članova obitelji, vršnjaka, imenovanje hrane i pića tijekom objeda u školi), obilježavanje posebnih datuma kao što su rođendani, blagdani (Božić, Nova godina, Uskrs).

Postavljati jednostavna pitanja i odgovarati na njih (*What is your name?, How are you?, I ..., yes, no*) korištenjem vizualne podrške.

Izrađivati socijalne priče i koristiti se njima.

U poučavanju učenika s poremećajem iz spektra autizma treba uvažavati senzorne osobitosti učenika te izbjegavati one sadržaje koji mogu izazvati kod učenika nepoželjna ponašanja. Svakom učeniku treba dati priliku da uči na način koji njemu najviše odgovara i pritom doživi uspjeh i osjeća se ugodno da bi spremno surađivao s učiteljem i ulagao napor u stjecanje znanja i vještina.

B. Međukulturna komunikacijska kompetencija

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ B.3.1. Učenik prepoznaje jednostavna obilježja zemalja ciljnog jezika.	– prepoznaje najpoznatija obilježja zemalja ciljnog jezika i nacionalne simbole (zastavu, glavni grad, poznate građevine) – navodi primjere riječi iz materinskoga i ciljnog jezika koje su kulturno uvjetovane (<i>hvala / thank you</i>) – povezuje sličnosti u svojoj svakodnevici i svakodnevici vršnjaka u zemljama ciljnog jezika – ponavlja premjerene vrste književnih tekstova (primjerice, jednostavne pjesme, brojalice i sl.) – pozitivno reagira na različite književne tekstove (primjerice priče, bajke, basne)	– prepoznaje dio jednostavnih obilježja zemalja ciljnog jezika

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ B.3.2. Učenik uspostavlja kontakt koristeći se osnovnim obrascima uljudnog ophođenja u simuliranim i/ili stvarnim međukulturnim susretima.	– prepoznaje prikladne oblike oslovljavanja u komunikaciji na stranome i materinskom jeziku – koristi se odgovarajućim izrazima za pozdravljanje, oslovljavanje i predstavljanje osoba u poznatom kontekstu na formalnoj razini – primjereno neverbalno reagira u situacijama međukulturnog iskustva	– reagira (neverbalno i/ili verbalno na materinskome ili ciljnom jeziku) na dio izraza za pozdravljanje, oslovljavanje i predstavljanje osoba u poznatom kontekstu na formalnoj razini

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ B.3.3. Učenik prepoznaje sadržaje specifične za kulturu ciljnog jezika.	– u kontaktu s vrlo jednostavnim izvornim sadržajima na stranom jeziku pokazuje zanimanje i otvorenost	– prihvaća dio jednostavnih jezičnih i kulturnih sadržaja na ciljnom jeziku

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ B.3.4. Učenik prepoznaje pozitivne načine ophođenja prema pripadnicima drugih kultura.	– prepoznaje uključivanje pripadnika drugih kultura i/ili drugih i drukčijih u stvarnim i/ili simuliranim situacijama u stvarnome i/ili digitalnom okružju	– prepoznaje dio primjera uključivanja pripadnika drugih kultura i/ili drugih i drukčijih u stvarnim i/ili simuliranim situacijama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi iz područja međukulturna komunikacijska kompetencija ostvaruju se na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz područja komunikacijska jezična kompetencija.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika temelji se na verbalnoj, neverbalnoj i/ili potpomognutoj komunikaciji i učenju iz konkretne situacije mimikom, gestama, pokretom, likovnim izrazom, igrama, pjesmama i dramatizacijom.

U radu s učenicima nužno je učiteljevo poznavanje govorno-jezičnog statusa učenika koji se temelji na početnoj procjeni. U skladu s tim, učitelj na učeniku primjeren način, pomoću zornih sredstava, vizualne podrške i sredstava potpomognute komunikacije potiče usvajanje osnova stranog jezika.

U poučavanju je važna primjena multimodalnog pristupa, odnosno provođenje aktivnosti utemeljenih na različitim modalitetima (uključivanje što većeg broja osjetila i zadovoljavanje različitih preferiranih stilova učenja) upotrebom informacijske i komunikacijske tehnologije, videoisječaka, slika ili fotografija konkretnih materijala (primjerice, predmeti iz učenikove neposredne stvarnosti, slikovne kartice školskog pribora, predmeti koji se nalaze u učionici, brojevi, boje, igračke). Slikovni materijali mogu biti, primjerice, fotografije učenikovih osobnih stvari, članova njegove obitelji, hrane i pića koje učenik voli. Prilikom poučavanja imenovanja, primjerice, osoba, stvari i radnji neverbalnim učenicima treba nuditi izbor između nekoliko slika (*This is an apple.*).

Voditi se u poučavanju onim što učenik voli i preferira u svakodnevnom životu.

Izmjenjivati raznovrsne aktivnosti radi zadržavanja koncentracije i pažnje (najbolje se pamti ono što se uči na početku i na kraju, nakon faze koncentrirane pažnje treba slijediti faza opuštanja i obrnuto).

Učestalo vježbati i ponavljati obrađene sadržaje u svakodnevnim aktivnostima i situacijama (koristiti se prilikama za situacijsko učenje: usvajanje naziva školskog pribora i ostalih predmeta u učionici, izrada obiteljskog stabla s imenima članova učenikove obitelji, imenovanje hrane i pića tijekom objeda u školi), obilježavanje posebnih datuma kao što su rođendani, blagdani (Božić, Nova godina, Uskrs).

Izrađivati socijalne priče i koristiti se njima.

U poučavanju učenika s poremećajem iz spektra autizma treba uvažavati senzorne osobitosti učenika te izbjegavati one sadržaje koji mogu izazvati kod učenika nepoželjna ponašanja. Svakom učeniku treba omogućiti učenje na način koji njemu najviše odgovara i pritom doživi uspjeh i osjeća se ugodno da bi spremno surađivao s učiteljem i ulagao napor u stjecanje znanja i vještina.

C. Samostalnost u ovladavanju jezikom

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ C.3.1. Učenik povezuje najosnovnije kognitivne strategije učenja jezika.	– grupira slike i riječi – povezuje sadržaj vrlo kratkih učestalih rečenica s pokretom – uvježbava jednostavne učestale rečenice	– povezuje najosnovnije kognitivne strategije učenja jezika
PP SKA OEJ C.3.2. Učenik povezuje najosnovnije metakognitivne strategije učenja jezika.	– slijedi uputu prilikom rješavanja zadatka – prikuplja svoje radove u osobnu mapu	– koristi se dijelom najosnovnijih metakognitivnih strategija učenja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ C.3.3. Učenik povezuje najosnovnije društveno-afektivne strategije učenja jezika.	– surađuje s vršnjacima u rješavanju jednostavnih problema – prihvaća ispravak prilikom učinjene jezične pogreške – odabire aktivnosti koje povećavaju zadovoljstvo učenja	– koristi se dijelom najosnovnijih društveno-afektivnih strategija učenja jezika

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ C.3.4. Učenik se koristi nekim od najosnovnijih tehnika kreativnog izražavanja.	– sudjeluje u vrlo kratkim i primjerenim predstavama – prepoznaje značenje vrlo kratkih učestalih rečenica – crta i boji	– koristi se dijelom najosnovnijih tehnika kreativnog izražavanja

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA OEJ C.3.5. Učenik se koristi osnovnim izvorima informacija prema uputama.	– koristi se osnovnim izvorima informacija, primjerice, udžbenikom, bilježnicom, nastavnim listićem, slikovnim rječnikom	– koristi se dijelom osnovnih izvora informacija

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Ishodi iz područja samostalnost u ovladavanju jezikom ostvaruju se na temelju istih jezičnih sadržaja pomoću kojih se ostvaruju odgojno-obrazovni ishodi iz područja komunikacijska jezična kompetencija.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika temelji se na verbalnoj, neverbalnoj i/ili potpomognutoj komunikaciji i učenju iz konkretne situacije mimikom, gestama, pokretom, likovnim izrazom, igrama, pjesmama i dramatizacijom.

U radu s učenicima nužno je učiteljevo poznavanje govorno-jezičnog statusa učenika koji se temelji na početnoj procjeni. U skladu s time, učitelj na učeniku primjeren način, pomoću zornih sredstava, vizualne podrške i sredstava potpomognute komunikacije potiče usvajanje osnova stranog jezika.

U poučavanju je važna primjena multimodalnog pristupa, odnosno provođenje aktivnosti utemeljenih na različitim modalitetima (uključivanje što većeg broja osjetila i zadovoljavanje različitih preferiranih stilova učenja) upotrebom informacijske i komunikacijske tehnologije, videoisječaka, slika ili fotografija konkretnih materijala (primjerice, učitelj može izraditi slikovni rječnik za svakog učenika koji sadržava riječi koje su učeniku potrebne radi olakšane komunikacije), predmeta iz učenikove neposredne stvarnosti, slikovnih kartica školskog pribora, predmeta koji se nalaze u učionici, brojevi, boje, igračke). Voditi se u poučavanju onime što učenik voli i preferira u svakodnevnom životu.

Izmjenjivati raznovrsne aktivnosti radi zadržavanja koncentracije i pažnje (najbolje se pamti ono što se uči na početku i na kraju, nakon faze koncentrirane pažnje treba slijediti faza opuštanja i obrnuto).

Učestalo vježbati i ponavljati obrađene sadržaje u svakodnevnim aktivnostima i situacijama.

Izradivati socijalne priče i koristiti se njima da se učenika poučiti pravilnom ponašanju i korištenju radnim materijalima (primjerice, slikovnim rječnikom, radnim listićima, socijalnim pričama koje govore o prihvaćanju pogreške).

U poučavanju učenika s poremećajem iz spektra autizma treba uvažavati senzorne osobitosti učenika te izbjegavati one sadržaje koji mogu izazvati kod učenika nepoželjna ponašanja. Svakom učeniku treba dati priliku da uči na način koji njemu najviše odgovara i pritom doživi uspjeh i osjeća se ugodno da bi spremno surađivao s učiteljem i ulagao napor u stjecanje znanja i vještina.

3. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika u dobnoj skupini od 16. do 21. godine

E. POVEZANOST S DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Kurikul posebnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života i rada učenika s poremećajem iz spektra autizma, nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika, sastavni je dio jezično-komunikacijskog područja. Kao takav povezan je sa svim sastavnim dijelovima kurikula.

Budući da je zajednički cilj svih predmeta unutar jezično-komunikacijskoga područja usklađeno poticanje i razvijanje upotrebe jezika, kurikul Osnove engleskog jezika povezan je sa svim odgojno-obrazovnim područjima, međupredmetnim temama te gotovo svim nastavnim predmetima – područjima.

Zbog prirode sadržaja učenja i poučavanja nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika povezanost se prvenstveno ostvaruje s jezično-komunikacijskim, društveno-humanističkim i umjetničkim područjem.

Odgojno-obrazovni ishodi nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika izravno odražavaju očekivanja definirana kurikulima pojedinih međupredmetnih tema (Učiti kako učiti, Osobni i socijalni razvoj, Građanski odgoj i obrazovanje te Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije), a druge međupredmetne teme realiziraju se izborom sadržaja na engleskom jeziku. Na razini nastavnih predmeta, Osnove engleskog jezika sadržajno su metodološki blisko povezane s materinskim te s drugim stranim jezicima. Integriranim učenjem jezika i sadržaja stvara se povezanost sa svim nastavnim predmetima, a učenju jezika dodaje element svrhovitosti. Takav se način rada usklađuje s učenikovim željama i potrebama ovisno o njihovim obrazovnim težnjama.

F. UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA

Iskustva učenja i poučavanja

Učenik s poremećajem iz spektra autizma sadržaje nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika usvaja u bliskim i poznatim svakodnevnim situacijama, ali ne spontano kao ostali učenici, već ga o svemu treba poučavati specifičnim, njemu primjerenim metodama rada. U pristupu poučavanja važno je nove sadržaje postupno nadograđivati na učenikova iskustva i prethodna znanja. Poučavanje se temelji na razvoju vještina i usvajanju znanja triju međusobno povezanih područja (komunikacijske jezične kompetencije, međukulturne komunikacijske kompetencije i samostalnost u ovladavanju jezikom). Sredstvo su učenja svakodnevne, učeniku bliske i poznate životne aktivnosti i situacije u njegovoj užoj i široj okolini. Svaki novi sadržaj povezuje se i nadograđuje na prethodno naučeni.

Iskustva učenja proizlaze iz organizacije odgojno-obrazovnog procesa. Ona trebaju biti utemeljena na primjeni poticajnih i svrhovitih aktivnosti iz učenikove neposredne okoline. Poštujući razvojne osobitosti svakog učenika, njegove interese i specifičnosti u funkcioniranju, treba ponuditi što više različitih aktivnosti učenja kao što su učenje u izvanškolskom okružju, istraživačko učenje i dr.

Poučavanje sadržaja nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika odvija se slijedom aktivnosti učenja od konkretnoga prema apstraktnom sadržaju davanjem kratkih i učeniku jasnih uputa, najčešće pomoću vizualne podrške, nagrađivanjem uspješnih odgovora i ponašanja učenika, dosljednim ponavljanjem, učvršćivanjem znanja i primjenom usvojenih znanja u učeniku poznatim situacijama. Budući da učenje stranog jezika učenikima s poremećajem iz spektra autizma nije uvijek blisko, ali s njim dolaze u doticaj različitim informacijsko-komunikacijskim kanalima (televizija, internet, računalo, pametni telefoni i dr.), ono treba biti prilagođeno razvojnim mogućnostima, individualnim sposobnostima i interesima učenika.

Učenje i poučavanje engleskog jezika usmjereno je na učenika i njegov proces učenja. Sukladno tom načelu, ostvarivanje postavljenih odgojno-obrazovnih ishoda i realizacija predmetno specifičnih zadatah ciljeva, raznolikost iskustava učenja pridonose cjelovitom razvoju učenika, a posebno razvoju njegove samostalnosti i kompetencija za cjeloživotno učenje.

Raznolika iskustva učenja proizlaze iz organizacije odgojno-obrazovnog procesa. Da bi učenici ovladali jezikom, primjenjuju se različite aktivnosti učenja, primjerice, projektna nastava, učenje u izvanškolskom okružju, istraživačko učenje s naglaskom na suradničko i iskustveno učenje. Takvi su oblici rada usmjereni na ovladavanje vještinama za upotrebu jezičnog znanja u komunikacijskom činu, tj. povezivanje znanja iz različitih predmetnih područja u smislene cjeline i razvoj sposobnosti primjene naučenog u različitim svakodnevnim situacijama.

Cilj i svrha svih aktivnosti u procesu učenja i poučavanja osnova engleskog jezika trebaju biti razumljivi učenikima. Te su aktivnosti usmjerene na ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda iz svih triju predmetnih područja koja čine zaokruženu cjelinu unutar pojedine dobne skupine učenja engleskog jezika. Pred svakog se učenika postavljaju primjerena i pozitivna očekivanja koja uvažavaju individualne razlike, potiču autonomiju te su jasno definirana i usklađena s učenikovim razvojnim mogućnostima. Postavljena očekivanja potiču učenika na stalnu uključenost u proces učenja i na ostvarivanje trajnog napretka i dobrobiti za cjeloviti osobni i socijalni razvoj.

Primjenom pristupa učenju koji omogućuju povezivanje učenja s prethodnim znanjima i vještinama te s osobnim životom, učenika se, uvažavajući njegove interese i potrebe, priprema za cjeloživotno učenje. Potiču se procesi kreativnog izražavanja i mišljenja, a iskustva učenja usložnjavaju se primjereno učenikovoj razvojnoj dobi.

Osobitosti/poteškoće učenika zahtijevaju njima sukladne individualizirane postupke, ciljeve učenja, razinu usvojenosti odgojno-obrazovnog ishoda, opseg i dubinu sadržaja učenja, strategije i aktivnosti poučavanja kojima se žele ostvariti postavljeni ciljevi te načini vrednovanja i ocjenjivanja ostvarenih postignuća.

Uloga učitelja

Učitelj procjenjuje potrebu učenika za podrškom i osigurava mu najmanje nametljivu vrstu podrške potrebnu za izvođenje zadatka. Raščlanjuje zadatke na manje korake (promatrajući osobu koja je uspješna u izvođenju zadatka i zapisujući korake ili izvodeći aktivnost uz bilježenje koraka). Koristi se različitim materijalima i metodama vizualne podrške, čime učeniku osigurava lakše snalaženje u svakodnevnoj okolini. Svojom fleksibilnošću i kreativnošću oblikuje i prilagođuje sadržaje poučavanja na učeniku razumljiv i primjeren način.

S naglaskom na znanstveno utemeljenim pristupima i metodama rada u edukacijskoj rehabilitaciji te specifičnim metodama poučavanja učenika s poremećajem iz spektra autizma, učitelj ima ulogu voditelja i suradnika unutar odgojno-obrazovnog procesa. Njegova je uloga procijeniti jake strane, razvojne potrebe učenika i njegove potencijale te pomoću njih kreirati individualizirani/osobni kurikulum. Postavljeni ishodi omogućuju učitelju da na temelju procjene početnog stanja postojećih znanja na fleksibilan način odluči o redosljedu i vremenu koje je potrebno za ostvarivanje ishoda. Izabrani ishodi ne moraju biti ostvareni istim izborom sadržaja (sadržaji se biraju individualno prema potrebama i interesima svakog učenika), a za njihovu realizaciju važna je organizacija nastavnog sata, izbor primjerenih i prilagođenih metoda poučavanja.

Učitelj svojim individualnim pristupom i metodičko-didaktičkim strategijama osmišljava odgojno-obrazovni proces u čijem je središtu učenik i njegove potrebe. Međutim, učiteljev neposredni rad temelji se i na stvaranju i izgradnji strukture vremena, prostora i aktivnosti. Da bi svakom učeniku pružio mogućnost dosizanja primjerenih razina postignuća, učitelj stvara uvjete koji potiču proces učenja, prepoznaje osobne mogućnosti svakog učenika, njegove prednosti i slabosti te diferencira svoje poučavanje birajući metode i aktivnosti koje učeniku najbolje odgovaraju i koje dovode do učinkovitog usvajanja vještina slušanja, govorenja, čitanja i pisanja u učenju i poučavanju engleskog jezika.

Uloga učitelja u poučavanju i učenju engleskog jezika iznimno je važna. Učitelj je:

- voditelj, moderator i savjetnik koji organizira iskustva učenja i usmjerava učenje i učenike te osigurava ugodno i poticajno razredno ozračje; odabire primjerene aktivnosti i vodi računa o stilovima učenja i drugim individualnim razlikama među učenicima te prati i daje povratnu informaciju o napretku učenja i postignuću učenika
- mentor koji nadgleda rad učenika te osobnim primjerom pokazuje učenicima kako pristupiti informacijama, učenike potiče na traženje podataka, odgovora i rješenja
- medijator koji učenicima olakšava ovladavanje engleskim jezikom i razumijevanje kultura zemalja engleskog govornog područja posredujući između hrvatskoga i engleskog jezika te između hrvatske i kultura zemalja engleskog govornog područja.

Istodobno je i učenik koji cjeloživotno stječe i stvara nova znanja zajedno sa svojim učenicima.

Autonomija učitelja, koju čini skup profesionalnih sloboda, podrazumijeva promišljanje o vlastitom radu, samostalno donošenje odluka povezanih s implementacijom kurikula, izbor metoda poučavanja, vlastiti izbor materijala za poučavanje i stalni profesionalni razvoj. Profesionalnost učitelja, osim jezične i metodičke stručnosti, kompetencije i osobnosti, uključuje i kvalitetnu komunikaciju s dionicima odgojno-obrazovnog procesa, odgovornost prema učeniku, školi i cjelokupnoj zajednici radi određivanja i postizanja ciljeva u procesu učenja i poučavanja engleskog jezika.

Učitelj izabire strategije poučavanja da bi učenici što učinkovitije ostvarili odgojno-obrazovne ishode određene kurikulumom. One su važan čimbenik suvremenog učenja i poučavanja usmjerenog na učenika u kojoj učitelj i učenici imaju podjednako aktivnu ulogu.

Osnovne su strategije kojima učitelj poučava engleski jezik te upravlja učenjem:

- izravno poučavanje (uz manji stupanj sudjelovanja učenika)
- poučavanje vođeno otkrivanjem i razgovorom (neizravno, istraživačko ili iskustveno poučavanje) čiji je temelj suradničko i interaktivno učenje.

Učitelj planira, kombinira i izmjenjuje znanstveno utemeljene strategije poučavanja primjerene učenikovim razvojnim mogućnostima i potrebama da bi se ostvarili odgojno-obrazovni ishodi. Učitelj se koristi primje-

renim strategijama poučavanja koje potiču učenike na učenje, o tome što trebaju znati i moći, na povezivanje s usvojenim znanjima i vještinama te na primjenjivanje novostečenih znanja i vještina u drugim predmetima i područjima.

Da bi svakom učeniku pružio mogućnost dosizanja primjerenih razina postignuća, učitelj stvara uvjete koji potiču proces učenja, prepoznaje osobne mogućnosti svakog učenika, njegove prednosti i slabosti te diferencira svoje poučavanje birajući metode i aktivnosti koje učeniku najbolje odgovaraju i koje dovode do učinkovitog usvajanja vještina slušanja, govorenja, čitanja i pisanja u učenju i poučavanju engleskog jezika. Uloga je učitelja osigurati pomoć i podršku pri razvijanju i usvajanju vještina te smanjivati razinu i intenzitet podrške radi postizanja većeg stupnja neovisnosti učenika.

Učitelj procjenjuje učenikovu potrebu za podrškom i osigurava mu najmanje nametljivu vrstu podrške potrebnu za izvođenje zadatka. Raščlanjuje zadatke na manje korake (promatrajući osobu koja je uspješna u izvođenju zadatka i zapisujući korake ili izvodeći aktivnost uz bilježenje koraka). Koristi se različitim materijalima i metodama vizualne podrške, čime učeniku osigurava lakše snalaženje u svakodnevnoj okolini. Svojom fleksibilnošću i kreativnošću oblikuje i prilagođuje sadržaje poučavanja na učeniku razumljiv i primjeren način.

Učitelj s učenikom razvija emocionalan, suradnički odnos i odnos povjerenja. Svojim asertivnim ponašanjem, afektivnim izrazima lica, mimikom, gestom, govorom tijela te postupcima služi kao model učenikima tijekom procesa poučavanja engleskog jezika. Sustavno razvija i izgrađuje pozitivna iskustva u interakciji s učenikom, stavove o učenju, pozitivna i primjerena očekivanja, vjeruje u učenika i u ostvarenje uspjeha u učenju, što čini važne preduvjete koji pomažu i potiču učenika u ostvarenju odgojno-obrazovnih ishoda nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika.

Materijali i izvori

Učitelj odabire, izrađuje i koristi se nastavnim materijalima iz odgovarajućih izvora u skladu s planiranim aktivnostima koje su usmjerene na ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda vodeći računa o razvojnoj dobi, razini ovladanosti jezikom te učenikovim interesima i potrebama. To uključuje i materijale za integrirano učenje jezika i sadržaja, čime se nastavni predmet Osnove engleskog jezika povezuje sa sadržajima drugih područja i predmeta te potiče multidisciplinarnost.

Učitelj se koristi prilagođenim i izvornim materijalima uključujući digitalne, interaktivne i multimedijske sadržaje. Nastavni materijali učenikima su razumljivi, potiču na propitivanje znanja i ponašanja. U radu s učenikima s poremećajem iz spektra autizma najvažniji izvor za poučavanje sadržaja jest neposredna stvarnost, učenikove dnevne rutine te aktivnosti i prirodno okružje u kojem se odvijaju svakodnevne aktivnosti te predmeti kojima se koriste u svakodnevnom životu. Za kvalitetno poučavanje prijeko je potrebna informacijsko-komunikacijska tehnologija (IKT) i asistivna tehnologija sukladna komunikacijskom profilu učenika pomoću koje učenici mogu lakše pratiti i svladavati predviđene ishode. Didaktički materijal izrađuje se i prilagođuje za postizanje uspjeha u skladu s razvojnim mogućnostima, sposobnostima te senzornim osobitostima učenika.

Okružje

Učenje i poučavanje odvija se u sigurnome i poticajnom okružju u kojemu se štiti fizičko i psihičko zdravlje učenika i učitelja, omogućuje razvoj učenikova osobnog identiteta te njeguje kultura zajedništva i međusobnog poštovanja. U takvu se okružju razvija humanost, prihvaćaju različitosti, prepoznaje važnost pozitivnih emocija i motivacije za učenje. Učenici s poremećajem iz spektra autizma kvalitetnije će učiti u prostorima koji su oblikovani prema njihovim potrebama, čemu doprinose specifično oblikovni detalji, način upotrebe boje, dobra prirodna i umjetna rasvjeta, oblikovanje zidova da se izbjegnju oštri rubovi i sl. Učenici moraju imati osjećaj reda, sigurnosti i ugodnosti te mogućnost jednostavnog kretanja kroz prostor. Okružje mora biti poticajno i motivirajuće, ali bez previše dekoracija i potencijalnih ometajućih faktora.

Učitelj nastoji školsko okružje učiniti poticajnim, povezati ga sa svakodnevnim aktivnostima i omogućiti učenikima učenje u stvarnim životnim situacijama, u obitelji, lokalnoj i široj zajednici, primjerice, uključivanjem kulturnih posebnosti, aktualnih tema u zemlji i svijetu, organiziranjem izvanučionične nastave,

ugošćivanjem govornika engleskog jezika. Digitalno je okružje posebno važno jer, osim obrazovnih sadržaja, pruža mogućnost za međukulturne susrete i autentičnu komunikaciju s govornicima engleskog jezika.

Učitelj njeguje učenikovo samopouzdanje i održava njegovu motivaciju za učenjem engleskog jezika stvarajući uvjete za slobodnu i smislenu komunikaciju pri čemu se pogreške smatraju prilikama za učenje i sastavnim dijelom ovladavanja stranim jezikom. Tijek i dinamika aktivnosti prilagođuju se individualnim razlikama među učenicima, odnosno njihovu prethodnome znanju, sposobnostima, strategijama učenja, interesima, uvjerenjima o vlastitoj uspješnosti u učenju, socijalnome i kulturnom podrijetlu. Osim izmjenice različitih izvora i aktivnosti, učenicima se postavljaju izazovi te im se omogućuje ostvarivanje uspjeha i, osim razvoja samopouzdanja u upotrebi jezika, ovladavanje sve složenijim procesima mišljenja i učenja. Prepoznaje se i potiče uloženi trud, a učenikov se napredak prati i vrednuje usporedbom njegove trenutačne ovladanosti jezikom i ovladanosti jezikom na prethodnim razinama. Tako se izgrađuje učenikovo samopoštovanje i pozitivna slika o sebi kao pojedincu i kao međukulturno kompetentnom govorniku engleskog jezika.

Uvažavajući društvenu prirodu učenja, učitelj stvara uvjete za suradničko učenje usmjereno na konkretan cilj i razvoj samosvijesti uz fleksibilnu organizaciju rada koja, osim suradništva, integrira individualizam i kompetitivnost. Suradništvo je vidljivo i u odnosu učenik – učitelj: pojedine se odluke, kao što su izbor materijala i aktivnosti u skladu s potrebama, željama i interesima učenika te pravila ponašanja u školskome i izvanškolskom okružju, donose zajednički.

Određeno vrijeme

Osnove engleskog jezika se kao izborni nastavni predmet počinje poučavati u dobnoj skupini od 11. do 15. godine u trajanju od 35 sati godišnje.

Autonomija učitelja podrazumijeva samostalno donošenje odluka povezanih s implementacijom kurikula što, između ostalog, znači da učitelj samostalno određuje koliko je vremena posvećeno ostvarivanju pojedinoga odgojno-obrazovnog ishoda uključujući i dostatan broj sati za ponavljanje i uvježbavanje. Pojednim ishodima treba posvetiti onoliko vremena koliko je potrebno da svi učenici dođu do zadovoljavajuće razine usvojenosti. Međutim, svaki učenik slijedi svoj vlastiti ritam i individualizirani kurikulum, stoga se vrijeme poučavanja određuje individualno za svakog učenika u skladu s očekivanom razinom usvojenosti ishoda. Pritom treba uzeti u obzir činjenicu da put kojim će učenici proći da bi se pojedini ishodi ostvarili ovisi o velikom broju različitih čimbenika, primjerice, o predznanju, motivaciji za učenje jezika, ovladanosti strategijama, razvojnim osobitostima i individualnim karakteristikama funkcioniranja učenika s poremećajem iz spektra autizma. Navedeni čimbenici stvaraju specifične kontekste zbog kojih nije moguće propisati isti pristup za sve kontekste u kojima se poučavaju osnove engleskog jezika.

Učitelj planira dovoljno vremena za uvježbavanje i ponavljanje novih sadržaja, kad god je to moguće, povezujući ih s učeniku poznatim aktivnostima, situacijama i/ili predmetima iz svakodnevnog života.

Ako učenik ne svlada predviđene ishode u dobnoj skupini za koju je kurikulum predviđen, oni se nastavljaju planirati i provoditi u sljedećim godinama učenja dok ih učenik ne usvoji.

Grupiranje učenika

S obzirom na to da je prirodan način usvajanja jezika njegova upotreba i stalna komunikacija, jedan od objektivnih preduvjeta za ostvarivanje komunikacijskoga pristupa i učinkovito učenje i poučavanje engleskoga jezika jest rad s manjim brojem učenika u skupini. Grupiranje učenika regulira se kurikulumom škole. Učenici se grupiraju u odgojno-obrazovnim skupinama prema dobi, u skupinama koje neće biti u potpunosti homogene zbog sociokomunikacijskih poteškoća, obilježja ponašanja i disharmoničnog razvojnog profila učenika, a oni će u skladu sa svojim mogućnostima surađivati, biti jedni drugima poticaj i učiti međusobnim oponašanjem.

G. VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

U sklopu kurikula nastavnog predmeta Osnove engleskog jezika opisuju se elementi, pristupi i načini vrednovanja usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda.

U nastavnom predmetu Osnove engleskog jezika formativno se vrednuju znanja i vještine definirane odgojno-obrazovnim ishodima unutar svih triju predmetnih područja kurikula: komunikacijska jezična kompetencija, međukulturna komunikacijska kompetencija te samostalnost u ovladavanju jezikom.

Elementi vrednovanja su jezične djelatnosti: slušanje s razumijevanjem, čitanje s razumijevanjem, govorenje i pisanje. Elementi se vrednovanja razlikuju u pojedinim odgojno-obrazovnim skupinama jer ovise o razvojnoj dobi učenika.

U dobnoj skupini od 11. do 15. godine formativno se vrednuje usvojenost ishoda u govorenju i slušanju, a u dobnoj skupini od 16. do 21. godine i u čitanju i pisanju.

Jezični su sadržaji sastavni dio jezičnih vještina. Ovladanost jezičnim sadržajima vrednuje se integrirano, tj. leksičke i gramatičke strukture smatraju se kriterijima usvojenosti ishoda unutar područja komunikacijska jezična kompetencija. Funkcionalni aspekt jezika ima prednost pred formalnim te su zato kriteriji razumljivosti poruke i ostvarenja jezične interakcije nadređeni kriteriju točnosti. Pri vrednovanju vodi se računa o činjenici da ovladavanje jezičnim zakonitostima nije samo sebi svrha, već je sredstvo za ostvarenje uspješne komunikacije te da su pogreške u jezičnom izričaju prihvatljiva i očekivana sastavnica ovladavanja jezikom.

Učinkovito vrednovanje za učenje uključuje učiteljevo neprekidno i sustavno prikupljanje i bilježenje informacija o usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda tijekom odgojno-obrazovnog procesa. Ono je sastavni dio procesa učenja i poučavanja, usmjereno je na rezultate učenja te na povećanje učinkovitosti učenja i poučavanja. Vrednovanje za učenje uključuje različite metode, primjerice, povratne informacije, rubrike, obrasce provjere, učeničke mape, opažanja, provjere domaćih zadaća.

Vrednovanje kao učenje može uključivati osnovne metode samovrednovanja, primjerice, učeničke mape, obrasce provjere, izlazne kartice, palac gore, semafor. Kao i vrednovanje za učenje, i vrednovanje kao učenje dovodi do kvalitativnih povratnih informacija.

Vrednovanje naučenog može služiti samo u formativne i dijagnostičke svrhe, za planiranje daljnjeg učenja i poučavanja. Svrha mu je utvrđivanje razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda definiranih kurikulumom Osnove engleskog jezika tijekom ili na kraju školske godine te ukazivanje na oblike komunikacijskih kompetencija koji zahtijevaju poboljšanje. Usvojenost odgojno-obrazovnih ishoda vrednuje se s obzirom na definirane razine usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Učitelj za svaku sastavnicu vrednovanja razrađuje opisivače koji određuju opseg znanja i stupanj razvijenosti vještina potreban za određenu razinu usvojenosti. Metode i sadržaji provjere odgovaraju zahtjevima jezične upotrebe u stvarnim jezičnim, situacijskim i međukulturnim uvjetima uz unaprijed definirane kriterije vrednovanja. Svrha vrednovanja, sadržaji, postupci, oblik, sastavnice i trajanje, način i kriteriji bodovanja unaprijed su definirani te jasni učitelju i roditelju.

Sustavnim i redovitim izvješćivanjem o učenikovom napredovanju u svim područjima daje se povratna informacija o razini usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda te se predlažu načini i postupci potrebni za njihovo poboljšanje.

Oblikovanje zaključne ocjene

Zaključna ocjena predmeta izriče se opisnom ocjenom (potpuno usvojeno, većim dijelom usvojeno, djelomično usvojeno, manjim dijelom usvojeno i nije usvojeno).

Zaključna opisna ocjena donosi se na kraju nastavne godine i iskazuje sveukupnu usvojenost ishoda. Učitelju kao smjernica može poslužiti kurikulum definirana srednja razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Srednja razina usvojenosti ne predstavlja izravno školsku opisnu ocjenu, ali predstavlja prosjek usvojenog znanja i vještina potrebnih za zaključnu ocjenu.

POSEBNI KURIKUL NASTAVNOGA PREDMETA OSNOVE INFORMATIKE

A. SVRHA I OPIS PREDMETA

U posljednjih nekoliko desetljeća razvoj računalne znanosti omogućio je stvaranje informacijske i komunikacijske tehnologije koja je snažno i temeljito promijenila svijet oko nas. Primjena računala u svim područjima današnjeg života mijenja i način shvaćanja svijeta u kojem živimo. Digitalna je pismenost danas potrebna svakom pri obavljanju većine svakodnevnih obveza. Informatika se nameće kao dodatno područje koje je potrebno izučavati i razvijati.

Većina poslova 21. stoljeća zahtijeva razumijevanje i primjenu računalne znanosti radi što veće produktivnosti i konkurentnosti. Informatičke kompetencije nužne su u rješavanju različitih izazova u svim područjima ljudskoga djelovanja.

Pod nazivom Informatika u obrazovnom sustavu podrazumijeva se:

- stjecanje vještina za uporabu informacijske i komunikacijske tehnologije (digitalna pismenost) kojom se oblikuju, spremaju, pretražuju i prenose različiti multimedijски sadržaji
- uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije u obrazovnom procesu (edukacijska tehnologija, e-učenje)
- rješavanje problema s računalom ili bez njega pri čemu su prepoznatljivi sljedeći koraci: specifikacija i raščlamba problema, analiza problema i odabir postupaka za njegovo rješavanje.

Težište obrazovnog procesa u nastavnom predmetu Osnove informatike treba biti na rješavanju problema i logičkom zaključivanju da bi se poticalo razvijanje računalnog načina razmišljanja koje omogućuje razumijevanje, analizu i rješavanje problema odabirom odgovarajućih strategija. Takvi se načini razmišljanja trebaju prenositi i u svakodnevni život.

Učenje informatike priprema učenika za mnoga područja djelovanja. Osobiti doprinos učenja nastavnog predmeta Osnove informatike očituje se u razvoju računalnog načina razmišljanja koje uključuje i tehnike rješavanja jednostavnijih problema:

- prikazivanje informacija apstrakcijama
- logičko povezivanje
- prepoznavanje i primjenu mogućih rješenja radi postizanja učinkovitoga rezultata
- formuliranje problema načinom primjerenim uporabi s računalom i računalnim alatima ili bez njih
- generalizaciju procesa rješavanja problema primjenjivog na niz sličnih problema.

Te su tehnike alat za rješavanje različitih problema i u ostalim disciplinama, stoga su važne svima, a ne samo informatičkim stručnjacima. Generičke su kompetencije koje nastavni predmet Osnove informatike u učenika razvija i potiče:

- kreativnost stvaranjem digitalnih uradaka
- donošenje odluka pomoću IKT-a
- informacijsku i digitalnu pismenost razumijevanjem i razgovorom o pojmovima iz područja informatike
- osobnu i društvenu odgovornost razmatranjem etičkih pitanja kao što su pitanja krađe identiteta i vlasništva
- komuniciranje u digitalnom okružju
- iskazivanje mišljenja i djelovanja uz međusobno poštovanje i uvažavanje u digitalnom okružju

- snalaženje pomoću informacijske i komunikacijske tehnologije, učenjem na daljinu.

Primjerenom pedagoškom praksom koja naglašava konstruktivistički pristup učenju te stavlja učenika u središte procesa učenja treba razvijati navedene kompetencije, kao i samostalnost, samopouzdanje i odgovornost. Iskustva učenja moraju se temeljiti na uvjerenju da učenici najbolje uče aktivno sudjelujući, da su uz svoju kreativnost spremni uložiti veliki trud te da su timski rad i suradnja snažna motivacija za učenje.

Sadržaji iz nastavnog predmeta Osnove informatike trebaju se usvajati tijekom školovanja, pri čemu bi se trebalo koristiti načelom spiralnoga modela prema kojemu se znanje stečeno na nižim stupnjevima obrazovanja proširuje i produbljuje na višima. Znanja, vještine i stavovi usvojeni u informatici podrška su svim ostalim predmetima i međupredmetnim temama.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA

Učenjem i poučavanjem nastavnog predmeta Osnove informatike učenici će:

- postati informatički pismeni da bi se mogli samostalno, odgovorno, učinkovito, svrhovito i primjerenom koristiti digitalnom tehnologijom te se pripremiti za učenje, život i rad u društvu koje se razvojem digitalnih tehnologija vrlo brzo mijenja
- razvijati digitalnu mudrost kao sposobnost odabira i primjene najprikladnije tehnologije ovisno o zadatku, području koji se rješava
- razvijati kritičko mišljenje, kreativnost i inovativnost uporabom informacijske i komunikacijske tehnologije
- razvijati računalno razmišljanje i mogućnost rješavanja problema
- učinkovito i odgovorno komunicirati i surađivati u digitalnom okružju
- odgovorno primjenjivati sigurnosne preporuke radi zaštite zdravlja učenika u svakodnevnom životu.

C. STRUKTURA – ORGANIZACIJSKA PODRUČJA PREDMETNOG KURIKULA

Tri su predmetna područja kojima će se realizirati ciljevi nastavnog predmeta Osnove informatike: e-Društvo, digitalna pismenost i komunikacija te informacije i digitalna tehnologija.

Računalna znanost i upravljanje podacima čine temelj informatičkog društva. Zato nastavni predmet Osnove informatike čine osnovna znanja i koncepti računalne znanosti te razumijevanje digitalnog prikaza, pohrane i prijenosa podataka uporabom računala, digitalnih uređaja ili mreža. Navedeni sadržaji izučavaju se u predmetnom području informacije i digitalna tehnologija. Također, neophodno je razvijati logičko razmišljanje koje je važno za oblikovanje problema načinom koji je prikladan za njihovo rješavanje s računalom i bez njega, a to se može primijeniti u drugim područjima i svakodnevnom životu.

Predmetno područje digitalna pismenost i komunikacija usko je povezano s ostalim predmetnim područjima i daje temeljne digitalne kompetencije koje su neophodne za kvalitetnu primjenu tehnologije pri obavljanju svakodnevnih obveza, kao i za stjecanje kompetencija iz ostalih područja. Uporabom različitih programa za komunikaciju i suradnju omogućuje se razvijanje komunikacijskih i društvenih vještina koje su neophodne u današnje doba. Obilježje je tog predmetnog područja i razvijanje otvorenosti prema novim tehnološkim dostignućima u području informacijske i komunikacijske tehnologije.

Predmetno područje e-Društvo temelji se na činjenici da živimo u informacijskom društvu u kojem se digitalna tehnologija uvukla u sve pore života. Teme kao što su područje sigurnosti na mreži, zaštita podataka, elektroničko nasilje i briga o svojemu digitalnom ugledu razvijaju potrebne vještine i stavove nužne za odgovorne sudionike digitalnog društva. Objavljivanje te dijeljenje podataka, sadržaja i izvora uz poštovanje svih etičkih načela omogućuje širem broju ljudi stvaranje novih znanja i vrijednosti.

Predmetna područja se međusobno isprepliću i dopunjuju tako da pojedine sadržaje možemo razmatrati u više predmetnih područja. Primjerice, temeljne koncepte rada računala ili mrežnih uređaja razmatramo u predmetnom području informacije i digitalna tehnologija, ali i u predmetnom području digitalna pismenost i komunikacija u kojoj je neophodno poznavanje mogućnosti uređaja da bismo mogli odabrati prikladno rješenje za određeni zadatak ili problem.

1. slika: Prikaz povezanosti predmetnih područja nastavnog predmeta Osnove informatike

Informacije i digitalna tehnologija

Najveća snaga računala krije se upravo u njihovoj sposobnosti brze i sigurne pohrane te obrade velikih količina podataka. Traženje i dohvaćanje informacija iz različitih izvora i zbirki podataka temelj su današnje uporabe digitalne tehnologije. Stoga je važno prepoznati obrasce digitalnog prikazivanja različitih vrsta podataka kao što su brojevi, tekst, zvuk, slike i video. Primjenom vizualizacije i simulacije za prikazivanje pojednostavljenih modela rada računala pridonosi se razvoju apstraktnog mišljenja. Važno je poznavati osnove rada računala i pojedinih uređaja, način pohrane podataka te načine prijenosa digitalnih informacija.

Digitalna pismenost i komunikacija

Digitalna pismenost i komunikacija obuhvaća poznavanje mogućnosti hardverskih i softverskih rješenja te razvijanje vještina suradnje i komunikacije u *online* okružju. Poznavanje mogućnosti aktualne tehnologije i računalnih programa preduvjet je za pravilan odabir te njihovu učinkovitu primjenu u različitim područjima. Digitalnu pismenost nužno je razvijati od najranije dobi sukladno učenikovim mogućnostima i tijekom školovanja da bi učenici bili pripremljeni za život i rad u digitalnom društvu. Različiti programi za komunikaciju i suradnju omogućuju učenicima razvijanje komunikacijskih i društvenih vještina, razmjenu iskustava razvijajući pritom toleranciju, poštovanje različitosti i uvažavanje tuđih stavova. Stalnim usavršavanjem te kompetentnom, kritičkom i kreativnom uporabom informacijske i komunikacijske tehnologije učenici preuzimaju aktivnu ulogu u stvaranju svojih pozitivnih digitalnih tragova. Pozitivan stav i otvorenost prema novim tehnološkim dostignućima omogućit će jednostavniju prilagodbu budućoj tehnologiji.

e-Društvo

Pristup digitalnomu društvu pravo je svakog pojedinca, a ujedno i izvor mogućnosti za uporabu raznovrsnih e-usluga koje mu to društvo pruža. Digitalna tehnologija olakšava pristup obrazovanju, razonodi, kulturi i mnogim drugim uslugama te potiče aktivno sudjelovanje u demokraciji. Osim toga, mijenja metode, vrijeme i mjesto rada te nam omogućuje da budemo kreativniji i učinkovitiji u obavljanju svakodnevnih aktivnosti. Sudionici e-Društva trebaju se odgovorno, sigurno i učinkovito služiti internetom. Svaki e-građanin treba razumjeti što su osobni podatci i kako ih zaštititi, znati se zaštititi od prijevara, prijetnji i elektroničkog nasilja, reagirati na neprikladne oblike ponašanja, poštovati tuđu privatnost te znati gdje potražiti pomoć zbog neželjenih sadržaja ili kontakata.

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, SADRŽAJI I RAZINE USVOJENOSTI PO DOBNIM SKUPINAMA I ORGANIZACIJSKIM PODRUČJIMA

Odgajno-obrazovni ishodi dobne skupine od 11. do 15. godine

A. Informacije i digitalna tehnologija

odgajno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgajno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA INF A.2.1. Učenik razlikuje digitalnu tehnologiju.	– u sigurnome digitalnom okružju prepoznaje digitalnu tehnologiju: računalo, mobitel, tablet ili komunikator– ispravno se koristi digitalnom tehnologijom koja mu olakšava svakodnevni život– prepoznaje različitosti i posebnosti korištenja digitalnom tehnologijom– prepoznaje nužnost korištenja digitalnom tehnologijom u olakšavanju svakodnevnog života	– prepoznaje digitalnu tehnologiju i koristi se njome

Sadržaji za usvajanje odgajno-obrazovnih ishoda:

– digitalni uređaji, ispravno korištenje digitalnim uređajima.

Preporuke za usvajane odgajno-obrazovnih ishoda

U sigurnom digitalnom okružju, uz primjerenu razinu podrške, učenik prepoznaje različite digitalne tehnologije koristeći se karticama sa slikama digitalnih uređaja i tehnologije (tablet, stolno računalo, daljinski upravljač, zvučnici) i koristi se uređajima za olakšavanje svakodnevnog života. Učitelj potiče na primjereno ponašanje u korištenju digitalnim uređajima (primjerice, odlaganje digitalnog uređaja na stol, a ne na prostor za sjedenje, nekonzumiranje hrane i pića dok se služi digitalnim uređajem). Naglašava razlike u radu različitih digitalnih uređaja te njihove razlike i posebnosti koristeći se različitim edukativnim igrama kao što su *Memory*, povuci i spusti, igra razvrstavanja. Učenik otvara i zatvara aplikacije čiji su prečaci postavljeni na radnoj površini koristeći se mišem (dvostruki klik mišem).

Poticati učenike na ispravno korištenje digitalnim uređajima (demonstriranje uključivanja i isključivanja, rukovanje digitalnim uređajima). Pogledati konkretne primjere nezgoda zbog nepravilnog korištenja digitalnim uređajima, upozoriti na njih i poticati na dobre primjere ispravnost korištenja (prikazati animirani film).

A. Informacije i digitalna tehnologija

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA INF A.2.2. Učenik prepoznaje oblike digitalnih sadržaja.	– prepoznaje različite digitalne oblike sadržaja iz praktične uporabe (tekst, slike, audiozapise i videozapise)– razlikuje različite digitalne uređaje za stvaranje ili snimanje digitalnih sadržaja– izdvaja digitalne sadržaje prema učenju na konkretnim primjerima koji su dostupni u školi i u svakodnevnom životu	– prepoznaje digitalne sadržaje

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- prepoznavanje oblika digitalnih sadržaja.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Uz primjerenu razinu učiteljeve podrške pregledava edukativne digitalne sadržaje i sadržaje prema vlastitom izboru iz svakodnevnog života na različitim digitalnim uređajima (stvaranje popisa pjesama i pregledavanje videozapisa). Razvrstava te sadržaje prema oblicima na tekst, sliku, audiozapis i videozapis. Primjenjuje iskustveno učenje s konkretnim primjerima koji su dostupni u školi. Povezuje digitalni uređaj s oblikom digitalnog sadržaja koji se njima može izraditi. Sastavlja popis i označava koji su digitalni uređaji i sadržaji korišteni u određenom primjeru. Pravilno odabire digitalnu tehnologiju pri odabiru željenoga digitalnog sadržaja (za slušanje glazbe koristi se zvučnicima ili slušalicama, za čitanje e-slikovnica odabire tablet umjesto pametnog telefona zbog preglednosti teksta). Služeći se digitalnim alatima, vježba motoriku (klikni mišem, pisalica, glaskalica...).

B. Digitalna pismenost i komunikacija

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA INF B.2.1. Učenik se koristi digitalnim obrazovnim sadržajima na razini prepoznavanja i povezivanja.	– upoznaje digitalne obrazovne sadržaje– prepoznaje i povezuje predložene digitalne obrazovne sadržaje– koristi se digitalnim obrazovnim sadržajima kao pomoći pri učenju	– izvodi osnovne radnje u digitalnim obrazovnim sadržajima na razini prepoznavanja i povezivanja

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

- uporaba miša i tipkovnice.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

U digitalnim obrazovnim sadržajima učitelji trebaju posvetiti pozornost na primjerenost sadržaja i zaštitu učeničkih osobnih podataka. Uz primjerenu razinu podrške uvježbavati upotrebu miša, tipkovnice, zaslona osjetljivog na dodir na digitalnim uređajima (komunikatoru, tabletu, računalu). U otvorenoj aplikaciji programa za crtanje koristiti se lijevom tipkom miša za crtanje oblika, a desnom tipkom za brisanje nacrtanog oblika. Ako učenik ima problem s korištenjem dvostrukim klikom miša, preporučuje se koristiti aplikacijama za vježbanje dvostrukog klika miša u obliku edukativnih *online* igara. U radu s tipkovnicom također se preporučuju aplikacije za vježbanje pronalaska slova na tipkovnici. Učitelji odabiru programe i oblike multimedijских sadržaja u skladu s opremljenosti škole i primjerenosti učenicima s poremećajem iz spektra autizma (učenje slova, riječi, brojeva, primjerice, mrežne aplikacije ICT AAC). Učitelji odabiru digitalne obrazovne sadržaje koji ne zahtijevaju prijavu učenika zbog zaštite učeničkih osobnih podataka.

B. Digitalna pismenost i komunikacija

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA INF B.2.2. Učenik vrlo jednostavnim radnjama izrađuje jednostavne digitalne sadržaje.	– stvara digitalne sadržaje – izvodi jednostavne radnje uporabom miša, tipkovnice ili zaslona osjetljivoga na dodir	– izrađuje jednostavne digitalne sadržaje

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– program za izradu jednostavnoga digitalnog sadržaja i jednostavni digitalni rad.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj odabire odgovarajuće uređaje i programe za stvaranje digitalnih sadržaja primjerene učenicima. Izrada digitalnih sadržaja najčešće počinje izradom digitalnog crteža. Učenici se mogu koristiti uređajima s dodirnom plohom tako da crtaju prstima ili olovkom ako im to više odgovara. Predlaže se uporaba programa koji nude najjednostavnije radnje i djelomično gotova rješenja da pomognu učeniku u izradi jednostavnih digitalnih sadržaja (mrežne bojanke, mrežno crtanje, osmišljavanje crteža koristeći se različitim alatima programa za crtanje, izradu pozivnice ili čestitke).

C. E-društvo

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA INF C.2.1. Učenik se pažljivo i odgovorno koristi informacijskom i komunikacijskom opremom i štiti svoje osobne podatke.	– brine se o osobnom računalu ili mobilnom uređaju – izvodi osnovne postupke s osobnim računalom ili mobilnim uređajima (tableti), uključivanje i isključivanje uz učiteljevo vođenje – prepoznaje svoje osobne podatke (ime, prezime, adresu, fotografiju i broj telefona)	– prepoznaje svoje osobne podatke i navodi da ih ne smije dijeliti s nepoznatim osobama

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– informacijsko-komunikacijska tehnologija, odgovorno korištenje digitalnom tehnologijom.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenicima na primjeren način približiti pojam osobnih podataka. Izdvojiti osnovne osobne podatke na koje se treba usmjeriti (ime i prezime, adresa, broj telefona ili mobitela i fotografije). Istaknuti učenicima da se osobni podatci ne daju nepoznatim osobama (primjerice, ispisivanjem na papirić pa bacanjem kroz prozor). Upozoriti ih da osobne podatke svojih prijatelja ne govore drugima. Igrama i gledanjem animiranih filmova učenicima objasniti pojam osnovnih osobnih podataka te kako se njima odgovorno koristiti. Uputiti učenike kako se pravilno uključuje i isključuje digitalne uređaje (računalo i/ili mobilni uređaj) koji im je dostupan u školi. Upozoriti ih na odgovorno ponašanje i brigu o digitalnim uređajima (računalo i/ili mobilnome uređaju) dok se njime koriste. Istaknuti učenicima važnost čuvanja školske i osobne imovine te odgovornoga ponašanja prema svojim i tuđim stvarima.

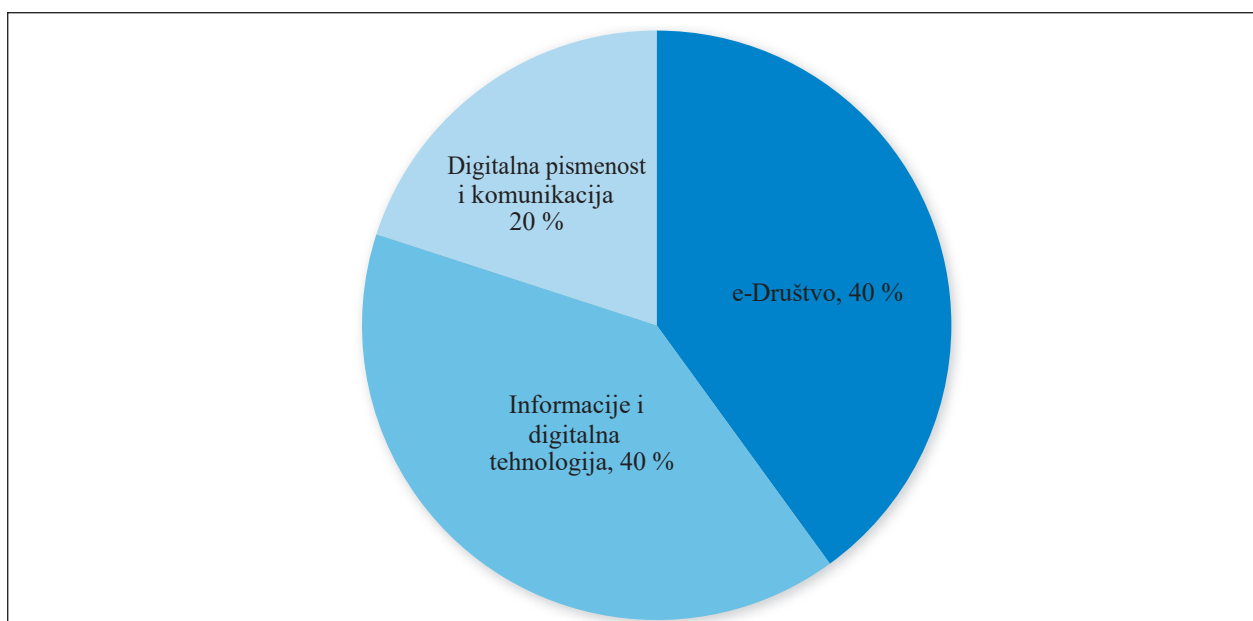
C. e-Društvo

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA INF C.2.2. Učenik primjenjuje zdrave navike ponašanja tijekom rada na računalu i prihvaća preporuke o količini vremena provedenog za računalom.	– primjenjuje zdrave navike ponašanja tijekom rada na računalu– prihvaća preporuke o količini vremena provedenog za računalom– primjenjuje vježbe razgibavanja za računalom u skladu s mogućnostima, izmjenjivanje sjedenja i drugih položaja	– prepoznaje zdrave navike ponašanja tijekom rada na računalu

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:
– ergonomske preporuke i vježbe.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenici će razgovarati o vremenu provedenom za računalom te o potrebi tjelovježbe i zdrave prehrane. Uz primjerenu razinu podrške učenici će prepoznati zdrave navike ponašanja te se prisjetiti koje se poteškoće javljaju nakon mnogo vremena provedenog u korištenju digitalnih uređaja u školi i u svakodnevnom životu. Izvode vježbe razgibavanja u skladu sa svojim mogućnostima. Učitelj priprema kratke vježbe za početak sata da bi se učenici uvjerali da pojedini pokreti tijela opterećuju oči, kosti i mišiće te vježbe razgibavanja za kraj sata. Potiče učenike na pravilno sjedenje za računalom te pravilno rukovanje mišem, tipkovnicom i zaslonom osjetljivim na dodir.

2. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja u dobnoj skupini od 11. do 15. godine

Odgojno-obrazovni ishodi dobne skupine od 16. do 21. godine

A. Informacije i digitalna tehnologija

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA INF A.3.1. Učenik prepoznaje internet kao izvor nekih usluga i podataka	– pretražuje informacije za svakodnevni život na internetu – pridržava se dogovorenih savjeta o pravilima korištenja internetom – posjećuje primjerene mrežne stranice – upoznaje mrežne preglednike	– prepoznaje internet kao izvor nekih usluga i podataka te se koristi njime uz primjeren stupanj podrške
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:		
– internet, mrežni preglednik, mrežna tražilica.		
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda		
Učitelj se dogovara s učenicima o pravilima korištenja internetom. Učenik nabraja i opisuje mogućnosti rada na internetu. Uočava da stvarni svijet nije jednak virtualnom svijetu (stvarni prijatelji i ljudi s kojima komunicira, a ne poznaje ih). Na temelju primjera iz svakodnevnog života (na službenim mrežnim stranicama škole učitelj pokazuje neku stariju objavu koja ne vrijedi u trenutku čitanja ili ponudu iz <i>online</i> kataloga/letka neke trgovine koja je istekla) objašnjava učeniku da svatko može stvoriti sadržaje na internetu, no za svaku pronađenu informaciju postavljamo si pitanje je li istinita. Upoznaje učenike samo sa stranicama primjerenog sadržaja (edukativne stranice) i daje im detaljne upute za pretraživanje i vrednovanje pronađenog (konkretni primjeri bliski razvojnoj dobi učenika). Učenik upoznaje mrežni preglednik i način njegova rada. Pretražuje podatke, slike i videozapise na preporučenim mrežnim stranicama. Posjećuje i istražuje neke od preporučenih stranica s informacijama koje mu mogu pomoći u svakodnevnom životu (primjerice, slušanje glazbe, tjelovježba). Uz primjerenu razinu podrške odabire informaciju među više pronađenih s obzirom na upute za pretraživanje.		

A. Informacije i digitalna tehnologija

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA INF A.3.2. Učenik prepoznaje i koristi se programima, aplikacijama i digitalnom tehnologijom.	– prepoznaje da digitalna tehnologija ima pohranjene programe – prepoznaje da programi omogućuju rad s digitalnom tehnologijom te da se razlikuju s obzirom na svoju namjenu – prepoznaje da digitalna tehnologija radi s uputom (programom) – prepoznaje da postoje programi (upute) za različite namjene i da moraju biti precizni da bi uređaj radio ono što želimo – pokazuje nekoliko osnovnih programa kojima se koristi u radu s digitalnom tehnologijom	– opisuje i nabraja mogućnosti programa u uporabi digitalne tehnologije za svakodnevne aktivnosti

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– programi na računalu, mape i datoteke na računalu.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učitelj upućuje učenike da pojam računalo obuhvaća bilo koji digitalni uređaj koji oni poznaju: stolno ili prijenosno računalo, tablet, mobitel, ostale mobilne uređaje te da se računala nalaze i u različitim drugim uređajima (automobilu, perilici rublja...). Koriste se konkretnim primjerima programa kojima su se učenici već koristili i povezuju s njihovom ulogom na računalu (crtanje, pisanje, kalkulator). Služe se slikama kako bi se pokazalo da programi moraju imati precizne upute da bi računalo radilo ono što želimo. Učenici prepoznaju osnovne programe koji su instalirani na računalu, bez kojeg programa računalo ne bi radilo (operacijski sustav), koji programi omogućuju dodatne mogućnosti računala (programi za pisanje, crtanje, računanje i slično). Učenici se služe aktualnim i dostupnim operacijskim sustavom te njegovim uslužnim programima: kalkulatorom, programom za crtanje, programom za pisanje. Važno je ne inzistirati na stručnoj terminologiji. Učitelj pojašnjava učenicima uporabom konkretnih primjera na uređajima koji su im dostupni.

B. Digitalna pismenost i komunikacija

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA INF B.3.1. Učenik odabire uređaj i program za aktivnosti svakodnevnog života.	– odabire jednostavne programe – izvodi osnovne radnje u programima ili obrazovnim igrama koje je odabrao učitelj – izdvaja uređaj za aktivnosti svakodnevnog života	– odabire jednostavne programe i primjereni uređaj za neku aktivnost iz svakodnevnog života
Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:		
– programi na računalu, moje računalo.		
Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda		
Učitelj odabire programe i oblike multimedijских sadržaja u skladu s učenikovim potrebama i mogućnostima. Ovisno o odabranom programu, učitelj odabire razinu složenosti digitalnog sadržaja koji učenici izrađuju. Učitelj pomaže učenicima u odabiru digitalnog uređaja ili programa zbog jednostavnijeg korištenja u svakodnevnom životu (primjerice, izrada jednostavnog sadržaja kombinacijom teksta i slike u programu za crtanje i/ili pisanje: izrada čestitke, plakata tematski povezanih s datumima koje škola obilježava). Učenici slušaju audiozapis te zapisuju riječi pjesme.		

C. e-Društvo

odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA INF C.3.1. Učenik se pravilno ponaša pri korištenju sadržajima i uslugama na internetu.	– prepoznaje važnost odgovornog ponašanja – uočava trajnost podataka objavljenih na internetu (digitalnih tragova) – prepoznaje moguću opasnost od nepoznate osobe u virtualnom svijetu – prepoznaje nasilnu verbalnu komunikaciju, oblike i simptome elektroničkog zlostavljanja te opasnosti koje prijete pri susretu s nepoznatom osobom – predlaže prihvatljive načine rješavanja problema – u nekim situacijama traži pomoć odrasle osobe (zna gdje može potražiti pomoć, razvija ozračje povjerenja i osnaživanja)	– nabraja neke opasnosti od nepoznate osobe u virtualnom svijetu te prepoznaje situacije u kojima treba potražiti pomoć odrasle osobe

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– zaštita osobnih podataka, smišljanje sigurne lozinke.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Istaknuti učenicima da svakim svojim boravkom na internetu ostavljaju digitalne tragove koje je lako pratiti. Naglasiti im potrebu izbjegavanja komunikacije s nepoznatim osobama te kako se mogu zaštititi i potražiti pomoć odrasle osobe. Razgovor o digitalnim tragovima koje sami ostavljamo i koje drugi objavljuju o nama. Koristiti se konkretnim primjerima digitalnih tragova o nekoj osobi, a koji su stari nekoliko godina (trajnost digitalnih tragova). Igra pastom za zube (jednom kad je istisnete ne može se vratiti u tubu – analogija sa sadržajem objavljenim na internetu i nemogućnošću njegovog brisanja). Upoznati učenike s opasnostima koje im prijete na internetu i povezati ih s opasnostima iz stvarnog svijeta. Učenike se osvještuje da neka djeca na internetu znaju biti nasilna. Učenici gledaju animirane priče, prepoznaju elektroničko nasilje i razgovaraju o primjerima elektroničkog nasilja, upoznaju načine sprečavanja i prevencije takva nasilja te što učiniti ako su sami žrtve nasilja. Istaknuti da je i virtualni svijet stvarni svijet te da se moramo pristojno i odgovorno ponašati kad smo na internetu da bismo zaštitili sebe i druge. Treba ohrabrivati učenike da učiteljima ili roditeljima prijave svaku komunikaciju ili kontakt koji im se učini čudnim ili se zbog njega ne osjećaju dobro. Povezati pravila pristojnog ponašanja u razredu i na internetu. Razvijati ozračje povjerenja i osnaživanja učenika tako da znaju da se mogu obratiti učiteljima ako im zatreba pomoć.

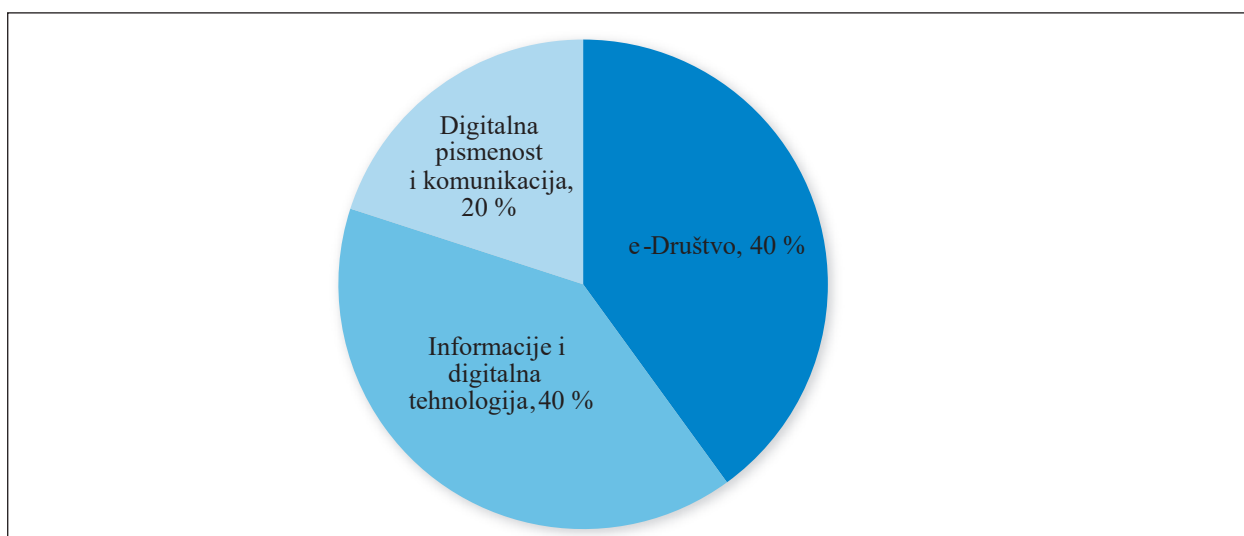
odgojno-obrazovni ishodi	razrada ishoda	odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar«
PP SKA INF C.3.2. Učenik slijedi upute učitelja o preraspodjeli vremena u kojemu se koristi digitalnom tehnologijom u svakodnevnom životu.	– prepoznaje potrebu vremenskog ograničenja u radu s digitalnom tehnologijom – procjenjuje količinu vremena provedenog u virtualnome i stvarnom svijetu – prihvaća nužnost vremenskog ograničenja boravka za računalom – primjenjuje preporuke o količini vremena pred računalom – primjenjuje tehnike razgibavanja tijekom i nakon rada na računalu – primjenjuje zdrave navike ponašanja za vrijeme rada na računalu	– prepoznaje, navodi i opisuje posljedice dugotrajnog boravka za računalom

Sadržaji za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda:

– ergonomске preporuke i vježbe.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda

Učenici crtaju predmete koji simboliziraju njihovu slobodnu aktivnost ili hobi. U završnom dijelu sata izlaze u školsko dvorište i igraju jednu od predloženih igara. Kod kuće učenici intervjuiraju roditelje o njihovu slobodnom vremenu (sadašnjem te u djetinjstvu). Mogu odigrati omiljenu računalnu igru, a zatim zajedno s roditeljima izići u šetnju ili vožnju biciklom. Učenici vode dnevnik o vremenu provedenom pred ekranom (računalo, tablet, mobilni uređaj, TV i slično). Dogovaraju se o vremenskom ograničenju za rad na računalu, mogućoj uporabi specijaliziranih programa koji podsjećaju na razgibavanje i vrijeme provedeno za računalom. Izvode vježbe razgibavanja za računalom, izmjenjuju sjedenje i druge položaje. Učitelji prate vrijeme provedeno pred ekranom (računalom, mobilnim uređajem, tabletom, televizorom). Pokazuju i primjenjuju ergonomska pravila, izvode vježbe razgibavanja. Važna je dosljednost u primjeni dogovorenih pravila te kontrola u provođenju.

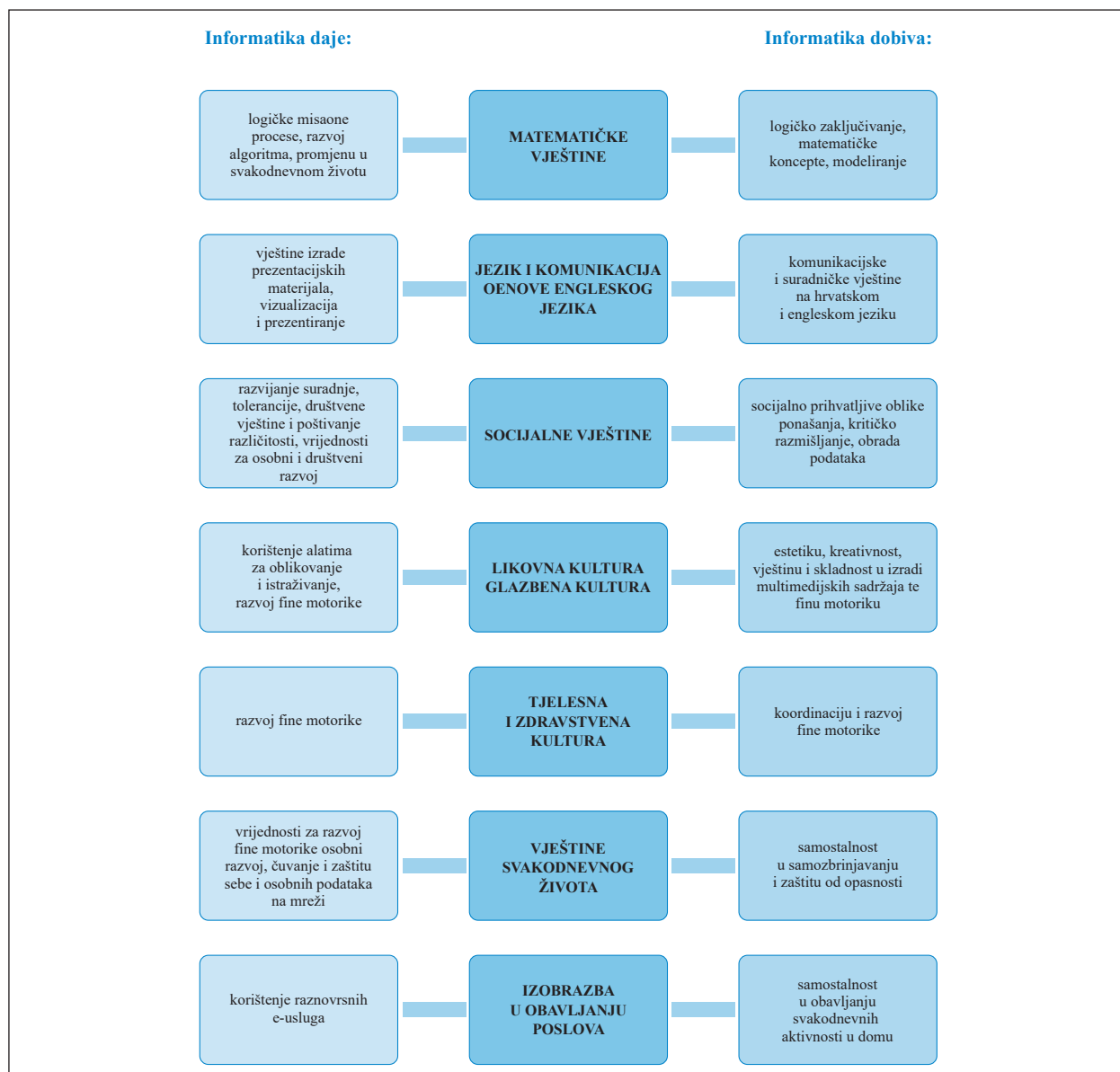
3. slika: Prijedlog postotne zastupljenosti predmetnih područja nastavnog predmeta Osnove informatike u dobnoj skupini od 16. do 21. godine

E. POVEZANOST S DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

Nastavni predmet Osnove informatike prema svojem sadržaju pripada tehničkome i informatičkom području. Predmetna područja povezana su s organizacijskim područjima tehničkoga i informatičkog područja i to na sljedeći način:

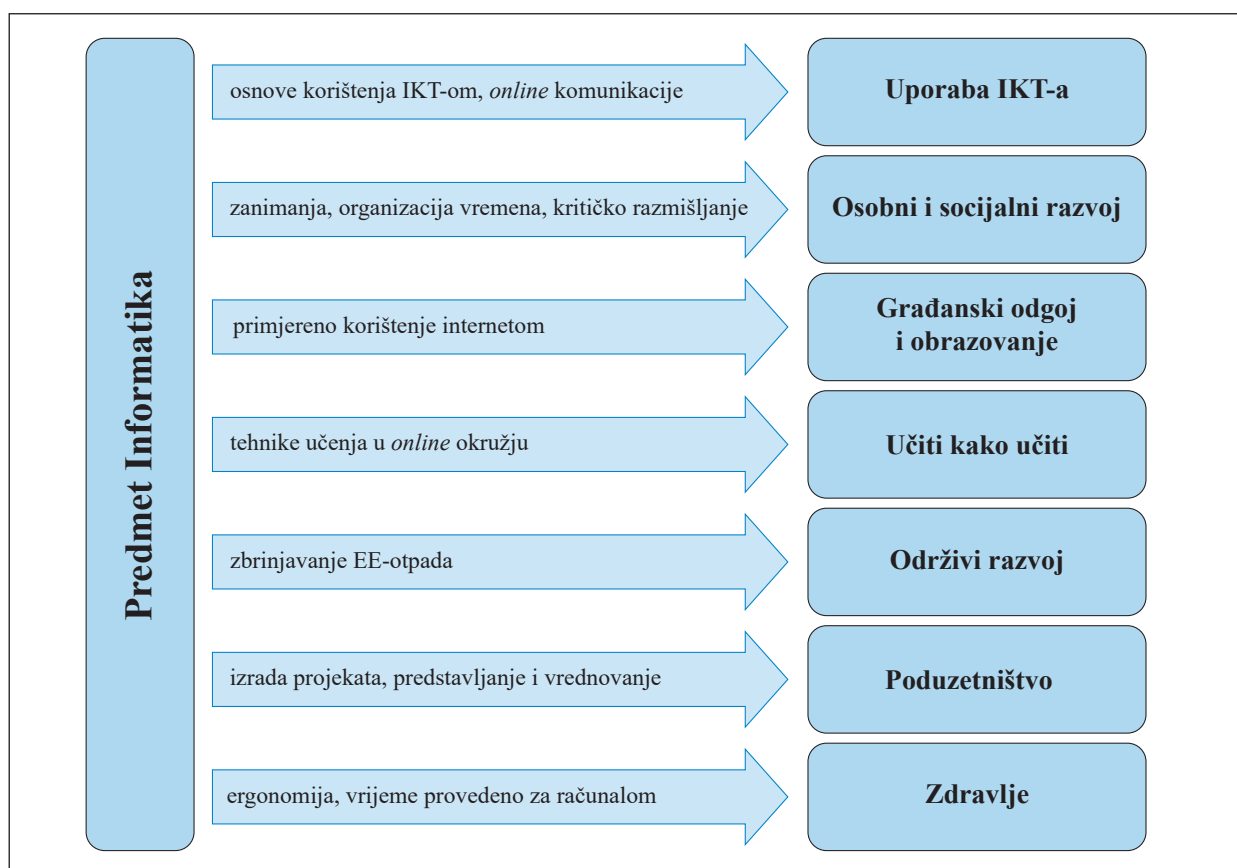
- predmetno područje informacije i digitalna tehnologija povezano je s područjem informacijska i komunikacijska tehnologija i s područjem tehnologija i tehnički sustavi te tvorevine
- predmetno područje digitalna pismenost i komunikacija povezano je s područjem informacijska i komunikacijska tehnologija te s područjem tehnički dizajn i materijalizacija zamisli
- predmetno područje e-Društvo povezano je s područjem značenje tehnike i informatike za pojedinca i zajednicu.

Za usvajanje generičkih znanja i vještina u nastavnom predmetu Osnove informatike nužna je usvojenost različitih kompetencija iz svih područja međusobnih tema i predmeta. Važno je postići dobru vremensku usklađenost stjecanja pojedinih kompetencija u pojedinom ciklusu o čemu se brinu učitelji svake škole. Povezanost s ostalim nastavnim predmetima:

4. slika: Povezanost nastavnog predmeta Osnove informatike s ostalim nastavnim predmetima

Generička znanja i vještine iz nastavnog predmeta Osnove informatike imaju izravan utjecaj na sve međupredmetne teme:

5. slika: Utjecaj nastavnog predmeta Osnove informatike na međupredmetne teme

F. UČENJE I POUČAVANJE PREDMETA

Organizacija učenja i poučavanja

Kurikul koji je temeljen na ishodima učenja umjesto na propisanim sadržajima omogućuje realizaciju učenja i poučavanja usmjerenoga na svakog učenika i razvijanje njegovih potencijala. On pruža fleksibilnost u poučavanju i daje slobodu učiteljima u osmišljavanju procesa učenja i poučavanja. Ishodi su definirani tako da omogućuju učitelju odlučivanje o redoslijedu i vremenu potrebnom za njihovo ostvarivanje te odabir programa kojima će se koristiti da bi se učenicima olakšao svakodnevni život uz digitalnu tehnologiju. Izborom sadržaja i metoda rada moguće je ostvariti više ishoda istodobno. Pritom je moguće aktivnosti i sadržaje ishoda prilagoditi potrebama i interesima učenika, razreda i škola.

Za kvalitetnu realizaciju učenja i poučavanja važna je pravilna organizacija nastavnog sata i izbor metoda poučavanja prilagođenih psihofizičkom razvoju djeteta i njegovim potrebama u svakodnevnim aktivnostima.

Najsnažniji čimbenik koji utječe na učenje jest motivacija i širok izbor mogućnosti. Motivacija se može postići aktivnim uključivanjem učenika u izbor sadržaja, digitalnih alata i programa, uključivanjem zanimljivoga, realnog konteksta koristeći se primjenjivim primjerima iz svakodnevnog života.

Iskustva učenja

Iskustva učenja nastavnog predmeta Osnove informatike polaze od učenikove iskustvene i praktične upotrebe tehnologije i njegove potrebe na koju se nadograđuju teoretska i praktična znanja. U pristupu poučavanju važno je nove sadržaje uvijek nadograditi na učenikova prethodna iskustva i znanja.

Iskustva učenja trebaju biti poticajna, a njihova svrha jasna učenicima, što se postiže uključivanjem učenika u aktivnosti koje potiču svrsishodnu primjenu primjerenu psihofizičkom stanju učenika. Učitelji omogućuju takvo učenje osmišljavanjem konkretnih i jasnih zadataka i stvaranjem pozitivnog okruženja u kojima učenici, uz primjeren stupanj podrške, rade s uređajima, programima i medijima prema zadanim uputama da bi takve zadatke ostvarili.

Interes učenika za rad s informacijskom i komunikacijskom tehnologijom usmjerava se u razvijanju kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života kao što je učinkovita i funkcionalna uporaba digitalne tehnologije, komunikacija, samostalnost u obavljanju svakodnevnih poslova, razvijanje samopouzdanja i osobni razvoj pojedinca. Učenike treba poticati na korištenje digitalnom tehnologijom zbog olakšavanja i poboljšanja svakodnevnog života.

Učenje se odvija u interakciji s učiteljem, ostalim učenicima, partnerima u odgojno-obrazovnome procesu (roditeljima, stručnjacima, širom zajednicom) i digitalnim obrazovnim sadržajima, stoga treba stvarati ozračje koje u što većoj mjeri omogućuje različite vrste interakcije.

Uloga učitelja

Učitelj je voditelj i suradnik učenika u ostvarivanju odgojno-obrazovnih ciljeva te će poticati i poučavati korisna znanja i razvijanje sposobnosti. On je podrška koji učeniku pomaže učiti i uči ga kako biti što samostalniji, ali je i trener koji ih potiče da daju sve od sebe i svaki dan napreduju, odnosno budu sve bolji. Osmišljava odgojno-obrazovne aktivnosti koje trebaju pobuditi i držati pozornost a da su istodobno prilagođene učenikovim mogućnostima i interesima. Učitelj treba potaknuti zanimanje i motivaciju učenika za uključivanje u proces učenja i poučavanja da bi se postiglo i zadovoljstvo u učenju. Učitelj pokazuje poštovanje prema učenikovim zamislima i pomaže njihovoj razradi.

Učitelj u razredu stvara povoljno društveno ozračje, odnosno otvorenu komunikaciju na temelju partnerstva, poštovanja, tolerancije, prihvaćanja i empatije. Štiti učenike od elektroničkog nasilja, omogućuje njihovo sudjelovanje u obrazovnome i školskom životu na temelju modela demokratskog društva građenog na načelima slobode, odgovornosti, suradnje i stabilnih zajedničkih pravila.

Prije uporabe neke digitalne tehnologije ili programa učitelji trebaju kritički procijeniti njihovu sigurnost i korisnost te odgovoriti na sljedeća pitanja:

1. Zašto ih odabirem?
2. Odgovara li moj odabir razvojnoj dobi i potrebama učenika?
3. Kako ću ih upotrijebiti?
4. Koje su mi tehničke, prostorne i materijalne pretpostavke potrebne prije upotrebe?
5. Jesam li pribavio potrebna dopuštenja (suglasnost roditelja i ravnatelja, softverske ili autorske licence)?

Nužno je stalno procjenjivanje, vrednovanje i davanje povratne obavijesti učenicima o njihovom uspjehu te pronalaženje mogućnosti za individualan rad.

Stalnim stručnim usavršavanjem učitelj upoznaje inovativne metode rada da bi odgovorio na potrebe današnjih učenika i suvremenog društva. Kvaliteti učenja i poučavanja doprinijet će samorefleksija učitelja o djelotvornosti njegove pripreme, izvođenja poučavanja, korištenih metoda i postupaka rada, njegovih komunikacijskih i socijalnih vještina važnih za daljnje uspješnije planiranje uz korištenje stručnom literaturom i iskustvom kolega.

Učitelj pomaže učenicima prepoznati, razvijati, precizirati, učvrstiti i proširiti znanja, vještine i vrijednosti koje će im biti potrebne za snalaženje u aktivnostima svakodnevnog života s posebnim naglaskom na digitalne kompetencije kao ključne kompetencije europskog građanina.

Uloga je učitelja osigurati učeniku primjerenu vrstu i razinu podrške te je postupno smanjivati ili ukinuti radi što samostalnijeg učenikova funkcioniranja.

Mjesto i vrijeme učenja

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Osnove informatike nužno se organizira u umreženoj računalnoj učionici spojenoj na internet. Broj učenika u grupi i opremljenost učionice trebaju biti u skladu s Državnim

pedagoškim standardom. Optimalna organizacija rada predviđa radno mjesto s računalom ili drugim digitalnim uređajem za svakog učenika. Računala u učionici trebaju biti takva da omogućuju izvođenje svih potrebnih programa te pohranjivanje materijala potrebnih za izvršavanje svih ishoda učenja. Na računalima trebaju biti instalirani svi potrebni programi koji imaju odgovarajuće licence. Učenici bi trebali u informatičkoj učionici (i školi) imati dostupnu asistivnu digitalnu tehnologiju koja je prilagođena djeci s teškoćama u razvoju, a pod tim se podrazumijevaju različiti komunikatori, *switchevi*, prilagođene tipkovnice, Brailleevi redci i ostalo što je potrebno da bi oprema bila dovoljno prilagođena. Učitelj u radu s djecom koja se služe asistivnom digitalnom tehnologijom može se koristiti i tehnologijom koju će učenik donijeti od kuće ili ako je učeniku potrebna neka oprema za rješavanje zadatka do kraja, može je ponijeti kući, ako je to izvedivo. Održavanje funkcionalnosti informatičke učionice izvodi se prema učiteljevim preporukama.

Osim u fizičkom okružju učenje se može odvijati i na daljinu, u različitim digitalnim obrazovnim okružjima. Učenje u digitalnom okružju obogaćuje se i dopunjava dodatnim sadržajima, aktivnostima ili komunikacijom sa stručnjacima koji nisu prisutni na nastavnom satu, a naučenim se vještinama koriste i u drugim okružjima. Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Osnove informatike treba organizirati tako da učenici neprekidno razvijaju vještine uporabe IKT-a te stječu nove kompetencije.

Materijali i sredstva za učenje

U učenju i poučavanju nastavnog predmeta Osnove informatike treba se koristiti raznovrsnim materijalima, sadržajima i izvorima učenja za svrhovito i učinkovito učenje i poučavanje. Samostalno ih bira učitelj radi usvajanja odgojno-obrazovnih ishoda brinući se o tome da su podrška učeniku i da omogućuju razvoj vještina i znanja svakodnevnog života. Učitelj odabire one sadržaje i programske alate koji potiču motivaciju i kreativnost učenika.

Učitelji i učenici uz primjerenu razinu podrške u učenju i poučavanju mogu se koristiti:

- sadržajima za uvježbavanje, primjenu znanja i samoprocjenu kao što su obrazovne igre, kvizovi, programi i okružja za izradu obrazovnih sadržaja i igara
- programima i okružjima za razvoj pojedinih područja znanja kao što su alati za simulaciju i vizualizaciju
- izvorima znanja, repozitorijima i digitalnim sadržajima za učeničko istraživanje
- programima i okružjima za stjecanje digitalne pismenosti i poticanje kreativnosti učenika kao što su različiti multimedijски alati za izradu digitalnih sadržaja, razvoj i predstavljanje ideja
- dodatnim didaktičkim sredstvima i asistivnom tehnologijom koji omogućuju učenje igrom.

Učitelj pri izradi svojih digitalnih obrazovnih sadržaja aktivno sudjeluje u stvaranju baza otvorenih sadržaja i scenarija učenja dijeleći ih i koristeći se dijeljenim sadržajima.

Grupiranje učenika

Učenje i poučavanje nastavnog predmeta Osnove informatike održava se u informatičkim učionicama u skladu s Državnim pedagoškim standardom. Učenici se mogu grupirati u manje skupine, što je pogodno za poučavanje koje potiče heuristička metoda, metoda istraživanja, metoda samostalnog rada i suradničke metode. Takvim načinom rada omogućuje se kvalitetnije praćenje napretka pojedinca i pravodobno uočavanje nerazumijevanja ili pogrešnih razumijevanja u učenika. Formiranje skupina učenika definira se kurikulum škole, po mogućnosti tako da svaki učenik ima svoje radno mjesto s računalom. Važno je poticati suradnički rad među učenicima u razredu i izvan njega pomoću informacijske i komunikacijske tehnologije radi stvaranja poticajnog okružja za učenje u kojem učenik ima na raspolaganju niz strategija učenja i prepoznaje kad će suradnja poboljšati njegov rad te mu različito doprinijeti.

Unutar skupine grupiranje se odvija prema sklonostima i potrebama učenika i učiteljevoj procjeni usvojenosti znanja i razvijenosti vještina, a prema načelima izbornosti i inkluzije. Učenici mogu i individualizirati i samostalno raditi na rješavanju nekog zadatka te na određenim temama i projektima, što je potrebno u radu s učenicima s teškoćama.

G. VREDNOVANJE USVOJENOSTI ODGOJNO-OBRAZOVNIH ISHODA

Vrednovanje predstavlja složen proces koji se zasniva na poznavanju i razumijevanju:

- kurikulum definiranih odgojno-obrazovnih ciljeva, ishoda i očekivanja
- mogućnosti, dosega i ograničenja pojedinih pristupa, oblika i metoda vrednovanja
- procesa učenja, konteksta učenja i osobitosti učenika.

Vrednovanje procesa učenja te usvojenosti i ishoda označava postupke prikupljanja i analiziranja informacija te donošenja procjena o učenikovu učenju i rezultatima učenja.

Vrednovanje u nastavnom predmetu Osnove informatike pažljivo se planira i provodi sustavnim prikupljanjem i obradom podataka o ostvarivanju odgojno-obrazovnih ishoda određenih kurikulumom. Sastavni je dio procesa učenja i poučavanja koje daje obavijest o razini usvojenosti osnovnih informatičkih znanja i vještina. Usvojenost osnovnih informatičkih znanja i vještina iskazuje se trima razinama vrednovanja.

Vrednovanje treba biti usko povezano, usklađeno te osmišljeno i planirano istodobno s učenjem i poučavanjem. Treba postojati jasna povezanost između ishoda koje učenici ostvaruju i aktivnosti kojima će se to postići (konstruktivno poravnanje). Učenje, poučavanje i vrednovanje valja temeljiti na razumijevanju i uvažavanju te postaviti tako da učeniku omogućuju razvoj kompetencija i napredak u izvedbi tijekom vremena, odnosno uporabu računala i asistivne tehnologije u svakodnevnom životu. Pritom treba osigurati da svi navedeni procesi uzimaju u obzir složenost ishoda definiranih kurikulum predmeta Osnove informatike te da budu prilagođeni različitim potrebama, iskustvima i mogućnostima učenika.

Predmetni kurikulum Osnove informatike obuhvaća tri pristupa vrednovanju: vrednovanje za učenje, vrednovanje kao učenje i vrednovanje naučenog.

Vrednovanje za učenje

Vrednovanje za učenje treba biti pažljivo osmišljeno da bi omogućilo prikupljanje valjanih, konkretnih i specifičnih informacija o procesima učenja učenika i pružilo konstruktivnu i učenicima i roditeljima smislenu povratnu informaciju o njihovom napredovanju u specifičnim oblicima učenja i razvoju tijekom odgojno-obrazovnog procesa.

U procesu vrednovanja za učenje najčešće se primjenjuju metode kao što su rubrike, zabilješke, učeničke mape, opažanja učenika tijekom individualnog rada ili rada u skupinama.

Povratna informacija treba biti usmjerena i na proces učenja, a ne samo na njegove rezultate. Nužno je, osim uočavanja poteškoća s kojima se učenik susreće, prepoznati i njihove uzroke (primjerice, primjena neprikladnih strategija učenja, strategije regulacije negativnih emocija) te ponuditi učeniku načine kako svladati te poteškoće.

Vrednovanje kao učenje

Vrednovanje kao učenje podrazumijeva aktivno uključivanje učenika u proces vrednovanja uz podršku učitelja. Važna je snažna potpora učitelja koji pruža učeniku kvalitetnu povratnu informaciju o njegovu učenju i postignućima.

Moguće su metode i tehnike vrednovanja kao učenja, a prilagođuju se poteškoćama učenika te mogu biti:

- ljestvice procjene
- interaktivne lekcije, zadatci ili simulacije
- digitalni dnevници učenja kao dopuna učeničkim e-portfolijima
- izlazne kartice (exit ticket)
- učenici daju sebi i učiteljima jednostavnu povratnu informaciju (primjerice, razumio sam, trebam još malo učenja, nisam razumio)
- samorefleksija i samovrednovanje.

Povratna informacija nužna je za razvoj vještine praćenja i vrednovanja procesa učenja, a treba biti neposredna i pravodobna te učenika i roditelja informirati o njegovoj učinkovitosti.

Vrednovanje naučenoga

Vrednovanje naučenog važan je dio sustava vrednovanja koji zajedno s vrednovanjem za učenje i vrednovanjem kao učenjem čini skladnu cjelinu. Vrednovanje naučenog daje informaciju o postignućima u određenim fazama odgojno-obrazovnoga procesa i govori o ostvarenju ishoda. Vrednovanje naučenog rezultira opisnom ocjenom.

U izboru metoda vrednovanja učitelj treba voditi računa ne samo o tome koje su metode primjerene i praktične za ispitivanje usvojenosti određenih ishoda već i o tome koliko su primjerene dobi i potrebama učenika. Metode trebaju biti raznolike da bi se učenicima pružila prilika za pokazivanje usvojenosti ishoda na način koji je za njih najpogodniji za kvalitetnu i vjerodostojnu informaciju o procjeni učenikovih postignuća.

To mogu biti sljedeće metode:

- pisane provjere znanja i vještina
- usmene provjere
- opažanje izvedbe učenika u nekoj od aktivnosti ili praktičnom radu
- analiza učeničke mape (tzv. portfolija)
- analiza učeničkih izvješća (primjerice, o provedbi pokusa, učeničkog projekta), različitih uradaka i dr.

Učitelj provodi vrednovanje naučenog kad procijeni da je važno u određenim fazama odgojno-obrazovnoga procesa. Informacijom dobivenom vrednovanjem naučenog učitelj se treba koristiti i za poticanje budućeg učenja i za jačanje motivacije učenika za učenje.

Sastavnice vrednovanja

Kao sastavnice vrednovanja u posebnom kurikulumu Osnove informatike predlažu se:

- usvojenost znanja
- digitalni sadržaji i suradnja.

Sastavnica usvojenost znanja uključuje opisne ocjene za činjenično znanje opisujući, imenujući, označujući, izdvajajući, objašnjavajući, pokazujući, svrstavajući i poznajući ishode.

Sastavnica digitalni sadržaji i suradnja uključuje opisne ocjene za odabir primjerenih programa iz svakodnevnog života, vještinu uporabe programa i digitalne tehnologije, komuniciranje u timu, suradnju na projektu, preoblikovanje, uspoređivanje svojih radova, odgovornost, samostalnost i promišljenost pri uporabi tehnologije te kvalitetu digitalnog uratka.

Oblikovanje zaključne ocjene

Zaključna ocjena predmeta izriče se opisnom ocjenom (potpuno usvojeno, većim dijelom usvojeno, djelomično usvojeno, manjim dijelom usvojeno i nije usvojeno).

Zaključna opisna ocjena donosi se na kraju nastavne godine i prikazuje sveukupnu usvojenost ishoda. Učitelju kao smjernica može poslužiti kurikulum definirana srednja razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda. Srednja razina usvojenosti ne predstavlja izravno školsku opisnu ocjenu, ali predstavlja prosjek usvojenog znanja i vještina potrebnih za srednju zaključnu ocjenu.

SUDJELOVALI U IZRADI NASTAVNIH PLANOVA POSEBNIH KURIKULA ZA OSNOVNU ŠKOLU

Radna skupina za izradu Nacrta prijedloga odluka o donošenju nastavnih planova posebnih kurikuluma za osnovnu i srednju školu

1. **Jasna Kudek Mirošević**, predstavnica Ekspertne radne skupine za provođenje kurikularne reforme, predsjednica
2. **Marijana Gojčeta**, Ministarstvo znanosti i obrazovanja
3. **Mara Capar**, Agencija za odgoj i obrazovanje
4. **Snježana Sekušak-Galešev**, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Sveučilište u Zagrebu
5. **Žarka Klopotan**, Centar za autizam, Zagreb
6. **Dragica Benčik**, Centar za odgoj i obrazovanje, Čakovec
7. **Edita Ružić**, Osnovna škola Nad lipom, Zagreb
8. **Zlatko Bukvić**, Centar za odgoj i obrazovanje Tomislav Špoljar, Varaždin
9. **Đana Baftiri**, Srednja škola-Centar za odgoj i obrazovanje, Zagreb
10. **Tatjana Kovačić**, Centar za odgoj i obrazovanje, Rijeka
11. **Ivana Rotim**, Centar za odgoj i obrazovanje Vinko Bek, Zagreb.

SUDJELOVALI U IZRADI PREDMETNIH KURIKULA POSEBNOGA PROGRAMA ZA STJECANJE KOMPETENCIJA U AKTIVNOSTIMA SVAKODNEVNOGA ŽIVOTA I RADA ZA UČENIKE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Radna skupina za izradu Nacrta prijedloga predmetnih kurikuluma posebnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada

1. **Martina Boričić Martić**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada
2. **Jelena Budrovac**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada
3. **Đurđica Ivančić**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada
4. **Dubravka Kocanjer**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada
5. **Vesna Kovačević Parmak**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada
6. **Maja Rebrović Čančarević**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada
7. **Ivone Šabarić Rubeša**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada
8. **Ivana Torjanac Matas**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada

9. **Dragana Mamić**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada
10. **Edita Ružić**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada
11. **Majda Kurbalić**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada
12. **Tatjana Kovačić**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada
13. **Ljiljana Umičević**, u kategoriji stručnjak edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada
14. **Andrijana Đumlan**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Tjelesna i zdravstvena kultura
15. **Snježana Mergon**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Tjelesna i zdravstvena kultura
16. **Nataša Ilić Agatić** u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Hrvatski jezik
17. **Sanja Beloglavec**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Hrvatski jezik
18. **Tanja Debelec**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Matematika
19. **Antonija Capan**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Matematika
20. **Doroteja Domjanović Horvat**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Domaćinstvo
21. **Nataša Tomljanović**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Domaćinstvo
22. **Gordana Košćec Bousfield**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Likovna kultura
23. **Ivana Lončarić**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Likovna kultura
24. **Tomislav Seletković**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Glazbena kultura
25. **Marina Hojsak**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Glazbena kultura
26. **Silvana Svetličić**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Osnove informatike
27. **Ružica Filipović**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Osnove informatike
28. **Dijana Stanić**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Vjeronauk
29. **Gordana Bertović**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Vjeronauk
30. **Gordana Barišić Lazar**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Osnove engleskog jezika

31. **Snježana Pavić**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Osnove engleskog jezika
32. **Sonja Alimović**, u kategoriji stručnjak iz akademske zajednice
33. **Zrinjka Stančić**, u kategoriji stručnjak iz akademske zajednice
34. **Vladimira Brezak**, viša savjetnica u Agenciji za odgoj i obrazovanje, koordinatorica
35. **Sandra Orošić-Jukić**, viša savjetnica u Agenciji za odgoj i obrazovanje
36. **Iva Ivanković**, članica Ekspertne radne skupine za provođenje kurikularne reforme.

SUDJELOVALI U IZRADI PREDMETNIH KURIKULA POSEBNOG PROGRAMA ZA STJECANJE KOMPETENCIJA U AKTIVNOSTIMA SVAKODNEVNOGA ŽIVOTA I RADA ZA UČENIKE S POREMEĆAJEM IZ SPEKTRA AUTIZMA ZA UČENIKE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

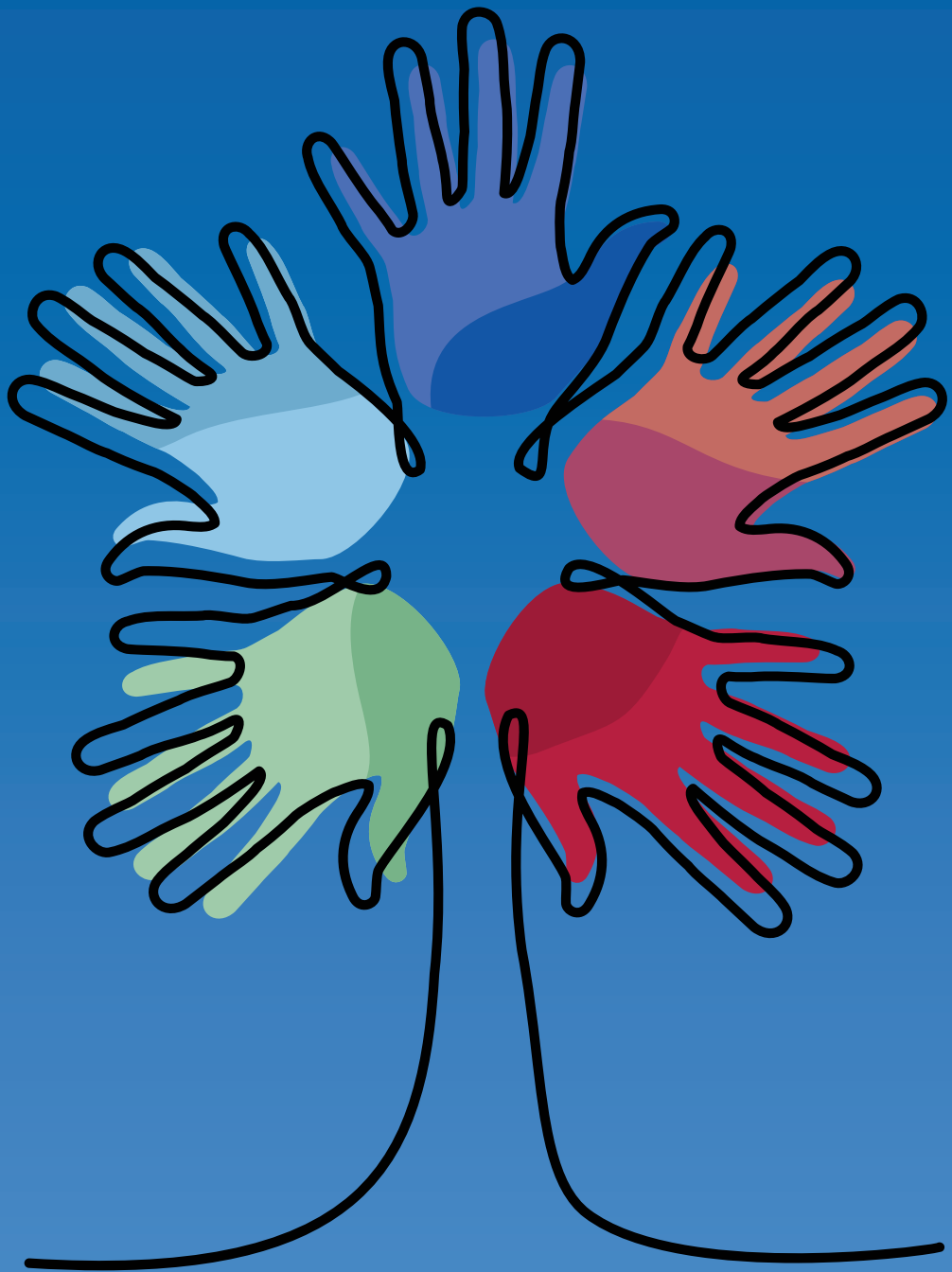
Radna skupina za izradu Nacrta prijedloga predmetnih kurikuluma posebnog programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma

1. **Magdalena Jančec**, u kategoriji edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma
2. **Sanja Barić**, u kategoriji edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma
3. **Dragana Mamić**, u kategoriji edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma
4. **Elizabeta Haničar**, u kategoriji edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma
5. **Marina Milić**, u kategoriji edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma
6. **Edita Ružić**, u kategoriji edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma
7. **Ana Brusač**, u kategoriji edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma
8. **Sanja Šimek**, u kategoriji edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma
9. **Matea Vukas**, u kategoriji edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma
10. **Žarka Klopotan**, u kategoriji edukacijski-rehabilitator koji izvodi nastavu po posebnom programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za učenike s poremećajem iz spektra autizma
11. **Marko Brusač**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Tjelesna i zdravstvena kultura

12. **Andrijana Đumlan**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Tjelesna i zdravstvena kultura
13. **Neda Madarac**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Hrvatski jezik
14. **Marija Rašić**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Hrvatski jezik
15. **Tanja Debelec**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Matematika
16. **Željka Hanžek**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Matematika
17. **Stanka Pinjuh**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Likovna kultura
18. **Gordana Košćec Bousfield**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Likovna kultura
19. **Marina Hojsak**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Glazbena kultura
20. **Tomislav Seletković**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Glazbena kultura
21. **Silvana Svetličić**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Osnove informatike
22. **Valentina Blašković**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Osnove informatike
23. **Tanja Horvat**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Vjeronauk
24. **Rosanda Lovrić**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Vjeronauk
25. **Kristina Pirs**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Osnove engleskoga jezika
26. **Gordana Barišić Lazar**, u kategoriji stručnjak za odgoj i obrazovanje u osnovnoj školi za predmetni kurikulum Osnove engleskoga jezika
27. **Jasmina Stošić**, u kategoriji stručnjak iz akademske zajednice
28. **Zlatko Bukvić**, u kategoriji stručnjak iz akademske zajednice
29. **Mara Capar**, viša savjetnica u Agenciji za odgoj i obrazovanje, koordinatorica
30. **Žarko Bošnjak**, viši savjetnik u Agenciji za odgoj i obrazovanje
31. **Jasna Kuderk Mirošević**, članica Ekspertne radne skupine za provođenje kurikularne reforme.

Glavna koordinatorica rada radnih skupina, **Sonja Rupčić Petelinc**, članica Ekspertne radne skupine za provođenje kurikularne reforme.

Izradom nacrtu prijedloga nastavnih planova za osnovnu i srednju školu te predmetnih kurikula posebnih nastavnih programa za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnoga života i rada za osnovnu školu koordinirala je **Ekspertna radna skupina za provođenje kurikularne reforme** u razdoblju od veljače 2021. do ožujka 2023.

ISBN 978-953-8374-17-3

Ministarstvo znanosti,
obrazovanja i mladih